

ΠΡΑΞΗ 51/1983

Σήμερα, 13-6-1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, ο οποίος μετέχει στην ΚΕΓΕ στο ΥΠΕΠΘ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Δ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Βασ. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Κ. Φούσκας, γιατί βρίσκεται σε αναρρωτική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

ΘΕΜΑ 1ο - Α.Π. πολυκλαδικού Λυκείου.

ΘΕΜΑ 2ο - Οδηγίες διδασκαλίας Γυμνασίου.

ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση του βιβλίου, Φιλοσοφία. Εισηγητές Φ. Βώρος και κριτές.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν: Ο Σύμβουλος της Τεχν. Επαγγ. Εκπ/σης κ. Ανάργυρος Μαυροματάκος, οι Ειδικόι Επιστήμονες Τρ. Τριανταφύλλου και Ευθ. Γκούμα, ο κ. Διλιμπής, θεολόγος αποσπασμένος στο ΚΕΜΕ και εκπρόσωποι του ΣΕΠ.

Στην αρχή της συνεδρίας ο προεδρεύων του Τμήματος Συμβούλος Β' Ηλ. Επυρόπουλος επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του εγγράφου αριθμ. 5121/11-5-1983 του κ. Υπουργού Εθνικής Παιδείας, το οποίο κοινοποιήθηκε στο Τμήμα από το συνάδελφο κ. Δ. Σακκά κατά τη προηγούμενη συνεδρία (της 10-6-83). Βέβαια στο σχέδιο ωρολογίου προγράμματος που συνδίδεψε το έγγραφο αυτό, σύμφωνα πάντα με διαβεβαιώσεις των συναδέλφων κ.κ. Σακκά και Μαυρομματάκου, έχουν γίνει οι ακόλουθες διαφοροποιήσεις, τις οποίες οφείλει το Τμήμα να λάβει υπόψη:

α) Τα θρησκευτικά, από 1 ώρα στην Α' τάξη, και καμία στη Β' και Γ', γίνονται: Α' τάξη 1 ώρα, Β' τάξη 2 ώρες, Γ' τάξη 1 ώρα.

β) Τα αρχαία ελληνικά, από μάθημα επιλογής, με 4 ώρες την εβδομάδα, γίνεται μάθημα κοινό, με 3 ώρες την εβδομάδα.

γ) Μικρότερες διαφοροποιήσεις γίνονται στα τεχνολογικά μαθήματα, όπως και στα μαθήματα επιλογής.

Επίσης, σύμφωνα με διαβεβαίωση του κ. Σακκά, το Τμήμα δεν θα γνωμοδοτήσει ακόμη για αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων: Αρχαία Ελληνικά, τεχνολογικά και μαθήματα επιλογής.

Στη συνέχεια, δίνει το λόγο στους κατά ειδικότητα αρμόδιους, οι οποίοι εισηγούνται τα εξής:

Ο κ. Βώρος λέγει:

1. Για την ανάγκη προώθησης του νέου θεσμού είπα τα δέοντα στην προηγούμενη συνεδρίαση.

2. Για τη φιλοσοφία του νέου θεσμού έχω γράψει τα δέοντα με ανυπόγραφο άρθρο.

3. Τώρα θα σημειώσω την κριτική μου για το προτεινόμενο ωρολόγιο πρόγραμμα α. Φρονώ ότι είναι πολλές οι ώρες των θρησκευτικών, για δύο λόγους: (1) δεν κατάφεραν οι θεολόγοι να ανανεώσουν το περιεχόμενο του μαθήματος ή δε θέλησαν οι ιθύνοντες του θεολογικού κόσμου· αποτέλεσμα των μαθητών είναι, δυστροπία, άρνηση· (2) πηγή της ηθικής είναι η κοινωνία, όχι οι ουρανοί, τουλάχιστο στη πράξη.

β. Τα αρχαία ελληνικά, αν νοούνται από μετάφραση, είναι μέρος του προγράμματος αξιοποιήσιμο, ιδιαίτερα αν προκριθεί η διδασκαλία αρχαίου θεάτρου· θα είναι μια ωραία πρωτοτυπία. Και είναι δυνατό να εξευρεθεί το ολιγάριθμο προσωπικό που θα χρειαστεί για το σκοπό αυτό. (Πρόχειρα σημειώνω δύο ονόματα: το γυμνασιάρχη κ. Καριαντζό και το φιλόλογο κ. Μ. Αναστασόπουλο). Και είναι πιθανό να ζήσουμε όσοι πιστεύουμε στη μορφωτική αξία του αρχαίου πολιτισμού μια ευχάριστη έκπληξη: οι ώρες που θα διατεθούν για τη

διδασκαλία του αρχαίου θεατρικού λόγου να γίνουν ώρες ευχάριστες για τους μαθητές, ώρες ευχάριστης προσδοκίας.

γ. Αν οι ώρες διατεθούν για αρχαία από το πρωτότυπο (με ή χωρίς το φόρτο της γραμματικής ή του συντακτικού) πολύ φοβάμαι ότι θα ζήσουμε άλλη μια απογοήτευση, από έλλειψη φαντασίας και τόλμης. Ομολογώ ότι δεν προσδοκώ "ανάσταση νεκρών" κι αν κάποιοι την οραματίζονται ή την υπόσχονται με κάποια ειδική μεθόδευση, θαυμάζω το κουράγιο τους αλλά νομίζω ότι δε διαπράττω ανευλάβεια υποστηρίζοντας ότι εκτός από τους οραματισμούς του γραφείου χρήσιμη είναι και μία επίσκεψη αθρόυβη-χωρίς τίτλους και τυμπανοκρουσίες σε μερικά κοινά δημόσια σχολεία: στο Παγκράτι, στο Περιστερί, στη Θεσ/νίκη κλπ.

δ. Ο τίτλος Φιλοσοφία - Ψυχολογία - Κοινωνικές σπουδές που συνοδεύεται από 4 ώρες για την τρίτη τάξη νομίζω μπορεί να αναδιατυπωθεί: "κοινωνικές επιστήμες: φιλοσοφία, ψυχολογία κλπ."

4. Στην α' και τη β' τάξη καλύτερα θα είναι να διδαχτεί, νεότερη και σύγχρονη ιστορία, με ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορία της επιστήμης, της οικονομίας, της τεχνολογίας. Τα βιβλία που έχουμε αυτή την ώρα διαθέσιμα μας επιτρέπουν να ξεκινήσουμε-περιέχουν-χωρίς ιδιαίτερη έμφαση-και κεφάλαια σαν τα παραπάνω. Και μπορούμε να μεθοδεύσουμε για το μέλλον μια χωριστή συγγραφή. Θα είναι βήμα θετικό να προικίσουμε το νέο σχολείο με κάποια νέα αντικείμενα και κάποια νέα προοπτική, αντίληψη παιδείας του ανθρώπου.

Λόγοι που υποδεικνύουν τη διδασκαλία Ιστορίας Νεότερης-Σύγχρονης στην α' Λυκείου είναι οι εξής:

1. Προβλέπονται για το λύκειο τούτο χωριστές ώρες ιστορίας στην α' και β' λυκείου και έχουμε βιβλία σε α' και β' τεύχος. Στη περίπτωση που θα δοθούν για ιστορία ώρες από τις 4 των κοινωνικών επιστημών της γ' λυκείου - όπως ελπίζω ότι θα γίνει - θα διατεθούν για ένα ειδικό θέμα της σύγχρονης ιστορίας, π.χ. Βιομηχανική Επανάσταση, Ιστορία της
2. Επιστήμης ή της Τεχνολογίας.
2. Από τυχόν διακίνηση των μαθητών στη β' Λυκείου κανένας δε βλάπτεται γιατί η δώρη διδασκαλία ιστορίας στις τάξεις α' και β' δεν αποτελεί αντικείμενο γενικής εξέτασης και είναι προτιμότερο οι μαθητές της α' του ΕΠΑ να διδαχτούν ιστορία νεότερη παρά αρχαία και αρχαιότερη.
- Νεότερη - Σύγχρονη Ιστορία έχουμε προβλέψει και για το Γενικό Λύκειο από 1984-85. Το ΕΠΑ θα προηγηθεί κατά ένα χρόνο· αξίζει να προικοδοτήσουμε το νέο σχολείο με κάτι το νέο.
- Και υπογραμμίζω ύστερα από πολλές φουρτούνες πρώτη φορά μπορούμε να προγραμματίσουμε νέα διδασκαλία ιστορίας, με νέα έτοιμα βιβλία στις αποθήκες.

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Έχω εκφράσει τη γνώμη μου για το ΕΠΛ στην Ομάδα Εργασίας και είναι γνωστές στο Υπ. Παιδείας. Άλλωστε ταυτίζομαι με τις απόψεις της Ομάδας Εργασίας, τις οποίες ανέπτυξα στην προηγούμενη συνεδρία, παρά τις διαφωνίες μου σ' ορισμένα σημεία (όπως π.χ. στην πέρα από 30 ώρες αύξηση των εβδομαδιαίων ωρών διδασκαλίας υπό τις παρούσες συνθήκες λειτουργίας των σχολείων). Οι γνώμες μου που αναπτύχθηκαν από το κ. Σπυρόπουλο και το κ. Βώρο μπορούν να είναι χρήσιμες στην ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

"Συμμερίζομαι τα όσα ειπώθηκαν σχετικά με το θέμα ανάθεσης στο Τμήμα να γνωμοδοτήσει αρχικά για τα Πολυκλαδικά Λύκεια. Το αναφέρω αυτό γιατί προσωπικά ποτέ παλαιότερα αλλά και ούτε κατά τα 2 τελευταία χρόνια κλήθηκα να μετάσχω σε κάποια επιτροπή που τα συζητά στο Υπουργείο πρώτα τα διάφορα θέματα. Δεν μπορώ να ξέρω ποιοί είναι που προτείνουν αυτούς που γίνονται μέλη των διαφόρων επιτροπών, αλλά η ειδικότητά μου είναι τέτοια που θα περίμενα να είμαι, συχνά τουλάχιστο, μέλος τέτοιων γενικών επιτροπών.

Η πρόθεση του Υπουργείου να εφαρμόσει πειραματικά το θεσμό των Πολυκλαδικών Λυκείων είναι πολύ σωστή και σημαίνει, νομίζω, αρχή προγραμματισμού. Τα προβλήματα που συνόδεδαν την εισαγωγή της κοινωνιολογίας και που ξέρω πολύ καλά πόσο δύσκολο ήταν μερικές φορές ν' αντιμετωπιστούν δε θα πρέπει να αφήσουμε να ανακλύφουν για μαθητές και καθηγητές. Γιατί πολλά απ' αυτά ήταν αποτέλεσμα της βιασύνης στην απόφαση εισαγωγής του μαθήματος.

Θεωρώ πράγματι, ευτύχημα την εισαγωγή των επιλεγόμενων μαθημάτων γιατί δίνουμε έτσι κάποια δυνατότητα συνδυασμού της γενικής μορφωτικής δεοντολογίας και της ικανοποίησης των ενδιαφερόντων των μαθητών. Τονίζω όμως με την ευκαιρία στα μαθήματα αυτά πρέπει να μπουν και άλλα μαθήματα και ίσως πολλά από όσα διδάσκονται σε προηγούμενη τάξη (του Γυμνασίου) και ασφαλώς και τα θρησκευτικά σε κάποια τουλάχιστο τάξη.

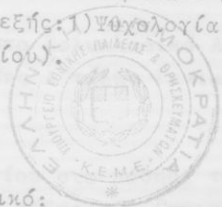
Προτείνω ακόμη να δοθούν 2 ώρες σε καθένα από τα παραπάνω μαθήματα που νομίζω ότι έχουν τη θέση τους χωριστά ως εξής: 1) Ψυχολογία (Β' Λυκείου) 2) Φιλοσοφία 3) Κοινωνικές σπουδές (Γ' Λυκείου).

Ο κ. Διλημπός λέγει:

ΤΑΞΗ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ - ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Η επιλογή των θεμάτων έγινε με το ακόλουθο σκεπτικό:

α) Αφαιρέθηκαν τα θέματα που συμπίπτουν με το βοήθημα της Β' Γυμνασίου, Ο ΛΑΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (ιστορία της εκκλησίας).

- β) Προτιμήθηκαν τα θέματα που εκφράζουν θετικά την παρουσία και προσφορά της εκκλησίας.
- γ) Θέσεις που έχουν σχέσεις με τον άνθρωπο και την κοινωνική ζωή.
- δ) Τα ενδιαφέροντα της ηλικίας των παιδιών της Α' Λυκείου.
- ε) Βοήθημα: ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ των Πάλλη, Μεταλληνού, Τούντα.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. Μάθημα 1 - "Ίδού Καινά ποῶ τὰ πάντα"
2. Μάθημα 2 - Η Εκκλησία
3. Μάθημα 3 - Η Δομή της Εκκλησίας
4. Μάθημα 5 - Κλήρος και Λαός
5. Μάθημα 6 - Η Ενορία
6. Μάθημα 8 - Η Ενορία σήμερα
7. Μάθημα 9 - Η θεολογική αναγκαιότητα της Ιεραποστολής
8. Μάθημα 11- Συνάντηση Χριστιανισμού και Ελληνισμού
9. Μάθημα 13- Η Ιεραποστολή σήμερα
10. Μάθημα 28- Η Ορθόδοξη Εκκλησία
11. Μάθημα 30 - Το Οικουμενικό Πατριαρχείο
12. Μάθημα 33.-Η Χριστιανική Λατρεία
13. Μάθημα 35 -Οι αρχές της Χριστιανικής τέχνης
14. Μάθημα 37 -Η εικόνα
15. Μάθημα 38-Ο ύμνος
16. Μάθημα 40- Η μουσική
17. Μάθημα 41- Εορτές και Άγιοι
18. Μάθημα 42 - Η άσκηση στο Χριστιανισμό
19. Μάθημα 45-Η προσφορά του Μοναχισμού
20. Μάθημα 46 - Η αγάπη προς τον άνθρωπο
21. Μάθημα 47- Αγάπη και Πίστη
22. Μάθημα 48- Αγάπη και Δικαιοσύνη
23. Μάθημα 50 - Το σύγχρονο κοινωνικό έργο της Εκκλησίας της Ελλάδας
24. Μάθημα 51 - Σύγχρονη διεκκλησιαστική αλληλεγγύη
25. Μάθημα 52 - Διακονία της ύλης και διακονία του Λόγου.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει:

Στο μάθημα Νέων Ελληνικών θα ισχύσει και στο Πολυκλαδικό Λύκειο το Αναλυτικό Πρόγραμμα και το διδακτικό βιβλίο της Α' τάξης Γενικού Λυκείου.

Ο κ. Βαρουχάκης λέγει:

Στην Α' τάξη του ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου στο μάθημα των μαθηματικών θα ισχύσει το αναλυτικό πρόγραμμα της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου. Θα χρησιμοποιηθούν τα αντίστοιχα διδακτικά βιβλία.

1. Θεωρητική Γεωμετρία Α' Λυκείου Παπαμιχαήλ - Σκιαδά

2. Μαθηματικά Α' Λυκείου, Άλγεβρα Η. Βαρουχάκη, Α. Αδαμόπουλου κ.ά.
Η διδασκαλία θα προσαρμοστεί στο διατιθέμενο ωράριο των 4 ωρών την εβδομάδα.

- Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:
- 1) Φυσική: θα διδαχτεί από το βιβλίο που χρησιμοποιείται στην Β' Γενικού Λυκείου (Α. Μάξη Φυσική).
 - 2) Χημεία: θα διδαχτεί ακριβώς όπως στην Α' Λυκείου από το βιβλίο Χημεία του Η. Ο. Σκελλαρίδη.
 - 3) Οικολογία. Το κεφάλαιο Οικολογία από του Κριμπά και έως 20 σελίδες οικολογίας που είναι έτοιμο για τύπωμα και μπορεί να δοθεί στους μαθητές μέχρι το Δεκέμβριο, της Σ. Ορεινού με τον τίτλο: Ο άνθρωπος κύριος συντελεστής στην καταστροφή του περιβάλλοντος.

Η κα Γκούμα λέγει:

Για τη διδασκαλία της Ξ.Γ. στο Ε.Π.Α. είναι φανερό πως τα κυριότερα διδακτικά μέσα για τον καθηγητή (πρόγραμμα, οδηγίες, βιβλία) επιβάλλεται να είναι σχετικά με τη φιλοσοφία, τις γενικές αρχές, τους σκοπούς του Ε.Π.Α. τη διαρθρωσή του, αλλά κυρίως με τις προβλεπόμενες δυνατότητες του αποφοίτου Ε.Π.Α.

1. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές, τους σκοπούς του Ε.Π.Α. είναι φανερό πως για το μάθημα της Ξ.Γ. πρέπει:

- 1. Να υιοθετηθούν εκείνοι οι διδακτικοί τρόποι που προωθούν την αυτονομία και αντενέργεια του μαθητή στη μάθηση αφού κεντρικός σκοπός του Ε.Π.Α. είναι η αποφασιστική συμβολή στη διαμόρφωση αυτόνομης, υπεύθυνης και δημιουργικής προσωπικότητας.
- 2. Να συμπεριληφθεί στα προγράμματα, εκείνο το γλωσσικό υλικό που εκσυγχρονίζει βασικές γλωσσικές δεξιότητες του μαθητή σε κοινωνικού ατόμου με ειδικότητα του τεχνικο-επαγγελματικού τομέα (Οργανικός εκσυγχρονισμός γενικής απιδείας με τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση)
- 3. που συσχετίζεται με γλωσσικές απαιτήσεις βοηθητικές για το ρόλο του μαθητή σαν κοινωνικού ατόμου με γενικές πολιτιστικές αξίες ανεξάρτητα από τη τελική επαγγελματική του επιλογή.

Επιπλέον εκείνο το γλωσσικό υλικό που 1.4. με το συνδυασμό γενικών και βασικών τεχνικο-επαγγελματικών δεξιοτήτων προσφέρει τη δυνατότητα στο μαθητή να αξιολογεί τις γνώσεις του στη Ξ.Γ.

Για το μάθημα καλό είναι να υιοθετηθούν εκείνοι οι διδακτικοί τρόποι που:

- 1. Οδηγούν το μαθητή στην ενεργό συμμετοχή στη τάξη, στην ομαδική εργασία αλλά και στην αυτονομία του σχετικά με την απόκτηση νέων γνώσεων (ειδικός σκοπός του Ε.Π.Α. για μεθοδολογία απόκτησης των γνώσεων)

2. Προβάλλουν τα ειδικά ενδιαφέροντα (γενικής αλλά και τεχνικο-επαγγελματικής κατεύθυνσης) του μαθητή, και κατανέμουν το γλωσσικό υλικό σύμφωνα με τις ειδικές ανάγκες της τάξης.

Η διάρθρωση επίσης του Ε.Π.Α. (επιλογή κύκλου σπουδών και δραστηριοτήτων για τη Β' τάξη αλλά και κλάδων για τη Γ') απαιτεί να δοθεί έμφαση στις διδακτικές αρχές της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας και κατά συνέπεια στην προσαρμογή των κυριοτέρων διδακτικών μέσων στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του μαθητή έτσι όπως θα εκφρασθούν μέσα από τη διάρθρωση του Ε.Π.Α.

Οι δυνατότητες που έχουν οι απόφοιτοι του Ε.Π.Α. τόσο για τη συνέχεια των σπουδών τους όσο και για τη τύχη τους στην αγορά εργασίας επιβάλλουν την προσαρμογή κυρίως του διδακτικού υλικού και των βιβλίων στις δυνατότητες : 1 όσων προέρχονται από τμήματα γενικής προπανεπιστημιακής κατάρτισης. (Επιλογή για Α.Ε.Ι. και ΚΑΤΕΕ ειδικό τμήμα τμήματος ειδίκευσης, Μεταλυκειακό Προπαρασκευαστικό Κέντρο) 2 όσων προέρχονται από τμήματα επαγγελματικής κατεύθυνσης (Ειδίκευση σ' ένα επάγγελμα-είσοδος σ' αυτό - σπουδές στα ΚΑΤΕΕ, σπουδές στα ΑΕΙ, παρακολούθηση του Μ.Π.Κ.

Για όλους τους παραπάνω λόγους και για την αποτελεσματική διδασκαλία της Ε.Γ. στο Ε.Π.Α., προτείνουμε:

Βραχυπρόθεσμα: Για το σχ. έτος 1983-84: Να χρησιμοποιηθούν από τους καθηγητές τα διδακτικά μέσα του Λυκείου (προγράμματα-οδηγίες-βιβλία) χωρίς αλλαγές. Για την ενημέρωση των καθηγητών σχετικά με τους νέους στόχους του μαθήματος που επιβάλλονται από τη φιλοσοφία του Ε.Π.Α., προτείνουμε να υποβληθούν στο τμήμα Μ.Ε., μέχρι 10 Αυγούστου, συμπληρωματικές οδηγίες για τον καθηγητή, και μέχρι τέλος τους έτους σχέδιο νέου αναλυτικού προγράμματος.

Μεσοπρόθεσμα: Για το σχολικό έτος 1984-85: Με τη διαμόρφωση των παραλλαγών στους κύκλους και κλάδους επιλογής αλλά και γενικά επαγγελματικά ενδιαφέροντα των μαθητών τόσο των τμημάτων ΤΠΚ και ΤΕΚ, να δοθεί το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος. Επίσης ειδική επιτροπή για τη Ε.Γ. στα πλαίσια της συγγραφής διδ. βιβλίων τόσο για το Γυμνάσιο όσο και για το Λύκειο να εκδόσει το διδακτικό υλικό σε πλήρη μορφή καθημερινής διδασκαλίας, για την Α' τάξη Ε.Π.Α. τουλάχιστο.

Μακροπρόθεσμα: Από το σχ. έτος 1985-86 και μετά: Με τη διαμορφωμένη πορεία του ΕΠΛ, των δυνατοτήτων των αποφοίτων, των επιλογών τους, να συμπληρωθεί η συγγραφή των διδ. βιβλίων για τη Β' και Γ' τάξη του Λυκείου. Σημειώνουμε πως η φιλοσοφία του ΕΠΛ, οι στόχοι του, η διάρθρωσή του, οι δυνατότητες των αποφοίτων επιβάλλουν τη συνεχή ανανέωση των διδακτικών μέσων με σκοπό τη προσαρμογή τους στα ενδιαφέροντα και την επαγγελματική πορεία του μαθητή.

Ο κ. Ιωάννης Σκορδίλης λέγει:

Επιθυμώ στην αρχή του σημειώματός μου να τονίσω τον ανορθόδοξο **τρόπο** της σύνταξης του ωρολογίου προγράμματος του Πολυκλαδικού Λυκείου. Θέλω να πιστεύω, χωρίς να διατυπώνω αντιρρήσεις ή να κάνω συγκεκριμένες προτάσεις, πως η εργασία αυτή έπρεπε να γίνει ή να ολοκληρωθεί από το Τμήμα Μέσης του ΚΕΜΕ, έτσι ώστε να εξασφαλιζόταν η τυπική και η ουσιαστική πληρότητα του προγράμματος.

Για τις ώρες της Φυσικής Αγωγής πιστεύω πως αυτές πρέπει να αυξηθούν σε τρεις (3). Για την αύξηση αυτή συνηγορούν το αυξημένο ωράριο του πολυκλαδικού λυκείου, η μορφή των μαθημάτων του που προϋποθέτουν μιά μεγαλύτερη κινητική προσαρμογή και οι μεγαλύτερες φυσικά βιολογικές ανάγκες των μαθητών των λυκείων αυτών.

Για αναλυτικό πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής του πολυκλαδικού Λυκείου, προτείνω να ισχύσει αυτό του Γενικού Λυκείου. Το αναλυτικό πρόγραμμα της Α' Λυκείου μολονότι θα αναμορφωθεί προσεχώς, δίνει τη δυνατότητα της προσαρμογής και κατά συνέπεια δε θα δημιουργήσει κανένα πρόβλημα.

Ειδικά

1. Ενημέρωση για τους προτεινόμενους κλάδους και κλάδους επιλογής με αναφορά στους κλάδους της Γ' και τις αντίστοιχες επαγγελματικές διεξόδους.

2. Ενημέρωση για τον κώδικα της εργασίας

Προτεινόμενες ειδικές εφαρμογές

Το 1^ο τετράμηνο, δηλαδή από 1- -2-1964,

Προτάσεις για τη σύνταξη του Αναλυτικού Προγράμματος Α' Πολυκλαδικού

1. Οριοτικοποίηση (κώδικας, Η.Δ. Υκ. Απόφαση) της οργάνωσης κατά κλάδους και κλάδους των τμήματων Β' και Γ' του Πολυκλαδικού Λυκείου, καθώς και των τμημάτων ειδικεύσεως.
2. Οριοτικοποίηση των προγραμμάτων μαθημάτων κατά κλάδο και κλάδους στα τμήματα Β' και Γ' Πολυκλαδικού Λυκείου.
3. Προσδιορισμός των μορφών δραστηριοτήτων μαθητών του 1^{ου} και 2^{ου} έτους από το σχολείο.
4. Προσδιορισμός των τρόπων προσέλευσης των αποφοιτών από Τμήματα επαγγελματικής κατάρτισης του ΙΠΛ στην Τριτοβάθμια

Η Ομάδα Εργασίας σχ. επαγγελματικού προσανατολισμού κάνει τις εξής προτάσεις:

Κατ'αρχήν η ομάδα εργασίας ΣΕΠ θεωρεί σκόπιμη τη λειτουργία του θεσμού στη Α' Λυκείου γιατί ο μαθητής βρίσκεται ενώπιον διαδοχικών επιλογών.

Σκοπός Γενικός

Να βοηθήσει το παιδί στην επιλογή που θα κληθεί να κάνει στο τέλος της Α' τάξης για τον κύκλο σπουδών που θα ακολουθήσει στη Β' τάξη.

Στόχοι

1. Ενημέρωση για τους προσφερόμενους κύκλους σπουδών στη Β' τάξη με αναφορά στους κλάδους της Γ' και τις αντίστοιχες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διεξόδους.
2. Ενημέρωση για τον κόσμο της εργασίας

Προτεινόμενος χρόνος εφαρμογής

Το Β' Τετράμηνο, δηλαδή από 1- -2-1984.

Προϋποθέσεις για τη σύνταξη του Αναλυτικού Προγράμματος Α' Πολυκλαδικού

1. Οριστικοποίηση (Νόμος, Π.Δ. Υπ. Απόφαση) της οργάνωσης κατά κύκλους και κλάδους των τάξεων Β' και Γ' του Πολυκλαδικού Λυκείου, καθώς και των τμημάτων ειδίκευσης.
2. Οριστικοποίηση των προγραμμάτων μαθημάτων κατά κύκλο και κλάδο σπουδών Β' και Γ' Πολυκλαδικού Λυκείου.
3. Προσδιορισμός των μορφών δραστηριότητας ^{των} μαθητών του ΕΠΑ μέσα και έξω από το σχολείο.
4. - - - - - Αποσαφήνιση των τρόπων προσέλασης των αποφοίτων από Τμήματα επαγγελματικής κατάρτισης του ΕΠΑ στην Τριτοβάθμια

Εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΚΑΤΕΕ, Στρατιωτικές και λοιπές Σχολές).

5. Διευκρίνιση για την επαγγελματική κατοχύρωση των αποφοίτων κλάδων επαγγελματικής κατεύθυνσης και
6. Διευκρίνιση των όρων μετακίνησης από ένα κύκλο σπουδών σε ~~άλλο~~ άλλο.
7. Διευκρίνιση πιθανότητας μετεγγραφής από ΕΠΛ σε ΤΕΛ ή Γενική Λυκ. καθώς και το αντίστροφο.

Τελευταίο όριο ενημέρωσης της ομάδας ΣΕΠ του ΚΕΜΕ για τις οριστικές ρυθμίσεις ώστε να συνταχθεί το πρόγραμμα, τέλος Σεπτεμβρίου 1983.

Όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις θεωρούνται επίσης απαραίτητες για την αναθέωση του αναλυτικού προγράμματος ΣΕΠ της Γ' Γυμνασίου. Συγκεκριμένες προτάσεις για ταββοηθήματα που θα χρησιμοποιηθούν από τον καθηγητή στην Α' ΕΠΛ θα κατατεθούν μαζί με το αναλυτικό πρόγραμμα όταν θα συνταχθεί.

Πρόβλημα

Εισάγεται ο θεσμός των επιλεγόμενων μαθημάτων στην Α' Λυκείου τα οποία είτε ενισχύουν τη γενική παιδεία, είτε εναρμονίζονται με τις αιώτερες επιδιώξεις του καθεός.

Αυτό σημαίνει ότι ήδη στην αρχή της Α' ΕΠΛ ο μαθητής καλείται σε μία πρώτη επιλογή η οποία και κατά την έκφραση της επιτροπής συνδέεται με κάποιο επαγγελματικό μέλλον. Για να κάνει αυτή την επιλογή ο μαθητής πρέπει να έχει υπεύθυνα ενημερωθεί για τις πιθανές επιπτώσεις μιας απόφασής του.

Βέβαια αυτά υποτίθεται πως αφού υπάρξουν τα συγκεκριμένα στοιχεία θα προσφέρονται στο μαθητή της Γ' Γυμνασίου. Για το έτος όμως 1983-84 πρέπει να ληφθεί ειδική πρόνοια υπεύθυνης ενημέρωσης των μαθητών της Α' ΕΠΛ πριν κληθούν να επιλέξουν μαθήματα. Η ενημέρωση θα πρέπει να περιλαμβάνει :

- α) Ανάλυση του περιεχομένου των επιλεγόμενων μαθημάτων ώστε να καταλάβουν τα παιδιά τί γνώση θα τους προσφέρει το καθένα από τα μαθήματα που καλούνται να ~~επιλέξουν~~ επιλέξουν.
- β) Συσχετισμό του κάθε μαθήματος με μεγάλους τομείς ανθρώπινων ενδιαφερόντων.
- γ. Πληροφόρηση για πιθανότητα αλλαγής μαθημάτων επιλογής κατά τη διάρκεια της Α' τάξης.

Στη συνέχεια η ομάδα προτείνει τρόπους για αποδοτική εφαρμογή του θεσμού στην Α'ΕΠΛ.

1. Επιμόρφωση των καθηγητών που θα αναλάβουν την εφαρμογή του ΣΕΠ στα ΕΠΛ. Κατά το έτος 1983-84 θα λειτουργήσει στην Αθήνα πεντάμηνη Σχολή Επιμόρφωσης καθηγητών ΣΕΠ σε δύο διαδοχικούς κύκλους (Σεπτέμβριος 1983- Ιανουάριος 1984 και Φεβρουάριος - Ιούνιος 1984).

Στους καθηγητές που έχουν επιλεγεί από συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές για επιμόρφωση προτείνεται να προστεθεί κατ'εξάφραση αριθμός καθηγητών που θα εφαρμόσει το θεσμό στα υπό ίδρυση ΕΠΛ (τουλάχιστον 1 καθηγητής για κάθε ΕΠΛ ανά επιμορφωτική περίοδο ώστε να διευκολυνθεί και το πρόγραμμα των Ανοικτών).

2. Πρόβλεψη για ουσιαστική συνεργασία ανάμεσα στον υπεύθυνο ΣΕΠ του ΕΠΛ και στους κάθε είδους φορείς του κοινωνικού και εργασιακού χώρου.
3. Πρόβλεψη για ιδιαίτερο χώρο (αίθουσα) όπου να υπάρχει το υλικό ΣΕΠ ώστε να είναι προσπελάσιμο στους μαθητές.
4. Πρόβλεψη για εποπτική μέση
5. Συμμετοχή μελών της ομάδας ΣΕΠ σε τυχόν σεμινάριο που θα προκηγηθεί της έναρξης λειτουργίας της Α'ΕΠΛ.

Ο κ. Ηλίας Σπυρόπουλος λέγει:

Νομίζω ότι η απάντηση στις παρατηρήσεις-και ως ένα σημείο αιτιάσεις - που διατύπωσε ο συνάδελφος κ. Φ. Βώρος στην προηγούμενη παρέμβαση μου, μπορεί να είναι η ακόλουθη: Όχι μόνο δεν κλείνουμε την πόρτα στις απαιτήσεις των καιρών, όχι μόνο δεν είμαστε πεισματικά αντίθετοι στην προσπάθεια ανανέωσης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας που με αίσθημα ευθύνης αλλά και τόλμη επιχειρεί το Υπουργείο, αλλά και είμαστε μέσα στο κέντρο των εκπαιδευτικών αλλαγών, ζούμε τις αλλαγές αυτές: Ριζική ανανέωση του συστήματος εισαγωγής στα ΑΕΙ, ριζική αναμόρφωση της σχολικής πράξης στη Γ' Λυκείου (σύστημα μαθημάτων δέσμης), ^{σύστημα} ~~σύστημα~~ βαθμολογητών, ανανέωση του εποπτικού προσωπικού με το θεσμό των σχολικών συμβούλων, εισαγωγή νέων μαθημάτων (Κοινωνιολογίας, Πολιτικής Οικονομίας κτλ.), δημιουργία 5ης δέσμης στη Γ' Λυκείου κλπ. Σε όλα είμαστε ανοικτοί, θετικοί και, πιστεύουμε επικοδομητικοί. Αυτές οι αλληπάλληλες και σημαντικές αλλαγές και η μέριμνα να εξυπηρετηθούν με τον καλύτερο τρόπο, μας οδήγησε στην εντόπιση των δυσκολιών που ενδέχεται να προκύψουν από την άμεση λειτουργία του πολυκλαδικού λυκείου - και ο κ. Βώρος δεν πιστεύω ότι έπεισε πως οι δυσκολίες αυτές είναι φανταστικές. Π.χ. το μοναδικό παράδειγμα διδακτικού βιβλίου ~~και~~ νέου είναι η Ιστορία, που όμως έχει γραφεί και εγχιριθεί ήδη για το Γενικό Λύκειο και ανατυπώνεται για χρησιμοποίησή του για δεύτερη χρονιά στο Γενικό Λύκειο δεν προήλθε από το Πολυκλαδικό. Ακριβώς φρονούμε ότι ένα νέο γενναίο εγχείρημα, πριν εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη εφαρμογή των μέτρων που προηγήθηκαν, πριν οριστικοποιηθούν τα μεταβατικά έστω προγράμματα των τάξεων του Γενικού Λυκείου, πριν αναλάβουν καθήκοντα οι σχολικοί σύμβουλοι κτλ., θα αυξήσει τα προβλήματα που έχουμε μπροστά μας για το νέο σχολικό έτος - είναι γνωστή εξάλλου η δραστηρότητα της συσπώρευσης. Ξέρει βέβαια ο κ. Βώρος πόσο έχει εξασθενήσει η δύναμη του επιχειρήματος "στην Ελλάδα ότι δεν γίνεται αμέσως, για διάφορους κάθε φορά λόγους, δεν αναστέλλεται απλώς, αλλά αναιρείται οριστικά"-και κυρίως έχει εξασθενήσει με τη βεβαιότητα που νιώθουμε ότι η εξέλιξη της πορείας των κοινών μέσα σε όρους ομαλότητας είναι εξασφαλισμένη. Όμως δε δικαιούται να αγνοεί ο κ. Βώρος ότι κάθε εσπευσμένη εφαρμογή νέου θεσμού εμπεριέχει τον κίνδυνο υποβιβασμού της σημασίας του - αν όχι και υπονόμωσής της. Αυτό το τελευταίο επιθυμούμε να αποφύγουμε, γι' αυτό πιστεύουμε ότι η διοίκηση δε θα σταθεί τόσο στην αιτίαση του κ. Βώρου "κάθε πρόταση αναβολής εμπεριέχει ευχή ή ελπίδα ανύρωσης", όσο στην πρόθεση επικοδομητικού διαλόγου για το ξεπέρασμα των δυσκολιών και την επιτυχία των νέων θεσμών.

11

Ο κ. Ηλίας Σπυρόπουλος λέγει:

Υστερα από την ολοκλήρωση της συζήτησης για τη γνωμοδότηση σχετικά με το πλαίσιο αναλυτικού προγράμματος, ο προεδρεύων του Τμήματος Σύμβουλος Β' Ηλ. Σπυρόπουλος λέει τα εξής:

Νομίζω ότι, τώρα, μπορούμε να βγούμε από τα στενά όρια της γνωμοδότησης που μας ζητήθηκε με το έγγραφο αρ. 5121/11-5-83 του κ. Υπουργού Εθνικής Παιδείας και, με την υπευθυνότητα που πρέπει να μας χαρακτηρίζει, να διατυπώσουμε γενικότερες σκέψεις, ίσως εποικοδομητικές για την ανανεωτική προσπάθεια που ανέλαβε το Υπουργείο στο χώρο της Μ.Ε.Λοιπόν, ανενδοίαστα λαμβανώ στη πρόταση δημιουργίας νέου, εκσυγχρονισμένου και ανταποκρινόμενου στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας τύπου σχολείου και αναγνωρίζουμε τα πολλά και πολύ θετικά νέα στοιχεία που συναπαρτίζουν το γενικό πλαίσιο του πολυκλαδικού λυκείου. Επίσης θεωρούμε ορθή την πρόταση για πειραματική εφαρμογή, σε πρώτο στάδιο, ώστε να αντιμετωπιστούν χωρίς σοβαρές συνέπειες ή οι τυχόν ατέλειες και να διαπιστωθούν οι ενδεχόμενες δυσκολίες, που δε γίνονται πάντοτε ευδιάκριτες στο στάδιο του προγραμματισμού. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι για μας και ο πειραματισμός δεν είναι πολύ σοβαρό εκπαιδευτικό εγχείρημα. Χρειάζεται και αυτός πολλή μελέτη και προπάντων πρέπει να έχει ελάχιστες δυνατές αρνητικές επιπτώσεις στη σχολική πραγματικότητα της ώρα κατά την οποία γίνεται. Ακριβώς για το λόγο αυτό, αλλά και για άλλους που θα ειπωθούν στη συνέχεια, νομίζουμε ότι θα ήταν καλό να αξιοποιηθεί το Τμήμα σε φάση προγενέστερη και όχι μόνο για τη σύνταξη των αναλυτικών προγραμμάτων. Δηλαδή, και αν ακόμη δεν είχε κριθεί απαραίτητη η διατύπωση ερωτήματος στο Τμήμα για τη σκοποθεσία και τις γενικότερες προδιαγραφές του Πολυκλαδικού Λυκείου θα ήταν χρήσιμο να γίνει αυτό για το πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος. Με αυτό δε διατυπώνουμε καμιά επιφύλαξη για την αξιολόγηση των προσώπων που αποτέλεσαν την ομάδα εργασίας του Υπουργείου και για την προθυμία την οποία σε πολύωρες συνεδρίες ανταποκρίθηκαν στην επίλυση αυτή ανάγκη του ΥΠΕΠΘ. Θέλουμε όμως να πούμε ότι η μελέτη του γενικότερου αυτού θέματος θα έδινε την ευκαιρία στο Τμήμα να ασχοληθεί ουσιαστικότερα με τα προβλήματα του Πολυκλαδικού Λυκείου και ίσως να συντελούσε στην καλύτερη λειτουργία του Πολυκλαδικού Λυκείου από την πρώτη στιγμή.

Με αυτό το σκεπτικό, πιστεύω ότι η στιγμή είναι κατάλληλη να κάνουμε λόγο για τις δυσκολίες άμεσης, έστω και πειραματικής λειτουργίας του νέου τύπου λυκείου ή και για προβληματισμούς που πρέπει να μας απασχολήσουν πριν χτυπήσει το κουδούνι της πρώτης διδακτικής ώρας.

Συγκεκριμένα:

α) Η επιθυμητή αυτοτέλεια του νέου τύπου Λυκείου, η εξυπηρέτηση παιδευτικών και κοινωνικών απαιτήσεων που θα κληθεί να υπηρετήσει αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί χωρίς να θέσει σε σοβαρή δοκιμασία τη δυνατότητα αμφίδρομης μετακίνησης μαθητών των δύο τύπων Λυκείων που λειτουργούν και του νέου τύπου Λυκείου, που θεωρείται από κάθε άποψη όρος απαραίτητος, όταν μιλάμε για ίσες ευκαιρίες και δίκαια των παιδιών για αλλαγή κατευθύνσεως των σπουδών τους;

β) Πώς θα εξασφαλιστεί η με ίσες προϋποθέσεις διαμόρφωση του 25% της επίδοσης που απαιτείται για την εισαγωγή αποφοίτων Λυκείων στα ΑΕΙ, την ώρα που οι συντελεστές του θα προέρχονται από διαφορετικά μαθήματα που μάλιστα θα διδασκονται με διαφορετικό ωράριο και περιεχόμενο σε κάθε μια από τις τρεις λυκεισκές τάξεις;

γ) Ποιο θα είναι το "κόστος" της πειραματικής εφαρμογής;

Για να γίνει με επιτυχία αυτός ο πειραματισμός, θα πρέπει τόσο οι διοικητικές υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ όσο και οι καθηγητές που θα διδάξουν να φτάσουν σε πολύ υψηλή απόδοση. Δεν μπορεί να γίνει τέτοιος πειραματισμός με εκπαιδευτικούς μέτριας απόδοσης. Άρα θα πρέπει να αποδυναμώσουμε αρκετά σχολεία απ' ό,τι καλύτερο έχουν σε προσωπικό, για να πετύχουμε. Και από άποψη διδακτηρίων, την ώρα που ο μέσος όρος των Λυκείων μας αντιμετωπίζει οξυτάτα προβλήματα, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε απόλυτα άνετη διδασκαλία αιθουσών διδασκαλίας, εργαστηρίων, γραφείων κτλ. στα πολυκλαδικά Λύκεια. Μπορεί όμως να γίνει αυτό χωρίς ταυτόχρονο "στρίμωγμα" σχολικών μονάδων που ήδη λειτουργούν; Μπορούμε, και ως ποιο σημείο, να προβαίνουμε σε άγιση μεταχείριση μαθητών δημοσίων σχολείων, έστω και σ'ό,τι αφορά το διδακτήριο;

δ) Το Τμήμα, με στέρεη επιστημονική επιχειρηματολογία επανειλημμένα γνωμοδότησε ότι η έβδομη διδακτική ώρα είναι άκαρπη και μόνο προβλήματα δημιουργεί. Όμως το πρόγραμμα το οποίο συζητήσαμε, μιλά για 32 ώρες, την ώρα που εφαρμόζεται το πενήθημερο. Μπορούμε λοιπόν να ξεκινήσουμε με το αντιπαιδαγωγικό συνεχές επτάωρο - αφού οι σημερινές διδακτηριακές συνθήκες και η οργάνωση της σχολικής ζωής δεν εξασφαλίζουν την πρόσφορη μεσημεριανή ανάπαυλα (φαγητό σε οργανωμένο σχολικό εστια-

τόριο, ψυχαγωγικό πρόγραμμα πριν από την επανάληψη των μαθημάτων τις πρώτες μετασημβρινές ώρες κτλ.) αλλά μόνο εμβαλωματικές λύσεις επιτρέπουν; Ρωτήθηκε, ειδικά για το σημείο αυτό, η ΟΑΜΕ, που τα μέλη της θα κληθούν να υπηρετήσουν το νέο τύπο Λυκείου;

ε) Για μας ο Σεπτέμβριος είναι ήδη πολύ κοντά. Με όλη την καλή θέληση, ούτε τα αναλυτικά προγράμματα, ούτε τα διδακτικά εγχειρίδια, ούτε οι μέθοδοι διδασκαλίας μπορούν να ανανεωθούν δραστικά. Το καλύτερο που μπορεί να γίνει είναι:

1) Μια βιαστική προσαρμογή των αναλυτικών προγραμμάτων της Α' Γενικού Λυκείου, όχι όμως ανανέωσή τους, απαραίτητη για νέο τύπο σχολείου.

2) Χρησιμοποίηση των ήδη εγκεκριμένων διδακτικών εγχειριδίων για την κάλυψη των διδακτικών αναγκών. Ξεχνάμε όμως ότι "ού βάλλουσι οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς" ότι ο νέος τύπος σχολείου χρειάζεται ριζικά ανανεωμένα βιβλία - έστω και σε μορφή DOSSIERS με σημειώσεις.

3) Κατάλληλο διδακτικό προσωπικό, για να διδάξει πειραματικά τόσο παραδοσιακά, όσο και νέα μαθήματα. Όμως ξέρουμε τις δυνατότητες προσαρμογής του προσωπικού μας. Η σχετική πείρα μας διδάσκει: όταν έχουμε μπροστά μας επιμέρους προσαρμογές διδασκαλίας παραδοσιακών μαθημάτων, πρόσφορη λύση είναι τα ταχύρρυθμα σεμινάρια (άν και όχι πάντοτε). Όμως τα ταχύρρυθμα σεμινάρια δεν είναι πανάκεια. Δίνουν μέτρα (ή και κάτω του μέτρου) αποτελέσματα, όταν με αυτά προσπαθούμε να καλύψουμε σημαντικά κενά - κάτι μας δίδαξαν οι περιπτώσεις του ΣΕΠ και της Κοινωνιολογίας. Και το έργο που θα αναθέσουμε στους καθηγητές των Πολυκλαδικών Λυκείων προϋποθέτει σημαντικές διαφοροποιήσεις στη μέθοδο προσφοράς και γενικότερα στη σχολική ^{πρ}τάξη, που, αφού δεν έχουμε προηγούμενο δοκιμασμένο μοντέλο, φια να γίνουν χωρίς αβάρεις, απαιτούν είτε ειδική κατάρτιση είτε συστηματική επιμόρφωση.

Η υπογράμμιση των παραπάνω δυσκολιών δεν έχει σκοπό να διογκώσει τα προβλήματα και να οδηγήσει σε δισταγμούς για την αναγκαιότητα εισαγωγής του νέου Λυκείου στην εκπαίδευσή μας. Προέρχεται από συναίσθηση ευθύνης απέναντι στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου και γίνεται ταυτόχρονα με την ευχή πολλές από τις παραπάνω δυσκολίες να έχουν ήδη με επιτυχία αντιμετωπιστεί από τη Διεύθυνση - εμείς τα λέμε γιατί δεν έχουμε

περισσότερα στοιχεία στα χέρια μας. Όμως έστω και μια από αυτές αν δεν έχει εντοπισθεί ή αν δεν έχει εκτιμηθεί όσο χρειάζεται, φρονούμε ότι στο διάστημα που μεσολαβεί - και το διάστημα αυτό μόνο η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου μπορεί να το ορίσει - πρέπει να μελετηθεί και να προταθούν οι προσφορότερες λύσεις. Και έχω των πεποίθηση ότι το Τμήμα ευχαρίστως θα καταθέσει τη συμβολή του, Σε όποιο σχετικό ερώτημα κρίνει το Υπουργείο ότι η γνωμοδότησή μας θα είναι εποικοδομητική, αυτή μπορεί να θεωρείται δεδομένη,

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του:

α) Το έγγραφο 5121/11-5-1983 του κ. Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και τη συνημμένη σ' αυτό 1η προκαταρκτική συνοπτική έκθεση για το ενιαίο πολυκλαδικό λύκειο της επιτροπής που μελετά το θέμα,

β) Το σημείωμα που κατέθεσε ο κ. Δ. Σακκάς στην πράξη 50/10-6-83, σύμφωνα με το οποίο το Τμήμα δεν καλείται να εισηγηθεί αυτή τη στιγμή για το αναλυτικό πρόγραμμα των Αρχαίων Ελληνικών, των μαθημάτων Τεχνολογίας και των μαθημάτων επιλογής, καθώς και την ενημέρωση στο Τμήμα που έκανε ο ίδιος για το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο,

γ) Τις απόψεις που αναπτύχθηκαν κατά τη συνεδρία της 10-6-83 και τη σημερινή (πρ. 50 και 51) και

δ) Τα σημειώματα που κατέθεσαν οι υπεύθυνοι στο Τμήμα για τα αντίστοιχα στην ειδικότητά του ο καθένας μαθήματα ως προς το αναλυτικό πρόγραμμα που θα εφαρμοστεί και τα βιβλία που θα χρησιμοποιηθούν στην Α' τάξη του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου το σχολ. έτος 1983-4,

εισηγείται το ακόλουθο κατά μάθημα αναλυτικό πρόγραμμα για την Α' τάξη του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου και τα εξής κατά μάθημα βιβλία:

Θρησκευτικά: Θα διδαχτούν τα μαθήματα (κεφάλαια) 1,2,3,5,6,8,9,11, 13, 28, 30, 33, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 50, 51 και 52 από το βιβλίο των Πάλλη-Μεταληνού-Τούντα "Χριστιανισμός και Ιστορία".

Νέα Ελληνικά: Θα ισχύσει και στην Α' τάξη του ΕΠΑ το αναλυτικό πρόγραμμα και το διδακτικό βιβλίο της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου.

Ιστορία: Θα διδαχτεί "Ιστορία νεότερη και σύγχρονη" από το βιβλίο των Β. Σολδάτου, Ν. Δημακόπουλου-Σ. Κόνδη που είναι έτοιμο.

Μαθηματικά: Θα ισχύσει το αναλυτικό πρόγραμμα της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου και θα χρησιμοποιηθούν τα αντίστοιχα βιβλία:

- 1.- Θεωρητική Γεωμετρία Α' Λυκείου Παπαμιχαήλ-Σκιαδά
- 2.- Μαθηματικά Α' Λυκείου-Άλφεβρα Ν. Βαρουχάκη κ.α.α.

Η διδασκαλία θα προσαρμοστεί με οδηγίες στο διατιθέμενο ωράριο των 4 ωρών την εβδομάδα.

Φυσική-Χημεία: Θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα που ισχύει και στην Α' τάξη του Γενικού Λυκείου. Βιβλία θα χρησιμοποιηθούν στη Φυσική το βιβλίο του Α' Μάξη "Φυσική" και στη Χημεία το βιβλίο "Χημεία" του Π. Σακελλαρίδη.

Βιολογία-Οικολογία: Ν α διδασκεί το κεφ. "Οικολογία" από το βιβλίο της Βιολογίας του Κριμπά. Συμπληρωματικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια σύντομη μελέτη για την Οικολογία της Σ. Ορεινού που φέρει τον τίτλο "Ο άνθρωπος", κύριος συντελεστής στην καταστροφή του περιβάλλοντος".

Ξένη Γλώσσα: Θα ισχύσει το πρόγραμμα που ισχύει στην Α' τάξη του Γενικού Λυκείου και θα χρησιμοποιηθούν τα ίδια βιβλία που χρησιμοποιούν και οι μαθητές της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου.

Φυσική Αγωγή: Θα ισχύσει το πρόγραμμα που ισχύει και στην Α' τάξη του Γενικού Λυκείου.

Σχολικός-Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Προτείνεται να εφαρμοστεί κατά το Β' τετράμηνο, ώστε το πρόγραμμά του να καταρτιστεί ύστερα από τη μελέτη και ανάλυση του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος της Β' και Γ' τάξης του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου.

ΘΕΜΑ 2ο

Η συζήτηση του 2ου θέματος αναβλήθηκε για την επόμενη συνεδρίαση.

ΘΕΜΑ 3ο

Ετη συζήτηση παραβρέθηκαν οι κ.κ. Παπακωστούλα και Πετρόπουλος.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Εισάγεται το θέμα "Κρίση διδακτικού βιβλίου: Φιλοσοφικά Γ' Λυκείου. Χαιρετίζω την παρουσία των συναδέλφων κυρίας Γ. Παπακωστούλα και κ. Κ. Πετρόπουλου, οι οποίοι με υπουργική απόφαση ορίστηκαν ειδικοί επιστήμονες-κριτές του βιβλίου "Φιλοσοφικά Γ' Λυκείου". Και οι δύο είναι γνωστοί τόσο στο Τμήμα όσο και σε ευρύτερους εκπαιδευτικούς κύκλους και δικαιούμαστε να ελπίζουμε ότι οι εισηγήσεις τους θα αποτελέσουν στέρεη βάση για την περαιτέρω διαδικασία έγκρισης του βιβλίου. Σύμφωνα με τη διαδικασία που ακολουθεί το Τμήμα στις περιπτώσεις αναθέσεως συγγραφής με το Ν.1304/82, οι ειδικοί επιστήμονες που τους ανατέθηκε η κρίση του βιβλίου προβαίνουν σε ανάπτυξη της εισηγήσεως τους (την οποία στη συνέχεια καταθέτουν στη γραμματέα) και διευκρινίζουν σημεία ή απαντούν σε ερωτήσεις των μελών του Τμήματος σχετικά με την καταλληλότητα του βιβλίου. Ο συγγραφέας κ. Κυρ. Κατσιμάνης, επειδή είναι μέλος του Τμήματος, δεν παρίσταται στη συνεδρίαση. Όμως για όσα σημεία κρίνει ότι χρειάζεται απάντηση στις εισηγήσεις των κριτών, θα υποβάλει στο Τμήμα απαντητικό υπόμνημα, αφού δει τις γραπτές εισηγήσεις τόσο των κ.κ. κριτών όσο και του εισηγητή του θέματος στο Τμήμα Συμβούλου Β' ΚΕΜΕ κ. Φ. Βώρου. Προτείνω λοιπόν να ακολουθηθεί η ακόλουθη διαδικασία: Το Τμήμα να ακούσει τις εισηγήσεις των κριτών (πρώτα του νεότερου, κ. Κ. Πετρόπουλου και ύστερα της κ. Παπακωστούλα), να υποβληθούν όσες ερωτήσεις θεωρηθούν απαραίτητες, να ακολουθήσει ^{επόμενη} με τους κριτές και ακολούθως να προβεί ο κ. Φ. Βώρος στην εισηγήσή του. Παρακαλώ τον κ. Πετρόπουλο να πάρει το λόγο:

Η κ. Παπακωστούλα λέγει (η ειρήνη έχει επιβιβάηται)

(δρα 1.40)

Ο Πρόεδρος

Σπυρίδουλος

Η Γραμματέας

Μαριάνθη

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΜΑΤΩΝ (ΕΚΕΠΕ)
ΕΠΙΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

Στη συνέχεια το Τμήμα διέκοψε τη συζήτηση του 3ου θέματος
(ώρα 1.40)

Ο Πρόεδρος

ΠΡΑΞΗ 52/1983

Η Γραμματέας

Ηλ. Σπυρόπουλος

Δ. Ζαραφωνίτου

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Γαγκός, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Θ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Γ. Πακασσημακόπουλος, Α. Τσιπατζής, Σύμβουλοι Β', Γ. Σκουρόβλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοφάνους, Εισηγητής και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Κ. Ευριόπουλος, γιατί βρισκόταν κανονική άδεια, Κ. Φούσκας γιατί βρίσκεται σε αναρρωτική άδεια και Κυρ. Αποστολάκης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Προγραμματισμός
- ΘΕΜΑ 2ο - Έκθεση Βιβλίου Θεωρητικής Δόξης. Εισηγητής Γ. Πακασσημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Έκθεση Βιβλίων Μαθηματικών (Β' Λυκείου, Γ' Λυκείου). Εισηγητής Γ. Πακασσημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Έκθεση Βιβλίου Φιλοσοφίας. Εισηγητής Θ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Έκθεση Βιβλίου Βιολογίας. Εισηγητής Γ. Πακασσημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Εισαγωγές με Βουλγαρικά σε εκάστη Β.Ε. Εισηγητής Θ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 7ο - Γνωμοδότηση για διορισμό στη Β.Ε. των Γενικών Οσίων και Θεολογικών Αγγλικής. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 8ο - Οδηγίες διδασκαλίας Γυμνασίου 1983-84.

Την αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επιβεβαιώθηκε η νομιμότητα της προηγούμενης συνεδρίασης, το Τμήμα ξεκίνησε την εξέταση των

ΠΡΑΞΗ 52/1983

Σήμερα 15-6-1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Ευρυόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τοματῆς, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Κ. Συριόπουλος, γιατί βρίσκεται σε κανονική άδεια, Κ. Φούσκας γιατί βρίσκεται σε αναρρωτική άδεια και Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΕΜΑ 1ο - Προγραμματισμός
- ΕΜΑ 2ο - Κρίση βιβλίου Φυσικής Δέσμης. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΕΜΑ 3ο - Κρίση βιβλίων Μαθηματικών (Β' Λυκείου, Γ' Λυκείου). Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος,
- ΕΜΑ 4ο - Κρίση βιβλίου Φιλοσοφίας. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΕΜΑ 5ο - Κρίση βιβλίου Βιολογίας. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΕΜΑ 6ο - Επαφές με Βουλγαρία σε επίπεδο Μ.Ε. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΕΜΑ 7ο - Γνωμοδότηση για διορισμό στη Μ.Ε. των Ιτζαράπη Οσίας και Θεοφίλου Αγγελικής. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΕΜΑ 8ο - Οδηγίες διδασκαλίας Γυμνασίου 1983-84.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε ο πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των εμάτων της Η.Δ.

./.

Προτάσσεται το 7ο θέμα.

Ο κ. Α. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/νση προσωπικού Μ.Ε. με το έγγραφό της Δ2/11097/3-6-83 μας διαβιβάζει τα δικαιολογητικά της Θεοφίλου Αγγελικής με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν αυτή είναι ικανή να διδάξει το μάθημα των καλλιτεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. Όπως φαίνεται από την αρ. 18/12-2-83 βεβαίωση του ΔΙΚΑΤΣΑ το πτυχίο Διακοσμητικής που πήρε η Θεοφίλου Αγγελική του Νικολάου από την Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φλωρεντίας είναι ισοδύναμο με τα απονεμόμενα από τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα πτυχία. Εξάλλου όπως προκύπτει από το πρόγραμμα σπουδών της η Θεοφίλου Αγγελική είναι κάτοχος της ύλης που προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα καλλιτεχνικών Γυμνασίου και Λυκείου. Ύστερα από τα παραπάνω με την προϋπόθεση ότι η Θεοφίλου Αγγελική είναι απόφοιτος του ελληνικού εξαταξίου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως ο Ν.309 (αρ. 35 παρ. 4) ορίζει, εισηγούμαι ότι αυτή είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού σε σχολεία Μ.Ε. ως καθηγήτρια καλλιτεχνικών.

Για την Ιντζαράπη Ματρώνα-Οσία δεν μπορώ να εισηγηθώ, γιατί δεν έχει καταθέσει επαρκή στοιχεία.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισηγήση του κ. Α. Αδαμόπουλου.

Έχουν τις ακόλουθες επισημάνσεις:

Να επιστημονικοποιήσει η «αξιολογολογή» τους με το Παιδαγωγικό του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Να ανταλλάξουμε τα ΟΠ και τα ΔΠ.

Να ανταλλάξουμε διδακτικά προγράμματα.

- Δ.- Να ανταλλάξουμε μαθητές (αμοιβαίες επισκέψεις).
- Ε.- Να επι-τρέψουμε σε βούλγαρους μαθητές να εργαστούν σε ελληνικές ανασκαφές ή ανάλογες εργασίες.
- Τ.- Να τους διαθέσουμε τα διδακτικά μας βιβλία (Αρχαίων ελληνικών, Νεο-ελληνικών και Ιστορίας) καθώς και όποιο άλλο εποπτικό υλικό μπορούμε να χαρίσουμε: χάρτες, διαφάνειες κλπ.

Εισηγούμαι

Στο Α: να γίνει δεκτό, εφόσον συμφωνήσει και το "Πειραματικό" Θεσσαλονίκης

Στο Β: να γίνει δεκτό, αλλά να στέλνουμε μόνο τυπωμένα ΩΠ και ΑΠ (από την εφημερίδα της Κυβέρνησης).

Στο Γ: να ζητήσουμε να μας πουν γραπτά τι ακριβώς προτείνουν.

Στο Δ: τις ανταλλαγές των μαθητών ας τις πραγματοποιήσουμε στο πλαίσιο της αδελφοποίησης (βλ. Α)

Στο Ε: πολύ ευγενικά: όχι. Στην ανασκαφή ασκούμε δικούς μας φοιτητές αρχαιολόγους, και έτσι κι αλλιώς οι θέσεις είναι ελάχιστες. Το πολύ που θα μπορούσε να γίνει θα ήταν ανταλλαγή "βοηθών ανασκαφής" με αμοιβαιότητα.

Στο ΣΤ: ναι, σε τρία αντίτυπα.

Προσοχή: Όλες αυτές οι διαδικασίες (συνεννοήσεις, αποστολές δεμάτων, αλληλογραφία κλπ.) πρέπει να γίνουν από τη Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του ΥΠΕΠΘ. Το ΚΕΜΕ δεν έχει ούτε αρμοδιότητα ούτε δυνατότητες ούτε δυνάμεις να αρχίσει συνεννοήσεις με τη μια ή την άλλη χώρα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση, όπως τροποποιήθηκε κατά τη συζήτηση.

Προτάσσεται το 8ο θέμα.

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει: Παρουσιάζω στο τμήμα τις οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων του Γυμνασίου κατά το σχολικό έτος 1983-84.

Οι οδηγίες αυτές έχουν προσαρμοστεί στο Ω.Π. που έχει εγκρίνει το τμήμα με την 44/1983 πράξη του. Οι αρμόδιοι κατά μάθημα έχουν παραδώσει τα σημειώματά τους τα οποία έχουν ενταχθεί στο περσινό φυλλάδιο οδηγιών του Γυμνασίου. Εκτεταμένα σημειώματα παρέδωσαν:

- α) Ο εισηγητής Κ. Φούσκας για το μάθημα των θρησκευτικών (πλήρεις οδηγίες).
- β) Ο Σύμβουλος Η. Σπυρόπουλος για τη διδακτέα ύλη στη Β' τάξη.
- γ) Ο Σύμβουλος Δ. Τομπαζόης για τη διδασκαλία των Νέων Ελληνικών (απέλειψε τις οδηγίες για το μονοτονικό).
- δ) Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος για τη διδακτέα ύλη Ιστορίας στην Α' τάξη &
- ε) Οι Ειδικοί επιστήμονες Ξ.Γ. "κοινές οδηγίες για τις ξένες γλώσσες" (νέο κείμενο).

Το Τμήμα αποδέχεται την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου και εγκρίνει ομόφωνα να σταλούν στον ΟΕΔΒ οι οδηγίες διδασκαλίας του Γυμνασίου.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Πρόεδρος διαβάζει την εισήγηση των συγγραφέων των Μαθηματικών (επισυνάπτεται).

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει για τα Μαθηματικά Β' Λυκείου (τ. Α'β): Το βιβλίο των Μαθηματικών για τη Β' Λυκείου που γράφτηκε από τους κ.κ. Βαρουχάκη, Αδαμόπουλο, Φωτόπουλο, Νοταρά, Σολδάτο, Μπέτση και Γιαννίκο μελέτησα επισταμένως. Επίσης και τις παρατηρήσεις της επιτροπής κρίσεως.

Οι συγγραφείς συμμορφώθηκαν με τις διορθώσεις που έγιναν πλην ορισμένων που κατά τη γνώμη μου ήταν και δικαίωμα τους διότι αφορούσαν διαφορές διατυπώσεως.

Δε συμφωνώ με την άποψη της επιτροπής για διαφορετική δομή του βιβλίου ούτε με τη διαφορετική της φιλοσοφική θεώρηση διότι στην περίπτωση αυτή θα ήταν πολύ δύσκολη η παρακολούθησή του από τους μαθητές που επί σειράν ετών ακολούθησαν τις συνήθεις δομές των μαθηματικών. Προβλήματα θα δημιουργούσαν και πολλοί από τους διδάσκοντες.

Αντίθετα το βιβλίο, όπως είναι, το θεωρώ ως ανταποκρινόμενο στις δυνατότητες διδασκαλίας των μαθηματικών από διδάσκοντες και διδασκόμενους και εισηγούμαι στο τμήμα την ανεπιφύλακτη έγκρισή του για εκτύπωση από τον ΟΕΔΒ.

Ο κ. Δ. Τομπαζόδης λέγει: Στο θέμα της συγγραφής των μαθηματικών βιβλίων η κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί δεν είναι καθόλου ευχάριστη. Μια ομάδα συγγραφέων-εκλεκτών εκπαιδευτικών- μέσα στο ΚΕΜΕ, με επικεφαλής τους δύο μαθηματικούς συμβούλους του ΚΕΜΕ, έγραψε τρία βιβλία, τα οποία κατά την κρίση των ειδικών, που ζητήσαμε τη βοήθειά τους στην κρίση, ομόφωνα απορρίπτονται.

Είναι κάτι που δεν ξανάγινε και κάτι που εκθέτει το ΚΕΜΕ. Γιατί έγινε κιόλας γνωστό ότι τα βιβλία "που έγραψε το ΚΕΜΕ" απορρίφθηκαν από τους ειδικούς. Όποιες κι αν είναι οι δικαιολογίες για την αιτία που φτάσαμε στο σημείο αυτό, γεγονός παραμένει ότι το ΚΕΜΕ δεν κέρδισε από την απόφαση της συγγραφής αυτής.

Στο αδιέξοδο που έχουμε μπροστά μας αυτή τη στιγμή θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η λύση είναι απλή: Να συμμορφωθούν οι συγγραφείς με μερικές από τις υποδείξεις των κριτών και να κρίνουμε τα βιβλία κατάλληλα και βέβαια, να τα προωθήσουμε στο τυπογραφείο. Στη λύση αυτή θα μπορούσαμε να θεωρηθούμε ότι οδεύουμε δικαιολογημένα, αν λάβουμε υπόψη μας τη γενικότερη κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί στο μαθηματικό χώρο.

Όμως η λύση αυτή θα μπορούσε να γίνει δεκτή μονάχα στην περίπτωση που οι κριτές, αφού δουν τις διορθώσεις και βελτιώσεις των συγγραφέων, τροποποιήσουν την αρχική αρνητική γνώματευσή τους για τα βιβλία. Με την αρνητική γνώμη των κριτών μαθηματικών, το Τμήμα δεν μπορεί, κατά την γνώμη μου, παρά να συμφωνήσει μαζί τους και να απορρίψει τα βιβλία. Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι το Τμήμα - που με τη μεθόδευση της συγγραφής που ενέκρινε δε διαθέτει αυτή τη στιγμή ειδικό μαθηματικό - δεν επιτρέπεται αλλά και ούτε έχει τη δυνατότητα (ηθικά και επιστημονικά) να ανατρέψει την εισήγηση των ειδικών. Γιατί απουσιάζουν οι ειδικοί μαθηματικοί του, που θα μπορούσαν, ενδεχόμενα, να το καθοδηγήσουν στη "σωστή" απόφαση. Όμως οι μη ειδικοί στα μαθηματικά εμείς να λάβουμε απόφαση αντίθετη από την ομόφωνη γνώμη των ειδικών μαθηματικών, αυτό δεν ξέρω πώς θα χαρακτηριστεί όταν γίνει γνωστό (και θα γίνει βέβαια) παραξέω.

Δεν κρίνω την ποιότητα της δουλειάς των συναδέλφων μαθηματικών. Προσωπικά, επειδή ξέρω τους περισσότερους, δέχομαι ότι είναι άριστη. Όμως έτσι που εξελίχτηκαν τα πράγματα, με τη μεθόδευση που επιχειρήθηκε και με τις συνθήκες που εμφανίζονται αυτή τη στιγμή μπροστά μας, η μόνη δυνατότητα που βλέπω είναι να συμφωνήσω, εγώ ο μη ειδικός, με την εισήγηση των ειδικών.¹

Τέλος θα ήθελα να επισημάνω ότι στο νου μου υπάρχει κάποια ασάφεια σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα (ΑΠ). Υπήρξε ένα εγκεκριμένο ΑΠ (και ποιο) με βάση το οποίο γράφτηκαν και κρίνονται τα βιβλία;

Υποθέτω ότι οι συγγραφείς ανέλαβαν να συντάξουν ή να διαμορφώσουν το Α.Π. των τάξεων αυτών κατά τη διάρκεια της συγγραφής. Όμως αυτό το πρόγραμμα θα έπρεπε να παρουσιαστεί στο Τμήμα και να εγκριθεί πριν από την παρουσίαση των βιβλίων, ώστε με βάση αυτό το πρόγραμμα να κριθούν τα

βιβλία (θυμίζω ότι αυτό είχαμε κάνει στην περίπτωση των Νέων Ελληνικών Γ' Λυκείου, όπου το ΑΠ εγκρίθηκε από το Τμήμα ένα μήνα πριν εμφανιστεί το βιβλίο). Μήπως έχουμε εγκεκριμένο ΑΠ των μαθηματικών των τάξεων αυτών και δεν το ξέρω;

Ο κ. Κακριδής λέγει: "Η τελευταία παρατήρηση του κ. Τομπαζόδη για τα ΑΠ πρέπει να διερευνηθεί. Στα άλλα που είπε φοβούμαι ότι δεν πήρε καθόλου υπόψη του τη σημερινή αναλυτική απάντηση των συγγραφέων".

Ο κ. Βώρος λέγει:

1.- Εκτός από όσα είπε για το αναλυτικό πρόγραμμα ο κ. Τομπαζόδης, τα υπόλοιπα που εκφράζουν τους ενδοιασμούς του θα μπορούσα να τα συνυπογράψω. Για το πρόγραμμα θα ήμουν πρόθυμος να πω: το ψηφίσαμε πριν 5' και είμαστε τυπικά εντάξει.

2.- Νομίζω ότι η μεθόδευση που ακολουθήθηκε μας στέρησε τη δυνατότητα να έχουμε σε κάποια φάση ένα ζωντανό διάλογο ανάμεσα στους κριτές και τους συγγραφείς, οπότε μεις οι μη ειδικοί θα μπορούσαμε να σχηματίσουμε μία γνώμη.

3.- Υποστηρίχτηκε - και τώρα μόλις από τον κ. Κακριδή - ότι η ρήτρα του νόμου δεν προβλέπει κάτι τέτοιο, ότι οι συγγραφείς - μέλη του Τμήματος δε μετέχουν στις διαδικασίες κρίσης-έγκρισης. Κι εγώ λέγω: όταν ήλθαν εδώ οι κριτές, η φάση της κρίσης τους είχε τελειώσει, αφού μας έφεραν έτοιμη, γραμμένη την κρίση τους. Η διαδικασία της έγκρισης από μας εδώ δεν είχε αρχίσει· ανάμεσα στις δύο φάσεις, δηλαδή τότε που είχαν έρθει εδώ οι κριτές, μπορούσαμε στην τότε συνεδρίαση να παρακαλέσουμε να παρευρίσκονται και οι συνάδελφοι Βαρουχάκης-Αδαμόπουλος, ώστε να παρακολουθήσουμε τον ζητούμενο ζωντανό διάλογο. Από καιρό υποστήριζα τη λύση αυτή· έστω και άτυπα να μετέχουν οι συνάδελφοι συγγραφείς - για να αποφευχθεί η δυσχέρεια που θα αναλύσω παρακάτω.

4.- Όταν ήγαν εδώ οι κριτές τους ρώτησα κάποια στιγμή: "οι ενδοιασμοί σας που οδηγούν σε αρνητική κρίση σας είναι κυρίως επιστημονικοί ή διδακτικοί; Ο Πρόεδρος μου απάντησε: και το ένα και το άλλο. Τώρα διαβάζουμε στο απαντητικό των συγγραφέων ότι για επιστημονικά ή διδακτικά μειονεκτήματα της συγγραφής δεν μπορεί καν να γίνει λόγος. Ωστόσο οι τότε παρόντες συγγραφείς, οι συνάδελφοι που προέρχονται από τη Μ.Ε., είτε γιατί αιφνιδιάστηκαν, είτε γιατί έλειπαν από δω οι αρχηγοί μας πούμε της

συγγραφικής ομάδας (Βαρουχάκης-Αδαμόπουλος) δεν αμφισβήτησαν τις υποδείξεις των κριτών αλλά υποσχέθηκαν ότι θα κάνουν κάθε δυνατή προσπάθεια να αξιοποιήσουν τις παρατηρήσεις.

5.- Προσωπικά τρέφω ιδιαίτερη εκτίμηση για την επιστημονική συγκρότηση των μελών της συγγραφικής ομάδας και τη διδακτική τους πείρα, αφού μάλιστα οι πέντε είναι δάσκαλοι της έδρας και σήμερα. Αλλά και η ομάδα των κριτών είναι ανάλογη σύνθεση από την άποψη της επιστημονικής-διδακτικής αξίας και πείρας. Καθώς λοιπόν έλειψε ο ζωντανός διάλογος ανάμεσα σε δύο ομάδες δυσκολεύομαι εγώ - μη όντας ειδικός - να διατυπώσω γνώμη.

6.- Ο εισηγητής εξάλλου - που είναι φυσικός - είναι εύλογο σε αδυναμία να διαιτητεύσει επιστημονικά και διδακτικά για τόσο σοβαρά και ειδικά θέματα, παρ' όλη την προθυμία του. Βέβαια διατύπωσε τη γνώμη του κατηγορηματικά, αλλά όπως εξήγησα, διαιτητής μη ειδικός ανάμεσα σε δύο ομάδες ειδικούς έκαμε μόνο ευσυνείδητα το καθήκον του. Στη συνείδησή μου μένει η απορία.

7.- Και μου μένει επίσης η εντύπωση ότι η συγγραφή - είτε γιατί οι συγγραφείς είναι υψηλού επιπέδου επιστήμονες και κινούνται σε υψηλό επίπεδο, είτε γιατί μερικοί απ' αυτούς κινούνται σε υψηλό επίπεδο και πελθόν τους άλλους, όντας ας πούμε δυναμική μειοψηφία - είναι υψηλότερου επιπέδου από το αναγκαίο, είναι δύσκολη και ενδέχεται να προκαλέσει περισσότερη δυσκολία στους μαθητές.

8.- Από την άλλη μεριά βλέπω την ανάγκη για ανανέωση των βιβλίων. Αδυνατώ όμως εγώ να εκτιμήσω τι είναι καλύτερο: η λύση η περυσινή ή ένα βιβλίο που το εικάζω δύσκολο και ίσως μεθοδικά προβληματικό, από όσα ειπώθηκαν από τους συγγραφείς;

9.- Και αντικειμενικά δεν έχω τη δυνατότητα να ζητήσω τη γνώμη άλλων μαθηματικών αφού δεν έχω να τους δώσω το β' μέλος της σύγκρισης.

10.- Η Διοίκηση όμως:

α) Έχει αυτή την ευχέρεια που δεν έχω εγώ.

β) Έχει διακριτική αρμοδιότητα να αποδεχτεί ή όχι τη γνωμοδότηση μας

11.- Για τους λόγους αυτούς νομίζω ότι:

α) θα διαφυλάξουμε την ευπρέπεια του ρόλου μας συμφωνώντας με την

Επιτροπή Κρίσεως που ζητήσαμε τη γνώμη της· γιατί εκείνη είναι αρμόδια για τα μαθηματικά κι εμείς εδώ οι παρόντες όχι.

β) Θα διευκολύνουμε τη Διοίκηση στην απόφασή της υπογραμμίζοντας ότι κι εμείς ευχόμαστε νά κάμει χρήση της διακριτικής αρμοδιότητας που έχει νόμιμα να υιοθετήσει ή να μην υιοθετήσει τη γνωμοδότησή μας, αφού η διατύπωση της γνώμης μας αυτή τη φορά εμπλέκεται σε μια σύγκρουση επισημονικής και υπηρεσιακής δεοντολογίας.

12.- Με αυτό το νόημα θα αιτιολογήσω με λίγες λέξεις την ψήφο μου.

Ο κ. Κάριδης θυμίζει στο Τμήμα ότι εκτός από την απάντηση της συγγραφικής Ομάδας έχουμε σήμερα νέο στοιχείο και τη θετική εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου, που ως φυσικός έχει κάποια συνάφεια με το περιεχόμενο των βιβλίων που κρίνονται.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Στη συνεδρία της 30-5-1983 ειπώθηκε από μέλος της επιτροπής κριτών ως απάντηση σε ερώτημά μου ότι τα νέα βιβλία μαθηματικών είναι καλύτερα από αυτά που χρησιμοποιούνται. Έτσι αφέθηκε να νοηθεί ότι η απόρριψη των βιβλίων είχε ως κριτήριο βασικά το ότι δεν είναι ό,τι αναμένονταν. Όμως εδώ υπάρχει κάποια δικαιολογία: το ότι κάτι τελείως καινούργιο που φαίνεται ότι ανέμενε η επιτροπή, δεν μπορεί παρά να εισαχθεί απ' τη βάση, ίσως Α' Γυμνασίου.

Το γεγονός ακόμη ότι ο κ. Παπασημακόπουλος είναι "έμμεσα ειδικός" - και πολλά πράγματα ρυθμίζονται στην εκπαίδευσή μας από μόλις ειδικούς ή και ερασιτέχνες - παίρνει θετική θέση απέναντι στα βιβλία και οι πληροφοροίτες σοβαρών εκπαιδευτικών που έχω υπόψη μου ότι τα βιβλία που χρησιμοποιούνται είναι "απαράδεκτα" με κάνουν να πάρω μόλις θετική θέση. Τονίζω τυγχονα ότι διατηρώ έντονες επιφυλάξεις για την καθαυτό επιστημονική καταλληλότητα των βιβλίων αφού οι άμεσα ειδικοί τα απέρριψαν.

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει: Έχουμε κληθεί να γνωμοδοτήσουμε για την καλληλότητα των βιβλίων των μαθηματικών με βάση τα παρακάτω στοιχεία:

α) Το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος.

β) Την ανάγκη να εξυπηρετηθεί αυτό με κατάλληλα βιβλία.

γ) Την ανάθεση συγγραφής στην ομάδα των επτά συγγραφέων (μελών του μνημματος και εκπαιδευτικών αποσπασμένων στο ΚΕΜΕ από το Υπουργείο γι' αυτό σκοπό).

- δ) Τα πρώτα τεύχη τριών βιβλίων, όπως αυτά παραδόθηκαν για κρίση.
- ε) Τη γνώμη των ειδικών επιστημόνων που με υπουργική απόφαση ασχολήθηκαν με την κρίση του βιβλίου (αρνητική).
- στ) Το υπόμνημα-απάντηση των συγγραφέων στις εκθέσεις των κριτών, και
- ζ) Την εισήγηση του συναδέλφου κ. Στ. Παπασημακόπουλου (απερίφραστη θετική).

Η θέση του Τμήματος θα ήταν πολύ εύκολη, αν δεν υπήρχε σαφής διάσταση απόψεων ανάμεσα στην εισήγηση των κριτών και στην εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου (όπως και στις απόψεις των συγγραφέων). Νομίζω ότι η αναμφισβήτητη αυτή διάσταση οφείλεται στο διαφορετικό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται το θέμα. Δηλαδή, οι συγγραφείς και ο κ. Παπασημακόπουλος το βλέπουν SUB SPECIE TEMPORIS, ενώ οι κριτές, SUB SPECIE AETERUITATIS. Οι πρώτοι θέλουν να δώσουν ένα διδακτικό βιβλίο που με τα σημερινά δεδομένα της εκπαιδευτικής πράξης προσπαθεί να καλύψει ανάγκες πισεστικές του διδακτικού έτους 1983-84 που είναι επί θύραις, ενώ οι δεύτεροι απαιτούν ένα έργο που θα ανανεώσει ριζικά τη μαθηματική παιδεία στη χώρα μας, θα λύσει οριστικά το πρόβλημα των μαθηματικών Μ.Ε. στο σύνολό του κατά τρόπο απόλυτα ικανοποιητικό, θα γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στα μαθηματικά του Λυκείου και εκείνα των ΑΕΙ.

Αν αυτή η ανάλυση αποδίδει αντικειμενικά τα πράγματα, νιώθω λιγότερη αμηχανία για να πάρω υπεύθυνη θέση στο θέμα: τα βιβλία πρέπει, βελτιωμένα με νέα προσπάθεια των συγγραφέων, ύστερα από πολλές εύστοχες παρατηρήσεις των κριτών, να πάρουν το δρόμο για τον ΟΕΔΒ. Γι' αυτή μου την τοποθέτηση βασικό ρόλο παίζει η πολύ θετική γνώμη που έχω σχηματίζει για τους συναδέλφους κ.κ. Ν. Βαρουχάκη και Α. Αδαμόπουλο, αλλά και για τους πέντε αποσπασμένους από το Υπουργείο Παιδείας συνεργάτες τους. Είχα την ευκαιρία να συνεργαστώ μαζί τους εδώ και τέσσερα χρόνια, τόσο σε ταχύρρυθμες επιμορφώσεις στα πλαίσια επαρχιακών ΣΕΑΜΕ, όσο και στα φετινά σεμινάρια για μαθήματα δέσμης. Διαπίστωσα λοιπόν ότι ξέρουν καλύτερα από κάθε άλλον να απευθύνονται στο σημερινό υπαρκτό καθηγητή των μαθηματικών, να συζητούν μαζί του τα προβλήματα και να τον βοηθούν ουσιαστικά στο έργο του.

Ακριβώς στο σημείο αυτό πρέπει να πω ότι με θλίψη άκουσα το συνάδελφο κ. Δ. Τομπαζόδη να δικαιολογεί την αρνητική στάση του λέγοντας ότι "κι αν ακόμη τα βιβλία ήταν άριστα, το ότι οι κριτές τα απορρίπτουν θα τον έκανε

να τα απορρίψει και αυτός". Δηλαδή, πέρα από το "φίλος ο Πλάτων, φιλέ-
ρα δέ ἡ ἀλήθεια" φτάνουμε στο "και αν ακόμα είναι η αλήθεια με το μέρος
των φίλων, εμείς θα κρατήσουμε στάση αρνητική". Τι είναι εκείνο που ιδι-
αίτερα βάρυνε στη σκέψη του κ. Τομπαΐδης; Ότι η προσπάθεια εκσυγχρονισμού
των μαθηματικών με τα βιβλία αυτά μένει μεσοστρατίζ, αφού οι συγγραφείς
δεν απαλλάχθηκαν από παραδοσιακές δομές και λύσεις που παραμένουν στα βι-
βλία τους. Όμως μπορούσε να γίνει διαφορετικά με τα σημερινά δεδομένα
της σχολικής πράξης; Του θυμίζω την ανάλογη περίπτωση του "Συντακτικού
της Νεοελληνικής", στη συγγραφή του οποίου και οι δύο πήραμε μέρος. Μήπως
και τότε δεν αναγκαστήκαμε ταυτόχρονα με την εισαγωγή σύγχρονων συντακτικ-
ων εννοιών να διατηρήσουμε και πολλές παραδοσιακές; Αν τότε είχαμε κριτές
"PUROS" γλωσσολόγους, δε θα απέρριπταν το βιβλίο, αφού παρουσίαζε μια λύση
ανάμεσα στο σύγχρονο και το παραδοσιακό; Κι όμως το βιβλίο λειτούργησε
στη σχολική πράξη, βοήθησε τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα τη λειτουργία
της γλώσσας μας - και απόδειξη της καλής του απόδοσης: ύστερα από έξι χρό-
νια, τώρα είμαστε έτοιμοι, χάρη στην προπαιδεία των φιολόγων μας με το
βιβλίο αυτό, να εισηγηθούμε εντελώς σύγχρονη αντιμετώπιση του γλωσσικού
μαθήματος στο Γυμνάσιο, με επιστράτευση Ομάδας συγγραφέων για την οποία
υπεύθυνοι είναι ο κ. Τομπαΐδης. Λοιπόν και για τα βιβλία που έχουμε σή-
μερα μπροστά μας, μπορώ να πω: δεν ξέρω, όταν αυτά θα λειτουργούν και θα
κρίνονται στη σχολική πράξη, αν και το Τμήμα μας θα λειτουργεί κατά το ση-
μερινό τρόπο, όμως τα βιβλία θα μένουν αντικειμενικά τεκμήρια για την από-
δοση του Τμήματος. Και τουλάχιστον θα έχουν δημιουργήσει μια πραγματικό-
τητα στη σχολική πράξη των μαθηματικών, ένα προηγούμενο, ώστε η μάθηση αυ-
τή να μην υπάρχει φόβος να ολισθήσει σε ξεπερασμένα μοντέλα.

Βέβαια δε λέω ότι το επιχείρημα του κ. Τομπαΐδη δεν είναι ισχυρότατο:
η αρνητική στάση των ειδικών επιστημόνων, των κριτών, των οποίων και εγώ
δέχομαι την επιστημονική κατάρτιση και την πλατύτερη κατατόπιση. Ο λόγος
για τον οποίο δεν φοβάμαι, εγώ, ένας μη ειδικός, να πάρω διαφορετική θέση
απέναντι στα κρινόμενα βιβλία, είναι ότι στηρίζομαι:

α) Στο αναμφισβήτητο δεδομένο ότι εδώ και 7 χρόνια που είμαστε στο
ΚΕΜΕ, ενώ νέα βιβλία των άλλων ειδικοτήτων είτε εγκρίθηκαν όπως έχουν, είτε
εγκρίθηκαν με βελτιώσεις είτε απορρίφθηκαν, τα βιβλία των Μαθηματικών, κατ

την κρίση των Επιτροπών, βγήκαν όλα ακατάλληλα. Όλα. Μα είναι δυνατό, να χρησιμοποιούμε όλες τις νόμιμες διαδικασίες (προκήρυξη συγγραφής, ανάθεση με το παλαιό σύστημα, ανάθεση με το καινούριο, βιβλία από το ελεύθερο εμπόριο) και σε καμιά περίπτωση να μην ακούεται θετική απόφαση; Τέλος πάντων, αυτό ας παραμείνει απορία ενός μη ειδικού;

β) Στο ότι ο νομοθέτης δε θέλησε η διαδικασία κρίσης των νέων βιβλίων να σταματά με την εισηγητική έκθεση των κριτών. Αν ήταν έτσι, θα ακούαμε τους κριτές, και το βιβλίο θα είχε εγκριθεί ή απορριφθεί. Κατά καμιά λογική έννοια η κρίση των ειδικών επιστημόνων δεν είναι τελεσίδικη.

γ) Στο υπεύθυνο κείμενο-απάντηση των συγγραφέων. Η 7χρονη παρουσία των κ.κ. Ν. Βαρουχάκη και Α. Αδαμόπουλου στο Τμήμα με πείθει για την υπευθυνότητά τους. Δε νομίζω ότι με το ότι έγιναν μέλη της Ομάδας των συγγραφέων έχουν απεκδυθεί την ευθύνη τους απέναντι στο ΚΕΜΕ στον τομέα την ειδικότητάς τους, τα Μαθηματικά. Για μένα η διαβεβαίωσή τους ότι με τις βελτιώσεις που έγιναν ύστερα από τις εισηγήσεις των κριτών τα βιβλία είναι κατάλληλα, βαραίνει πάρα πολύ.

δ) Στην αταλάντευτη στάση του κ. Παπασταυρόπουλου, την οποία ενισχύουν τα εξής αναμφισβήτητα και πραγματικά δεδομένα της σχολικής πράξης:

1) Η δυνατότητα αξιοποίησης των βιβλίων από τους μαθηματικούς των Λυκείων μας,

2) Η κατάρτιση των μαθητών των δύο τελευταίων τάξεων του Λυκείου, η υποδομή των στα Μαθηματικά.

3) Η δυνατότητά τους να αντιμετωπίσουν εξετάσεις κρίσιμες με μοναδικό εφόδιο τα σχολικά εγχειρίδια. Κι όχι μόνο των "κανονικών" μαθητών, αλλά και των παιδιών που αποφοίτησαν και φοιτούν στα μεταλυκειακά κέντρα.

4) Στο ότι κανείς δεν τολμά να αντιπροτείνει άλλη λύση που μπορεί να εξυπηρετήσει τη σχολική πράξη το Σεπτέμβριο του 1983. Ούτε επανέκδοση των εγκεκριμένων εισηγούνται ούτε στην ελληνική βιβλιογραφία βρίσκουν τίποτα (Αυτό οι ειδικοί επιστήμονες-κριτές μας το είπαν πολλές φορές).

Συμπερασματικά: Το Υπουργείο θέλει νέα βιβλία, τα παιδιά έχουν ανάγκη από νέα βιβλία, ο Σεπτέμβριος είναι επί θύραις. Κι έχουμε τώρα μπροστά μας βιβλία γραμμένα ΑΔ ΗΟC για τη σχολική πράξη του 1983-84, βελτιωμένα με τις παρατηρήσεις των κριτών, που ταυτόχρονα καταργούν την παραπαιδεία των λυσαρίων και θα στοιχίσουν φθηνότερα στο Δημόσιο απ' ό,τι τα σημερινά (του

Ευγενιδέλου), καθώς οι συγγραφείς δε δικαιούνται καμιά αμοιβή. Προσωπικά θα το θεωρούσα υποχώρηση μπροστά στο υπηρεσιακό καθήκον να δώσω στο Υπουργείο αρνητική ή διαφορούμενη γνωμοδότηση. Δε φοβάμαι τους συναδέλφους μου "ET DONA FERENTES".

Ο κ. Σακκάς λέγει: Η κρίση μας αυτή έχει τούτο το παράδοξο. Φιλόλογοι εμείς οι περισσότεροι με βάση μόνο όσα ακούσαμε από τους ειδικούς κριτές αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα βιβλίων των μαθηματικών. Κι' αυτό γίνεται γιατί οι δυο συνάδελφοι μαθηματικοί μέλη του Τμήματος είναι ταυτόχρονα και συγγραφείς των βιβλίων. Και η κρίση δεν αφορά οποιαδήποτε βιβλία.

Αναγνωρίζω το μεγάλο μόχθο των συγγραφέων, γνωρίζω ότι ξενύχτησαν νύχτες πολλές, δέχομαι ό,τι κάναν ό,τι μπορούσαν για να δώσουν το καλύτερο δυνατό. Όμως από όσα ανέπτυξαν τα μέλη της Επιτροπής Κρίσεως σχημάτισα τη γνώμη ότι τα βιβλία παρουσιάζουν προβλήματα, ιδιαίτερα στη διδακτική μεθόδευση και τη δυνατότητα προσπέλασης από τους μαθητές. Έχουν δημιουργήσει τα βιβλία των μαθηματικών που χρησιμοποιούνται ως τώρα τόσα θέματα με τις υπέρμετρες δυσκολίες και το αμέθοδο προσφοράς της ύλης. Δεν ξέρω αν οι συγγραφείς αυτών των βιβλίων που κρίνουμε τώρα πρόσεξαν ιδιαίτερα αυτό το σημείο. Από την απάντησή τους στην Επιτροπή κρίσεως διακρίνω μια εμμονή στις απόψεις τους κάπως αλαζονική που δεν ωφελεί. Θα έπρεπε να προσέξουν ιδιαίτερα τις σημειώσεις της Επιτροπής Κρίσεως που αναφέρονται σε δυσκολίες και ασάφειες των βιβλίων.

Νομίζω ότι το Τμήμα, στηριζόμενο στη διαβεβαίωση των μελών της Επιτροπής Κρίσεως των μελών της Επιτροπής Κρίσεως και του κ. Στ. Παπασημακόπουλου ότι τα βιβλία αυτά είναι καλύτερα από αυτά που χρησιμοποιούνται και έχοντας εμπιστοσύνη στους συναδέλφους που τα έγραψαν μπορεί να τα προωθήσει στη Διεύθυνση για έκδοση και για τον πρόσθετο μάλιστα λόγο ότι μ' αυτά τα βιβλία καταλύεται η βιομηχανία των λυσarίων - είναι αυτό μια μεγάλη συμβολή ιδιαίτερα του κ. Βαρουχάκη. Δε νομίζω ότι απομένει άλλη εκλογή στο Τμήμα.

Ο κ. Σκορδύλης λέγει: Νομίζω ότι τα βιβλία έχουν περισσότερα πλεονεκτήματα από τα παλιά και γι' αυτό θα ψηφίσω την έγκρισή τους.

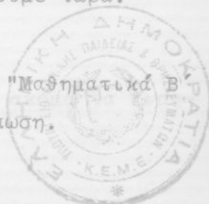
Ψηφοφορία

Στά Μαθηματικά Β' Λυκείου (α' τεύχος)	
Εκορδύλης	ΝΑΙ στο βιβλίο
Τουπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ με έντονη την ευχή η διοίκηση να κάνει χρήση της διακριτικής δυνατότητας που της δίνει ο νόμος.
Επυρόπουλος	ΝΑΙ με έντονη την επιθυμία οι ευθύνες να μείνουν στο Τμήμα και να μη μεταβιβαστούν στη διοίκηση
Σακκάς	ΝΑΙ γιατί κατά την διαβεβαίωση της Επιτροπής κρίσης παρά τη σημαντική του αδυναμία το βιβλίο είναι καλύτερο από τα βιβλία που έχουμε τώρα.

Κακριδής

ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 6:2 εγκρίνει κατάλληλο το βιβλίο "Μαθηματικά Β' Λυκείου" (τεύχος α') για προώθηση στον ΟΕΔΒ και για εκτύπωση.

2.- Μαθηματικά Δέσμης Α' (Αναλυτική Γεωμετρία)

Ο κ. Παπασημακόπουλος εισηγείται τα ακόλουθα: Από το βιβλίο της Γ' Λυκείου μελέτησα μόνο την Αναλυτική Γεωμετρία καθώς και τις παρατηρήσεις των μελών της Επιτροπής κρίσεως.

Το βιβλίο συνέγραψαν οι ίδιοι συγγραφείς του βιβλίου της Β' Λυκείου. Οι συγγραφείς έλαβαν υπόψη τις παρατηρήσεις της επιτροπής και ύστερα από αυτά το βιβλίο το θεωρώ επιστημονικά και παιδαγωγικά άψογο.

Επειδή έχω υπόψη μου το βιβλίο που υπάρχει μέχρι σήμερα, νομίζω ότι το χειρόγραφο που έχω στα χέρια μου είναι πολύ καλύτερο τόσο για τη συνέπεια του σε συμβολισμούς όσο και ασκήσεις άρτιες παιδαγωγικά. Άλλωστε αυτή είναι η προφορική γνώμη της Επιτροπής για τα νέα βιβλία σε σχέση με τα παλαιά.

Για τους παραπάνω λόγους συνιστώ στο τμήμα την ανεπιφύλαχτη έγκριση του παραπάνω βιβλίου το οποίο και να τυπωθεί από τον ΟΕΔΒ το συντομότερο δυνατό.

Ψηφοφορία

Σκορδύλης ΝΑΙ

Τορμαϊδής ΟΧΙ

Παπασημακόπουλος ΝΑΙ

Παπαδόπουλος ΝΑΙ

Βώρος ΟΧΙ με έντονη την ευχή η διοίκηση να κάνει χρήση της διακριτικής δυνατότητας που της δίνει ο νόμος.

Σπυρόπουλος ΝΑΙ

Σακκάς ΝΑΙ

Κακριδής ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 6:2 εγκρίνει κατάλληλο το βιβλίο Μαθηματικά Δέσμης Α' (Αναλυτική Γεωμετρία) για προώθηση στον ΟΕΔΒ και για εκτύπωση.

3.- Μαθηματικά Α' Δέσμης (Άλγεβρα)

Ο κ. Παπασημακόπουλος δηλώνει ότι δεν είναι σε θέση ακόμα να εισηγηθεί και η συζήτηση και ψηφοφορία αναβάλλεται.

4.- Μαθηματικά Β' και Δ' δέσμης

Η συζήτηση και ψηφοφορία αναβάλλεται γιατί ο εισηγητής κ. Παπασημακόπουλος δηλώνει ότι δεν είναι σε θέση ακόμα να εισηγηθεί.

Θέμα 5ο: Η συζήτηση του 5ου θέματος αναβάλλεται.

Στο σημείο αυτό διακόπτεται η συζήτηση για 10'. Η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται στις 10.30'.

Εισάγεται το 2ο θέμα.

Στη συζήτηση του θέματος αυτού παραβρέθηκε η κα Ευθυμίου, Καθηγήτρια Παν/μίου Αθηνών και οι συγγραφείς του βιβλίου.

Η κ. Ευθυμίου λέγει:

Η. ΣΥΝΤΗΡΙΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΟΥ ΚΕΜΕ

Κύριε Πρόεδρε,

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την τιμή που μου κάνετε με την πρόσκλησή σας αυτή να συμμετάσχω στη συνεδρία του Τμήματος.

Όπως αναφέρεται στο Πρακτικό Κρίσεως το οποίο συνυπέγραφα με τους άλλους δύο κριτές γενικώς το βιβλίο είναι καλό εφ' όσον πραγματοποιηθούν οι διορθώσεις, τις οποίες υπέδειξα στους συγγραφείς. Φυσικά δεν είμαι σύμφωνη με θρισμένη ύλη που περιλαμβάνεται στο βιβλίο αλλά αυτό δεν είμαι εντεταλμένη να το κρίνω γιατί έχει ήδη αποφασισθεί π.χ. είμαι της γνώμης ότι δεν θα έπρεπε να περιληφθούν οι εξισώσεις MAXWELL, διότι αφ' ενός μεν περιλαμβάνουν μεγέθη (όπως το ρεύμα μετανοστήσεως) τα οποία δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν από τους μαθητές, όταν δεν έχουν ολοκληρώσει τις γνώσεις τους στη Φυσική, αφ' ετέρου δε αποτελούν μια σύνοψη των βασικών Νόμων του Ηλεκτρομαγνητισμού, τους οποίους δεν έχουν ακόμη εμπεδώσει οι μαθητές σε βαθμό που να τους επιτρέπει την συσχέτιση των Νόμων.

Επίσης όπως αναφέρονται στο πρακτικό διεφώνησαν με τους άλλους δύο κριτές για την κατανομή της ύλης σε δύο σημεία.

Οι σχετικές διορθώσεις που έχω προτείνει είναι στη διάθεσή σας, εάν το θελήσετε.

Φυσικά μέχρι τώρα το Πρακτικό Κρίσεως αναφέρεται μόνο στη διδασκομένη ύλη και όχι στις ασκήσεις.

Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ο κ. Κόκκοτας που παίρνει στη συνέχεια το λόγο αντιπροσωπεύοντας την ομάδα των συγγραφέων λέγει ότι ευχαριστεί πολύ την επιτροπή που βοήθησε να κριθεί το βιβλίο για ένα πλήθος παρατηρήσεων, που προκαλούν αντίστοιχες βελτιώσεις στο κείμενο. Η ομάδα θα τις λάβει όλες υπόψη της. Η ομάδα δε συμφωνεί με τις μετακινήσεις που προτείνει η κυρία Ευθυμίου, αλλά συμφωνεί με τους δύο άλλους κριτές που βρίσκουν ότι τα πράγματα βρίσκονται στη θέση τους.

Θέμα: 4ο: Ο κ. Βάρος δεν αναφέρθηκε στο θέμα αυτό, γιατί η ώρα ήταν προχωρημένη (13.50). Η αγόρευση του θα γίνει στην επόμενη συνεδρίαση.

Θ. Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Η Γραμματέας

Φαρμακίδου
Δ. Ζαραφωνίου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ - ΑΠΑΝΤΗΣΗ

των συγγραφέων των βιβλίων Μαθηματικών Β' και Γ' Λυκείου
στον κλάδο των κ.κ. κριτών

1. Οι τρεις Ευλόγους κριτές παρατήρησαν σε αρνητικά πορίσματα τα οποία σημείωναν:

- α) σε γενική παρατήρηση και συμπεράσματα που περιέχονται στα κείμενα των ευλόγων και
- β) σε πλήθος συγκεκριμένων παρατηρήσεων που συνοδεύουν τις ευλόγους.

Αυτές κυρίως οι παρατηρήσεις κάθε άλλο παρά διευκρινίζουν το γενικό πόρισμα, για τον λόγο που αναφέρεται παραπάνω γιατί και αυτονόητα κατά βιβλίο.

2. Η όλη συγγραφέας εργασία αναλύθηκε ένα γενικό αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο οριστικοποιήθηκε, σύμφωνα και με τη σχετική απόφαση του Υπουργού Π.Ε., κατά τη διάρκεια της συζήτησης (αναφορά του Α.Τ. επισυνάπτεται).

Η εισήγηση του περιεχομένου, καθώς και ο τρόπος παρουσίασής του ανέδειξε άμεσα, σε κάθε περίπτωση, με τη διεκπεραίωση σχετικής πρακτικότητας.

Όμως κολλή από τη προέγερση των κριτών φαίνεται να μην ούν από την πραγματικότητα.

3. Ορισμένες "απατήσεις" των κριτών μοιάζουν να παραβλέπουν το γεγονός ότι τα βιβλία πρέπει να καλύπτουν πρώτα και κύρια τη θεωρητική εκδοχή ανάγνωσης και όχι να ιδανικό αναλυτικό πρόγραμμα του μέλλοντος. Θα, δηλαδή, πρέπει να σημειώνεται στο επίπεδο των μαθητών, τα βιβλία αν προηγούμενη τάξη και της διδασκαλίας των μαθητών,

γιατί μόνο έτσι θα αποτρέψουν προνοήτως για μια ασφα-
λισμένη πρόοδο.

4. Ιστορικά σπουδαί, όπως άλλωστε και άλλα στοιχεία που οφεί-
φαινον το μέγεθος, λήκον πράγματι. Είναι τόσο ο όγκος
τον όσον έρπον που δεν υπήρχε χρόνος να γίνει, "πολυμέρες
Γι' αυτό μια δυν προβλέπονται "επὶ ὅροι συγγραφῆς"
5. Κατὰ τα ὅσα ἐστὶν ἡ υπόδειξη παρατηρήσεων και διατυπω-
θῆσαν ἀπὸ τῆς μετῆς, αξιοποιήθηκαν σε μέγιστο δυνατό
βαθμῷ
6. Το γεγονός ὅτι ἡ τά τάς συζητήσεων και πολυτάραχος ἔργο
εξιστάμεται ἀπὸ ἀξιοδότης επιμέλειαν, ενδιαφέροντος και
σημῶν δόξα και και στα βιβλία χωρίς περιστροφῆς
εἰς ἄλλα και ἐκείναι τὴν προώθησίν και ὅτι τα βιβλία ἀπο-
τελοῦν οὐσιαστικῶς συμβολή και βελτίωση τῆς παρεχόμενης
μετριομετρικῆς παιδείας.

Αναζητούμενα τὰ ἀναγνωστέα και παρατηρήσεις
τῶν κριτῶν και επικριτῶν και βιβλίο τα αὐτῶν.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ. ΑΛΓΕΒΡΑ

Α. Γενικὴ παρατηρήσεις

1. Το βιβλίο ἀποσπᾷ τὴ φυσικὴ συνέχεια του βιβλίου τῆς
Α' λυκείου το οποίο διδάχεται εἰς τὴν μετῆς και θα χρη-
σιμοποιήσουν το μενόμενο βιβλίο και τὸ προσεχὲς σχολι-
ῶν. Μάλιστα ἕνα κεφάλαιο του βιβλίου τῆς Α' λυκείου
περιέχει αὐτῶν σε νῦν βιβλίο.

2. Ο πρώτος παρουσιασμός της νίκης είναι, όπως και στο βιβλίο της 4' Ιουλίου, ένας αρνητικό σύγκριση και πάντα προσαρμοσμένη στη γνώση των μαθητών και τη δυνατότητα του προπονητή, καθώς και οι γυμνάσι όμοιων τάξεων αυτή η διαδικασία απευθύνεται σε όλο το γυμνάσιο του μαθητή.
3. Λανθασμένες και ψευδείς απόψεις δεν υπάρχουν. (Λανθασμένες, όπως δύο εχθρική παραμύθια των Κριτών). Πρόκειται για ορισμένα και δικτυώματα που βγαίνουν το μέγεθος της απόδοσης, και που είναι
4. Για βεβαιότητα υποκειμενικά δε μπορεί να γίνει λόγος. Πρόκειται για 4 περιπτώσεις σηματοδότηση ορισμένων με ενδεχόμενη διδασκαλία.
5. Η άποψη να υπάρχουν αντιστοιχισμοί στο γήπεδο κάθε μαθητή είναι ενδεχόμενη για σύγχρονα μαθησιακά κείμενα. Εξάλλου μια τέτοια σχέση πρέπει να περιλαμβάνεται και στον όρο της συγγραφής. Έτσι αναμενόμενα το θέμα σε όλη το μέγεθος
6. Έργα σχολαστικής επανέλεγχος των παρατηρήσεων. Ελάχιστα κριτικά να τροποποιηθούν
7. Έργα μια σημαντική δομική αλλαγή στο Κε-1 προς την κατεύθυνση των υποδείξεων των Κριτών που βγαίνουν μερικές από το κενό
8. Οι παραπάνω βεβαιότητες νομίζουμε ότι καλύπτουν ορισμένα και τη προποσίον που δίνει ένας από τους Κριτές για να χαρακτηρίσει το βιβλίο ως "σημαντική βελτίωση στην κατεύθυνση που παύεται στα σχολικά βιβλία" (βλ. προμετωπίδα)

Β' Ειδίκευ παρατηρήσεις

Σχίζεται με τις συμπεριλαμβανόμενες ιδιότητες παρατηρήσεων επισημαίνουμε τα εξής:

Στο εύρος αυτό έχουν αναδειχθεί 67 παρατηρήσεις, από τις οποίες 25 αναφέρονται σε γραμμές αναδιατυπώσεων και παραρτήματα. Π.χ. "ο ν+1 όρος" να γίνει "ο όρος ν+1 τάξης", "το μινδών" να γίνει "το μινδών", "να αποδείχεται η λύση «σημείο»" το R να γίνει R^* κτλ.

- Από τις υπόλοιπες 42 δεν αποδεχόμενες τις 5. Από αυτές:
- 1 αναφέρεται σε ασάφεια ή ομοιότητα που πιθανόν να δεν υπάρχει
 - 1 αναφέρεται σε παραληπτική συνθήκη. Η παρατήρηση αυτή δεν είναι ορθή, γιατί η συνθήκη δε χρησιμοποιείται
 - 1 αναφέρεται σε άλλη παρουσίαση μιας έννοιας. Δε συμφωνούμε, γιατί η προτεινόμενη παρουσίαση είναι ξινή προς το ύψος των υφιστάμενων βιβλίων στη Μ.Ε.
 - 2 αναφέρονται σε εσφαλμένη έννοια, οι οποίες νομίζουμε ότι δεν είναι προσιτές σε καμία περίπτωση της Β' τάξης

Οι υπόλοιπες 37 παρατηρήσεις, τις οποίες αποδεχόμενες, να τανέμωται ως εξής:

- 4 υποκειμενική που αναφέρονται σε διαφορετική οργάνωση
- 14 παιδαγωγική που αναφέρονται κυρίως στην εισαγωγή και τη διατύπωση των παρατηρήσεων και βελτιστούν των παρουσιάζονται των απόψεων των ελλήνων
- 5 αναφέρονται σε ορολογία και συμβολισμούς και απλοποιών των παρουσιάζονται των απόψεων όσον
- 11 αναφέρονται σε αποσαφήνιση εννοιών του κειμένου
- 3 αναφέρονται σε ασάφεια ή λανθάνουσα (μικροποσοφισμός)
- 1 αναφέρεται σε μελέτη μιας παραγράφου σε άλλη θέση.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΛΥΚΕΙΟΥ Ι ΔΕΣΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Ευχαριστούμε τους κριτές για την αναγνώριση ότι « Η συζήτηση κρύβει προσδόχεια βωβαρή, κόπο πολύ και εκζητην φιλοδοξία να αυξήσει εύφωνα και με το αναλυτικό πρόγραμμα, τις πόριες των ελληνικών λυκείων στη σύγχρονη μαθηματική ζωή »
- Η εισαγωγή των μονέρων εννοιών στα μαθηματικά ποσολιχερείται - όπως αναγνωρίζεις και έμεναι κρίνεις - δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από την υπάρχουσα υποδομή, διχαυή τα συμπεριμένα βιβλία που προδούνται, τις δυνατότητες του διδακτικού προωτικού και χωικά τη σχολική πραγματικότητα.
- Όπως επισημαίνεται στην έμεναι κρίνεις η μορφή των κερίων είναι « συζητητική », ερευνητική θα πείδαμε έμεναι, είναι μέθασικά μας επιλογή που ευαρμονιάζεται με τις παιδαγωγικές και δι- κτιές απαιτήσεις.
- Με αφορμή τη σχολική παρατήρηση των κριτών έγινε σχολαστικός έμεναι και έρευναν λίδες περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν ήταν ευεχώς ζε πάδαρος για τον αναγνώστη ο σκόχος της ανάπτυξης του θέματος. Δια- τήκαν όλες.
- Είναι φυσικό σε ένα σχολικό βιβλίο με δεδομένη έμεναι να δίνεται επι- μνη των σημαντικότερων εννοιών. Άλλες λιγότερο σημαντικές μπαίνουν ως εφαρμογές ή ασκήσεις με στόχο να δώσουν μια καλύτερη εν- τα του αυξημένου, χαρακτηριζτικά αναφέρεται το παράδειγ- της θεωρητικής θεωρητικής όπου υπάρχουν βιβλία με θεωρήματα πο σε άλλα βιβλία μικρότερης έμεναι αναφέρονται ως ασκήσεις. Πάντως η κοπομένη προέλευση ως παρατηρήσεων δε συμαίνει για μας υπο- μνη.
- Σε « άλλη μαθηματικά » αναφέρονται συμπεριμένα δύο περιπτώσεις, από- σκόιες η μια είναι φραστική παράληψη και η άλλη διαφορετική διδακτική πο- ρονία.
- Έγινε επανέλεγχος σε όλα τα παραδείγματα. Ελάχιστα χρειάστηκε να αυ- τα σταθούν.
- Έδινε έμεναι μια προσέλευση για την « υπολογιστική » και « δομική » ομοιογένεια των

B. Ειδικές παρατηρήσεις

Σχολία με τις συμπεριλαμβανόμενες ειδικότερες παρατηρήσεις και συμπεράσματα τα εξής:

I. ΑΛΓΕΒΡΑ

Στο τμήμα αυτό έγιναν συνολικά 95 παρατηρήσεις. Από αυτές 25 αναφέρονται σε γραμμικά αναδιασκευόμενα και παραρτήματα και 8 σε όρους που έχουν οριστεί σε προηγούμενες τάξεις. Π.χ. "τι σημαίνει ισοδυναμία συστήματος", "τι είναι γραμμικός συνδυασμός", "το 1" αντί "ο 1", "το σχήμα να γίνει σωστά και όχι με διαβήτη...", " $q = \frac{3\pi}{4}$ " αντί " $q = 135^\circ$ " κτλ.

Από τη υπόλοιπη 63 δεν αποδεχόμαστε τί 21. Από αυτές

3 αναφέρονται σε ελαχιστή ή μη συμβόλουν. Δεν τις αποδεχόμαστε γιατί επεβαρύνουν το κείμενο χωρίς να προσφέρουν τίποτα από παιδαγωγικής πλευράς.

3 αναφέρονται σε αλάνθαστη γραμμική αλλαγή με τις οποίες δε συμφωνούμε

2 αναφέρονται σε "αδύναμις" και "ελαττωσις" οι οποίες πιασμένα συμπεριφέρονται ως δεν υπάρχουν

5 αναφέρονται σε παιδαγωγική παρουσίαση. Δε συμφωνούμε με την ένδειξη, γιατί πιστεύουμε ότι η διήγηση παρουσιάζει βήματα αντιπροσώπευσης περισσότερο στις παιδαγωγικές ανάγκες

2 αναφέρονται σε διαφορετική επιστημονική αντιμετώπιση με την οποία δε συμφωνούμε, γιατί πιστεύουμε ότι μια τέτοια αντιμετώπιση δεν είναι περισσότερο προτιμή για παιδιά

4 αναφέρονται σε προσήγηση νέων όρων, π.χ. "ισομορφικοί διανυσματικοί χώροι". Δε συμφωνούμε με την προσήγηση αυτή, γιατί δεν υπάρχει πιασμένη υποδομή

1 αναφέρεται σε παρουσίαση ενός παραδείγματος ως διηγήματος.

Δε αναμενόμεν, γιατί πιστεύουμε ότι επεβαρύνεται το κέρτος
χωρίς ουσιαστική πρόοδος.

1. αναμένεται σε σχέση με το οποίο θα κατασκευαστεί από σχεδιασμό

Οι υπόλοιποι 42 παρατηρήσεις, οι οποίες αποδέχονται, κα-
τανέμονται ως εξής:

1. επιστημονική που αναφέρεται στην εξαγωγή των μερικών αριθμών
με τη μέση

11. παρατηρήσεις οι οποίες βελτιώνουν την παρουσίαση των αντίστοι-
χων εννοιών

4. αναφέρονται σε ορολογία και συμβολισμούς και χρησιμοποιούν
την παρουσίαση των αντίστοιχων όρων

7. αναφέρονται σε αποσαφήνιση εννοιών των κεφαλίων

1. αναφέρονται σε απαλοιφή μιας παραγράφου η οποία δεν έχει
εμπνέουσα στην υπόλοιπη ύλη.

5. αναφέρονται σε λεπτομερέστερη ανάπτυξη κυρίως εφαρμο-
γών και παραδειγμάτων

13. διάφορη άλλη μικροαβχρήση.

II ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Συνολικά στα 5 κεφάλαια της Αναλυτικής Γεωμετρίας είναι 49 παρατηρήσεις. Απ' αυτές:

Δεν αποδεχτήκαμε 17 οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

Παιδαγωγικές. Πιστεύουμε ότι η παρουσίαση των σχετικών εννοιών είναι παιδαγωγικά ορθή και εναρμονίζεται με το γενικότερο ύψος του βιβλίου.

αναφέρονται σε παραλήψεις. Οι παρατηρήσεις αυτές δεν είναι ορθές γιατί προσπάθειαν να συμπληρώσουν έννοιες, οι οποίες έχουν οριστεί σε βιβλία προηγούμενων τάξεων π.χ ορισμός ημικυκλίας κτλ.

αναφέρονται σε αληθινή παρουσιάσεις εννοιών. Νομίζουμε ότι η παρουσίαση των εννοιών αυτών στο βιβλίο είναι παιδαγωγικά ορθή.

αναφέρεται σε προσθήκη όρου (ισομορφισμός). Θυμίσουμε των μαθητών του όρου αυτού άμαρτη, διότι δεν υπάρχει κατάλληλη υποδομή στο βιβλίο.

είναι αλληλεπενεργές ή ανύπαρκτες π.χ η μία απ' αυτές καθορίζεται από δύο προηγούμενες που έχουν δίνεις δυνάμεις

Αποδεχτήκαμε τις 32 οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

Επιστημονική, που αναφέρεται στη συμπλήρωση του ορισμού της φοράς δύο ημικυκλίων.

Παιδαγωγικές, αναφέρονται σε μικροαλλαγές στη παρουσίαση μερικών εννοιών

Φραστική. Προσέθηκεσαν οι λέξεις « του συστήματος »

αναφέρονται σε συμβολισμούς π.χ η βάση $\{\vec{i}, \vec{j}\}$ οφείλθηκε $(\vec{i}, \vec{j})$

αναφέρονται σε προσθήκη προτάσεων π.χ Πρόταση που αφορά των 160 δύναμια δύο εφαρμογών διανυσμάτων

Αναφέρεται σε αληθινή παρουσίαση. Οφείλεται σε προσθήκη άλλης πρότασης

Αναφέρονται σε παραλήψεις-συμπληρώσεις π.χ εξισώσεις εφαπτομένων παραβολών, έλλειψης, υπερβολών στις κορυφές τους.

Προσέθηκεσαν

Γενικές παρατηρήσεις

Οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται στην Έκθεση κρίνεται αναφέρονται κυρίως στα δύο κεφάλαια « Στατιστική » και « Πιθανότητες », όπως αναφέρεται και στην Έκθεση, τα θέματα αυτά εισάγονται για πρώτη φορά στην Μ.Ε. Γενικά ακολουθούμε τα πρότυπα των αντίστοιχων βιβλίων Μ.Ε. άλλων Ευρωπαϊκών χωρών. Μέσα στο περιορισμένο ωράριο που διατίθεται για τη διδασκαλία των κεφαλαίων αυτών περιοριστήκαμε ^{στην} εισαγωγή των βασικών εννοιών από τους επισημονικούς αυτούς κλάδους χωρίς να υπάρχει δυνατότητα επέκτασής σε εξειδικευμένα θέματα.

3. Καταβάλλεται προσπάθεια αναρόρφωσης του κεφαλαίου « Στατιστική » ώστε, χωρίς να χάσει το γενικό του ενημερωτικό και παιδαγωγικό χαρακτήρα, να αποσκοπεί (κυρίως με την χρησιμοποίησή του και με άλλα παραδείγματα) στο πνεύμα των παρατηρήσεων των εριτών.

4. Στο κεφάλαιο « Στατιστική » που είναι αφιέρωτο « περί στατιστικής Στατιστική » κρίνεται σκόπιμο, από παιδαγωγική άποψη, και την ανάπτυξη του τεκμένου να εισάγονται ορισμένες νέες έννοιες χωρίς να απομονώνεται ο ορισμός τους από το όλο κείμενο.

Ειδικές παρατηρήσεις

Σχετικά με τις συζητημένες ειδικότερες παρατηρήσεις επισημαίνουμε τα εξής:

ο 1^ο Κεφάλαιο περιέχει και στο προηγούμενο βιβλίο «Άλγεβρα Ι
 δέον» και οι παρατηρήσεις έχουν ενοχιασθεί εκεί.
 Στα υπόλοιπα τρία κεφάλαια έγιναν συνολικά 142 παρατηρήσεις
 από τις οποίες :

66 αναφέρονται σε σημαντικές φραστικές αλλαγές και παραρτήματα
 π.χ το « Έστω » να γίνει « Ας είναι » , το « η επάνω έδρα »
 να γίνει « η έδρα » κ.τ.λ.

Δεν αποδεχτήκαμε 13 οι οποίες καταλείπονται ως εξής :

6 αναφέρονται σε ορολογία και συμβολισμούς. Προτερίσαμε
 το διεθνές συμβολισμό διατί προτιμούμε ότι έτσι θα γίνει πιο προσιτό
 στα παιδιά η διεθνής βιβλιογραφία.

5 αναφέρονται σε « ασάφειες » και « ελλείψεις », οι οποίες πιθανό
 ουκ έσται δεν υπάρχουν.

1 Παιδαγωγική. Δεν συμφωνούμε, διατί προτιμούμε ότι η δική μας
 παρουσίαση ανταποκρίνεται περισσότερο στη παιδαγωγικές ανάγκες.
 1 αναφέρεται σε ιστορική σφύριση.

Αποδεχτήκαμε 63 οι οποίες καταλείπονται ως εξής :

1. Επιστημονικές, οι οποίες αναφέρονται σε διαφορετική τεχνική μαθημα-
 τικών εννοιών.

1 Παιδαγωγικές, που αναφέρονται κυρίως στην επιλογή και δοκιμή
 ορισμένων παραδειγμάτων και διασφαλίσεων.

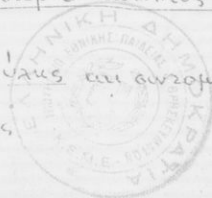
1 αναφέρονται στην ορολογία και τον συμβολισμό και αφορούν
 την παρουσίαση των αντίστοιχων όρων.

1 αναφέρονται σε αποσαφήνιση εννοιών του κειμένου.

3 αναφέρονται σε λεπτομερέστερη ανάπτυξη κυρίως των εφαρμο-
 γών και των παραδειγμάτων.

7 αναφέρονται στην αφαίρεση ή της επισημοποίησης το κείμενο.

6. Διάφορες άλλες μικροαλλαγές.

Εργασία που κρίνεται είναι και από μεθετικά χρονικά περιθώρια και
 έχει ευαισθησία και εργατικότητα περιθώρια. Ευχαριστούμε πολύ για
 το ενδιαφέρον σας και την προσφορά σας να την τοποθετήσουμε στην
 βιβλιοθήκη σας όπως θέλετε. Για μας, πέρα από τα πορίσματα των
 μετρήσεων, το μόνο ουσιώδες θετικό πόρισμα. Ότι οι κριτές,
 αλλά και άλλοι αξιολογικοί συνάδελφοι (ένας καθηγητής πανεπιστημίου
 δύο τ. Γ.Ε.Μ.Ε., ένας Λυκειάρχης, δύο Γυμνασιάρχες) με τις
 παρατηρήσεις τους ανέβασαν τον βαθμό του κειμένου. Τους
 ευχαριστούμε όλους θερμά.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

(Handwritten signatures)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠ/ΣΕΩΣ

Πράξη 53/83

Σήμερα, 20-6-83 ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του, (αίθουσα ολαμέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφώνιτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Κ. Συριόπουλος, γιατί βρίσκεται σε κανονική άδεια και Κ. Κατσιμάνης.

Θέματα Η.Δ.

1. Ο.Π.Εσπερινού. Εισηγητής: Λ. Αδαμόπουλος.
2. Κρίση Μαθηματικών. Εισηγ. Στ. Παπασημακόπουλος
3. Κρίση Φιλοσοφίας. Εισηγητής: Φ. Βώρος.
4. Εισαγωγή και Ερμηνευτικές σημειώσεις στην Οδύσσεια. Εισηγητής: Ι. Σακκάς.
5. Παρέκκλιση από το Α.Π. Μαθημάτων στο Αμερικανικό Κολλέγιο "ΑΝΑΤΟΛΙΑ". Εισηγητής: Δ. Σακκάς.
6. Κρίση Ψυχολογίας. Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος.
7. Ανακοινώσεις.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίασεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ

Ω.Π.

Ω.Π.

ΕΣΠΕΡ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝ.ΚΑΤ/ΝΣΗΣ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝ.ΚΑΤ/ΝΣΗΣ

(Π.Δ. 736/82, ΦΕΚ 157 Α')

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ			ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		
	Α'	Β'	Γ'	Α'	Β'	Γ'
ΘΡΗΣΚ.	2	2	1	2	2	1
Ν.Ε.	3	3	3	3	3	3
Α.Ε.	5	4	4	6	4	4
ΙΣΤΟΡ.	2	2	2	2	2	2
ΦΙΛΟΣ.	-	-	1	-	-	1
ΨΥΧΟΛ.	-	1	-	-	1	-
ΜΑΘΗΜ.	3	4	3	3	4	3
ΚΟΣΜ.	-	-	1	-	-	1
ΦΥΣ.	2	1	2	2	1	2
ΧΗΜ.	-	1	2	1	1	1
ΟΙΚ.ΓΕΩ.	-	1	-	-	1	-
ΒΙΟΛ.	2	-	-	-	-	1
Ξ.Γ.	2	2	2	2	2	2
Φ.Α.	1	1	1	1	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	22	22	22	22	22	22

Δ' ΤΑΞΗ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

I. Μαθήματα Γενικής Παιδείας

1. Στοιχ. Δημ.Πολιτ. ώρα 1

2. Ιστορία " 1

3. Ν.Ε. " 4

Σύνολο 6

II. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑΔΕΣΜΕΣ

(Όπως και στο Ημερήσιο Λύκειο Γ.Κ.)

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ.Λ.Αδαμόπουλου. Προτάσσεται το 5ο θέμα.

Ο κ.Δ.Σακκάς λέγει:

Η Δ/νη Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων με το έγγραφό της αρ. Ζ2/236/6-6-83 προς το ΚΕΜΕ αποστέλλει το με αρ.225/2-5-83 έγγραφο του Αμερικανικού Κολλέγιου "ΑΝΑΤΟΛΙΑ" Θεσ/νίκης μαζί με αίτηση του Προέδρου του με την οποία ζητεί παρεκκλίσεις από το αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων του σχολείου για το σχολ. έτος 1983-4 για σχετική γνωμάτευση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.682/77 και του άρθρου 5 παρ.4 του Ν.4862/31.

Ως προς το ανωτέρω αίτημα παρατηρώ και εισηγούμαι τα εξής:

Το Τμήμα είχε πάντοτε αντίρρηση σε αιτήματα Διευθυντών Σχολείων για υπέρβαση του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος πέρα από τις 30 ώρες, εφόσον η διδασκαλία των μαθημάτων ήταν συνεχής και δε μεσολαβούσε διακοπή μαθημάτων για φαγητό και ανάπαυση. Στην περίπτωση που μας απασχολεί όμως δεν υπάρχει αυτό το κώλυμα. Ο Πρόεδρος του Κολλεγίου βεβαιώνει ότι το σχολείο αυτό, τα οποία άλλωστε και ως τώρα λειτουργεί με πρόγραμμα πέρα των 30 ωρών εβδομαδιαία, διακόπτει τα μαθήματα επί 20 λεπτά μεταξύ της 3ης και 4ης διδακτικής ώρας και επί 1 ώρα και 25*λεπτά μεταξύ της 6ης και 7ης ώρας. Κατά τη δεύτερη αυτή διακοπή οι μαθητές τρώνουν και έπειτα ασχολούνται με τον αθλητισμό και άλλες δραστηριότητες.

Γι' αυτό εισηγούμαι να επιτραπεί στο Αμερικανικό Κολλέγιο "ΑΝΑΤΟΛΙΑ" Θεσ/νίκης να προβεί στις παρεκκλίσεις από το ωρολόγιο πρόγραμμα που ζητεί με την σπαραίτητη πρό υπόθεση ότι υπάρχει σύμφωνα γνώμη του Συμβουλίου των Μαθητικών Κοινοτήτων καθώς και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων των μαθητών.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ.Δ.Σακκά:

Το 4ο θέμα αναβάλλεται.

Θέμα 7α: Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

1. 2248/10-6-83
2. 2202/8-6-83
3. 2203/8-6-83
4. 2205/8-6-83
5. 2204/8-6-83
6. 2206/8-6-83
7. 2246/10-6-83
8. 2976/13-6-83
9. 2247/10-6-83
10. 3004/14-6-83
11. 3069/15-6-83
12. 2996/14-6-83
13. 2249/10-6-83

Θέμα 2α: Ο κ.Σ.Παπασημακόπουλος λέγει:

Στη συνέχεια της προηγούμενης εισηγήσεώς μου και αφού μελέτησα το βιβλίο των μαθηματικών Α', Β' Δ' δέσμης, έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

- α) Το βιβλίο μετά τις ορισμένες διορθώσεις που επέφεραν οι συγγραφείς σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της επιτροπής κρίσεως είναι επιστημονικά άψογο.
 - β) Η δομή των βιβλίων συμβαδίζει με τις γνώσεις που έχουν διδαχθεί οι μαθητές μέχρι τη Β' Λυκείου και τη θεωρία αρκετά προοδευτικά για το υλικό των μαθητών αλλά και των καθηγητών.
 - γ) Τα παραδείγματα που αναφέρονται ενδιαφέρουν και τη φυσική δέσμη, και πιστεύω ότι θα γίνει συνεργασία των δύο μαθημάτων στον τομέα αυτό.
- Ελπίζω ότι θα δοθεί η ευκαιρία να προωθηθεί και η Φυσική με τη βοήθεια των μαθημάτων αν μάλιστα αργότερα γίνουν μερικές μεταθέσεις ως προς τον χρόνο διδασκαλίας.

Για τους λόγους αυτούς θεωρώ το βιβλίο των μαθηματικών για τη Α', Β' και Δ' δέσμη 1) Πίνακες-γραμμικά συστήματα Α, Β και Δ δέσμη 2) Ομάδες-δοκτύλιοι Α' δέσμη 3) Συνδυαστική Β' και Δ' δέσμη κατάλληλα για τους μαθητές και **προτείνω** στο Τμήμα να το εγκρίνει για εκτύπωση.

Ο κ. Βώρος επαναλαμβάνει τα όσα είπε στην προηγούμενη συνεδρίαση.
Το ίδιο και ο κ. Σακκάς.

Ακολουθως ο κ. Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία το β' μέρος της Ι Δέσμης (Πίνακες και γραμμικά συστήματα-Ουδδες και Δακτύλιοι).

Ψηφοφορία

Σκορδφλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Με ψήφους 6:2 το Τμήμα εγκρίνει το β' μέρος της Ι' Δέσμης και δέχεται να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία τα Μαθηματικά των Β' και Δ' Δεσμών.

Ψηφοφορία

Σκορδφλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 6:2 εγκρίνει το περιεχόμενο των Μαθηματικών Β' και Δ' Δέσμης και αποδέχεται να προωθηθούν στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Θέμα 6ο: Ο κ. Πρόεδρος λέγει: Ευχαριστώ τους ειδικούς που με υπεύρινη απόφαση ήρθαν να βοηθήσουν το Τμήμα στην κρίση του και επεξηγεί τη διαδικασία του άρθρου 30 Ν. 1204/82, όπως καθιερώθηκε στο Τμήμα.

Η κα Παπαδούρη μεινώνει στο τμήμα τις αυόγουδες παρατηρήσεις:

στο Α' μέρος, ή/και είναι άχρηστες από άποψη πληρονομιών, έτσι όπως δίνονται. Είναι φανερό ότι ο σ. του Α' Μέρους είναι αντίθετος με τον Β' Μέρους γενικώς. Αυτό φαίνεται και από τις διβλίοντες, οι οποίες είναι από την έμφαση που δίνεται σε θεωρίες και ερευνητές (π.χ. Freud) αντίθετοι ο άλλος στο Β' μέρος). Αυτό πιθανότατα θα δημιουργήσει μια λαβωμένη αντίληψη για την ενασχόληση των θεώρητων με τη ψυχολογία.

Είναι επίσης φανερό ότι οι σ. δεν συνεννοήθηκαν μεταξύ τους σχετικά με το περιεχόμενο του βιβλίου και των ενότητων. Έτσι, μερικές φορές επικολύπτονται οι ενότητες του Α' και Β' Μέρους (π.χ. Freud).

Η ορολογία πάσχει και στο δόσ μέρος. Οι ενότητες αναπτύσσονται σε μονότονο "όρος", με πολύ λίγες εισήγες, διαγράμματα και πίνακες. Έτσι το κείμενο γίνεται ανιαρό, ιδιαίτερα στο Α' μέρος, τον οποίο το περιεχόμενο είναι φυσικό να "τροβάει" λιγότερο το, μοητή.

Γενικά πιστεύω ότι το βιβλίο, από επιστημονική άποψη, είναι πολύ καλύτερο από του Ε. Παπανούτσου, όμως το τελευταίο έχει αρκετές όπως, συντομία, γλωσσόριο και ένα μικρό έστω σκεπτικό ελληνόγλωσσας βιβλιονομίας (α. τι τον καιρό που το έγραψε).

Είκοσι: Λογική της δομής του βιβλίου: Να αποξηγηθεί σύντομα επιστημολογική-παιδαγωγική του και ψυχολογία και οι κλάδοι της και σύντομη ιστορική αναδρομή. Στη συνέχεια αναπτύσσονται σε βάθος σκεπτικές ενότητες, δύο έως τρεις, ανάλογα με το πόσο ενδιαφέρονται και εφόσον σε συνδυασμό με τις απόψεις, και τις θέσεις Κ.Ε.Μ.

Προστίθεται στο τέλος γλωσσόριο τερμινολογίας των κυριότερων όρων. Προστίθεται στο τέλος κάθε ενότητας προτάσεις για περαιτέρω διάβασμα (ιδιαίτερα ελληνόγλωσσων βιβλίων), περίληψη της ενότητας, τριτάτους κριτικού περιεχομένου βιβλίου του Ε. Παπανούτσου μαζί με τριών άλλων ελληνόγλωσσων βιβλίων να αναπτύσσονται στους ενδιαφερόμετους για να τους βοηθήσουν στη διαδικασία, γιατί είναι γλωσσό

ΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Το βιβλίο δεν μπορεί να τυπωθεί στη σημερινή του μορφή για τους παρακάτω λόγους:
- α) Ξπειδή καλύπτει όλο το φάσμα της επιστήμης της ψυχολογίας, αναγκαστικά ασχολείται με σημαντικότερες περιοχές της ψυχολογίας είτε σε μερικές παραγράφους (π.χ. σχέση νόησης και γλώσσας) είτε σε μερικές σελίδες (π.χ. εξελικτική ψυχολογία). Αποτέλεσμα, ορισμένες ενότητες γίνονται δυσνόητες, ιδιαίτερα στο Α' Μέρος, ή/και είναι άχρηστες από άποψη πληροφοριών, έτσι όπως δίνονται.
 - β) Είναι φανερό ότι ο σ. του Α' Μέρους είναι αγγλομαθής ενώ του Β' Μέρους γερμανομαθής. Αυτό φαίνεται και από τις βιβλιογραφικές αναφορές και από την έμφαση που δίνεται σε θεωρίες και ερευνητές (π.χ. ελάχιστα μνημονεύεται ο Allport στο Β' Μέρος). Αυτό πιθανότατα θα δημιουργήσει στους μαθητές λαθεμένη αντίληψη για την ενασχόληση των θεωρητικών με τις διάφορες περιοχές της ψυχολογίας.
 - γ) Είναι επίσης φανερό ότι οι σ. δεν συνεννοήθηκαν μεταξύ τους σχετικά με το περιεχόμενο του βιβλίου και των ενοτήτων. Έτσι, μερικές φορές επικαλύπτονται οι ενότητες του Α' και Β' Μέρους (π.χ. Freud).
 - δ) Η ορολογία πάσχει και στα δύο Μέρη.
 - ε) Οι ενότητες αναπτύσσονται σε μονότονο "ύφος", με πολύ λίγες εικόνες, διαγράμματα και πίνακες. Έτσι το κείμενο γίνεται ανιαρό, ιδιαίτερα στο Α' Μέρος του οποίου το περιεχόμενο είναι φυσικό να "τραβάει" λιγότερο το, μαθητή.

Γενικά πιστεύω ότι το βιβλίο, από επιστημονική άποψη, είναι πολύ καλύτερα ενημεμένο από του Ε. Παπανούτσου, όμως το τελευταίο έχει αρετές όπως, φαντασία, πρῶτες, γλωσσάριο και ένα μικρό έστω αριθμό ελληνόγλωσσας βιβλιογραφίας (ό,τι είχε τον καιρό που το έγραψε).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

Αλλαγή της δομής του βιβλίου: Να προηγηθεί σύντομη εισαγωγή-περίληψη του τι είναι ψυχολογία και οι κλάδοι της και συνόμα ιστορική αναδρομή. Στη συνέχεια να αναπτυχθούν σε βάθος ορισμένες ενότητες, δύο έως τέσσερις, ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του εφήβου σε συνδυασμό με τις απόψεις του και τις θέσεις του ΚΕΜΕ.

Να προστεθεί, στο τέλος, γλωσσάριο ερμηνείας των κυριότερων όρων.
 Να προστεθούν στο τέλος κάθε ενότητας προτάσεις για παραπέρα διάβασμα (ιδιαίτερα ελληνόγλωσσων βιβλίων), περίληψη της ενότητας, ερωτήματα κριτικού περιεχομένου.
 Το βιβλίο του Ε. Παπανούτσου μαζί με τυχόν άλλα ελληνόγλωσσα βιβλία να ~~επιδίδονται~~ να δοθούν στους καθηγητές για να τους βοηθήσουν στη διδασκαλία, γιατί είναι γνωστό ότι περισσότεροι πολύ λίγη γνώση ψυχολογίας έχουν.

ΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

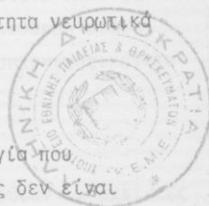
- λ. 1. Η ψυχολογία φιλοδοξεί να ικανοποιήσει θεωρητικές ανησυχίες αλλά όχι όπως γίνεται από τη φιλοσοφία.
- λ. 3 Οι κλάδοι και εφαρμογές πρέπει να συγχωνευθούν
- λ. 7 Τα πειράματα περιλαμβάνουν τη σύγκριση της συμπεριφοράς όχι μόνο δύο ομάδων αλλά και δύο ή περισσότερων μετρήσεων.
- λ. 8 Πρόβλημα έκφρασης: "Για να ερευνήσει π.χ. την ----- ενηλίκων"
- λ. 9 Να δοθούν παραδείγματα διαφόρων ειδών ερωτήσεων στα ερωτηματολόγια
- λ. 10 Η ενότητα "Στάθμιση" είναι ανεπαρκής και δυσνόητη.
- λ. 12 Να δοθεί το σκεπτικό γιατί η αξία των τέστ έχει αμφισβητηθεί
- " " Η ενότητα "Στατιστικές μέθοδοι" είναι ανεπαρκής και εξαιρετικά δυσνόητη. Γι αυτό, ή πρέπει να διερμυνθεί ή να διαγραφεί.
- " " Δεν είναι μόνο οι μέσοι όροι, οι αποκλίσεις και η συνάφεια, οι βασικές έννοιες της στατιστικής.
- σελ. 15 "Βασικοί σταθμοί εξέλιξης": να μπει ως ξεχωριστό κεφάλαιο
- " " 384-322 Π.χ.
- σελ. 17 "Τούτο δεν γίνεται αντιληπτό ως αίσθημα" είναι λάθος: Πρέπει να διευκρινισθεί ότι "δεν γίνεται αντιληπτό ως μόλις διαφορετικό το αίσθημα.
- σελ. 19 φανξιοναλισμός να γίνει φονξιοναλισμός
- σελ. 20 Να γίνει συσχέτιση με το Β' Μέρος
- " " "ασυνείδητα": πρέπει να ερμηνευθεί ο όρος σε γλωσσάριο ή υποσημειώσεις
- " " "ένστικτα" : " " " " " " " " " " " "
- σελ. 21 Να δοθεί η βιβλιογραφική αναφορά για τον WATSON
- " " Ο Χάλ είναι Χάλ
- σελ. 21 Θα πρέπει τουλάχιστον να αναφερθεί γιατί εμφανίστηκε η μορφολογική ψυχολογία (αντίδραση προς συμπεριφερικούς κλπ.)
- σελ. 22 Πιαζέ: να γίνει "εσωτερική" αναφορά σε άλλες σελίδες που αναφέρεται ο Πιαζέ.
- " " Ο Νέσσερ είναι Νάσσερ
- σελ. 26 Ομάδευση: καλύτερα ομαδοποίηση
- σελ. 27 "μειούμενο" : κακή έκφραση
- σελ. 28 Μελετήθηκε : Ποιός μελετήθηκε;
- " " Να φύγει η ενότητα που ασχολείται ουσιαστικά με την παραψυχολογία, γιατί θα προκαλέσει παρερμηνείες.
- σελ. 32 φι-φαινόμενο: σωστότερο φαινόμενο-φι
- σελ. 36 φυσικό ερέθισμα : σωστότερο ανεξάρτητο ερέθισμα
- " " υποκατάσταση: σωστότερο κλασική εξαρτημένη μάθηση

- σελ. 37 σίελος εδώ σάλιο στη σελ. 36
- σελ. " φλοιός κυρίως εγκεφάλου : άγνωστος όρος. Πρέπει να ερμηνευθεί
- σελ. 39 Να δοθούν παραδείγματα για τους φόβους, προλήψεις κλπ.
- " " Όχι θεωρία της επιτυχίας αλλά Νόμος του αποτελέσματος
- " " Όχι ενεργών αλλά συντελεστική ή οπερασιονιστική
- σελ. 40 Δεν υπάρχει πουθενά η κριτική γιά το νόμο του αποτελέσματος (μάθηση χωρίς ενίσχυση κλπ.)
- σελ. 41 Το κουτί του Σκίνερ θα πρέπει να δοθεί σε εικόνα
- σελ. 42 Πουθενά δεν φαίνεται ότι ο Κέλερ ανήκει στη μορφολογική ψυχολογία. Άλλωστε γενικότερα η Gestalt δεν αναπτύσσεται επαρκώς.
- σελ. 43 Τα της ενόρασης να φύγει
- σελ. 44 Η μίμηση δεν παρατηρείται κυρίως σε ζώα. Π.χ. ο Piaget έχει γράψει ολόκληρο βιβλίο γιά τη μίμηση στους ανθρώπους.
- σελ. 44 "Π.χ. με ποδοσφαιριστές" δυσνόητο παράδειγμα
- " " Ταύτιση: να αναφερθεί και η συμβολή της ψυχνάλυσης σ' αυτό. Π.χ. η άποψη του Erikson (αναφορά στο Β' Μέρος). Επίσης διαφοροποίηση για την ταύτιση ψυχνάλυσης - συμπεριφορικών (σελ. 45)
- σελ. 54 Συνείδηση, ασυνείδητο, υποσυνείδητο: Να συγχωνευθεί η ενότητα με την αντίστοιχη συζήτηση στο Β' Μέρος
- σελ. 55 Η βαλβίδα ασφάλειας κλίνει, δεν απελευθερώνει
- σελ. 59 Για να γίνει πραγματικά κατανοητή η θεωρία του Piaget χρειάζονται απαραίτητα παραδείγματα από τα σχετικά πειράματα.
- σελ. 60 Νόηση και γλώσσα" Τεράστιο θέμα. Ή πρέπει να φύγει τελείως ή πρέπει να αναπτυχθεί καλύτερα, δηλαδή να αναφερθεί η διαμάχη γλώσσα-σκέψη ή σκέψη-γλώσσα κλπ.
- σελ. 65 Ο Πίνακας 4 να φύγει γιατί οδηγεί σε κινδύνους "ετικετοποίηση"
- σελ. 66 Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στην εξέλιξη της νοημοσύνης είναι πολύ σημαντικοί για να αναπτυχθούν μόνο σε μία παράγραφο.
- σελ. 72 Freud: βλέπε και άλλες σελίδες στο βιβλίο: Να γίνουν οι σχετικές εσωτερικές αναφορές.
- " " Λάθος: και τα δευτερογενή και τα πρωτογενή κίνητρα βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση.
- " " Το ένστικτο δεν είναι πάντα ισότιμο με το πρωτογενές κίνητρο που ορίζεται συνήθως μάλλον ως "ορμή".
- σελ. 73 "αδέσμευτη" και "αυτόνομη" προσωπικότητα : Ρητορικό και εν πολλοίς αναληθές. Ξέρουμε πόσο ουσιαστικά "δεσμεύει" το περιβάλλον την ελευθερία στις επιλογές.

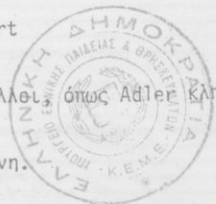

- .. 74 Πως δεν αναφέρεται ο Cannon σχετικά με την ομοιόσταση;
- .. 77 Πως δεν αναφέρεται κανένας ειδικός για το κίνητρο της περιέργειας (π.χ. Berlyne) ;
- .. 82 Gratification: να γίνει gratification
- .. " Περὶ ομιλίας και αυτοελέγχου: θα μπορούσε να μπει στο Α' Μέρος ή τουλάχιστον να αναφερθεί στο Α' Μέρος με εσωτερική αναφορά στη σελ. 82.
- .. 83 "Πάθη" "Εγώ" : "Όροι που πρέπει να ερμηνευθούν. Ο πρώτος όρος είναι νομίζω έτσι και αλλιώς αδόκιμος.
- .. 84 "Το παιδί επομένως ... παράλληλα". Αυθαίρετο και ανακόλουθο
- .. 85 Η έννοια αλλοτρίωσης δεν δίνεται σωστά: Σύμφωνα με Engels: Αντικειμενοποίηση.
- " "γκρίνια" : αδόκιμο
- .. 86,87 "Διάθεση" να αντικατασταθεί με "στάση" (attitude)
- .. 87 'Να δοθεί και η "άλλη" άποψη, δηλαδή ότι οι ορμές ικανοποιούν τις ανάγκες και όχι τα ένστικτα
- .. 88 Δεν αναφέρεται ο Lorenz.
- .. 90 Εκφράσεις όπως: "η ψυχολογία τοποθετεί" κλπ. παρόμοια θα πρέπει να αποφεύγεται και να αναφέρεται αν αυτό είναι άποψη του συγγραφέα του βιβλίου ή ορισμένων θεωρητικών και ποιών.
- .. 91 "Νευρωτικά" : να ερμηνευθεί ο όρος
- " Η μειωμένη αυτο-εκτίμηση, ευαισθησία κλπ. δεν είναι απαραίτητα νευρωτικά συμπτώματα.
- .. 93 "άρα λυπηθείτε με": Αδόκιμο και δυσνόητο
- " "Όχι "νεοφροῦδιανοί" αλλά νεοφροῦδικοί
- " Η ψυχολογία της συμπεριφοράς, ιδιαίτερα η "γνωστική ψυχολογία" που ανήκει στις νεότερες τάσεις της ψυχολογίας της συμπεριφοράς δεν είναι αντίθετη με τους μηχανισμούς άμυνας αλλά μπορεί να δώσει διαφορετικές ερμηνείες
- .. 94,95 Ολόκληρη η ενότητα 5 είναι αδύνατη, αυθαίρετη και ατεκμηρίωτη:
- Π.χ. α) Η θέληση και η βούληση έχει άμεση σχέση με τις επιθυμίες
- β) θέληση δεν υπάρχει μόνο όταν υπάρχουν εσωτερικές αντιστάσεις.
- .. 1 (Νέα αρίθμηση Β' Μέρους) Πρέπει να εξηγηθεί περισσότερο τι εννοούμε όταν λέμε βιολογικοί παράγοντες
- .. 4 Πρέπει κάπου να δοθεί ο ορισμός της ενστικτώδους συμπεριφοράς
- .. 4,5 Σχετικά με τη μάθηση : Να γίνει εσωτερική αναφορά με το Α' Μέρος. Το ίδιο και για τον Piaget.

- σελ. 5 "Όσο ανεμπόδιστα ... ερμηνεύεις" : Αυθαίρετο
- σελ. 7 Libido, ερωτογενής ζώνη : να εξηγηθούν οι όροι
- σελ. 8 Frustrationen: "Ματαιώσις", όχι "στερήσις"
- σελ. 8,9 "γεννητική" - "γενετική". Σωστότερο γενετική
- σελ. 9 Οι όροι να δίνονται στη γλώσσα που πρωτογράφηκαν όχι στη γλώσσα που τους διάβασε ο συγγραφέας του βιβλίου. Π.χ. Oral-sensorische phase
- σελ. 10 "εφηβική" και όχι "νεότητας". Επίσης, δεν ψάχνει για μιά νέα ταυτότητα αλλά για την ταυτότητα
- " " "Latent" όχι "late"
- σελ. 11 Η φάση δεν μπορεί να μετατρέπεται σε περίοδο. Πιο δόκιμος όρος το στάδιο.
- σελ. 12 "θα λέγαμε ότι ... απ' αυτήν." : Αυθαίρετο. Τουλάχιστον να αναφερθεί ότι είναι άποψη του συγγραφέα.
- " " Η εξελικτική θεωρία του Erikson δεν είναι η σημαντικότερη. Άλλωστε, αποσιωπάται η αντιδραστική και αστήρικτη άποψή του περί έμφυτης "θηλυκής" και "αρσενικής" συμπεριφοράς.
- σελ. 15 Η τελευταία φράση είναι αυθαίρετη
- σελ. 24 Από ποιόν ή ποιούς γίνεται η δεύτερη πρόταση της εξελικτικής ψυχολογίας; (νέα αρίθμηση του Β' Μέρους)
- σελ. 27 "σταθερό πρότυπο". Πιο δόκιμος όρος "υποκατάστατο"
- σελ. 28 Για το χαμόγελο : σημαντικές νεότερες έρευνες Π.χ. Μαράτου
- σελ. 17 Περί ομιλίας: Που είναι οι κοινωνικές έρευνες π.χ. Bernstein κλπ. ;
- σελ. 21 Τελευταία παράγραφος: Φαινομενικά μόνο υπάρχει πιο φιλελεύθερη στάση. Αντίθετα ο έλεγχος γίνεται σήμερα με έμφαση π.χ. στην "υπερκινητικότητα" "δυσπροσάρμοστη συμπεριφορά" κλπ.
- σελ. 82 Οι Πίνακες πρέπει να αναφέρουν από που προέρχονται
- σελ. 92 Ποιοί προτείνουν τις 5 δέσμες;
- σελ. 100 Στο πρόβλημα κληρονομικότητα-περιβάλλον πρέπει να αναφερθούν οι σχετικές έρευνες (δίδυμοι αδελφοί κλπ.)
- σελ. 109 Η τυπολογία του Kretschmer δεν είναι καθόλου "πολύτιμη" στην κλινική ψυχολογία. Αντίθετα, ετικετοποιεί τα άτομα όπως κάθε τυπολογία, πράγμα που δεν είναι ευρέως δεκτό σήμερα (βλέπε και σελ. 110)
- σελ. 113 Η κυριότερη κριτική δεν προέρχεται μόνο από τον Allport
- σελ. 114 Ο Freud δεν έχει θέση. Εδώ γιατί δεν κάνει τυπολογία
- σελ. 117 Αν αναφερθεί ο Jung εδώ θα πρέπει να αναφερθούν και άλλοι, όπως Adler κλπ.
- σελ. 119 Να ξεχωρίσει το (στ) σε ξεχωριστό κεφάλαιο.
- σελ. 131-134 Σημαντικότερη ενότητα, αλλά όχι αρκετά τεκμηριωμένη.

Το Β' Μέρος περί κοινωνικής ψυχολογίας, δεν το είδα λεπτομερώς. Θα ήθελα να σημειώσω μόνο ότι σημαντικός ερευνητής όπως ο BANDURA δεν αναφέρεται πουθενά.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- σελ. 1. Η ψυχολογία φιλοδοξεί να ικανοποιήσει θεωρητικές ανησυχίες αλλά όχι όπως γίνεται από την φιλοσοφία.
- σελ. 3. Οι Κλάδοι και οι εφαρμογές πρέπει να συγχωνευθούν.
- σελ. 7. Τα πειράματα περιλαμβάνουν τη σύγκριση της συμπεριφοράς όχι μόνο δύο ομάδων αλλά και δύο ή περισσότερων μετρήσεων.
- σελ. 8. Πρόβλημα έκφρασης "Γιανα ερευνήσει π.χ. την ... ενηλίκων".
- σελ. 9. Να δοθούν παραδείγματα διαφόρων ειδών ερωτήσεων στα ερωτηματολόγια.
- σελ. 10. Η ενότητα "Στάθμης" είναι ανεπαρκής και δυσνόητη.
- σελ. 12. Να δοθεί το συνοπτικό γιατί η αξία των τέεεε έχει αμφισβητηθεί.
- " Η ενότητα "Στατιστικές μέθοδοι" είναι ανεπαρκής και εξαιρετικά δυσνόητη. Γι'αυτό ή πρέπει να διευρυνθεί ή να διαγραφεί.
- " Δεν είναι μόνο οι μισοί όροι, οι αποκλίσεις και η συνάφεια οι βασικές έννοι της στατιστικής.
- " 15. "Βασικοί σταθμοί εξέλιξης" να μπει ως ξεχωριστό κεφάλαιο.
- " 384-322 π.χ.
- " 17. "αισθήματος" - να ξεκαθαριστεί ο όρος. "αίσθημα".
- " 17. "Τούτο δεν γίνεται αντιληπτό ως αίσθημα" είναι λάθος: Πρέπει να διευκρινισθεί ότι "δεν γίνεται αντιληπτό ως μόλις διαφορετικό το αίσθημα.
- " 19. φανξιοναλισμός να γίνει φονξιοναλισμός.
- " 20. Να γίνει συσχέτιση με το Β' μέρος.
- " "ασυνέχεια" πρέπει να ερμηνευθεί ο όρος σε γλωσσάρια ή υποσημειώσεις
- " "εν
- " 21. Να δοθεί η βιβλιογραφική αναφορά για τον WATSON.
- " Ο Χάλ είναι Χάλ.
- " 21. θα πρέπει τουλάχιστον να αναφερθεί γιατί εμφανίστηκε η μορφολογική ψυχολογία (αντίδραση προς συμπεριφορικούς κ.λ.π.).
- " 22. Πιαζέ να μπει "εσωτερική" αναφορά σε άλλες σελίδες που αναφέρεται ο Πιαζέ.
- " Ο Νέσερ είναι Νάϊσερ.
- " 26. Ομάδευση: καλύτερα: ομαδοποίηση.
- " 27. "μειούμενα": έκφραση.
- " 28. Μελετήθηκε: ποιός μελέτησε;

- σελ. 28. Να φύγει η ενότητα που ασχολείται ουσιαστικά με την παραψυχολογία, γιατί θα προκαλέσει παρερμηνείες.
- " 29. Πα και ψευδα είναι το ίδιο πράγμα.
- " 32. φι-φαινόμενα: σωστότερο φαινόμενο- φι.
- " 36. φυσικοερέθισμα: σωστότερο ανεξάρτητο ερέθισμα.
- " 36 υποκατάσταση: σωστότερο κλασική εξαρτημένη μάθηση.
- " 37 σίγαλο εδώ σάλιο στη σελ. 36.
- " " φλοιός κυρίως εγκεφάλου: άγνωστος όρος. Πρέπει να ερμηνευθεί.
- " 39. Να δοθούν παράδειγματα για τους φόβους, προλείψεις κλπ.
- " 39 Όχι θεωρία της επιτυχίας αλλά Νόμος του αποτελέσματος.
- " Όχι ενεργού αλλά * υπερνεατικής.
- " 40. Δεν υπάρχει πουθενά η κριτική για το νόμο του αποτελέσματος (μάθηση χωρίς ενίσχυση κλπ).
- " 41. Το κοντι του Σκίνερ θα πρέπει να δοθεί σε εικόνα.
- " 42. Πουθενά δεν φαίνεται ότι ο Κέλερ ανήκει στη μορφολογική ψυχολογία.
- " 43. Τα της ενόρασης: να φύγει.
- " 44. Η μίμηση δεν παρατηρείται κυρίως στα ζώα. Π.Χ. ο RIGET έχει γράψει ολόκληρο βιβλίο για την μίμηση στους ανθρώπους.
- " 44 π.χ. με ποδοσφαιρική δυσνόητο παράδειγμα.
- " Ταύτιση: να αναφερθεί και η συμβολή της ψυχανάλυσης σ' αυτό. Π.Χ. η άποψη του ERIKSON (αναφορά στο Β' Μέρος). Επίσης διαφοροποίηση για ταύτιση ψυχανάλυσης-συμπεριφορικών (σελ.45)..
- " 54. Συνείδηση, ασυνείδητο, υποσυνείδητο: Να συσχετισθεί η ενότητα με την αντίστοιχη συζήτηση στο Β' Μέρος.
- " 55. Η βαλβίδα ασφάλειας κλίνει δεν απελευθερώνει.
- " 59. Για να γίνει πραγματικά κατανοητή η θεωρία του RIGET χρειάζονται απαραίτητα παραδείγματα από τα σχετικά περβράματα.
- " 60. Νόση και γλώσσα: Τεράστιο θέμα. Ή πρέπει να φύγει τελείως ή πρέπει να αναπτυχθεί καλύτερα, δηλαδή να αναφερθεί η διαμάχη γλώσσα-σκέψη ή σκέψη-γλώσσα κτλ.

σελ. 65. Ο Πίνακας 1 να φύγει γιατί οδηγεί σε κινδύνους "ετικετοποίησης".

σελ. 66. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στην εξέλιξη της νοημοσύνης είναι πολύ σημαντικοί για να αναπτυχθούν μόνο σε μια παράγραφο.

σελ. 72. FREUD: βλέπε και άλλες σελίδες στο βιβλίο να γίνουν οι σχετικές εσωτερικές αναφορές.

" Λάθος: και τα δευτερογενή και τα δευτερογενή και τα πρωτογενή κίνητρα βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση.

" Το ένστικτο δεν είναι πάντα ισοτίμο με το πρωτογενή κίνητρο που ορίζεται συνήθως μάλλον ως "ορμή".

σελ. 73. "αδέσμευτη" και "αυτόνομη" προσωπικότητα. Ρητορικό και εν πολλοίς αναληθές. Ξέρουμε ποιο ουσιαστικά "δεσμεύει" το περιβάλλον την ελευθερία στις επιλογές.

" Στα ονόματα, π.χ. TOLMAN, πρέπει να μπαίνουν και ημερομηνίες θέ παρενθέσεις.

σελ. 74. Πως δεν αναφέρεται ο CANNON σχετικά με την ομοιότητα;

" 77. Πως δεν αναφέρεται κανένας ειδικός για το κίνητρο της περιέργειας (π.χ. BERLYNE);

" 82. GRETISIFICATION = να γίνει GRATIFICATION.

" 82. Περί ομιλίας και αυτοελέγχου θα μπορούσε να μπει στο Α' μέρος ή τουλάχιστον να αναφερθεί στο Α' Μέρος με εσωτερική αναφορά στη σελ. 82.

" 83. "Πάθη" "Εγώ": Όροι που πρέπει να ερμηνευθούν. Ο πρώτος άρος είναι νομίζω έτσι και αλλοιώς αδόκιμος.

" 84. "Το παιδί επομένως...παράλληλα". Αυθαίρετο και ανακόλουθο.

" 85. Η έννοια αλλοτρίωσης δεν δίνεται σωστά: Σύμφωνα με ENGELS: Αντικειμενοποίηση. "γερνία": αδύναμο.

" 86, 87. "Διάθεση" να αντικατασταθεί με "στάση" (ATTITUDE).

" 87. Να δοθεί και η "άλλη" άποψη, δηλαδή ότι οι αρμές ικανοποιούν ανάγκη και όχι

σελ. 88. Δεν αναφέρεται ο LORENZ.

" 90. Εκφράσεις όπως: "η ψυχολογία τοποθετεί" κ.λ.π. παρόμοια θα πρέπει να αποτελείται και να αναφέρεται αν αυτό είναι άποψη του συγγραφέα του βιβλίου ή ορισμένων θεωρητικών και ποιών.

σελ. 91. "Νευρωτικά": να ερμηνευθεί ο όρος.

" Η μειωμένη αυτοεκτίμηση, ευαισθησία κ.τ.λ. δεν είναι απαραίτητα νευρωτικά συμπτώματα.

" 93. "Άρα λυπηθήτε με": Αδόκιμο, και δυσνόητο.

" 93 - Όχι "νεοφροϋδισμοί" αλλά νεοφροϋδικοί.

" " - Η ψυχολογία της συμπεριφοράς, ιδιαίτερα η "γνωστική ψυχολογία που ανήκει στις νεότερες τάσεις της Ψ. της συμπεριφοράς δεν είναι αντίθετη με τους μηχανισμούς άμυνας αλλά μπορεί να δώσει διαφορετικές ερμηνείες.

" 94, 95. Ολόκληρη η ενότητα 5 είναι αδύνατη, αυθαίρετη και ατεκμηρίωτη".
Π.χ. α) Η θέληση και βούληση έχει άμεση σχέση με τις επιθυμίες β) θέληση δεν υπάρχει μόνο όταν υπάρχουν εσωτερικές αντιστάσεις.

σελ. 1. Πρέπει να εξηγηθεί περισσότερο τι εννοούμε όταν λέμε βιολογικοί παράγοντες

" 4. Πρέπει κάπου να δοθεί ο ορισμός της ενστικτώδους συμπεριφοράς.

" 4, 5. Σχετικά με την μάθηση: Να γίνει εσωτερική αναφορά με το Α' Μέρος. Το ίδιο και για τον PIAGET.

" 5. Όσο ανεμπόδιστα...ερμηνεύεις".= Αυθαίρετο.

" 7 LIBIDO, ερωτογενής ζώνη.= να εξηγηθούν οι όροι.

" 8 FRUSTATIONEN: "Ματαιώτης", όχι "στερήσεις"

" 8, 9 "γεννητική"-γενετική". Σωστότερο γενετική

" 9 Οι όροι να δίνονται στα γλώσσα που πρωτογράφηκαν όχι στη γλώσσα που τους δό-
βασε ο συγγραφέας του βιβλίου: π.χ. ORAL-SEUDORISCHE PHRASE.

" 10. "εφηβική" και όχι "νεότητας". Επίσης, δεν ψάχνει για μια νέα ταυτότητα
αλλά για την ταυτότητα "LATENT" όχι "LATE".

" 11. Η φάση δεν μπορεί να μετατρέπεται σε περίοδο. Πιο δόκιμος όρος το στάδιο.

" 12. "θα λέγαμε ότι...σπ'αυτή". Αυθαίρετο. Τουλάχιστον να αναφερθεί ότι είναι
άποψη του συγγραφέα.

" Η εξελικτική θεωρία του ERIKSON δεν είναι η σημαντικότερη. Άλλωστε,
η αντιδραστική και αστήρικτη άποψή του περί έμφυτης "θελητικής" και
"ερευνητικής" συμπεριφοράς.

σελ. 15. Η τελευταία φράση είναι αυθαίρετη.

σελ. 24. Από ποιόν ή ποιούς γίνεται η δεύτερη πρόταση της εξελικτικής ψυχολογίας; (*νία αρίθμηση του Β' μέρους*)

σελ. 27. "σταθερό πρόσωπο" Πιό δόκιμος όρος "υποκατάστατο"

σελ. 28. Για το χαμόγελο: σημαντικός παράγων έρευνας. π.χ. της Μαράτου.

σελ. 17. Περί ομιλίας: Που είναι οι κοινωνικές έρευνες, π.χ. BERNSTEIN κτλ;

" 21. Τελευταία παράγραφο: φαινομενικά μόνο υπάρχει μια φιλελεύθερη στάση. Αντίθετα ο έλεγχος γίνεται σήμερα με έμφαση π.χ. στην "υπερκινητικότητα" δυσπροσάρμοστη συμπεριφορά" κλπ.

" 82. Οι Πίνακες πρέπει να αναφέρουν από που προέρχονται.

" 92. Ποιοί προτείνουν τις 5 δέρμες;

" 100. Στο πρόβλημα κληρονομικότητα-περιβάλλον πρέπει να αναφερθούν οι σχετικές έρευνες (δίδυμοι οδηγοί κλπ).

" 109. Η τυπολογία του KRETSCHMER δεν είναι καθόλου "πολύτιμη" στην κλινική ψυχολογία. Αντίθετα, εττικοποιεί τα άτομα όπως κάθε τυπολογία, πράγμα που δεν είναι ευρέως δεκτό σήμερα (βλέπε και σελ. 110).

" 113. Η κυριότερη κριτική δεν προέρχεται μόνο από τον ALLPORT.

" 114. Ο FREUD δεν έχει θέσει εδώ γιατί δεν κάνει τυπολογία.

" 117. Αν αναφερθεί ο JUNG εδώ θα πρέπει να αναφερθούν και άλλοι, όπως ADLER κτλ.

" 119. Να ξεχωρίσει το (στ) σε χωριστό κεφάλαιο.

" 131-134. Σημαντικότερη ενότητα, αλλά όχι αρκετά τεκμηριωμένη.

Το Β' Μέρος περί κοινωνικής ψυχολογίας, δεν το είδα λεπτομερώς. Θα ήθελα να σημειώσω μόνο ότι σημαντικός ερευνητής όπως ο BAUDURE δεν αναφέρεται πουθενά.

3. Συχνά τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν στην κατανόηση Ο.Κ. Ζάχος λέγει: *άστυα*.

4. Το υπό κρίση κείμενο δείχνει από την πρώτη κιόλας ματιά, πως πρόθεση των συγγραφέων είναι να δώσουν στο βιβλίο "Ψυχολογία" μια νέα πνοή και ένα νέο περιεχόμενο. (π.χ. σελ. 26 "απόδοση", σελ. 5 "περιβαλλοντολογικής ευαίδως",

Οστόσο: ίσως επειδή πιάστηκαν από τα χρονικά όρια που τους τέθηκαν, δεν πρόσεξαν όσο θα έπρεπε τη διατύπωση, την απόδοση στα ελληνικά της ορολογίας κι ακόμα - σ' ορισμένα σημεία - τους ξέφυγαν λάθη που θα δικαιολογούσαμε μόνο βλέποντάς τα κείμενα σαν "πρώτη γραφή". *Δίαις από την κ. Παναγιωταπόλου γίνεται* Είναι βέβαιο, πως όταν ξαναπιάσουν τα κείμενα για τελική επεξεργασία, θα διορθώσουν πολλές από τις παραδρομές, που ένα άλλο μάτι είναι φυσικό να επισημαίνει. Ακόμα είναι πιθανό, πως, συμφωνώντας με κάποιες παρατηρήσεις μας, θα θελήσουν να αναδιατυπώσουν κάποια επίμαχα σημεία και να συμπληρώσουν ελλείψεις.

Κατά την πρώτη ανάγνωση του κειμένου είχαμε την εντύπωση, πως οι συγγραφείς δεν είχαν χρονικά την ευχέρεια ούτε για διόρθωση των λαθών της δακτυλογράφησης. *Γάκι* Άλλωστε και η παράθεση των εικόνων και σχημάτων σε φωτοαντίγραφα από το πρωτότυπο, δείχνει πως η πρόθεση των συγγραφέων ήταν να δώσουν σε πρώτη φάση ένα "δείγμα γραφής". *να διακρίνεται την όλη σε διδακτικές ενότητες.*

Βέβαιο και όταν ακόμα δεχτούμε πως οι συγγραφείς εννοούν ότι "κάπως έτσι θα είναι το τελικό μας κείμενο", εμείς που καλούμαστε να κρίνουμε έστω το πρώτο δείγμα, είμαστε υποχρεωμένοι να επισημάνουμε αδυναμίες και σφάλματα.

5. Υπάρχει απόστολη υπενθυμίζοντας ότι το κείμενο της κ. Παναγιωταπόλου Συγκεκριμένα θα είχαμε να παρατηρήσουμε: *παράγονται στο* ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ και να επισημάνουμε

1. Από έλλειψη-προφανώς-συνεργασίας ανάμεσα στους συγγραφείς παρουσιάζονται επαναλήψεις, δεν γίνονται αμοιβαίες παραπομπές, κυρίως όμως εμφανίζεται ασυνέπεια στην απόδοση ξενόγλωσσων όρων στην ελληνική γλώσσα.
2. Για την παρουσίαση ενός αντικειμένου-θέματος χρησιμοποιούνται συχνά άγνωστοι για τους μαθητές όροι (π.χ. σελ. 59: "επαγωγικά", "παραγωγικά", "νοητική ηλίκια").

3. Συχνά τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν στην κατανόηση ενός θέματος είναι άστοχα.
4. Διαπιστώνεται μια προχειρότητα στη χρήση των επιστημονικών όρων, ακόμα και λέξεων, που καθημερινά χρησιμοποιούνται, μέχρι σημείου να έχουμε και νεολογισμούς (π.χ. σελ. 26 "ομάδευση", σελ. 5 "περιβαλλοντολογικός ψυχολόγος", σελ. 9 (Β' ΜΕΡΟΣ) "κινήσεις βαδισμού", σελ.44 "ταυτισμός" κ.ά.).
- Όπως επίσης έχουμε απόδοση ξένων όρων σε "περίεργα" Ελληνικά (π.χ. σελ.32 "φαινόμενα", σελ. 7 (Β' ΜΕΡΟΣ) "του LIBIDO").
5. Και από τους δύο συγγραφείς, κυρίως όμως από την κ.Παναγιωτοπούλου γίνεται μια-σίγουρα όχι ακόπιμη-"προβολή" ορισμένων προσωπικοτήτων, με διατυπώσεις όπως: "ο βιεννέζος ψυχίατρος SIGMUND FREUD", "ο Γερμανός φιλόσοφος PHILIPP LERSCH", ενώ π.χ. ο ALLPORT δε φαίνεται ούτε τι εθνικότητας είναι, το ίδιο και η MARIE JAHODA.
6. Επίσης η κ.Παναγιωτοπούλου, στην προσπάθειά της να δώσει στα κείμενά της και την πρακτική διδασκαλία ξεφεύγει συχνά σε ανεπίτρεπτα "πρέπει" και το ίδιο ανεπίτρεπτους χαρακτηρισμούς, όπως π.χ. "ανευθυνοϋπέυθυνο σχολείο". Κάποτε ξεπερνάει τα όρια που έχουν τεθεί για την έκταση των κεφαλαίων και ξεχνάει να διαχωρίσει την ύλη σε διδακτικές ενότητες.
- Το κεφάλαιο "ψυχοπαθολογία" (σελ.126) δεν προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα, ενώ οι αμυντικοί μηχανισμοί δεν περιγράφονται πουθενά (αναφέρεται λανθασμένα στη σελ. 93 ότι "τους αναπτύξαμε στην εξελικτική ψυχολογία").
7. Πρέπει ωστόσο να σημειώσουμε ότι τα κείμενα της κ.Παναγιωτοπούλου είναι γραμμένα με ύφος γλαφυρό, άμεσο και ανταποκρίνονται στο σκοπό του μαθήματος: "Να βοηθηθούν οι μαθητές να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τη συμπεριφορά τους και τη συμπεριφορά των άλλων, να διαμορφώσουν τρόπους συμπεριφοράς ώστε να καταστούν αυτοτελή και ώριμα άτομα... και να ενταχθούν δημιουργικά στην κοινωνία...".

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Σελ. - Η μεταφορά στα Ελληνικά του κειμένου του KANT δεν είναι προσεγμένη. ERKENNTNIS θα πει γνώση, όχι "συναίσθηση".
- Σελ. 1 Ο ορισμός της ψυχολογίας ασαφής και αδόκιμος.
- Σελ. 2 ... "εσωτερικές διαδικασίες, όπως μάθηση, μνήμη, νόηση, είτε για βασικές ψυχολογικές ιδιότητες, όπως νοημοσύνη, κίνητρα, συναισθήματα κλπ."
- Σελ. 5 - Τομείς εφαρμογής της ψυχολογίας είναι π.χ. η Παιδαγωγική Ψυχολογία, η Διαγνωστική Ψυχολογία κλπ - Άλλοι οι επιμέρους ειδικότητες των ψυχολόγων.
- Κλινικός και Σχολικός Ψυχολόγος: οι αρμοδιότητές τους φτωχά δοσμένες.
- ο όρος "ανώμαλη συμπεριφορά" απαράδεκτος.
- ο "περιβαλλοντολογικός ψυχολόγος": Πως υπάρχει τέτοιος χωρίς αντίστοιχο Κλάδο της Ψυχολογίας; (το επίθετο περιβαλλοντολογικός είναι άστοχο εδώ).
- Σελ. 6 "...Έτσι οι μέθοδοι..." Τα προηγούμενα δεν επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση του συμπερασματικού "έτσι".
- Σελ. 6-7 Κακή η περιγραφή της αυτοπαράτηρησης και άσχετο το "έτσι όμως χάνεται..."
- Σελ. 8 - Ιδιαίτερα πρόχειρη η παρουσίαση των μεταβλητών και ασαφές το πείραμα-παράδειγμα.
- "ανταποκρίνεται" (αντί του απαντά, αποκρίνεται, ίσως).
- Σελ. 11 - Το τέστ... "αποτελείται από σειρά ερωτήσεων που δίνονται ... σε μια δεδομένη περιοχή της γνώσης".
- Ποιοτικά κριτήρια ενός τέστ είναι 3 και όχι 2. Λείπει η αντικειμενικότητα που σημαίνει αυτό που περιγράφεται ως εγκυρότητα.
- Η διάκριση των τέστ ως προς τη μορφή είναι αλλοπρόσαλλα δοσμένη.
- Κάπου θάπρεπε να γράφεται τι θα πεί ακριβώς τέστ (δοκιμασία).
- Ασφαλώς δεν σημαίνει ο όρος: σταθμισμένο κριτήριο.

Σελ. 12. Αφού γράφονται τόσο για τα τέστ και τη σημασία τους, γιατί δε γράφεται έστω και σε 3 γραμμές ποιές είναι οι αμφισβητήσεις για την αξία

Σελ. 13-14 Για να γίνουν κατανοητά αυτά που γράφονται - όπως γράφονται - για την κεντρική τάση, την τυπική απόκλιση και τη συνάφεια, χρειάζεται ένα καλοδοσμένο παράδειγμα. Τα παραδείγματα που δίνονται είναι άστοχα.

Σελ. 15 Το ζ) Γενικά κριτήρια... είναι εντελώς άσχετο με τον τίτλο.

- "θεωρόταν": και σελ.18 "πιστευόταν":

" 16 θεωρία της "ειδικής ενέργειας των ωρών": Το σωστό είναι "ειδική ενέργεια των αισθητηρίων" από τα Γερμανικά: SPEZIFISCHE SINNESENERGIE

" 17 Χρησιμοποιείται συνέχεια ο όρος "αίσθημα" χωρίς μια έστω πρόχειρη επεξήγησή του.

- "η δύναμη ενός ερεθίσματος" (επανάλ. και σελ.25)

- "διατύπωσε θεωρίες για την όραση και την ακοή, δηλ. ότι υπάρχουν τρία θεμελιώδη χρώματα":

" 18 "Κατά το 19ο αιώνα...η λεγόμενη δομική ψυχολογία", ολόκληρο το κείμενο ανακρίβες.

" 18-19-21. Χρησιμοποιούνται οι όροι "στρουκτουραλισμός", "φανξισοναλισμός", "μπερβιορισμός" χωρίς να δίνεται κάποιο στοιχείο προέλευσης αυτών των "εξελληνισμένων" όρων

" 24 "Αίσθημα είναι η αντίληψη...": αλαίμωγο αν το μέρος προσδιορίζεται με το όλο.

" 25 Η απαρίθμηση των 10 αισθήσεων σε τραγικά Ελληνικά.

"Ο αριθμός του ποιού των αισθ. είναι όσα και τα αισθ."::

" 26 Σχήμα 1: "ομάδευση"

Σχήμα 2: που είναι το κλείσιμο, ποιού κενού.

Το τρίτο σκίτσο τι σημαίνει;

" 27 "μονόφθαλμο σημάδια":

" 28 Το παράδειγμα με τον εκ γενετής τυφλό είναι άσχετο.

- Υπεραισθητική αντίληψη: ανακρίβειες και ασάφειες στο κείμενο.

Ατυχής ο όρος "υπεραισθητική".

- Είναι και η Τηλεκίνηση αντίληψη;

Σελ. 29 - "επαγγελματίας μάγος":

- παραίτηση: το παράδειγμα άσχετο.

" 30 - παραιθήσεις δεν είναι μόνο οπτικές.

- "τοξικών καταστάσεων", κακή διατύπωση.

- "οπτική πλάνη των εικόνων του κινηματογράφου": αυτή είναι η εφαρμογή της πλάνης της διαδοχής των κινήσεων (αφινόμενον φ)

" 34 - "κόπωση, ωρμάωση, επίδραση ναρκωτικών:" Μόνο;

- "αλληλεπίδραση του ατόμου προς το περιβάλλον"

- "ελλειπτικό όν", αμφίβολη η ορθότητα του όρου, σημαίνει το αντίθετο του "εξοπλισμένου", "προικισμένου".

" 35 - "ο μαθητής μαθαίνει...κυρίως για να διατηρήσει... το γόητρό του ανάμεσα στους συμμαθητές του":

- "οι θεωρίες της μάθησης" - δεν καταλαβαίνει ο μαθητής χωρίς επεξήγηση.

- "π.χ. θυμούμαστε το όνομα...στο πρόσωπο"

- "...και τοποθετούσε μία συσκευή στο στόμα του".

" 38 - "π.χ. με ένα καλό βαθμό..."παράδειγμα άστοχο αφού στα περί ενίσχυσης δεν γίνεται λόγος για το χρόνο.

" 42 - Λάθος ο ορισμός του "αρνητικού ενισχυτή".

- "...ακόμα και η προπαγάνδα στηρίζεται στο νόμο αυτό" - όχι η προπαγάνδα, ίσως η διαφήμιση.

- γ) θεωρία της μορφής - ολότητας: γιατί ο τίτλος, όταν πρόκειται για την "ενωρατική μάθηση".

- γ)... "παρ. Μία άλλη μάθηση"...: είναι μια άλλη θεωρία μάθησης, που αφορά ανώτερα είδη του ζωϊκού βασιλείου (πίθηκος, άνθρωπος).

" 44 - μίμηση-ταύτιση: ασαφής η διαφορά

- ταύτιση: π.χ. με ποδοσφαιριστές

" 45 - "Ηκοιν. μάθηση είναι ο οικονομικότερος τρόπος μάθησης.

το κριτήριο;

- "Χαρακτηριστικά του προτύπου":

Γιατί μόνο αυτές οι θεωρίες της μάθησης; που είναι ο TOLMAN και ο OSGOOD; Η θεωρία των ρόλων;

Σελ. 48 - Παράδειγμα αστραπής: αποτυχημένο:

- " 49 Όπως και στα κεφάλαια για τη μάθηση έτσι και τώρα για τη μνήμη η εισαγωγή είναι αποτυχημένη αν έχει σαν σκοπό την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης διδακτικής μεθόδου (επαγωγικής).
- " 53 Στα περί αμνησίας παραλείφθηκαν η οπισθοχωρητική αμνησία και η προχωρητική (που είναι συνήθης στη διάσειση).
- " 55-56 Το όνειρο: απορρίπτεται η θεωρία του Φρόυντ ως μη επιβεβαιούμενη πειραματικά, δεν δίνονται γνωστά στοιχεία για τα όνειρα και τελικά γίνεται έμεσα αποδεκτός ο εκτανωτικός ρόλος τους.
- " 57 "Μια μορφή συμβόλων είναι ό,τι ονομάζουμε έννοια". Τι θα πεί αυτό;
- " 60 "γ) Περίοδος συγκεκριμένων λειτουργιών", στα γαλλικά είναι OPERATIONS

ΜΕΡΟΣ Β'

Σελ. 4 "ταυτισμός" - (επαναλ. σελ. 41 και 44 καθώς και 45).

- " 4, 5, 7, 14, 22, 44 κ.ο.κ. "περιβαντολογικών".
- " 5 ASSIMILATION, AKKOMMODATION: κάτι λάθος έχει γίνει στον ορισμό;
- " 8 -"πρώιμη γεννητική φάση": είναι γεννητική
- FRUSTRATIONEN = στερήσεις, το σωστό ματαίωση, απογοήτευση.
- " 9 Η κινητικο-γεννητική: είναι γεννητική, όπου γεννητικέ με ένα
- " 19 "κινήσεις βαδισμού".
- " 21 "Αργότερα ο R.SPITZ...αποτέλεσε την αρχή...".
- " 23 δάσανε, όπως και παρακάτω πήρανε, μπορούνε, νάχει, κλπ.
- " 24 Επίσης προτάσεις της Εξελ.Ψυχολ....δίνουν άδεια..." Πέρα από τη διάτυπωση της εξελικτικής Ψυχολογίας με την Παιδαγωγική (εφαρμοσμένη) Ψυχολογία;
- " 25 "Η έρευνα πιστεύει" - η έρευνα δεν πιστεύει τίποτα.
- " 33 "εύστοχα": η λέξη χρησιμοποιείται πολύ συχνά και πολύ άστοχα (στη σελ. 37 3 φορές).
- " 38 "Το παιγνίδι ...λειτουργία της βρεφονηπιακής ηλικίας"
- " 40 "...κάποιες καθορισμένες λειτουργικότητες": εδώ: λειτουργίες.
- " 43 "...εντυπωσιακή άνοδο του Δ.Ν. του".

- Σελ. 61 "Σε εκτεταμένα GALLUP"... ίσως χρειάζεται επεξήγηση
- " 74 Μάλλον χρειάζεται επεξήγηση στον πίνακα 3.
- " 80 "υποκουλτουριακές ομάδες" - υπερβολή τα παράγωγα μιας κακής μετάφρασης της λέξης "SUBCULTURE"
- " 83 "αλληλεπιδρούμενη ροή": η λέξη αλληλεπίδραση χρησιμοποιείται με τάσεις κακοποίησης τους.
- " 87 "η ενήλικη ανθρώπινη ηλικία"...;
- " 89 "Το πρόγραμμα ζωής του ζευγαριού, τα πλάνα τους"...
- " 91 "ψυχικές εξαπατήσεις";
- " 95 "ψυχολογική και φυσιολογική ευεξία", ενώ παρακάτω γράφει (σωστά) "σωματική και ψυχική ευεξία".
- " 96 "τη συνδρομή μιας εφημερίδας"= συνδρομητής σε μια εφημερίδα.
- " 97 "Το μείγμα των ενδιαφερόντων.
- " 96 "Το πρώτο πολύ ενδιαφέρον αποτέλεσμα του Γεροντολογικού Ινστιτούτου της Βόννης";
- " 97 "DISENGAGEMENT", προφανώς DESENGAGEMENT
- " 99 "Μήπως...ερωτήματα"; - επεξήγηση
- " 100 "Η περιβ...δημιούργησε..." κακή διατύπωση.
- BEHAVIORISMUS (είναι διεθνής όρος και σημαίνει συμπεριφορά)";
- " 101 - "...το αποφασίζει η κληρονομικότητα": το καθορίζει
- Ο ROHRACHER διατύπωσε το διαχωρισμό λίγο νωρίτερα από το 1969 (KLEINE CHARAKTERKUNDE").
- " 102 "Ο,τι δεν υπάρχει έμφυτο...και να παρακμάσουν;" Κακή διατύπωση.
- " 104 - "...τις ικανότητες απόδοσης πούχει...αν είναι ικανός".
- "αν αποκτήσουν δομή ομάδας" - μήπως θέλει να πει "σύνδρομο";
- " 109 "Δύο βασικά συγγράμματα"...: δεν είναι δύο συγγράμματα, αλλά πραγματείες δημοσιευμένες σε συλλογικές εκδόσεις (HANDBUCHER).
- " 110 "Μένει να δούμε τι θα γεννήσει η τυπολογία του KRETSCHMER".
Άλλη τυπολογία δεν υπάρχει; SHELTON!
- " 115 "FEHLEISTUNG": δεν είναι μόνο στην ομιλία;
- " 117 "Θεωρία της Κοινων.Ψυχολογίας" - σωστότερα η Κοινωνικοψυχολογική θεωρία και, βέβαια, ο κυριότερος εκπρόσωπός της δεν είναι ο ADLER. Από τις θεωρίες της προσωπικότητας λείπει τελείως ο G. ALLPORT.

Σελ.121 Το κείμενο στην παρένθεση μάλλον είναι περιττό.

" 122 Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας είναι η W.H.O.:

" 130α - "Έπειτα τα τέστ διέσχισαν τον Ατλαντικό Ωκεανό...κατάντησαν να γίνουν βιομηχανία".:

- Εισαγωγή για τα τέστ αδέξια.

" 130β "Πραγματική ηλικία" = χρονολογική ηλικία

" 130γ Τα περί συνάφειας είναι ακαταλαβίστικα για το μαθητή.

" 130δ Το συμπέρασμα...μόνο συμπέρασμα δεν είναι.

" 132 στο τέλος της σελίδας τρία "την οποία"

" 131-134 ...ξεφεύγει λίγο με τα περί ιαότητας.

" 147 συλλογικό όργανο: Τα χαρακτηριστικά του δεν πληρούνται στο παράδειγμα της πορείας.

" 149 Τα χαρακτηριστικά της ομάδας αφορούν κάποιες συγκεκριμένες ομάδες, που όμως δεν είναι εύκολο να τις ξεχωρίσεις από το συλλογικό όργανο.

" 156 "...σε παραμετρικούς στόχους" = περιμετρικούς.

" 159 "μία δυναμική δυνάμεων":

" 163 "ρολόι...που έχουν μεγάλη ή μικρή ένταση, μεγάλη ή μικρή σαφήνεια":

" 165 "Αντί τη μορφή απόκτησης επιρροής... την ονομάζει επικοινωνία".

Σελ. 166 "...ένα αριθμό πληροφόρησης":

" 168 "...Είναι η υψηλότερη μορφή σκέψης και αίσθησης του ανθρώπου."

" 169 "...με ερωτηματικά βιώματα", ποια είναι;

" 174 "και ο LORENZ καταλήγει": δεν μπορούν τα παιδιά να το καταλάβουν.

" 177 "δεν αλληλοεπιδρούνται"

" 180 "Η που έχει περιγράψει...κοινά χαρακτηριστικά. Εθιστικές ουσίες=ναρκωτικά= Τοξικές ουσίες.

" 181 "Είναι η προσωπικότητα που έχει την τάση...που μεγάλωσε"...

" 184 "με το οποίο ταυτίζω την ιδεολογία μου, που συχνά ξεπέρασε από τούτες τις σελίδες..." Προτιμότερο να μη μπει:

" 184 Το κομμάτι θέλει σωστή μετάφραση.

Μετά απ' αυτά θεωρούμε πως σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσε το κείμενο αυτό να δοθεί για εκτύπωση.

Μια επεξεργασία σε βάθος από τους ίδιους τους συγγραφείς είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να "σταθεί" το βιβλίο σαν διδακτικό βοήθημα.

Εφόσον οι διαδικασίες που το ΚΕΜΕ τηρεί και τα χρονικά περιθώρια που υπάρχουν επιτρέπουν μια τέτοια επεξεργασία, τότε προτείνουμε να δοθεί στους συγγραφείς χρόνος 3 εβδομάδων.

Τότε μπορούμε, ίσως, να είμαστε θετικοί στην κρίση μας αφού, βέβαια, το ξαναδούμε

Το κείμενο, όπως είναι τώρα απορρίπτεται.

Δεν αποκλείεται όμως ένα "χτένισμα" να του δώσει τη μορφή που θα έπρεπε να έχει.

Μετά την επεξεργασία το ξαναβλέπουμε.

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει:

Οι παρατηρήσεις μου στο νέο δακτυλογραφημένο βιβλίο ψυχολογίας έχουν ως εξής:

Πρόλογος: Δε συμφωνώ, κυρίως με τα ευχαρίστητα (σ.2) και τις ομολογίες.

Φράση του Κάντ: Δε χρειάζεται στα γερμανικά και στα ελληνικά είναι δύσκολη και εσφαλμένη (ERKENNTNIS όχι η συναίσθηση).

Κείμενο κ. Αλεξόπουλου:

σελ. 1: "πνευματικών δραστηριοτήτων" - Δε λέει τίποτε αυτό. Κρύβει και προσκόλληση σε παρωχημένες φιλοσ. α

" 2: "δύο έννοιες" - Αντιφάσκει, είναι τρείς.

" 2: ψυχικές αντί "ψυχολογικές ιδιότητες". Δεν είναι ιδιότητες πάντως.

" 3: "στοιχεία του ανθρώπου" - Είναι φράση παλιάς άποψης, δε συνηθίζεται.

- Οι κλάδοι δεν είναι ενότητες.

- Τι νόημα έχει η απαρίθμηση των κλάδων αφού άμεσα ακολουθεί η ανά-πτυξη;

- Σκόπιμη είναι η πρόταξη της Εξελικτικής ψυχολογίας.

- Η Κοινωνιολογία δεν μελετά τη συμπεριφορά των Ομάδων, και δεν είναι συγγενής επιστήμη μόνο της Κοινων. Ψυχολογίας, αλλά όπως της Ψυχολογίας.

- Και ένας λόγος για ενδοατομικές διαφορές στην Ψυχολ. της Προσωπικότητας;

" 4: Δε νομίζω ότι πρέπει να διακρίνεται η γνωστική ψυχολογία απ' την ψυχολ. μάθησης. Μάλιστα με κανένα τρόπο σε ένα σχολ. εγχειρ..

- Ούτε ιδιαίτερος λόγος χρειάζεται για την Ψυχολογία της αντίληψης.

Το ορθότερο είναι γενικά πολύ περισσότερο σε ένα σχολ. εγχειρίδιο όλα αυτά να έμπαιναν κάτω απ' τον τίτλο Γενικής Ψυχολογίας, αφού αναφέρονται σε γενικές λειτουργίες των οργανισμού και αφορούν όλους τους ανθρώπους γενικά.

- Η φράση "περίπλοκες σχέσεις μεταξύ ιδεών" δε βοηθάει.

- σελ. 5: Η Συγκριτ.Ψυχολογία εξετάζει συγκριτικά ανθρώπους και ζώα. Τα "ευρύ-
τερα" δεν ικανοποιεί.
- Κανένας λόγος για την Ψυχολογία των κινήτρων: Απαραίτητο εφόσον
ακολουθεί το σύστημα της χωριστής, αναλυτικής παράθεσης των τομέων
της Γενικής Ψυχολογίας.
- Χρειάζονται περισσότερα πράγματα σχετικά με το έργο του σχολ. ψυχολόγου. Ενδιαφέρει άμεσα.
- " 6: Δεν είναι καλή, γιατί έχει νοηματικά κενά, η εισαγωγή για τις μεθόδους
της ψυχολογίας.
- " 7: Πολύ φτωχά τα όσα γράφονται για την παρατήρηση και κυρίως την ετεροπα-
ρατήρηση.
- Πολύ καλή η διάκριση πειράματος-παρατήρησης.
- Απαραίτητο ένα παράδειγμα για την κατανόηση απ' το μαθητή των σχετι-
κών με την πειραματική και την ομάδα ελέγχου.
- " 8: Το παράδειγμα για την αλτροϋστική συμπεριφορά (αγαθοεργίας) είναι νο-
μίζω, ακατάλληλο. Είναι σίγουρο ότι "τα παιδιά της άλλης ομάδας δε θα
έχουν τέτοιες εμπειρίες;"
- Γιατί σε άλλους κλάδους;
- " 9: (σ. 4 κ. ε.): Η διατύπωση χωλαίνει.
- " 10: Περιττά για το μαθητή τα σχετικά με τη διάκριση της συνέντευξης.
- (3η σειρά από τέλος): Τί "δίνουμε";
- " 11: "που" αντί και
- Αποτελούνται "από σειρά ερωτήσεων" και όλα τα τέστ προσωπικότητας;
- Δε χρειάζονται για το μαθητή όλες οι διακρίσεις των τέστ. Υπάρχουν
πιο απλές και γενικές διακρίσεις.
- " 12: Γιατί δεν προσθέτουμε κάτι ως προς την αμφισβήτηση της αξίας των τέστ;
- Αμτίφαση με το ότι η στατιστική δεν είναι μέθοδος και μετά "οι στατ.
μέθοδοι".
- " 13: Ο βαθμός του ενδεικτικού είναι ο μέσος όρος των βαθμών κάθε μαθήματος;
- Κατανοητά, πετυχημένα τα νέα γράφονται για τη συνάφεια.
- " 15: (Αρχή). Δεν είναι επαρκής. Εκτίμηση της συμπεριφοράς, σημαίνει να

τονιστεί ότι η ανθρωπίνη συμπεριφορά είναι σύνθετη και ότι χρειάζονται πολλά και συνδυασμένα κριτήρια για την εκτίμησή της.

Σελ. 16: Δεν νομίζω ότι γίνεται σωστή αναφορά στον Αριστοτέλη σε όλα τα σημεία.

19: Γίνεται απλώς έκθεση του έργου του WUNDT χωρίς να τονίζεται η σημασία του.

- Τονίζεται, και καλώς, ιδιαίτερα η συμβολή του JAMES.

21: Υπολανθάνει μια έξαρση της αμερικανικής συμβολής στην Ψυχολογία, αφού μάλιστα δεν τονίζεται καν η χρονική παραλληλότητα της συμβολής του Ρώσου Παυλόφ.

22: Οι "μορφολογιστές" δεν ακολούθησαν τους μπεχβιαριστές, αλλά εφάρμοσαν παράλληλα τις αντικειμενικές μεθόδους.

- Δεν τονίζεται η ιδιαίτερη συμβολή των "μορφολογιστών" στη διαπίστωση της διαφοροποιημένης από τα ζώα συμπεριφοράς του ανθρώπου.

- Μπορεί να σταματήσει το κείμενο κάλλιστα στον NEISSNER.

24-25: Συνηθίζει να προσεγγίζει τα πράγματα με ορισμένη, πράγμα που κουράζει το μαθητή και τον καλεί σε αποστήθιση.

- "Αντίληψη είναι πνευματική λειτουργία" → Νοητική. Το "πνευματική" δηλώνει παλιές απόψεις της φιλοσοφίας.

26: Οι επεξηγήσεις κάτω απ'τα σχήματα δε βοηθούν στην αντίληψη.

- Η "υπεραισθητική αντίληψη" δε χρειάζεται. Δεν είναι επιστημονική γνώση θα αρκούσε η πρώτη πρόταση.

29: Και πάλι ο κουραστικός, πεζικογραφικός τρόπος "παραίσθηση είναι...".

- Βλ σ.: η σύνταξη χωλαίνει.

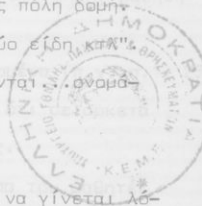
30: Απαραίτητη η αναφορά των ονομάτων, σε παρένθεση βέβαια, αυτών που συνέλαβαν τα σχήματα με τις διάφορες οπτικές πλάνες.

32: Θα μπορούσαν ν'αναφερθούν και άλλα πολύ χαρακτηριστικά σχήματα, π.χ. το παραλληλόγραμμο του SANDER.

- Το κεφάλαιο αναπτύσσεται καλά, κλείνει όμως απότομα.

- Σελ.34: Χρησιμοποιεί στην ίδια παράγραφο περιγραφικό και δεονταλογικό ύφος
π.χ. "είναι" "πρέπει".
- " 36: Επανάληψη "φυσικό ερέθισμα" και "αντίδραση". Κατά τα άλλα αναπτύσσονται καλά και κατανοητά. Θα μπορούσαν όμως τα όσα ακολουθούν στη σελ. 38 να ενσωματωθούν στην έκθεση του πειράματος ή να αναπτυχθούν όχι ως όροι, π.χ. ενίσχυση, απόσβεση κτλ..
- " 38: (μέσο): Λίγο ασαφές καί κάπως γενικεύει.
- " 39-40: Σωστή και διδακτική η ανάπτυξη, εκθέτει και καταλήγει σε διαπιστώσεις με βάση τα πράγματα. Δε ξεκινάει από ορισμούς.
- " 42-44: Σωστά και κατανοητά.
- " 44: Ασυνέπεια στο σύστημα παρουσίασης των διαπιστώσεων: Ενώ για όλα τα προηγούμενα καμιά αναφορά στο ποιοί ήταν ως ερευνητές εδώ σημειώνονται ονόματα.
- Δε νομίζω ότι το παράδειγμα "ποδοσφαιριστές" ταιριάζει.
- " 45-46: Σχολαστική διατύπωση για τα χαρακτηριστικά της μίμησης. Μπορούν να γραφούν με λιγότερα, οι συνεχείς διακρίσεις κουράζουν.
- Τα παραδείγματα παραμένουν σε θεωρητικό επίπεδο, όπως πόλη δομή.
- " 47: Δε χρειάζονται οι φραστικές επισημότητες "Διακρίνουμε δύο είδη, π.χ.". Μπορεί κάλλιστα να γραφεί: Όταν οι παραστάσεις αναφέρονται, ονομάζονται μνημονικές. Όταν ...κτλ.
- " 48: Αρκετά καλά τα σχετικά με του συνειρμούς.
- " 50-51: Θα ήταν σκόπιμο ν'αποφευχθεί ο λόγος για θεωρίες και να γίνεται λόγος για παράγοντες.
- " 52: Για τη χρονική κατανομή των επαναλήψεων καμιά συσχέτιση με τη μαθητική πρόληψη.
- " 53: Τα σχετικά με τα κίνητρα πολύ φτωχά. Και ο ίδιος ο μαθητής μπορεί να δημιουργεί κίνητρα στον εαυτό του (αποφυγή υπερβολής-πλήξης, αμείβοντας τον εαυτό του κτλ.).
- " 54: Καμιά αναφορά στη συμβολή που φερόντ στην ανακάλυψη και τη σημασία του υποσυνείδητου (ούτε στο ιστορικό μέρος).

Σελ. 55-56: Κάποια στοιχεία για τα όνειρα θα χρειάζονταν ακόμη. Π.χ. η άποψη ότι σχετίζονται με φευγαλέες σκέψεις, βιώματα της ημέρας είναι υπόλοιπα της ημέρας. Πρακτική αξιοπρόσεκτη ερμηνεία.

" 61 (5η σ. από τέλος): Χωλαίνει συντακτικά, ασαφές.

" 63-64: Χρειάζονται όλα αυτά για τους μαθητές και με αυτό το θεωρητικό τρόπο; Πολύ αμφίβολο.

" 69: Δε νομίζω ότι το τέλειο σώμα είναι συνδυασμός χαρακτηριστικών του ανδρικού και του γυναικείου σώματος.

" - Και εδώ η παραδοσιακή έκθεση των πραγμάτων με τις διακρίσεις που απαιτούν αποσθήθιση και καταπονούν άσκοπα αφού ξεχνιούνται. Σημειώνω ότι αρκετές παρατηρήσεις και σύγχρονα διορθώσεις, παράδειγμα: τικά, έκανα στο ίδιο το κείμενο που θα το θέσω υπόψη του κ. Αλεξόπουλου και δεν αναφέρονται παραπάνω.

Γενικές παρατηρήσεις (στο κείμενο του κ. Δ. Αλεξόπουλου 1-71 και 130a-b)

1. Είναι φανερό η προσπάθεια να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου εγχειρίδιου και ως ένα βαθμό το πετυχαίνει (π.χ. μέθοδοι, κλάδοι, αντίληψη, μάθηση περιέχουν νέα στοιχεία).
2. Σε ορισμένα σημεία παραμένει στα παραδοσιακά, παρωχημένα δεδομένα (π.χ. σ.1, 25, 49. Δεν μπορεί να ξεφύγει από φιλοσοφικές οραλογίες παρά το ότι σε αρκετά σημεία τονίζει ο ίδιος την αυτονομία της σύγχρονης ψυχολογίας).
3. Σε ορισμένα θέματα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα και αφορούν άμεσα του μαθητές είναι φτωχά το κείμενο (π.χ. σ.5, 15, 45, 47, 69).
4. Υπάρχουν θέματα που θα μπορούσαν ν' αναπτυχθούν με λιγότερα (π.χ. σ.10, 11) συνοπτικά και όμως αυτά δε γίνεται, ενώ είναι απαραίτητα ειδικά για ένα εγχειρίδιο που προορίζεται γι' αυτή την ηλικία.
5. Δε δυσκολεύει διδακτικά, αλλά ούτε και ευχαριστεί και ασφαλώς δεν ενθουσιάζει. Σε μερικά σημεία του μάλλον θα κουράζει το μαθητή και θα τον αναγκάζει σε αποσθήθιση (π.χ. σ.10, 45, 47, 69).
6. Υπάρχουν λάθη επιστημονικά (π.χ. σ.16 "ειδική ενέργεια των νεύρων" αντί αισθητηρίων, σχετικά με την τόσο γνωστή διαπίστωση του J.MULLER, σ. 39 "προλειτουργική περίοδος" ούτε το προλειτουργική, ούτε η χρονική έκταση 2-4 είναι σω-

στά, ο PIAGET χρησιμοποιεί τον όρο OPERATION όχι FUNCTION σ.11 ότι τα τέστ (όλα:) μετρούν την επίδοση, τη γνώση, κτλ., σ.130β ότι τα τέστ του RAVTH είναι το σπουδαιότερο ομαδικό τέστ - ούτε τα σπουδαιότερα είναι μόνο ομαδικά είναι, κτλ).

7. Δεν είναι κείμενο απαλλαγμένο από ασάφειες (σ. 16, 25, 32, 62) γλωσσικές και γραμματικές ατέλειες (π.χ. σ.15 ("θεωρόταν") 32, 52, 62 και ακυρολεξίες (σ. 26,), ασύνδετα (σ. 61,
8. Δεν τηρείται ενιαίο σύστημα αναφορά των ονομάτων των εισηγητών των διάφορων απόψεων, θεωριών κτλ. (π.χ. κανενός όνομα στις οπτικές πλάνες σ.24-25, αντίθετα σελ. 44.

Γενική γνώμη: Όπως είναι δεν μπορεί να πάει για εκτύπωση. Αν γίνουν οι παραπάνω διορθώσεις το μέρος αυτό του βιβλίου θα αποβεί θετικό για τους μαθητές.

Κείμενο της κ.Σ.Παναγιωτόπουλου (μέρος του Β' μέρους).

Σελ. 71: "Ψυχικής ζωής" όχι "υγείας".

- Αρχίζει χωρίς να ενημερώσει με κάποια συγκεκριμένη αναφορά ή κάποιο παράδειγμα ποιά είναι τα κίνητρα.

Ο μαθητής θα δυσκολεύεται να παρακολουθεί, πολύ περισσότερο που ακολουθούν οι θεωρίες - απόψεις κλασικών ψυχολόγων.

" 72: Σωστή η διάκριση ανάμεσα στα ένστικτα και τις ανάγκες.

- Η γερμανική λέξη "ES" δε χρειάζεται.

" 73: "Τα κίνητρα (όλα) είναι αμετάβλητα".

Όμως στη σελ. 75: "...αλλάζουν και τα κίνητρα"; Ποιο θα πρέπει να δεχτεί ο μαθητής;

" 74: "ανάγκη ικανοποίησης της ανάγκης για τροφή". Νομίζω (και δεν είναι) ικανοποίησης της ανάγκης..."

" 75: Επανάληψη που αφορά τα δευτερογενή κίνητρα.

" 73: MATAVATION, γιατί όχι απλώς κινητοποίηση;

" 74-75: Γίνεται διάκριση κινήτρων και κινήτρων για απόδοση. Τι όμως θα καταλάβει ο μαθητής με τους ορισμούς αυτούς και κυρίως το δεύτερο; Θα αποστηθίσει:

Σελ. 92: "Ένα μεγάλο ξόδεμα μεγάλης ενέργειας" να γίνει: απώλεια μ.ε.

" 93 (1η σ.): παρουσιάζονται αντί "πλησιάζονται".

- Μια που αναφέρονται συγκεκριμένως και άλλες μορφές σύγκρουσης (σ. 91) χρειάζεται να σημειωθεί εδώ, ότι, οι άλλες μορφές είναι θέματα άλλων επιστημών (κοινων.Ψυχολ.-κοινωνιολογία, εθνολογία, πολιτικής-οικονομίας).

" 94 (τελ.σειρά): να προστεθεί: συγκεκριμένη θεληματική πράξη.

" 95: Να χρησιμοποιείται ο όρος βούληση ή θέληση μόνο.

- (11 σειρά): Ένα παράδειγμα: αντί "Δηλαδή".

- (τελευταία): το περιβάλλον του καθενός, αντί "σου"

- " : να ανήκει κανείς, αντί "άντληση".

(Συνέχεια του κειμένου της κ.Παναγιωτόπουλου).

ΜΕΡΟΣ Α'

1. σελ. 1: Να γραφεί "μέρος Α'" αντί Β' και ο τίτλος του "ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΖΩΗΣ".

- : Όταν υπάρχει "σαν" να γίνει "ως".

- : "περιβαλλοντολογικών" αντί "περιβαντολογικών"

- : Η προσθήκη "ο ανθρώπινος πολιτισμός" βαρύνει τον ήδη βαρυνόμενο τίτλο. Ούτε έχει θέση.

" 2: "πολιτιστικά γεγονόματα" δε λέγεται. Ίσως διαδικασία;

" 3: "γέννα" να γίνει "γέννηση".

" 4: 6η σ.): φανερά από το περιβ.του.

" 9-12: Δε χρειάζονται οι όροι των φάσεων στη γερμανική.

2. Βασικά στάδια της εξέλιξης.

σελ. 1: Τα σχετικά με τη σχέση Εξελ. ή Γενική Ψυχολ. δε χρειάζονται.

" 5: Χωλαίνει η σύνταξη στην προτελ. παράγρ.

(-τέλ.) επανάληψη, ίσως τρίτη ως τώρα.

" 6: Τα στοιχεία στην προπομπή δε χρειάζονται.

Γενικά: οι σελ. είναι πολλές, ενώ έπρεπε να περιοριστούν στις 3 περίπου είναι

27. Και είχαμε συγκεκριμένη καθορίσει όριο σελ. για κάθε κεφάλαιο γενικό και επιμέρους μαζί με τη συγγραφέα.

- Τα όσα γράφονται καλά και ενδιαφέροντα. Ορισμένες φραστικές διαρ-
βώσεις σημειώνω σε κάθε μάλιστα σελ. στο κείμενο. "εξαλλαγές";
- σελ. 27+ : Η εικόνα - σχήμα θα δοθεί με τα ξένα;
- " 28: "Δεύτερη εικόνα", ενώ και στην προηγούμενη πάλι η ίδια αρίθμηση. Δεν
υπάρχει φωτοτυπία της στο κείμενο.
- " 38 (αρχή): "παραμένει να είναι": Όλη η παράγραφος πλατυσαρμός, επαναλή
- " 43-44: Λόγος για κριτήρια. Όμως δικής τους; οικαγένειας... συμπεριφο-
ράς του.
- " 45: "διαφορές των δύο φύλλων"
- " 46: Μεγάλη πρόταση-ασάφεια.
- " 47: Έτσι η οικαγένεια... τράφηκε και αναπαράγαγε αλοκλ. νουτροπία".
- " 47(6η σ.): ασάφεια.
- " 49: Χωλαίνει η η σύνταξη. "Δηλ. με απόπειρα αυτοκτονίας...".
- " 51: Αφού πρόκειται για την επίδραση της οικογ. αγωγής στη σχολ. ή επαγ. γ.
προσπτικές πως έχουν θέση τα σχετικά με το ΣΕΠ στο σχολειό, τα
τέστ κτλ.;
- " 53: "'υγιάς" όχι, σωστό υγιούς,
- " 54: Ούτε τα σχετικά με το σχολειό ταιριάζουν στον τίτλο του κεφαλαίου.
- Το ίδιο και τα σχετικά με τη νοητική εξέλιξη (μέσο) μέχρι και
55, 56. θα έπρεπε να έχει μπει άλλος σχετικός τίτλος.
- " 73 (μέσο): Αλλαγή προσώπου στην ίδια πρόταση.
- " 84 (σολιά) 100: BEHAVIORISMUS= θεωρία της συμπεριφοράς, όχι συμπεριφορ-
σχέση.
- " 101: Πολύ καλά τα όσα γράφονται στην πρώτη παράγραφο,
- " 102: Δε συμφωνώ με τους ορισμούς που δίνονται. Νομίζω ότι υπάρχουν πιο κατα-
σταλασμένες απόψεις. Η "ατομικότητα" είναι ελλιπής ως ορισμός, ο "χαρα-
κτήρας" περιέχει αντίφαση.
- Γλωσσικές παρατηρήσεις σημειώνω στο κείμενο.
- " 104 και κυρίως 107-112: Αφού δεν ισχύουν, χρειάζεται τόση ανάλυση. Νομίζω,
απαραίτητη η συνόψιση. Ελάχιστο για τους μηχανισμούς:
- " 111: EYSENCK το σωστό.

Σελ. 117-119: Και αυτά (θεωρία του JUNG και του SPRANGER) χρειάζονται συνόψιση. Απαραίτητη μάλιστα αφού ελάχιστα υπάρχουν στο αντίστοιχο μέρος για τους μηχανισμούς άμυνας που τόσο ^{ΕΥ} διαφέρουν και το μαθητή και που έχουν εφαρμοσμένη καθημερινή αναφορά.

" 121: Πρόταση με 12 σειρές, και χωλαίνει και συντακτικά:

" 123: Στο 1): Το "πρέπει" έχει θέση; Είναι η ψυχολογία δεοντολογική ή περιγραφική επιστήμη;

" 125 (τέλος): "ιταμότητα" Αν μπορεί, ν' αντικατασταθεί.

Γενικά (σελ. 100-125): Σημειώνονται στο κείμενο πολλές παρατηρήσεις γλωσσικές και συντακτικές και ορισμένες διορθώσεις παραδειγματικά.

Σελ. 126 (110 παλιά αριθμ.): Η ψυχοπαθολογία δεν νομίζω ότι χρειάζεται έτσι.

Δεν είναι παιδαγ.-διδασκτικό σκόπιμο να επιβαρύνουμε τους μαθητές με όρους και κλάδους, αφού άλλωστε έχουμε μόνο 2 ώρες στη διάθεσή μας - που έχουν για φέτος (;) γίνει πάλι 1, τι ωφελεί η μετασηφία μου; Εδώ χρειάζονται τα πράγματα όπως τα αντιλαμβάνεται ο μαθητής, ως προκαταρκτικά δηλ. όχι στο επιστημολογικό θεωρητικό επίπεδο της. Εκτός απ'τα παραπάνω τα όσα ακολουθούν ως "διαταραχές" επαναλαμβάνονται τουλάχιστο σε μερικά σημεία και οπωσδήποτε ως τίτλοι με τα της Γενικής Ψυχολογίας (βλ. διαταραχές αντίληψης, μνήμης κτλ).

" 128: Γιατί διαταραχή κι όχι διαταραχές θέλησης;

" 129: " " " " σκέψης;

" 134: Πάλι το "πρέπει"

Γλωσσικές και σχετικές παρατηρήσεις και διορθώσεις φραστικές σημειώνονται αρκετές και σ' αυτό το κεφάλαιο πάνω στο κείμενο.

Γενικά (σ.12-134) σημειώνω ότι δεν υπάρχει ανταπόκριση προς το ΑΠ σε κάτι μάλιστα που είναι βασικό δηλ. την προσαρμογή. Προσωπικά νομίζω ότι όλα αυτά για τις διαταραχές μπορούν να ενσωματωθούν και να συνεξεταστούν κάτω απ' το θέμα "προσαρμογή" όπου σύγχρονα θα ειπωθούν, όπως χρειάζεται, και μερικά ακόμη πράγματα π.χ. για την προβληματική και παθολογική συμπεριφορά.

- Σελ. 135 (Το άτομο στην Κοινωνία): Δε θα είχα αντίρρηση να προταχθούν τα σχετικά με τις "έννοιες", αλλά θα προτιμούσα ως τίτλο "γενική θεώρηση των αντικειμένων της κοινων. ψυχολογίας" ή κάτι τέτοιο.
- " 136 (τελ.παράγρ.): "Χρειάζεται να τονιστεί" αντί "θα ήθελα...".
- " 137 (τελ. παράγρ.): Αρκετά ασύνδετα. Η παράγρ. αρχίζει απότομα.
- " 139 και 170 (τέλος): Χωλαίνει η σύνταξη.
- " 141-143: Αρκετά καλά, ενδιαφέροντα.
- " 144: Το παράδειγμα με τους τουρίστες έχει αρχικά τη μορφή του πλήθους, όχι μάζας. Είναι μάλλον ανεπιτυχές έτσι που συνδυάζεται.
- " 145: Τα όσα γράφονται για τη μάχα φαίνεται να απαούν εσφαλμένες-μονομερείς απόψεις. Υπάρχει κριτική και συμπληρωματικά θετικά στοιχεία (βλ. HANAB. D. PSYCH., том. 7, 2ος, σ. 1447).
Αυτά δεν τονίζονται ούτε στη σελ. 146 όπου συστηματική παράθεση των χαρακτηρισ της μάζας:
- " 146: Δε νομίζω ότι χρειάζεται να χωριστεί ως ιδιαίτερη περίπτωση μορφής της κοινωνικής συμβάσεως το συλλογικό όργανο.
Είναι μια μορφή ομάδας. Αυτό άλλωστε λέγεται στη σελ. 149.
- " 156: Δε νομίζω ότι χρειάζεται στο κείμενο η αναφορά του ονόματος του Ν. Σκουλά. Ίσως μόνο σε παρενθέσεις.
- " 159 (αρχή): Ασάφεια.
- " 169: "συναισθηματικές απόψεις, ερωτηματικά βιώματα". - Δε λένε τίποτε ρε φράσεις αυτές.
- " 177: "Δεν αλληλεπιδρούνται". Αδόκιμο.
- Σημειώνονται και στο κεφ. αυτό διάφορες γλωσσικές παρατηρήσεις πάνω στο κείμενο.
- Γενικές παρατηρήσεις (στο κείμενο της κ. Παναγιωτοπούλου σ. 71-25 και 1-184).
1. Το κείμενο αποδείχνει ότι είναι μια πρώτη, βιαστική προσπάθεια. Το κείμενο υστερεί γλωσσικά πάρα πολύ. Είναι προφορικάς λόγος γραμμένος. Δεν υπάρχει παράγραφος που να μη χρειάζεται αρκετή γραμματική και συντακτική διόρθωση. Υπάρχουν ιδιωματισμοί ανεπίτρεπτοι στο γραπτό επίσημο λόγο, ακυρολεξίες,

10. αδόκιμες εκφράσεις, και ανεπίτρεπτη σε γραπτό λόγο σύνταξη προτάσεων, π.χ. μετά από τελεία αρχίζει με "επειδή..." με "και..." κτλ. (βλ. ειδικές παρατηρήσεις και κείμενο που παρέδωσα στους συγγραφείς).
2. Υπάρχουν ασάφειες σε αρκετά σημεία, αρκετοί πλατυασμοί και επαναλήψεις (βλ. ειδικές παρατηρήσεις και κείμενο).
3. Παρά τα τόσο ενδιαφέροντα στοιχεία που αναφέρονται οι επαναλήψεις και οι πλατυασμοί και ακόμη η φανερή προσπάθεια που καταβάλλεται για να πειστεί ο αναγνώστης κουράζουν και φοβούνται ότι όχι μόνο θα κουράζουν αλλά και θα απωθήσουν το μαθητή. Συγκεκριμένα σε αρκετά σημεία το ίδιο πράγμα διατυπώνεται με 3 και 4 διαφορετικά ρήματα ή φράσεις (π.χ. σ.42. Περισσότερα στις ειδικές παρατηρήσεις).
4. Η ανάπτυξη των επιμέρους κεφαλαίων είναι δυσανάλογη. Παρά το γεγονός ότι σε δυο σπαντήσεις μου και με τους δυο συγγραφείς με βάση σχετική προεργασία δική μου συμφωνήσαμε την έκταση σε σελίδες των διάφορων επιμέρους κεφαλαίων, αυτό δεν τηρήθηκε.
5. Όσα γράφονται στα διάφορα θέματα δεν είναι πάντοτε εκείνα που περιμένει κανείς, και ασφαλώς δεν είναι πάντοτε, όσα ταιριάζουν στο αντιληπτικό επίπεδο ή στα ενδιαφέροντα των μαθητών για τους οποίους προορίζεται το βιβλίο.
6. Η σ. παραθέτει προσωπικές αναφορές, γνώμες και θέσεις που δεν έχουν θέση σε ένα σχολικό εγχειρίδιο (σ. 83 κτλ) χαρακτηριστικό είναι το τελευταίο σημείο (σ.184). Όχι ότι δε θα μπορούσε ως φράση και άποψη ν'αναφερθεί, αλλά είναι άστοχος ο τρόπος και η προσωπική συγκεκριμένη αναφορά τουλάχιστο σε εγχειρίδιο (που δεν είναι προσωπική υπόθεση ή προσωπική και μόνο συγγραφή).
7. Υπάρχουν θέματα πολύ ενδιαφέροντα γενικά, όπως τα συναισθήματα που δεν αναπτύσσονται με επάρκεια (τίποτε για τα πάθη, για τα είδη συναισθημάτων, σ. 83-87).
8. Το κείμενο είναι γραμμένο με πολύ ζέση, αγάπη και ενδιαφέρον για το μαθητή και την Εκπαίδευση.
9. Ανταποκρίνεται στα βασικά και σε πολλά επιμέρους θέματα του ΑΠ και όπου παρεκκλίνει δεν νομίζω ότι αυτό γίνεται αρνητικά για το μαθητή.

10. Δεν υπάρχουν πολλά και ιδιαίτερα σημαντικά σφάλματα περιεχομένου ή επιστημονικά σφάλματα, αλλά αρκετά γλωσσικά-συντακτικά και συστηματικά ή σφάλματα θέσης διάφορων τμημάτων.

Γενική γνώμη: Μπορεί και αυτό το μέρος του βιβλίου να αποβεί θετικό για το μαθητή, γιατί είναι μάλιστα με πολλά στοιχεία σύγχρονων διαπιστώσεων και απόψεων της ψυχολογικής επιστήμης, αν γίνουν οι διορθώσεις. Οι παραπάνω διαπιστώσεις και απόψεις μου θεμελιώνονται στις ειδικές παρατηρήσεις μου.

Γενικότερη παρατήρηση: Δε συνεργάστηκαν και η συνεργασία είναι απαραίτητη αν βελήσουν να προχωρήσουν στις διορθώσεις.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Με ανυπομονησία ανέμενα αυτό το βιβλίο. Για να καλύψει επιτέλους ένα κενό που υπάρχει στο μάθημα της ψυχολογίας, που ποτέ του ως τώρα δεν ευτύχησε να έχει ένα καλό βιβλίο. Και έπρεπε αυτό το βιβλίο να είναι εξαιρετικό από κάθε άποψη: για να ενθουσιάσει, να κινήσει το ενδιαφέρον, να διδάξει, να δώσει ζωή στο ως τώρα υπόβαθμισμένο από την έλλειψη καλού διδακτικού βιβλίου μάθημα της ψυχολογίας.

Όμως το βιβλίο πολύ απέχει από το να είναι αυτό που ανέμενα. Δεν είναι μόνο τα γλωσσικά και εκφραστικά σφάλματα που μπορούν να διορθωθούν. Δεν είναι οι ασάφειες και οι επαναλήψεις που κι αυτές μπορεί να βελτιωθούν. Είναι η όλη δομή του βιβλίου που, όπως είπα μέλος της Επιτροπής Κρίσεως, "παρασάγγες απέχει" από το να είναι η σωστή. Κι εδώ είναι το μεγάλο πρόβλημα. Το κείμενο που έδωσαν οι συγγραφείς ξεπερνάει τις 280 σελίδες και με την προσθήκη εικόνων, ερμηνείας των όρων κτλ που ζητήθηκε ΑΠΟ ΤΗΝ Κ/Φατούρου θα υπερβεί τις 300, θα είναι δηλαδή πολύ μεγαλύτερο στην έκταση από την κανονική έκταση για μάθημα που θα διδάσκεται σε μια τάξη επί 2 ώρες ή μάλλον επί 1 ώρα.

Η μη συνεργασία ανάμεσα στους συγγραφείς είχε ως αποτέλεσμα την ασυμμετρία στην ανάπτυξη ανάμεσα στο πρώτο και στο δεύτερο μέρος. Ορισμένα κεφάλαια του δεύτερου μέρους δεν μπορούν να διδαχθούν. Γιατί περιέχουν πολλές επαναλήψεις (π.χ. ο όρος κίνητρα ορίζεται τουλάχιστο 4 φορές, 2 στη σελ. 71, 1 στη σελ. 72 και 1 στη σελ. 74) και ασάφειες (π.χ. το τέλος της σελ. 72) αλλά και γιατί ιδιαίτερα δεν είναι έτσι αναπτυγμένη ώστε να υπηρετούν διδακτικούς σκοπούς. Αντί το κάθε κεφάλαιο

να έχει 3-4 σελίδες ορισμένα ανέρχονται στις 10 και παραπάνω σελίδες. Το κεφάλαιο μάλιστα που πραγματεύεται την εξέλιξη του ανθρώπου από τη γέννηση και εξής πλησιάζει τις 100 σελίδες. Πως και πότε θα διδαχτούν αυτά; Και η συχνή παράθεση ξένων ονομάτων δεν έχει θέση σε σχετικό βιβλίο.

Γενικά αν το Τμήμα δεν απορρίψει το βιβλίο, οι συγγραφείς χρειάζεται να το εργαστούν πάλι από την αρχή. Και σε συνεργασία. Και γι' αυτή τη δουλειά χρειάζονται νομίζω, δυό μήνες.

Ο κ. Βόρος λέγει:

1. Παρατήρηση πρώτη: Ένιωσα έκπληξη όταν είδα μέσα στον Μάη μια συγγραφή που γι' αυτήν οι δημιουργοί της είχαν ζητήσει προθεσμία ως το τέλος Ιουνίου 1983. Ποιος του επηρέασε και τους παγίδεψε σε περιοπή (εξοντωτική) κριτική; (είχαμε εγκρίνει 3 μήνες παράταση).
2. Παρατήρηση δεύτερη: Η εισαγωγή και το απόσπασμα από τον ΚΕΝΤ νομίζω δεν έχουν θέση - για λόγους διαφορετικούς.
3. Παρατήρηση τρίτη: Ένα ειδικό και επαρκές κεφάλαιο για τη φυσιολογική βάση των ψυχικών λειτουργιών μου φαίνεται αναγκαίο.
4. Ειδικές παρατηρήσεις για θέματα μορφής και περιεχομένου επισυνάπτω σε χωριστό σημείωμα (δείγματα από δύο μέρη της συγγραφής).
5. Ερώτηση στους κριτές μπροστά στους συγγραφείς για την τελική κρίση τους νομίζω περιέχει την πιθανότητα να εκμαιευθεί μια αξιολόγηση διατυπωμένη με πολλή λεπτότητα και επιεικεία, που δε συμφωνεί με το άθροισμα ή με τη συνισταμένη των επιμέρους παρατηρήσεών τους που προηγήθηκαν.
6. Επίσης, ερώτηση να συγκρίνουν οι κριτές τη νέα συγγραφή με το παλιό βιβλίο περιέχει την πιθανότητα ολισθήματος, γιατί έτσι καλούνται να συγκρίνουν δύο αντικείμενα εντελώς διάφορα (χρόνος, πρόσωπα, συνθήκες κτλ.).
7. Ο βιβλιογραφικό πίνακας έχει κατά τη γνώμη μου δύο αδυναμίες: (α) μεγάλο πλήθος βιβλίων (β) μάλιστα ξένων (αρχικά).
8. Θα περίμεναν πάντως λεπτότερη μεταχείριση για τους συγγραφείς από μας που τους επιλέξαμε, που τους αναθέσαμε.

Ύστερα από τις παρατηρήσεις που άκουσα από τους κριτές (κ.Φατούρου, κ.Ζάχο) και όσες παραλείπω για λόγους χρόνου, νομίζω ότι η γραφή που μας δόθηκε είναι τόσο ανώριμη (επιστημονικά και γλωσσικά) ώστε να μη ευελπιστώ ότι μπορούν οι συγγραφείς να μας δώσουν ώριμο κείμενο. Προτείνω να λυθεί η σχέση που δημιουργήθηκε με το έγγραφο...

Δειγματοληψία από τις ειδικές παρατηρήσεις:

1. Το κείμενο αντί για πρόλογο δε φαίνεται να έχει θέση στο κρινόμενο βιβλίο· αναφέρεται στην εκπαιδευτική πολιτική της χώρας και δεν ενδιαφέρει ως εισαγωγική σελίδα για την Ψυχολογία.
 2. Το κείμενο προμετωπίδα από την Κριτική του Καθαρού Λόγου του KANT επισύρει δύο απορίες:
 - α. γιατί στο γερμανικό πρωτότυπο; όταν μάλιστα δεν είναι μία φράση σύντομη; θα αρκούσε η ελληνική μετάφραση.
 - β. Είναι κείμενο γνωσιολογικό· γι' αυτό κι έγινε ένα λάθος - νομίζω - στη μετάφραση της τελευταίας λέξης (ERKENTUIS· γνώση)· ο μεταφραστής το απόδωσε με τον όρο συναίσθηση γιατί αυτός τον χρειάζεται στην Ψυχολογία. Δεν υπάρχει κάτι προσφορότερο από βιβλίο Ψυχολογίας;
 3. Στη σελ. 2 ο ορισμός της επιστήμης (: σύνολο συστηματικών γνώσεων) φαίνεται ανεπαρκής· κάτι χρειάζεται ακόμη που να μιλάει για την ομοειδέα των γνώσεων, για τη μέθοδο απόκτησης και τοξινόμησης, για το σκοπό της επιστήμης.
 4. Στη ίδια σελίδα 2, στους στίχους 19, 20 οι όροι εσωτερικές διαδικασίες (μάθηση, μνήμη, νόηση) και βασικές ψυχολογικές ιδιότητες (νοημοσύνη, κίνητρα, συναισθήματα) προσπαθώ να εννοήσω τι διαφέρουν· υποθέτω ότι το ίδιο μπορεί να ρωτήσει ο μαθητής.
 5. Στη σελίδα 4 υπάρχει μία συσάφευση εμνοιών νέων διδακτικά - νομίζω - όσων: εξελικτική ψυχολογία, πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη του ανθρώπου γνωστική ψυχολογία (υποθέτω ψυχολ. της γνώσης;) Ψυχολογία της μάθησης και της μνήμης, Ψυχολογία της αντίληψης, φυσιολογική ψυχολογία.
- Χωρίς επαρκή ανάλυση και με τάξη πρωθύστερη, φοβάμαι.

6. Στις σελ. 5-6 αραδιάζονται ειδικότητες ψυχολόγων χωρίς ακόμη να έχει γίνει λόγος επαρκής και πειστικός για το τί είναι ψυχολογία.
 7. Στις σελ. 7-8: διακρίνουμε μεταβλητές... ακολουθούν 7-8 στίχοι διδακτικά απρόσιτοι αν λάβουμε υπόψη ότι ο μαθητής πρώτη φορά έρχεται σε επαφή με τα θέματα αυτά.
 8. Στη σελ. 8 γίνεται λόγος για ομάδα ελέγχου, χωρίς να αναλύεται καθόλου ο ρόλος της· αντίθετα, μένει ο αναγνώστης με την εντύπωση ότι η ομάδα αυτή σκεφεί κάποιον έλεγχο ενώ στην πράξη ο ρόλος της είναι παθητικός.
 9. Στις σελίδες 137-42 υπάρχει συσσωρευση θεμάτων χωρίς επαρκή ανάλυση-εξήγηση π.χ. στη σελ. 137 (μέσα): Έτσι...χωρισμό... δε βλέπει...τμήμα ενός α-πρόσωπου όλου στο περιθώριο ως αναγνώστης σημείωσα 4 φορές το ερώτημα: πώς; Αν γνωρίζω κάποιες απαντήσεις, αυτό δε σημαίνει ότι έτσι θα αντιμετωπίσουμε το μαθητή· προσωπικά νομίζω ότι ανάμεσα στα 4 αυτά πως θα μπορούσε κανείς να συνθέσει 4 διαλέξεις.
 10. Ανάλογη συσσωρευση, ακόμη πιο δυσεμνήνευτη περιέχεται στους πρώτους 8-10 στίχους της σελίδας 138.
 11. Στη σελ. 147 γράφονται χαρακτηρισμοί μειωτικοί για τις συλλογικές οργανώσεις των ανθρώπων, π.χ. για το πολιτικό κόμμα (στίχο 2), όπου...η ατομικότητα εξαφανίζεται.
 12. Στην προηγούμενη σελίδα γελοιοποιούνται οι μάζες (αυτές που δημιουργούν την ιστορία). Νομίζω υποβάσκει κάποια σύγχυση εννοιών (όχλος κτλ). Τέτοιες εντυπώσεις αποκόμισα από τη μελέτη και άλλων πολλών σελίδων. Πήρα δείγμα. Το συμπέρασμά μου είναι ότι οι συγγραφείς δε χειρίζονται με εγκράτεια την ελληνική γλώσσα. Πιθανόν να τους έβλαψε και ο περιορισμένος χρόνος. Όμως με έκπληξη διαπιστώνω ότι δε χρησιμοποίησαν την τρίμηνη παράταση προθεσμίας που ζήτησαν, τη δώσαμε και...τι μεσολάβησε;
- Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Πρόεδρος
ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠ/ΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Πράξη 54 /83

Σήμερα, 22.6.83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09:00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης Σύμβουλος Β', Γ. Σκοροδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής και η Γραμματέα του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Σακκάς, Ν. Παπαδόπουλος γιατί ήσαν στη ΣΕΑΜΕ, Κ. Συριόπουλος γιατί ήταν σε κανονική άδεια και οι Εισηγητές, Κυριάκος Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας.

Θέματα Η.Δ.

1. Οδηγίες διδασκαλίας Α' και Β' τάξεων Λυκείου.

Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος .

2. Έγκριση διδ. βιβλίου " Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Γ' Λυκείου". Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.

3. Έγκριση διδ. βιβλίου "Εισαγωγή και σημειώσεις στην Οδύσσεια Α' Γυμνασίου". Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.

4. Έγκριση διδ. βιβλίου "Φυσική Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.

5. Διαδικασία κρίσης διδ. βιβλίου " Βιολογία Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.

6. Κρίση διδ. βιβλίου "Φιλοσοφία Γ' Λυκείου"

Εισηγητής Φ. Βώρος.

7. Ανακοινώσεις.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίασεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Θέμα 1ο: Ο κ. Αδαμόπουλος πληροφορεί το Τμήμα ότι λείπουν οι οδηγίες διδ. για τα μαθήματα: Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Ψυχολογία και Φιλοσοφία.

Το Τμήμα αποφάσισε ομόφωνα να παραδοθούν στον κ. Αδαμόπουλο μέχρι της 29.6.83 οι οδηγίες διδασκαλίας των μαθημάτων (των εξετάσεων Α και Β Λυκείου).

Θέμα 2ο: Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

Η Διεύθυνση Εφαρμογών Προγραμμάτων Μ.Ε με το έγγραφό της Φ.2ΙΙ.Ι7/73/Γ2/Ι5Ι5/Ι3-6-83 μας διαβιβάζει για έγκριση την τελική πράξη της Επιτροπής κρίσεως του διδακτικού βιβλίου "Ανθολογία Αρχαίων ΕΛΛήνων Συγγραφέων" για τη γ' δέσμη της Γ' Λυκείου. Με τη πράξη αυτή κρίνεται το βιβλίο κατάλληλο να εξυπηρετήσει τις διδακτικές ανάγκες του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών της Γ' Λυκείου.

Στο Τμήμα είναι πολύ γνωστό το βιβλίο αυτό, καθώς όλη η εργασία για τη συγκρότησή του έγινε από μέλη του και αποσπασμένους στο ΚΕΜΕ Φιλόλογους. Ύστερα από μελέτη του, προτείνω να εγκρίνουμε την πράξη της Επιτροπής και να σταλεί το βιβλίο για εκτύπωση αφού προηγουμένως:

1. Εξευρεθεί κατάλληλη εικόνα για το εξώφυλλο.
2. Αναμορφωθεί το κείμενο των "Εισαγωγικών Σημειώσεων", αφού το βιβλίο δεν θα εξυπηρετεί πια το αναλυτικό πρόγραμμα της "Θεματογραφίας" Γ' Λυκείου του καταργημένου α' κύκλου επιλογής αλλά το αντίγραφο της γ' δέσμης.
3. Μετριάστούν οι εκφράσεις υπερβολικού θαυμασμού που περιέχονται σε ορισμένα εισαγωγικά σημειώματα, όπως π.χ του κεφ. 2 ("υπέροχο") κεφ. Ι9 ("υπέροχο" τόσο πολύ επίκαιρη") κτλ.)
4. Να περιοριστεί η έκταση του Εισαγωγικού σημειώματος του θέματος Ι8.
5. Ενώ σε όλα τα θέματα μόνο πλούσιος λεξιλογικός σχολιασμός, η Επιτροπή για ένα θέμα, όχι ιδιαίτερα δύσκολο, το 26, έδωσε και μετάφραση.

Αφού όμως και την ομοιογένεια του βιβλίου αναιρεί και δεν χρειάζεται σε μαθητές που θα παρακολουθούν τη γ' δέσμη, λίγο πριν

από τις γενικές εξετάσεις τους. Να μη δοθεί λοιπόν μετάφραση,. Εφόσον ο σκοπός της διδασκαλίας άλλαξε, προτείνω να απαλειφθούν οι συντακτικές και γραμματικές ερωτήσεις (πρόκληση εξάλλου για λυσάρια).

Αντίθετα να αυξηθεί ο αριθμός των ερωτήσεων που αναφέρονται στο ι-λογικό περιεχόμενο των συγκεκριμένων κειμένων.

Μικρότερης σημασίας παρατηρήσεις έχω σημειώσει πάνω στο φωτοαντίγραφο του βιβλίου, που καταθέτω στη γραμματεία.

Για τη βελτίωση του βιβλίου σύμφωνα με τις παραπάνω προτάσεις, δεν έχω καμιά αντίρρηση να ξαναμελετήσω το βιβλίο, αφού τα μέλη της Επιτροπής κ.κ. Β. Θεοδωρακόπουλος και Α.Κούρκουλας επιφέρουν τις βελτιώσεις αυτές, ώστε το βιβλίο να σταλεί για εκτύπωση όσο γίνεται αργότερο.

Ε. Φ.Κ. Βώρος λέγει:

Αφού υιοθετούμε-ολόφυχα εγώ- την άποψη να παρακαμφθεί ο στόχος των μαθηματικών αναλύσεων υπέρ της ιδεολογικής ανάλυσης των κειμένων, είναι, νομίζω, αναγκαίο και παιδαγωγικά σκόπιμο να φροντί-με παράλληλα για ανάλογη διατύπωση του διατάγματος περί εξετάσεων, κατά την οποία θα είμαστε σε μια ανακολουθία, αντίφαση, εμείς και οι μαθητές.

Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Σπυρόπουλου.

α 3ο: Ο κ. Τομπαΐδης λέγει:

Το βιβλίο "Εισαγωγή και ερμηνευτικές σημειώσεις στην Οδύσσεια" (Τυμνασίου) γράφτηκε, με απόφαση του Τμήματος και ανάθεση του Υπουργού, από τη διδακτόρισσα φιλόλογο δ. Ελένη Κακριδή. Η Επιτροπή Κρίσης, με το συνάδελφο σύμβουλο κ. Η. Σπυρόπουλο, μελέτησε και έκρινε κατάλληλη την εργασία της δ. Κακριδή.

Η προσωπική μου γνώμη είναι ότι πρόκειται για υποδειγματική εργασία και εισηγούμαι στο Τμήμα να εγκρίνει την πράξη της.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη.

α 4ο: Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:

τεύχος Α' του βιβλίου Φυσικής Γ' Λυκείου των παραπάνω συγγραφέων είναι επιτυχημένο πονήμα, όπως άλλωστε και η κριτική Επιτροπή το δηλώνει στο πρακτικό που υποβλήθηκε.

Η διαφορετική γνώμη του μέλους της Επιτροπής καθ. Π. Ευθυμιάως ως προς την κατοχύρωση ορισμένων εννοιών σε άλλο κεφάλαιο αποτελεί μια άποψη απόλυτα σεβαστή αλλά όχι μοναδικά ορθή.

Επομένως το βιβλίο, επιστημονικά άρτιο και παιδαγωγικά επιτυχημένο έχω ότι είναι κατάλληλο για εκτύπωση και για το λόγο αυτό αυτή μου τη μη εισηγούμαι στο τμήμα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα.

Την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

5ο: Ο κ. Παπασημακόπουλος ενημερώνει το τμήμα για το βιβλίο της Βιολογίας λέγοντας, ότι οι συγγραφείς παρέδωκαν στην Επιτροπή Φρίσεως το μισό της συγγραφής για την περαιτέρω επεξεργασία.

μα 60: Ο κ. Φ. Βάρος συνεχίζει την εισήγηση του (Βλ. προηγούμενη συνεδρίαση) και λέγει:

Κατ' αρχή επιθυμώ να δηλώσω και επίσημα τώρα- ότι η μεθόδευση α-
που αποκλείει την προσωπική παρουσία των συγγραφέων όταν γίνεται συ-
τήτηση για τη συγγραφή τους δε με βρίσκει σύμφωνο. Το έχω δηλώσει απ-
ερό. Καθιερώθηκε από τα μαθηματικά' διαφώνησα καί τότε.

Η διαδικασία αυτή μας στερεί την προφορική συζήτηση με τους
συγγραφείς, βαραίνει τη Γραμματεία, παίρνει περισσότερο χρόνο.

Βέβαια θα ακολουθήσω την καθιερωμένη γραμμή.

Θυμίζω ότι προηγήθηκαν οι δυο κριτές και θα προσπαθήσω να μην
αναλάβω παρά λίγα μόνο από όσα είπαν εκείνοι.

Εγώ, συνήθιζα να προσανγγάζω στους
κατά τις των μαθημάτων κ. Κατσιμάνης είναι
τη φιλοσοφία. Και δεν ήταν απλή φιλοσοφική
επίκρισή μου για τη φιλοσοφική παιδεία του
κ. Κατσιμάνη.

Εγώ είμαι σε πολύ δύσκολη θέση να κρίνω ότι την κατάρτιση
των συνδεδεσμένων αλλά τη συγγραφή που απαιτείται με βάση ένα έργο κατά
τη γνώμη μου αναλυτικό πρόγραμμα- για του μαθητές. Οπότε η κρίση δικ-
ταί.

Δεν είχα αντίθετα στην το πρόγραμμα, γιατί συμβαίνει
είναι και το πρόγραμμα ένα μέρος της συγγραφής. Όμως για να με-
θεωρώ την εισήγηση που προσανγγάζω εδώ τα κεφάλαια της:

1. Διαδικαστικά-τυπικά-επιχειρηματικά- πρόγραμμα

2. Τέχνη εκπαιδευτική

3. Κρίση διδακτική

4. Κρίση από την άποψη μιας συνεπούς εκπαιδευτικής

5. Πρόταση

6. Διαδικαστικά-τυπικά-επιχειρηματικά- πρόγραμμα:

Ο κ. Κατσιμάνης στο Υπόμνημα με το οποίο συνοδεύει τη συγγραφή
του μας θυμίζει ότι επιδόθηκε σύμφωνα με ένα συμφωνηθέντα σε δύο συ-
νεδριάσεις του Υπουργείου: 105/1982, 24/1983.

Εκεί διαβάζω από την πράξη 105/1982 την απόφαση: "Εγκρίνεται η
πρόταση με άρθρο 5:2".

Η πρόταση λέει: "Ανάθεση στον κ. Κατσιμάνη χωρίς διάκριση ως
προς τους συνεργάτες αλλά με τη δυνατότητα ο ίδιος να επιλέξει και
να προτείνει στο Υπουργείο άλλους συνεργάτες".

Δεν θα επιμείνω στην ερμηνεία της πρότασης. Είναι στο πρακτικό

Τμήμα Μ.Ε τ ου ΚΕΜΕ

Συνεδρίαση της 22.6.83

Θέμα: Κρίση του βιβλίου φιλοσοφίας

Υ'γενικού λυκείου

Προοίμιο

Τα τελευταία χρόνια έχω τη χαρά να συνδιδάσκω φιλοσοφία με τον κ. Κατσιμάνη στη ΣΕΑΜΕ .

Το πρόγραμμα το έχουμε διανείμει έτσι ώστε εγώ να αρχίζω μαθήματα το πρώτο τρίμηνο και εκείνος να συνεχίζει αργότερα. Όταν τελειώνα τα μαθήματα μου, συνήθιζα να προαναγγέλω στους συναδέλφους ότι ο συνε-
χιστής των μαθημάτων κ. Κατσιμάνης είναι πιά διαβασμένος από μένα στη Φιλοσοφία. Και δεν ήταν απλή φιλοφρόνηση* ήταν και παραμένει αυτή-
η εκτίμησή μου για τη φιλοσοφική παιδεία του συναδέλφου και φίλου κ. Κατσιμάνη.

Σήμερα είμαι σε πολύ δύσκολη θέση να κρίνω όχι την κατάρτιση του συναδέλφου αλλά τη συγγραφή που ετοίμασε με βάση ένα άστοχο κατά τη γνώμη μου αναλυτικό πρόγραμμα- για του μαθητές. Οπότε η κρίση δια-
φέρει.

Δεν είπα αστόχαστα άστοχο το πρόγραμμα, γιατί συμβαίνει να είναι και το πρόγραμμα ένα μέρος της συγγραφής. Όμως για να με-
θοδεύσω την εισήγησή μου προαγγέλλω εδώ τα κεφάλαια της:

- α. Διαδικαστικά-τυπικά στοιχεία- πρόγραμμα
- β. Κρίση επιστημονική
- γ. Κρίση διδακτική
- δ. Κρίση από την άποψη μιας συνεπούς εκπαιδευτικής
- ε. Πρόταση

α. Διαδικαστικά-τυπικά στοιχεία-πρόγραμμα:

Ο κ. Κατσιμάνης στο Υπόμνημα με το οποίο συνοδεύει τη συγγραφή του μας θυμίζει ότι εργάστηκε σύμφωνα με όσα συμφωνήθηκαν σε δύο συ-
νεδριάσεις του Τμήματος: Ι05/Ι982, 24/Ι983.

Σας διαβάζω από την πράξη Ι05/Ι982 την απόφαση: " Εγκρίνεται η πρόταση με ψήφους 5:2".

Η πρόταση Α έλεγε: " Ανάθεση στον κ. Κατσιμάνη χωρίς δέσμευση ως προς τους συνεργάτες αλλά με τη δυνατότητα ο ίδιος να επιλέξει και να προτείνει στο Τμήμα άλλους συνεργάτες" .

Δεν θα επιμείνω στην ερμηνεία της πρότασης* Είναι στο πρακτικό

(Μέσα στις σελίδες της κρινόμενης συγγραφής γίνεται ευκαιριακά λόγος για προσωκρατικούς φιλόσοφους για τον Ηράκλειτο, για τον Παρμενίδη, για τους Στωϊκούς, για τους Σκεπτικούς, που είναι εντελώς άγνωστοι για τους μαθητές μας). Δηλαδή μέσα από ένα τέτοιο κεφάλαιο οι μαθητές μπορούν να προσεγγίσουν άνετα: τα προβλήματα της φιλοσοφίας και την ορολογία της.

γ. Μόνο μέσα από το κεφάλαιο Ιστορία της Ελληνικής Φιλοσοφίας θα ήταν δυνατό να δοθεί και να εξηγηθεί η σχέση της φιλοσοφίας με τη ζωή και τις ανάγκες και τα προβλήματά της. Μόνο ένα τέτοιο κεφάλαιο τοποθετεί τις ιδέες και τις ερμηνεύει μέσα από τις κοινωνικές-ιστορικές συνθήκες που τις γέννησαν.

δ. Η απουσία του κεφαλαίου αυτού κάνει τη λοιπή συγγραφή παιδαγωγικά δυσπρόσιτη, μετέωρη. Κάνει δύσκολη ακόμη και τη διατύπωση ενός δοκίμαστικού ορισμού, όπως θα δούμε παρακάτω:

ε. Θα είναι υπερβολή να προσθέσω ότι και για λόγους ευκολότερης προσέγγισης στη Φιλοσοφία οι κοινωνίες που έχουν κάποια δική τους συμβολή (π.χ Κίνα στην αρχαιότητα, Αγγλία στο Νεότερο Εμπειρισμό, Γαλλία στο Διαφωτισμό κλπ) με αυτή αρχίζουν τη διδασκαλία της Φιλοσοφίας; Όχι για λόγους Πολιτιστικής ταυτότητας αλλά γιατί οι δικές τους φιλοσοφικές ιδέες είναι και για τους μαθητές πιο προσιτές, γιατί κυκλοφορούν πιο πολύ.

Χωρίς την Ελληνική Φιλοσοφία χάνουμε τη δυνατότητα:

α. Να παρακολουθήσουμε τη μοναδική στην Ιστορία του κόσμου μετάβαση του ανθρώπου από το Μύθο στο Λόγο την Ανακάλυψη του Πνεύματος (όπως έχουν αποδείξει διαπρεπείς ερευνητές). Οι δύο υπογραμμισμένες φράσεις είναι τίτλοι βιβλίων των WILHELM NESTLE και BRUNO SNELL αντίστοιχα.

β. Να αντιληφτούμε και να δώσουμε στα παιδιά να εννοήσουν ότι φιλοσοφία είναι η θεωρητική αναζήτηση δύο αρχών ζωής: βιοθεωρίας και κοσμοθεωρίας.

β. Κρίση Επιστημονική

Επιθυμώ να δηλώσω ότι μαζί με την Βισήγησή μου θα παραδώσω στην "Γραμματέα πλήρες αντίτυπο της κρινόμενης συγγραφής. Εάν σ' αυτό έχω επισημειώσει τις παρατηρήσεις μου, που συχνά έχουν τη σημασία απλής γνώμης αλλά απευθύνονται στο συγγραφέα που είναι βέβαιο ότι έχει τη φιλοδοξία να δώσει ότι καλύτερο μπορεί για τους μαθητές και έχει τη νηφαλιότητα να κρίνει αν αυτή η διατύπωση γνώμης του βοηθάει να βελτιώσει το κείμενό του. Το αντίτυπο αυτό συνοδεύεται από μια σελίδα

διευκρινιστική για τα σύμβολα που έχω χρησιμοποιήσει. Το αντίτυπο απο-
τελεί μέρος του πρακτικού (παραστατικό) αναπόδαστο. Έτσι απαλλάσσε-
ται η γραμματεία από πολλή δακτυλογράφηση. Εδώ θα περιοριστώ να κατα-
γράψω μερικά ενδείκνυτικά στοιχεία από τις παρατηρήσεις μου.

Παρατηρήσεις

1. Σελ. I, στίχος I: Ειδική σημασία

Αναζητήσα σε όλο το κεφάλαιο την ειδική σημασία του όρου φιλοσο-
φία· δεν μπόρεσα να την εντοπίσω· ίσως έχω πλανηθεί· πάντως το πρώ-
το κεφάλαιο έχει γραφτεί γι' αυτό το λόγο και για να κατανοηθεί από
μαθητές. Ίσως περιέχεται στο στίχο 6: "άν θεωρήσουμε τη φιλοσοφία
συνεπή και μεθοδευμένη έρευνα για την αλήθεια". Αλλά τότε η ειδική
σημασία που ζητούσαμε ταυτίζεται με την επιστήμη, νομίζω, γιατί η ανα-
ζήτηση της αλήθειας δεν είναι ειδοποιός διαφορά της φιλοσοφίας.,

2. Σελ. I, στίχο I2: φαινόμενα κλπ που "αφήνουν αδιάφορη" τη μεγάλη
πλειονότητα των ανθρώπων, αλλά προκαλούν το θαυμασμό ορισμένων ατόμων
και το θαυμάζειν είναι αρχή φιλοσοφίας κατά τον Πλάτωνα.

Νόμιζα ότι ο θαυμασμός και η απορία μπορούν να γεννηθούν σε κάθε
ανθρώπινη ύπαρξη, ότι η φιλοσοφία είναι ανθρώπινη υπόθεση, εννοώ για
όλους τους ανθρώπους. Άν είναι για μερικούς εκλεκτούς, τότε γιατί
επιχειρούμε να τη διδάξουμε σε όλους; Δε μας προβληματίζει αυτό
εκπαιδευτικά; παιδαγωγικά;

3. Σελ. I, στιχ. 8: Έμφυτη τάση του ανθρώπου για τη γνώση, το 'πε
ο Αρίστοτέλης (του ειδέναι ορέγονται φύσει πάντες οι άνθρωποι).
Αν γίνει δεκτή αυτή η άποψη, τότε γιατί η πλειονότητα αδιάφορεί για
τη φιλοσοφία, όπως σημειώσαμε στην προηγούμενη σημείωση (υπευθυμί-
ζω ότι στο στίχο 6 ένας υποθετικός ορισμός της φιλοσοφίας την ταυ-
τίζει με την επιστήμη· λοιπόν η δεύτερη είναι έμφυτη σε όλους, προδιά-
θεση ενώ η πρώτη σπανίζει;)

4. Ο λόγος που υπογράμμισα τον όρο έμφυτη είναι άλλος· ότι η θέση
αυτή δεν είναι η μοναδική. Ο Δημόκριτος υποστήριξε ότι για τη γνώση
είναι η ανάγκη· τους δυο τελευταίους αιώνες έχει προαγάγει την επι-
στήμη η ανάγκη της βιομηχανίας, η ανάγκη του νοσοκομείου, η ανάγκη
των γενικών επιτελείων στρατού, που χρηματοδοτούν ανάλογα με τις
ανάγκες τους ερευνητικά κέντρα.

θυμίζω αγαπητοί συνάδελφοι μια πρόταση που έλεγα στην αρχή: ο κ. Κατσιμάνης γνωρίζει φιλοσοφία καλύτερα από την ταπεινότητά μου αλλά η προσπάθειά του -η ίδια η σκέψη- εμπλέκεται σε μια τεχνητή δυσχέρεια την απουσία της Ελληνικής φιλοσοφίας.

Η ίδια εμπλοκή, ακόμα πιο μεγάλη, δημιουργείται για το μαθητή.

5. Ανάμεσα στις σελίδες 3-4 της ΙΙ-Ι2 βρίσκουμε εικόνες που σχετίζονται με τον Αριστοτέλη. Ανεξάρτητα από το ότι είναι άγνωστα στο μαθητή τα "μεταφυσικά" του Αριστοτέλη και ο ίδιος ο φιλόσοφος από τον τίτλο της δεύτερης εικόνας μαθαίνουμε ότι ύστερα από τον Αριστοτέλη, πατέρα της τυπικής λογικής "μικρής σημασίας προσθήκης" έγιναν και άλλοι.

Έχω την εντύπωση ότι ο υποθετικός συλλογισμός και ο διαζευκτικός συλλογισμός καλλιεργήθηκαν αργότερα: ότι ο FR BACON έγραψε τον *organum*, ο John Stuart Mill έζησε το 19ο αιώνα, ότι η σύγχρονη επιστήμη κινείται με τη διαλεκτική λογική.

6. Στη σελ. Ι6, στίχους Ι2, Ι4 μνημονεύονται ο Ηράκλειτος και οι Στωϊκοί, που ήταν ποιολοί;

7. Στη σελ. 2Ι (τέλος) μνημονεύεται ο Ελεάτης Παρμενίδης: Ίδια η απορία του μαθητή.

8. Στη σελ. 22, το πλάτος των εννοιών είναι..... φοβάμαι ότι ο ορισμός χρειάζεται βελτίωση.

9. Στη σελ. 23: στίχος Ι2-Ι6: ταυτόχρονα η ίδια έννοια.....

10. εν ξέρω πόσο καταρτητή είναι από το μαθητή, μάλιστα χωρίς παράδειγμα.

11. Στη σελίδα 26, αρχή: αντιφατικές έννοιες. νομίζω ότι δεν ορίζονται με σαφήνεια, ενώ υπάρχει δυνατότητα του δανεισμού από μαθηματικές διατυπώσεις: "οι δύο έννοιες περιλαμβάνουν το σύνολο των δυνατών ύσεων, απόψεων.

12. Στη σελίδα 29 νομίζω λείπει κάτι βασικό: η θεμελιώδης διάκριση της λογικής κρίσης από όλες τις άλλες (πραγματολογική, αξιολογική): αναφέρεται σε σχέσεις πλάτους των εννοιών, γι' αυτό υποφέρουν από ασάφεια σελ. 29-30.

13. Στη σελ. 3Ι παρ. 6: αδυνατώ να εννοήσω τι εννοεί.

14. Το πρώτο μισό της σελ. 34 δεν είναι (δε μου φαίνεται να είναι) από τις πιο ευτυχισμένες σε σαφήνεια παράγραφους.

15. Στη σελίδα 35 αν υπάρχουν παραδείγματα θα διευκολύνουν νομίζω, αν θα ήταν καλύτερα να λείψουν οι λεπτομέρειες αυτές για τον κατηχηματικό συλλογισμό (τα σχήματα)

16. Στη σελ. 37 η παρ. Ι αμφιβάλλω αν φωτίζει το μαθητή. Το ίδιο φρονώ

- για την παρ. 3 της σελ. 38.
15. Στη σελ. 43: αναρωτιέμαι αν υπάρχει τέτοιο παράδειγμα.
16. Στη σελ. 47-48 γίνεται λόγος ειδικός για την αρχή του αποχωρώ-ντος λόγου σωστά. Αλλά:
- α. Καμιά αναφορά στην τετραπλή ρίζα του α.λ "του είναι" "του γίνεσθαι" "του πράττειν" "του γινώσκειν".
- β. Κανένας συσχετισμός με τη μαθηματική ορολογία: λόγος επαριής και αναγκαίος.
- γ. Καμιά αναφορά στο Λεύκιοπο.
17. Σελ. 48. Γράφτηκαν τόσα για την τυπική λογική. τίποτα για τη συμβολική. κάτι φευγαλέα θα γραφτούν παρακάτω για τη διαλεκτική λογική.
18. Οι σελ. 49-50 για ~~π~~ρολογικές ή εξωλογικές καταστάσεις άλλων πολιτισμών (προτόγονων) δεν ξέρω το χρειάζονται εδώ. (Σε συνδυασμό με περισσότερες σελίδες που διαθέτονται παρακάτω για μάγεία και μαγική ψυχοτροπία).
19. Στις σελ. 51-52 παραλείπεται η ουσία της διαλεκτικής λογικής: Οι αρχές της. Αυτές θα μπορέσουν οι μαθητές να συγκρίνουν με τις άλλες της τυπικής λογικής. Αυτές είναι δεκτές στην επιστήμη ως διαλεκτική μέθοδος ή σκέψη από το 19ο αιώνα.
20. Σελ. 58. Από το στίχο 9 και κάτω το καίμενο θα χρειάζόταν αναθεμελίωση με άλλη αφετηρία: τη λειτουργία του συνδετικού
- Το ίδιο συμβαίνει με την αρχή της σελίδας 59.
21. Σελ. 60, από στίχο 3 και κάτω πρόβλημα σαφήνειας.
22. Σελίδα 67. Το NOVUM ORGANUM προϋποθέτει ένα αρχαίο ὄργανο. Έτσι είχαν ονομαστεί συνολικά τα λογικά έργα του Αριστοτέλη αλλά δε δόθηκε θέση γι' αυτόν πιά πριν, μολονότι τον είχαμε πότερα της τυπικής λογικής. Δείγμα της ανάγκης για αναδόμηση της συγγραφής.
23. 68 σελίδα: Απαριθμούνται 3 προβλήματα της γνωστολογίας· νομίζω ότι:
- Το υπ' αριθμό I είναι γενικό πρόβλημα της φιλοσοφίας (βλέπε πως αρχίζει η σελ. 73).
 - απουσιάζει ένα τέταρτο: τι σημαίνει αλήθεια και ποιο το κριτήριο της αλήθειας.

Παρακάτω ο κ. Κ. Κατσιμάνης κάνει λόγο και γι' αυτό, αλλά για λόγους διδακτικής φρονώ πιο βαθιά την κλαδική ταξινόμηση:

1. Δυνατότητες της γνώσης
2. Πως είναι δυνατή η γνώση (με τις αισθήσεις ή τη νόηση ή.....)
3. Το αντικείμενο της γνώσης
4. Θεωρία της αλήθειας.

24. Σελίδες 73-76 Αναρωτιέμαι πόσο ελιγυστική είναι αυτή η μακρηγορία για τον ιδεαλισμό, που λίγο παρακάτω θα ανασκευαστεί. Μόνο για να γίνει λόγος κουραστικός; και να διανεμηθούν πολύτιμες διδακτικές ώρες;

25. Σελίδα 78, από το μέσο και κάτω:
φρονώ ότι δεν είναι υπόδειγμα λόγου.

26. Σελίδα 79, τέλος: δεν ξέρω τι αποκομίζει νεαρός αναγνώστης.
Σελίδα 16 παρ. 27 : Συνεχίζοντας τις παρατηρήσεις μου θυμίζω κ.κ. συνάδελφοι ότι είναι για μένα μια βαριά δοκιμασία όμως το καθήκον μου επιβάλλει να συνεχίσω με κριτήριο μοναδικό το συμφέρον της υπηρεσίας, των μαθητών δηλαδή; όπως το αντιλαμβάνομαι ως Εκπ/κός.

27. Σελίδα 86, τέλος: αναφέρονται οι:

Ευνομάνης και Δημόκριτος. Ποιός ήταν ο πρώτος; θα μένει ερώτημα για τον Έλληνα μαθητή. Για τον δεύτερο παραθέτει ο συγγραφέας ένα απόσπασμα αποσπάσματος που παραποιεί τη γνωσιολογική θέση του Δημόκριτου.

2. Το πλήρες απόσπασμα είναι: ετεῖ οὐδέν ἴσμεν περὶ οὐδενός. ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. Με το πρώτο μισό φαίνεται σχεπτικιστής με το δεύτερο κριτικός ρεαλιστής. (ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ 2) .

28. Σελίδα 90: Για ότι αφορά την κριτική σχολή -επειδή ο συγγραφέας συνηθίζει να ανατρέχει πρώτα στην Ελληνική φιλοσοφία- νομίζω σωστό να ερευνηθεί μήπως προηγήθηκε ο Δημόκριτος (II, II7, I25 και δύο ειδικές μελέτες στη φιλοσοφία 2 και στο Αφιέρωμα στον Παπανούτσο.

29. Σελ. 26: Παρμενίδης, Δημόκριτος, Ηράκλειτος, ποιοί είναι αυτοί; μενό, γιατί δεν αφιερώσαμε κεφάλαιο εισαγωγικό για την Ελληνική φιλοσοφία.

30. Σελ. 98: Ο Αριστοτέλης πρώτος διακήρυξε ότι γνώση αληθινή είναι αυτή που αναζητεί τα αίτια;

Το απόσπασμα IIB του Δημοκρίτου γράφει:
 "Έλεγε βούλεσθαι μάλλον μίαν ευρεΐν αιτιολογίαν ή των Περσών βασι-
 εΐαν οι γενέσθαι" (προτιμούσε να βρεί μια αιτία παρά να τον δώσουν
 η βασιλεία των Περσών)

Πιο αναλυτικό είναι το απόσπασμα 9IO (ή 8I4;) του Ευριπίδη, που
 εν το έχω πρόχειρο να το παραθέσω.

Ευριπίδη 9IO (Κλήμης, Στρωματείς, IV 25.157)
 Άβιος όστις της ιστορίας έσχε μάθησιν, μήτε πολιτών επί η ημεσών
 υ, τις τε άδικους πράξεις ορμών άλλ' αθανάτου καθορών φύσεως κόσμον αγή
 υ, τις τε συνέστη και όπη και όπως.

Σελ. IOI, τέλος και σελ. 99 μέσα O. LOCKE έγραψε το γνωστό: NIHIL
 EST IN INTELLECTU QUOD NON PRIMUM QUERIT IN SENSU — NISI IPSE INTELLIGIT
 του συμπλήρωσε ο LEIBNIZ. Μόνο που εδώ ο μαθητής θα βρεί τη συμπλή-
 ρωση στη σελ. 99 και το κύριο σώμα στην IOI.

συνέχεια στις σελίδες I8α, I8β, I8γ)
 γαπητοί φίλοι εδώ σταματά.

Με πολλή προσωπική δοκιμασία έφτασα ως εδώ στην καταγραφή.
 Εισημειώσεις όπως σας είπα έχω καταχωρίσει σε όλο το βιβλίο. Και το
 υπότυπο που κρατώ το συνοδεύω με πίνακα των συμβόλων ανάγνωσης
 εν εισημειώσεων συνεννόησης. Και το παραδίνω σε λίγο ως μέρος του
 αντικού, ώστε ο συνάδελφος άνετα να δει όσα έχω σημειώσει πάνω σ'
 τό.

Εισημειώσεις διδακτικής

ό τις σημειώσεις που μνημόνευσα προκύπτουν τα ακόλουθα περίπου προ-
 ήματα διδακτικής:

- Διασπορά συγγενών πληροφοριών μεγάλη
- Πρωτόστερα
- Κενά συναντούμε ονόματα που μας είναι άγνωστα* με το νόημα ότι του-
 το το βιβλίο είναι Εισαγωγή)
- Μακρές περιόδους, δυσνόητες ή ασαφείς
- Θεωρητικές αναλύσεις χωρίς παράδειγμα.
- Παραδείγματα όχι πάντα εύστοχα.
- Πολλές σελίδες για ιδεαλισμό και πρωτόγονη λογική και και μαγική
 ψυχροτροπία και τυπική λογική, ενώ απουσιάζουν πράγματα πιο βατά
 πιο σύγχρονα, πιο σχετικά με την επιστημονική σκέψη σήμερα.
- Συνολικά η συγγραφή έχει πολύ υλικό όχι όμως μεθοδικά- από διδακτι-
 κή άποψη- βαλμένο.
- Φοβάμαι ότι η συγγραφή προορίζεται για τους υποτιθέμενους λόγους

που ξεχώρισα στη σημ. 2. Αν είναι και γ' αυτούς εγώ αμφιβάλλω.

Κρίση από σκοπιά πολιτικής Επι/κής.

Από τις ίδιες παρατηρήσεις βγαίνει πως η συγγραφή έχει τον παραδοσιακό πλούτο αλλά:
- ούτε ενοποιεί τη διάσπαρτη σχολική γνώση όπως θα περίμενε κανείς και θα το ευχόταν.
- ούτε αφιερώνει μερικές σελίδες χωριστές για κάποιες κατακτήσεις σύγχρονες:

- (1) διαλεκτική λογικής σκέψης αρχές
 - (2) κοινωνιολογία της γνώσης
 - (3) ιστορικότητα των ιδεών και της συνείδησης
- με προσανατολισμό ξεκάθαρο.

και αναρωτιέμαι ειλικρινά:

τέτοιο το ήθελε ή το προσδοκούσε το βιβλίο και ο κ. Κακριδής όταν συζητήθηκε τέτοιο πρόγραμμα (για το οποίο έγκαιρα διαμαρτυρήθηκε πρ. ΙΟ5/32).

τέτοιο από ιδεολογικό προσανατολισμό και διδαντική οργάνωση βιβλίο.

Εισαγωγή στη φιλοσοφία

ήθελε η πολιτική ηγεσία που θα έχει και την τελική ευθύνη έκδοσης;

όταση

Ήταν πολύ πικρή η δοκιμασία στην οποία μου έκανε την τιμή να με άλει ο κ. Κακριδής το τελευταίο 24/ήμερο, με το αιτιολογικό που μου έπε-όταν τον παρακάλεσα να αναθέσει σε άλλο συνάδελφο-ότι στο φάκελό του υπάρχει διδαντ. πτυχίο φιλοσοφίας.

Δοκιμασία γιατί εκτιμώ και αναγνωρίζω τη φιλοσοφική παιδεία του συνάδελφου και φίλου κ. Κατσιμάνη, αλλά δυσκολεύομαι να προτείνω τούτη τη συγγραφή του για τα παιδιά. Ο συνάδελφος κινείται σε ένα επίπεδο φιλοσοφικής αφαίρεσης υψηλό και δυσανάβατο τουλάχιστο για μένα και υ-οθέτω και για τους μαθητές.

Προτείνω λοιπόν:

Σύμφωνα και με το πνεύμα της αρχικής ανάθεσης κ. κ. Κατσιμάνη να α-ιδιανείμει την εργασία και με άλλους ομότεχνους. Η συλλογική εργασία να είναι σύμφωνη με το επιστημονικό πνεύμα.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις-διαπιστώσεις που έκανα να ξαναδεί το έμμενό του για λόγους επιστημονικούς, διδαντικούς και ιδεολογικούς-λοσοφικούς. Και κυρίως να προβεί σε γενναία αναδιάταξη με τη σκέψη το σχολικό βιβλίο δεν απαιτεί υψηλές πτήσεις αλλά βατότητα, συνομι-α με τη ζωή που περπατάει στη γή.

45
γ. Να ζαναεξετασθεί μόνος ή με άλλους το αναλυτικό πρόγραμμα και κυρίως να δει με συμπάθεια την ανάγκη για μια σύντομη παρουσίαση της Ελληνικής Φιλοσοφίας, για πολλούς λόγους.
Ένας που δεν είπα στην αρχή αλλά βγαίνει από τις παρατηρήσεις που απορρέουν έτσι θα διευκολυνθεί η υπόλοιπη γραφή και επιστημονική και διδασκτική.

Επειδή δε διαθέτω πλατιά φιλοσοφική παιδεία αλλά νομίζω μια πρακτικότερη προσέγγιση ίσως θα μπορούσα να βοηθήσω σε κάποια φάση της νέας προσπάθειας.

δ. Αν οι προτάσεις μου γίνουν δεκτές:

- θα έχουμε καλύτερη συγγραφή.

- θα κερδίζει έδαφος η φιλοσοφία, που είναι έργο βασική για το συνάδελφο.

- θα έχει εκείνος την τιμή ότι βοήθησε τη φιλοσοφία να περπατήσει στο σχολείο.

ε. Για να γίνουν αυτά θα χρειαστεί χρόνος επαρκής για άνετη αναδόμηση της συγγραφής, μεθόδευση και συμπλήρωση.

Προτείνω λοιπόν για το 1983-84 να ανατυπωθεί το βιβλίο των Μ. Σούλια-Ε. Ρούσσου. Δεν είναι από τα βιβλία που μας έχουν δημιουργήσει προβλήματα. Ως προς τα στοιχεία που περιέχει είναι διδακτικά πιο βατό. Πιθανές άλλες γενικές παρατηρήσεις:

• Απουσιάζει η COHERENCE THEORY OF TRUTH, αυτή που προσιδιάζει στα λογικά συστήματα και στα μαθηματικά (τι είναι η μαθηματική αλήθεια); γίνεται ανάλυση της CORRESPONDENCE THEORY OF TRUTH έτσι που να περιλάβει την ιστορία (τι είναι η ιστορική αλήθεια);

• Συχνά γίνεται χρήση του όρου πνεύμα αντί νόηση, διάνοια, διανοητική ενέργεια κλπ. Έχω σημειώσει πάνω στο κείμενο πάνω από 20 περιπτώσεις.

• Υπεραπλώνεται, χωρίς λόγο διδακτικό ή Επιστημονικό, ή παραδοσιακή ογκινή χωρίς να γίνεται λόγος στοιχειώδης για μια συμβολική-λογική τουλάχιστο για δυο πράγματα: να δοθούν τα σύμβολα της, που είναι κοινά σε άλλες επιστήμες, π.χ τα μαθηματικά, και να παρατεθούν οι πίνακες αλήθειας επίσης κοινού με τα μαθηματικά:

• Αποδοχή της Αριστοτελικής θέσης ότι επιστήμη είναι η γνώση του αθάνατου (σελ. 129 και αλλού) αφαιρεί τον τίτλο της επιστήμης από μερικές κοινωνικές επιστήμες, χωρίς να δίνεται καμιά εξήγηση στο μαθητή ουθενά.

• Δε βρήκα μέσα στη συγγραφή μια ξεκάθαρη φράση που να λέει: γνώση επιστημονική είναι τούτη ή "γνωρίζω ότι p" σημαίνει:

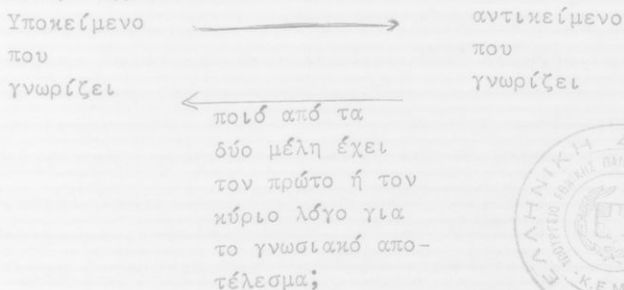
Γ) ότι και αληθεύει (δηλώνει οποιαδήποτε πρόταση, έστω $\alpha^2 = \beta^2 + \gamma^2$)

- 2) ότι είμαι βέβαιος για την αλήθεια αυτή,
- 3) ότι έχω λόγους να υποστηρίζω τη βεβαιότητά μου γι' αυτή την αλήθεια,
- 4) ότι δεν υπάρχουν ως την ώρα αυτή ενδείξεις που να κλονίζουν τη βεβαιότητά μου αυτή,
- 5) ότι πάντως εγώ είμαι πρόθυμος να τροποποιήσω τις θέσεις μου αν προκύψουν άλλα στοιχεία. (ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ Ι, 1971)

Νομίζω ότι θα βρεθεί σε πολλή αμηχανία όποιος θα θελήσει μέσα από τις ελίδες της συγγραφής αυτής να συγκεντρώσει ένα σύνολο οργανωμένων σκέψεων που να αποτελούν στοιχειώδη φιλοσοφία της φυσικής ή των μαθηματικών ή της ιστορίας και κυρίως να παρουσιάζουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία των δύο πρώτων επιστημών.

Προσωπικά νομίζω ότι τα θέματα που περιλαμβάνει τούτη η συγγραφή μπορούσαν να δοθούν πιο ευσύνοπτα, πιο οργανωμένα, διδακτικά-παιδαγωγικά πιο αποδοτικά.

Βρίσης μάτια αναζήτησα μέσα στη συγγραφή μια σαφή για τους μαθητές παρουσίαση της γνωσιακής σχέσης, περίπου έτσι:

Και μια διευκρίνιση--

Όταν μίλησα πιο μπροστά για ιδεολογικό προσανατολισμό του βιβλίου είχα στη σκέψη μου: όσα υπερτονίζονται (ιδεαλισμός) και όσα κλασιωπώνονται ή περιορίζονται, που τα έθιξε σε άλλα σημεία της εισήγη-
σής μου.

Με κανένα τρόπο δεν αναφέρομαι-ούτε στη σκέψη μου- σε τίποτα άλ-
λο εκτός από το βιβλίο που προορίζεται για το μαθητή.

Μια τελευταία παρατήρηση για το αναλυτικό πρόγραμμα:

Στο πρακτικό Ι05/1982 ο κ. Κατσιμάνης υποσχέθηκε να αξιοποιήσει
τις παρατηρήσεις που είχαν γίνει για τη δομή του αναλ. Προγράμματος.
Αλλά στο πρακτικό 24/1983 δεν παρουσίασε τίποτε απ' αυτή την υπόσχεση
αξιοποίησης. Ακολούθησε την επιλογή του; Έδειξα τις αδυναμίες της συγ-

αφής. Με πολλή δυσφορία βέβαια. Είχα όμως καθήκον να το πράξω.

[Handwritten signature]

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ"

ελ. Ι2 Ο ορισμός που δίνεται στην αρχή (γλώσσα = "ένα σύστημα εκφραστικών συμβόλων που μας επιτρέπει να κοινολογούμε όσα") δεν καλύπτει όλες τις λειτουργίες της γλώσσας, κι έτσι μένει ατελής. Περιλαμβάνει κυρίως τη λειτουργία της επικοινωνίας και εν μέρει την προστακτική λειτουργία ενώ αφήνει έξω την εκφραστική λειτουργία, την ποιητική κ.α. (φασική, μεταγλωσσική).

ελ. Ι2 " (.....) ανάμεσα στην κάθε λέξη και στο πράγμα που αυτή δηλώνει - ανάμεσα στο "σημαίνον" και στο "σημαινόμενο"- δεν υπάρχει καμιά πρωταρχική, καμιά ουσιαστική, καμιά βαθύτερη σχέση. Η κοινωνικά απαραίτητη και πνευματικά γονιμότητα σύνδεσή τους είναι καθαρά τεχνική και συμβατική ". Σ' αυτά υπάρχουν σοβαρά λάθη (α) η σχέση δεν είναι ανάμεσα στη λέξη και στο πράγμα που δηλώνει αλλά στη μορφή της λέξης- το σημαίνον- και στη σημασία της (εφόσον η λέξη -το "σημείο"-είναι ένα αδιάσπαστο σύνολο μορφής και σημασίας) (β) η σχέση δεν είναι ανάμεσα στη λέξη και το πράγμα, δηλαδή το αντικείμενο, αλλά ανάμεσα στη μορφή της λέξης και τη σημασία της, την έννοιά της. Αυτό είναι το πρώτο πράγμα που ξεκαθαρίζει ο F.DE SAUSSURE, όταν μιλάει για το "σημείο" (γ) η σχέση ανάμεσα στη μορφή και τη σημασία είναι αυθαίρετη (ARBITRAIRE), όπως έδειξε ο SAUSSURE, και όχι αιτιολογική, π.χ. δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο η "σημασία" βιβλίο πρέπει να έχει μια συγκεκριμένη φωνολογική μορφή π.χ (VIVLIO), και όχι άλλη π.χ (VLIVIO ή LIBER, LIBER, LIVRE, BOOK, BUCH κτλ. Η σχέση αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, κατ'επέκταση, σχέση "συμβατική" (αλλά όχι και "τεχνική", ή μη "πρωταρχική", "μη ουσιαστική", μή "βαθύτερη"). (δ) και τέλος τι σημαίνει η φράση "κοινωνικά απαραίτητη και πνευματικά γονιμότητα σύνδεσή τους";

ελ. Ι2 " Αντίθετα, οι λέξεις (.....) είναι στοιχεία συμβατικά". Εδώ υπάρχει παρεξήγηση. Είπαμε ότι συμβατική ("αυθαίρετη") είναι η σχέση ανάμεσα στο σημαίνον και το σημανόμενο, όχι η λέξη, δηλαδή το σημείο. Παρακάτω (σελ. Ι3) "συμβατική" χαρακτηρίζεται

η γλώσσα (έτσι και στη σελ. 12 "κατ' επέκταση η γλώσσα του"), για τη οποία όμως λίγο πιο πάνω ειπώθηκε ότι "προέκυψε από την κοινωνική ζωή του ανθρώπου ως καρπός ιστορικής διεργασίας".

σελ. 12 "Κάθε υποσύνολο επιφέρει με τον καιρό στην ενιαία γλώσσα ορισμένες διαφοροποιήσεις (.....) " Αυτό είναι απλώς δυνατό, διότι είναι βέβαιο όπως εμφανίζεται.

σελ. 14 "Γλώσσα και σκέψη όμως διαμορφώνεται χάρη στην αλληλεπίδρασή τους, συνυπάρχουν, συνυφαίνονται, "συλλειτουργούν" και συνεκφράζονται (.....).

Δε σχολιάζουν τον "αφθονία" της έκφρασης- που είναι άλλωστε αρκετά συνηθισμένη στο βιβλίο-, αλλά αναρωτιέμαι πως "εκφράζεται" η γλώσσα;

σελ. 15 "Υπάρχουν άνθρωποι που νομίζουν ότι εκφράζονται λογικά ενώ (.....)". Το παράδειγμα δεν είναι σωστό. Δεν ενδιαφέρει εδώ τι "νομίζουν" οι άνθρωποι.

Χρειάζεται ένα παράδειγμα για το συσχετισμό γλώσσας και σκέψης.

σελ. 15 "Σε ένα όμως σωστά διατυπωμένο γραπτό κείμενο (.....)" Γιατί αυτή η προτίμηση προς το γραπτό λόγο; Η διαπλοκή των λέξεων γίνεται με τον ίδιο τρόπο και στο γραπτό και στον προφορικό λόγο. Εκτός κι αν δίνουμε κάποιο προβάδισμα στο γραπτό λόγο -ένα λάθος που δεν πιστεύω ότι κάνει, ο συγγραφέας.

σελ. 16 Δεν ξέρω πόσο σαφής γίνεται η έννοια της δομής όταν τη συνάπτουμε απλά με την έννοια του συνόλου ("η συστηματική οργάνωση στοιχείων σε σύνολα, σε δομές").

σελ. 16 Οι φράσεις "άνθρωπος είμαι, έκανα ένα λάθος" κλπ δείχνουν "την ενύπαρξη της λογικής μέσα στη γλώσσα". Το βιβλίο δέχεται την άποψη ότι οι γλωσσικές δομές είναι λογικές -άποψη που οπωσδήποτε δε συζητείται εδώ. Πως, τώρα, με βάση την άποψη αυτή, οι παραπάνω φράσεις (όχι δομές) μας αποκαλύπτουν την παρουσία της λογικής στη γλώσσα, δε γίνεται κατανοητό. Μήπως και άλλες φράσεις, π.χ της νεότερης ποίησης, που δε δείχνουν τη "λογική" τους, δεν έχουν λογική, η οποία αποκαλύπτεται με διάφορους μετασχηματισμούς; Πιστεύω ότι οι μνημονεύόμενες φράσεις δείχνουν απλώς, στο πρώτο άκουσμά τους, ότι οι άνθρωποι που τις λένε σκέφτονται λογικά.

-20-

σελ. 18 Το έργο του E. SAPIR, LE LANGUAGE κυκλοφόρησε στη Νέα Υόρκη στα 1921 και μεταφράστηκε στα γαλλικά στις εκδόσεις PAYOT ("BIBLIOTHEQUE SCIENTIFIQUE") στα 1953.

Η μετάφραση του συγγραφέα είναι πολύ προσκολλημένη στο γαλλικό κείμενο, Π β. "κατά ένα μέτρο το άτομο προορίζεται επίσης να μιλά" (DANS UNE CERTAINE MESURE L'INDIVIDU EST ÉGALEMENT DESTINÉ A PARLER), "Αν αποκλείσετε την κοινωνία" ÉLIMINEZ LA SOCIÉTÉ), "μπορείτε να χωρίσετε το νεογέννητο άτομο από τον κοινωνικό περίγυρο" (SEPREZ L'INDIVIDU NOUVEAU - NE DU MILIEU SOCIAL).

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

Ήδη, ύστερα από τόσους και τόσο διεξοδικούς ομιλητές, βλέπω ότι σε πολλά σημεία έχω καλυφθεί. Επαινετικές κρίσεις, όπως και επισημάνσεις αδυναμιών τα βιβλία έχουν διατυπωθεί και με θεμελιωμένη επιχειρηματολογία έχουν υποστηριχθεί. Δεν βλέπω λοιπόν το λόγο να επαναλάβω επαίνους και επικρίσεις. Όμως νομίζω ότι χρειάζεται να υπογραμμίσω την ευθύνη μου που το Τμήμα πρέπει να συνειδητοποιήσει απόλυτα: Σε όλα τα σχέδια συγγραφής του βιβλίου ο κ. Κατσιμάνης δεν έκανε τίποτα άλλο από το να προσπαθεί να αναποκρίνισε ό,τι το Τμήμα του ανέθεσε: το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος, η ανάθεση συγγραφής, όλες οι προδιαγραφές ήταν δικές μου. Έτσι και η τιμή και η ευθύνη του αποτελέσματος δεν είναι μόνο του κ. Κατσιμάνη αλλά και όλων μας. Κι αυτό ισχύει σε κάθε περίπτωση που αναθέτουμε συγγραφή ιδιωτικών βιβλίων σε συναδέλφους μου. Βέβαια η ανάθεση των "Φιλοσοφικών" της Γ' Λυκείου στον κ. Κατσιμάνη ήταν απόλυτα δικαιολογημένη, το βιβλίο που έχουμε είναι ακατάλληλο, η προκήρυξη συγγραφής νέου βιβλίου δεν απέδωσε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα ο κ. Κατσιμάνης διέθετε αναμφισβήτητα προσόντα, ειδικά με τη συγγραφή του βιβλίου αυτού: πολύχρονη ειδική σπουδές, υψηλού επιπέδου, ακαδημαϊκούς τίτλους (docteur d'État), αξιόλογη συγγραφική δράση και ακόμη, πράγμα πολύ σημαντικό, γνώση της θέσης του φιλοσοφικού μαθήματος στη Μ.Ε, καθώς μαζί με τον κ. Βάρο είναι "οι άνθρωποι του Τμήματος" για ό,τι αφορά τη σχολική πράξη στον τομέα αυτό. Άρα και ο κ. Κατσιμάνης και το Τμήμα δικαιολογημένα πίστευσαν ότι η ανάθεση συγγραφής και η αποδοχή της θα έδιναν το ποθούμενο αποτέλεσμα, που αν τελικά δεν ήταν τόσο ικανοποιητικό οφείλεται, σε τρεις λόγους ανεξάρτητα από την αξιοσύνη

του κ. Κατσιμάνη: τη περιορισμένη πρόθεσμία συγγραφής, τη δυσκολία του εγχειρήματος (έχουμε να κάνουμε με αφηρημένη θεωρητική γνώση) και την έλλειψη κάποιας παράδοσης στη χώρα μας φιλοσοφικής παιδείας.

Λοιπόν, για το αποτέλεσμα έχουμε ακούσει ως τώρα 4 εισηγήσεις: δύο σαφείς αρνητικές (του κ. Πετρόπουλου και του κ. Βώρου) δύο θετικές (απερίφραστα της κ. Παπακωνσταντίνου και με επιφύλαξη του κ. Παπαδόπουλου). Νομίζω ότι ύστερα από αυτές μοιραία ο καθένας μας θα πάρει θέση για την καταλληλότητα του βιβλίου στηριζόμενος σε επαρκή επιχειρηματολογία. Τι έχω να προσθέσω σε αυτά εγώ; Από τη θετική πλευρά, είναι εύκολο να διαπιστώσουμε τον πλούτο του περιεχόμενου του βιβλίου, την πλατιά πληροφόρηση του αναγνώστη με ελεγμένες φιλοσοφικές απόψεις, την αδιάλειπτη προσπάθεια του συγγραφέα για ανανέωση του μαθήματος και για "φιλοσοφικό ευαγγελισμό" των τελειόφοιτων των Λυκείων μας, που τελικά δίνουν ένα βιβλίο σαφώς καλύτερο απ'τα "Στοιχεία Φιλοσοφίας" που διαθέσαμε ως τώρα.

Από την άλλη μεριά, καθώς όλοι μας νιώθουμε μεγαλύτερη άνεση στο να επισημάνουμε αδυναμίες, θα είμαι διεξοδικότερος στην επισημάνση των αδυναμιών του βιβλίου. Ξεκινώ από τη σημαντική παρατήρηση του κ. Πετρόπουλου, ότι τελικά ο κ. Κατσιμάνης έχει μεγάλο μέρος της ευθύνης στην τελική επιλογή τόσο των κεφαλαίων του βιβλίου και της έκτασής τους, όσο και της τρίτης παρουσίασης, του υλικού του. Με αυτά τα δεδομένα σημειώνω:

1. Το βιβλίο αυτό φαίνεται ότι περισσότερο απευθύνεται στο 1/5 μόνο των μαθητών που θα το χρησιμοποιήσουν, δηλ. εκείνων που θα ενταχθούν στη γ' δέσμη: αυτό γίνεται κατάλληλο από την άφθονη παράθεση αρχαιοελληνικών και λατινικών λέξεων και φράσεων, όπως και σταχαστών του αρχαίου κόσμου. Με όλα αυτά μόνο της γ' δέσμης οι μαθητές έχουν κάποια οικειώση. Τί θα γίνει όμως για τους υπόλοιπους, τα 4/5 των μαθητών της Γ' Λυκείου;

2. Συχνά ο μαθητής δεν θα καταλάβει γιατί πρέπει να μάθει ορισμένα πράγματα. Ποια η συμβολή π.χ. μιας παραγράφου στην φιλοσοφική του συγκρότηση, χαρακτηριστικά αναφέρω τις σελ. 24, 32 και προπάντων 35, όπου ο μαθητής θα μείνει με την εντύπωση ότι πρέπει να μάθει το

περιεχόμενό τους μόνο και μόνο επειδή βρίσκεται μέσα στο διδακτικό εγχειρίδιο. Όμως ο σημερινός έφηβος δεν είναι πρόθυμος να υποβληθεί σε κοπιαστική προσπάθεια χωρίς να έχει πειστεί για τη σκοπιμότητά της.

3. Σχεδόν σε κάθε σελίδα να δημιουργείται η εντύπωση ότι ο συγγραφέας, μια και βρήκε αφορμή, πάει να "μπουλώσει" τους μαθητές με θεωρητικές γνώσεις υψηλού επιπέδου από όλες τις περιοχές του επιστητού-η παρέμβαση του κ. Τομπαΐδη που χορηγήθηκε μας έβαλε πειστικά δείγματα. Βέβαια αυτό δεν χαρακτηρίζει μόνο τον κ. Κατσιμάνη, αλλά τους φιλοσόφους μας γενικότερα: έχουν "πολλές κουβέντες στοιβαγμένες μέσα τους" και πολύ πενιχρό ωράριο στη διάθεσή τους, με αποτέλεσμα να κατέχονται από άγχος: να δώσουν όσο μπορούν πιο πολύ δύσκολη ύλη στις περιορισμένες σελίδες του εγχειριδίου. Αυτό το άγχος είναι που έκανε τον κ. Κατσιμάνη να διαπραττει άλματα (βλ. π.χ σελ. 37), να επιχειρεί σύνταξη του δικού του λόγου με διατυπώσεις καθιερωμένων στοχασμών, με αποτέλεσμα να γίνεται δυσνόητος (π.χ σελ. 50), να δίνει προβληματικές για τους μαθητές παραγράφους (βλ. π.χ. σελ. 104) και προπάντων: να στερεί από την έκθεσή του τη σαφήνεια, καθώς αναγκάστηκε, για να εξοικονομήσει χώρο, να "κρύψει" τα παραδείγματα, ακόμα και εκεί που ήταν πιο απαραίτητα και από το κείμενο (έχω στο νου μου ιδιαίτερα τις σελ. 35-37).

4. Τα "φιλοσοφικά κείμενα" που παραθέτει στο τέλος κάθε κεφαλαίου ο συγγραφέας δεν υπηρετούν πάντοτε καλά το κείμενο, καθώς, για τους μη ειδικούς είναι δυσνόητα, όπως π.χ τα κείμενα των σελ. 63-64, 94, 108, 109, 122. Στο σημείο αυτό νομίζω ότι θα ήταν καλό να παρατεθεί ο "Ερασιτέχνης" του Ι. Πολυλά ως "φιλοσοφικό κείμενο" στο κεφάλαιο όπου γίνεται λόγος για τις Πλατωνικές ιδέες και η φράση του Σολωμού: "το έθνος πρέπει να μάθει να θεωρεί εθνικό ό,τι είναι αληθινό" σελ. 92.

5. Μια απορία που αφορά την ορθογραφία: Γιατί ο κ. Κατσιμάνης "διόρθωσε" τα "ει" των υποτακτικών των κειμένων του Α. Γιανναρά και Μουρέλου σε "η", Με τα διδακτικά βιβλία πρέπει να εξετάζουμε και ότι έχουν μάθει για την ορθογραφία τα παιδιά.

6. Παρατηρήσεις μικρότερης σημασίας έχω κάνει. Δίνω στο αντίτυπό μου που το καταθέτω στη γραμματεία.

Ύστερα από αυτό καταλήγω: Η σημαντική εργασία του κ. Κατσιμάνη δεν πρέπει να μέλνει αναξιοποίητη, όμως δεν μπορώ να υποστηρίξω ότι μπορεί ως έχει να σταλεί για εκτύπωση -μοναδικής ύλης για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του μαθήματος από τον Σεπτέμβριο- ούτε ότι με ολιγοήμερη προσπάθεια μπορεί να βελτιωθεί στο επιθυμητό σημείο. Προτείνω λοιπόν: να προβούμε σε ανατύπωση της Τυπικής Λογικής του Σούλια για να διδαχτεί το πρώτο τετράμηνο του 1982-4 και να δώσουμε στον κ. Κατσιμάνη την άνεση να αξιοποιήσει τις παρατηρήσεις που έγιναν ως τα τέλη Σεπτεμβρίου, ώστε τότε να ξαναδώσουμε το βιβλίο ωριμότερα, και να το στείλουμε για εκτύπωση, ώστε να υπηρετήσει τη διδακτική πράξη το β' τετράμηνο. Αν είμαι τόσο επιφυλακτικός, είναι γιατί το βιβλίο αυτό θα χρεωθεί 100% (ή θα πιστωθεί) στο Τμήμα, και "η γυναίκα του ιδιαίτερα πρέπει να φαίνεται τίμια".

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Η γνώμη μου για το κρινόμενο βιβλίο είναι η ακόλουθη:

Α. Προτερήματα του βιβλίου

Το βιβλίο:

1) Είναι εύληπτο, γιατί είναι γραμμένο σε σωστά ελληνικά και σε ρέοντα λόγο. Έχει ακρίβεια και σαφήνεια.

2) Έχει λογικό ειρμό: το κάθε κεφάλαιο, η κάθε παράγραφος, η κάθε περίοδος, έχει συνταχθεί με την προοπτική του συνόλου και κατατείνει συνειδητά σε κάποιο στόχο (βλ. σ.σ 5-7 του υπομνήματος).

3) Είναι μοντέρνο, με την έννοια ότι προωθεί ουσιαστικά τον τρόπο θεώρησης των πραγμάτων. Η τυπική λογική περιορίζεται στα εντελώς απαραίτητα, στη γνωσιολογία έχουμε αντιπαράθεση αντιτιθέμενων απόψεων και συναγωγή κριτικών συμπερασμάτων, το τρίτο μέρος (Γενική θεωρία της επιστήμης) εμφανίζεται για πρώτη φορά σε σχολικό εγχειρίδιο φιλοσοφίας. Σημειωτέον ότι όλες οι καινοτομίες του βιβλίου, σε σύγκριση με τα προηγούμενα εγχειρίδια του είδους αυτού (λ.χ η εισαγωγή στη φιλοσοφία, τα σχετικά με τη γλώσσα, η κριτική των λογικών αρχών, η ανάλυση της έννοιας της αλήθειας, τα κεφάλαια για τις φυσικές επιστήμες και τις επιστήμες του ανθρώπου κλπ), παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε πιστεύω ότι θα προσελκύσουν το αμέριστο ενδιαφέρον των μαθητών.

4) Είναι αντιδογματικό: ο συγγραφέας δίνει αντιθετικά τις διόφορες απόψεις πριν καταλήξει στο συμπέρασμα. Όταν δεν το κάνει, παραθέτει κείμενα που αντιτίθενται στις κυρίως ειπείν αναλύσεις του ή και μεταξύ τους, φωτίζοντας πληρέστερα το θέμα και δίνοντας υλικό για προσωπική σκέψη.

5) Είναι τολμηρό, με την καλώς εννοούμενη σημασία του όρου. Μέσα από τις σελίδες του ξεπροβάλλει η πίστη στις δυνατότητες του ανθρώπου, η υιοθέτηση του λόγου ως μέσου για την απόκτηση της γνώσης (και η ταυτόχρονη απόρριψη των κάθε λογής προκαταλήψεων), η αποδοχή της αυθυπαξίας της αντικειμενικής πραγματικότητας και η αναγνώριση στην τελευταία καθοριστικού ρόλου στη γνωστική διαδικασία, ο διαλεκτικός χαρακτήρας της γνώσης, η υπογράμμιση του ότι η επιστήμη έχει σαφή κοινωνικό και ιστορικό χαρακτήρα, η προβολή της σημασίας των επιστημών του ανθρώπου κλπ.

Β' Παρατηρήσεις-υποδείξεις

1) Κι εγώ νομίζω ότι τα παραθέματα που είναι στην αρχαία ελληνική ή στην λατινική πρέπει να φύγουν μέσα από το κείμενο. Ας πάνε στις υποσημειώσεις. Μέσα στο κείμενο να μείνει ή μετάφρασή τους ή το νόημά τους.

2) Συντάσσομαι με την άποψη ότι χρειάζονται ερωτήσεις-ασκήσεις. Νομίζω όμως ότι το καλύτερο θα είναι αυτό που υπόσχεται με το σημείο του ο συγγραφέας, ότι δηλαδή θα αντιμετωπίσει το θέμα στο βιβλίο του καθηγητή. Αλλιώς θα υπάρξει κίνδυνος να γίνει εκμετάλλευση από την παραπαιδεία.

3) Το πλήθος των ονομάτων και των όρων που υπάρχουν στο βιβλίο καθιστούν απαραίτητο ένα γλωσσάριο στο τέλος της συγγραφής που ο συγγραφέας έχει ήδη υποσχεθεί ότι θα το δώσει.

4) Η "διατύπωση του προβλήματος" που υπάρχει στά τρία κεφάλαια του Β' μέρους (Γνωσιολογία) συνιστά αρετή του βιβλίου. Μανάρι σ' όλα τα κεφάλαια- αν είναι δυνατό.

5) Σε ορισμένα σημεία χρειάζονται παραδείγματα, για να γίνει το περιεχόμενο περισσότερο κατανοητό. Νομίζω πως είναι εύκολο στο συγγραφέα να παραθέσει τα παραδείγματα αυτά.

Γ. Έλεγχος αντιρρήσεων-παρατηρήσεων:

1) Το βιβλίο:

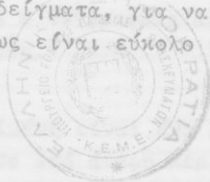
α) Έχει ορισμένες παραλείψεις. Όμως:

- Δε γίνεται ιστορία των διαφόρων θεωριών αλλά συστηματική παρουσίαση και ανάλυση θεμάτων.

- Είναι καθαρά εισαγωγικό εγχειρίδιο για ανίδεους μαθητές και όχι σύγγραμμα για ειδικούς ή έστω μυημένους.

β) Έχει εκτενείς αναλύσεις που θα μπορούσαν να δοθούν περιληπτικά.

- Όμως: αν έδινε τηλεγραφική ενημέρωση, δε θα μύουσε το μαθητή στα διάφορα προβλήματα και δε θα τον βοηθούσε να απααραγάγει στο πνέυμα του τις σκέψεις άλλων φιλοσόφων και, κυρίως, να αποκτιή

σει ενδιαφέροντα και να διατυπώσει ερωτήματα.

Ο κ. Πετρόπουλος θα προτιμούσε τη συμβολική λογική. Όμως το Α.Π. ορίζει τυπική λογική. Άλλωστε η συμβολική λογική θα έπεφτε σε "ώτα μη ακουόντων", αφού δε διδάσκεται ούτε στα Πανεπιστήμιά μας και οι καθηγητές μας δεν την έχουν οικεία.

Παρατηρήθηκε ότι στις έννοιες και στις κρίσεις δεν έχει συμπεράσματα (Άς σημειωθεί ότι τα συμπεράσματα που παραθέτει ο συγγραφέας στα περισσότερα από τα κεφάλαια του βιβλίου του είναι από τις καλές τερεο-αρετές της συγγραφής). Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι στις έννοιες και στις κρίσεις δεν παραθέτει ο συγγραφέας αντιτιθέμενες απόψεις. Ότι γράφει αποτελεί θέση του-όλο το κείμενο στα κεφάλαια αυτά είναι συμπέρασμα.

Είναι σωστό ότι αντιφατικότητα έχουμε και στις έννοιες και στις κρίσεις. Όμως ο συγγραφέας την αντίφαση την παρουσιάζει στις έννοιες, γιατί εκεί την αντιμετωπίζει για πρώτη φορά. Όταν την αντιμετωπίζει και στις κρίσεις, παραπέμπει στις έννοιες.

Επιβλήθηκε ότι ο συγγραφέας δε μας λέει τίποτα για σχετική και απόλυτη αλήθεια. Όμως νομίζω ότι αποσαφηνίζει από την αρχή τι πρέπει να εννοούμε με τον όρο "αλήθεια"-την αλήθεια στην επιστήμη, την απόλυτη αλήθεια ποιος την ξέρει;

Δ. Συμπέρασμα

Το κρινόμενο βιβλίο αποτελεί μεγάλη και ουσιαστική πρόοδο σε σχέση αυτό που σήμερα υπάρχει. Με ένα απλό ξεφύλλισμα καταλαβαίνεις τη φθορά..... θεωρώ ότι είναι κατάλληλο για να εξυπηρετήσει τη διδασκαλία της ύλης που προβλέπει το Α.Π για τη Γ' Λυκείου και εισηγούμαι να δοθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση, αφού βέβαια πρώτα ο συγγραφέας αξιολογήσει τις παρατηρήσεις των κριτών και του Τμήματος.

Ο κ. Γ. Παπαδόπουλος, λέγει:
 Ένα νέο βιβλίο Φιλοσοφίας της Γ' Λυκείου του κ. Κατσιμάνη είναι ένα αρκετά σεγμένο και πρωτότυπο σε πολλά σημεία βιβλίο τόσο από άποψη περιεχομένου όσο και μεθοδολογικά. Είναι επίσης γραμμένο με ενθουσιασμό και αγάπη στη γνώση σε ορισμένα σημεία υπάρχει αρκετά αξιοπρόσεκτος φιλοσοφικός στοχασμός του ίδιου του συγγραφέα και ακόμη είναι φανερό σε όλο το έργο του να ξεκαθαρίζει και να συνδέσει δημιουργικά τα επιμέρους θέματα. Είναι όμως απαλλαγμένο από ατέλειες και αδυναμίες όχι μόνο σε απλά εξωτερικά πράγματα (μορφή γλωσσική, διατύπωση κλπ) αλλά και σε θέματα ουσιαστικά και θέματα ουσίας.

Θα αναφερθώ αρχικά σε μερικά θετικά σημεία της εργασίας:

Σελ. 4 -B. Πολύ σωστά προτάσσονται τα κεφάλαια "Φιλοσοφία και επιστήμη και Φιλοσοφία και ζωή". Είναι μια πολύ καλή εισαγωγή και σύνδεση για το μαθητή.

Σελ. 12 και 13.-Τονίζεται σωστά η κοινωνιολογική πλευρά της γλώσσας και η σημασία της ιστορίας. Στη σελ. 13 γίνεται μια επιτυχής ανάλυση και αναφορά του ατόμου ως μέρους πολλών υποσυνόλων δηλ. κοινωνικών ομάδων και τονίζεται η ρευστότητα της γλώσσας.

Σελ. 15. Αξιοπρόσεκτη ιδιαίτερα αναφορά στην κακή χρήση της γλώσσας και στην κενολογία.

Σελ. 40. Το παράδειγμα για τον ευερέθιστο είναι πολύ πετυχημένο και διδακτικό για το μαθητή.

Σελ. 48. Η γνώση ως δύναμη του ανθρώπου απέναντι στην ιστορία και στη φύση. Μια πολύ καλή και κατηγορηματική βεβαίωση για το μαθητή.

Σελ. 50. Αυτονομία των λογικών αρχών και ανεξαρτητοποίησή τους από τις διάφορες κοινωνίες και την ιστορία γενικά- κατακτήσεις πολιτιστικές.

Άλλα θετικά σημεία: Το σχήμα της σελ. 58, τα μαθηματικά και η λογική διαδικασία (σ.51), το σχήμα της σελ. 65, η επισήμανση της αναγκαιότητας της εμπειρικής και της κατ'αίσθηση γνώσης πέρα απ' το τυπικό έλεγχο της αλήθειας (σ.67-68), το σχήμα της σελ. 81, το παράδειγμα με το ύφασμα για να εξηγήσει κατανοητά για το μαθητή το συνδυασμό εμπειρίας και λόγου. (σ.103), το σχήμα της σελ. 106 για την κριτική διδασκαλία του Κάντ, τα συμπεράσματα στη σελ. 107, όπου και η ομολογία ότι δεν υπάρχουν έμφυτες ιδέες, η επισήμανση του δυναμικού χαρακτήρα της επιστήμης (σ. 112), οι φράσεις για τον ανθρωπομορφισμό (σ. 118), ο κίνδυνος του εφησυχασμού και της οπισθοδρομικότητας από τις έτοιμες αλήθειες (σ. 137), η χρήση ορισμένων πολύ γνωστών ποιητικών φράσεων που τόσο επιγραμματικά εκφράζουν σχέσεις λειτουργιών του πνεύματος, όπως η φράση του Σολωμού "με λογισμό και μ'όνειρο", για τη σχέση και τη συνδυαστική χρήση-λειτουργία της συλλογικής και εννοιατικής σκέψης (σ. 140), η σημασία της ατελούς επαγωγής σε γόνιμα "πετάγματα" του πνεύματος (σ. 155). Όλα τα παραπάνω σημεία, που είναι απλώς παραδειγματικά, γιατί υπάρχουν και άλλα παρόμοια, δηλώνουν το νέο πνεύμα που δίνεται στο βιβλίο αυτό και αποτελούν κάποια εχέγγυα, θάλασσα, θετικής αποδοχής του βιβλίου από καθηγητές. Σύγχρονα είναι σημεία που θα βοηθήσουν το μαθητή να εκτιμήσει το μάθημα της φιλοσοφίας και γενικά το φιλοσοφικό στοχασμό και τη γενική γνώση ή τη γενική θεώρηση του κόσμου και της ζωής.

- Ακόμη δεν πρόκειται για "έλλειψη αντικειμενικότητας" στις επιστήμες του ανθρώπου", αλλά για μια πιθανή εξάρτηση και έναν ενδεχόμενο επηρεασμό της αντικειμενικής διαπίστωσης και ερμηνείας ενός φαινομένου από τον υποκειμενικό παράγοντα, πράγμα που αποτελεί κίνδυνο για κάθε επιστήμονα.

Σελ. 177. Οι φιλοδοξίες της Ψυχολογίας". Ό,τι σχετικό διαβάσει κανείς εκεί δεν μπορεί παρά ν'αντιστοιχεί στην Ψυχολογία του 19 αιώνα. Ο Κατσιμάνης είναι ασυνεπής σε ότι σε άλλα σημεία του έργου του σχετικά με την Ψυχολογία και την Κοινωνιολογία αναφέρει (σ. 171, όπου χαρακτηριστικά σημειώνει ότι "η επιβίωση παλαιότερων επιφυλάξεων είναι αναχρονιστική").

- Στην ίδια σελ. (177) σημειώνει: "Και επειδή στην Κοινωνιολογία, όπως και σε κάθε άλλη επιστήμη του ανθρώπου, το πείραμα δεν είναι δυνατό, η στατιστική μέθοδος έρχεται να καλύψει κατά ένα μεγάλο μέρος αυτό το κενό". Πέραν του ότι πουθενά δεν αναφέρει τη σημασία των στατιστικών μεθόδων στην Ψυχολογική έρευνα, δηλώνει εδώ ότι αγνοεί ή δε δέχεται τη θέση και τη σημασία του πειράματος στη σύγχρονη ψυχολογία. Και βέβαια μπορεί να έχει προσωπικά οποιεσδήποτε γνώμες, δεν μπορεί όμως να γράφει έτσι σε μαθητικό εγχειρίδιο για πράγματα καθιερωμένα πια, γνωστά και στους μαθητές και που σε άλλα μαθήματα (εδώ στο μάθημα της Ψυχολογίας) είναι βασικά και αυτονόητα.

- Κάνει λόγο ακόμη, (σελ. 171) για συνειδησιακές καταστάσεις" που δε γίνονται αντικειμενικά γνωστές" όπως σημειώνει πιο κάτω θέτοντας το πρόβλημα που καλείται στη συνέχεια να απαντήσει να λύσει. Κανένας λόγος για συμπεριφορά, που ενδιαφέρει τη σύγχρονη Ψυχολογία και ασφαλώς γενικεύει απαράδεκτα όταν γράφει ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες δεν υπόκεινται στους μηχανικούς νόμους του φυσικού ντετερμινισμού και ότι απλώς κατανοούνται κλπ. Ασφαλώς και υπόκεινται σχεδόν, πάντοτε, αλλά και ερμηνεύονται και εξηγούνται (π.χ. το S-R και το S-O-R ερέθισμα-Οργανισμός- Αντίδραση). Εδώ ακριβώς θα έπρεπε να γίνει λόγος και για την άποψη του HEISENBERG σχετικά με την ερμηνεία των δεδομένων της συμπεριφοράς και την κατανόηση των φυσικών δεδομένων. Μια άποψη που υπερβαίνει τις μεθοδολογικές μονομέρειες, αντιστρέφει συμπληρώνοντας ή γεφυροποιεί το χάσμα που υπηρετεί ή άποψη του DILTHEY (άποψη που δεν παραλείπει ν'αναφέρει, σ. 170) γιατί ο HEISENBERG προχωρεί έτσι πιο πέρα από τον WEBER και στηρίζει θέσεις του COMTE από την πλευρά του ως φυσικός επιστήμονας και φιλόσοφος.

1. Υπάρχει τάση βερμπαλισμού και κενολογίας που θα υποχρεώνει το μαθητή να αποστηθίζει (σελ. 3,5,7,9Ι)
2. Αναφέρονται όροι που είναι καθιερωμένοι στη Φιλοσοφία χωρίς να αναλύεται με σαφήνεια το περιεχόμενο του. Οι μαθητές δεν έχουν καμία γεύση φιλοσοφίας και δε θα καταλαβαίνουν τίποτε. Π.Χ αισθητικές κατηγορίες (σ. 3) , οι έννοιες PRIORI, A POSTERIORI (σ. 78) κονφορμισμός (σ.7), σολιφιστής (σ. 73).
3. Καθιερωμένες φράσεις στη φιλοσοφία απ'τη λατινική γλώσσα δε μεταφράζονται. Οι μαθητές αγνοούν τα λατινικά, γιατί δε διδάσκονται.
4. Επίσης χρειάζεται να απαλειφθούν οι γαλλικές εκφράσεις, αφού σε ένα εγχειρίδιο φιλοσοφίας για όλους τους μαθητές ούτε οι λατινικές φράσεις μπορούν να μείνουν. Και σφαλώς δεν εννοώ όλες, αλλά μόνο ελάχιστες και χαρακτηριστικές, δηλ. γενικότερα γνωστές.
5. Υπάρχουν αρκετές ασάφειες που οφείλονται σε φτωχή ή εσφαλμένη διατύπωση. Οι διδάσκοντες και οι μαθητές θα αγανακτούν ακριβώς γι'αυτά τα σημεία (π.χ σ.3,5,12,15,76,79,86,90,93,102,104. Ιδιαίτερα αυτά πρέπει να απλοποιηθούν γιατί θα σκοτώνουν τη μνήμη των μαθητών που θα "παπαγαλίζουν" Αδόμη σελ. 106,99 κλπ).
6. Οι Σοφιστές δεν νομίζω ότι ήταν εμπειριστές με το νόημα που πήρε ο εμπειρισμός στον Αριστοτέλη και το J. LOCKE. Πρόσκεινται πιο πολύ στη σκεπτική Σχολή και τον υποκειμενισμό (σ.100).

Γενικές παρατηρήσεις:

1. Γενικά από άποψη διδακτικής η εργασία αυτή μόνο είναι αποδεκτή γιατί είναι γραμμένη με σύστημα, έχει καθαρά και απλά νοήματα. Έχει και σχεδιαγράμματα, που βέβαια μπορούσαν να είναι πιο πολλά.
2. Στερείται εποπτικότητας. Μπορούσε με πιο πολλά παραδείγματα να εποπτικοποιεί τις έννοιες.
3. Οι μαθητές μπορούν να καταλάβουν τα προσφερόμενα, αλλά θα συναντήσουν και δυσκολίες εξαιτίας των ασαφειών και της προσπάθειας του σ. να επιδειχτεί, όπου μάλιστα προβάλλει βερμπαλισμό.
4. Η αναφορά του στους αρχαίους Έλληνες είναι σωστή, γιατί το μάθημα θα διδαχτεί από φιλόλογους που κάτι ξέρουν. Οι περισσότεροι πάντως είναι στοιχειωδώς έστω αφιλοσόφητοι.
5. Είναι σαφώς καλύτερο από το εγχειρίδιο που είναι σε χρήση σήμερα και το οποίο, κατά την ομολογία και πολλών που το δίδαξαν, είναι "για κλάμματα". Θέλει όμως πιο πολύ δούλεμα και η εισαγωγή μπορεί να συμπυκνωθεί πιο πολύ για να καλυφθούν μερικά περιττά. Κάποτε τα παιδιά πρέπει να απαλλαγούν απ'τα λόγια που δε δίνουν κανένα νόημα.

6. Κατά τη γνώμη μου το βάρος πρέπει να πέσει στην κατανόηση της ορολογίας (π.χ ορθολογισμός, εμπειρισμός, ρεαλισμός, ιδεαλισμός, σκεπτικισμός, δογματισμός.....κριτικισμός κλπ) και λιγότερο στην ιστορική τους προβολή που θα κουράσει και δε θα μένουν πολλά πράγματα στο μαθητή.

Στο σημείο αυτό η συζήτηση του θέματος διακόπτεται, για να δοθεί η προβλεπόμενη από το νόμο δυνατότητα στον κ. Κατσιμάνη να απαντήσει γραπτά στο σύνολο των παρατηρήσεων που ακούστηκαν.

Θέμα 7ο: Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

1. 3086/Ι6.6.83
2. 3089/Ι6.6.83
3. 3113/Ι7.6.83
4. 3088/Ι6.6.83
5. 3087/Ι6.6.83
6. 2978/Ι3.6.83
7. 2979/Ι3.6.83

Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ραφαέλα
Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 55/1983

Σήμερα 24 Ιουνίου 1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδεύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Α. Τομπαζής, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κασιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρήη γραμματέα έκαμε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Γνωμοδότηση για το Σχ. Π. Δ/τος "Αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού Μ. Γεν. Εκπ/σης". Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κρίση διδακτικού βιβλίου "Βιολογία Γ' Λυκείου". Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Επιστολή "Μαρτύρων του Ιεχωβά". Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 5ο - Ασκήσεις και λύσεις των ασκήσεων θεωρητικής Γεωμετρίας Β' Λυκείου. Εισηγητής Ν. Βαρουχάκης.

Αφού διαπιστώθηκε απορτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το μήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο εισηγητής του θέματος Δ. Σακκάς λέγει ότι θα ήταν έτοιμος να εισηγηθεί, αλλά το ΥΠΕΠΘ δεν έστειλε ακόμα την απαραίτητη ειδική αιτιολόγηση για την παράβαση της αναλογίας μεταξύ των διαφόρων κλάδων στους διορισμούς αυτούς. Γι' αυτό το θέμα αναβάλλεται και εγγράφεται πρώτο στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίας.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο εισηγητής του θέματος Στ. Παπασημακόπουλος λέγει ότι η Ομάδα των Κριτών πήρε το συμπληρωμένο πρώτο μέρος του βιβλίου (εικόνες, ερωτήσεις) την περασμένη Τετάρτη το βράδυ και δεν είναι σε θέση να εισηγηθεί. Το θέμα αναβάλλεται και εγγράφεται ως πέμπτο στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίας.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκας λέγει τα εξής: «Με το έγγραφο αρ. πρωτ. Φ.211.17/55/Γ2/1205/16-5-83 της Δ/σης Εφαρμογής Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ διαβιβάζεται στο ΚΕΜΕ "λόγω αρμοδιότητας" η με ημερομηνία 19-4-83 επιστολή των κ.κ. Θ. Ρέπα, Γ. Ζαχοπούλου και Β. Δεδότση προς τον κ. Υπουργό Εθν. παιδείας. Λόγω ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της επιστολής, σας τη διαβάζω (το υπόμνημα της επιστολής επισυνάπτεται)»

Σχετικά με τα παράπονα και τις κατηγορίες των επιστολογράφων έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Α'. Στο βιβλίο των Θρησκευτικών της Α' τάξεως Λυκείου "ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ", το οποίο χρησιμοποιείται στα σχολεία μας από το σχολ. έτος 1979-80, και στη σελ. 75, κάτω από την επικεφαλίδα της παραγράφου "Αιρετικές εκδηλώσεις στην εποχή μας" γίνεται δευτερευόντως αναφορά και στο "Χιλιασμό" ή τη θρησκεία των "Μαρτύρων του Ιεχωβά". Σας διαβάζω την περικοπή (....). Γι' αυτή την περικοπή διαμαρτύρονται οι επιστολογράφοι.

Η άποψή μου, την οποία συζήτησα και με τους αποσπασμένους στο ΚΕΜΕ θεολόγους - ΓΕΜΕ κ.κ. Ι. Μάσσο, Π. Πάλλη και Ι. Καρούσο, και οι οποίοι την αποδέχτηκαν, συνοψίζεται στα εξής:

1.- Στη συγκεκριμένη περικοπή του βιβλίου (σελ. 75) δεν υπάρχουν φράσεις, οι οποίες να συνιστούν το χαρακτηρισμό των συγγραφέων Γ. Μεταλ

ληνού- Π. Πάλλη και Φ. Τούντα ως "μισαλλόδοξων". Ο χαρακτηρισμός του χιλιασμού ως "φοβερότερης" αίρεσης "που αρνείται όλες σχεδόν τις αλήθειες του Χριστιανισμού" είναι αληθινός και γι' αυτό σωστά τον χρησιμοποίησαν οι συγγραφείς. Το επίθετο "φοβερότερη" υπονοεί κυρίως τον τρόπο με τον οποίο ο χιλιασμός δρα ιδιαίτερα στη χώρας μας.

2.- Από ορθόδοξη άποψη δεν υπάρχουν ανακρίβειες στο κείμενο αυτού του βιβλίου.

3.- Κανένας "συκοφαντικός χαρακτηρισμός" σε βάρος των "Μαρτύρων Ιεχωβά" ή "Χιλιαστών" δεν αναγράφεται. Οι οπαδοί της θρησκείας αυτής ονομάζονται με τα πραγματικά ονόματά τους, τα οποία σε καμία περίπτωση δεν είναι "παρατσούκλια".

4.- Οι συγγραφείς του βιβλίου δε γράφουν με φανατισμό για τους "Μάρτυρες του Ιεχωβά", αλλά με αντικειμενικότητα, πράγμα το οποίο δεν μπορούν να ισχυριστούν για τον εαυτό τους οι επιστολογράφοι.

5.- Το περιεχόμενο των δοξασιών του Χιλιασμού είναι γνωστό, ώστε να μη χρειάζεται η βοήθεια εκπροσώπων του για να συνταχθεί κείμενο που τους αφορά, πριν αυτό περιληφθεί στα διδακτικά μας βιβλία. Κάτι ανάλογο δεν έγινε ποτέ για κανένα μη ορθόδοξο Χριστιανό και το πιστεύω του· ούτε και των Ορθοδόξων εκπρόσωποι ρωτήθηκαν ειδικά, πριν να γραφεί το βιβλίο της Α' Λυκείου. Άλλωστε, και τα βιβλία άλλων ειδικοτήτων γράφονται με την ευθύνη του ΚΕΜΕ και εγκρίνονται από το ΥΠΕΠΘ, χωρίς να ζητείται προηγουμένως η έκφραση γνώμης όλων όσοι αναφέρονται σ' αυτά.

Β'. Στο βιβλίο της Β' τάξεως Λυκείου των συγγραφέων Ι. Μάσσου, Α. Ζάγκα και Γ. Κούβελα "ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ", και στις σελ. 38-40 υπάρχει το μάθημα αρ. 8 με τίτλο "Χιλιασμός", στο οποίο γίνεται συστηματική εξέταση του θέματος. Για το μάθημα αυτό, το οποίο σας διαβάζω (...), και σε σχέση με τις διαμαρτυρίες των επιστολογράφων, παρατηρώ τα εξής:

1) Όσα αναφέρονται στο μάθημα αρ. 8 του βιβλίου με τίτλο "Χιλιασμός" (σελ. 38-40) είναι ακριβή, αντικειμενικά και χωρίς προσωπικές αιχμές. Ο τίτλος του μαθήματος για το 1983-84 διορθώθηκε από καιρό σε "Χιλιασμός ή Μάρτυρες του Ιεχωβά".

2) Η "κριτική θεώρηση των αρχών του Χιλιασμού" βασίζεται σε επίσημα κείμενα των Ιδίων των "Μαρτύρων του Ιεχωβά" ή "Χιλιαστών" ή "Σπου-

δαστών της Γραφής", σε επίσημες αποφάσεις της Ι. Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και σε σχετικές αποφάσεις Δικαστηρίων της χώρας μας.

3) Η νομική και δικαστική πλευρά του θέματος αναπτυσσόταν από τους συγγραφείς του βιβλίου με τρόπο αντικειμενικό, αμάχητο και πλήρη, αλλά η παράγραφος αυτή του βιβλίου περικόπηκε το 1979, ύστερα από απόφαση της τότε Ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ, για λόγους άλλους και όχι θεολογικής ακριβολογίας. Αυτό σημαίνει ότι το κεφάλαιο για το "Χιλιασμό" μελετήθηκε καλά και ότι όσα σημεία του υπάρχουν σήμερα στο βιβλίο δεν παρέμειναν τυχαία, αλλά θεωρήθηκαν ότι ήταν σωστά και ότι εξυπηρετούσαν το σκοπό για τον οποίο γράφτηκαν.

4) Τέλος, τα "υβριστικά ή μισαλλόδοξα", τα οποία οι επιστολογράφοι ισχυρίζονται ότι υπάρχουν στο βιβλίο, είναι ανυπόστατα και κατά τη γνώμη μου διατυπώθηκαν μόνο και μόνο για να δικαιολογηθεί το αίτημα των "Μαρτύρων του Ιεχωβά" για κατάργηση των Α.Ν. 1363/1938 και 1672/1939, θέμα για το οποίο το ΚΕΜΕ είναι αναρμόδιο.

Μετά από τη σύντομη αυτή αναφορά,

Ε ι σ η γ ο ύ μ α ι

1) Να θεωρηθεί ότι η με ημερομηνία 14-4-1983 επιστολή των κ.κ. Θ. Ρέπα - Γ. Ζαχοπούλου-Β. Δεδότση προς τον κ. Υπουργό Εθν. Παιδείας δεν έχει αντικείμενο ούτε βάση για επανεξέταση του θέματος του Χιλιασμού, για τους λόγους που έχω εκθέσει. Η επιστολή είναι άδικη για τα βιβλία των Θρησκευτικών Α' και Β' τάξεων Λυκείου, όπως άδικη είναι και για τους συγγραφείς τους.

2) Στην περίπτωση που το Τμήμα μας ή άλλος Παράγων θεωρήσει ανεπαρκή ή αναιτιολόγηση των εισήγησή μου, παρακαλώ να ερωτηθεί η "Μόνιμη" και διοικητικά αρμόδια, "Συνοδική Επιτροπή Νομοκανονικών Ζητημάτων" της Ι. Συνόδου για την ορθότητα των δύο περικοπών των βιβλίων, αφού διαβαστούν σ' αυτήν α) αντίγραφο της επιστολής των κ.κ. Θ. Ρέπα - Γ. Ζαχοπούλου - Β. Δεδότση προς τον κ. Υπουργό, β) Φωτοτυπία των σχετικών μαθημάτων, και γ) αντίγραφο της παρούσας εισήγησής μου.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία διατυπώθηκαν οι παρακάτω απόψεις. Ο Πρόεδρος του Τμήματος λέγει: Οι επιστολογράφοι έχουν στα περισσότερα

άδικο· όμως φοβούμαι ότι έχουν και αρκετό δίκιο, ώστε να μην μπορούμε να απορρίψουμε την παρέμβασή τους στο σύνολό της. Το βιβλίο της Α' Λυκείου έχει πραγματικά καταδικάσει ως "αιρετικούς" τους μισούς και παραπάνω χριστιανούς του κόσμου χαρακτηρίζοντάς τους και ως "βαρύτερες", "φοβερότεροι", "εταιρεία πολυεθνικού χαρακτήρα" κλπ. χωρίς στο ίδιο αυτό χωρίο να φαίνεται και το γιατί και πώς. Έχω και παλαιότερα μεταφέρει στο Τμήμα την έκπληξη και αγανάκτηση των παιδιών μου, που χρειάστηκε να αποστηθίσουν στο σχολείο την καταδίκη της μητέρας τους, που είναι διαμαρτυρόμενη, ως αιρετικής - η λέξη είναι στη γλώσσα μας πολύ αρνητικά φορτισμένη. Νομίζω ότι με το γράμμα αυτό έχουμε μια ακόμα ευκαιρία και αιτία να προσέξουμε στη νέα γενιά βιβλίων που θα ετοιμάσουμε να είμαστε πιο "ευγενικοί" απέναντι στα άλλα δόγματα: του καθενός η θρησκεία είναι καταρχήν σεβαστή, ακόμα και να λατρεύει τον Ταγκορδά - πολύ περισσότερο το Χριστό - με τον τρόπο του. Παρακαλώ τον κ. Φούσκα να μεταφέρει αυτές μου τις ανησυχίες στην επιτροπή, που μετέχει ως σύνδεσμος του ΚΕΜΕ.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος λέγει: Κατ' αρχή θα μπορούσα να συνυπογράψω το κείμενο του κ. Κακριδή. Και προσθέτω:

1.- Φρονώ ότι η γλώσσα των βιβλίων θρησκευτικών (που την υπερασπίζεται τώρα ο κ. Κ. Φούσκας) δε μου θυμίζει γλώσσα του Ευαγγελίου· και νομίζω ότι δεν κερδίζει ψυχές, απομακρύνει.

2.- Θυμίζω ότι η νομοθεσία προβλέπει καλλιέργεια θρησκευτικής συνείδησης, όχι διαποτισμό και θρησκευτική μισαλλοδοξία.

3.- Επισημαίνω ένα μόνο τίτλο που με προβληματίζει και ίσως προβληματίζει και άλλους: αλήθεια και αίρεση κατά τη γνώμη τίνων;

4.- Τα κείμενα που ακούσαμε (περικοπές από σχολικά βιβλία) που θύμισαν συνειρμικά το αξίωμα κάποιου πολιτεύματος: WER NICHT FÜR MICH ER ~~W~~ IST WIDER MICH.

Η γνώμη μου είναι ότι υφίσταται πρόβλημα ουσίας για όσους ενδιαφέρονται για την καλλιέργεια θρησκευτικής συνείδησης.

Το Τμήμα αποφασίζει να μην υπάρξει συγκεκριμένη ενέργεια πέρα από το ότι ο αιδ. κ. Φούσκας θα μεταφέρει το "πρόβλημα" όπως συζητήθηκε στη μεγάλη επιτροπή για το μάθημα των θρησκευτικών.

Αθήνα 19 Απριλίου 1983

ΘΕΜΑ 5ο

Ο εισηγητής του θέματος Ν. Βαρουχάκης λέγει τα εξής: Με την αρ. Φ. 11.12/17/Γ/26-4-83 απόφαση του Υπουργού Παιδείας εγκρίθηκε η ανάθεση της συγγραφής του βιβλίου "Ευκλείδειος Γεωμετρία Ασκήσεις-Λύσεις των ασκήσεων στους:

- 1.- Δαμίγιο Εμμ., τ. ΓΕΜΕ, αποσπασμένο στο ΚΕΜΕ
- 2.- Κουσέρα Νικ., καθηγητή μαθηματικών μετεκπαιδευόμενο στο Δ.Μ.Ε. και
- 3.- Βαβαλιάρο Νικ., τ. ΓΕΜΕ, αποσπασμένο στο ΚΕΜΕ.

Οι συγγραφείς περάτωσαν τη συγγραφή του βιβλίου με ολιγοήμερη καθυστέρηση και το υπέβαλαν στην Δ/νση εφ. προγραμμάτων η οποία με το έγγραφο της Φ. 211.17/17/Γ2/1620/20-6-83 μας το διαβιβάζει για να κριθεί όπως προβλέπεται από το άρθρο 30 του Ν.1304/82.

Από την παρακολούθηση της συγγραφής σε όλες τις διαδοχικές της φάσεις διαπιστώνουμε ότι το παραπάνω βιβλίο έχει συγγραφεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές που καθορίζονται από την αρ. 21/1983 πράξη του τμήματος Μ.Ε. Γι' αυτό εισηγούμαστε να κριθεί ως κατάλληλο και να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του συμβούλου Ν. Βαρουχάκη.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

6
Ἀθήνα 19 Ἀπρίλη 1983

Πρός
Τόν Ὑπουργό Ἑθνικῆς Παιδείας
καί Θρησκευμάτων
Κύριο Ἀπόστολο Κακλαμάνη

Ἀξιότιμε Κύριε Ὑπουργέ:

Ἐχουμε στό χέριά μας καί μελετήσαμε τά βιβλία Θρησκευτικῶν πού ἐκδόθησαν ἀπό τόν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων τό 1982 καί διδάσκονται στίς Α' & Β' τάξεις Λυκείου. Μέ λύπη μας παρατηρήσαμε ὅτι τό μάθημα 8, μέ τίτλο "Χιλιασμός," στό βιβλίο τῆς Β' Λυκείου, καθὼς καί τό μάθημα στή σελίδα 75 τῆς Α' Λυκείου, μέ τίτλο "Αἰρετικές Ἐκδηλώσεις στήν Ἐποχή μας" περιέχουν πληθώρα ἀνακριθειῶν, ρατσιστικῶν καί συκοφαντικῶν χαρακτηρισμῶν πού ὄχι μόνο δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τό πιστεύω τῶν Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωῶ ἀλλά ἀντίθετα ποτίζουν μέ μισαλλοδοξία τρυφερές φυχές μικρῶν παιδιῶν ἐναντίον συμμαθητῶν τους καί συμπολιτῶν τους, οἱ ὁποῖοι ἀπλῶς τυχαίνει νά ἔχουν διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις.

Πιστεύουμε, κ. Ὑπουργέ, ὅτι ἡ σημερινή Κυβέρνηση, πιστή στίς ὑποσχέσεις της, δέν συμφωνεῖ μέ τό πνεῦμα αὐτό τῆς μισαλλοδοξίας καί καταπίεσης πού ἐπικρατοῦσε γιά πολλά χρόνια σ' αὐτή τή χώρα καί ὅτι σέβεται καί προστατεύει τά δικαιώματα κάθε δόγματος καί γνώστης Θρησκείας πού κατοχυρώνεται καί προστατεύεται ἀπό τό Σύνταγμα. Γι' αὐτό, ἀναρωτιόμαστε πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐκδίδονται τέτοια διδακτικά βιβλία πού συκοφαντοῦν μιά "γνωστή θρησκεία" ὅπως εἶναι οἱ Χριστιανοί Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωῶ καί ἡ ὁποία προστατεύεται σάν τέτοια ἀπό τό Σύνταγμα. Καί πῶς ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιοῦν τά βιβλία αὐτά ὄχι τήν πραγματική ὀνομασία τοῦ δόγματος ἡ ὁποία εἶναι "Χριστιανοί Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωῶ" ἀλλά "παρατσούλια" ὅπως "χιλιασμός," "χιλιαστές," καί παρόμοια πού δυσφημοῦν, χλευάζουν ἢ συσκοτίζουν τό πιστεύω αὐτοῦ τοῦ δόγματος. Δέν θά ἦταν ἔντιμο καί ἔνδειξη στοιχειώδους δικαιοσύνης νά ζητηθεῖ ἀπό τούς Χριστιανούς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωῶ νά ἐκθέσουν οἱ ἴδιοι τό πιστεύω τους, ὅπως γίνεται γιά τίς ἄλλες θρησκείες, καί νά μήν ἀναθέτουν σέ μισαλλόδοξα στοιχεῖα νά γράφουν γιά τό πιστεύω τῶν ἄλλων; Καί δέν θά ἔπρεπε τουλάχιστον ἡ σημερινή Σοσιαλιστική Κυβέρνηση νά προστατεύσει τά Συνταγματικά δικαιώματα μιᾶς μειονότητας ἀπό τίς παράνομες ἐνέργειες μισαλλόδοξων στοιχείων;

Είναι επίσης περίεργο πώς η σημερινή Κυβέρνηση επιτρέπει ακόμη να ισχύουν οι δικτατορικοί Μεταξικοί νόμοι περί Προσηλυτισμού "Α.Ν. 1363/1938 & Α.Ν. 1672/1939" οι οποίοι είναι αντίσυνταγματικοί και στην ουσία καταργούν το δικαίωμα της ελευθερίας λόγου και λατρείας και οι οποίοι χρησιμοποιούνται από μισαλλόδοξα άτομα για να διωχθούν κυρίως οι δεκάδες χιλιάδες Χριστιανοί Μάρτυρες του 'Ιεχωβά.

Με αυτούς τους Μεταξικούς νόμους έχουν διωχθεί και φυλακιστεί πρόσφατα πολλοί Χριστιανοί Μάρτυρες του 'Ιεχωβά και, μέσω του τύπου τα γεγονότα αυτά έχουν γίνει γνωστά στη Κομική 'Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς επίσης και στην 'Ελληνική "Ένωση για τα Δικαιώματα του 'Ανθρώπου που είναι μέλος της Διεθνούς 'Ομοσπονδίας Δικαιωμάτων του 'Ανθρώπου. Για τό θέμα αυτό η 'Ελληνική "Ένωση για τα Δικαιώματα του 'Ανθρώπου έχει υποβάλει προς τον κ. 'Υπουργό της Δικαιοσύνης τό από 8/8/1982 υπόμνημά της, αντίγραφο του οποίου σάς επισυνάπτουμε.

'Επειδή όλα αυτά αποτελούν διακρίσεις σέ βάρος μας και εά προ-καλέσουν δυσμενείς έντυπώσεις για τή χώρα μας, υποβάλλουμε θερμή πα-ράκληση όπως σάν αρμόδιος 'Υπουργός προβεΐτε στην κατάργηση των Με-ταξικών αυτών νόμων, ενόψει μάλιστα και της γενικότερης τροποποίησης και εκσυγχρόνισης των διατάξεων της Ποινικής Νομοθεσίας με τό ήδη κατατεθέν σχετικό Νομοσχέδιο του 'Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Με εκτίμηση και εύχαριστίες,
Θανάσης Ρέπας - Γιώργος Ζαχόπουλος - Βασίλης Δεδότσας

ΠΡΑΞΗ 56/1983

Σήμερα, 29-6-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

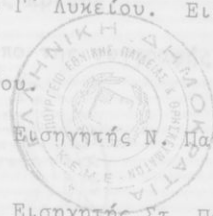
Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, γιατί απουσίαζε στο εξωτερικό, Κ. Συριόπουλος, γιατί ήταν σε κανονική άδεια και Κ. Φούσκας.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση διδ. βιβλίου, Ιστορία Α' Γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Τελική έγκριση του διδ. βιβλίου, Φιλοσοφία Γ' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Οδηγίες διδασκαλίας Α' και Β' τάξεων Λυκείου.
- ΘΕΜΑ 4ο - Κρίση διδ. βιβλίου, Ψυχολογία Β' Λυκείου. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Κρίση διδ. βιβλίου "Βιολογία" Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Με το έγγραφο Γ2/1642/20-6-83 - Φ.211/17/78/Γ2/1642/21-6-83 του Υπουργείου Παιδείας μας διαβιβάζονται τα πρακτικά της Επιτροπής Κρίσης για το βιβλίο: Μιχ. Τιβέριου-Αάμπρου Τσακτσίρα, Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων για την α' γυμνασίου, τεύχος α'.

2.- Η Επιτροπή Κρίσης συγκροτήθηκε από τους:

- Ι. Τολουμάκο, καθηγητή της αρχαίας ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης.

- Βασ. Σουρμελίδη, φιλόλογο, Μ.Κ. 10.

- Ηλία Αθανασόπουλο, φιλόλογο, Μ.Κ. 8.

3.- Η Επιτροπή Κρίσης διατύπωσε διάφορες παρατηρήσεις για βελτίωση της συγγραφής (επισυνάπτονται σημειώματα των τριών κριτών με ενιαία αριθμηση 1-39, παρεμβάλλεται όμως και σελ. 37α) ύστερα από προσεκτική μελέτη ολόκληρου του κειμένου. Είναι εμφανής η ιδιαίτερη επιμέλεια του προέδρου της Επιτροπής Κρίσης για την επισήμανση και των έσχατων λεπτομερειών μορφής και περιεχομένου, όπου χρειάζονται βελτίωση.

4.- Οι συγγραφείς ενημερώθηκαν σχετικά και έκαναν τις αναγκαίες βελτιώσεις στο κείμενό τους. Επισημαίνω στο σημείο τούτο την υψηλή ακαδημαϊκή αντίληψη που επικράτησε στις σχέσεις κριτών και συγγραφέων. Αξίζει να διαβάσει κανείς το πρακτικό της 9-6-83 της Επιτροπής Κρίσης.

5.- Οι συγγραφείς έστειλαν και ένα πλήρες αντίτυπο της συγγραφής ενημερωμένο με όλες τις βελτιώσεις-για τον τυπογράφο.

Τούτο περιλαμβάνει:

α) το αφηγηματικό μέρος της συγγραφής,

β) ερωτήσεις κατά κεφάλαιο,

γ) κείμενα-πηγές κατά κεφάλαιο,

δ) πίνακα εικόνων κατά κεφάλαιο

Προτείνω η κρίση της Επιτροπής να γίνει δεκτή και το βιβλίο να σταλεί στο ΥΠΕΠΘ για εκτύπωση προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό για την Α' Γυμνασίου, από το 1983/4.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, δέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Βώρου.

Προτάσσεται το 5ο θέμα. Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:

"Όπως και από την εισηγητική έκθεση της κριτικής επιτροπής φαίνεται ότι, το Τμήμα του βιβλίου "Βιολογία" Γ' Λυκείου των συγγραφέων Αργύρη, Μάρκου, Παταριά, Μάργαρη, Σέκερη είναι επιτυχημένα.

Οι συγγραφείς και η κριτική επιτροπή σε πολλαπλές συνεργασίες εργάστηκαν για τη βελτίωση του Τμήματος αυτού του βιβλίου που παρουσιάζεται σήμερα. Για το σημείο που οι συγγραφείς δεν συμφώνησαν με τις διορθώσεις που πρότεινε η Επιτροπή έχω να πω τα ακόλουθα: Δεν πρόκειται για επιστημονικά σφάλματα αλλά για θέματα διάφορης φιλοσοφικής και παιδαγωγικής θεωρήσεως μεταξύ των συγγραφέων και της επιτροπής. "Αρα μπορούμε άνετα να δεχτούμε την άποψη των συγγραφέων χωρίς, από την αιτία αυτή, να δημιουργηθεί πρόβλημα καταλληλότητας. Στο θέμα των απαντήσεων των προβλημάτων και των απαντήσεων στις ερωτήσεις οι συγγραφείς υποσχέθηκαν ότι θα δώσουν γραπτά τις απαντήσεις να περιληφθούν σε ειδικό τεύχος οδηγίων μετά την ολοκλήρωση του βιβλίου.

Επομένως ύστερα από τα παραπάνω, εισηγούμει ανεπιφύλακτα στο Τμήμα την έγκριση του Τμήματος του βιβλίου που κρίθηκε από την Επιτροπή και παρουσιάσθηκε στο Τμήμα.

Ο Πρόεδρος λέγει:

Το τυπικό μέρος των όσων είπε ο κ. Παπασημακόπουλος είναι το ακόλουθο. Το βιβλίο δεν έχουμε αποφασίσει να εκδοθεί σε τεύχη. Έχουμε ένα μόνο μέρος (140 σελίδες) και μία έκθεση που δεν καλύπτει παρά τις σελίδες αυτές. Δεν μπορούμε λοιπόν να ολοκληρώσουμε τη διαδικασία μπορούμε όμως με τα στοιχεία αυτά να συστήσουμε στο Υπουργείο να προωθήσει για εκτύπωση αυτές τις σελίδες, (αφού πρώτα τις δει φιλόλογος), να περιμένουν όσπου να συμπληρωθούν με το υπόλοιπο μέρος. Όταν σε λίγες μέρες το έχουμε και αυτό, τότε θα ολοκληρώσουμε τη διαδικασία.

ψηφοφορία (να συστήσουμε ή όχι)

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τσιμπάκης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βόρας	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΝΑΙ
Σακκάς	ΟΧΙ

Κακριδής

ΝΑΙ

Με ψήφους 8:1 το Τμήμα συστήνει στο ΥΠΕΠΘ την προώθηση των 140 ελλείδων Βιολογίας δέσμης.

Θ Ε Μ Α 2ο : Ο Πρόεδρος διαβάζει σημείωμα του κ. Κατσιμάνη, με τις απαντήσεις του στα όσα ειπώθηκαν για το βιβλίο της Φιλοσοφίας "επισυνάπτεται" και συνεχίζει:

Με την εμπιστοσύνη και την ανάθεση του Τμήματος, που υιοθετήθηκε από τον Υπουργό, ο κ. Κατσιμάνης έκανε μέσα σε λίγους μήνες μια τεράστια προσπάθεια. Του είχα πει πως δεν είναι υποχρεωμένος να μετέχει 100% στις εργασίες μας, όσον καιρό γράφει· όμως ελάχιστη χρήση έκανε αυτής της "άνεσης" που έκρινα απαραίτητο να του δώσω. Παρ' όλα αυτά μας παραδίνει ένα μεγάλο, καθαρογραμμένο και φροντισμένο κομμάτι από το μελλοντικό βιβλίο της φιλοσοφίας. Λέω μελλοντικά, γιατί μια τόσο γρήγορη συγγραφή δεν μπορεί παρά να έχει ορισμένα μειονεκτήματα, τα γνωστά μειονεκτήματα της σπουδής.

Συγκεκριμένα :

1. Θεωρώ πολύ σωστό το πρώτο κεφάλαιο, όπου φαίνεται ότι ο κ. Κατσιμάνης το τροφοδότησε με από παλιά χωνεμένη γνώση.
2. Αντίθετα, τα κεφάλαια της Λογικής δεν είναι τόσο ξεκάθαρα και εύστοχα μεθοδευμένα όσο απαιτεί το αντικείμενο.
3. Τα υπόλοιπα κεφάλαια άλλο λίγο, άλλο πολύ είναι σωστά, αλλά δύσκολα (η δυσκολία είναι από τα βασικά χαρακτηριστικά του βιαστικού λόγου). Θα μπορούσαμε να τα πούμε και αχώνευτα, εννοώντας ότι δεν υπήρξε ο απαραίτητος χρόνος να χωνέψει η έκθεση των πραγμάτων - χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο κ. Κατσιμάνης δεν ξέρει τα πράγματα. - Αυτό καλύπτει και ορισμένες παραλείψεις που σίγουρα υπάρχουν, και θα ήταν αδύνατο να μην υπάρχουν. Και πάλι με το ίδιο κλειδί θα εξηγούσα τον "πληθωρικό λόγο" που πρόσεξε ο κ. Τομπαΐδης. Είναι γνωστό το γράμμα του Όσκαρ Γουάιλντ(;): "Αγαπητέ φίλε, συχώρεσέ με που σου γράφω τόσο πολλά, αλλά δεν ευκαιρώ να σου γράφω λιγότερα". Αντίστοιχα : αν ο κ.

Κατσιμάνης χρησιμοποιεί πέντε λέξεις, σχεδόν συνώνυμες, στη σειρά, είναι γιατί δεν "ευκαιρούσε" να αναζητήσει τη μία κυριολεκτική διατύπωση. Και αυτό ισχύει και για τις μεταφράσεις των κειμένων, που θα μπορούσε να είναι πολύ καλύτερες, πρωτότυπες, χτενισμένες, ώστε να λείψουν οι γαλλισμοί, αγγλισμοί κλπ. και κυρίως από το πρωτότυπο (γιατί εδώ πολλά κείμενα έχουν μεταφραστεί από τη γαλλική τους μετάφραση).

Ύστερα από αυτά, από τα όσα άλλα ακούστηκαν στο σύνολο της διαδικασίας, παρακαλώ τον καθένα μας να ζυγιάσει πολύ προσεκτικά τη γνώμη και την ψήφο του με βάση τα ακόλουθα κριτήρια :

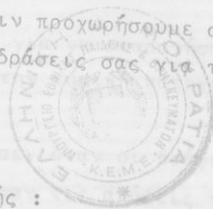
- (α) Την ποιότητα του βιβλίου, όπως είναι
- (β) την ποιότητα του βιβλίου, όπως θα μπορούσε να γίνει - βραχυπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα
 - από τον ίδιο τον κ. Κατσιμάνη
 - από άλλους (μαζί του ή χωρία)
- (γ) την ποιότητα του βιβλίου συγκριτικά με το βιβλίο που έχουμε
- (δ) την παιδαγωγική λειτουργία του βιβλίου στα σχολεία (μαθητές και καθηγητές).

Παρακαλώ να εκφραστούν γνώμες και προτάσεις, πριν προχωρήσουμε σε ψηφοφορία. - Ιδιαίτερα θα ήθελα να ακούσω τις αντιδράσεις σας για τη δεκαήμερη αναβολή που ζητά ο κ. Κατσιμάνης.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει:

Στα ερωτήματα του κ. Προέδρου απαντώ ως εξής :

Η συγγραφή του κ. Κατσιμάνη παρουσιάζει πολλές αδυναμίες, που έχουν επισημανθεί από όλους όσους έλαβαν το λόγο. Πιστεύω ότι οφείλονται στον περιορισμένο ασφυκτικά χρόνο που είχε στη διάθεσή του ο συγγραφέας. Από την άλλη μεριά, έχω τη γνώμη ότι η συγγραφή μπορεί να βελτιωθεί, είναι βελτιώσιμη. Αυτό μπορεί να γίνει, αν δοθεί χρονική άνεση στον κ. Κατσιμάνη να εργαστεί, ίσως και με τη βοήθεια κάποιου άλλου, για λόγους σύγκρασης των διαφόρων φιλοσοφικών τάσεων και αποφυγής της μονομέρειας. Μόνο με τις προϋποθέσεις αυτές νομίζω ότι θα έχουμε αξιόλογο βιβλίο. Διευκρινίζω ότι με τον όρο "χρονική άνεση" εννοώ ένα χρονικό διάστημα τουλάχιστο τρίμηνο.

Το να μιλούμε για 10ήμερη προθεσμία, που θα δώσουμε στον κ. Κατσιμάνη για να αξιοποιήσει τις παρατηρήσεις και να βελτιώσει τη συγγραφή του, το θεωρώ λύση όχι ρεαλιστική και - στην πραγματικότητα - παγί-
δευση του συγγραφέα. Επειδή όμως η προθεσμία αυτή ζητήθηκε από τον ίδιο, δε νομίζω ότι πρέπει να του αρνηθούμε και αυτή τη δυνατότητα (πο-
στο κάτω κάτω, δε δυσκολεύει υπηρεσιακά σε τίποτα).

Ο κ. Φ.Κ. Βώρος λέγει:

Α. Προοιμιακά επιθυμώ να σημειώσω τα εξής :

1. Πρόκειται για μερικά μόνο κεφάλαια του αναμενόμενου όλου, κατά το πρόγραμμα που προκαταρκτικά εγκρίθηκε, με πλειοψηφία, κατά τη συνεδρίαση 105/1983 και ποτέ δεν ολοκληρώθηκε.

2. Δε γνωρίζω με ποιο νόημα προχωρούμε σε έγκριση κάποιας κρίσης που τα όριά της, κυρίως το τέλος ή η έκβασή της, δεν έχουν - κατά την αντίληψή μου - αποσαφηνιστεί.

3. Κάτω από αυτές τις συνθήκες δυσκολεύομαι να εννοήσω με ποιο νόημα είμαι εισηγητής.

Β. Δεν απαρίθμησα τις τυπικές αυτές δυσχέρειες για να σταματήσω σ' αυτές. Ήταν όμως ανάγκη να επισημανθούν για την τυπική κατοχύρωση της πράξης αυτής.

Θεωρώ δηλαδή ότι η διαδικασία κρίσης τελείωσε, όταν οι διάφοροι "κριτές" (έξω και μέσα από το ΚΕΜΕ) διατύπωσαν τις απόψεις τους.

Απαριθμώ τους :

Κ. Πετρόπουλο

Γεωργία Παπακωστούλα - Γιανναρά

Φ.Κ. Βώρο

Δημήτρη Τομπαΐδη

Ηλία Σπυρόπουλο

Ν. Παπαδόπουλο

Βασίλη Θεοδωρακόπουλο

Δ. Σακκά (με μια προφορική παρέμβασή του στην πρώτη συνεδρίαση και με ένα σημείωμά του στη δεύτερη).

Β. Κανένας από τους κριτές δε θεώρησε την κρινόμενη συγγραφή κατάλληλη για να σταλεί στο τυπογραφείο με λίγες μόνο διορθώσεις ή προσθήκες.

Οι δυο επιεικέστεροι (Παπακωστούλα - Θεοδωρακόπουλος) επισήμαναν περισσότερες αρετές και λιγότερες ελλείψεις ή ανεπάρκειες, που αν συμπληρωθούν - βελτιωθούν θα κάνουν τη συγγραφή κατάλληλη, κάποια χρονική στιγμή.

Άλλοι αυστηρότεροι κριτές, αφού επισήμαναν πολλές ελλείψεις και ανεπάρκειες και αδυναμίες (μορφής, δομής, περιεχομένου) εισηγήθηκαν ξαναδούλεμα της συγγραφής, ώστε να γίνει κατάλληλη για το β' τετράμηνο 1983-84 ή για το επόμενο σχολικό έτος 1984-85.

Γ. Για να ενημερωθεί συνοπτικά το τι έχουν πει οι κριτές ανακεφαλαιώνω:

1. Επιστημάνθηκαν σοβαρές ελλείψεις, κυρίως ως προς τις σύγχρονες του αιώνα μας - αντιλήψεις στη λογική και την επιστημολογία (Παπακωστούλα και άλλοι).

2. Επιστημάνθηκαν λάθη και ασάφειες (Πετρόπουλος, Βώρος, Τομπαζός).

3. Επιστημάνθηκαν γλωσσικές αδυναμίες (Σπυρόπουλος και άλλοι).

4. Επιστημάνθηκαν ιδεολογικές αδυναμίες (μονομέρεια) (Βώρος, Πετρόπουλος).

5. Επισήμανα επιπλέον ότι από τούτη τη συγγραφή λείπουν :

- (α) η ελληνικότητα της φιλοσοφίας
- (β) η σχέση φιλοσοφίας και ζωής, δεκάδες φορές λ.χ. γίνεται λόγος για το πνεύμα που συλλαμβάνει ιδέες, νοήματα και λοιπά αθέατα όντα.
- (γ) η παιδαγωγική - διδακτική δόμηση
- (δ) η εναρμόνιση του περιεχομένου του βιβλίου με τη γενικότερη εκπαιδευτική πολιτική της χώρας. (Σταμάτιστα στη σελίδα 101).

Δ. Με άφατη προσωπική δυσφορία και θεωρία αναγκάζομαι να επαναλάβω ότι :

5. Η απουσία του διαζευκτικού και υποθετικού συλλογισμού και του λογικού τετραγώνου από την κρινόμενη συγγραφή τη στερεί τα πιο γόνιμα μέρη της τυπικής λογικής.

6. Ο τρόπος που προτείνει ο κ. Κατσιμάνης για να θεραπεύσει το πρόβλημα των αντιφατικών κρίσεων (προτάσεων) φοβάμαι ότι δε λύνει αλλά περιπλέκει το ζήτημα.

7. Οι προσθήκες που φοβάται ότι θα έδιναν έκταση συνοδεύτηκαν από υποδείξεις για ελάφρυνση. Λόγου-χάρη : τα σχήματα του κατηγορικού συλλογισμού και οι κανόνες του μένουν στοιχεία μετέωρα έτσι που είναι ο υποθετικός και ο διαζευκτικός συλλογισμός χρειάζονται λιγότερη έκταση. 'Η : από τη θεωρία της γλώσσας η πρόταση του WITTGENSTEIN ότι "σημασία της λέξης είναι η χρήση της" δεν απαιτεί χώρο πολύ, ενώ προσφέρει ένα νέο ορίζοντα σπουδής σε μας που δαπανήσαμε τη ζωή μας κυνηγώντας λεξή-δια.

8. Ο τρόπος που ο κ. Κατσιμάνης υπεράσπισε τις θέσεις του - σεβαστός στο προσωπικό επίπεδο - δεν προοιωνίζεται πολλή βελτίωση της συγγραφής ανεξάρτητα από την καλή θέληση όλων των πλευρών. Όταν για περι-κοπές που χαρακτηρίστηκαν από διάφορες πλευρές ασαφείς χρησιμοποίησε εδώ τους δικούς του χαρακτηρισμούς : "σαφέστατα, γονιμότητα, θετικότητα (πολλές φορές) και με κρυστάλλινη καθαρότητα", φοβάμαι ότι δεν αφήνει στον εαυτό του περιθώρια για αυτοβελτίωση, για βελτίωση του κειμένου του.

9. Επιμένει ότι έδωσε συστηματική έκθεση των φιλοσοφικών ιδεών όμως για την υπεράσπισή της κατέφυγε στην ιστορία της φιλοσοφίας (τι έγραψε ο Αριστοτέλης, ο KANT και άλλοι). Νομίζω έμμεσα βγαίνει πόσο δίκιο είχαμε υποστηρίζοντας ότι έπρεπε να προταχθεί η ιστορία της ελληνικής φιλοσοφίας.

10. Στον υπότιτλο της εικόνας του Αριστοτέλη έχει γράψει τα γνωστά πατέρα της Λογικής κλπ. Στην παρατήρησή μου ότι εκεί υπάρχουν ανακρί-βειες αντιτάσσει ότι έτσι τα έχει και ο περίφημος GOBLOT. Αλλά η παρα-πομπή αυτή δεν απαλείφει το λάθος. Για τα επιστημονικά θέματα δεν απο-τελεί απάντηση η επίκληση οποιασδήποτε αυθεντίας. Στα οικόπεδα της Φιλο-σοφίας ακόμη και ο Θεός οφείλει να πληρώσει εισιτήριο.

11. Το ότι οι λογικές αρχές είναι δημιουργήματα ιστορικά, κοινωνικά, όχι έμφυτα, δε χρειαζόταν παραπάνω από μισή - μια σελίδα να γραφεί με σαφήνεια και να υποστηριχτεί. Ποιος ο λόγος να πάμε με τόσες σελίδες στους πρωτόγονους και στη μαγεία;

12. Για τον ιδεαλισμό είπαμε : ποιος ο λόγος να διατεθούν τόσες σελίδες για να αναιρεθούν παρακάτω: απώλεια χρόνου και αποπροσανατολισμός προς ανύπαρκτο για τους νέους πρόβλημα. Ωστόσο η μονομέρεια του ιδεαλισμού διατρέχει όλη τη συγγραφή. Πάνω από 20 φορές υπογράμμιστο στο αντίτυπο που παρέδωσα στη γραμματεία ότι το πνεύμα συλλαμβάνει (με διάφορες γραμματικές μορφές) τις έννοιες ή τις ιδέες κλπ. Για ποιο πνεύμα γίνεται λόγος και για ποιες ιδέες που συλλαμβάνονται. Στη λογική - επιστημολογία μιλάμε για νόηση, νοητική λειτουργία, συλλογισμό, λογική προσπάθεια. Δεν είναι οι ιδέες μανιτάρια στον ουρανό αλλά υπάρχουν προβλήματα ζωής που προκαλούν την ανθρώπινη επινόηση. Η γνώση παράγεται πιο πολύ από την ανάγκη παρά από έμφυτη έφεση. Οι πιο μεγάλες εφευρέσεις της εποχής μας έγιναν στα εργαστήρια των βιομηχανιών, όχι στα πανεπιστήμια, στα γενικά επιτελεία στρατού (δυστυχώς) όχι στις ακαδημίες των σοφών.

13. Σε κάποιο σημείο του κειμένου του ο κ. Κατσιμάνης έγραψε : "ήθελα δηλαδή να δείξω ότι" αυτό είναι ευθεία αποκάλυψη της ασάφειας της συγγραφής του σε πολλά σημεία. Ήθελε να δείξει ... στο επίπεδο όμως της προσωπικής έκφρασης.

14. Μας έγραψε ο κ. Κατσιμάνης ότι η διάκριση ανάμεσα σε φιλόσοφα πνεύματα και άλλα ανήκει σε μεγάλο φιλόσοφο του περασμένου αιώνα, στο MARX. Αυτά γράφει - ο MARX στον πρόλογο της διατριβής του, μας πληροφόρησε ο κ. Κατσιμάνης. Επιτρέψτε μου πρόχειρα να αποκαταστήσω τα πράγματα. Ο MARX τη φιλοσοφία θεωρεί ανθρώπινη υπόθεση. Στον πρόλογο της διατριβής του εκφράζει βαθύ θαυμασμό όχι για τους φιλόσοφους (σε αντιδιαστολή προς τα αφιλοσόφητα πνεύματα) αλλά για τις ηρωϊκές μορφές που ευεργέτησαν την ανθρωπότητα (σε αντιδιαστολή προς τα δουλικά πνεύματα). Εκεί θυμάται τον Προμηθέα (που κατά τον αισχύλειο λόγο λέει στον Ερμή): "Καλύτερα δεμένος εδώ στο βράχο παρά δούλος ελεύθερος σαν εσένα".

Αυτά τα θυμάμαι τώρα εκ του προχείρου και σημειώνω ότι μπορεί να τα βρει κανείς και στο βιβλίο του Δ. Δαούλα, Γενική Ιστορία του Σοσιαλισμού και των Κοινωνικών Αγώνων, 6ο τόμο, σελίδα 6η ή 7η (αν θυμάμαι καλά).

ΣΤ'. Κύριοι συνάδελφοι το Τμήμα παγίδεψε τον κ. Κατσιμάνη σε ένα έργο που δε βγαίνει από έναν* μάλιστα τον έβγαλε από τα νερά του που είναι κυρίως η Ιστορία της Νεότερης Φιλοσοφίας. Και δε γνωρίζω ποιο πνεύμα - όχι καλόβουλο και άγιο - τον απότρεψε από το να ζητήσει συνεργασία. Νομίζω πιο τίμιο να είμαι ειλικρινής. Αυτό μου επιβάλλει και η υπηρεσιακή συνείδηση. Και παραπέμπω στην πρόταση που διατύπωσα στην προηγούμενη συνεδρίαση. Και προσθέτω:

1. Τα κριτήρια που διατύπωσε ο κ. Κακριδής
 - ποιότητα της συγγραφής τωρινή
 - σύγκριση με το παλιό βιβλίο

Και τα δυο αδικούν το συγγραφέα μας* γιατί:

- (α) το βιβλίο στην τωρινή μορφή του έχει τις ατέλειες που προσπαθήσαμε σε 2-3 συνεδριάσεις να δείξουμε και
- (β) η σύγκριση της μισοέτοιμης και "αχτένιστης" συγγραφής με μια άλλη διορθωμένη και από το χρόνο και εκπαιδευτικά - λειτουργικά καθιερωμένη σε κάποιο βαθμό, η σύγκριση αυτή αδικεί τη νέα γραφή. Εγώ αρνούμαι να κάνω την αδικία αυτή που έρχεται μοιραία.

2. Στον κ. Βαρουχάκη επιθυμώ τούτο μόνο να πω : να διαβάσει μόνιμες τις δυο πρώτες σελίδες της κρινόμενης συγγραφής και τις αντίστοιχες 2-3 παρατηρήσεις μου (της προηγούμενης συνεδρίασης), ώστε να έχει και γνώμη προσωπική για όσα υποστηρίζει τώρα. Το να αναφέρεται στην ηθική δέσμευση του Τμήματος που έκανε την ανάθεση είναι θέμα άσχετο με αυτό που αντιμετωπίζουμε τώρα: "μπορεί αυτή η συγγραφή να γίνει σχολικό βιβλίο και μάλιστα σε 10 μέρες";

3. Στους συναδέλφους που φαίνεται να αποδέχονται την πρόταση για 10/ήμερη αναβολή της απόφασής μας ώστε ο κ. Κατσιμάνης να αξιοποιήσει στο μεταξύ τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν, επιθυμώ να πω:

- α. Οι παρατηρήσεις είναι πολλές και δεν ανάγονται σε προσθαφαιρέσεις αλλά σε αναδόμηση της συγγραφής ριζική.
- β. Βάζουν το συνάδελφο σε μια πρόσθετη δοκιμασία, που είναι πολύ πιθανότερο να τον εκθίσει, καθώς και την υπηρεσία. Είναι σαν να του επιβάλλουν να ανεβεί στον τέταρτο όροφο οικοδομής χωρίς σκάλα, χωρίς ασανσέρ* του επιβάλλουν να πηδήσει πήδημα ανέφικτο.
- γ. Προσωπικά δεν επιθυμώ να κοροϊδέσω το συνάδελφο και με το νόημα αυτό θα αρνηθώ και την πρόταση για 10/ήμερη αναβολή.

δ. Άλλωστε θυμίζω στον κ. Κακριδή ότι στις 16 Ιουλίου η νέα γραφή δε θα μας γίνει γνωστή με επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος πάλι θα χρειαστεί μελέτη. Ας μην ταλαιπωρούμε και τον ΟΕΔΒ.

Στην πρόταση για 10ήμερη αναβολή ψηφίζω όχι, γιατί:

- α. Οι παρατηρήσεις που έχουν διατυπωθεί είναι πολλές και συνεπάγονται ουσιαστική αναδόμηση της συγγραφής.
- β. Αυτή η εργασία απαιτεί χρόνο και άνεση* τώρα είναι σαν να απαιτούμε από το συνάδελφο να πηδήσει στον 4ο όροφο οικοδομής που δεν έχει σκάλα ή ασανσέρ.
- γ. Προτιμώ να είμαι ειλικρινής παρά να φαίνομαι καλός.
- δ. Δεν επιθυμώ εγώ να κοροϊδέσω το συνάδελφο και την υπηρεσία.

Οι κ.κ. Παπασημακόπουλος και Σκορδίλης συντάσσονται με την γνώμη του κ. Τομπαΐδη.

Ο Πρόεδρος ερωτά το Τμήμα, εάν εγκρίνει αναβολή της οριστικής ψηφοφορίας για την έγκριση ή απόρριψη του βιβλίου της Φιλοσοφίας για 10 μέρες, προκειμένου ο συγγραφέας, όπως ο ίδιος πρότεινε, να μας παρουσιάσει μία σημαντικά βελτιωμένη μορφή, παίρνοντας υπόψη το μεγαλύτερο τουλάχιστο μέρος των παρατηρήσεων που του έγιναν.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	Ναι	στην αναβολή
Τομπαΐδης	Ναι	"
Παπασημακόπουλος	Ναι	

Αδαμόπουλος	Ναι
Παπαδόπουλος	Ναι
Βώρος	Όχι (γιατί δεν επιθυμώ να κοροϊδέψω το συνάδελφο)
Βαρουχάκης	Ναι
Σακκάς	Λευκή
Κακριδής	Λευκή

Το Τμήμα με ψήφους 6 + 2 : 1 εγκρίνει την αναβολή της οριστικής ψηφοφορίας για την έγκριση ή απόρριψη του βιβλίου της Φιλοσοφίας.

Θέμα 3ο : Γίνεται συζήτηση για τις οδηγίες διδασκαλίας των Αρχαίων, Ιστορίας, Φυσικής και Φυσιογνωστικών, αλλά τελικά αναβάλλει το θέμα, ώπου να κατατεθούν και τα υπόλοιπα σημειώματα.

Θέμα 4ο : Ο κ. Παπαδόπουλος ενημερώνει το Τμήμα ότι η απάντηση των συγγραφέων στη διαδικασία κρίσης θα παραδοθεί το γρηγορότερο δυνατόν (4.7.83).

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Κακριδής

Α. Ζαραφωνίτου

ΠΡΑΞΗ 57/1983

Σήμερα, 1-7-1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ι. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β΄ Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κ. Φούσκας, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφώνιτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, γιατί ήταν στο εξωτερικό και Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- Προγραμματισμός
- Γνωμοδότηση για το σχέδιο Π.Δ. "Αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού Μ.Γενικής Εκπαίδευσης. Εισηγ. Δ. Σακκάς.
- Οδηγίες Λυκείου
- Χαρακτηρισμός της "Ιστορίας επιλογής", ως "Ιστορίας δέσμης" α' τεύχος. Εισηγ. Φ. Βώρος
- Πρόταση ανατύπωσης βιβλίων Ιστορίας Β' Λυκείου. Εισηγητής: Φ. Βώρος
- Πρόταση για παράταση του διδακτικού χρόνου στο Λύκειο. Εισηγητής: Δ. Τομπαΐδης
- Ανακοινώσεις
- Κρίση Ασκήσεων Φυσικής Γ' Λυκείου (δέσμης) Α' τεύχος. Εισηγητής: Στ. Παπασημακόπουλος
- Καταλληλότητα χάρτου της Ελλάδας. Εισηγητής: Στ. Παπασημακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διακιςτώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε ο πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Θ Ε Μ Α 1ο

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Επειδή για λόγους υγείας (εγκυμοσύνη) η μία από τους συγγραφείς της Γεωγραφίας Β' Γυμνασίου Κ. Μαρδίκη αδυνατεί να συνεχίσει με τον ίδιο ρυθμό τη συγγραφή της, εισηγούμαι την παράταση της προθεσμίας συγγραφής για τις 30 Αυγούστου 1983. Θέμα καθυστέρησης για τους μαθητές δεν πάρεχει διότι η διδασκαλία του μαθήματος θα αρχίσει μετά τις 20/1/1984.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Προτάσσεται το 5ο θέμα.

Παρίστανται ως Ομάδα Εργασίας οι κ.κ. Χ. Αργυροπούλου, Γ. Εανθάκου και Δ. Πλάκας.

Ο κ. Φ. Βάρος λέγει:

Παρακολουθώντας τη συγγραφή και διαπιστώνοντας τις αδυναμίες της από διδακτική πλευρά, και αφού συζήτησα με τα μέλη της Ο.Ε. - Ιστορίας, που τυχαίνει δύο τους να είναι και "κριτές", ένας και συγγραφέας, σχημάτισα τη γνώμη ότι η συγγραφή, για λόγους κυρίως διδακτικής δόμησης, δεν γίνεται να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό βιβλίο για το Σεπτέμβριο του 1983. Έτσι παίρνω υπόψη μου και τις ανάγκες του ΟΕΔΒ, που θα χρειαστεί να ανατυπώσει έγκαιρα ένα μεγάλο και δύσκολο στην εκτύπωση βιβλίο, και προτείνω την ανατύπωση του βιβλίου Κ. Καλοκαιρινού "Βυζαντινή Ιστορία" (Β' Λυκείου) για το σχ. έτος 1983/4.

Ο κ. Τομπαζόης αναρωτιέται μήπως βιαζόμαστε. Γιατί προχωρούμε πριν από την κρίση της ομάδας κριτών; Πόσο θα αργήσει η απαραίτητη αυτή ενέργεια;

Ο κ. Πλάκας λέγει ότι αργοπορεί η κρίση του κ. Φασουλάκη. Προσθέτει ως γενική γνώμη τις Ο.Ε. - Ιστορίας ότι πρέπει οπωσδήποτε, έτσι ή αλλιώς, η βυζαντινή ιστορία να διδαχτεί φέτος για όλη τη διάρκεια του έτους.

Ο Πρόεδρος ρωτά το Τμήμα, αν πελθεται από τα ουσιαστικά επιχειρήματα του κ. Βάρου (καθυστέρηση στην εκτύπωση) και αποφασίζει σήμερα την αντύπωση του Καλοκαιρινού, ή αν κρίνει ότι πρέπει να περιμένουμε μερικές μέρες την κρίση από την ομάδα των κριτών.

Ψηφοφορία

Εκπορόλης
Τομπαζόης
Παπασημακόπουλος

ανατύπωση σήμερα
να περιμένουμε
ανατύπωση σήμερα

./.

Αδαμόπουλος
Παπαδόπουλος
Βώρος
Βαρουχάκης
Σακκάς
Κακριδής

ανατύπωση σήμερα
να περιμένουμε
ανατύπωση σήμερα
να περιμένουμε
Λευκή
ανατύπωση σήμερα.

Με ψήφους 5 + 1 : 3 το Τμήμα αποφασίζει την αν^ατύπωση του βιβλίου του Κ. Καλοκαιρινού " Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή" για τη Β' Λυκείου για το σχολικό έτος 1983-84. Η απόφαση αυτή θεωρείται άσχετη από τη διαδικασία κρίσης του καινούργιου βιβλίου.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει: Η Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων Γ.Ε., τμήμα Β' μέσης με το έγγραφό της Δ4/654/13-6-83 εξ. επείγον μας αποστέλλει σχέδιο Π.Δ/τος για την αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού Μέσης Γεν. Εκπαιδ. για γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν.186/1975.

Με το σχ. Π.Δ/τος αυξάνονται οι οργανικές θέσεις του διδακτικού προσωπικού Μ.Ε. κατά 194 και ειδικότερα κατά κλάδο ως εξής: Θεολόγοι 4, φιλόλογοι 12, μαθηματικοί 80, φυσικοί 90, φυσικής αγωγής 8. Είναι φανερό ότι στην αύξηση των οργανικών θέσεων δεν τηρούνται οι αναλογίες για κάθε κλάδο. Το σύνολο σχεδόν των νέων οργανικών θέσεων είναι θέσεις για μαθηματικούς και φυσικούς. Στο σχ. Π.Δ/τος αναφέρεται ως λόγος αύξησης των οργανικών θέσεων "η αύξηση των τάξεων και των τμημάτων που έχει πραγματοποιηθεί στα δημόσια σχολεία Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης". Ο λόγος όμως αυτός δεν αιτιολογεί την μη τήρηση των αναλογιών στην αύξηση των οργανικών θέσεων.

Γι'αυτό παρακάλεσα τηλεφωνικά την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου να αποστείλει σύντομη αιτιολογική έκθεση για το σχ. Π.Δ/τος στην οποία στηριχτούμε στη γνωμοδότησή μας. Πράγματι η Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων με το έγγραφό της Δ4/654α/22-6-83 απέστειλε στο ΚΕΜΕ υπηρεσιακό σημείωμα της Διευθ. Προσωπικού Μ.Ε. στο οποίο αναγράφεται ότι "η κατανομή των 194 θέσεων καθηγητών κατά κλάδους έγινε με βάση τις ανάγκες σε διδακτικό προσωπικό στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης, όπως αυτές προδιορίστηκαν μετά τις τελευταίες μεταθέσεις των εκπαιδευτικών".

Και πάλι η αιτιολόγηση για την μη τήρηση της κατά κλάδο αναλογίας στην αύξηση των οργανικών θέσεων των καθηγητών Μ.Ε. κατά 194 δεν είναι, νομίζω, παρήκ. Αφού τον περασμένο χρόνο πληρώθηκαν όλα τα κενά σε διδακτικό προσωπικό - όπως δημόσια δηλώνεται από αρμόδιους - οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν αυτό το χρόνο από αύξηση τμημάτων της δεν μπορεί παρά να είναι αναλογικές κατά κλάδο και επομένως λογικά δεν μπορεί να αιτιολογηθεί η θέσπιση 90 θέσεων φυσικών, 80 μαθηματικών και π.χ. 12 μόνο φιλόλογων που αποτελούν το 50% περίπου του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολείων. Με τις

παρατηρήσεις αυτές που θέτω υπόψη του Τμήματος και της υπηρεσίας και με επιφυλάξεις ως προς αυτό το σημείο εισηγούμαι να προωθηθεί το σχ. Π.Δ/τος

Ακολούθησε συζήτηση. Ο κ. Σκορδύλης ιδιαίτερα είπε: Με το σχέδιο του Π.Δ/τος που συζητούμε σήμερα δεν τηρείται η αναλογία των θέσεων κατά κλάδο όπως αυτή ορίζεται από το νόμο και συγκεκριμένα δεν τηρείται το 7% που προβλέπεται για τη Φυσική Αγωγή. Για το λόγο αυτό προτείνω να εναρμονίσουμε τις θέσεις όλων των κλάδων σύμφωνα με το νόμο ή εάν δεν προβούμε στη γενικότερη αυτή ρύθμιση να αυξήσουμε τις θέσεις της Φ. Αγωγής από 8 σε 12, σε 4 και 8 αντίστοιχα.

Όπως σας είναι γνωστό στην τελευταία παρόμοια ρύθμιση παρατηρήθηκε και πάλι η ίδια παρέκλιση με το αιτιολογικό πως δεν υπάρχουν γυμναστές για διορισμό. Σήμερα όμως υπάρχουν αδιόριστοι γυμναστές και παράλληλα πολλά κενά στην εκπαίδευση ώστε να θεωρείται σκόπιμη η τήρηση της προβλεπόμενης από το νόμο αναλογίας.

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη:

- α) Το άρθρο 2 του Ν.186/1975,
 - β) Το έγγραφο Δ4/654/13-6-83 της Διευθύνσεως Διοικητικών Υποθέσεων του Ε. του ΥΠΕΠΘ και το συνημμένο σ' αυτό σχέδιο Π.Δ/τος για "Αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης",
 - γ) Το έγγραφο Δ4/654α/22-6-83 της Διευθ. Διοικητικών Υποθέσεων του ΥΠΕΠΘ και το συνημμένο σ' αυτό υπηρεσιακό σημείωμα της Διευθ. Προσωπ. Μέσης Εκπαίδευσης,
 - δ) Την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά, και
 - ε) Τις απόψεις που αναπτύχθηκαν κατά τη συζήτηση του θέματος,
- δίνει δεκτό το σχ. Π.Δ/τος όπως έχει. Διατηρούν τις επιφυλάξεις τους ο κ. Δ. Σακκάς για τους λόγους που εκθέτει στην εισήγησή του και ο κ. Ι. Σκορδύλης για τους λόγους που ανέπτυξε κατά τη συζήτηση.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Αδαμόπουλος δηλώνει ότι έχει συγκεντρώσει ένα μεγάλο μέρος των οδηγιών που θα το προωθήσει στο ΥΠΕΠΘ για εκτύπωση. Πρώτα το Τμήμα αν θα ήταν σωστό οι οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής στη Β' Λυκείου, που είναι εξαιρετικά πολυσέλιδες και διαταράσσουν τη συμμετρία των μαθημάτων, να διαφοροποιηθούν από τις υπόλοιπες οδηγίες.

Ο Πρόεδρος λέγει ότι καταρχήν δεν αποτελεί άτοπο η εξαιρετική ανάπτυξη των οδηγιών ενός μαθήματος σε μια τάξη. Επειδή όμως υπάρχει πρόβλημα έγκαιρης εκτύπωσης τόσων πολλών σελίδων προτείνω να το αφήσουμε στη κρίση της υπηρεσίας της Δ/νσεως Εφ. Προγ. Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ αν οι συγκεκριμένες οδηγίες Φυσικής Β' Λυκείου θα κυκλοφορήσουν ενσωματωμένες στο έντυπο σώμα των Οδηγιών ή σε ξεχωριστό, δακτυλογραφημένο έως τεύχος ή εγκύκλιο, πράγμα που έτσι κι αλλιώς θα συμβεί και με άλλα μαθήματα που γι' αυτά το Τμήμα δεν είναι ακόμα σε θέση να διατυπώσει οριστικές οδηγίες.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Φρονώ ότι το πρόβλημα ένταξης ή μη του εκτενούς αυτού κειμένου (οδηγίες για τη διδασκαλία της Φυσικής στη Β' λυκείου στο τεύχος γενικών οδηγιών οφείλεται σε μια ολιγωρία μας να διευκρινίσουμε: - τι είναι γενικές οδηγίες
- τι είναι βιβλίο του καθηγητή.

Και εισηγούμαι: (1) τώρα να στείλουμε αυτά τα σύντομα κείμενα που θεωρήθηκαν από τους αρμόδιους εισηγητές Οδηγίες, (2) να επιφυλαχτούμε για το άλλο κείμενο που απαιτεί διαδικασίες και (3) να καταπιαστούμε κάποτε με τη διευκρίνιση των όρων είναι θέμα ουσίας.

Ο κ.κ. Τομπαζόης και Βαρουχάκης διαφωνούν με την πρόταση του Προέδρου στο σημείο εκείνο που γίνεται λόγος να αποφασίσει η Δ/νση Εφ. Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ για την ενσωμάτωση ή όχι των Οδηγιών της Φυσικής Β' Λυκείου στο κύριο σώμα των Οδηγιών.

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα αποφάνεται: Αποφασίζει οι Οδηγίες διδασκαλίας Φυσικής Β' Λυκείου να κυκλοφορήσουν σε χωριστό τεύχος ως εγκύκλιο.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Όπως είναι γνωστό στην γ' λυκείου, στα πλαίσια των ειδικών μαθημάτων της δέσμης γ' και της δέσμης δ' διδασκονται και θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις "πηγές". Για την εξυπηρέτηση αυτού του μαθήματος στείλαμε για ανατύπωση μερικά κεφάλαια, που κατά το παρελθόν περιέχονταν στο βιβλίο Ιστορία Επιλογής γ' λυκείου. Αυτά τα κεφάλαια θα αποτελέσουν το τεύχος α' του βιβλίου: θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις "πηγές" (για την γ' λυκείου, δέσμη γ' και δέσμη δ').

2.- Για την εξυπηρέτηση του ίδιου μαθήματος έχουμε αναθέσει τη συγγραφή 7 μονογραφιών σε ισάριθμους συγγραφείς (Γ. Κοντογιώργη, Ι. Γιαννόπουλο, Κ. Παπαθανασόπουλο, Β. Ασημομύτη, Περικλή Βακουφάρη, Θαν. Βερέμη κ. Φ.Κ. Βώρο). Τα νέα αυτά κείμενα, όταν κριθούν και εγκριθούν, θα αποτελέσουν το τεύχος β' του βιβλίου: θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις "πηγές" (για την γ' λυκείου, δέσμη γ' και δέσμη δ').

3.- Η τευχοποίηση αυτή κρίθηκε αναγκαία από τα πράγματα:

α) για λόγους έκτασης (οι "πηγές" δίνουν όγκο σε ένα βιβλίο που προορίζεται για 3 ώρες 7/μαδιαίο μάθημα όλο το χρόνο),

β) για λόγους έγκαιρης εκτύπωσης (τα κεφάλαια του α' τεύχους ήταν έτοιμα και τα προωθήσαμε με λίγες βελτιώσεις· τα κεφάλαια του β' μέρους έπρεπε να γραφτούν· και έχουν κιόλας κατατεθεί τα 6 απ' αυτά).

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο κ. Τομπάζης μεταφέρει την ακόλουθη πρόταση του κ. Σπυρόπουλου. Με δεδομένο ότι τον Ιούνιο του 1984 δεν θα διεξαχθούν Πανελλήνιες Εξετάσεις (παλαιού τύπου) που απαιτούσαν δύο εβδομάδες, το Τμήμα εισηγείται να προγραμματιστεί διδακτική εργασία στα Λύκεια από 11 Σεπτεμβρίου 1983 ως το τέλος (και όχι ως τις 20) Μαΐου 1984.

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα αποφασίζει να συστήσει με έμφαση στο ΥΠΕΠΘ η ημερομηνία λήξης του διδ. χρόνου 1983-84 να προσδιοριστεί όσο το δυνατόν πλησιέστερα στις 30 Μαΐου.

Θ Ε Μ Α 7ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- (1) 3559/30-6-1983
- (2) 3536α/29-6-1983
- (3) 3346/20-6-1983
- (4) 3570/30-6-1983

Στη συνέχεια ο κ. Δ. Τομπαζόης λέγει :

Θα ήθελα να ανακοινώσω στο Τμήμα ότι η Ομάδα Εργασίας της Θεσσαλονίκης, που συγγράφει τα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας του γυμνασίου, θα παραδώσει, σε πρώτη γραφή, στις αρχές Ιουλίου το βιβλίο της Α' Γυμνασίου. Ο προγραμματισμός της δουλειάς της ομάδας από και πέρα είναι ο ακόλουθος: Μέσα στον Ιούλιο, που η Ομάδα θα λείπει σε άδεια, θα δω το βιβλίο και θα κάνω τις παρατηρήσεις μου στο σύνολο της δουλειάς του πρώτου βιβλίου. Μέσα στον Αύγουστο θα το ξαναδούν οι συγγραφείς, μετά τις παρατηρήσεις μου, και με το νέο σχολικό έτος 1983 - 84 έχουμε την πρόθεση να το εφαρμόσουμε πειραματικά σε μερικά σχολεία, για να διαπιστώσουμε τη διδασκτική του απόδοση και έτσι να αποτελέσει το βιβλίο της Α' τάξης ένα βιβλίο-πιλότο και για τα υπόλοιπα βιβλία.

Θ Ε Μ Α 8ο

Το θέμα αναβάλλεται, γιατί δεν έχει κατατεθεί η γνωμάτευση των κριτών.

Θ Ε Μ Α 9ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Ο χάρτης, ο οποίος μας εστάλη με το αριθ. Φ. 300/10610 έγγραφο το ΟΣΚ με τίτλο "Ελλάδα και γείτονες" δεν έχει εγκριθεί από το ΚΕΜΕ τουλάχιστον από εγώ στην υπηρεσία αυτή. Δεν είναι ακριβώς χάρτης της Ελλάδας αλλά έχει και μεγάλο τμήμα των γειτονικών χωρών που στην κλίμακα αυτή μας δίνουν αρκετές λεπτομέρειες.

Ο χάρτης στην δεύτερη επιφάνειά του (όπισθεν) έχει άλλους μικρότερους καθώς και πληροφοριακά διαγράμματα.

./.

Δίνει πολλές πληροφορίες για το ανάγλυφο της Ελλάδος, μέρος της Γιουγκοσλαβίας, ολόκληρης της Αλβανίας και σχεδόν ολόκληρης της Βουλγαρίας, ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Τουρκίας, μέρος της Ασιατικής και τα παράλια της Κυρηναϊκής.

Γενικά τον θεωρώ κατάλληλο τόσο στην πρώτη όψη όσο και στη δευτέρα (δπισθεν). (ήαρόλα τα μικρά λάθη που έχουν ξεφύγει από τους κατασκευαστές) διότι δίνει μια ορθή γεωφυσική άποψη του χώρου). Έτσι σε μελλοντική επανέκδοσή του θα πρέπει π.χ. στην α' όψη να γίνουν διορθώσεις όπως :

- (α) Το Μεσολόγγι να τοποθετηθεί στην ορθή του θέση.
- (β) Τα Βαρδούσια να γραφούν στην ορθή τους θέση.
- (γ) Ο "Πατρικός" κόλπος να γραφεί "Πατραϊκός"
- (δ) Η Ανδριανούπολη να τεθεί από την άλλη όχθη του Έβρου
- (ε) Το Πλοβντίβ να γραφεί Φιλιππούπολη σε παρένθεση
- στ) Η Λάρισα να σημειωθεί έξω από τον Πηνειό ποταμό κλπ.

Στη δευτέρα όψη να ενημερωθεί στις αεροπορικές συγκοινωνίες, και να χωριστούν οι νομοί Άρτας - Πρέβεζας στο χάρτη πληθυσμού μετακινήσεων.

Επιπλέον στο εξής κάθε χάρτης που θα αγοράζεται από τον ΟΕΑΒ θα πρέπει να ελέγχεται κατά την κατασκευή του από ομάδα ειδικών καθηγητών επιφορτισμένων για το σκοπό αυτό ώστε να γίνεται ο αριθμός των λαθών ελάχιστος. Επίσης, θα έπρεπε να ερωτηθεί το ΚΕΜΕ για την σκοπιμότητα της αγοράς. Αυτή θα πρέπει να γίνεται σε σχέση με τα διδασκόμενα μαθήματα.

Ύστερα από συζήτηση διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις:

- (1) Να θεωρήσουμε τις παρατηρήσεις της εισήγησης ως ενδεικτικές για την ύπαρξη πολλών σφαλμάτων, και να κρίνουμε το χάρτη ακατάλληλο για διδακτικό.
- (2) Να εγκρίνουμε το χάρτη ως διδακτικό με την προϋπόθεση ότι θα διορθωθούν, όσα επισήμανε ο κ. Παπασημακόπουλος.
- (3) Να αναθέσουμε σε δύο ειδικούς μελέτη του χάρτη πριν προχωρήσουμε σε οριστική απόφαση.

Ψηφοφορία

Σκορόζλης	Τρίτη Πρόταση
Τομπάζης	" "
Παπασημακόπουλος	" "
Αδαμόπουλος	" "

./.

Παπαδόπουλος	Τρίτη πρόταση
Βώρος	Δεύτερη πρόταση
Βαρουχάκης	Τρίτη πρόταση
Σακκάς	" "
Κακριδής	πρώτη πρόταση

Το Τμήμα αποφασίζει να αναθέσει την προσεκτική μελέτη του χάρτη σε πρόσωπα που θα επιλέξει ο κ. Παπασημακόπουλος.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δ. Ζαραφονίτου
Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 58/1983

Εήμερα 4-7-1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα Ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομαπάδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδ. Σύμβουλος και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Β. Θεοδωρακόπουλος, γιατί ήταν απασχολημένος σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση, Κυρ. Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας (Επιτροπή για τα θρησκευτικά).

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Μεθοδευση κατασκευής χαρτών, σχεδίων κλπ. για τα διδ. βιβλία σύμφωνα με το Ν.1304/82. Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Διαδικασία κρίσης βιβλίου Κοινωνιολογίας δέσμης. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Ιστορίας Β' Λυκείου για το 1984/5. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Συμπλήρωση και διευκρινίσεις των αποφάσεων που αφορούν τα Ω.Π. Γυμνασίου και Λυκείου 1983-4. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Κρίση βιβλίου Ψυχολογίας Β' Λυκείου. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Γνωμοδότηση για τη συμμετοχή των Κοινωνικών Λειτουργών στην εκπαίδευση (έγγρα. του συνδέσμου τους). Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προτίσσεται το 2ο θέμα. Στην συζήτηση παραβρέθηκαν τα μέλη της Ομάδας Ευγραφής (Βασ. Φίλιας κ.ά.) και η Επιτροπή Κρίσης (κ. Τσουκαλάς κ.α.α.).

Ο κ. Φ. Κακριδής καλωσορίζει τους επισκέπτες συγγραφείς και κριτές και τους ευχαριστεί για την προθυμία τους να βοηθήσουν το ΚΕΜΕ (και το ΥΠΕΠΘ) στο έργο του.

Αμέσως μετά παίρνει το λόγο η κ. Δημόκη η οποία λέγει:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΑ ΛΑΜΠΡΗ-ΑΡΜΑΚΗ, επίκουρο Καθηγήτρια
Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

Δέν υπάρχει αμφιβολία ότι η συγγραφή ενός εισαγωγικού έγχειριδίου για
μιά έπιστήμη που μάλιστα για πρώτη φορά εισάγεται στην ύλη διδασκαλίας
στό επίπεδο της μέσης εκπαίδευσης, όπως είναι η κοινωνιολογία, είναι
ένα πολύ δύσκολο έγχειρρημα. Γιατί ένα τέτοιο εισαγωγικό έγχειρίδιο
είναι απαραίτητο να είναι ^{και λίγο} ενημερωτικό και περιεκτικό, ^{και λίγο} σύγχρονης και
απλό και κατανοητό: να εξοικειώνει του μαθητές που δέν έχουν προσλαμβά-
νει τους πρωταγωνιστές, ^{με τους} τους στόχους, τα
νουσες παραστάσεις για την έπιστήμη της κοινωνίας/ ^{και} τους στόχους, τα
άντικείμενα, τις μεθόδους, την εξέλιξη, την χρησιμότητα αλλά και τα όρια
της έπιστήμης αυτής. ^{Κι} όλα αυτά σε συντομία και κατά τρόπο σαφή και
παιδαγωγικό. Στο μέτρο που η κοινωνιολογία διέπεται από θεωρητικό και
εθνολογικό πλουραλισμό, ένα τέτοιο εισαγωγικό έγχειρίδιο θα πρέπει ^{έπίσης} ^{τις}
α πληροφορεί τον άναγνώστη για της κατάσταση αυτή, παραθέτοντας ^{έντι-}
νονόμενες απόψεις γύρω από τα μεγάλα κοινωνιολογικά προβλήματα, όπως λ.χ.
νεται στο τρίτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους (^{όχι} όμως και σε όλα ανεξαιρέτως
τά κεφάλαια) του έγχειριδίου που γράφτηκε από ομάδα συνεργατών κατω από
την έποπτεία του Καθηγητή Ε. Φίλια. Συγχρόνως θα πρέπει να τονίζεται και
η ένδετη που προσδίδει στην κοινωνιολογία η χρησιμοποίηση της έπιστημονι-
κής μεθόδου και η έφαρμογή της έμπειρικής έρευνας στην μελέτη των κοινωνικών
φαινομένων.

Οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζονται κατά την συγγραφή ενός εισαγωγικού
έγχειριδίου κοινωνιολογίας για την τρίτη Λυκείου, όπως αυτό που εξετάζεται
έδω, πολλαπλασιάζονται από την στιγμή που οι συγγραφείς είναι πολλοί.

Κι' αυτό γιατί, παρά την επιστημονική πολυμέρεια του κατά κάποιο τρόπο διασφαλίζεται έτσι, είναι σχεδόν αναπόφευκτο να έμφανίζονται έπικαλύψεις από κεφάλαιο σε κεφάλαιο (όπως λ.χ. το κεφάλαιο για τις κοινωνικές δομές και συμπεριφορά έπικαλύπτει έν μέρει θέματα που άλλοι συγγραφείς πραγματεύθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια, και συγκεκριμένα στο κεφ. για την κοινωνική στρωμάτωση και στο κεφ. για την κοινωνικοποίηση), καθώς και να λέμπει εκείνη η ένότητα γλώσσας, ύφους και ποδθεσης που πρόσδεδε σε μία τέτοια είσαγωγή στην κοινωνιολογία. μια αύστηρά λογική διάρβωση ^{σχέτικων} των/θεμάτων και υποθεμάτων.

Αν λάθει κανεί υποψη του τις παραπάνω σκέσεις δέν υπορεί παρά να καταλήξει στο ότι όλοι ανεξαιρέτως οι συγγραφείς είναι άξιοι συγκαληοίων που παρά τις έγγενεις δυσγέσεις που συνεπάγεται μια τέτοια συλλογική προσπάθεια σάν αυτή στην όποια πήραν μέρος, εονάσθηκαν με ζήλο και υπευθυνότητα για να ολοκληρώσουν μέσα στο βραχύ πρέγματι χρονικό διάστημα των έξι μηνών τό έργο τους.

Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν στόχο έχουν να συμβάλλουν στην βελτίωση του συλλογικού αυτού έργου. Κάθε παρατήρηση ή δέση παρατηρήσεων συνοδένεται και από κάποια συγκεκριμένη ποδταση που θα ήταν κατά την γνώμη μου χρήσιμο να ληφθεί υποψη από τον αντίστοιχο συγγραφέα τους αντίστοιχους ή/συγγραφείς, σάν γενικότερος γνώμονας για την επανεπεξεργασία του σχετικού κειμένου.

Ι. Η γλώσσα

Αν αναλογισθεί κανείς ότι η είσαγωγή της κοινωνιολογίας στην τρίτη Δυκείου παρέχει μια μοναδική ευκαιρία να επικοινωνήσει σωστά ή νέα γενιά με την γλώσσα της κοινωνιολογίας, όπως αυτή χρησιμοποιείται μέσα στο σχετικό ένχειρίδιο, τότε δέν μπορεί παρά να δεθεί ότι πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στόν τρόπους διατυπωσης των διάφορων κοινωνιολογικών όρων που περιέχονται σε αυτό.

α. Ξενόφερτοι όροι

Γιατί νά χρησιμοποιούμε τόν όρο κουλτούρα (βλ. σελ. II2) ή τόν όρο
 λγ. ή τόν όρο "νόρμες" (βλ. σελ. 167)
 συνικτιοναλιστές (βλ. σελ. 63), όταν στήν γλώσσα μας υπάρχει οχ αντίστοιχος
 ελληνογενής
 /όρος πολιτισμός (πνευματικός πολιτισμός μέ τόν όποιο αποδίδεται ό
 όρος CULTURE, καί τεχνικός ή θλικός πολιτισμός μέ τόν όποιο αποδίδεται
 ό όρος CIVILIZATION μέ τήν έννοια τού τού έδωσε ό A. WEBER) ή ή
 αντίστοιχος όρος λειτουργηστές (δηλαδή όπαθεί της λογής τού λειτουργισμού)
 ή ό αντίστοιχος όρος "κότυπα";
 α.α. Πρόταση

"Όλοι οί Ξενόφερτοι όροι νά αντικατασταθοῦν μέ καθαρότετους
 ελληνικούς όρους.

β. Όρθή διατύπωση κοινωνιολογικῶν όρων

Γιατί νά μήν αξιοποιηθεῖ ή ένκαιρία πού παρέχεται τήν στιγμή
 αὐτή νά καθιερωθοῦν σωστά στήν ελληνική γλώσσα όρισμένοι κοινωνιολο-
 γικοί όροι κλειδιά; Α.χ. ό όρος "κοινωνική διαστρωμάτωση" πού
 χρησιμοποιεῖται συχνά γιά νά αποδοθεῖ ό όρος "SOCIAL STRATIFICATION"
 εἶναι κατά τήν γνώμη μου λανθασμένος. "Ο σωστός όρος τόν όποιο
 βρῆκαμε καί στόχ Μέγα Δεξικόν "Όλης της Έλληνικής Γλώσσης τού
 Α. Δημητράκου εἶναι στρωμάτωση, δηλαδή διάιρεση (στήν περίπτωση μας
 της κοινωνίας) κατά στρώματα. Τό "διά" δέν προσθέτει ἀπολύτως τίποτε
 στό νόημα τού όρου, ἀντίθετα μάλιστα εἶναι σάν ό αντίστοιχος ἀγγλοσαξων-
 νικός όρος νά "ήταν "CROSS-STRATIFICATION".

χ Γιατί νά μιλοῦμε γιά τήν πυρηνική οἰκογένεια πού θυμίζει τόν πυρηνικό
 πόλεμο, όταν πολύ σαφέστερος εἶναι ό όρος "οἰκογένεια πυρήνας";

β.β. Πρόταση

"Ο όρος διαστρωμάτωση νά αντικατασταθεῖ ἀπό τόν όρο στρωμάτωση
 πυρηνική οἰκογένεια
 (βλ. κεφ. 3 πρώτου μέρους) καί ό όρος ~~XXXXXX~~ από τόν
 όρο οἰκογένεια πυρήνας (βλ. κεφ. I πρώτου μέρους)

Υ. Ενοποίηση κοινωνιολογικών όρων

Εκδόσιμο θα ήταν να χρησιμοποιούνται πάντοτε σε όλα τα κείμενα οι ίδιοι όροι για να χαρακτηρίζουν το ίδιο πράγμα λ.χ. όχι τότε "έκτεταμένη" οικογένεια (σελ. II.) και τότε "εύρεια" οικογένεια (σελ. 34), αλλά πάντοτε έκτεταμένη οικογένεια κλπ.

Σημ. Προσσχέ επίσης στην ορθογραφία: βλ. λ.χ. φύλο με δύο λ στην σελ. 201.

2. Παιδαγωγική λειτουργία του εγχειριδίου (βασικές έλλείψεις, διάβρωση, ορισμοί, μονομέρεια, έρωτήσεις).

α. Βασικές έλλείψεις

-Κεφάλαιο για την έπιστήμη της κοινωνιολογίας

Οι μαθητές που για πρώτη φορά έρχονται σε έπαφή με την έπιστήμη της κοινωνίας δέν μπορούν να άντιληφθούν την ταυτότητα της έπιστήμης αυτής διαβάζοντας μόνο τις επιμέρους αναλύσεις των κοινωνικών φαινομένων που περιέχονται στο σχετικό εγχειρίδιο. Απαραίτητο είναι να ενημερωθούν κατά τρόπο συστηματικό ~~χωρίς~~ για το άντικείμενο, τις μεθόδους και την εξέλιξη της κοινωνιολογίας στα πλαίσια ενός ειδικού κεφαλαίου.

Πρόταση

Νά περιληφθεί στο βιβλίο ένα σχετικά έκτεταμένο κεφάλαιο για την γέννηση, τους πρωταγωνιστές, τις επιδιώξεις, τα άντικείμενα, ~~τ~~ τις μεθόδους και την χρησιμότητα της κοινωνιολογίας, τό όποιο μάλιστα θα πρέπει να είναι και τό πρώτο στην ~~δη~~ διάβρωση των σχετικών κεφαλαίων. Αν οι συγγραφείς του εγχειριδίου δέν έχουν στην διάθεσή τους τόν άπαιτούμενο χρόνο για να συγγράφουν έναν τέτοιο κεφάλαιο, θα μπορούσε κατά την γνώμη μου να χρησιμοποιηθεί ή Είσαγωγή στην Έπιστήμη της Κοινωνιολογίας της Α. Νικολάου-Σροκοβίτη (Παπαζήση, ^{Αθήνα} 1978) μέχρι και την σελίδα 55, με όρισμένες ίσως προσθήκες και βελτιώσεις.

Μικρό βιογραφικό λεξικό των κοινωνιολόγων και λοιπών κοινωνικών

επιστημόνων που αναφέρονται στα κείμενα

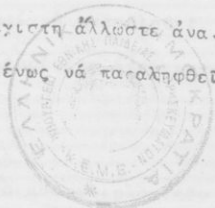
Οι μαθητές που για πρώτη φορά έρχονται σε επαφή με τα όντοια
των σπουδαιών κοινωνικών επιστημόνων είναι απαραίτητο να μπορούν να
τούς τοποθετήσουν μέσα στον χρόνο και στον γεωγραφικό αλλά και διανοητικό
χώρο. Πουθενά μέσα στο κείμενο δεν γίνεται μνεία της εποχής που έζησαν
οι κοινωνικοί επιστήμονες που αναφέρονται (MARX, WEBER, DURKHEIM, GURVITCH
FREUD, FROMM, ALLPORT κλπ) , του τόπου της καταγωγής τους, των σπουδαιότερων
έργων τους.

Πρόταση

Να περιληφθεί ένα παράρτημα με σύντομες βιογραφίες (τριών τεσσάρων γραμμών
των σπουδαιότερων κοινωνικών επιστημόνων που αναφέρονται στα διάφορα
κεφάλαια. Έπίσης μέσα στο ίδιο το κείμενο να αναφέρεται πάντοτε και το
μικρό όνομα του κάθε κοινωνικού επιστήμονα (λ.γ. Γιώργος GURVITCH) καθώς
και μέσα σε παρένθεση ή περίοδος κατά τη νοοία έζησε.

β. Η διάρθρωση-οι επικαλύψεις

Στην περίπτωση που συμπεριληφθεί και ένα εισαγωγικό κεφάλαιο
για την επιστήμη της κοινωνίας , το όλο βιβλίο θα γινόταν ίσως
πολύ μεγάλο και συνεπώς το περιεχόμενο του θα έπρεπε να επανεξετασθεί ,
όχι όμως με βάση μόνο το κριτήριο της σχετικής συντομίας, αλλά κι
το κριτήριο της μη επανάληψης των ίδιων περίπου σημείων από κεφάλαιο
σε κεφάλαιο. Α.χ. εφ'όσον στο πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο προσδιοριθεί
η σχέση μεταξύ κοινωνιολογίας και κοινωνικής ψυχολογίας, το κεφάλαιο
κοινωνιολογία και κοινωνική ψυχολογία (στο όποιο ελάχιστη άλλωστε ανα-
φορά γίνεται στην κοινωνιολογία) θα μπορούσε ενδεχομένως να παραληφθεί.

Επίσης στο μέτρο που το πρώτο μέρος του κεφαλαίου Κοινωνικής
Δομής και Συμπεριφορά επικάλυπτε μέρος της προβληματικής που
ανάπτυσσεται στο προηγούμενο κεφάλαιο για την κοινωνικοποίηση
(παρά τις επιμέρους ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις που περιέχει) θα
μπορούσε ενδεχομένως να παραληφθεί (από σελ. 182-200). Ακόμη, τα
τρία κεφάλαια, Κοινωνική Στάση, Ψευδοτυπα-προκαταλήψεις, Γνώμη -
κοινή γνώμη, θα μπορούσαν ενδεχομένως να συγχωνευθούν σε ένα
βασικό κεφάλαιο που θα συνοφίξει τα σημαντικά ευρήματα της κοινωνικής
ψυχολογίας κ.ο.κ.

Πρόταση

Νά επανεξετασθεί η όλη διάρθρωση των κεφαλαίων με βάση τα
κριτήρια της συντομίας, της απλότητας και της μη επικάλυψης και
ο κάθε συγγραφέας σε συνεργασία με τους άλλους συγγραφείς να προσαρμόσει
ανάλογα το κεφάλαιο ή τα κεφάλαιά του.

Υ.Τό πρόβλημα των κοινωνιολογικών όρισμών

Για να μην δημιουργηθεί σύγχυση στους μαθητές από την
ποικιλία των κοινωνιολογικών όρισμών που δίνονται για το ίδιο φαινό-
μενο (λχ. ο πολιτισμός (κουλτούρα) ορίζεται διαφορετικά στην σελ. 116
ως σύνολο πρακτικών- και διαφορετικά στις σσ 196-197 ως σύνολο κυριόρχων
κοινωνικών δυνάμεων και κανόνων- ή η από την ανεπάρκεια ενός δεδομένου
όρισμού (βλ. λ.χ. τον όρισμό της κοινότητας στην σελ. 1 που παρανομιάζει
την ευρύτερη κοινωνιολογική έννοια της κοινότητας), είναι απαραίτητο
να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο πρόβλημα των κοινωνιολογικών όρισμών.

Γεγονός είναι ότι η κοινωνιολογία χαρακτηρίζεται από πολυφωνία
όρισμών. Αυτό όπως θα πρέπει να ληφθεί στην εισαγωγή και να καταβληθεί
κάθε προσπάθεια να υιοθετούνται οι περισσότερο δόκιμοι, ευρύτερα αποδεκτοί
όρισμοί από τον κάθε συγγραφέα.

Πρόταση

Νά συμπεριληφθεί στο παράρτημα ένα σύντομο γλωσσάριο κοινωνιολογικών

έννοιῶν πού θά βοηθάει τούς μαθητές νά ἐξοικειώνονται μέ τήν ἐπιστημονική γλώσσα τῆς κοινωνιολογίας. Καί βέβαια δέν θά πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται εἰδικοί ὅροι , ὅπως ἐσωτερικευση (σελ. 186), ἡ περιθωριοποίηση (σελ. 197) χωρίς νά δίνεται σέ ἀπλή γλώσσα ἡ ἀντίστοιχη ἐπεξήγηση.

6. Μονοψέχεια

Βασική παιδαγωγική λειτουργία ἑνός ἐπιστημονικοῦ ἐγχειριδίου εἰσαγωγικοῦ σέ κάποια συγκεκριμένη ἐπιστήμη εἶναι νά μεταδώσει ὅσο πιά ἀντικειμενικά μπορεῖ τίς τοποθετήσεις καί τά εὐρήματα τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς ὥστε ὁ ἀναγνώστης νά ἀντιληφθεῖ τήν πραγματική βάση τῆς ἐπιστήμης πού ἐξετάζει. Ἡ πραγματική κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν κοινωνιολογία εἶναι πέρα ἀπό κάθε ἀμφισβήτηση πλουραλιστική. Ἀυτό ὅπως δέν διαφάνεται ἐξ' ἑαυτοῦ σέ ὅλα τά κεφάλαια. Α.χ. στό ἀξιόλογο κατά τά ἄλλα κεφάλαια γιά τήν ἰδεολογία (ἐνῶ ἀπό τά δυσχερέστερα θέματα πού ἐξετάζει ἡ κοινωνιολογία) δέν γίνεται ἀναφορά στούς ποικίλους ὁρισμούς τῆς ἰδεολογίας , ἀλλ' οὔτε στόν ἐπικρατέστερο ὁρισμό, καί ἡ ἰδεολογία ταυτίζεται μέ τήν "ὀλική ἀναπαράσταση τῆς φυσικῆς καί κοινωνικῆς πραγματικότητας", ταύτιση πού ἀπῆλθε τήν θεωρητική τοποθέτηση τοῦ συγγραφέα ἀλλά πού δέν ἔχει νίσει εὐρύτερα παραδεκτή. Μέ βάση τόν ὁρισμό αὐτό πῶς διακρίνεται ἡ ἰδεολογία ἀπό τήν ἐπιστήμη; Καί χωρίς τήν ἀναφορά σέ μιᾶ τέτοια διάκριση , πῶς θά ἐξοικειωθοῦν οἱ μαθητές μέ τόν ἐπιστημονικό τρόπο σκέψης - ἄλλον βασικό στόχο ἑνός ἐπιστημονικοῦ ἐγχειριδίου; Ἀνάλογες παρατηρήσεις μπορεῖ νά γίνουν καί γιά τό πνεῦμα μονοψέχειας πού ἐνδεχομένως διέπει καί τήν ἀνάπτυξη ἄλλων θεμάτων, λ.χ. Κράτους καί ἐξουσίας , γέννηση βιομηχανικῆς κοινωνίας κλπ.

Πρόταση

Ο κάθε συγγραφέας με κριτήριο την ανάγκη παράθεσης διαθεσιμικών δημοσιευμένων τοποθετήσεων να εμπλουτίζει ανάλογα και το σχετικό κεφάλαιο, στην περίπτωση που δεν τό έχει ήδη κάνει.

ε. ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Οι ερωτήσεις- τό κύριο αυτό εργαλείο μάθησης- είναι συχνά πολύ δύσκολες (λχ. η έρ.7 στην σελ. 180) ή δεν έχουν άμεσα σημεία αναφοράς μέσα στο ίδιο τό κείμενο (λ.χ. έρ. 3 , σελ 180).

Πρόταση

Οι συγγραφείς να συνεργασθούν με έναν καθηγητή Λυκείου , ούτως- ώστε οι ερωτήσεις που εά περιληφθούν μέσα στο έγχειρίδιο να εκπληρώνουν τόν βασικό παιδαγωγικό σκοπό τους: δηλαδή, να δίνουν τήν ευκαιρία στον μαθητή να άσκει τήν κριτική του σκέψη (άλλά πάνω σε συγκεκριμένα δεδομένα) και να τόν προετοιμάζουν για τίς εξετάσεις.

3. Άλλες παρατηρήσεις

Ορισμένες σημαντικές κοινωνικές τάσεις που χαρακτηρίζουν τίς σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες μας δεν τονίζονται επαρκώς: λ.χ. η διεύρυνση των μεσαίων στρωμάτων (λγ. σελ.31) ή ατμή συνεχώς βελτιούμενη θέση των γυναικών (λχ. σελ.33). Αξιομένου μάλιστα ότι στην χώρα μας έγινε πρόσκατα ή μεταρρύθμιση του οίκονομειακού μας δικαίου με στόχο τόν εκσυγχρονισμό των ρόλων των δύο φύλων μέσα στην έλληνική οίκονγένεια και κοινωνία, χρήσιμο θά ήταν να γινόταν και κάποια είδική αναφορά στην όλη αυτή προβληματική τής έσοτιμίας των δύο φύλων.

Πρόταση

Οι συγγραφείς να εμπλουτίσουν τά κεφάλαιά τους με αναφορές σε συγκεκριμένα πα.αδείγματα κοινωνικών τάσεων και φαινομένων στην σύγχρονη έλληνική κοινωνία.

Ο κ. Τσουκαλάς λέγει:

- 1.- Η συγγραφή βιβλίου Κοινωνιολογίας για κλάη τη μέση εκπαίδευση είναι εγχείρημα που παρουσιάζει εντελώς εξαιρετικές δυσκολίες, κυρίως στον τόπο μας, όπως μέχρι τώρα η θεωρητική προπαιδεία είναι περίπου ανύπαρκτη.
- 2.- Το βιβλίο στο σύνολό του είναι στη σωστή κατεύθυνση. Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι έχει φθάσει σε εντελώς ικανοποιητικό αποτέλεσμα.
- 3.- Ο μεγάλος αριθμός των συγγραφέων που, μοιράζα, επολέγουν διαφορετικές σκοπιές για την ανάπτυξη παραπλήσιων αντικειμένων, οδηγεί αναπόφευκτα σε αλληλοεπικαλύψεις και καμιά φορά και σε αντιφάσεις.
- 4.- Ειδικά στην Ελλάδα, όπου επικρατεί ακόμα η αποστήθιση και η άκριτη ανάληψη των κειμένων οι οποιεσδήποτε αντιφάσεις ή ακόμα και τυχόν διαφαινόμενες "διαφωνίες" ανάμεσα στους συγγραφείς κινδυνεύουν να είναι καταλυτικές.
- 5.- Η γνώμη μου είναι ότι το βιβλίο, ως έχει, δεν πρέπει να κυκλοφορήσει. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής θα έπρεπε ίσως να εναρμονίσει τα κείμενα μεταξύ τους έτσι ώστε να απαλειφθούν όλες οι αντιφάσεις και να μειωθούν οι επικαλύψεις. Η εργασία αυτή είναι εξαιρετικά κοπιώδης και απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα.
- 6.- Επί μέρους παρατηρήσεις στα κείμενα έχω κάνει πολλές, όπως φαίνεται από το επισυναπτόμενο αντίτυπο. Οι παρατηρήσεις αυτές έχουν όμως πολύ λιγότερη σημασία, δεδομένου ότι όλα τα κείμενα είναι καλά, και με μικρές βελτιώσεις μπορούν να γίνουν πολύ καλά. Το πρόβλημα όμως της σύνδεσης ανάμεσά τους παραμένει δυστυχώς αθέρατο.
- 7.- Είμαι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνιση.

Ο κ. Σταύρου λέγει: Ξεκινώντας από τη διαπίστωση που έχουμε κάνει, όσοι, με πολύ κόπο, διδάξαμε το μάθημα, βασισμένοι στα δύο περσινά σχολικά εγχειρίδια και με πρόσθετη βοήθεια 5,6 βιβλίο Κοινωνιολογίας από τα πιο γνωστά και κλασικά της επιστήμης, ότι δηλ. είχε εξασφαλίσει το μάθημα το "κατ' αρχήν" ενδιαφέρον των μαθητών, ένιωσα προσωπικά μεγάλο το βάρος και την ευθύνη να διατυπώσω τη γνώμη μου για το καινούριο βιβλίο.

Έτσι μελέτησα με προσοχή το κείμενο και σαν φιλόλογος και σαν δάσκαλος. Η φιλολογική και η διδακτική προσέγγιση, που επιχείρησα, ήταν σε μέγα πιο οικείες, ενώ για την επιστημονική θεώρηση του βιβλίου, οι παρατηρήσεις μου συγκεντρώνονται σε μερικές απορίες και προτάσεις, που έχουν στόχο να κάνουν το περιεχόμενο του βιβλίου πιο εύληπτο από το μαθητή.

Στο σύνολό του το σύγγραμμα κρίνεται αξιόλογο πόνημα, που εξυπηρετεί τους σκοπούς του μαθήματος, όπως αυτοί περιγράφονται στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Τα περιεχόμενά του συμφωνούν με το σχέδιο αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος, όπως διαμορφώθηκε στη συνεδρία σας 68/82, με την παρατήρηση ότι έχει προστεθεί ένα κεφάλαιο στο Β' μέρος, "Κοινωνιολογία και Κοινωνική ψυχολογία" και έχει αναδιαρθρωθεί το περιεχόμενο του κεφαλαίου 7 του σχεδίου σε 30, 40, 50, 60 και 70 κεφάλαια.

Για να μπορέσετε να εντοπίσετε και να ελέγξετε πιο εύκολα τις παρατηρήσεις μου, θα σας παραδώσω το κείμενο αυτό με ταξινομημένες κατά κατηγορίες τις παρατηρήσεις, καθώς και το σύγγραμμά σας πάνω στο οποίο είναι σημειωμένες.

Ι.- Γλωσσικές (γραμματικές - συντακτικές)

Οι περισσότερες οφείλονται σε αβλεψίες κατά τη δακτυλογράφηση ή είνε επουσιώδεις διορθώσεις, όπως η διατήρηση ή η αποβολή του τελικού -ν- των λέξεων, ή άλλες που οφείλονται σε αναθεώρηση κανόνων της γραμματικής, με την έκδοση του 1981 σε σχέση με του 1977 (π.χ. νεότερος).

Ακόμη είναι μερικές συντακτικές ανκολουθίες που εύκολα διορθώνονται με μετακίνηση ορισμένων λέξεων ή με αλλαγές στη στίξη. Δε χρειάζεται να αποριθμώ αυτές τις περιπτώσεις, είναι σημειωμένες πάνω στο αντίγραφο

που θα σας παραδώσω. Τότε στην αντίστοιχη τεχνική αντιστοιχία των συλλήψεων.

II.- Εννοιολογικές

Αφορούν τη χρήση ορισμένων εννοιών και κολό είναι να τις δείτε και σεις σε σχέση με την πρόταση στην οποία βρίσκονται και με στόχο την απλούστερη διατύπωσή τους. Μερικές μπορείτε εύκολα να τις αντικαταστήσετε με πιο δόκιμες και οικείες στο μθητή, ενώ άλλες που αποτελούν κοινωνιολογικούς όρους θα ήταν σκόπιμο να τις εξηγήσετε πληρέστερα με μια υποσημείωση στο κάτω μέρος της σελίδας ή σ' ένα γλωσσάρι στο τέλος του βιβλίου.

Ακόμη, όπου χρησιμοποιείτε ξένους όρους, προτείνουμε να θέσετε την αντίστοιχη ελληνική λέξη - αν είναι ακριβής - και στη συνέχεια μέσα σε παρένθεση την ξένη λέξη.

Μερικά παραδείγματα:

σελ. 2 στχ. 10: ο καθημερινός των έργων... είναι χαμηλός: προτείνουμε περιορισμένος.

σελ. 4 στχ. 21:...το αποτέλεσμα αυτής της ευσυνέδετης διατήρησης.... προτείνουμε ενσυνείδητος.

σελ. 29 στχ. 19: παγκοσμιοποίηση, προτείνουμε διεθνοποίηση

σελ. 80 " 6: συγκρισιμότητα, προτείνουμε σύγκριση ή δυνατότητα σύγκρ

σελ. 42 " 20: ιδεότυπος, προτείνουμε υποσημείωση για εξήγηση του όρου

σελ. 117 " 18: διολεκτική σχέση, " " " "

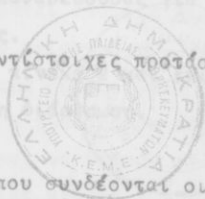
Ακόμη: φονξιοναλιστές, μονουφικτούρα νόρμες: να δοθεί η ελληνική λέξη και σε παρένθεση η ξένη.

Οι περιπτώσεις αυτής της κατηγορίας και οι αντίστοιχες προτάσεις έχουν σημειωθεί στον πίνακα 1 που ακολουθεί.

III.- Διάρθρωση - σύνδεση παραγράφων

Οι παρατηρήσεις αναφέρονται στον τρόπο που συνδέονται οι προτάσεις και διαρθρώνονται ορισμένες παραγράφους. Σας αναφέρω ένα-δύο δείγματα για να εννοήσετε το πνεύμα αυτών των παρατηρήσεων και να προχωρήσετε στη αναδιάρθρωσή τους με στόχο να γίνουν πληρέστερα κατανοητές από τους μαθητές.

σελ. 34 στχ. 4-15: στον περιορισμό των γεννήσεων, που οφείλεται σ' ένα

συνδυασμό παραγόντων τόσο στην ανάπτυξη τεχνικών αποφυγής των συλλήψεων, το οποίο σημαίνει δυνατότητα οικογενειακού προγραμματισμού, όσο και στο υψηλό κόστος ανατροφής των παιδιών στο αστικό πλαίσιο, καθώς επίσης και σε μια διαφορετική αντίληψη της ζωής και της φιλοδοξίας κοινωνικής ανόδου των κατοίκων της πόλης.

προτείνουμε: στον περιορισμό των γεννήσεων και στο γεγονός ότι οι κάτοικοι της πόλης διαμορφώνουν μια διαφορετική αντίληψη για τη ζωή και τρέφουν φιλοδοξίες για κοινωνική άνοδο. Ο περιορισμός των γεννήσεων οφείλεται τόσο στην ανάπτυξη τεχνικών αποφυγής των συλλήψεων - που σημαίνει δυνατότητα οικογενειακού προγραμματισμού - όσο και στο υψηλό κόστος ανατροφής των παιδιών στα αστικά κέντρα.

σελ. 69 στχ. 10-12: Ταξική αλληλεγγύη σημαίνει την ένταση, που οι εργάτες δρουν από κοινού για να πετύχουν πολιτικούς ή οικονομικούς στόχους.

προτείνουμε: Ταξική αλληλεγγύη είναι η αλληλοϋποστήριξη και αλληλοβοήθεια των εργατών για να δράσουν από κοινού και πετύχουν πολιτικούς ή οικονομικούς στόχους.

Η αναδιατύπωση των παραγράφων που επιχείρησα αφορούσε:

- α) τη συντακτική εξομάλυνση μιας πρότασης
- β) τη συμπλήρωση μιας πρότασης για να γίνει πληρέστερα κατανοητή
- γ) την παράλειψη λέξεων σε περιπτώσεις πλεονασμού
- δ) την αναλυτικότερη διατύπωση
- ε) την αντικατάσταση λέξεων ή σύνταξης της καθαρεύουσας για να προσεγγίσει ο γραπτός λόγος το ύφος της δημοτικής.

Καταγραφή αυτών των περιπτώσεων γίνεται στον πίνακα 2 και επισήμανσή του στο περιθώριο του συγγράμματος με την ένδειξη διδέρωση.

IV.- Παραδείγματα-εικονογράφηση

Ετην κατηγορία των διδακτικών παρατηρήσεων θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα παραδείγματα και την εικονογράφηση. Επειδή καθοδηγούν τον καθηγητή στον τρόπο και τη μέθοδο διδασκαλίας και βοηθούν στην κατανόηση του περιεχομένου του βιβλίου και στην πρακτική αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων από τους μαθητές, παρακαλώ να εξετάσετε τις περιπτώσεις που αναφέρονται στον πίνακα 3 ή και άλλες, που θα εντοπίσετε εσείς για να πλοτίσετε το κείμενο με παραδείγματα. Από την άποψη αυτή πετυχημένα και χρο

σιμα παραδείγματα υπάρχουν στο κεφ. 4 του Α' μέρους.

Ίσως είναι δύσκολο να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα στα κεφάλαια, που η διαφώτιση των θεμάτων γίνεται μέσα από την ιστορική τους εξέλιξη· εκεί όμως, ίσως, είχαν θέση οι εικόνες, αντί για τα παραδείγματα, που κάνουν και πιο θελητικό το βιβλίο.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι χρήσιμο θα ήταν ένα παράδειγμα στη σελ. 160 στχ. 4-12, που θα έδειχνε τον τρόπο προσέγγισης των κοινωνικών κανόνων από τα μέλη μιας ομάδας (ήμεσο, έμμεσο..).

Η σκόνη στη σελ. 41 στχ. 7-10 παράδειγμα μεταβολής των παραγωγικών δυνάμεων και σχέσεων και αντίστοιχα της κοινωνίας.

Ιδιαίτερα για την εικονογράφηση το υ βιβλίου ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για τη σελ. 2 στχ. 14,15, όπου αναγράφεται "μηχανική και οργανική αλληλεγγύη" υπάρχουν δύο εύγλωτες φωτογραφίες (μελεζάντα) σχετικές με το θέμα, στη σελ. 136 και 137 στο βιβλίο "Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία" Ιμόγενν Ζέγκερ, έκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1972.

Επίσης για το θέμα της σελ. 144 στχ. 11 "το όλο είναι περισσότερο από το άθροισμα των μερών του, υπάρχει εικόνα στο ίδιο βιβλίο στη σελ. 93. Περιπτώσεις σαν αυτές έχουν καταγραφεί στον πίνακα που ακολουθεί.

V.- Παρουσίαση κοινωνιολόγων

Προτείνουμε, όπου για πρώτη φορά αναφέρονται απόψεις κλασικών κοινωνιολόγων ή άλλων γνωστών και αναγνωρισμένων επιστημόνων, να γίνεται η παρουσίαση τους με μία φωτογραφία στο 1/6 της σελίδας και σε λεζάντα το πλήρες ονομά τους με τα ξένα στοιχεία και ο χρόνος που έζησαν. Περισσότερες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο τους να δοθούν σε ιδιαίτερο κατάλογο ονομάτων στο τέλος του βιβλίου. Βλέπε πίνακα 4.

VI.- Παρατηρήσεις σχετικές με το περιεχόμενο

Ερωτηματικά και απορίες σχετικά με το περιεχόμενο έχουν καταγραφεί στον πίνακα 5, επίσης επιχειρούμε και μερικές προτάσεις π.χ. Να γίνει η διάκριση του ιδεότυπου από τον ιδωνικό τύπο, που αναφέρεται στο στίχο 20 της σελ. 42, να ελεγχθεί η χρήση του όρου πολιτισμικός (ή πολιτιστικός) στο στίχο 5 της σελ. 157 και στο στίχο 13 της σελίδας 311.
./.

- Να εξεταστεί ο θεσμός της εκπαίδευσης όπως εξετάζεται της οικογένειας στη σελ. 88 και εξής.
- Να αντιμετωπιστεί η περίπτωση να διατυπωθούν οι στόχοι σε κάθε κεφάλαιο.
- Να περιληφθεί στο τέλος του βιβλίου α) γλωσσάρι όρων β) σύντομο βιογραφικό των κοινωνιολόγων όπως αναφέραμε παραπάνω.
- Να προστεθούν οι σελίδες στις οποίες παραπέμπουν τα αντίστοιχα κεφάλαια στα περιεχόμενα.
- Να προστεθεί ένα τελευταίο κεφάλαιο "εφαρμοσμένη Κοινωνιολογία" και να μεταφερθούν εκεί οι πίνακες των σελ. 7,8,13 αν είναι χρήσιμο οι σελ. 80-82 "Μεθοδολογικά προβλήματα μέτρησης της κινητικότητας" και να προστεθούν άλλα θέματα.
- Χρήσιμο, πιστεύουμε, είναι να προστεθεί στο βιβλίο μία εισαγωγή στην επιστήμη. Σ' αυτή μπορεί να γίνει μία ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης της επιστήμης μέχρι σήμερα, να γίνει αναφορά στις αιτίες που τη γέννησαν, στους κλασικούς κοινωνιολόγους και στο έργο τους· να εξηγηθούν οι λόγοι που κάνουν την επιστήμη ζωντανή και επίκαιρη και να τονιστεί η σημασία της για τη σύγχρονη κοινωνία.
- Ιδιαίτερη μνεία επιθυμούμε να κάνουμε στο πρόβλημα που θέτουν οι ερωτήσεις. Επειδή αποτελούν μέρος της διδακτικής πράξης και επηρεάζουν τη μορφή και τις μεθόδους διδασκαλίας, καλό είναι να επιδιώκουμε μ' αυτές παράλληλα με την εμπέδωση του περιεχομένου να καλλιεργήσουμε τη κρίση των μαθητών και την ικανότητα να αξιολογούν, προσανατολιζοντας έτσι τους μαθητές μας σε μία δημιουργική μάθηση (υπάρχουν τέτοιες σε μερικά κεφάλαια).
- Η διατύπωση των ερωτήσεων - ασκήσεων του περσινού εγχειριδίου και ο χωρισμός τους σε δύο ή τρεις ομάδες, ανάλογα με τη δυσκολία και τον στόχο τους, μπορούν να αποτελέσουν υπόδειγμα.
- Πρέπει να το επιχειρήσουμε γιατί είναι σύμφωνο, με τους σκοπούς, που θέλει για το μάθημα, το αναλυτικό πρόγραμμα, γιατί θα βοηθήσει τους μαθητές στην αντιμετώπιση πρακτικών προβλημάτων στη ζωή τους, γιατί είναι σύμφωνο με τις υπουργικές δηλώσεις της 9-8-1982 "οι εξετάσεις δε θα περιορίζονται σε επανάληψη διδασμένης ύλης αλλά θα επιχειτούν ιδιαίτερα την κρίση, τη διατύπωση γνώμης". Οι ερωτήσεις αυτές πρέπει να έχουν συγκεκριμένη αναφορά-αφετηρία το περιεχόμενο του εγχειριδίου

και να καλούν το μαθητή σε μια αναγωγή στο σήμερα. Για το σκοπό αυτό δίνουμε μερικά παραδείγματα με την επιφύλαξη της δικής σας έγκρισης:

Ερώτηση 1 (από σελ. 1-2): Μελετώντας τα γενικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας μπορείτε να συμπεράνετε ποιο είναι η βάση της οργάνωσης μιας κοινότητας; που στηρίζετε το συμπέρασμά σας;

Ερώτηση 2 (από σελ. 1-2): Ποιά από τα γενικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας α) διατηρούνται και σήμερα στις αγροτικές κοινότητες της χώρας μας, β) ποια έχουν μεταβληθεί και γ) ποια δεν υφίστανται καθόλου.

Ερώτηση 3 (από σελ. 3): Πώς εξηγείτε τη φράση "η ισορροπία του οικολογικού περιβάλλοντος με τον ανθρώπινο πληθυσμό βρίσκεται πίσω απ' την οργάνωση της οικονομίας". Δώστε παραδείγματα από τη σύγχρονη εποχή για να στηρίζετε την εξήγησή σας.

Ερώτηση 4 (από σελ. 4-5). Πως κρίνετε τα οικονομικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας; π.χ. το ότι οι πρώτοι (ή πρωτόγονοι) καλλιεργητές έλεγχαν τα μέσα παραγωγής και την εργασία τους* ότι αντάλλασσαν "κατ' ευθείαν" μεταξύ τους εργασία και προϊόντα: το ότι το υπερπροϊόν των χωρικών μοιράζοταν στα μέλη της κοινότητας από μια ιθύνουσα τάξη* ότι δεν ήταν αυτόρχεις αλλά προμηθεύονταν σκεύη, ρούχα, εργαλεία κλπ. από τεχνίτες ότι πλήρωναν ενοίκιο για τη γη.

Επίσης μπορούν να προστεθούν ερωτήσεις-ασκήσεις ανακεφαλαίωσης που θα βοηθούν τους μαθητές να περάσουν από το ένα κεφάλαιο στο επόμενο.

VII.- Το πρόβλημα της ενιαίας μορφής του βιβλίου.

Δύσκολο βέβαια εγχείρημα να διαγράψουμε τα πλαίσια, κανόνες ή όρους που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν ομοιόμορφο ύφος στα γραπτά δέκα συγγραφέων. Ωστόσο μπορούμε να προσεγγίσουμε κάπως την επίλυση του προβλήματος αν έχουμε υπόψη μας τα εξής:

α) Οι προτάσεις που γίνονται για να αντικατασταθούν όρισμένοι όροι με άλλους πιο δοκιμους (βλέπε πίνακα 1) και η ανودیτύπωση σε σημεία των παραγράφων που επιχειρείται (βλέπε πίνακα 2) έχει και αυτό το στόχο.

β) Η προσθήκη παραδειγμάτων που προτείνουμε (βλέπε πίνακα 3) ώστε να γίνεται, όπου χρειάζεται, πιο αναλυτικός ο λόγος και η φροντίδα σας να κατανεμηθούν τα παραδείγματα σ' όλα τα κεφάλαια θα βοηθήσει επίσης.

γ) Όταν εξασφαλίσουμε μερικά εξωτερικά στοιχεία της μορφής του βιβλίου όπως: η καθιέρωση όμοιων συμβόλων τόσο στην αρίθμηση όσο και στις ενδείξεις για υποσημειώσεις.

β) Όταν εξασφαλίσουμε παγιωμένη χρήση των κοινωνιολογικών όρων και αποφύγουμε τις επιφυλάξεις π.χ. στο 1ο κεφ. περιγράφεται η αγροτική κοινωνία και στο 4ο η αγροτική-γεωργική (επεξηγείται βέβαια εκεί ο β' όρος). Μήπως αυτό μπορεί να γίνει από το α' κεφάλαιο; Ακόμη στο στίχο 27 της σελ. 142 γράφεται κοινωνική τάση και στην επόμενη σελίδα στίχ. 21 κοινωνιστική. Επίσης είναι απαραίτητη η διάκριση και η χρήση των όρων ασεακή (σελ. 90,91,96) και αστική αλλού;

ε) Ακόμη πιστεύουμε ότι η κατανομή εικόνων και σχεδιαγραμμάτων σε όλο το βιβλίο θα επηρεάσει και θα συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση.

VIII. Το εξώφυλλο του βιβλίου

Τέλος, πιστεύουμε ότι οι συγγραφείς ενός βιβλίου πρέπει να έχουν τον πρώτο και τελευταίο λόγο για τη φιλοτέχνηση του: εξωφύλλου ή τουλάχιστο να εγκρίνουν οποιαδήποτε διατυπωθεί.

Έτσι περισσότερο σαν κίνητρο για να διατυπωθούν και άλλες καλλίτερες ιδέες, υποβάλλουμε και τη δική μας (μαζί και υπόδειγμα εξωφύλλου): Να γραφεί δηλ. με κεφαλαία γράμματα και με το τονισμένο χρώμα μελάνης, λίγο πιο πάνω από τη μέση του εξωφύλλου η λέξη ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ. Σε δεύτερο, τρίτο, τέταρτο κλπ. πλάνο, με μικρότερων διαστάσεων γράμματα και όλο και λιγότερο τονισμένα, με προοπτική που φθίνει να γραφούν οι άλλες επιστήμες που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της Κοινωνιολογίας και που από τα προσματά τους συχνά αντλεί αυτή, δηλ. Μαθηματικά, Οικονομία, Φιλοσοφία, Ψυχολογία, Βιολογία, Ιστορία, Φυσική. Η γενική εντύπωση των χρωμάτων να είναι ότι ξεκινώντας από τις άλλες επιστήμες φτάνουμε στην Κοινωνιολογία

./.

Εννοιολογικές διαφορές - 19 - - νοσηλευτική

Α/Α	Γράφεται διαφέρει	Προσέχει
1	εργασία	αν διαφέρει νοσηλευτική από την διακρίσεις, τα γεγονότα ή από τη νοση- ση.
2	χρήση	εργασία
3	κοινωνιολογία	κοινωνιολογία
4	μαθηματικά	μαθηματικά
5	οικονομία	οικονομία
6	φιλοσοφία	φιλοσοφία
7	ψυχολογία	ψυχολογία
8	βιολογία	βιολογία
9	ιστορία	ιστορία
10	φυσική	φυσική
11	συναισθηματική	συναισθηματική
12	επίπεδο	επίπεδο
13	επίπεδο	επίπεδο
14	επίπεδο	επίπεδο
15	επίπεδο	επίπεδο
16	επίπεδο	επίπεδο
17	επίπεδο	επίπεδο
18	επίπεδο	επίπεδο
19	επίπεδο	επίπεδο
20	επίπεδο	επίπεδο
21	επίπεδο	επίπεδο
22	επίπεδο	επίπεδο
23	επίπεδο	επίπεδο
24	επίπεδο	επίπεδο
25	επίπεδο	επίπεδο
26	επίπεδο	επίπεδο
27	επίπεδο	επίπεδο
28	επίπεδο	επίπεδο
29	επίπεδο	επίπεδο
30	επίπεδο	επίπεδο
31	επίπεδο	επίπεδο
32	επίπεδο	επίπεδο
33	επίπεδο	επίπεδο
34	επίπεδο	επίπεδο
35	επίπεδο	επίπεδο
36	επίπεδο	επίπεδο
37	επίπεδο	επίπεδο
38	επίπεδο	επίπεδο
39	επίπεδο	επίπεδο
40	επίπεδο	επίπεδο
41	επίπεδο	επίπεδο
42	επίπεδο	επίπεδο
43	επίπεδο	επίπεδο
44	επίπεδο	επίπεδο
45	επίπεδο	επίπεδο
46	επίπεδο	επίπεδο
47	επίπεδο	επίπεδο
48	επίπεδο	επίπεδο
49	επίπεδο	επίπεδο
50	επίπεδο	επίπεδο
51	επίπεδο	επίπεδο
52	επίπεδο	επίπεδο
53	επίπεδο	επίπεδο
54	επίπεδο	επίπεδο
55	επίπεδο	επίπεδο
56	επίπεδο	επίπεδο
57	επίπεδο	επίπεδο
58	επίπεδο	επίπεδο
59	επίπεδο	επίπεδο
60	επίπεδο	επίπεδο
61	επίπεδο	επίπεδο
62	επίπεδο	επίπεδο
63	επίπεδο	επίπεδο
64	επίπεδο	επίπεδο
65	επίπεδο	επίπεδο
66	επίπεδο	επίπεδο
67	επίπεδο	επίπεδο
68	επίπεδο	επίπεδο
69	επίπεδο	επίπεδο
70	επίπεδο	επίπεδο
71	επίπεδο	επίπεδο
72	επίπεδο	επίπεδο
73	επίπεδο	επίπεδο
74	επίπεδο	επίπεδο
75	επίπεδο	επίπεδο
76	επίπεδο	επίπεδο
77	επίπεδο	επίπεδο
78	επίπεδο	επίπεδο
79	επίπεδο	επίπεδο
80	επίπεδο	επίπεδο
81	επίπεδο	επίπεδο
82	επίπεδο	επίπεδο
83	επίπεδο	επίπεδο
84	επίπεδο	επίπεδο
85	επίπεδο	επίπεδο
86	επίπεδο	επίπεδο
87	επίπεδο	επίπεδο
88	επίπεδο	επίπεδο
89	επίπεδο	επίπεδο
90	επίπεδο	επίπεδο
91	επίπεδο	επίπεδο
92	επίπεδο	επίπεδο
93	επίπεδο	επίπεδο
94	επίπεδο	επίπεδο
95	επίπεδο	επίπεδο
96	επίπεδο	επίπεδο
97	επίπεδο	επίπεδο
98	επίπεδο	επίπεδο
99	επίπεδο	επίπεδο
100	επίπεδο	επίπεδο

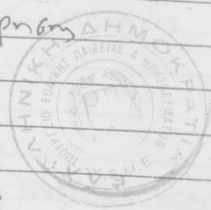

Εννοιολογικές παρατηρήσεις - υποσημειώσεις

	Γράφεται	Προτείνεται
στιχ 7	διαγωγή	αν δεν έχει υπογραφικό μέρος πριν των "διαφορών", τα εγχειρίδια ο όρος ε υπογρά φη.
στιχ 11	εμπνεύσει	Εμπνεύσει
στιχ 10	χατήριος	πρεσβύτερος
στιχ 14, 15	ηλεκτρονική επικοινωνία αλληλεγγύη	υποσημείωση για ηλεκτρονική επικοινωνία
στιχ 4	ηλεκτρονική	" " " "
στιχ 21	ελευθερία	ελευθερία
στιχ 26	προβλεπόμενη	υποσημείωση για επικοινωνία των όρων (υπόλοιπα προσαρτά των όρων γίνεται εν 66 952)
στιχ 8	υποβιβάζει ηλεκτρονική	χρησιμοποιώ ενώ ένα σχεδιαγράφη
στιχ 25	απλά επίσημα	απλά
στιχ 8	ορισμός 1, 2, 2α	να δοθεί ένα τρόπο να τους διαβάζει
στιχ 25	κατασκευάζουν	βελτιωθούν
στιχ 12	υπολογιστών	(ίσως;) ημερομηνία να διαδίδονται
" 17	λογισμικό	δεν είναι
στιχ 4	εμπνεύσει	εργασία
" 28	το συνήθη	η συνήθεια
στιχ 1	το νόμο	το ίδιο (i)
στιχ 22	παραδοσιακή	υποσημείωση να χρησιμοποιή
στιχ 19	εμπνεύσει	υποσημείωση για επικοινωνία των όρων
στιχ 13	χρησιμοποιούν	χρησιμοποιούν
" 26	αποδοτικότητα	αποδοτικότητα ή αναδοτικότητα; Πόσους χρησιμοποιούν υποσημείωση.
" 26	υπολογιστές	;

26 σελ 5	αυτοεξοδότηση	αυτοαποκατάσταση (;)
26 σελ 6	Μαζ Βέηλερ	προβλεπή: αποχή των, παρατήρηση (;)
27 σελ 1	παρουσίαση	υποστήριξη
27 " 21	Μαζ	όπως για σελ 26 σελ 6
28 σελ 20	αυτοεξοδότηση	αυτοαποκατάσταση (;)
29 σελ 11	οικονομική και πολιτική	οικονομική - πολιτική (ή πόρο πολιτική)
29 σελ		
29 σελ 19	παρομοίωση	συστημολογία
29 " 20	αυτοεξοδότηση	διατήρηση
29 " 21	αυτοεξοδότηση	αυτοεξοδότηση
29 " 25	παρομοίωση	συστημολογία (;)
30 σελ 12	διαφοροποίηση	διαφοροποίηση ή διαφοροποίηση;
30 " 27	υποστήριξη	επιδείκνυται
32 σελ 14	δίκτυο	δίκτυο των ...
32 " 27	καθα	υποστήριξη ή υποστήριξη διαγράμματος
33 σελ 11	επιδείκνυται	επιδείκνυται
" 41	αυτοεξοδότηση	αυτοεξοδότηση
37 σελ 7	επιτακτικοί ηρωϊκοί	υποστήριξη ή επίσημη των όρων
42 σελ 20	ιδιόκτητος	υποστήριξη ή επίσημη των όρων
51 σελ 23	από την κρίση ως τον χρόνο	από την κρίση ως το θάνατο
52 σελ 23	επαγγελματισμός	επαγγελματισμός
63 σελ 14	γονιμότητα	αχρύν γαλακτώματος
73 σελ 14	ηγεσία	αυτοεξοδότηση (ή υποστήριξη)
80 σελ 6	υποστήριξη	υποστήριξη, ή η δυνατότητα υποστήριξης
81 " 18	"	"
93 " 9	υποστήριξη	υποστήριξη
90 σελ 21	αυτοεξοδότηση	(ή όπως κατέληξε) υποστήριξη;

90 61x22	սխառնություն	սխառնություն
93 61x8	ծնություն	ծնություն
94 61x15	դժգոհություն	դժգոհություն
108 61x25	ա)	Ա)
110 " 3	6)	Բ)
111 " 20	8)	Ը)
113 61x23	Կոնստանց (դրամ)	Կոնստանց (դրամ)
117 61x18	ճշգրտություն	ճշգրտություն
119 61x24	ուրախություն	;
143 " 21	ուրախություն	;
151 " 20	անի	իմի
174 " 7	ախտաբանություն	ախտաբանություն
198 " 23	դժգոհություն	դժգոհություն
206 " 7	էջ տարի	ախտ
207 " 11	"	"
209 " 1	"	"
216 " 14	ստիճակ	էջ տարի
230 " 14	ստիճակ	ստիճակ
236 " 18	էջ տարի	ստիճակ
237 " 8	Կ չի	չունի
251 " 21	ստիճակ	ստիճակ
255 " 10	ստիճակ	ստիճակ
258 " 12	Կ չի խնդրում	չունի խնդրում
312 " 2	ստիճակ	ստիճակ
316 " 2	ստիճակ	չունի
317 " 15	ստիճակ	չունի խնդրում
318 " 10	ստիճակ	ստիճակ
319 " 15	ստիճակ	ստիճակ
321 " 25	ստիճակ	ստիճակ
324 " 23	ստիճակ	ստիճակ
327 " 12	ստիճակ	ստիճակ
328 " 24	ստիճակ	ստիճակ

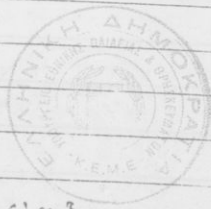
Αναδιάρθρωση παραγράφων

- 2 βιγ. 4-5 αναδιάρθρωση τρις βιγ. για να ακολουθήσει λογιστικά και
βυρτανικά.
- 2 " 22 & 23 αναδιάρθρωση των βιγ. 22 και βυρτανικών των 23 για
πληρέστερη παρουσίαση.
- 3 βιγ. 9 αναδιάρθρωση τρις βιγ. για απριβέστερη διατύπωση
- 5^η αναδιάρθρωση της παραγράφου 61 δύο βιγ. για
βιγ. 16 & 17 προσθήκη για πληρέστερη ερμηνεία
- βιγ. 1 λήγει το διάγραμμα στο οποίο παρατίθεται η παρίστανση
- 0 βιγ. 23 μπορεί να παραχθούν δύο λήξεις
- 1 βιγ. 15, 20, 22 & 23 Για βυρτανική ερμηνεία: κτανίωση λήξης, παράθεση και
ακτινωτική ερμηνεία.
- 2 βιγ. 5-9 αναδιάρθρωση παραγράφου για να παραχθούν 20 συν & 21
α 14-16, 21 υπάρχει παράθεση. και συν 21 λήξη αντί χωρίς
- ορισμός δε γίνεται ερμηνεία με 20 περιεχόμενα της βιγ. 20
- 5^η & βιγ. 21 αναδιάρθρωση για να ακολουθήσει.
- βιγ. 2-10 Με πιο αναλυτική διατύπωση δε γίνει ευνοχότητα παρουσίαση
- βιγ. 6 και 17 μερική αναδιάρθρωση των βιγ.

- 23 στίχ. 5-12 μερική αναδιάρθρωση για βελτίωση της σύνταξης
- 25 § 17 " " " " "
- στίχ 15 προσθήκη των 'ότι,
 - στίχ 22-26 αναδιάρθρωση συντακτική· κατάλληλη ρίξη· παραλείψη 'ότι',
εξίχνηση των όρων 'αυτοεξέλιξη',
- 26 στίχ 18, 22, 25-26 προσθήκη 'αυτών', - προσθήκη: ποια συνέπεια - αναδιάρθρωση
για να παραμείνει η ρίξη 'παραπλήρεια',
- 28 στίχοι α' αλλαγή λέξης δύο ρίξεων
- 28 στίχοι β' αναδιάρθρωση για να παραμείνει η ρίξη 'αυτοεξέλιξη',
- 9 στίχ 12, 17-20 αλλαγή στη ρίξη των όρων 'γενεοί', - συντακτικές μετακινήσεις
για λόγους.
- 0 στίχ 8-13 αναδιάρθρωση της παράγραφου.
- στίχ 22 αναδιάρθρωση στίχων
- 2 στίχ 26, 27 συντακτική αναδιάρθρωση
- 3 στίχ 5 μπορεί να παραμείνει για ρίξη
- 4 στίχ 4-15 αναδιάρθρωση τριών παραγράφων
και 17-19 προσθήκη ρίξεων
- 5 στίχ 5 αναδιάρθρωση συντακτική
- 6 στίχ 9 αντιστάθμιση ρίξης
- 15 προσθήκη: η
- 21 VII αντί XII

- 16x 13-16 Ανανέωση παρασκευών για καλύτερη εγγραφή των
 όρων λειτουργίας. αν είναι δυνατό να παραχθούν
- 45 6x 1-5 χρώσι ενέκλιμα παραβλεπόμενα
- 45 6x 27-29 ημερήσια αναδιάρθρωση
- 49 6x 4-6 ημερήσια αναδιάρθρωση για καλύτερη εγγραφή
- 52 6x 20, 22, 28 ημερήσια - παραβλεπόμενα ^{λίγες} ως ημερήσια
- 57 6x 16 ετήσια εγγραφή λίγες
- 58 6x 15 κατασκευαστική δύο λίγες
- 59 6x 1-5 αναδιάρθρωση
- 59 6x 23-26 "
- 59 6x 27-28 Χρησιμοποιήστε για αναδιάρθρωση διατήρηση για να παραβλεπόμενα
 κατασκευαστική
- 60 6x 10 να παρασκευαστούν δύο λίγες
- 63 6x 10-11, 14 παρασκευαστική
- 63 6x 23-24 ημερήσια αναδιάρθρωση
- 69 6x 23-24 αναδιάρθρωση για να παραβλεπόμενα η εγγραφή
- 71 6x 5 ημερήσια αναδιάρθρωση
- 73 6x 21 "
- 74 6x 19-22 "

Handwritten signature or mark.

2 81	6x 1.2	αριθέρβρων & κριθήνων αυβέβερων κριθών
83	6x 8	συντακτική αριθέρβρων
2 90	6x 13	" "
2 112	" 11	" "
2 142	" 6	παράρρητος
142	" 10	αριθέρβρων παράρρητος
148	" 25-27	"
150	" 22	"
151	" 2-3	"
153	" 22	"
161, 148, 9		"
164	6x 11	"
165	" 1	"
174	" 6	"
175	" 4	"
177	" 2	" (προβόνη)
193	" 19	προβόνη
218	" 16	αριθέρβρων
229	" 22	"
237	" 5	"
243	" 9	"
250	" 20	"
251	" 6'	"
255	" 26	"
261	" 11, 12	"
312	" 21	"
317	" 5	"
323, 5-10	κ 21-5	"
328	6x 16, 17	"

274 51

ναρκαδωγία

275 61x 4

χρηστέον ένα διαγράμμα ναρκαδωγίας, όπως και στη 345
τη Ζήμη. Πόρτος η ανόρα της εκδοχής είναι
εξαιρετική με τον καλύτερο ναρκαδωγία

282 61x 5

ναρκαδωγία

295 61x 23

4

297 61x 4

5

2144 61x 11

Ενώσα από το ναρκαδωγία βιβλίο στη 93

145 61x 18

ήταν ένα χρηστικό η ανόρα της στη 183 από
το βιβλίο της Ζήμης;

158 61x 10

Ενώσα από η στη 96 των βιβλίων της Ζήμης

159 61x 257

ναρκαδωγία

160 61x 12

4

164 61x 23

4

165 61x 13

Ενώσα

Παρασκευή κορυφώσεων

22 cm x 13

Νύμφη: φωτογραφία του στο $1/4$ ή $1/6$ της κεφαλής
 ή μήκους το στήθος του (ή δίνει ενοχλητικά)
 και σύντομη αναφορά στο έργο του

26 cm x 6

Μαζ Βήνη: όπως παραπάνω

27 cm x 21

Μορφή : " "

127 cm x 5

Gramsci : " "

Επίσης για όσα από τα πρόσωπα του Β' τμήματος
 είναι απαραίτητα όπως του E. From, του Tarde κ.λπ.

Απορίες για τη μελέτη των περιεχομένων

- 224 σελ. 2 προτίθενται να εντοληρωθούν: χωρίς βέβαια από τα ημερήσια
ως είναι από αόριστη τάξη
- 42 σελ. 20 ο ιδεότυπος είναι διαφορετικός από τον ιδανικό ή όχι;
- 48 σελ. 2 Χρησιμοποιείται να διακριθεί για την φωνητική α της Αρσενικής;
αυτός είναι διαφορετικός ή όχι και ποιος;
- 51 σελ. 5 υποστηρίζεται η άποψη: από ποιόν;
- 57 σελ. 3 ταυτίζεται η πρωτόγονη με την αφοριστική ποικιλία; (αποδοχή
πρωτόγονη)
- 63 σελ. 3-5 ίσως να αντίστροφο;
- 70 § 27 Δεν είναι ίδια και η θέση του Μαρξ;
- 80-82 Μεθοδολογικά προβλήματα λειτουργίας του μηχανισμού;
προτίθενται να χρησιμοποιούν ενδεχόμενα ή να παρατηρήσουν;
προτίθενται να εξετάσουν ο ίδιος τον μηχανισμό;
- 88 σελ. 92
- 89 σελ. 1 γλωσσική - αφοριστική: είναι Α^ο ή όχι. Δεν γίνεται η διάκριση;
- 94 σελ. 2 αόριστη (και οι 90, 91, 96) - αόριστη αόριστη
- 92, 93 και 94, 91 ποικιλία ή ποικιλιοτήτων τάξη
- 95 σελ. 13 Να διακριθεί το πρόβλημα
- 94 α 10 πρόβλημα: μέχρι πρότερος στην ταξία;
- 229 Στο κείμενο των τριών μπορεί να γίνει διακριθεί 6ην
εξαρτητική παρατηρητικότητα

Ο κ. Χιωτήκης λέγει: Μετά από μελέτη του βιβλίου Κοινωνιολογίας που εξετάζουμε αναγνωρίζω ότι η προσπάθεια των δέκα επιστημόνων-συγγραφέων είναι πραγματικά πέρα πολύ αξιόλογη, ιδιαίτερα αν αναλογιστούμε τον περιορισμένο χρόνο που είχαν στην διαθεσή τους για το γράψιμο και την επιμέλεια των κειμένων. Εξετάζοντας το βιβλίο σύμφωνα με τα ιδιότυπα κριτήρια για ένα διδακτικό βιβλίο μου δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι αποτελεί μια κλούσια, μεστή συλλογή κειμένων, που με μερικές συμπληρώσεις-διορθώσεις και μια γενική επιμέλεια μπορούν να αποτελέσουν ένα καλό διδακτικό βιβλίο κοινωνιολογίας. Το βιβλίο στην μέχρι τώρα μορφή του όσο και ν' αποτάξει ένα αξιόλογο επίτευγμα, δεν ανταποκρίνεται ακόμα στην ιδιομορφία των απαιτήσεων για ένα διδακτικό βιβλίο. Την γνώμη μου αυτή έρχομαι στην συνέχεια να την τεκμηριώσω και συμπληρώσω:

Πρώτα, λείπει μια εισαγωγή για τον μαθητή (και τον καθηγητή), που από την μια θα παρουσιάζει την εμφάνιση και διαμόρφωση της κοινωνιολογίας ως επιστήμης, από την άλλη θα δείχνει την ανάγκη ή την σκοπιμότητα για την εισαγωγή του μαθήματος κοινων/ας στο λύκειο καθώς επίσης και στους συγκεκριμένους στόχους αυτού του μαθήματος. Διότι, ως γνωστό, το μάθημα της κοινωνιολογίας, όσο και να βασίζεται στην επιστήμη της κοινων/ας δεν ταυτίζεται μ' αυτήν.

Έχοντας υπόψη έρευνες των τελευταίων χρόνων για το λεγόμενο "CURRICULUM", τα αναλυτ. προγράμματα κλπ. φρονώ ότι τα κείμενα του βιβλίου μοιάζουν ακόμα περισσότερο με μια πολύ ενδιαφέρουσα, μεστή συλλογή για την επιστήμη της κοινωνιολογίας και λιγότερο με τις διδακτικές ενότητες ενός σχολικού βιβλίου.

Πολλές διδακτικές αδυναμίες, ίσως και ασάφειες που, κατά την γνώμη μου, περισσότερο ή λιγότερο παρουσιάζουν πολλά κείμενα, σχετίζονται μ' αυτή την έλλειψη συγκεκριμένων στόχων.

Το βιβλίο αποτελείται από κομμάτια που πολλές φορές παρουσιάζονται αρκετά ασύνδετα μεταξύ τους. Μερικές φορές επαναλαμβάνονται τα ίδια περιεχόμενα, έστω και από διαφορετική σκοπιά. Ως ένα σημείο λείπει ένα αυστηρό οργανωτικό σχήμα με διδακτικές ενότητες που βρίσκονται σε αναπόσπαστη ακολουθία και οργανική συνάφεια μεταξύ τους.

Για τους σκοπούς ενός διδακτικού βιβλίου είναι αμφισβητήσιμο το γεγονός ότι πολλές έννοιες αποτελούν αυτοδύναμα και ανεξάρτητα κεφάλαια μεταξύ τους. Για παράδειγμα αναφέρω τα τρία κείμενα για την "κοινωνική ρύθμιση των συμπεριφορών", για τους "κοινωνικούς προσδιορισμούς των συμπεριφορών", τέλος για την "κοινωνική συμπεριφορά και τους τρόπους εκδήλωσής της". Αυτά τα τρία κεφάλαια θα ήταν ίσως σκόπιμο να είχαν συγχωνευτεί σε ένα κεντρικό κεφάλαιο, το οποίο θα μπορούσε να συμπεριληφθεί και άλλες συγγενείς έννοιες.

Επικρίνεται αυτής της μεθόδευσης είναι η διαρκής επανάληψη μιας "απεραντής συστηματολογίας" για παρεμφερείς έννοιες, που μάλλον θα έπρεπε να εξηφούνται όλες μαζί σ' ένα κεφάλαιο, εποπτικά και γύρω από έναν κεντρικό πυρήνα.

Η ξεχωριστή ανάλυση συναφών εννοιών μπορεί να καταντά πολλές φορές κουραστική και αποβαίνει, ως ένα βαθμό, σε βάρος της εποπτικής κατανόησης αυτών των θεμάτων. "Από τα πολλά δέντρα", θα έλεγα, "κινδυνεύει να χάσει ο μαθητής την εικόνα τους δόσους".

Η ξεχωριστή ανάπτυξη συναφών εννοιών μπορεί να έχει και άλλα αρνητικά επεκδιδουθα; Έρχεται σε σύγκρουση με όριο που δεν μπορεί να υπερβεί το κάθε κεφάλαιο, Μπροστά σ' αυτό τον περιορισμό αναγκάζεται ο συγγραφέας να διατυπώνει την ανάλυση του περιληπτικά, σύντομα. Η συμπυκνωμένη διατύπωση νοημάτων γίνεται βασική αιτία για πολλές ελλείψεις, όπως: ανεξήγητους όρους, ασάφειες, έλλειψη παραδειγμάτων καθώς και έλλειψη αναφοράς σε σύγχρονες καθημερινές συνθήκες. Αναφέρω μερικές δειγματολογικές περιπτώσεις αυτών των ελλείψεων: Σελ. 6: Δεν εξηγείται ο όρος "πρωαμίδα του πληθυσμού". Σελ. 22: "εκχρηματισμός της οικονομίας": ο όρος αυτός συνδέεται πολύ σωστά με τις αντίστοιχες εξελίξεις στην δύση μετά τον μεσαίωνα. Η ερμηνεία του όμως δεν είναι αυτονόητη, χρειάζεται εξήγηση για τους μηχανισμούς που αρχίζουν να λειτουργούν με τον εκχρηματισμό της οικονομίας, σε αντιδιαστολή προς την αγροτική οικονομία και τη λεγόμενη οικονομία του οίκου. Σελ. 42: Χρειάζεται εξήγηση του όρου ιδανικός τύπος, εφ' όσον μάλιστα, απ' ότι ξέρω υπάρχει η τάση να ερμηνεύεται με ιδανική κατάσταση και όχι με ένα αφηρημένο-διανοητικό κατασκεύασμα για το "μέτρημα" της κοινωνικής πραγματικότητας.

Σελ. 23-26: Δεν εξηγείται ακριβώς το πέρασμα στην καποταλιστική οικονομία ούτε η εμφάνιση του τύπου αστού και του HOMO ECONOMICUS.

Σελ. 61, πρώτες σειρές, σελ. 62, ορισμός της κοινων. θέσης, σελ. 65 (11) σελ. 67, 4η σειρά από πάνω και επίσης στην μέση της ίδιας σελ.: Μπορεί να εξηγηθεί η διδασκαλία για την υπερξία με την φράση: "...το επιπλέον κέρδος, που δημιουργήθηκε από τον εργάτη". Σελ. 69: Αντί ταξική αλληλεγγύη πρέπει, κατά την γνώμη μου να γραφεί "ταξικά συμφέροντα. Το κεφάλαιο για την ιδεολογία δεν κάνει διάκριση μεταξύ "ιδέας" και (κυρίαρχης) ιδεολογίας-ιδεολογικών μηχανισμών.

Λείπουν παραδείγματα που χρειάζονται για να εξασκηθεί ο μαθητής να αναλύει και να συνειδητοποιεί τις συνθήκες που τον περιβάλλουν π.χ. στην "Στρωμάτωση-κινητικότητα" μπορούσε να γίνει αναφορά στην μετανάστευση, στην αστυφιλία ως τύπων κινητικότητας. Στην "αποκλίνουσα συμπεριφορά" και στην ανομία. Θα μπορούσαν να ενταχθούν τα γνωστά φαινόμενα του χυλικοτισμού, των τρέσεων φυγής από την κοινωνική οργάνωση κλπ. Αντίστοιχα παραδείγματα θα μπορούσαν να υπάρχουν και στις ερωτήσεις.

Αναφέρω ακόμα μερικά παραδείγματα στις σελίδες: 175, κάτω και σελ. 179, σελ. 192 εξ., σελ. 213, εξ. Στην σελ. 220 δημιουργείται η εντύπωση ότι οι κοινωνικοί ρόλοι αλλάζουν όπως τα πουκάμισα. Μερικές συμπληρώσεις που ακολουθούν δεν διορθώνουν, κατά την γνώμη μου, αυτή την εντύπωση. Στην κατηγορία των μέχρι τώρα παρατηρήσεών μου επιθυμώ να προσθέσω ακόμα δύο σημεία

- Η παράθεση από πίνακες στο 1ο κεφάλαιο παίρνει υπερβολικές διαστάσεις για τα αντίστοιχα θέματα. Ιδιαίτερα αν λάβουμε υπ' όψη ότι σε άλλα κεφάλαια, όπως π.χ. στην διαστρωμάτωση-κινητικότητα θα ήταν πιο απαραίτητη η παράθεση στατιστικών στοιχείων, δημιουργεί η εξαίρεση από την αρχή της μη χρησιμοποίησης στατιστ. στοιχείων στο 1ο κεφάλαιο απόρριψη.

- Το κεφάλαιο "κοινωνιολογία και κοινωνική ψυχολογία" ίσως δεν πρέπει να έχει θέση ως αυτοδύναμο-ανεξάρτητο κεφάλαιο. Βασικές έννοιες του κεφαλαίου αυτού πρέπει να καλύπτονται από το κεφάλαιο για την κοινωνικοποίηση καθώς και από άλλα παρεμφερή κεφάλαια του β' μέρους. Ό,τι αφορά τα σύνορα της κοινωνιολογίας με την ψυχολογία θα έπρεπε να διατυπώνεται στην εισαγωγή του βιβλίου, η οποία όμως μέχρι τώρα δεν υπάρχει.

Στην συνέχεια επιθυμώ να εκφράσω αντιρρήσεις ή επιφυλάξεις μου σε θέματα ουσίας μερικών κειμένων. Βέβαια θα ήταν πολύ βιαστικό αν μιλούσα σ' αυτές τις κρίσεις μου για λάθη, εφόσον δεν αποκλείεται ν' αποδειχτεί ότι οι επιφυλάξεις μου στην μια ή στην άλλη περίπτωση είναι μάλλον αβάσιμες.

- Στην σελ. 16 συνδέεται ο όρος "διαδικασία εμπορευματοποίησης και εκχρηματισμού" με εξελίξεις στην Τουρκοκρατία του 15 και 16 αιώνα. Αναφορά σ' αυτό το σημείο του όρου αυτού, όπως έχει καθιερωθεί (και εκφράζει μεταβολές που συνέβησαν μέχρι τον 19 αιώνα μόνο στην Δύση), είναι άστοχη.

- Σελ. 12, σχετικά με την κληρονομιά της πατρικής περιουσίας μόνο από τον ένα γιο: Αντι να αναφέρεται ότι αυτή η συνήθεια ήταν απόρροια οικονομικής-πολιτικής σκοπιμότητας - αποσκοπούσε να μείνει σκέραη και να μην κατανεμηθεί η εξουσία και οικονομία του οίκου - δίνονται ασαφείς εξηγήσεις.

- Σελ. 23: Η οικονομική-κοινωνική εξέλιξη στην ύπαιθρο δεν σημειώθηκε παράλληλα και την ίδια εποχή με τις αντίστοιχες μεταβολές στις πόλεις. Γι' αυτό άλλωστε παρατηρήθηκε η μαζική φυγή από την ύπαιθρο προς την πόλη. Η φράση "Ο αέρας της πόλης ελευθερώ νει", "STADTLUFT MACHT FREI" έμεινε από τότε παροιμιώδης.

- Σελ. 28.29 εξ.: Ίσως θα ήταν σκόπιμο να γίνει αντιπαράθεση της καπιταλ. επιχείρησης (ή με την Συντεχνία που ήταν ένωση προσώπων (CONVIVIVUM). Μόνο με την επιβολή της ελεύθερης καπιταλιστικής επιχείρησης και την κατάργηση των συντεχνιακών μονοπωλίων τον 18 και 19 αιώνα έγιναν η επιστήμη, η τέχνη οριστικά παραγωγικές δυνάμεις.

- Σελ. 44 - Ότι αφορά τον καθοριστικό ρόλο της εργασίας για την ανάπτυξη του ανθρώπου: Μερικά σχόλια μου φαίνονται υπερβολικά και δεν έχουν αποδειχθεί, από ό,τι ξέρω.

- Σελ. 48: Δεν μπορούμε να μιλήσουμε την εποχή εκείνη για κρατικό εξαναγκασμό, επειδή δεν υπήρχε κράτος με την έννοια που επικράτησε πολύ αργότερα.

- Σελ. 63 κ εξ.: Όσο και να είναι πέρα πολύ θετική η προσπάθεια παρουσίασης των τάξεων από περισσότερες σκοπιές, ο ορισμός τους σύμφωνα

Στην συνέχεια επιθυμώ να εκφράσω αντιρρήσεις ή επιφυλάξεις μου σε θέματα ουσίας μερικών κειμένων. Βέβαια θα ήταν πολύ βιαστικό αν μιλούσα σ' αυτές τις κρίσεις μου για λάθη, εφόσον δεν αποκλείεται ν' αποδειχτεί ότι οι επιφυλάξεις μου στην μια ή στην άλλη περίπτωση είναι μάλλον αβάσιμες.

- Στην σελ. 16 συνδέεται ο όρος "διαδικασία εμπορευματοποίησης και εκχρηματισμού" με εξελίξεις στην Τουρκοκρατία του 15 και 16 αιώνα. Η αναφορά σ' αυτό το σημείο του όρου αυτού, όπως έχει καθιερωθεί (και εκφράζει μεταβολές που συνέβησαν μέχρι τον 19 αιώνα μόνο στην Δύση), είναι δότοχη.

- Σελ. 12, σχετικά με την κληρονομιά της πατρικής περιουσίας μόνο από τον ένα γιο: Αντι να αναφέρεται ότι αυτή η συνήθεια ήταν απόρροια οικονομικής-πολιτικής σκοπιμότητας - αποσκοπούσε να μείνει σκέραη και να μην κατανεμηθεί η εξουσία και οικονομία του οίκου - δίνονται ασαφείς εξηγήσεις.

- Σελ. 23: Η οικονομική-κοινωνική εξέλιξη στην ύπαιθρο δεν σημειώθηκε παράλληλα και την ίδια εποχή με τις αντίστοιχες μεταβολές στις πόλεις. Γι' αυτό άλλωστε παρατηρήθηκε η μαζική φυγή από την ύπαιθρο προς την πόλη. Η φράση "Ο αέρας της πόλης ελευθερώ νει", "STADTLUFT MACHT FREI" έμεινε από τότε παροιμιώδης.

- Σελ. 28.29 εξ.: Ίσως θα ήταν σκόπιμο να γίνει αντιπαράθεση της οικονομ. επιχείρησης (ή με την Συντεχνία που ήταν ένωση προσώπων (CONVIVIVUM). Μόνο με την επιβολή της ελεύθερης καπιταλιστικής επιχείρησης και την κατάργηση των συντεχνιακών μονοπωλίων τον 18 και 19 αιώνα έγιναν η επιστήμη, η τέχνη οριστικά παραγωγικές δυνάμεις.

- Σελ. 44 - Ότι αφορά τον καθοριστικό ρόλο της εργασίας για την ανάπτυξη του ανθρώπου: Μερικά σχόλια μου φαίνονται υπερβολικά και δεν έχουν αποδειχθεί, από ό,τι ξέρω.

- Σελ. 48: Δεν μπορούμε να μιλήσουμε την εποχή εκείνη για κρατικό εξαναγκασμό, επειδή δεν υπήρχε κράτος με την έννοια που επικράτησε πολύ αργότερα.

- Σελ. 63 κ εξ.: Όσο και να είναι πάρα πολύ θετική η προσπάθεια παρουσίασης των τάξεων από περισσότερες σκοπιές, ο ορισμός τους σύμφωνα

να με την σχολή των συγκρούσεων και την σχολή των φουνκτιοναλιστών παρουσιάζει πολλά προβλήματα και είναι κατά την γνώμη μου μάλλον άστοχο.

Συγκεκριμένα: Στην σχολή των συγκρούσεων κατατάσσονται, στο κείμενο οι Μάρξ-WEBER και στην Σχολή των Φουνκτιοναλιστών οι PARSONS, DAHRAIDORF, MILLS. Όμως: Στην Κοινωνιολογία αναφέρονται δυο σχολές των συγκρούσεων, η Μαρξιστική και η σχολή της οποίας κυριότερος εκπρόσωπος θεωρείται ο R. DAHRENDORF. Ο DAHRENDORF δεν είναι μαρξιστής αλλά ούτε στρουκτουραλιστής-φουνκτιοναλιστής και δεν πρεσβεύει με κανένα τρόπο την ισοροπία και διατήρηση του κοινων. συστήματος όπως ο PARSONS.

Οι θεωρίες για στρώματα καθώς επίσης ανώτερες, μεσαίες και κατώτερες τάξεις αποτελούν αντιπαράθεση στην μαρξιστική ανάλυση για δυο τάξεις. Ως θεωρητική βάση αυτής της αντιπαράθεσης χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση του M. WEBER, ο οποίος αποσκοπούσε επίσης μίαν αντιπαράθεση στην μαρξιστική διδασκαλία. Επομένως με το σχήμα των 2 σχολών του κειμένου υπερδεύονται τα πράγματα και παρουσιάζονται θεωρίες που διαφέρουν βασικά μεταξύ τους, ότι εκφράζουν από μία ορισμένη άποψη τις ίδιες σχέσεις. Κατά την γνώμη μου θα έπρεπε να βασιστεί η παραπάνω ανάλυση του βιβλίου στην διάκριση μεταξύ καθαρά μαρξιστικών και μη μαρξιστικών απόψεων ή σχολών. Οι μαρξιστικές απόψεις χαρακτηρίζονται από το σχήμα της διχοτόμησης ως κοινωνίας σύμφωνα με τις δυο γνωστές και αντίθετες μεταξύ τους τάξεις, οι μη μαρξιστικές απόψεις διαφοροποιούν την κοινωνική ιεραρχία σε μεταξύ τους, ή σε ανώτερες, μεσαίες και κατώτερες τάξεις. Ο όρος "στρωμάτωση" τίτλος του κεφαλαίου - είναι αναπόσπαστο κομμάτι της μη μαρξιστικής παράδοσης.

Ενώ οι μη μαρξιστικές σχολές για την στρωμάτωση στηρίζονται σε αναλύσεις του WEBER, ο ίδιος ο WEBER δεν έχει προχωρήσει πολύ στην διασαφήνιση των όρων αυτών, εκτός από την ανάλυση των όρων "KLASSE" και "STAND", που όμως εκφράζουν στην κυριολεξία διαφορετικές κοινωνικές δομές. Συγκεκριμένα ο όρος KLASSE (Τάξη) είναι αντιπροσωπευτικός της σύγχρονης βιομηχανικής κοινωνίας, ο όρος STAND - παρ'όλο που συνδέεται από τον WEBER και με "νομοκατεστημένα επαγγέλματα" (BE) - εκφράζει κυρίως περασμένους κοινωνικούς σχηματισμούς.

Ο όρος STAND, που εκφράζει κατά τον WEBER "μία.... ομάδα ανθρώπων με κοινά πιθανώς με ^{νο}μοπολιτική θέση...κλπ. "δεν μπορεί ν' αποδοθεί

ακριβώς με την λέξη STATUS.

Τέλος είναι αμφίβολο αν ο WEBER, όταν αναφέρεται στους όρους τάξεις, STÄNDE, κόμματα, συνδέει αυτούς τους όρους άμεσα με την στρωμάτωση (SCHICHTUNG). Στο ομώνυμο κεφάλαιο του βιβλίου του "Οικονομία και κοινωνία" αναφέρεται ο WEBER βασικά σ' αυτές τις έννοιες κυρίως σ' ό,τι αφορά το ρόλο τους στην κατανομή εξουσίας και γοήτρου. Βλ. σχετ. την επικεφαλίδα (στο ίδιο βιβλίο, έκδ. 1972, σελ. 531)χ

Σ' αυτό το κεφάλαιο δεν αναφέρεται καθόλου η λέξη SCHICHTE (στρώμα). Σ' ένα άλλο κεφάλαιο (στο ίδιο βιβλίο σελ. 177-180) αναπτύσσει ο WEBER US έννοιες "STÄNDE" και "KLASSEN" χωρίς να συμπεριλαμβάνει ΚΑΙ την αντίστοιχη έννοια των "κομμάτων". Έτσι πιστεύω ότι δεν είναι σύμπτωση τι κλασσικοί κοινωνιολόγοι όπως οι TÖNNIES και FREYER επεξηγούν, σχολιάζουν και συμπληρώνουν τους όρους STAND και KLASSE του WEBER χωρίς όμως ούτε κατά διάνοια να κάνουν το ίδιο και με τον όρο "κόμμα" ή να συμπεριλαμβάνουν αυτό τον όρο μαζί με τους δύο πρώτους.

Φυσικά δεν είναι εδώ ο τόπος και η ευκαιρία για να ξεκαθαρίσουμε την παραπάνω ανάλυση του M. WEBER. Γι' αυτό πιστεύω ότι αυτά τα ακόμα άλυτα σημεία (στην επιστήμη της κοινωνιολογίας) δεν μπορούν να συμπεριληφθούν σε ένα σχολικό εγχειρίδιο.

- Και απ' αυτήν την σκοπιά εκφράζω πολλές επιφυλάξεις σε ορισμένα σημεία του κεφαλ. για την Ιδεολογία: Ενώ η κυρίαρχη ιδεολογία - σε αντίθεση με τις ιδέες - συνδέεται με κρατικούς, εκκλησιαστικούς κλπ. μηχανισμούς, δηλ. είναι μια κατεστημένη ιδεολογία ο συγγραφέας την παρουσιάζει μόνο θετικά και δεν την ξεχωρίζει αρκετά καθαρά από τις ιδέες: (Βλ. και σχετική αντίληψη στο κείμενο της Ε. Χατζηκωσταντή).

- Στην σελ. 152 αμφισβητεί την σύνδεση των κλίσεων, ροπών αποκλειστικά μόνο με βιοψυχολογικούς παράγοντες.

- Το κεφ. για την κοινωνικοποίηση και τον κοιν. έλεγχο έχει μερικά σημεία, των οποίων η ωριμότητα δεν με πείθει και μου γεννά απορία, ερωτήματα, που μπορώ να τα μεταβιβάσω στην συγγραφέα, αν είναι επιθυμητό

Ακολουθήσε συζήτηση.

Ο κ. Βώρος λέγει: Προσπάθεια ανασκευής μερικών παρατηρήσεων των κριτών:

1.- Για τις επικαλύψεις που μίλησε ο κ. Τσούκαλας παρατηρώ ότι: από κεφάλαιο σε κεφάλαιο γίνονται οι διδακτικά αναγκαίες επαναλήψεις. Έχουμε διδακτικό βιβλίο και το διάβασα ως δάσκαλος.

2.- Για τις αντιφάσεις που καταλόγισε ο ίδιος παρακαλώ ένα δείγμα γιατί διάβασα όλο το κείμενο και δεν ένιωσα κάτι τέτοιο. Και θα είναι σοβαρό θέμα να επισημανθούν αντιφάσεις. Δε δόθηκε απάντηση.

3.- Οξύτατες αντεπικλήσεις γύρω από το βιβλίο αυτό προβλέπει ο κ. Τσουκαλάς. Η άποψή μου είναι ότι το κείμενο έχει γραφτεί με αρκετή αντικειμενικότητα και ήπιο ύφος.

4.- Στη σχετική παρατήρηση του κ. Χιωτάκη για τη μετάβαση από τη Φεουδαρχία (και τις οικονομικές μορφές της) στον καπιταλισμό, νομίζω ότι δεν μπορεί κανείς να είναι απόλυτος· το ζήτημα αυτό συζητιέται ακόμη· θυμίζω - ανάμεσα σε άλλα βιβλία - την πρόσφατη έκδοση ειδικού βιβλίου Από τη Φεουδαρχία στον Καπιταλισμό (έκδοσης Θεμέλιο) όπου παραθέτονται οι διαφορετικές γνώμες διαπρεπών ερευνητών που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό. Και πάντως οι επιπτώσεις του καπιταλισμού έγιναν αισθητές και τον οθωμανικό χώρο από την εποχή των CAPITULATIONS (1535) και ύστερα, πολύ αισθητές το 18ο αιώνα (εμπορευματοποίηση της αγροτικής οικονομίας, μονοκαλλιέργειες για εξαγωγή προϊόντων, εκχρημάτισμός της οικονομίας). Χρήσιμο για τα θέματα αυτά είναι το βιβλίο του Β. Κρεμμυδά, Εισαγωγή στη Νεοελληνική Κοινωνία του 18ου αιώνα.

5.- Οι παρατηρήσεις της κ. Δημάκη μου φαίνονται όλες εποικοδομητικές. Σχετικά με τους ξένους όρους η πρότασή της μας βρίσκει βέβαια σύμφωνους: να εξελληνιστούν. Όμως υπάρχει και μια διαλλακτική μέση λύση: να γραφούν οι ξένοι και οι ελληνικοί. Γιατί - πως να το κάνουμε - πολλοί ξένοι όροι έχουν πολιτογραφηθεί και συμβάλλουν στη διεθνή συνεννόηση. Θυμίζω ότι γύρω από το τραπέζι μας σήμερα χρησιμοποιήθηκαν εντελώς αυθόρμητα οι όροι πλουραλισμός, χουλιγκανισμός, φεουδαρχικός καπιταλισμός.

25. Σελ. 31 (αρχή): Πρόζα 8 σελών. Προλογικά το μάθημα!
26. " " (τέλ.): Δύο παραμύθια.
27. " " (τέλ., μαζί 32, αρχή): Μερήν πρόζα. Αδαφής.
28. " " 32 (τέλ.): Επὶ τὴν προήγ. πρόζα.
29. " " (τέλ.): Τὸ δὲ πάλιν ἔχει καὶ τὴν πρόζα ἐν ὁρισμῷ; Μερήν
30. " " 31 (54 καὶ τέλ.): " ἀνὰ πρῶτον ὅσον. Τὸ ἀνὰ πρῶτον;
31. " " 34 (τέλ.): " ἐν τῇ ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον. Τὸ ἀνὰ πρῶτον;
32. " " 35 (54 6.): " τὴν πρόζα καὶ πρῶτον... Πρόσοχόν!!
33. " " (34 καὶ τέλ.): " ἐν ὑποκείμενῳ. Πρόσοχόν!!
34. " " 36 (τέλ.): " γυναικὶ καὶ ἀνδρὶ καὶ νοσηρῶν. Πρῶτον.
35. " " 37 (ἡμερῶν): Πρόζα 8 ἡμερῶν σελών!
36. Γενική ἀνὰ πρῶτον: Μετὰ τὴν ἀνὰ πρῶτον τὴν ἐν τῇ ἐν τῇ, ὅσον τὴν ἐν τῇ.
ἡμερῶν δὲ εἶναι ὑποκείμενῳ ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον.

37. Οὐ ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον

Κεφ. 2.

38. Σελ. 44 (34 καὶ τέλ.): Μερήν πρόζα.
39. " " 45 (τέλ. καὶ): " "
40. " " 51 (τέλ.): Δύο προήγ. πρόζα
41. " " 53 (τέλ.): Αδαφής.
42. Γενική ἀνὰ πρῶτον: Δύο προήγ. ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον. ἡμερῶν ἀνὰ πρῶτον
τὴν ἡμερῶν ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον, τὴν ἡμερῶν ἀνὰ πρῶτον, τὴν ἡμερῶν ἀνὰ πρῶτον

Κεφ. 3.

43. Σελ. 58 (τέλ.): " ... γὰρ ἐν τῇ ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον... Χρῆμα ἀνὰ πρῶτον
44. " " (34 6.): " ἡμερῶν ἐν τῇ ἀνὰ πρῶτον. → ὡς ἐν τῇ...
45. " " 59 (αρχή): Χρῆμα ἀνὰ πρῶτον.
46. " " 61: Χρῆμα ἀνὰ πρῶτον, ἀνὰ πρῶτον γὰρ τὴν ἡμερῶν.
47. " " 62 (αρχή): Χρῆμα ἀνὰ πρῶτον.
48. " " 63: Νόημα δὲ ἀνὰ πρῶτον ἐν ἀνὰ πρῶτον ὅσον (φούρνισμα) καὶ
τὴν ἐν ἀνὰ πρῶτον ἀνὰ πρῶτον ὅσον ὅσον.

Στη συν κρίση και διαφορά των υδάτων να τονιστεί
απεικρίτως ο ρόλος της εκκρίσεως εΐναι.

66. Σελ. 84: Ερωτήση. Κατά, ότ'ως αφιερώνω υδάτων στην αποθήκευση.

Κεφ. 4:

67. Σελ. 88: Χρειάζομαι ν' αναφερθώ για το θέμα της αντιστάσεως των τρι-
κλών και άνωθεν διατάξεων, το ίδιο και οι τοιχοί περίθ.

68. " 95: Κατά της κοινής αμφιβολίας και της αλήθειας δεν έλαψαν να διαφανεί
εμπειρικάτως αυτό το θα ήταν να γίνει αναφορά και στο γενικό
πλευ της "αντίδρασης". Σε περίπτωση ότε περιγράφεται το θέμα η
ελευθερία της σελ. 97.

Κεφ. 5:

69. Σελ. 116 κ' 117: Οι ερωτήσεις "από" τα τρία πρώτα είναι στην περίθ,
και "κατασκευάζει, τα τρία κατασκευάζει, τα τρία είναι με
αυτήν" χρειάζονται επ'αφ'εξουσίας, "εξοφτώμεν". Ο όρος
κατασκευάζει είναι τοίχος περίθ "εξοφλώμεν", στη γρήγορα της
Προσέγγισης δε αυτής υδατόν τα εν χρώμα των, επί...

70. Γενική παρατήρηση: Έχω την εντύπωση ότε δε γίνεται καμία μελέτη
της των διατάξεων ιδιομορφιών. Σε χρειάζεται περαιτέρω και
πάλι της υπέρβασης ιδιομορφιών.

Handwritten signature or mark.

Κεφ. 3:

- 105.2 1. 10.- Κουλούρα. Δε νομίζω ότι επαρκεί ο ρρισμός της.
106. " " (μέσ.). Μεγάλη πρόταση.
107. " 192 (μέσ.).- " "
108. " 196 (τέλ.).- Η σύνδεση χωλαίνει. "Ανάλογα ..."
109. " 197 (τέλ.).- Ασαφή.
110. " 199 (τέλ.).- Μεγάλη πρόταση.
111. " 201.- Ακατανόητα ή οκωσδήποτε δύσκολα για τους μαθητές.
112. " 204.- "Το βασικό ερώτημα...". Δύσκολα για να καταλάβουν οι μαθητές.
113. Γενική παρατήρηση: Το κεφάλαιο αυτό θα είναι πολύ δύσκολο για τους μαθητές. Περιέχει μάλιστα αρκετές ασάφειες. Χρειάζεται συνοπτικότερη ανάπτυξη και απλοποίηση. Οι λεπτομέρειες δε χρειάζονται για τους μαθητές.
114. Ερωτήσεις: Είναι αρκετά καλές. Καλύτερες από όλα τα άλλα κεφάλαια.

Κεφ. 4:

115. Σελ. 237.- Τι θα καταλάβουν οι μαθητές;
116. " 231 κτλ.- Προσοχή στις καταλήξεις -ούμεθα.
117. " 234 (προτελ. παρ.).- Μεγάλη πρότ.
118. Γενική παρατήρηση: Πρόκειται, με ορισμένες εξαιρέσεις, για στρωτό κείμενο.

Κεφ. 5:

119. Σελ. 260 (11).- Χρειάζονται παραδείγματα.
120. " " - "σταθερά". Προσοχή, η καθαρεύουσα αναβιώνει;
121. " 261.- Σωστό είναι THURSTONE.
122. Γενική παρατήρηση: Είναι στρωτό γενικά κείμενο. Προσωπικά νομίζω ότι δε θα χρειαζόταν σε ένα εγχειρίδιο Κοινωνιολογίας. Ορισμένα πράγματα θα κουράσουν τους μαθητές. Είναι δύσκολο θέμα και χρειάζεται πολλά πρ
γματα για να πετύχει η διδασκαλία του. Οι καθηγητές μας τα έχουν;

Κεφ. 6: Χρειάζονται περισσότερα παραδείγματα, νομίζω. Γενικά καλό.
(123)

Κεφ. 7:

124. Σελ. 285.- Δεν έχει καλή διάρθρωση. Γενικά αρκετά καλό.

Κεφ. 8:

125. ΣΕΞΕ Η ανάπτυξη δεν είναι πλήρης. Π.χ. η εγκληματικότητα. Καθόλου λόγος για τις αιτίες και την προσωπικότητα του εγκληματία.

Γενικές παρατηρήσεις (πάνω σε όλα το βιβλίο)

- I. Όλα τα κείμενα είναι γραμμένα σε επίπεδο ανώτερο από αυτό των μαθητών. Δεν έχουν υποδομή κοινωνικών γνώσεων και προβληματισμών. Χρειάζεται εκλεπση, επεξήγηση όρων, ίσως απαραίτητο γλωσσάριο.

2. Υπάρχει πλούτος σε υλικό, αλλά δεν είναι εκείνα που χρειάζονται για τους μαθητές πάντοτε. Έχει χαρακτήρα READER και βέβαια είναι δύσκολο για τον Έλληνα μαθητή. ^{Τι αυτό} Είναι απαραίτητη μια εισαγωγή που να αναφέρεται σε αξιόλογους κοινωνιολόγους (Κόντ, Βέμπερ, Στυρκχάιμ κτλ.), στις σχέσεις της Κοινωνιολογίας με άλλες επιστήμες, στη σημασία της, στις βασικές της μεθόδους).

3. Χρειάζονται να αναφέρονται παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα. Είναι ελάχιστες οι αναφορές.

4. Στους θεσμούς δεν αναφέρεται η εκπαίδευση.

5. Γενικά το βιβλίο είναι μια καλή προσπάθεια, αλλά για το μαθητή χρειάζεται αρκετή ακόμη επεξεργασία.

Σημείωση: Οι παρατηρήσεις μου δεν έχουν σκοπό να κρίνουν, αλλά να βοηθήσουν στη βελτίωση του βιβλίου. Είναι δειγματοληπτικές, χρειάζεται δηλ. με βάση τις παρατηρήσεις μου αυτές οι συγγραφείς να προσέξουν και άλλα σημεία του κειμένου για διδακτική, κυρίως, καλύτερη προσφορά.

Αναβάλλονται για έκτακτη συνεδρία, αύριο Τρίτη, ώρα 9.30 τα θέματα αριθμ. 1, 3, 4 και 6 της σημερινής ημερ. διατάξεως.

Θ.Ε.Μ.Α 5ο : Κρίση βιβλίου Ψυχολογίας Β' Λυκείου.

Ο κ. Παπαδόπουλος ανακοινώνει τις απαντήσεις των συγγραφέων (επισυνάπτονται) και λέγει:

"Θα αναφερθώ πρώτα στις παρατηρήσεις των συγγραφέων και αρχίζω με τον κ. Αλεξόπουλο.

Είναι γεγονός ότι στις παρατηρήσεις του παρερμηνεύει ή παρανοεί ορισμένες παρατηρήσεις μου, όπως τις σχετικές με τις σελ. 4, 7, 44, 46. Αναφέρομαι μόνο και ενδεικτικά στη σελ. 4. Του παρατήρησα ότι εφόσον ακολουθεί αυτό το σύστημα πρέπει να προσθέσει και την Ψυχολογία των κινήτρων. Η παράλειψη είναι φοβερή. Τα όσα απαντάει δεν ικανοποιούν.

Σελ. 10 : Επιμένω και πάλι απ' την πλευρά μου ότι και η διάκριση της συνέντευξης και των τέστ είναι περιττά και όχι απόλυτα σωστά όπως παρουσιάζονται.

Σελ. 16 : Ίσως θα ήταν σκόπιμο να μην επικαλείται "έγκυρα επιστημονικά βιβλία στην αγγλική" για να επιμείνει στα όσα γράφει για τον Αριστοτέλη.

Σελ. 50 - 51 : Δε θα ενέκρινα την επιμονή του στις θεωρίες για τη μνήμη με τον ισχυρισμό ότι όλα τα βιβλία που έχει υπόψη του τις αναφέρουν, γιατί υπάρχουν και άλλα πολύ πιο ενδιαφέροντα πράγματα για τους μαθητές σχετικά με τη μνήμη. Όμως είναι γεγονός ότι δεν έχει τη δυνατότητα κυρίως από άποψη χρόνου να αλλάξει τα σχετικά.

Συμφωνώ μαζί του ότι χρειάζονται τα σχετικά με τις στατιστικές μεθόδους αντίθετα προς την πρόταση της κ. Φατούρου. Επίσης συμφωνώ και με τη διάκριση παραίσθησης, ψευδαίσθησης, που δε θέλει η κ. Φατούρου. Γενικά συμφωνώ με τις αντιπαρατηρήσεις του προς την κ. Φατούρου εκτός απ' την παρατήρηση για τη σελ. 65 (κακώς με επικαλείται ότι συμφωνώ, το είχα πεί τουλάχιστο προφορικά στη συνεδρία).

Σχετικά με τις αντιπαρατηρήσεις του στις παρατηρήσεις του κ. Ζάχου.

Δε συμφωνώ με τις αντιρρήσεις του για τις σελ. 6 - 7, 11 (ο τρόπος μάλι στα με τον οποίο επιχειρηματολογεί δεν είναι ορθός επιστημονικά), 13 - 14 (28 "υπεραισθητική αντίληψη", κακώς με επικαλείται).

Γενικά έχω να σημειώσω ότι δε θα έπρεπε να στηρίζεται στις γραπτές παρατηρήσεις των άλλων δυό κριτών για να επιχειρηματολογεί, αλλά στα δεδομένα της επιστήμης, άλλωστε αρκετά σημεία συμφωνίας ή διαφωνίας ειπώθηκαν και προφορικά και δεν είναι όπως ισχυρίζεται. Είναι φανερό η διάθεσή του να προχωρήσει σε διόρθωση του κειμένου του και με συμβουλεύτηκε και τον βοήθησα στο μεταξύ σε αρκετά σημεία, όπως είχα κάνει και πριν απ' την παράδοση του κειμένου του. Σε μερικά όμως σημεία - θέματα (π.χ. διακρίσεις αναλυτικές των τέστ βλέπω με επιμονή που με στενοχωρεί, γιατί αυτός ο ίδιος θα έπρεπε πρώτος να γνωρίζει ότι αυτά ανήκουν σε κείνα τα θέματα που κουράζουν, αν προσφέρονται έτσι, και δε προσφέρουν τίποτα ουσιαστικό στο μαθητή.

Σχετικά με τις αντιπαρατηρήσεις της κ. Παναγιωτόπουλου:

Με ξενίζουν στην κυριολεξία τα όσα γράφει η κ. Παναγιωτόπουλου στην 11 παρ. των γενικών της αντιπαρατηρήσεων. Οι γλωσσικές (γραμματικές και συντακτικές) αδυναμίες του κειμένου της είναι κάτι που ο καθένας μπορεί να διαπιστώσει. Η επισήμανσή τους γίνεται από μέρους μου όχι ασφαλώς για να μειώσω της σ. όπως ισχυρίζεται, ούτε πολύ περισσότερο για να αποδείξω την "αγραμματοσύνη" της, όπως διερωτάται, αλλά για να διορθωθούν, ώστε το εγχειρίδιο να πάει άφογο κατά το δυνατό γλωσσικά στους μαθητές. Τα όσα γράφει λοιπόν παραποιούν και γενικεύουν τις παρατηρήσεις μου, έτσι που ποτέ ο ίδιος δεν ήταν δυνατό να διανοηθεί για επιστημονικό μου συνάδελφο που πρότεινα να της ανατεθεί η συγγραφή του βιβλίου. Άλλωστε προσωπικά πιστεύω ότι για ελάχιστα απ' αυτά τα γλωσσικά σφάλματα ευθύνεται η ίδια και πάλι αυτό οφείλεται στο χρόνο που πίεζε και στη μετάφραση ξένων κειμένων που έκανε, ασφαλώς, με βιασύνη. Θεωρώ απαραίτητο να δηλώσω ότι για μένα το γεγονός και μόνο ότι είναι διδάκτω στην Ψυχολογία ήταν αρκετό να την προτείνω για την ανάθεση συγγραφής του βιβλίου πολύ περισσότερο που γνώριζα ότι πέρα απ' την ειδική επιστημονική κατάρτισή της διαθέτει μια ιδιαίτερη κριτική ικανότητα και έναν αξιόλογο κοινωνικό και ιδεολογικό προβληματισμό. Γι' αυτό νομίζω ότι τα όσα γράφει στο σημείο αυτό είναι απλώς παρεξηγήσεις από μέρους της που βέβαια είναι ανεξήγητες εφόσον η ίδια είχε δηλώσει στη σχετική συνεδρία του Τμήματος ότι δεν κατέβαλε καμιά προσπάθεια για τη γλωσσική - φιλολογική μορφή του κειμένου της, ότι δέχεται τις παρατηρήσεις αυτές όλες και

δτι σκοπός της ήταν να μας δώσει "δείγμα γραφής" της από "άποψη περιεχομένου". Αυτό μπορούν να το βεβαιώσουν όλα τα μέλη του Τμήματος. Τη βεβαιώνει πάντως και η ίδια και πάλι με τη φράση της στην πρώτη σελ. των αντιπαρατηρήσεών της. Έτσι μείναμε αδιόρθωτες παραλείψεις γραφομχανής, παραδόρμες δικές μου, χτένισμα του κειμένου. Πράγμα που θα γίνει πλέον τώρα". Γιατί λοιπόν "εκτρέπομαι" εγώ, όταν αναφέρομαι στα δια πράγματα και είμαι υποχρεωμένος να το κάνω για να προλάβω να βοηθηθεί σωστά ο μαθητής και να αποφευχθούν σχόλια σε βάρος και του Υπουργείου, του οποίου το έργο υπηρετώ;

2.- Γράφει ότι την "κατηγορώ" για ασάφειες, πλατυασμούς και επαναλήψεις, χωρίς να φέρνω ούτε ένα παράδειγμα. Είναι φανερό ότι δεν διάβασε τις παρατηρήσεις μου τουλάχιστο προσεκτικά και όλες. Συγκεκριμένα στις ειδικές παρατηρήσεις μου - ασφαλώς όχι στις γενικές συμπερασματικές - υπάρχουν πολλές σχετικές παρατηρήσεις, όπως και στο ίδιο το κείμενο που της παρέδωσα. Δε σκέφτηκα, ότι θα τα έβλεπε ως αφορμές για να εξοργιστεί, αλλά ως βάσεις και δείγματα για να προχωρήσει στις διορθώσεις. Σκέφτηκα μόνο επιστημονικά και συναδελφικά, δυστυχώς, κοντά ανδρώπινα.

3.- Σημειώνει ακόμη (3η παράγρ., σ. 1 των αντιπαρατηρήσεών της) ότι "εκτρέπομαι σε ύβρεις για τη σ. και το μαθητή". Όμως οι φράσεις τις οποίες αναφέρει και στις οποίες στηρίζεται για να το ισχυριστεί, δεν υπάρχουν στο κείμενό μου και απορώ πώς τις βάζει και σε εισαγωγικά και διειστώνται: Όταν γράφει κανείς ότι ορισμένα πράγματα δεν ανταποκρίνονται στο αντιληπτικό επίπεδο των μαθητών και τα ενδιαφέροντά τους, τους "καταλογίζει μειωμένο αντιληπτικό επίπεδο και ενδιαφέροντα", όπως γράφει εκείνη;

4.- Με την 4η παράγρ. αφήνει να εκδηλωθεί μια έντονη επιθετικότητα ως απάντηση στην παρατήρησή μου. Δεν καταλαβαίνω γιατί; Μπορούσε καλύτερα να πει ότι διαφωνεί με την άποψή μου. Εγώ γράφω απλώς ότι διαφωνώ και ότι είναι, άποψή μου, άστοχος ο τρόπος παρουσίασης ορισμένων θέσεων. Ο ισχυρισμός μου στο σημείο αυτό ήταν σαφής, ότι προσωπικές αναφορές σε ένα σχολικό εγχειρίδιο δεν έχουν θέση, έτσι τουλάχιστο, όπως τις παρουσιάζει η σ. (π.χ. σ. 184). Μάλιστα σε θέματα ιδεολογίας μάλλον θα έπρεπε να σκοπό για τον οποίο γράφονται. Είναι απλώς διαφορετική η τακτική μου. ./.

5.- Στην 5η παράγρ. μου αποδίδει "ανακολουθία" αναφερόμενη στις θετικές για τη συγγραφή της κρίσεις μου. Όμως η ίδια φαίνεται να πιστεύει ότι όλο το κείμενό της είναι άφογο και εξαιρετικό, γιατί λοιπόν δεν αναγνωρίζει και σε μένα κάποια δικαιοκρασία; Πάντως απορώ πως δεν μπόρεσε να εκτιμήσει το ότι παρά τα πολλά κδύνωτα σημεία, τις ατέλειες και τα σφάλματα που επισήμανα, προχώρησα προς το τέλος των γενικών παρατηρήσεών μου και στην επισήμανση των πλεονεκτημάτων της συγγραφής που ασφαλώς υπάρχουν και τις σημειώνω στις ειδικές παρατηρήσεις μου. Αυτά αναφέρονται μάλιστα στο ψυχολογικό επιστημονικό, και κατά συνέπεια, ουσιαστικό μέρος και ζυγίζουν στην κρίση μου περισσότερο. Τι αυτό ακριβώς παίρνω τελικά θετική θέση. Δε βλέπω λοιπόν που βρίσκεται η ανακολουθία μου; Και ασφαλώς δε θα επέτρεπα στον εαυτό μου πρ το να παρουσιάσω μόνο τα θετικά σημεία της συγγραφής. Αν αυτό γίνε^{σ. επείτα} απ' τη θετική μου θέση απέναντί της με την πρότεσή μου να της γίνει η ανάθεση, τότε η αιτία της ανακολουθίας βρίσκεται στην ίδια.

Ως προς τις ειδικές αντιπαρατηρήσεις της κ. Παναγιωτοπούλου. Δε θα αναφερθώ σε όλες, γιατί ορισμένες είναι γενικά συζητήσιμες, μόνο που σε σχέση με ένα σχολ. εγχειρίδιο με τόσο ισχυρό ωρário ασφαλώς δημιουργούν πρόβλημα. Αυτός ήταν και ο λόγος της αναφοράς^(μου) στα αντίστοιχα θέματα. Όμως:

Για τη σελ. 102: Δεν παίρνει θέση στην παρατήρησή μου για το ότι ο ορισμός της έννοιας του χαρακτήρα περιέχει αντίφαση. Η πρόση της απάντησής της: "Ο κάθε συγγραφέας έχει το δικαίωμα της επιλογής, εφόσον δεν θίγεται η ουσία της επιστημονικής πληροφόρησης" δεν μπορεί να ικανοποιήσει.

Για τη σ. 145: Η σ. αποδείχνει ότι δεν κατάλαβε την παρατήρησή μου. Και με εκπλήσσει, γιατί^{αφ'} όσα γνωρίζω, δεν κατέχεται από υποκειμενικές στάσεις για τη μάζα. Τι συμβαίνει λοιπόν; Μου αποδίδει μάλιστα εσφαλμένα τη φράση "εσφαλμένες μονομερείς απόψεις της συγγραφέα" (σε εισαγωγικό), γιατί ο ίδιος έγραψε: "Τα όσα γράφονται για τη μάζα^{συμπεριφορά} να απηχούν εσφαλμένες - μονομερείς απόψεις. Υπάρχει κριτική και συμπληρωματικά θετικά στοιχεία". Και παραπέμπω συγκεκριμένα γι' αυτό σε βασική βιβλιογραφία. Τα θετικά αυτά στοιχεία ή γνωρίσματα της μάζας φαίνεται να τα θεωρεί στην απάντησή της η σ. "δευτερεύοντα". Και καλεί όποιον θέλει να κάνει τον κόπο να ζητήσει βιβλιογραφία για ενημέρωσή του ως

τρόπους που συνεργάζονται επιστημονικά για να παρουσιάσουν ότι καλύ-

προς την πλήρη τεκμηρίωση των όσων γράφει.

Για τη σ. 146: Η παρατήρηση και πρότασή μου είχε χαρακτήρα δυνητικό, ν' αναπτυχθεί δηλ. - εφόσον πρόκειται για σχολ. εγχειρίδιο - η έννοια του "συλλογικού οργάνου" κάτω απ' την έννοια της ομάδας. Η κ. Π. με καλεί να διαβάσω προσεκτικά τις ουσιαστικές διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις δύο αυτές έννοιες-μορφές της κοινωνικής συμβίωσης. Παραπέμπει μάλιστα και στη σ. 149 του κειμένου της, όπου παρέπεμπα και ο ίδιος γιατί, νομίζω, ότι εκεί σκριβώς ταυτίζει τις δύο έννοιες. Διαβάζω πάντως και τώρα στη σελ. αυτή: "Η ομάδα, είναι η βασική μορφή ανθρώπινης κοινότητας, από την οποία προέρχονται συλλογικά όργανα". Δεν είχα πει τίποτε περισσότερο. Η φράση της με δικαιώνει.

Τέλος θεωρώ απαραίτητο να σημειώσω ότι πουθενά δεν αναφέρεται στις τόσες θετικές για τη συγγραφή της παρατηρήσεις μου, ούτε σε ορισμένες που αναγκαστικά αποδέχεται, γιατί μιλούν τα πράγματα από μόνα τους. Αυτό το κάνει, ευτυχώς, σε αρκετά σημεία σε ό,τι αφορά τις παρατηρήσεις του κ. Ζάχου και της κ. Χαρίτου-Φατούρου.

Ακόμη είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι για την ίδια παρατήρηση, δική μου και του κ. Ζάχου (σ. 184), για την προσωπική της αναφορά, γράφει αντιπαρατηρώντας για κείνον ότι συμφωνεί να απαλειφθεί η προσωπική αναφορά (βλ. σ. 2 του αντίστοιχου κειμένου αντιπαρατηρήσεων της), ενώ για μένα παραθέτει τα σχετικά της 4ης παραγρ. (βλ. σ. 1 του σχετικού κειμένου της) που αποτελούν επίθεση και κρίνει απαράδεκτο το ρόλο μου ως "εισηγητού-κριτή"!

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι η κ. Π. δημιουργεί - με τη φαντασία της ασφαλώς - προηγούμενα που νιώθει ότι της δίνουν το δικαίωμα να γενικεύει, να αυθαρεθεί και να κρίνει έτσι τους κριτές της, γιατί φαίνεται ότι δεν έχει το σθένος της επιστημονικής κριτικής και δεν τη θέλει. Ούτε εγώ θα ήθελα να κρίνω φίλο συνάδελφο και να βρεθώ σε τέτοια θέση, αλλά κάνω απ' όλα είναι ο μαθητής και το βιβλίο του.

Τελειώνοντας σημειώνω ότι και στους δυο συγγραφείς υπάρχει μια τάση να δηλώσουν και να αποδείξουν ότι αδικούνται και από τους τρεις κριτές, αλλά τα κείμενά τους φανερώνουν, νομίζω, ότι δεν το κάνουν πάντοτε με επιχειρήματα επιτυχή, ούτε με τρόπο που πάντοτε ταιριάζει σε ανθρώπους που συνεργάζονται επιστημονικά για να παρουσιάσουν ό,τι καλύ-

τερο για το μαθητή.

Προσωπικά έχω τη γνώμη, και τώρα, ότι ο λίγος χρόνος που είχαν στη διάθεσή τους και το τόσο σπουδαίο εγχείρημα που τους ανατέθηκε, δημιουργούν όλες αυτές τις δυσκολίες και τις άμεσες ή έμμεσες εκδηλώσεις παραπόνου ή επιθετικότητας. Αυτή τη στιγμή της τελικής κρίσης με αφήνουν αδιόφορο όλα αυτά και δηλώνω ότι το βιβλίο ως σύνολο έχει σημεία πολύ κακά και ενδιαφέροντα για το μαθητή, έχει σημεία μέτρια και σημεία αδύνατα, κατώτερα και των συγγραφέων και των προσδοκιών μας. Δεν είναι ως σύνολο με αυτή τη μορφή ό,τι περιμένουμε ούτε και ό,τι τα θέλαμε να δώσουμε στους μαθητές. Ασφαλώς δεν μπορεί έτσι να σταλεί στους μαθητές. Είναι όμως από άποψη σύγχρονης ψυχολογίας και προβληματισμού πολύ καλύτερο από το βιβλίο που υπάρχει στα σχολεία (του Ε. Παπανούτσου). Με τον όρο ότι θα γίνουν οι δυνατές από άποψη χρόνου και απαραίτητες διορθώσεις με βάση και τα παραπάνω και τις παρατηρήσεις των άλλων συναδέλφων, και κυρίως του κ. Θεοδωρακόπουλου - που ως φιλόλογος είδε το κείμενο κυρίως φιλολογικά για τη χρήση του μαθητή και καθηγητή εισηγούμαι να εγκριθεί και να δοθούν όσο γίνεται περισσότερες μέρες στο σ. ως περιθώριο για τις διορθώσεις.

(Τα παρακάτω αποτελούν αιτιολόγηση της μειοψηφίας μου στην απόφαση για ανατύπωση του βιβλίου του Ε. Παπανούτσου). Παρακαλώ να γραφούν εκεί).

"Δεν μπορώ με κανένα τρόπο να συμφωνήσω με ένα βιβλίο που απ' τη δεύτερη κιόλας χρονιά μετά την εισαγωγή του στο σχολείο για προσωρινή χρήση (1976) ζήτησα ν' αντικατασταθεί. Ακολουθώντας την πορεία της διαδικασίας που μου δίνει αναγκαστικά η απόφαση της πλειοψηφίας, προτείνω ως καλύτερο βιβλίο απ' το βιβλίο του Ε. Παπανούτσου, το βιβλίο της Μ. Νασιάκου "Η Ψυχολογία σήμερα" (1ο τόμ.). Όμως θα προκαλέσει αρκετά προβλήματα στους μαθητές, οπωσδήποτε λιγότερα απ' ό,τι του Παπανούτσου. Γι' αυτό προτείνω ένα άλλο ακόμη πιο καλό βιβλίο, ως προσωρινή λύση, το βιβλίο του Κούρτ Μπόντου "Εισαγωγή στην Ψυχολογία", περίπου 150 σελ., απλό, κατανοητό και με αναφορά σχεδόν σε όλα τα θέματα του Α.Μ. Προγράμματος μας, όχι βέβαια πάντοτε σε έκταση ειδική που θα χρειαζόταν ο μαθητής, αλλά είναι οπωσδήποτε υπεύθυνη επιστημονικά και γενικά πολύ καλή εργασία.

Ο κ. Αδαμόπουλος αποχωρεί για να συνεργαστεί με την Ομάδα συγγραφής Μαθηματικών.

Ο Πρόεδρος διαβάζει την ακόλουθη συμβολή του κ. Θεοδωρακόπουλου στη συζήτηση:

Οφείλω εξ αρχής να δηλώσω ότι οι συγγραφείς αξίζουν συγχαρητήρια για το ότι προσπάθησαν να δώσουν μορφή στο χάος. Ατυχώς όμως δεν μπορώ να τους συγχαρώ και για το ότι πέτυχαν στην προσπάθειά τους. Η συγγραφή πύσχει σε πολλά σημεία από αρκετές απόψεις:

- Πολλά κεφάλαια αρχίζουν απότομα, χωρίς προϋδεασμό.
- Τα κεφάλαια είναι μεταξύ τους ασύνδετα.
- Ερωτήσεις δεν υπάρχουν.
- Η ορολογία δεν είναι επιτυχής πάντοτε (υπάρχουν πολλοί νεολογισμοί και πολλοί ξένοι όροι) και δεν είναι ενιαία σ' όλο το μήκος του βιβλίου.

- Σ' άλλα κεφάλαια γίνεται "γυμνή" έκθεση της ύλης και σ' άλλα - τα περισσότερα - η ύλη εκτίθεται με πλατειασμούς, με ατυχείς εκφράσεις, με επαναλήψεις, με στρυφνή περιγραφή, με ανιαρή παράθεση ονομάτων και χρονολογιών.

- Οι δύο συγγραφείς φαίνεται πως έχουν γράψει χωρίς συνεργασία με αποτέλεσμα να είναι εμφανής η διαφορά γραφής στα διάφορα μέρη του βιβλίου.

- Σε πολλά σημεία το βιβλίο από άποψη επιστημονική εγγίζει τα όρια των πανεπιστημιακών εγχειριδίων - είναι βαρύ.

- Ο πρόλογος δεν είναι για μαθητές: δεν ενδιαφέρει τα παιδιά αν οι συγγραφείς δοκίμασαν χαρά για την ίδρυση της πρώτης πανεπιστημιακής σχολής ψυχολογίας στην Ελλάδα - στο Αττικό Πανεπιστήμιο - ούτε αν ήταν δύσκολο για τους συγγραφείς να γράψουν έχα βιβλίο ψυχολογίας.

- Για την ιστορία της ψυχολογίας χρησιμοποιούνται όροι και άλλα στοιχεία που ο μαθητής δεν τα ξέρει ακόμα. Γι' αυτό το μέρος αυτό που δεν το καταλαβαίνει ο μαθητής στην αρχή της διδασκαλίας του μαθήματος πρέπει να γίνει απλούστερο.

- Γλωσσικά το βιβλίο δεν είναι παντού καλό (πρβ. τύπους όπως: αποκτιούνται (4), ενήλικες (8), θεωρόταν (15), αντιληπτική ομάδευση

(26), προκαλόταν (35) κ.α.δ.

Συμπερασματικά εκφράζω τη γνώμη ότι, αν το βιβλίο είναι διορθωμένο από την άποψη των όσων επιστημονικών σφαλμάτων ή αβλεπτημάτων μας επισήμαναν οι ειδικοί κριτές και τα μέλη του Τμήματος, νομίζω πως δεν μπορεί να διορθωθεί από άποψη διατύπωσης και διδακτικής παρουσίασης της ύλης. Έτσι δεν μπορώ να εισηγηθώ να πάει στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση μέσα στα στενά χρονικά όρια που μας απομένουν.

Με την παραπάνω πρόταση για την απόρριψη του βιβλίου (και ανατύπωση του εγχειριδίου του Παπανούτσου) συμφωνεί και ο Πρόεδρος, που λέγει: "Με επιχειρήματα τις παρατηρήσεις που ακούστηκαν στην ως τώρα διαδικασία, τις ίδιες τις απαντήσεις των συγγραφέων, προφορικές και γραπτές, και την αυτοψία μου, διαπιστώνω με λύπη ότι το βιβλίο αυτό, κατά τη γνώμη μου, που μακάρι να αναιρεθεί, δεν γίνεται να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό από το Σεπτέμβριο του 83".

Στο σημείο αυτό επανέρχεται ο κ. Αδαμόπουλος. Ακολουθεί ψηφοφορία

Ψηφοφορία - Έγκριση (με βραχυπρόθεσμες αλλαγές) ή όχι.

Εκμορδίζης	ΟΧΙ
Τομπαζίδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	Έγκριση
Αδαμόπουλος	Λευκή
Παπαδόπουλος	Έγκριση
Βώρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΟΧΙ
Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Σακκάς	ΟΧΙ
Κακριδής	ΟΧΙ

Με ψήφους 7+1:2 το Τμήμα απορρίπτει το βιβλίο της Ψυχολογίας των Αλεξόπουλου και Σ. Παναγιωτοπούλου και προτείνει να ανατυπωθεί από τον ΟΕΔΒ το εγχειρίδιο Παπανούτσου "Ψυχολογία" (β' λυκείου) για το σχολ. έτος 1983-84. Ο κ. Παπαδόπουλος διατηρεί τη θέση του, όσον αφορά την σελ. 6: 51. Στο σημείο αυτό (ώρα 1.30) το Τμήμα διακόπτεται.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Φ. Καυκάκης

Δ. Ζαχαρινίδου

Γενικές παρατηρήσεις πάνω στην κριτική που έγινε στο κείμενο μου :

- α) Το "γλωσσικό" θέμα : Και στην ολομέλεια του ΚΕΜΕ, αλλά και με την σημερινή ευκαιρία, θέλω να τονίσω ότι από έλλειψη χρόνου (4 - μήνες συνολικά), προτίμησα αρχικά να διασφαλίσω το κείμενό μου επιστημονικά, ελπίζοντας ότι θα μου δίνονταν η ευκαιρία να το διορθώσω και γλωσσικά σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας έγκρισης. Και εφ' όσον αποφασιστεί από το ΚΕΜΕ, είμαι σε θέση να κάνω τις διορθώσεις αυτές στα χρονικά πλαίσια που θα έχετε το ΚΕΜΕ.
- Αλλά θα ήθελα να ξεκαθαρίσω κάποιες απόψεις μου : Είμαι Ψυχολόγος και δεν είμαι φιλόλογος. Και θεωρώ ότι το κείμενο ενός σχολικού βιβλίου Ψυχολογίας ωφελεί να μεταδίδει γνώσεις ειδικές, όχι να χρησιμεύσει σα βάση για γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις. Έτσι, φρόντισα να δώσω έναν αφηγηματικό τόνο στην γλώσσα του κειμένου, στην καθημερινή, ρέουσα μορφή που χρησιμοποιούμε και που είναι κοντά στην εφηβική λαλ. ιά.
- Η φοβερή πίεση χρόνου με ανάγκασε να μην φέρω το κείμενο στην οριστική του μορφή. Αναγκάστηκα να δεχτώ το παλαιό πολυτονικό σύστημα γραφής, επειδή αυτό βόλευε την δακτυλογράφο, παρόλο που γράφω μονοτονικά σχεδόν από τότε που τέλειωσα το σχολείο.
- Έτσι, μένανε αδιόρθωτες παραλείψεις γραφομηχανής, παραδρομές δικές μου, χτένισμα του κειμένου. Πράγμα που θα γίνει πλέον τώρα.
- Αλλά, θα πρέπει να μου επιτραπεί να κρατήσω το ύφος και τους ιδιωτισμούς - χρωματισμούς της δικής μου γραφής, αφού εγώ υπογράφω και έχω την ευθύνη του κειμένου. Όπως καλά γνωρίζετε, η ιδιομορφία της λαλιάς του καθενός μας, είναι μια δεύτερη ταυτότητα μας και δεν είναι δυνατό να τ την στερήσης από κανέναν, ούτε κανείς να την αποκοιτηθεί.

- β) Η έκταση της ύλης : Για τους λόγους που εξηγώ και στο κείμενο (εισαγωγή στην εξελ. Ψυχ.), αλλά είπα και στην ολομέλεια, δεν θεώρησα σωστό να "κρύψω" την Ψυχολογία της εξέλιξης μέσα σε 12 σελίδες που έγραφε το πρόγραμμα. Επειδή όμως, ο κ. Αλεξόπουλος έγραφε λίγες σελίδες (70 γραφομηχανής και όχι τυπογραφείου), γίνεται δ' ισοσκελισμός" στις 180 - 490 σελίδες.

- γ) Το πρόβλημα της ορολογίας : Και εδώ θάθελα να τονίσω αυτά που είπα και προφορικά : δεν υπάρχει σήμερα στη χώρα μας επιστημονική ορολογία ! Όλοι, επιστήμονες και συγγραφείς, αυθαίρετούμε επειδή δεν υπάρχει η πανεπιστημιακή αυθεντικότητα. Λειτουργεί μονάχα μια εθιμική ορολογία, που τις περισσότερες φορές είναι αδόκιμη και, το χειρότερο, επειδή προέρχεται από την παλαιά, φιλοσοφική θεώρηση της επιστήμης της Ψυχολογίας, είναι και αποπροσανατολιστική. Έχει ήδη από επιστημονικούς φορείς προταθεί, στο Αττικό Πανεπιστήμιο να συμπεριληφθεί και ειδικό ερευνητικό μάθημα ορολογίας, πράγμα που θα δώσει λύσεις στο πρόβλημα. Μέχρι τότε κανείς δεν μπορεί, εντελώς τεκμηριωμένα, να ισχυριστεί πως ο όρος αυτός δεν λέγεται έτσι, αλλά λέγεται αλλιώς.

δ) Το θέμα της Ψυχοπαθολογίας : Όλα τα σύγχρονα διδακτικά βιβλία Ψυχολογίας έχουνε, σε μεγαλύτερη έκταση μαλιστα, στοιχεία Ψυχοπαθολογίας, που έχουνε σκοπό να δώσουνε στον μαθητή των 17 χρόνων, κάποιες γνώσεις πάνω στη διαταραχή των δομών της προσωπικότητας. Αυτό είναι πολυτιμο βοήθημα στην ψυχοπροφυλακτική, αλλά σε μας θα χρησιμεύσει σαν βοήθημα στη δέσμη της Ψυχολογίας από το 1984 που επιτέλους θα λειτουργήσει και στο τόπο μας σχολή Ψυχολογίας...

Μαλιστα, για τον λόγο αυτό θα ήθελα να παρακαλέσω να μου επιτραπεί να προσθέσω στα κίνητρα και λίγη φυσιολογία των κινήτρων (2 - 3 σελίδες)

Γενικά και συμπερασματικά θέλω να πω οτι αφήνομαι με εμπιστοσύνη στην κρίση σας, επειδή γνωρίζω πως το κείμενο μου είναι επιστημονικά σωστό και μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής αντίληψης της προσέγγισης της επιστήμης.

Σας ευχαριστώ

Δρ. Σούλα Παναγιωτοπούλου

Για τις παρατηρήσεις του κ. Παπαδόπουλου :

60660

A. Γενικές παρατηρήσεις :

AD 1 + 10 :

Θεωρώ εντελώς απαράδεκτη την παράγρ. 1 του κ.Π. Δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια, όταν γράφει "...δεν υπάρχει παράγραφος που να μη χρειάζεται αρκετή γραμματική και συντακτική διδασκαλία...". Εδώ, εκτός της αναλήθειας, εκτρέπεται ο κ.Π. και σε μια προσπάθεια μείωσης του κύρους της συγγραφέας και της εργασίας της. Αλλά δεν γνώριζε την τόση αγγριματοσύνη της, ;.... Πως την πρότεινε εκείνος για την συγγραφή ;

Στην παράγρ. 2, κατηγορεί την σ. ότι έχει ασάφειες, πλεονασμούς και επαναλήψεις, χωρίς να φέρνει ούτε ένα παράδειγμα !

Στην παραγρ. 3 και 5 εκτρέπεται σε ύβρεις και για την συγγραφέα και για τον αναγνώστη μαθητή. Στην μία καταλογίζει "αελλι-σμένη προσπάθεια να περσει..." (; ; ;). Στον άλλον καταλογίζει "μειωμένο αντιληπτικό επίπεδο και ενδίαφέροντα" !!! Ας μην το κρίνω παραέρα....

Στην παρ. 6 αφαιρεί από την συγγρ. το δικαίωμα που της δίνει ο ρόλος της και τα 25 χρόνια πείρας και κατασταλαγμένης γνώσης, να έχει προσωπική επιστημονική έκφραση..... Πραγματικά, καταπληκτική ερμηνεία του ρόλου του εισηγητού - κριτή !!

Υστερα απ' όλα αυτά, δεν μπορώ να κατανοήσω την μεγάλη ανακολουθία του κ.Π. στις παραγράφους 8, 9, 10 και τη Γενική γνώμη, όπως επαινεί το κείμενο και το κρίνει θετικά !!!

B. Ειδικές παρατηρήσεις :

Γενική παρατήρηση : Δάθη παραδρομής, γραφομηχανής, κλπ. που αναφέρονται στις σελ. 71, 73, 74, 81, 87, 94, 95, 2, θα διορθωθούν.

σελ. 84 : Μέσα στην πληθώρα των παραπομπών στις διάφορες πηγές, που υπάρχουν στο βιβλίο, δεν μπορεί και δεν πρέπει να περιμένουμε να καλυφθούν όλοι οι ερευνητές.

σελ. 73 : (Εξελ.Ψ.) Η παράγραφος είναι ακριβής μετάφραση κειμένου των NEWMAN, όπως δέχονται και τα εισαγωγικά, και η σύνταξη είναι δική τους.

σελ. 102 : Όπως σημειώνω και στο κείμενο, ορισμοί του χαρακτήρα και της προσωπικότητας υπάρχουν πολλοί. Αλλά όλοι οι σύγχρονοι συμφωνούν στη ουσία και διαφοροποιούνται στη διατύπωση. Ο κάθε συγγραφέας έχει το δικαίωμα της επιλογής, εφ' όσον δεν θίγεται η ουσία της επιστημονικής πληροφόρησης.

• / •

σελ. 104 - 112 : Όπως γράφω και στη σελ. 106, στην Χαρακτηριολογία, έχει ιστορικά αποδειχτεί ότι καμιά θεωρία δεν απορρίφτηκε τελικά και ολοκληρωτικά, αλλά όλες χρησιμεύουν σαν υποδομή για νέες ή αναθεωρημένες παλαιότερες θεωρίες. Έτσι, θεωρώ απαραίτητο να δοθεί η πληροφόρηση αυτή στον μαθητή.

σελ. 145 : Ο,τι αναπτύσσεται για την μάζα, σίγουρα δεν είναι "εσφαλμένες - μονομερείς απόψεις της σ." Η βιβλιογραφία δίνει πλήρη τεκμηρίωση, για όποιον θέλει να κάνει τον κόπο να τη ζητήσει. Δευτερευόντως χαρακτηρίστικά ασφαλώς και υπάρχουν, αλλά η σ. θεωρεί αυτά που αναφέρονται ότι καλύπτουν την πληροφόρηση που χρειάζεται ο μαθητής και ταυτόχρονα του γεννούν κίνητρα για απόκτηση μεγαλύτερης πληροφόρησης, και δικής του περαιτέρω απασχόλησης

σελ. 146 : α) Το συλλογικό όργανο (KOLLEKTIV), υπάρχει σαν ξεχωριστή μορφή κοινωνικής οργάνωσης του ανθρώπου από τις αρχές της ανάπτυξης των κοινωνικών επιστημών. Ιδιαίτερα σήμερα, όπου οι πιο γνωστές μορφές του, όπως ο συνδικαλισμός ή το κόμμα, γίνονται όλο και περισσότερο αποδεκτά από το κοινωνικό σύνολο και πέρνουν όλο και πιο προεξέχουσα θέση στην διαμόρφωση της κοινωνικής οργάνωσης, η σημασία της γνώσης της λειτουργίας του συλλογ.οργάνου γίνεται ιδιαίτερα αισθητή.

β) Το συλλογικό όργανο δεν είναι ομάδα. Δεν υπάρχει πουθενά τέτοια διατύπωση. Μια πιο προσεκτική ανάγνωση θα δείξει στον κ.Π. τις τόσο ουσιαστικές διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στην ομάδα και το συλλογικό όργανο και που αναφέρονται στις σελ. 146, 148, 149

σελ. 156 : Το βιβλίο του κ. Ν. Σκουλά αναφέρεται μ' αυτήν τη μορφή, επειδή δεν αναφέρεται στην βιβλιογραφία και του δανείζομαι δυο σελίδες, &

Για τις παρατηρήσεις του κ. Ζάχου :

A. Γενικές παρατηρήσεις :

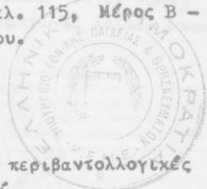
AD 4 : Αναφέρομαι με λεπτομέρεια στις δικές μου γενικές παρατηρήσεις.

AD 6 : α) Η ΟΔΜΕ έχει κατά καιρούς, αλλά και στο τελευταίο της συνέδριο, διατυπώσει " ισχυρότερους " χαρακτηρισμούς για το γενικά πια αποδεκτό " πιάσμων " σχολειό.

β) Εκταση ύλης και

γ) Ψυχοπαθολογία : αναφέρομαι στις δικές μου γενικές παρατηρήσεις

δ) Οι αμυντικοί μηχανισμοί αναφέρονται στη σελ. 115, Μέρος Β - Α' το άτομο στην εξέλιξη του.

B. Ειδικές παρατηρήσεις :

σελ. 4, 5, 7, 14, 22, 44, κλπ. Περιβαλλοντικές ή περιβαντολογικές ;
Ο κ. Ζάχος έχει δικαίω και θα διορθωθεί.

σελ. 5 : Η λανθασμένη αντίληψη του κ. Ζάχου, ήδη στην ολομέλεια του ΚΕΜΕ και από τους δυο άλλους κριτές, έχει τονιστεί (ASSIMILATION - AKKOMMODATION)

σελ. 24 : Μα, η εφαρμοσμένη παιδαγωγική Ψυχολογία είναι τμήμα της εξελικτικής Ψυχολογίας.

σελ. 25 : Η λέξη " πιστεύω " σύμφωνα με τον Βοστάντζόγλου, Βλαστό, Ζηκέ-δη, Δεμερτζή - Κατσουρο κλπ., έχει την έννοια " είμαι βέβαιος, είμαι πεπεισμένος, έχω πεποίθηση, παραδέχομαι, κλπ". Δεν βλέπω κανένα εμπόδιο να χρησιμοποιηθεί στο κείμενο.

σελ. 38 : Και όμως, η σύγχρονη Ψυχολογία θεωρεί το παιχνίδι λειτούργα.

σελ. 40 : Συμφωνώ πως η λέξη "λειτούργει" είναι σωστότερη.

σελ. 61 : Ναι, θα αντικατασταθεί η λέξη GALLUP, αν και έχει καθιερωθεί χάνοντας την αρχική της σημασία.

σελ. 8,9,19, 83, 87, 91, 95, 96, 97, 102, 121, 159, 165, 166, 168, 169, 177 : Είναι όλα λάθη παραδρομής, γραφομηχανής, κλπ. και θα διορθωθούν.

σελ. 101 : Ναι, ο ROHRACHER το 1969 στην νέα έκδοση του βιβλίου του επανέδιδε τον ορισμό.

σελ. 110 : Υπάρχουν ακόμα μερικές δεκάδες "τυπολογίες", που βέβαια δεν μπορούν να περιληφθούνε σένα σχολικό βιβλίο - ούτε σε ειδικά επιστημονικά λεξικά δεν υπάρχουν όλες. Η επιλογή έπρεπε να γίνει και ασφαλώς έχω την ευθύνη της. Όσο για τον SHELDON, έχει κάνει μια παράλληλη τυπολογία με κείμενα του KRETSCHMER, αλλά η τυπολογία του KR. θεωρείται πιο ολοκληρωμένη και λειτουργική από του SH. και είναι στην Κλινική Ψυχολογία και στην Ψυχιατρική πολύ περισσότερο αποδεκτή.

σελ. 117 : Συμφωνώ πως θα έπρεπε να προστεθεί και η θεωρία της προσωπικότητας του ALLPORT.

σελ. 147 : Έχει λάθος ο κριτής, όπως και προφορικά του διευκρινίστηκε στην ολομέλεια.

σελ. 149 : Έχει λάθος ο κριτής. Ξενώ

σελ. 156 : Εννοώ " παραμετρικούς "

σελ. 184 : α) Συμφωνώ να απαλειφθεί η προσωπική αναφορά
β) Η μετάφραση του κομματιού του BRONFENBRENNER είναι σωστή, απλώς και εμφανώς νομίζω, από λάθος γραφομηχανής λείπει στην τελευταία σειρά μια λέξη.

[Handwritten signature]

Α. Γενικές παρατηρήσεις :

- AD 1 : α) Η κ. Χαρίτου σίγουρα δεν θα διάβασε ιδιαίτερα προσεκτικά τα κείμενα, αφού θεωρεί ότι η Εξελεγκτική Ψυχολογία είναι περιφρασμένη σε "μερικές σελίδες", ενώ αποτελεί έναν σεβαστό αλλά και απαραίτητο όγκο περίπου 100 σελίδων!
- β) Δεν μπορώ να καταλάβω το "μειονέκτημα" του να είναι οι συγγραφείς αγγλομαθείς ή γερμανομαθείς και πως αυτό οδηγεί στην απόρριψη του βιβλίου!
- Όσο για τη βιβλιογραφία, αλλά ακόμα και τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, ένας προσεκτικός αναγνώστης θα παρατηρούσε πως οι απόψεις των σημαντικότερων ευρωπαίων και αμερικανών ερευνητών, δηλ. ό,τι σήμερα θεωρείται σύγχρονο και αποδεκτό επιστημονικά, περιέχεται στα κείμενα. Είναι πάντα αναφερόμενο δικαίωμα του συγγραφέα να δίνει έμφαση σ' ό,τι επιστημονικά τον εκφράζει, αρκεί να μην πέσει μονάχα στην παγίδα της μονομέρειας. Και για κάτι τέτοιο δεν μπορεί να κατηγορηθούν τα κείμενα μου....
- γ) Δεν νομίζω πως υπάρχει επικάλυψη βιβλίων στα κείμενα των δυο συγγραφέων. Το παράδειγμα που αναφέρεται (ο FREUD), πραγματεύεται στο Α και Β μέρος του βιβλίου με τελείως διαφορετική χρήση.
- δ) Το θέμα της ορολογίας αναφέρεται στις δικές μου γενικές παρατηρήσεις.
- ε) Δεν συμφωνώ με την άποψη της κ. Χαρίτου.

Στην άποψη που εκφράζει για το βιβλίο του Ευ. Παπανούτσου, θέλω να πω τα εξής : Από παιδί έμαθα να εκτιμώ βαθύτατα τον πατρικό μου φίλο Ευ. Παπανούτσο, σαν σεβαστό φιλόσοφο. Αλλά όταν ακόμα ζούσε και μου αφιέρωσε την "Ψυχολογία" του, του είχα εκφράσει τις αντιρρήσεις μου : ήταν η άποψη της φιλοσοφικής Ψυχολογίας των αρχών του αιώνα και δεν είχε πια σχέση με την σύγχρονη εφαρμοσμένη Ψυχολογία. Άλλωστε και ο ίδιος ουδέποτε ισχυρίστηκε πως ήταν Ψυχολόγος. Δεν μπορεί λοιπόν να υπάρξει καμιά σύγκριση του βιβλίου του Ε.Π. με οποιοδήποτε σύγχρονο διδακτικό βιβλίο Ψυχολογίας.

Ακόμα διαφεύγει της κ.Χ. πως το διδακτικό βιβλίο του Ε.Π. δεν περιέχει το μικρό γλωσσάριο που έχει η άλλη του έκδοση.

Εκτός μου γεννιέται ένα ερωτηματικό : στις επίμονες ερωτήσεις προς την κ.Χ. ενός συμβούλου του ΚΕΜΕ να συγκρίνει τα δυο βιβλία δηλ. το βιβλίο του Ε.Π. και το υπό κρίση βιβλίο, απάντησε πως το υπό κρίση είναι σαφώς καλύτερο και προτιμότερο, μάλιστα χρησιμοποίησε την φράση "απέχει παρασάγγας". Σε τι οφείλεται η κάποια διαφοροποίηση της στο γραπτό της κείμενο ;

Επειδή οι γενικές προτάσεις της ξεφεύγουν από το πρόγραμμα του ΚΕΜΕ, δεν μπορώ να εκφέρω γνώμη, παρά μόνο όταν το ζητήσει το ΚΕΜΕ.

Β. Ειδικές παρατηρήσεις :

Δεν θα απαντήσω στη μονολεκτική και αναπόδεικτη κριτική που πολλές φορές η κ.Χ. κάνει χαρακτηρίζοντας κομμάτια του βιβλίου σαν "αυθαίρετες γνώμες της συγγραφείας". Μου δίνει την εντύπωση πως η κ.Χ. Α PRIORI αμφισβητεί το δικαίωμα να έχω επιστημονικές απόψεις, οι οποίες βασίζονται σε μια 25-ετή επιστημονική και επαγγελματική διαδρομή, που περιέχει έρευνα-διδασκαλία - επαγγελματική εξάσκηση και εμπειρία.

- σελ. 73 : Η ανάπτυξη μιας " αυτόνομης προσωπικότητας " δεν εμποδίζεται από τις "δεσμεύσεις" που δεχόμαστε από το περιβάλλον μας !
- 74 : Ο CANNON αναφέρεται . Στη σελ. 85
- 85 : Ο ENGELS χρησιμοποιεί το όρο "αντικειμενοποίηση" με άλλη έννοια, απ' αυτήν της Ψυχολογίας που χρησιμοποιεί την λέξη αλλοτρίωση.
- 91 : Μα, ακριβώς στην παρένθεση ερμηνεύεται ο όρος "νευρωτικά" για πληροφόρηση του μαθητή. Και ακριβώς, η μειωμένη αυτοεκτίμηση είναι ένα από τα κύρια στοιχεία της νεύρωσης - σύμφωνα με την άποψη της κλινικής Ψυχολογίας και της Ψυχιατρικής.
- 86, 87, 93, 94, 95, : Απόψεις της κ.Χ. που δεν με βρίσκουν σύμφωνη.

Β. Μέρος : σελ. 1 + 100 : Δεν αναπτύσσω θεωρίες της κληρονομικότητας, επειδή κρούποθέτω την γνώση τους από την βιολογία

- 4 : Στην 60ία παράγραφο εξηγείται τι σημαίνει ενστικτώδης συμπεριφορά
- 5 : Δεν είναι δυνατό να χαρακτηρίζουμε αυθαίρετη τη θέση αυτή, που αποτελεί τη βάση της θετικής ή κατανοητικής διαπαιδαγώγησης !
- 7 : Να, συμφωνώ πως πρέπει να ερμηνευτεί η λέξη LIBIDO
- 8 : FRUSTRATION : είναι η στέρηση. Η αποστέρηση που προέρχεται από μια " ματαίωση " . Μονάχα η ματαίωση δεν αποδίδει το νόημα και τη σημασία της αποστέρησης.
- 9 : Ο ERIKSON πρωτόγραφε επιστημονικές μελέτες του στα γερμανικά, πρώτου φύγει πολιτικός εξδριστος στην Αμερική.
- 10 : Η πέμπτη φάση του ERIKSON περιλαμβάνει 2 ηλικίες, την εφηβεία και την ADOLESCENTIA, σίγουρα και στην αγγλική γλώσσα - και γι' αυτό πρέπει να μεταφραστεί σαν φάση νεότητας.
- 12 : Για όλους τους ερευνητές της ανθρωπίνης εξέλιξης, βιολογικής και ψυχολογικής, είναι σήμερα αποδεκτό, πως τα όρια των ηλικιών έχουν μετακινηθεί "προς τα κάτω".
- 12 : Ο προσεκτικός αναγνώστης θα διαβάσει πως το κεφάλαιο γράφει : " η θεωρία του ERIKSON είναι μια από τις σημαντικότερες... ", δεν αναφέρεται πουθενά πως είναι " η σημαντικότερη " ! Άλλωστε οι απόψεις του Ε. περί "θυλικιάς και αρσενικιάς συμπεριφοράς" δεν έχουν καμιά σχέση με τις ψυχοκοινωνικές φάσεις και γι' αυτό και δεν αναφέρονται.

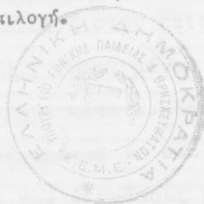
- σελ. 24 : Η πρόταση αυτή της εξελ. Ψυχολογίας υποστηρίζεται από πολλούς σύγχρονους ερευνητές, όπως OERTER, LUSTENBERGER, BRONFENBRENNER, κλπ.
- 27 : Δεν συμφωνώ με τον όρο "υποκατάστατο". Ο όρος που πρωτοχρησιμοποιήθηκε ήτανε BEZUGSPERSON, στα γερμανικά, και σημαίνει το σταθερό πρόσωπο στο στενό περιβάλλον του παιδιού, με το οποίο το παιδί μπορεί να "ταυτιστεί", να καταφύγει, να αποκτήσει σταθερές σχέσεις συναισθηματικής ασφάλειας.
- 28 : Πραγματικά δεν μπορώ να καταλάβω τι θέλει η κ.Χ. κρίνοντας πως πρέπει να ανφέρω εργασία της κ.Μαρτίου που "ανατρέπει την θεωρία του χαμόγελου" του PIAGET ! Η θεωρία του PIAGET είναι μια θεωρία διεθνώς δοκιμασμένη και αναγνωρισμένη. Μ' αυτήν δουλεύει παγκοσμίως η ψυχολογία του παιδιού. Αν κάποιος Ψυχολόγος έχει αντίθετες απόψεις, αυτές για να παρθούν στα σοβαρά πρέπει, κατά τη διεθνή τακτική, να περάσει από τις εξής διαδικασίες :
- α) να δοκιμαστεί η ~~εφαρμογή~~ άποψη με εκτεταμένες έρευνες στο Πανεπιστήμιο - β) να περάσει από την δοκιμασία επιστημονικών εταιριών - γ) να δοθεί για κριτική και έλεγχο στη διεθνή επιστημονότητα - δ) να αποκτήσει διεθνές κύρος, εγκυρότητα, αναγνώριση.
- Μονάχα σαν γίνουν αυτά, μπορεί να καταλογιστεί σαν παράληψη σέναν συγγραφέα το ότι παράλειψε να τη συμπεριλάβει στο βιβλίο του, παρόλο που ο κάθε σ. διατηρεί το δικαίωμα επιλογής. Πλήρης η έρευνα της κ.Μαρτίου αυτές τις προϋποθέσεις ;
- 17 (32) : Στο κεφάλαιο της ομιλίας αναφέρομαι στο "κοινωνικό όργανο" που είναι η λαλιά. Όπως σαφέστατα αναφέρεται στο κείμενο, δίνω μια ουσιαστική σημασία στην λειτουργία αυτή. Ο προβληματισμός όμως για την έκταση των σελίδων, με εμπότισε να ασχοληθώ παραπάνω. Αν το ΚΕΜΕ κρίνει πως θάπρεπε να αναπτυχθεί το κεφάλαιο, θα το κάνω με μεγάλη χαρά.
- 21 (36) : Δεν συμφωνώ με την άποψη της κ.Χ.
- 82 : Σε όλους του πίνακες αναφέρεται από που προέρχονται. Μονο ο πίνακας 5 δεν αναφέρει τίποτα, επειδή προφανώς είναι της συγγρ.
- 92 : Η κ.Χ. ίσως σε μια πιο προσεκτική ανάγνωση διαβάσει τα ονόματα των ερευνητών NEUGARTEN και WEINSTEIN που είναι σε παρένθεση δίπλα στη θεωρία των 5 ειδών δεσμών που αναπτύσσουν (και όχι "οι 5 δέσμες")
- 109 : Δεν συμφωνώ με την κ.Χ. Η "τυπολογία" του KRETSCHMER αναφέρεται σήμερα σε κάθε σύγχρονο επιστημονικό βιβλίο της Ευρώπης και της Αμερικής. Χρησιμοποιεί σαν πολύτιμη βάση για τις περαιτέρω έρευνες, μια και η έρευνα είναι ακόμα ανοιχτή.
- 113 : Υπάρχουν μερικές δεκάδες κριτικές πάνω στη θεωρία του EYSENCK, συμπεριλαμβανομένης και της δικής μου. Να τις αναφέρω όλες ; Νομίζω πως η λέξη "κυριότερη" πρέπει να ερμηνευθεί σωστά.
- 114 : Μια προσεκτική ανάγνωση όλου του κεφαλαίου (104 - 121)σελ.) και ιδιαίτερα της σελίδας 105, τις δυο τελευταίους παραγράφους, θα έδινε στην κ.Χ. την ευκαιρία να δει ότι η θεωρία της προσωπικότητας του FREUD δεν είναι βέβαια τυπολογία, αλλά ανήκει μέσα

στην δέσμη των θεωριών που προσπαθούνε να ερμηνεύσουνε τη δομή και λειτουργία της ανθρώπινης προσωπικότητας, όπως είναι και η τυπολογία, η θεωρία των στοιβάδων, η θεωρία της μορφολογικής Ψυχολογίας, η θεωρία των παραγόντων, η θεωρία της κοινωνικής Ψυχολογίας. Θάπρεπε, κατά τη γνώμη της κ.Χ. να περιοριστούμε μονάχα στην τυπολογία ;

117 : Πάλι, με μεγάλη μου λύπη πρέπει να επικαλεστώ την ανάγκη, να διαβάσει η κ.Χ. με μεγαλύτερη προσοχή τα κείμενα : ο Α. ADLER αναφέρεται διεξοδικά 2 σελίδες παρακάτω !

119 : Δεν καταλαβαίνω τι ζητά η κ.Χ. : το στ) αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο.

Γ. Μέρος : Ο BANDURA, οι συνεργάτες του WALTERS, ROSS και τόσοι άλλοι λιγώτερο ή περισσότερο σημαντικοί επιστήμονες, δεν αναφέρονται ιδιαίτερα, επειδή - χάρη της τεκμηρίωσης - αναφέρω πάνω από 200 ονόματα ερευνητών και αυτό είναι υψηλό ποσοστό για διδακτικό βιβλίο του Δυτικού. Αναγκαστικά κάνω επιλογή.

Προς το Κ.Ε.Μ.Ε.

έντηση στην κριτική του βιβλίου "Ψυχολογία" της Β' Λυκείου του Δημητρίου Λεξοπούλου.

α απαντήσω σε ό,τι έχω αντιρρήσεις ή τις παρατηρήσεις τις επιτροπής και σε ό,τι αποδέχομαι.

κ. Φατούρου στις γενικές παρατηρήσεις της θεωρεί ότι χρειάζεται αλλαγή της δομής του βιβλίου, πράγμα που έρχεται σε αντίθεση με το αναλυτικό πρόγραμμα που προτάθηκε από το ΚΕΜΕ και το οποίο πιστά ακολουθήσα. Επιπλέον, η άτυξη μόνο ορισμένων κεφαλαίων από την Ψυχολογία με βρίσκει αντίθετο, ο σκοπός μας είναι να εισάγουμε το μαθητή στην επιστήμη της Ψυχολογίας όχι να τον εξοικειώσουμε στο σχηματισμό εσφαλμένων εντυπώσεων ότι η Ψυχολογία ασχολείται π.χ. μόνο με την προσωπικότητα, μάθηση και αντίληψη. Αυτό τον τρόπο παραπλανούμε το μαθητή, πράγμα το οποίο είναι αντιεπιστημολογικό, αντιδιδασκαλικό και ανεπίτρεπτο για δασκάλους με υψηλό αίσθημα

Γλωσσάριο ερμηνείας των κυριότερων όρων δεν είναι δυνατό να γίνει τώρα. Το ΚΕΜΕ θεωρεί ότι αυτό επιβάλλεται να γίνει, τούτο μπορεί να πραγματοποιηθεί αργότερα σε ξεχωριστό φυλλάδιο. Φαίνεται ότι η κ. Φατούρου δεν υποβλήθηκε στον κόπο να ανοίξει το σχολικό βιβλίο Ψυχολογίας του Παπανούτσου, για να δει ότι δεν υπάρχει γλωσσάριο όπως ισχυρίζεται.

Η προσθήκη ελληνικής βιβλιογραφίας σε όλες τις ενότητες για παράδειγμα είναι περιττή, γιατί η ελληνική βιβλιογραφία στον κλάδο αυτό είναι ήδη και εν πολλοίς λαθεμένη. Βιβλιογραφία μόνο στο τέλος του βιβλίου μπορεί να προστεθεί.

Περίληψη κάθε ενότητας μπορεί να γίνει, αν και είναι εσφαλμένη η άποψη της κ. Φατούρου ότι πρέπει να μπει στο τέλος, η θέση της από σύγχρονη διδακτική άποψη είναι στην αρχή.

Ερωτήματα κριτικού περιεχομένου δεν είναι σκόπιμο να τεθούν στο βιβλίο γιατί οι Έλληνες φιλόλογοι στη μεγάλη τους πλειοψηφία δε γνωρίζουν τη σύγχρονη Ψυχολογία και έτσι τα ερωτήματα θα είναι είτε επικίνδυνα είτε άστοχα.

Το βιβλίο του Παπανούτσου είναι απαράδεκτο για την εποχή μας από επιστημονική άποψη, και είναι να απορεί κανένας πώς η κ. Φατούρου το προτείνει

...ρήσει τους μαθητές στη δουλειά τους, αφού η νεματολογία του
... και η γενική προσέγγιση της επιστήμης αυτής είναι πεπαλαιωμένη και
... αντίθετη από το κρινόμενο βιβλίο. Συνεπώς το βιβλίο του Παπανούτσου
... σύγχυση θα προκαλέσει στους μαθητές και κακό γενικά στην εκπαίδευση.

Όσον αφορά τις ειδικές παρατηρήσεις της κ. Φατούρου σημειώνω τα ακό-
... θα σχόλια:

1. Ενότητα 'στάθμιση' δίνει μια σαφή και περιεκτική περιγραφή του θέματος
... του, οπωσδήποτε όμως θα γίνουν ορισμένες προποποιήσεις του θα την κρα-
...σουν πληρέστερη και πιο κατανοητή.

2. Η ενότητα στατιστικές μέθοδοι περιλαμβάνεται στο αναλυτικό ^{πρόγραμμα} και επιπλε-
... κανέναν από τους δύο άλλους κριτές δεν έχει διαφορετική άποψη, δίνει δε
... σαφή και περιεκτική περιγραφή του θέματος και εισάγει τον μαθητή σε
... βασικές στατιστικές έννοιες για να μπορεί να κατανοήσει και άλλα θέ-
... του βιβλίου. Επιπλέον ο μαθητής δε μαθαίνει τίποτα στα μαθηματικά για
... τιστική, μια επιστήμη που είναι σημαντική για όλες τις άλλες σχεδόν επι-
... ήμες. Εδώ δίνονται ορισμένες γνώσεις ως έναυσμα για περαιτέρω μελέτη και συ-
... δητοποίηση των προβλημάτων της σύγχρονης κοινωνίας.

3. Παράθεση και ψευδαίσθηση δεν είναι το ίδιο πράγμα και είναι να απο-
... κανέναν πώς έκανε το βασικό αυτό σφάλμα η κ. Φατούρου. Εάν μετρούλλη-
... με οποιοδήποτε σύγχρονο ή παλαιότερο βιβλίο Ψυχολογίας θα δούμε να γίνε-
... η διάκριση, ακόμη και στο βιβλίο του Παπανούτσου.

4. Δε θεωρώ σκόπιμο να κάνω διάκριση για την ταξίση μεταξύ της θεωρίας
... συμπεριφοράς, του * Ερίδον και της Ψυχανάλυσης, γιατί κανένα βιβλίο δεν
... ει τη διάκριση αυτή και επιπλέον θα προκαλέσει σύγχυση στους μαθητές.
... με βρίσκει αντίθετο η άποψη ότι πρέπει να αναπτυχθεί η διαμάχη γλώσσας-
... φης, αφού αναπτύσσονται ταυτόχρονα και οι διάφορες θεωρίες αντιμετωπίζουν
... φηγορικά το θέμα.

5. Ο Πίνακας I δεν οδηγεί σε ετικετοποίηση, γιατί αν φύγει θα έχουμε μεγάλη
... τότητα και έλλειψη σταθερών γνώσεων, άλλωστε και οι δύο άλλοι κριτές δεν
... ράζουν παρόμοια άποψη.

6. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες δεν χρειάζεται να αναπτυχθούν περισσότερο
... το θέμα του βιβλίου δεν είναι αυτό.

διακρίσεις που γίνονται σε γνωστική Ψυχολογία, Ψυχολογία μάθησης κλπ.
χουν και σε έγκυρα ξένα βιβλία Ψυχολογίας, αλλά και συμπίπτουν με το ανα-
κό πρόγραμμα που κατάρτισε το ΚΕΜΕ γενικά.
νομίζω ότι σ' ένα σχολικό βιβλίο Ψυχολογίας χρειάζεται μεγαλύτερη ανά-
της παρατήρησης και της αυτοπαρατήρησης, αν και αυτό είναι πολύ
ο να γίνει.
α σχετικά με τη διάκριση της συνέντευξης δεν είναι περιττά, γιατί ο
ής παίρνει μια περιεκτική αλλά και πλήρη γνώση για τη συνέντευξη. Οπωσ-
μπορούν τα σχετικά με τη συνέντευξη να τυπωθούν με μικρά γράμματα.
μένω στην άποψη μου οσον αφορά τις διακρίσεις για τα τεστ, μπορούν όμως το
νά να γραφούν με μικρά γράμματα.
τα αναφερόμενα στον Αριστοτέλη περιέχονται σε έγκυρα επιστημονικά βιβλία
αγγλική, τα οποία χρησιμοποίησα.
Διαφωνώ με την άποψη ότι υπάρχει ασυνέπεια στο σύστημα παρουσίασης των
ώσεων. Διέφυγε, φαίνεται, στον κ. Παπαδόπουλο ότι παντού υπάρχουν ονόματα.
μάθηση με μίμηση και ταύτιση είναι από πρακτικής απόψεως η σημαντικώ-
εωρία, γιατί αν προσπαθούσαμε να μάθουμε μόνο σύμφωνα με τις άλλες θεω-
λύ λίγα πράγματα θα είχαμε μάθει σε όλη μας τη ζωή. Γι' αυτό το λόγο κά-
τις διακρίσεις, που τις θεωρούμε ότι είναι σημαντικές.
Δεν είναι δυνατό να αποφευχθεί ο λόγος για θεωρίες της μνήμης, όταν ο-
βιβλία που είχα υπόψη μου τις ανέφεραν μ' αυτή την ονομασία
τέλος δηλώνω ότι μπορώ σε διάστημα (10) δέκα ημερών από σήμερα να πάνω
ουλώσεις τις οποίες δέχομαι.

Αθήνα 4-7-1963

Δ. Σ. Αλεξόπουλος

Δ. Σ. ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΑΞΗ 59/1983

Σήμερα, 5-7-83, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σκυρόπουλο που αντι-καθιστά τον κ. Φ. Κακριδή.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζής, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΕΛΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Μεθόδευση κατασκευής χαρτών, σχεδίων κλπ. για τα διδακτικά βιβλία σύμφωνα με το Ν.1304/82. Εισηγητής κ. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Ιστορίας Β' Λυκείου για το 1984/5. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Συμπλήρωση και διευκρινίσεις των αποφάσεων που αφορούν τα ΩΠ Γυμνασίου και Λυκείου 1983/4. Εισηγητής κ. Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Γνωμοδότηση για τη συμμετοχή των Κοινωνικών Λειτουργών στην Εκπαίδευση (έγγραφο του συνδέσμου τους). Εισηγητής κ. Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Εισήγηση για το βιβλίο Χημείας στο Λύκειο (Β' και Γ' τάξη). Εισηγητής κ. Στ. Παπασημακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος διαβάζει σημείωμα του Προέδρου του ΚΕΜΕ: "Με υπ.α. απόφαση ανατέθηκε στο Ίδρυμα Ευγενίδου η εκτύπωση των βιβλίων Χημείας της Β' και της Γ' Λυκείου για τις ανάγκες της ΤΕΕ. Τα βιβλία αυτά για τα οποία υπάρχει η ανάθεση του Τμήματος Μ.Ε. (πρ. 5/1983), ανταποκρίνεται στο ισχύον πρόγραμμα Χημείας Β' & Γ' Γεν. Λυκείου με τη διαμόρφωση της ύλης σύμφωνα με το πνεύμα της σχετικής εισήγησής μου στο Τμήμα Μ.Ε (πρ.5/1983). Ύστερα από τα παραπάνω εισηγούμαι τη χρησιμοποίηση των βιβλίων αυτών και από τους μαθητές της Β' & της Γ' Λυκείου Γενικής Εκπαίδευσης" και λέγει: Ύστερα από την, με υπ.α. απόφαση, ανάθεση για εκτύπωση στο Ίδρυμα Ευγενίδου των βιβλίων Χημείας (Ανόργανης και Οργανικής) του Π.Ο. Σακελλαρίδη για χρήση στην Επαγγελματική Εκπαίδευση, εισηγούμαι τα εξής: Βρισκόμαστε στις αρχές Ιουλίου χωρίς βιβλίο Χημείας για το Λύκειο και μάλιστα για τη Γ' Λυκείου. Το υπάρχον βιβλίο του Βάρβογλη δεν είναι δυνατό να κρατηθεί άλλο αφού επί σειρά ετών έφερε τόσες δυσκολίες στις εξετάσεις. Επίσης βιβλίο για τη Β' Λυκείου σύμφωνα με το ισχύον πρόγραμμα δεν έχουμε. Το Ίδρυμα Ευγενίδου διαθέτει τα βιβλία του Π.Ο. Σακελλαρίδη τα οποία έχουν προσαρμοστεί με το ισχύον αναλ. πρόγραμμα Χημείας για τη Β' & Γ' Λυκείου. Τα βιβλία αυτά μπορούν να εξυπηρετήσουν βραχυπρόθεσμα τις ανάγκες των μαθητών για το έτος 1983-84 τόσο στη Β' όσο και στη Γ' Λυκείου.

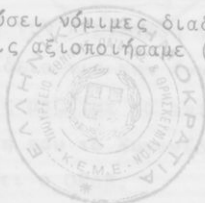
Επομένως εισηγούμαι την χρησιμοποίηση των παραπάνω βιβλίων του Ιδρύματος Ευγενίδου από τους μαθητές των τάξεων Β' & Γ' Λυκείου αντίστοιχα. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να γίνουν οι δέουσες ενέργειες από το αρμόδιο γραφείο του Υπουργείου.

Παράλληλα προτείνω απαραίτητα να εκδοθούν ειδικά τεύχη λύσεων ασκήσεων των δύο βιβλίων από το Ίδρυμα Ευγενίδου. Τα σχετικά χειρόγραφα έχουν παραδοθεί από τον συγγραφέα. Το αρμόδιο γραφείο του ΥΠΕΠΘ να ρυθμίσει το θέμα, ώστε τα τεύχη αυτά να εκδοθούν από το Ίδρυμα Ευγενίδου ή, σε περίπτωση αρνήσεώς του, από τον ΟΕΔΒ, ύστερα φυσικά από σχετικές συνεννοήσεις το ταχύτερο δυνατό.

Ο κ. Φ.Κ. Βώρος λέγει:

1.- Βρισκόμαι στην εξαιρετικά δυσάρεστη θέση για τρίτη φορά να επαναλάβω (βλέπε και πρακτικά: 5/1983 και 62/1981) ότι η υπόθεση των βιβλίων Χημείας ενώ είναι στα χέρια άμεμπτων ανθρώπων κινδυνεύει να είναι αντικείμενο μομφής και διαβολής σε διάφορα επίπεδα· γιατί:

α) από την άνοιξη του 1981 έχουν ισχύσει νόμιμες διαδικασίες για τη συγγραφή νέων βιβλίων Χημείας και δεν τις αξιοποιήσαμε (π.χ. νόμος 1143/1981, άρθρο 33),

- β) συγγραφέας των βιβλίων Χημείας είναι ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ, κατά νόμο αρμόδιος να κινήσει τις διαδικασίες νέας συγγραφής,
- γ) η υπηρεσία, σε όλα τα επίπεδα, γνωρίζει τις διδακτικές αδυναμίες των βιβλίων Χημείας (γύρω από το τραπέζι αυτού - της Ολομέλειας του ΚΕΜΕ έγινε ειδική συγκέντρωση καθηγητών και μαθητών και μελών του ΚΕΜΕ υπό την προεδρία του Υφυπουργού Παιδείας ήδη το φθινόπωρο του 1980,
- δ) τα βιβλία Χημείας (ή μερικά απ' αυτά) τα προμηθεύεται το ΥΠΕΠΘ από το Ευγενίδειο Ίδρυμα, που δεν είναι κερδοσκοπικός οργανισμός αλλά το κοστολόγιο των βιβλίων του είναι εμφανώς πιο δαπανηρό από το αντίστοιχο του ΟΕΔΒ (παλαιότερα ο προηγούμενος Πρόεδρος του ΟΕΔΒ υπέβαλε νομίζω και ειδική έκθεση στον προ-προηγούμενο Υπουργό Παιδείας για το θέμα αυτό)
- 2.- Η διαβλητότητα της εκκρεμότητας - για την οποία δεν μπορούμε σε κανένα επίπεδο να δεχτούμε άγνοια - μπορεί να αμβλυνθεί για την ώρα αυτή, αν το κοστολόγιο του Ευγενίδειου - στις φετεινές προμήθειες βιβλίων προς το ΥΠΕΠΘ - δεν ξεπεράσει το αντίστοιχο κοστολόγιο που προκύπτει από τις εκδόσεις του ΟΕΔΒ κατά ποσοστό υψηλότερο από 5-10% (πέντε ως δέκα το εκατό).
- 3.- Ειδικά για τις λύσεις των ασκήσεων αδυνατώ να εννοήσω γιατί ακολουθούν το δρόμο που περνάει από το Ευγενίδειο.
- Ο κ. Βαρουχάκης λέγει: Συμμερίζομαι το περιεχόμενο της παρέμβασης του κ. Βώρου. Ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις λύσεις των ασκήσεων δεν μπορώ να δεχτώ ότι υπάρχει κώλυμα να εκδοθούν υπεύθυνα και έγκαιρα από τον ΟΕΔΒ λόγω ίσως νομικής υποχρέωσης του συγγραφέα προς το Ευγενίδειο αφού από χρόνια κυκλοφορούν στο εμπόριο λύσεις ασκήσεων των βιβλίων της Χημείας γραμμένες από άλλους συγγραφείς.
- Ο κ. Σακκάς παρατηρεί ότι δε διασφαλίζεται η έκδοση των λύσεων, όπως θέτει το θέμα η εισήγηση. Το Τμήμα σ' αυτή την περίπτωση να είναι συγκεκριμένο: Να ζητήσει να δεσμευτεί το Ευγενίδειο για την έγκαιρη έκδοση των λύσεων, ώστε να παραδοθούν στους μαθητές μαζί με τα αντίστοιχα βιβλία κατά την έναρξη των μαθημάτων. Σε περίπτωση που το Ευγενίδειο δεν προσφέρεται να αναλάβει αυτό το έργο να το αναλάβει ο ΟΕΔΒ.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου για την χρησιμοποίηση του βιβλίου Χημείας του Ιδρύματος Ευγενίδη από τους μαθητές Β' και Γ' τάξεων Λυκείου σχ. έτους 1983-84.

Επιπλέον το Τμήμα θεωρεί απαραίτητο να εκδοθούν οι λύσεις ασκήσεων στα βιβλία Χημείας Β' και Γ' λυκείου Π. Σακελλαρίδη. Γι' αυτό η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε., Τμήμα Διδακτικών Βιβλίων, πρέπει το ταχύτερο να παραλάβει τα χειρόγραφα των λύσεων από το Ευγενίδειο Ίδρυμα, στο οποίο τις κατέθεσε ο συγγραφέας, και να τα προωθήσει στον ΟΕΔΒ για έκδοσή τους, εκτός αν υπάρχει νομική δέσμευση υπέρ του Ευγενιδείου, οπότε να κληθεί το Ευγενίδειο να αναλάβει το έργο της έκδοσης των λύσεων και να τις παραδώσει στο Υπουργείο έγκαιρα, ώστε να δοθούν στους μαθητές κατά την έναρξη των μαθημάτων μαζί με τα αντίστοιχα βιβλία.

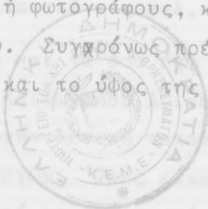
ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Θεοδορακόπουλος λέγει:

1.- Η παρ. 5 του άρθρου 30 του Ν.1304/82 ορίζει τα ακόλουθα:

"5. Η εικονογράφηση των διδακτικών βιβλίων της Γενικής Εκπαίδευσης μπορεί να ανατίθεται απευθείας και χωρίς διαγωνισμό σε ιδιώτες καλλιτέχνες, ζωγράφους ή φωτογράφους, προτεινόμενους από το ΚΕΜΕ με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στην οποία ορίζονται οι όροι και η αμοιβή των καλλιτεχνών".

2.- Ύστερα από τα παραπάνω νομίζω ότι ιδιαίτερα για τα βιβλία που η συγγραφή και η κρίση τους διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου του Ν.1304/82, το Τμήμα πρέπει, αν συντρέχει λόγος, να προτείνει στο ΥΠΕΠΘ, μαζί με τη γνωμοδότησή του για την εκτύπωση του συγκεκριμένου βιβλίου, και τους ιδιώτες καλλιτέχνες, ζωγράφους ή φωτογράφους, κατάλληλους για την εικονογράφηση των διδακτικών βιβλίων. Συγκρόνως πρέπει το Τμήμα να προτείνει και τους όρους εικονογράφησης και το ύψος της αμοιβής των καλλιτεχνών.

ΘΕΜΑ 2ο - Αναβάλλεται

ΘΕΜΑ 3ο -

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει: Για να αρθούν ασυμφωνίες που υπάρχουν μεταξύ των ωρολογίων προγραμμάτων του Γυμνασίου και Λυκείου και των αντίστοιχων διδακτικών οδηγιών που συνέταξε το Τμήμα, εισηγούμαι τις εξής αλλαγές στις σχετικές πράξεις 44/83 και 49/82 του Τμήματος Μ.Ε.:

1.- Ο τίτλος του μαθήματος "Οικ. Γεωγραφία" που θα διδάσκεται σύμφωνα με τη πράξη 44/1983 στις τάξεις Β' και Γ' Γυμνασίου να γίνει "Γεωγραφία". Το περιεχόμενο του μαθήματος θα καθοριστεί με το αντίστοιχο αναλυτικό πρόγραμμα και τις σχετικές οδηγίες.

2.- Ο τίτλος του μαθήματος "Οικ. Γεωγραφία" που θα διδάσκεται στη Β' Λυκείου, σύμφωνα με την πράξη 49/1983 να γίνει: Οικ. Γεωγραφία - Γεωλογία - Ορυκτολογία και

3.- Ο τίτλος του μαθήματος Βιολογία (Ανθρωπολογία - Υγιεινή) που θα διδάσκεται στην Α' Λυκείου, σύμφωνα με την πρ. 49/1982, να γίνει Βιολογία (Γενική Βιολογία - Ανθρωπολογία - Υγιεινή).
Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση των κ. Αδαμόπουλου.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Το ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Γραφείου Υφυπ. κ. Μώραλη, με έγγραφό του αρ. 7156/1-3-83 διαβιβάζει επιστολή του Συνδέσμου Κοινων. Λειτουργιών Ελλάδος, Κρατίνου 7, Αθήνα προς τον κ. Υφυπουργό με συνημμένη "εισηγητική έκθεση για το θεσμό του Κοινωνικού Λειτουργού στην Εκπαίδευση (σ. 8). Στα παραπάνω στοιχεία αναπτύσσεται η σημασία και η αναγκαιότητα του θεσμού του Κοινων. Λειτουργού στην Εκπ/ση. Αναφέρομαι ενδεικτικά σε μερικά σημεία της έκθεσης του παραπάνω Συνδέσμου για συγκεκριμένη ενημέρωση του Τμήματος (διαβάζονται αποσπάσματα από τις σελ. 2,3,4,5,6,7 και 8

Με βάση τα στοιχεία που αναφέρθηκαν και τα όσα έχω υπόψη μου ως προς τις σπουδές, το έργο και τη σημασία του Κοινωνικού Λειτουργού στη σύγχρονη κοινωνία δεν μπορεί παρά να έχω καταρχήν θετική τοποθέτηση στο αίτημα πρότασης του Συνδέσμου των Κοινων. Λειτουργιών. Όμως είναι γεγονός ότι ο θεσμός του Κοινων. Λειτουργού δεν αποτελεί επιστημονική ειδικότητα, ούτε, με άλλα λόγια, αναφέρεται σε συγκεκριμένη επιστημονική ειδίκευση, αλλά

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠ/ΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Πράξη 60/83

Σήμερα, 8.7.83 ημέρα Παρασκευή και ώρα 09.00, το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ

συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρ-
ρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος,
Σύμβουλοι Β'Τ. Σκορδύλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας,
Εισηγητές και η γραμματέας του τμήματος Δήμητρα Ζαραφονίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβον μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Τομποΐδης, γιατί ήταν στη
θεα/νίκη για υπηρ. λόγους και Κυρ. Κατσιμάνης.

Θέματα Η.Δ

(1) Θέματα Ιστορίας. Εισηγητής: Φ. Βώρος

(2) Οδηγίες διδασκαλίας και επιμορφωτικά σεμινάρια

Λατινικών. Εισηγητής: Φ. Κακριδής

(3) Γνωμοδότηση για το διορισμό στη Μ.Ε της Ιτζαρόδη - Κουταλού Οσίας - Ματρώ-
νας Εισηγητής: Λ. Αδαμόπουλος.(4) Προτάσεις ανάθεσης εικονογράφησης κλπ. Μαθηματικών Β' και Γ' Λυκείου.
Ιστορίας Γ' Λυκείου. Εισηγητές: Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος.

Διακοπή.

(2) Στην αρχή της συνεδρίασης, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε
το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θε-
μάτων της Η.Δ.

την Ελληνική.

./.

ΘΕΜΑ 1ο: Στη συζήτηση παραβρέθηκαν και οι κ.κ. Γ. Ξανθάκου και Χ. Αργυροπούλου.

Ο κ. Βόρος ενημερώνει το Τμήμα για την πορεία των εκκρεμοτήτων στα θέματα των διδ. βιβλίων ιστορίας. Συγκεκριμένα λέγει ότι τα Χ/φα των εξι στους επτά συγγραφείς έχουν κατατεθεί τώρα στο ΥΠΕΠΘ. Υπάρχει προεργασία με τους κριτές έτσι ώστε η ημερομηνία για την κρίση μπορεί να οριστεί στις 15 ή στις 18 τρέχοντες.

Στη συνέχεια λέγει:

Συνεδρία 60/87.83

ΘΕΜΑ: Ανάθεση συγγραφής βιβλίου ιστορίας για τη β' Λυκείου, για το σχολ. έτος 1984-85.

Εισηγητής: Φ.Κ. Βόρος (απόφαση)

1. Σύμφωνα με προγενέστερη απόφαση του Τμήματος το πρόγραμμα βιδασκαλίας της Ιστορίας στη β' Λυκείου από το σχολικό έτος 1984-85 και πέρα θα περιλαμβάνει θέματα αυτοτελή (μονογραφίες) από τον κύκλο της αρχαίας, της Βυζαντινής και της νεότερης ιστορίας, κυρίως της Ελληνικής.

2. Συγκεκριμένα προβλέπονται τα θέματα:

- α. Η αρχαία Ελληνική πόλη-κράτος.
- β. Ο Ελληνισμός τον καιρό της ρωμαιοκρατίας.
- γ. Ο Ελληνισμός του Χριστιανισμού και ο εκχριστιανισμός του Ελληνισμού και ο νέος κόσμος στα πλαίσια του Βυζαντίου.
- δ. Κοινωνικά προβλήματα και θεσμοί στο Βυζάντιο (και η εξέλιξη του ρωμαϊκού δικαίου).
- ε. Η πολιτιστική φυσιογνωμία του ύστερου Βυζάντιου: (1) Πολιτισμική ακτινοβολία (2) ρίζες του Νέου Ελληνισμού.
- στ. Φραγκοκρατία-Τουρκοκρατία: οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική παρουσία του Ελληνισμού και δυνάμεις επιβίωσης και ανανέωσης.
- ζ. Δυναμική του 1821: οι κοινωνικές δυνάμεις που ετοίμασαν και πραγματοποίησαν την Επανάσταση.
- η. Βαυαροκρατία:

ΕΛΛΑΣ 2α : Οδοντός διδασκαλίας και επιμελητική περιγραφή λογισμικού.

6. Ο ιστορικός χώρος της ανατολικής Μεσογείου ιδιαίτερα το 19ο και 20ο αιώνα.
3. Κάθε μονογραφία μπορεί να εκτείνεται σε (25-35) σελίδες και να συνοδεύεται από χάρτες και άλλα εικονογραφικά υλικά. Ειδικά για τα θέματα (α) και (β) το βασικό κείμενο μπορεί να είναι ως 50 σελίδες.
4. Δεν προβλέπεται αναγκαστικά η διδασκαλία όλων των θεμάτων σε ένα χρόνο, θα υπάρχει κάποια ευχέρεια επιλογής κατά σχολείο.
5. Προτείνονται αντιστοίχα ως συγγραφείς:
- (1) Σοφοκλής Μαρκιανός για τα θέματα α,β.
 - (2) Ζαχαρίας Ορφανουδάκης για το θέμα δ.
 - (3) Άννα Καρτσάνη, αρχαιολόγος για το ε' θέμα
 - (4) Ντόκος και Φάκλος Δημόσθενής και Γ. Κοντογιώργης για το θέμα στ.
 - (5) Κώστας Βερνίκουλος για το θέμα ζ.
 - (6) Β. Βερνίκουλος για το θέμα η.
 - (7) Λευτέρης Σπυριανός για το θέμα θ.

Ο κ. Κακριδής Ζητά (α) να μελετηθεί η δυνατότητα οι αναθέσεις να είναι χωριστές-όπως και οι επιτροπές κρίσης (β) να χωριστεί το θέμα του ορισμού της Επιτροπής για την κρίση (γ) να δοθεί στο Τμήμα χρόνος να μελετήσει τις προτάσεις τις σχετικές με τα πρόσωπα. Επίσης παρακάλες η εισήγηση να συμπληρωθεί με τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν στην επιλογή των θεμάτων και προσώπων.

Ακολούθησε συζήτηση και η εξέταση του θέματος διακόπτεται για να συνεχιστεί τη Δευτέρα.

Ο εισηγητής κ. Κακριδής λέγει: "Σας θυμίζω ένα μέρος της εισήγησης της Επιτροπής Κρίσης για το διδακτικό βιβλίο των Λατινικών δέσμης.

"Μεγάλη σημασία έχουν την πρώτη αυτή φορά οι οδηγες διδασκαλίας που προτείνουν να γραθούν από τους ίδιους τους συγγραφείς ... και να περιέχουν οπωδήποτε οδηγίες ειδικής διδακτικής και ορισμένες ασκήσεις ανακεφαλαίωσης (π.χ. για κάθε ομάδα πέντε μαθημάτων) Για και μια μετάφραση όλων των κειμένων".

Με την πρόταση αυτή συμφωνούμε, όπως μου είπε, και ο εισηγητής μας κ. Θεοδωρακόπουλος, όμως τον παρακάλεσα να μην επεκταθεί τότε σε θέματα που δεν αφορούσαν άμεσα τη διαδικασία κρίσης.

Τώρα ξαναθυμίζω σε αυτό το σχέδιο και προτείνω:

(α) Με έγγραφό μας να παρακαλέσουμε τους κ.κ. Γ. Σαββανίδη και Μ. Πασχάλη να συντάξουν ως τα μέσα Αυγούστου το αργότερο Οδηγες Διδασκαλίας (και ασκήσεις ανακεφαλαίωσης) για το βιβλίο που έγραψαν.

(β) Να προτείνουμε στο ΥΠΕΠΘ να πραγματοποιηθούν γύρω στα μέσα Σεπτεμβρίου επιμορφωτικά σεμινάρια για όσους πρόκειται να διδάξουν Λατινικά το 1983/4 στα Λύκεια αλλά και στα Μεταλυκειακά Κέντρα.

Στοιχεία του Σεμιναρίου - Διήμερο (± δύο για την κίνηση

4 μέρες εκτός έδρας για τους καθηγητές και διδάσκοντες).

- Διδάσκοντες δύο για κάθε Σεμινάριο, από τους κ.κ. Γ. Σαββανίδη, Μ. Πασχάλη

Ν. Καλογερόπουλο και Γ. Κούνουπο - με συντονιστή από το ΚΕΜΕ τον κ. Β. Θεοδωρακόπουλο.

- Τόπος Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Τρίπολη, Ηράκλειο, Αλεξανδρούπολη.

Τα σεμινάρια αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν σε συνδυασμό με άλλα ανάλογα που θα οργανωθούν για το ξεκίνημα της νέας χρονιάς.

(γ) Με εγκύκλιό του το ΥΠΕΠΘ να συστήσει στους Λυκειαρχες να μην αναθέσουν το μάθημα παρά σε αποφοίτους κλασικών τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών, ή, αν δεν έχουν στη δόναμή τους, σε πολύ έμπειρους και δοκιμασμένους φιλολόγους.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση, που τα αποτελέσματά της ενομοταύθησαν στην εισήγηση εγκρίνει την εισήγηση ομόφωνα στο σύνολό της.

Θ Ε Μ Α 3ο : Γνωμοδότηση για το διορισμό στη Μ.Ε. της Ιτζαράπη-Κουταλά Οδίας -
Ματρώνας.

Ο κ. Λ. Αδαμόπουλος λέγει:

Το Τμήμα με την πράξη 52/15-6-83 ανέβαλε τη λήψη απόφασης για την καταλληλότητα της κ. Ιτζαράπη ως καθηγήτριας καλλιτεχνικών, επειδή τα σχετικά με τις σπουδές της στοιχεία δεν ήταν επαρκή.

*Υστερα από την απόφαση αυτή του τμήματος επικοινωνήσα με την κ. Ιτζαράπη από την οποία και ζητήσα πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις σπουδές της. Η κ. Ιτζαράπη εκτός του ότι είναι κάτοχος του πτυχίου "πλαστική τέχνη" του πανεπιστημίου VIII των Παρισίων έχει πάρει και πτυχίο "ΜΑΙΤΗΡΙΖ" ύστερα από υποβολή συγγραφής με θέμα "Τα υπαντά στην Ελλάδα". Ακόμη η κ. Ιτζαράπη είναι απόφοιτος και της σχολής "Εργοδηγών σχεδιαστών" της τεχνικής σχολής Θεσσαλονίκης "ο Ευκλείδης". Μετά από τις πρόσθετες αυτές διευκρινήσεις, από τις οποίες προκύπτει ότι η κ. Ιτζαράπη είναι κάτοχος της όλης που προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα του Γυμνασίου, και επειδή σύμφωνα με την αρ. 6372/80/8-6-82 βεβαίωση ΔΙΚΑΤΣΑ το πτυχίο Πλαστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου VIII των Παρισίων είναι ισοτίμο με τα απομαρμόμενα από τα ελληνικά ΑΕΙ, εισηγούμαι να κριθεί η κ. Ιτζαράπη ως κατάλληλη να διδάξει το μάθημα των καλλιτεχνικών με την προϋπόθεση βέβαια ότι αυτή είναι απόφοιτος του ελληνικού Εξατοξίου Γυμνασίου ή Λυκείου.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Λ. Αδαμόπουλου.

Θ Ε Μ Α 4ο : Ο Πρώτος των εισηγητών του θέματος κ. Ν. Βαραυχάκης λέγει:

Σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 5 του Ν. 1304/82 εισηγούμαι την ανάθεση της κατασκευής των σχημάτων των νέων βί βλίων Μαθηματικών της Β* και Γ* Λυκείου καθώς και των αντίστοιχων τευχών λύσεων, στον κ. Σωτ. Βονιατζή, σχεδιαστή των περιοδικών εκδόσεων της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας. Τα σχήματα θα είναι κατά κανόνα δίχρωμα σύμφωνα με το κείμενο και τις ειδικές υποδείξεις των συγγραφέων.

Η εργασία θα ολοκληρωθεί σε δύο φάσεις, αντίστοιχα με τις δύο φάσεις συγγραφής (τεύχη α* και β*) των βιβλίων. Τα σχήματα για τα πρώτα τεύχη πρέπει να παραδοθούν το αργότερο ως τις 10-8-83, ενώ τα υπόλοιπα ως τις 30-11-83.

Ως αμοιβή του σχεδιαστή, ύστερα από συνεννόηση με τους αρμόδιους του ΟΕΔΒ προτείνω να 200 δραχ. και 160 δραχ. κατά σχήμα δίχρωμο ή μονόχρωμο, αντίστοιχα.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαχαρινίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Π Ρ Α Ξ Η 61

Σήμερα 11 Ιουλίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπ/σεως του Κέντρου Εκπ/κών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με Πρόεδρο το Φ. Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημαδόπουλος, Δ. Τομπαζίδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορόδλης, Ειδικός Σύμβουλος, και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι : Δ. Σακκάς, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν μέλος μιας Επιτροπής στο Υπουργείο Παιδείας, Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν απασχολημένος στην κλήρωση των υποψηφίων για τη ΣΕΑΜΕ Αθηνών, Κ. Φούσικας, Εισηγητής, γιατί είχε κανονική άδεια και Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητής, γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

1. Αναθέσεις συγγραφής Κεφαλαίων Ιστορίας Β' Λυκείου. Εισηγητής: Φ. Βώρος.
2. Ανακοινώσεις.
3. Ελεσθερα Βοηθήματα Ξένων Γλωσσών (Ε' Δέσμης). Εισηγητής: Φ. Κακριδής.
4. Οδηγίες Λυκείου (Α' και Β' τάξ.). Εισηγητής : Α. Αδαμόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Θ Ε Μ Α 1ο : "Αναθέσεις συγγραφής Κεφαλαίων Ιστορίας Β' Λυκείου". -

Ο Εισηγητής του θέματος κ. Φ. Βώρος λέγει, ότι για να εξασφαλιστεί ενδότητα δομής και περιεχομένου και για να αποφευχθούν επαναλήψεις θα περιλάβει στις οδηγίες προς τους συγγραφείς και τους κριτές τα εξής :

- (α) Να μη λησμονούν ότι γράφουν για μαθητές 17 χρόνων, ότι κατά συνέπεια οι σελίδες κάθε μονογραφίας είναι ανάγκη να οργανώνονται σε διδακτικές ενότητες (με τίτλους, υπότιτλους ή πλαγιδοτίτλους, με προαγγέλια παραγράφων και κατά το δυνατό απαρίθμηση - ανακεφαλαίωση).
- (β) Όσα γράφουν για θέματα που γειτνιάζουν να προσέλθουν σε αμοιβαία σύλληψη τουλάχιστον για να μην επαναλάβουν τα ίδια πράγματα και να μη δημιουργούν ενδεχόμενα την εντύπωση αντιφατικών ερμηνειών. Αυτό δε σημαίνει εγκατάλειψη επιστημονικών απόψεων, αλλά τουλάχιστο είναι ανάγκη να γνωρίζει ο ψ ότι σε άλλη ενδότητα ο φ ή ο χ διατύπωσε μια διαφορετική ερμηνεία.
- (γ) Άλλωστε - είπε - ο συντονιστής της συγγραφικής εργασίας θα βρίσκεται σε μόνιμη επικοινωνία προς τους συγγραφείς.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Τμήματος κ. Φ. Κακριδής λέγει :

- (1) Το σύστημα που εφαρμόζουμε παρουσιάζει αυτή τη στιγμή μια υπερβολική έμφαση στη Νεοελληνική Ιστορία που διδάσκεται στη Γ' Γυμνασίου (τρῶρο), στην Α' Λυκείου (δῶρο), στη Β' Λυκείου (μεγάλο μέρος των κεφαλαίων και θεμάτων που προτείνονται) και στη Γ' Λυκείου (συμπληρωματικά στη Γεν. Παιδεία και αποκλειστικά ως Ιστορία από τις πηγές στις τρεις από τις τέσσερις ώρες). Αυτή η εικόνα είναι πιστεύω η οριακή θέση του εκκρεμούς ύστερα από τον πολύχρονο παραρισμό της νεότερης ιστορίας. Πιστεύω ότι σιγά σιγά θα ισορροπήσουμε, και για την ισορροπία αυτή το ευέλικτο σύστημα επιλογής θεμάτων που εγκαινιάζεται με την πρόταση του κ. Βώρου, θα μας είναι ευνοϊκό.
- (2) Στην πρόταση αυτή περιέχονται και εισήγησεις για τους βοηθούς κριτές. Ολοκληρω αυτό το θέμα προτείνω (και ο κ. Βώρος συμφωνεί) να χωριστεί. Όταν το κρίνουμε σκόπιμο θα ορίσουμε τρεις ομάδες κριτών, από μία για κάθε περίοδο της ιστορίας, και θα τις ορίσουμε, αρκετά νωρίς, ώστε να υπάρξει συνεργασία με τους αντίστοιχους συγγραφείς.

- (3) Προτείνω ακόμα να εγκρίνουμε την πρόταση του κ. Βώρου κατά κεφα-
λαία. Οι χωριστές αναθέσεις θα μας δυσκολέψουν τώρα, αλλά θα μας
δώσουν αργότερα μεγάλη ευελιξία.
- (4) Προτείνω (και ο κ. Βώρος συμφωνεί) να αναβάλουμε την ανάθεση για
το κεφάλαιο Ελληνισμός - Χριστιανισμός, ώσπου να βρούμε τα απο-
λύτως κατάλληλα να το γράψουν πρόσωπα.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει ότι θα χρειαστεί αυτά τα κεφάλαια να συντο-
νιστούν, ώστε να μην υπάρξουν επικαλύψεις κλπ. Κατάλληλος γι' αυτό το
θα ήταν φυσικά ο κ. Βώρος που το Τμήμα θα έπρεπε και επίσημα να του
αναθέσει το ρόλο του συντονιστή.

Ύστερα από τα παραπάνω το Τμήμα ομόφωνα αποφασίζεται:

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με
βάση το άρθρο 33 του Ν. 1143/1981.

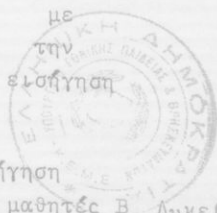
- A) (1) Τίτλος : Η αρχαία πόλη - κράτος, ο εξελληνισμός της Ανατολής,
ο Ελληνισμός τον καιρό της Ρωμαιοκρατίας.
- (2) Τάξη : Β' Λυκείου
- (3) στους (α) Μαρκιανό Σοφοκλή, Διδάκτορα Ιστορίας, τηλ.: 2232.496
- (4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική από-
φαση, ως τα Χριστούγεννα 1983.

B) Όροι συγγραφής - Οδηγίες

- (1) Σκοπός του βιβλίου
- (2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. Πρόγραμμα)
- (3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια
- (4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου
- (5) Γλώσσα - Μορφή του βιβλίου: δημοτική,
(Ν. 309/1976, άρθρο 2).
- (6) Εικονογράφηση, Σχεδιαγράμματα : κατά την εισήγηση
- (7) Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις : για μαθητές Β' Λυκείου
- (8) Τυπικοί όροι:
- (α) Προθεσμία υποβολής: ως τα Χριστούγεννα 1983.
- (β) Έκταση (αρ. Φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.ά.)
- (γ) Έκταση εικονογραφήσεως:

Σύμφωνα

με
την
εισήγηση

Κατά την
Εισήγηση

Γ) Επιτροπή Κρίσεως

- (1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους :

- (α)
Επώνυμο, Όνομα, Ιδιότητα, Διεύθυνση,
(β)
(γ)
(δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου:

Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/1970

- (2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την Κρίση :

- Δ) (1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος): 100.000 δραχμές
(2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής Κρίσεως (τρόπος):
(3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/νση Εφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

- Ε) Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των:

- (1) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ
(2) ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ
(3) ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

που ανήκουν στην Δημόσια Εκπ/ση.

- Τ) Άλλες λεπτομέρειες: να δοθεί στο συγγραφέα αντίγραφο της εισήγησης.

Μειοψήφησαν Οι:

Αποφασίζεται ομόφωνα:

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν. 1143/1981

- Α) (1) Τίτλος : Κοινωνικά προβλήματα και θεσμοί στο Βυζάντιο (και εξέλιξη του ρωμ. δικαίου).
(2) Τάξη : Β' Λυκείου
(3) στους (α) Οργανουδάκη Ζαχαρία, γυμνασιάρχη, συγγραφέας.
Γυμνάσιο Νέα Μουδανιά Χαλκιδικής.
(4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση : ως τα Χριστούγεννα 1983.

Β) Όροι συγγραφής - Οδηγίες

- (1) Σκοπός του βιβλίου:
(2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. Πρόγραμμα): Συμφωνα
(3) Διάταξη της ύλης σε μέρη - κεφάλαια με
(4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου την Εισήγηση
(5) Γλώσσα-Μορφή του βιβλίου: Ν. 309/1976, άρθρο 2
(6) Εικονογράφηση - Σχεδιαγράμματα : Κατά την Εισήγηση
(7) Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις: για τη Β' Λυκείου
(8) Τυπικοί όροι:
(α) Προθεσμία υποβολής: ως τα Χριστούγεννα 1983
(β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα, κ.ά.) } Κατά την
(γ) Έκταση εικονογραφήσεως } Εισήγηση

Γ) Επιτροπή Κρίσεως

- (1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:

.....
Επώνυμο, Όνομα, Ιδιότητα, Διεύθυνση,
Διάρκεια περατώσεως του έργου
Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Α. 749/1970

- (2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση

- Δ) (1) Αμοιβή συγγραφέων (Τρόπος): 60.000 δρχ.
(2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος):
(3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.
.....

- Ε) Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

- (1)
- (2)
- (3)

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ
ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ
ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

που ανήκουν στη Δημόσια εκπαίδευση.

ΣΤ) Άλλες λεπτομέρειες: να δοθεί στο συγγραφέα αντίγραφο της εισήγησης.

Μειοψήφησαν Οι :

Αποφάνεται ομόφωνα :

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν. 1143/81.

- A) 1) Τίτλος: Η πολιτισμική φυσιογνωμία του ύστερου Βυζαντίου
2) Τάξη : Πολιτισμική ακτινοβολία του - ρίζες του Νέου Ελληνισμού.

3) στους (α)
Επώνυμο Όνομα Ιδιότητα Δ/ση
(β) Καρτσώνη Άννα, Ιστορικός της Τέχνης, τηλ.:7224-654

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική απόφαση: ως τα Χριστούγεννα 1983.

B) Όροι συγγραφής - Οδηγίες:

- 1) Σκοπός του βιβλίου Σύμφωνα
2) Ύλη του βιβλίου (ανλ. προγρ.) με την
3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαι εισήγηση
4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου
5) Γλώσσα - Μορφή του βιβλίου ΜΝ. 309/1976, άρθρο 2
6) Εικονογράφηση- Σχεδιαγράμματα: Κατά την εισήγηση
7) Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές Β' Λυκείου
8) Τυπικοί όροι
α) Προθεσμία υποβολής Κατά
β) Έκταση(αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.ά την
γ) Έκταση εικονογράφησης εισήγηση

Γ) Επιτροπή Κρίσεως

1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους

α)
Επώνυμο, Όνομα, Ιδιότητα, Δ/ση

δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου

ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70

2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση

Δ) 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος : 80.000 δρχ.

2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος)

3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφαρμο. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Ε) Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των:

α)

β)

γ)

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ

ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Αποφαίνεται ομόφωνα:

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με
βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81.

- A. 1) Τίτλος: Φραγκοκρατία-Τουρκοκρατία: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική παρουσία του Ελληνικού.
- 2) Τάξη: Β' Λυκείου
- 3) Σχους: α) Ντόκος Κων/νο., Ιστορικό, τηλ. 76.66.455
β) Κοντογιώργη, Γιώργη, καθηγήτῃ ΠΑΣΠΕ, τηλ. 65.92.898
γ) Φάκαλο, Δημοσθένη, καθηγήτῃ, τηλ. 36.27.509
- 4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση: Ως τα Χριστούγεννα 1983.

B. Όροι συγγραφής - Οδηγίες

- 1) Σκοπός του βιβλίου.....
- 2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. πρόγραμμα)....
- 3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια....
- 4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου...
- 5) Γλώσσα-μορφή του βιβλίου: Ν.309/1976, άρθρο 2
- 6) Εικονογράφηση-σχεδιαγράμματα κατά την εισήγηση
- 7) Ψυχολογικές-παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές Β' λυκείου.
- 8) Τυπικοί όροι:
- α) Προθεσμία υποβολής:
- β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.α)
- 50 σελίδες κείμενο
- γ) Έκταση εικονογραφήσεως:
- σύμφωνα με την εισήγηση

Γ. Επιτροπή κρίσεως

- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:
- α)
- β)
- γ)
- δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου.....
- ε) Ο περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ.749/70

2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση.....
.....

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 100.000 δραχμές
2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος).....
3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφ. Προγραμ. Πφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Ε. Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

1)

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΥΤΗ

2)

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

3)

που ανήκουν στη Δημόσια Εκπ/ση

ΣΤ. Άλλες λεπρομέρειες: Να δοθεί στους συγγραφείς αντίγραφο της εισήγησης

Μειοψήφησαν οι.....

6) Δικονομική-Οικονομική κατάσταση σύμφωνα με την εισήγηση
7) Ψυχολογικές-Παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές της β' λυκείου.

8) Τυπικοί όροι

α) Προβλεπόμενη υποβολή

β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διλ)

γ) Έκταση εικονογραφήσεως

Γ. Επιτροπή κρίσεως

1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:

2)

3)

4)

5)

6) Διάρκεια παραχώσεως του έργου.....

7) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 3 του Ν.Δ. 749/70

8) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση.....

Αποφαίνεται ομόφωνα

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με
βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81

- A. 1) Τίτλος: Δυναμική του 1821: οι κοινωνικές δυνάμεις που ετοίμασαν
και πραγματοποίησαν την Επανάσταση.
2) Τάξη: Β' Λυκείου
3) Στους: α) Βεργόπουλο Κων., Καθηγητή Πανεπιστημίου, Μαβ. λή 31,
τηλ: 64.39.920
4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση

B. Όροι συγγραφής - Οδηγίες

- 1) Σκοπός του βιβλίου:
2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. πρόγραμμα):
3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια:
4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου:
5) Γλώσσα-μορφή του βιβλίου: Ν.309/1976, άρθρο 2
6) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα: Σύμφωνα με την εισήγηση
7) Ψυχολογικές-Παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές της β' λυκείου.
8) Τυπικοί όροι
α) Προθεσμία υποβολής
β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα)
γ) Έκταση εικονογραφήσεως
- σύμφωνα με την
εισήγηση
- κατά την εισήγηση

Γ. Επιτροπή κρίσεως

- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:
α)
β)
γ)
δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου.....
ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70
2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση.....

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 60.000 δρχ.
2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος).....
3) Στοιχεία με τα οποία ηΔ/νση Εφ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Ε. Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

1).....

ΓΩΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΥΤΗ

2).....

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

3).....

ΤΑ

που ανήκουν στη Δημόσια Εκπ/ση.

ΣΤ. Άλλες λεπτομέρειες: Να δοθεί στο συγγραφέα αντίγραφο της εισήγησης

Μειοψήφησαν οι

- 1) Γλώσσα-μορφή του βιβλίου Ν. 309/1976, άρθρο 1
2) Εικονογράφηση-εξοπλισμός κατά την έκδοση
3) Τυχολογικές-επιδεικνυόμενες απαιτήσεις για το βιβλίο
4) Τυπικοί όροι
α) Πρόεδρος κριτικής.....
β) Έκταση (σφ. φύλλων, στίχοι, διαγράμματα) } κατά την εισήγηση
γ) Έκταση εικονογράφησης.....

Ζ. Επιτροπή κρίσεως

- 1) Διεύθυνση κρίσεως ορίζεται από τους
α)
β)
γ)

2) Διάρκεια παρατάσεως των έργων.....

3) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Α. 749/70

4) Συμπερασματικές οδηγίες για την κρίση

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 60.000 δρχ.
2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος)
3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/νση Εφ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Αποφαίνεται ομόφωνα:

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81

- Α. 1) Τίτλος: Βαυαροκρατία: Πως έκαναν το ραγιά πολύτη
2) Τάξη: Β' Λυκείου
3) Στους: α) Βερέμης Θάνος, Λέκτορας Ιστορίας στην ΠΑΣΠΕ, τηλ. 81.31.223 στο συγγραφέα αντίγραφο της εισηγ
4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπ. Απόφαση.

Β. Όροι συγγραφής - Οδηγίες

- 1) Σκοπός του βιβλίου.....
2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. πρόγραμμα)...
3) Διάταξη της ύλης με μέρη-κεφάλαια....
4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου
5) Γλώσσα-μορφή του βιβλίου Ν.309/1976, άρθρο 2
6) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα κατά την εισήγηση
7) Ψυχολογικές-παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές β' λυκείου
8) Τυπικοί όροι
α) Προθεσμία υποβολής.....
β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα)
γ) Έκταση εικονογραφήσεως.....
- } σύμφωνα με την εισήγηση
} κατά την εισήγηση

Γ. Επιτροπή κρίσεως

- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους
α)
β)
γ)
δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου.....
ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70

- 2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 60.000 δρχ.
2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος)
3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Ε. Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

1).....

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ

2).....

ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

3).....

ΠΟΥ ανήκουν στη Δημόσια Εκπ/ση.

ΣΤ. Άλλες λεπτομέρειες: Να δοθεί στο συγγραφέα αντίγραφο της εισήγησης

Μειοψήφησαν οι.....

Αποφαίνεται ομόφωνα

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81

A. 1) Τίτλος: Ο ιστορικός χώρος της ανατολικής Μεσογείου το 19ο και 20ο αιώνα.

2) Τάξη: Β' Λυκείου

3) Στους: 1) Σταυριανό Λευτέρη, Καθηγητή Παν/μίου
(Διαμέσου του γραφείου του Υφυπουργού κ. Μώραλη)

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική απόφαση

B. Όροι συγγραφής - Οδηγίες

1) Έκποδος του βιβλίου.....

2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. πρόγραμμα),....

3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια.....

4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου...

5) Γλώσσα-Μορφή του βιβλίου Ν.309/1976, άρθρο 2

6) Εικονογράφηση-σχεδιαγράμματα κατά την εισήγηση

7) Ψυχολογικές-παιδαγωγικές απαιτήσεις για μαθητές 17 χρόνων

8) Τυπικοί όροι:

α) Προθεσμία υποβολής.....

β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα)

γ) Έκταση εικονογραφήσεως

σύμφωνα με την εισήγηση

σύμφωνα με την εισήγηση

Γ. Επιτροπή κρίσεως

1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους

α)

β)

γ)

δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου.....

ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Α. 749/70

2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση

.....

Θ Ε Μ Α 2ο : " Ανακοινώσεις".

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα έγγραφα με αριθμ. πρωτ. ΚΕΜΕ:

- (1) 3702/7-7-1983
- (2) 3707/7-7-1983
- (3) 3715/7-7-1983
- (4) 3716/7-7-1983

Επίσης ο ειδικός Σύμβουλος Ι. Σκορόλης ανακοίνωσε το περιεχόμενο επιστολής της μαθητικής Κοινότητας του Β' Λυκείου Αγιάσου με την οποία ζητάνε μεταξύ άλλων και την αύξηση των ωρών Φυσικής Αγωγής.

Θ Ε Μ Α 3ο : " Ελεύθερα βοηθήματα ξένων Γλωσσών (Ε' Δέσμης)". -

Ο κ. Κακριδής λέγει:

Το Τμήμα έχει επιλέξει ήδη τα βιβλία που θα χρησιμοποιηθούν στην Ε' Δέσμη για το μάθημα της εξειδικευμένης ξένης Γλώσσας, και οι τίτλοι έχουν ήδη κατατεθεί στην Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων. Όμως η προβλεπόμενη διαδικασία απαιτεί τα ελεύθερα βοηθήματα να επιλέγονται από επιτροπή. Για την επιτροπή αυτή, που θα ξαναδελό, τι υπάρχει στον τομέα αυτόν και θα επιλέξει τα καλύτερα προτείνω ως μέλη: (α) τον κ. Τρ. Τριανταφύλλου και (β) την Δίδα Ευθ. Γκούμα, ειδικούς επιστήμονες του ΚΕΜΕ, και (γ) τον κ. Φ. Κακριδή με την ιδιότητά του ως Προέδρου της Επιτροπής για τις ξένες Γλώσσες.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την πρόταση του κ. Κακριδή.

Θ Ε Μ Α 4ο : " Οδηγίες Λυκείου (Α' και Β' τάξ.)". -

Ο Εισηγητής του θέματος Λεωνίδας Αδαμόπουλος λέγει:

Παρουσιάζω στο τμήμα τις οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων των Α' και Β' τάξεων του Λυκείου. Οι οδηγίες αυτές έχουν προσαρμοστεί στο Ω.Π. που έχει εγκρίνει το τμήμα με την 49/1983 πράξη του. Οι αρμόδιοι κατά μάθημα έχουν παραδώσει τα σημειώματά τους τα οποία έχουν ενταχθεί στο περσινό φυλλάδιο οδηγιών του Λυκείου. Εντεταμένα σημειώματα παρέδωσαν:

- (α) Ο Εισηγητής κ. Κ. Φουσκάς για το μάθημα των Θρησκευτικών
- (β) Ο Σύμβουλος Η. Σπυρόπουλος για τη διδακτέα ύλη της αρχαίας ελληνικής Γραμματείας στην Β' τάξη.
- (γ) Ο Σύμβουλος Δ. Τομπάζης για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής γλώσσας και Γραμματείας.

- (δ) Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος για τη διδασκαλία της Ιστορίας στην Α' τάξη και
(ε) Ο Σύμβουλος Σ. Παπασημακόπουλος για τη διδασκαλία της Φυσικής και τη
Βιολογίας στην Α' τάξη.

Στο τεύχος αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων: Ιστορία, Άλγεβρα, Φυσική και Χημεία της Β' τάξης, γιατί δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη η συγγραφή των αντίστοιχων διδακτικών βιβλίων. Για τη διδασκαλία των μαθημάτων αυτών καθώς και τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων της Γ' Λυκείου πρέπει εγκαίρως να αποσταλεί σχετική εγκύκλιος.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση:

αποφασίζει ομόφωνα

Να αποσταλούν οι παραπάνω οδηγίες στη Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. για να προωθηθούν στον ΟΕΔΒ για την εκτύπωσή τους.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της Ημερήσιας Διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μαριάνθη Ζαρίτση
ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 62/1983

=====

Σήμερα, 13 Ιουλίου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδεύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο λόγω άλλης υπηρεσιακής απασχολήσεως του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακρόπουλου.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδσμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου. Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητής, γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση και Κ. Φούσκας, Εισηγητής, γιατί είχε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Προγραμματισμός επιμορφωτικών σεμιναρίων περιόδου Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου. Εισηγητές κατά ειδικότητες.
- ΘΕΜΑ 2ο - Οδηγίες για τη διδασκαλία της Ιστορίας στη Β' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Αίτηση Α. Αντουβά για χορήγηση άδειας πειραματικής διδασκαλίας Καλλιτεχνικών μαθημάτων. Εισηγητές Φ. Βώρος και Α. Αδσμόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η αναπροσαρμογή των προγραμμάτων και η συγγραφή νέων βιβλίων, κυρίως για τη Γ' Λυκείου για να αξιοποιηθεί καλύτερα στη σχολική πράξη απαιτεί υπεύθυνη, πλήρη και έγκαιρη ενημέρωση του διδακτικού προσωπικού. Για το λόγο αυτό οφείλουμε να προγραμματίσουμε σεμινάρια επιμόρφωσης για το σχολικό έτος 1983-84 παράλληλα με την εφαρμογή του σχεδίου "βοήθεια στην έδρα" που εισηγήθηκε ο Πρόεδρος Φ. Κακριδής. Χρήσιμο θα είναι τα σεμινάρια αυτά να έχουν διάρκεια 3 ημερών στις οποίες θα γίνει ενημέρωση κατά ειδικότητες. Παρακαλώ τους συναδέλφους να εντοπίσουν τα θέματα που κατά κύριο λόγο θα απασχολήσουν τους καθηγητές της ειδικότητάς τους και να δώσουν σημειώματα, ώστε με έγκριση του Τμήματος να προβούμε σε συνολική πρόταση.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία τα παρακάτω μέλη του Τμήματος είπαν τα εξής:

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης: Στο μάθημα των Ν. Ελληνικών, υπάρχει ανάγκη για επιμόρφωση στη διδασκαλία κειμένων της Γ' Λυκείου, όπου έχουμε για το επόμενο έτος καινούριο βιβλίο και νέο αναλυτικό πρόγραμμα. Επίσης υπάρχει ανάγκη να απασχολήσουμε τους φιλόλογους της Γ' Λυκείου με το μάθημα της έκθεσης. Για το μάθημα αυτό σκεφτόμαστε αλλαγές για το μεθεπόμενο σχολικό έτος (1984-85), αλλά είναι σκόπιμο οι αλλαγές αυτές να αρχίσουν σιγά σιγά να περνούν από τώρα. Έτσι, συνοψίζοντας, νομίζω ότι ένα 5ωρο ή μια ημέρα πρέπει να αφιερωθεί στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.

Ο Φ. Βώρος:

- α) Να κλιμακωθούν για όλη τη χώρα (έδρες νομών).
- β) Να γίνουν για όλα τα βασικά μαθήματα του λυκείου, ειδικότερα της Γ' λυκείου.
- γ) Να χρησιμοποιηθούν γι' αυτά οι κατάλληλοι άνθρωποι.
- δ) Στα πλαίσια των γενικών σεμιναρίων να ενταχθεί και το πρόγραμμα λατινικών - επέμεινα την άλλη φορά.

Ο Δ. Σακκάς: Τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο διεξάγεται σεμινάριο 20 εργάσιμων ημερών στους Συμβούλους Εκπαίδευσης. Θα είναι πολύ σημαντικό να πετύχει αυτό το σεμινάριο. Σ' αυτό πρέπει να συγκεντρωθεί η προσπάθεια. Για άλλα σεμινάρια θα πρέπει να είμαστε πολύ επιφυλακτικοί. Γιατί ή θα συμπέσουν χρονικά με το σεμινάριο των Συμβούλων Εκπαίδευσης, οπότε είναι πολύ δύσκολο να κρατηθούν σε υψηλή στάση και τα δύο ή θα γίνουν αργότερα, οπότε θα έχουμε και άλλη μια φορά διύση των σχολείων και αναστάτωση.

Γι' αυτό δε συμφωνώ με τη διεξαγωγή αυτών των σεμιναρίων, αν δεν εκπληρωθούν οι εξής απολύτως απαραίτητες προϋποθέσεις:

- 1.- Άριστη από κάθε άποψη προετοιμασία και διεξαγωγή τους.
- 2.- Προετοιμασία έντυπου υλικού το οποίο να δοθεί σ' αυτούς που θα κληθούν να παρακολουθήσουν τα σεμινάρια.
- 3.- Υποχρεωτική παρακολούθηση των σεμιναρίων από όλους τους καθηγητές που τους αφορούν.
- 4.- Διεξαγωγή των σεμιναρίων στην περίοδο πριν από την έναρξη των μαθημάτων, εκτός ίσως από την Αθήνα, όπου μπορούν να γίνουν σεμινάρια ύστερα από τις 10 Σεπτεμβρίου σε ώρες εκτός μαθημάτων, με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα τα παρακολουθήσουν. Αυτή την τελευταία προϋπόθεση θεωρώ πρωταρχική. Να λειτουργήσουν επιτέλους τα σχολεία.

Ο Ν. Παπαδόπουλος: Επιθυμώ να ενημερώσω το Τμήμα για το τι συζητήθηκε χτές σε σύσκεψη των μελών της Ομάδας Εργ. Κοινωνιολογίας. Συγκεκριμένα ως προς το θέμα της ενημέρωσης των καθηγητών φαίνεται ότι η πλειοψηφία: 1) Τείνει να μη συμφωνεί με σεμινάρια του περιουσιού τύπου για το μάθημα αυτό. 2) Βλέπει ουσιαστικότερες τις σεμιναρακές συναντήσεις στις πρωτεύουσες νομών υπό τον όρο να έχουν πάρει το νέο βιβλίο οι καθηγητές και να έχουν διδάξει 2 περίπου βδομάδες. Σ' αυτές τις συναντήσεις θα μετέχει ένα ειδικός κοινωνιολόγος, κατά προτίμηση από τους συγγραφείς και ένα μέλος της ΟΕΚ ή καθηγητής από τη Μ.Ε. που δίδαξε και πέρνει. 3) Θεωρεί απαραίτητα μακροπρόθεσμα και ουσιαστικά σεμινάρια των 3 περίπου μηνών, που όμως για λόγους ευκολονόητους δεν μπορούν να γίνουν για την επόμενη διδαχτική χρονιά, αλλά πρέπει να γίνουν οπωσδήποτε πριν από την άνοιξη του 198

Σημειώνω ακόμη ότι: 1) η ΟΕΚ άρχισε να προετοιμάζει τις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος με βάση το νέο βιβλίο με επιφύλαξη για να έχει και την τελική μορφή του και 2) θεωρεί σκόπιμη την πρόταση προς τον ΟΕΔΒ από το Τμήμα το βιβλίο να χωριστεί σε α' και β' τεύχος, ώστε να συγυρευτεί η επίσκεψη και το φτάσιμο του α' τεύχους έγκαιρα στα σχολεία.

Η ΟΕΚ θα υποβάλλει υπόμνημα-έκθεση αναλυτική πάνω στα παραπάνω θέματα τις απόψεις της την επόμενη βδομάδα.

Ο Στ. Παπασημακόπουλος: Για όλα τα μαθήματα δέσμης του κλάδου Α4 χρειάζονται σεμινάρια προετοιμασίας για τους καθηγητές που θα τα διδάξουν. Πιο συγκεκριμένα χρειάζεται σεμινάριο α) για τη Φυσική (νέο βιβλίο), Βιολογία (νέο βιβλίο), Χημεία (νέο βιβλίο). Επίσης και για την Πολιτική Οικονομία.

Ο Ν. Βαρουχάκης: Το πρώτο που πρέπει να συγκεντρώσει τις προοπτικές είναι η σωστή οργάνωση του σεμιναρίου των Σχολικών Συμβούλων, γιατί σ' αυτούς πρέπει κυρίως να στηριχθεί η όλη ενημερωτική προσπάθεια. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τα Μαθηματικά, για τα οποία υπάρχει οξύ πρόβλημα ενημέρωσης για το περιεχόμενο των νέων βιβλίων, υπάρχει σκέψη να κινητοποιηθούν και άλλοι φορείς όπως π.χ. τοπικά παραρτήματα της ΕΜΕ για να βοηθήσουν στην οργάνωση αυτών των σεμιναρίων.

Ύστερα από αυτά ο Προεδρεύων Ηλ. Σπυρόπουλος προτείνει σε επόμενη συνεδρία το Τμήμα να συγκροτήσει Επιτροπή για τη διοργάνωση των σεμιναρίων σύμφωνα με τις παραπάνω προτάσεις των μελών του.

Το Τμήμα κάνει δεκτή την πρόταση του Προεδρεύοντα Ηλ. Σπυρόπουλου.

Ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς διατηρεί τις επιφυλάξεις που διατύπωσε παραπάνω.

ΘΕΜΑ 2ο

Το θέμα αυτό αναβάλλεται για την επόμενη συνεδρίαση.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής του θέματος Φ. Βώρος και Α. Αδαμόπουλος θέτουν υπόψη των μελών του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους που έχει ως εξής:

1.- Η κ. Α. Αντουβδά-Σιδερράτου ζητεί να της δοθεί άδεια να διδάξει το αντικείμενο των καλλιτεχνικών μαθημάτων πειραματικά σε εκπαιδευτικά ιδρύματα του Πειραιά.

2.- Η ίδια έχει κάνει έρευνα για την πιο αποτελεσματική διδασκαλία των καλλιτεχνικών.

3.- Προτείνουμε να εισηγηθούμε να διευκολυνθεί η κ. Αντουβδά-Σιδερράτου για την πραγματοποίηση του σχεδίου της, με συνεννόηση προσωπική προς τους διευθυντές των ιδρυμάτων για τα οποία κάνει λόγο στην αίτησή της.

4.- Για ενδεχόμενη απόσπαση άλλου συνεργάτη της φρονούμε ότι συναρμόδιο είναι να αποφανθεί το Τμήμα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, ομόφωνα κάνει δεκτή την παραπάνω εισήγηση στο σύνολό της.

Αφού εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Παπαδόπουλος

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου

Παρ. Παπαδημητρίου

3. Μήπως τους γοητεύει η σαφήνεια του λόγου και επείγονται να κάμουν κοινωνικούς τους νέους ανθρώπους;

4. Και δεν έχουν νιώσει πόσο πολυδιάστατο ζήτημα είναι η φιλοσοφία, ώστε να μπορούν να το εμπεισταύονται σ' ένα μόνο συγγραφέα που και στη καλύτερη περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια του ενός ανθρώπου;

5. Τούτοι εδώ οι στρατηγοί τι μέτωπο ορατότητας διαθέτουν;

Όσον αφορά την παρουσία ενός κεφαλαίου για την ελληνική φιλοσοφία φοβάμαι ότι δεν κατανοήθηκαν οι παρατηρήσεις μου. Δε μίλησα για προσθήκη ενός τέτοιου κεφαλαίου αλλά για ουσιαστική πρόταξη του στο νέο εγχειρίδιο. Για λόγους οργανικούς, για λόγους ουσιαστικής υποδομής του όλου έργου. Χωρίς το κεφάλαιο αυτό έχουμε οικοδόμημα χωρίς θεμελίωση και χωρίς ισόγειο. Και αυτό υποστήριξα από την αρχή (πρ. 105/82) και νομίζω ότι αποδοχή αυτής της θέσης περιείχε η υπόσχεση του κ. Κατσιμάνη ότι θα αξιοποιούσε τις παρατηρήσεις μου.

Και η έλλειψη αυτή δεν αντιμετωπίζεται με αποσπασματικές πληροφορίες ή παράρτημα ούτε και με δανεισμό του κεφαλαίου αυτού από το βιβλίο που προϋπάρχει. Θα ήταν σαν να προσθέσουμε 3 ορόφους (τη συγγραφή Κατσιμάνη) πάνω σε θεμέλια - ισόγειο που ετοιμάστηκαν χωρίς συνεννόηση αρχιτεκτόνων - μηχανικών. Το κεφάλαιο πάντως Ελληνική φιλοσοφία δεν το πρότεινα ποτέ ως συμπλήρωμα αλλά ως αφητηρία - υποδομή της συγγραφής.

Για το ότι το Τμήμα - αναθέτοντας σ' ένα άτομο ένα τόσο μεγάλο έργο - παγίδεψε, ακούστα, ένα συνάδελφο, που σε στιγμή ανεξήγητης ανθρωπίνης προθυμίας ήταν ευεπίφορος να παγιδευτεί, δε θα μπορούσα να σας θυμίσω τούτα μόνο : τα βιβλία μαθηματικών, φυσικής, ιστορίας, τα αναθέτουμε σε ομάδες. Γιατί τη φιλοσοφία σε έναν άνθρωπο;

Για την τωρινή εικόνα των πραγμάτων σχολιάζω τούτα μόνο :

1. στο στίχο 1 : "η φιλοσοφία σήμερα έχει μια ειδική σημασία" γράφει ο συγγραφέας· παρακαλώ να την αναζητήσετε στις σελίδες του Προλόγου, πριν δημοσιέτε.

2. στους στίχους 6-7 : "η φιλοσοφία έρευνα για την αλήθεια"· μήπως και για την αρετή, και την ομορφιά και την αγιότητα;

του Πειρίδη και θεματικά δεν καλύπτει γύρω ευρύτερο από το υπάρχον βιβλίο Σούλια - Ρούσσου αλλά αντίθετα υστερεί ως προς την Ελληνική Φιλοσοφία, πιστικότητα το αντίθετο, όταν σε διαφορετικό αυτισμό δε-
Και: κοιτάζει "να πάρει τους νεκρούς".

Π. για γάση των μαθητών και της φιλοσοφίας

- για γάση όποιων θα έχουν την ευδύνη της τελικής απόφασης
- για προστασία όμως και της φιλοσοφικής υπόληψης του συγγραφέα

Προτείνω:

1. να ανατεθεί στον ίδιο και σε άλλους συγγραφέα του χειριδίου για το 1994-95.

2. να ανατεθεί για το 1993-94 το υπάρχον βιβλίο, ως η συγγραφέας προηγουμένως, δεν υπάρχει για τίποτα

στη συζήτηση που ακολούθησε τα παρακάτω μέλη του Τμήματος είχαν την 13 δεν είναι δικαιολογία να μετά τη διαδρομή μου, που δέχτηκε τα εξής :

Ο κ. Κακρεβής : θα απορρίψει ως το τέλος να πάρω θέση απέναντι στην ουσία του θέματος ναί ή όχι στο βιβλίο του κ. Κατσιμάνη. Όμως η αρνητική εισήγηση του κ. Βώρου μετατοπίζει το "φταίξιμο" και στο Τμήμα - αν όχι και σε μένα που εισηγήθηκα την όλη μεθοδολογία. Έτσι είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω ότι : (α) δεν υπάρχει ούτε ατομικό ούτε συλλογικό φταίξιμο, παρά μόνο αν διαπιστωθεί σε κάποιο θέμα υστερόβουλη παραγωγή της αλήθειας, παρακλάνηση του σώματος ή αρέσκεια - άσχετα με το τι θα αποφασίσουμε για το βιβλίο αυτό είναι φυσικό από τις απόπειρες που κάνουμε για να αποκτήσουμε διδακτικά βιβλία άλλες να πετυχαίνουν και άλλες όχι, ή όχι αμέσως. (β) ότι το Τμήμα δεν παγίδευε το συνάδελφο διανοστή του απόλυτη ελευθερία να επιλέξει συνεργάτες - αν υποθεθεί ότι αυτό ήταν απαραίτητο, γιατί προσωπικά θεωρώ ότι στη φιλοσοφία ένας πρέπει να είναι ο συγγραφέας, που βέβαια θα παρουσιάζει με ενιαίο τρόπο τις απόψεις των διαφόρων φιλοσόφων όπως βγαίνουν μέσα από τα κείμενά τους. (γ) οι αντιρροήσεις του κ. Βώρου σε θέματα ΑΠ μας ενδιαφέρουν, αλλά δεν ανήκουν στο σημερινό θέμα. Το Τμήμα έχει εγκρίνει το ΑΠ που έγκαιρα μας έδωσε ο κ. Κατσιμάνης. Όμως προσωπικά, ως κλασικός φιλόλογος, χαίρομαι για την αποσίωση του κ. εισηγητή στην αρχαία φιλοσοφία

που τη θέλει παιδαγωγικό θεμέλιο στη διδασκαλία της Φιλοσοφίας και εύχομαι να έχω άδικο όταν τον φαντάζομαι να υποστηρίζει με την ίδια θέρμη και πειστικότητα το αντίθετο, όταν σε διαφορετικό αστερισμό δεδομένων αποφασίσει "να θάψει τους νεκρούς".

Ο Δ. Τομπαΐδης :

Η συγγραφή του κ. Κατσιμάνη με τις διορθώσεις που έκανε μέσα στο 16^ο μήερο δεν πιστεύω ότι βελτιώθηκε, τουλάχιστο σε βαθμό που να δικαιολογεί την έκδοσή της ως διδακτικού βιβλίου. Ο συγγραφέας, μέσα σε ασφυκτικά περιορισμένη χρονική προθεσμία, δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει πολλές φορές τις συνέπειες των αλλαγών που δέχτηκε στο κείμενό του. Έτσι βρίσκουμε τώρα παραγράφους, οι οποίες μετά τις αλλαγές που δέχτηκε ο συγγραφέας προηγουμένων, δεν υπηρετούν πια τίποτα και μένουν ξεκρέμαστες. Π.χ. όσα λέγονται στο τέλος της σελίδας 12 και στην αρχή της σελ. 13 δεν είναι δικαιολογημένα μετά τη διόρθωση μου, που δέχτηκε ο συγγραφέας, του "επιφέρει" σε "μπορεί να επιφέρει". Πιστεύω ότι αν ο συγγραφέας είχε άνεση χρόνου θα διαμόρφωνε αλλιώς το κείμενό του.

Ο Ν. Παπαδόπουλος:

"Είχα επισημάνει τα πλεονεκτήματα της συγγραφής του κ. Κατσιμάνη με αναφορά στις συγκεκριμένες σελίδες στην προηγούμενη σχετική συνεδρία μας. Είχα αναφερθεί και σε αρκετές ατέλειες και αδυναμίες του σε υπόμνημα που κατέθεσα. Αναφέρομαι παραδειγματικά σε μερικές : Για τον HEISENBERG είδα μια πολύ ικανοποιητική διόρθωση. Για το Μαρξ όμως, ό,τι συμπληρώθηκε δεν με ικανοποιεί (σ. 48).

Είναι γεγονός ότι με τις αλλαγές που τόσο πρόθυμα θέλησε να κάνει ο συγγραφέας χάνεται κάπως η συνοχή και η ενότητα ιδεολογικής θα έλεγα πλεύσης, αλλά αυτό δεν είναι ειδικά στη φιλοσοφία κάτι οπωσδήποτε αρνητικό. Δεν μπορώ να δεχτώ τον ισχυρισμό για έλλειψη επικοινωνίας συγγραφέα με μαθητή. Και επικοινωνία θα υπάρξει και προβληματισμός θα δημιουργείται στη σκέψη του μαθητή. Όμως είναι γεγονός ότι ο κ. Κατσιμάνης δυσκολεύεται ν'απαλλαγεί από μιά "ελιτίστικη" θεώρηση της φιλοσοφίας, παρά τις κάποιες διορθώσεις του στο σημείο αυτό.

Γενικά, κοντά στον προβληματισμό που παρέχει το βιβλίο σημειώνω ως θετικό στοιχείο και τα κείμενα, μια πρωτοτυπία, βρίσκω τις ατέλειες και αδυναμίες του, που ασφαλώς υπάρχουν, να βαρύνουν λιγότερο. Αυτό δε σημαίνει ότι είναι ό,τι ο κ. Κατσιμάνης μπορεί να δώσει και ό,τι θα θέλαμε να δώσουμε στους μαθητές. Όμως είναι κάτι νέο και οπωσδήποτε θετικό. Με τις παραπάνω επιφυλάξεις μου παίρνω θετική στάση απέναντι στο βιβλίο".

Στη συνέχεια εισάγεται σε ψηφοφορία το ερώτημα αν το Τμήμα εγκρίνει να ή όχι τη χρησιμοποίηση του βιβλίου του Κυρ. Κατσιμάνη "Φιλοσοφία Γ' Λυκείου", όπως έχει κατατεθεί σε διορθωμένη μορφή, ως διδακτικό για το σχολικό έτος 1983-84.

Η ψηφοφορία έχει ως εξής:

Ι. Σκορδίλης	:	Ναι
Δ. Τομπαΐδης	:	Όχι
Στ. Παπασημακόπουλος	:	Ναι
Λ. Αδαμόπουλος	:	Λευκή
Ν. Παπαδόπουλος	:	Ναι (με τις επιφυλάξεις του)
Φ. Βώρος	:	Όχι
Ηλ. Σπυρόπουλος	:	Όχι
Ν. Βαρουχάκης	:	Λευκή
Δ. Σακκάς	:	Λευκή
Φ. Κακριδής	:	Όχι

Το Τμήμα με ψήφους $4 + 3 = 7$ προς 3 θεωρεί το βιβλίο του Κυρ. Κατσιμάνη στη μορφή που έχει τη στιγμή αυτή ως ακατάλληλο.

Ο Πρόεδρος θεωρεί ότι οι 3 θετικές ψήφοι που πήρε το βιβλίο και ο δισταγμός όσων έδωσαν λευκή ψήφο αποτελούν επιβράβευση της τεράστιας προσπάθειας που έχει καταβάλει ο συνάδελφος Κυρ. Κατσιμάνης, που και τον ευχαριστεί γι' αυτό στο όνομα του Τμήματος.

Εισάγεται σε ψηφοφορία πρόταση ανατύπωσης του βιβλίου "Φιλοσοφία Γ' Λυκείου" Σούλια-Θέμελη - Ρούσσου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό τη σχολική χρονιά 1983-84 για το μάθημα της Φιλοσοφίας Γ' Λυκείου (Γενική Παιδεία).

Το Τμήμα ο μ ό φ ω ν α εγκρίνει την ανατύπωση.

Διαπιστώνεται ότι η παραπάνω απόφαση αποτελεί λύση ανάγκης και το Τμήμα αποφασίζει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του διδακτικού βιβλίου Φιλοσοφίας στο άμεσο μέλλον.

Θ Ε Μ Α 2ο : Αναλυτικά προγράμματα ΣΕΠ Α' και Β' Γυμνασίου
1983 - 84.

Για τη συζήτηση του θέματος ήρθαν στη συνεδρίαση ο εισηγητής αυτού Σύμβουλος Γ. Βάζος και η Ιουλία Τέττερη, φιλόλογος αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ, μέλος της Ομάδας ΣΕΠ.

Ο Εισηγητής ενημερώνει τα μέλη του Τμήματος σχετικά με τα αναλυτικά προγράμματα ΣΕΠ (Α' και Β' Γυμνασίου 1983-1984), τα οποία είχαν διανεμηθεί προηγουμένως, και ει-
σάγεται την έγκρισή τους από το Τμήμα.

Στη συνέχεια ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος, ο οποίος είχε οριστεί από τον Πρόεδρο
Φ. Κακριδίη να μελετήσει τα παραπάνω προγράμματα για να εκφέρει τη γνώμη του, λέγει:

"Πήρα τα αντίγραφα των Αναλυτικών Προγραμμάτων πολύ πρόσφατα, της Α' τάξης πριν
2 μέρες και της Β' μόλις τώρα Πριν μισή ώρα), και σφαλώς δεν μπορώ να είμαι κατηγο-
ρηματικός και να εκφράσω γνώμη υπεύθυνα και ουσιαστικά.

Στη 1η σελίδα του Α.Π. της Α' τάξης γίνεται λόγος προτάσεις των καθηγητών που λήφθη-
καν υπόψη. Ίσως θα ήταν σκόπιμο μια περίληψη αυτών να μας έχει γνωστοποιήσει μερικά
σημεία.

Βρίσκω τους στόχους (σελίδα 2) αρκετά καλούς και κατάλληλους για τους μαθητές, έτσι
όπως παρουσιάζονται. Δεν είχα βέβαια το χρόνο για να εξετάσω κατά πόσο ανταποκρίνον-
ται τα όσα ακολουθούν σ'αυτούς. Η γενική μου εντύπωση είναι θετική.

Ορισμένες παρατηρήσεις διατύπωσης και δομής έχουν σημειώσει πάνω στο κείμενο και θα
θέσω υπόψη των συντακτών του (π.χ. 6, 3, 2η ενότητα, 5 τελευταία πρόταση, 8, 9, 10)
και 20 το πρώτο παράδειγμα "αφρότερη").

Για το Α.Π. της Β' τάξης δεν μπορώ να έχω γνώμη, αφού δεν πρόλαβα ούτε μία ματιά
να του ρίξω.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αναβάλλει τη λήψη απόφασης για τα αναλυτικά προ-
γράμματα ΣΕΠ (Α' και Β' τάξεων Γυμνασίου) για να δοθεί η ευκαιρία στα μέλη του να
μελετήσουν τα προγράμματα και να εκφέρουν τη γνώμη τους.

Θ Ε Μ Α 3ο : Έγκριση βιβλίου Κοινωνιολογίας (Γ' Λυκείου - Δέση).

κατά τη διάρκεια της Κοινωνιολογίας του κ. Φίλια.

Ο εισαγητής του θέματος Ν. Παπαδόπουλος διαβάζει το απαντητικό σημείωμα του προέδρου της Ομάδας συγγραφής του παραπάνω βιβλίου Β. Φίλια κ.λ.π. (το οποίο επι-συνόπτεται) και στη συνέχεια λέγει:

"Οι απαντήσεις του υπεύθυνου της Ομάδας συγγραφής του βιβλίου κ. Φίλια είναι συγκεκριμένες και κατηγορηματικές. Σε ένα-δυο σημεία δεν παίρνουν βέβαια άμεσα θέση και κυρίως σε δικές μου παρατηρήσεις σχετικά με την ορολογία και την κατάλληλη χρήση των όρων "ψυχολογισμός" και "κοινωνιολογισμός" και αφήνεται το θέμα ανοικτό, αφού δηλώνουν ότι θα τα εξετάσουν. Για μένα, όπως το δήλωσα και στην πρώτη συνεδρία, που ήταν παρόντες όλοι οι συγγραφείς, είναι σημαντικό το θέμα μιας ενημερωτικής για το μαθητή εισαγωγής σχετικά με την επιστήμη της Κοινωνιολογίας γενικά, μεθόδους, εξελίξεις σχέσεις με άλλες επιστήμες κτλ., όπως και σημασία της για το σύγχρονο άνθρωπο. Εφόσον και στο σημείωμά του αυτό της απάντησης ο κ. Φίλιας δηλώνει ότι θα την συμπεριλάβει-τη γράφει μάλιστα ο ίδιος - και υπό τον όρο ότι όλες οι διορθώσεις (που η Ομάδα του αποδέχεται, σύμφωνα με το σημείωμα που διάβασα) θα γίνουν, δεν υπάρχει κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα, και το πόνημα μπορεί να δοθεί για εκτύπωση. Βέβαια θεωρώ απαραίτητο να τονίσω ότι με τη μορφή που το έχουμε στα χέρια μας δεν μπορεί με κανένα τρόπο να είναι χρήσιμο για τους μαθητές. Γιατί και μόνο τα σημεία που είχα σημειώσει ο ίδιος σχετικά με τις ασάφειες του ήταν αρκετά ώστε να μην αφήνει περιθώρια για την καταλλη-λότητα του. Όμως η απάντηση που μας δίνει ο κ. Φίλιας είναι σαφής και συγκεκριμένη ως προς τις διορθώσεις που κάνουν και ασφαλώς πρόκειται για ανθρώπους ειδικούς και ικανούς, ώστε να μπορούμε να έχουμε τη σιγουριά που χρειάζεται για την καλύτερη μορφή που θα πάρει το βιβλίο. Με βάση αυτές τις σκέψεις και τις αντίστοιχες επιφυλάξεις εισαγωγικά να εγκριθεί τελικά το βιβλίο Κοινωνιολογίας της ομάδας του κ. Φίλια".

Διαλυσμένη ενότητα κατά την οποία τα παραπάνω μέλη του Υπουργείου είναι

Ο Δ. Σακκάς :

Με πολύ αγάπη και ενδιαφέρον παρακολουθώ την εξέλιξη στο μάθημα της Κοινωνιολο-γίας. Χάρηκα πολύ για την εισαγωγή του μαθήματος στο σχολείο. Να μη μείνει όμως για λίγους μαθητές να γενικευτεί η διδασκαλία του σ' όλους τους μαθητές.

Ληφθήκα, γιατί το μάθημα είχε ένα πολύ κακό ξεκίνημα: βιαστική έναρξη διδασκα-λίας του με ακατάλληλα βιβλία. Οι εμπειρίες από το πρώτο έτος δεν είναι καθόλου καλές και τα αποτελέσματα στο μάθημα στις γενικές εξετάσεις είναι απογοητευτικά.

Τη συγγραφή κατόλληλου βιβλίου ανέλαβε πολυπρόσωπη ομάδα με επικεφαλής τον πιο καταξιωμένο στην περιοχή της Κοινωνιολογίας, του κ. Φίλια.

Ένα πολύ θετικό στοιχείο στο βιβλίο είναι ότι περνάν μέσα απ' αυτό ορισμένες αλήθειες που για πρώτη φορά μπαίνουν στα σχολεία. Όμως η συγγραφή έχει πολύ σημαντικές διδακτικές αδυναμίες, ιδιαίτερα πολλές θράσεις, παραγράφους και σελίδες τρε-μερά δύσκολες στην κατανόηση τους από τους μαθητές. Στο κεφάλαιο που πραγματεύεται την ιδεολογία, που είναι από τα πιο απρόσφορα διδακτικά, υποστηρίζονται και θέσεις που δεν ανταποκρίνονται στα πράγματα και νομίζω ότι θα προκαλέσουν επικρίσεις. Τέτοιες θέσεις μπορεί να προβάλλονται και σ' άλλα κεφάλαια που δε διάβασα (διάβασα ως της σελίδα 135).

Μολονότι το βιβλίο αποτελεί ένα σημαντικό βήμα πρόόδου, όμως νομίζω ότι δε θα πρεπε και φέτος να δοθεί στους μαθητές βιβλίο που έχει ιδιαίτερα τις διδακτικές αδυναμίες που έχει αυτό το νέο βιβλίο.

Ο Φ. Κ. Βόρος είπε αρχικά:

1. Παρακαλώ να μεθοδευτεί ώστε τα τελικά κείμενα του κ. Β. Φίλια και των συνεργατών του να προφθούν ταυτόχρονα προς τον τυπογράφο· ο χρόνος είναι πολύτιμος.

Δευτερολογώντας όμως, ύστερα από τον κ. Σακκά, πρόσθεσε τα ακόλουθα:

2. Για τους νέους όρους που εισάγουν οι συγγραφείς της Κοινωνιολογίας έχει γίνει υπάδειξη (που έγινε αποδεκτή) να τους επεξηγούν με υποσημείωση κατά την πρώτη εμφάνιση στο κείμενο.

3. Επειδή έγινε λόγος για τις επιδόσεις των μαθητών κατά τις Γενικές εξετάσεις σφειλά να σας θυμίσω ότι : πήραν βαθμό πάνω από τη βάση οι 52,9%, ποσοστό υψηλό σε σχέση με άλλα μαθήματα, αν μάλιστα ληφθούν υπόψη ταύτα:

- α. το μάθημα ήταν νέο για όλους και η ορολογία του άγνωστη και η μεθοδολογία του ασδοκιμαστη.
- β. οι μαθητές της δέσμης "δ" θεωρούνται γενικά ότι έχουν τις χαμηλότερες ακαδημαϊκές ανησυχίες.

4. Επιπλέον επισημαίνω ότι οι κριτικές που ασκήθηκαν δεν προέρχονταν κυρίως από επιστημονική ανησυχία των ανησυχούντων όσο από ιδεολογική αντίθεση (κάποτε και προσωπική).

5. Έχει ακόμη επισημανθεί από άλλους κύκλους (πριν από λίγο το είπε και ο κ. Σπυριδούλας) ότι οι υποψήφιοι που είχαν ακούσει Κοινωνιολογία παρουσίασαν καλύτερες επιδόσεις στην Έκθεση, πέρα από όλες τις προσδοκίες.

Αυτά για να μην αφήνονται ασφαλείς εντυπώσεις να κυκλοφορούν.

Στη συνέχεια γίνεται ψηφοφορία με το ερώτημα αν το Τμήμα εγκρίνει, ύστερα από τις διορθώσεις που γίνονται, τη χρησιμοποίηση του βιβλίου "Κοινωνιολογία Γ^α Λυκείου" (Δέσμης) των Β. Φιλία κλπ. ως διδακτικού για την τάξη και τις δέσμες για τις αποφες προορίζεται. Διευκρινίζεται ότι το ίδιο βιβλίο θα χρησιμοποιηθεί και για τη διδρη δασκαλίου του μαθήματος της Κοινωνιολογίας στην Ε^α δέσμη.

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας είναι:

Ι. Σκορδελής	: Ναι
Δ. Τομπάκης	: Ναι
ΣΤ. Παπασημακόπουλος	: Ναι
Α. Αδαμόπουλος	: Ναι
Ν. Παπαδόπουλος	: Ναι
Φ. Βόρας	: Ναι
Ηλ. Σπυριδούλας	: Ναι
Ν. Βαρουχάκης	: Ναι
Δ. Σακκάς	: Ναι (με έντονη επιθυμία ως προς το διδακτικό του στοιχείο).
Φ. Κακριδής	: Ναι

Το Τμήμα ο μ δ φ ο ν α εγκρίνει τη χρησιμοποίηση του βιβλίου "Κοινωνιολογία Γ^α Λυκείου" (Δέσμης) των Β. Φιλία κλπ. ως διδακτικού για την τάξη και τις δέσμες για τις αποφες προορίζεται. Το ίδιο βιβλίο να χρησιμοποιηθεί και για τη διδρη δασκαλίου του μαθήματος της Κοινωνιολογίας στην Ε^α δέσμη.

Θ Ε Μ Α 4ο : Πρόταση ορισμού κριτών για το βιβλίο Εφαρμοσμένων Οικονομικών (Γ^α Λυκείου Ε^α δέσμη).

Ο εισαγητής για το θέμα αυτό Γ. Βάζος προτείνει να ορισθούν ως πρόσθετοι κριτές για το βιβλίο "Εφαρμοσμένα Οικονομικά Γ^α Λυκείου" (Ε^α Δέσμη) οι:

- 1) Στάθης Γεδωρίδης, Οικονομολόγος, Πρόεδρος του Επιστημονικού Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας,
- 2) Ζαφειρόπουλος Κώστας, Οικονομολόγος, Πρόεδρος των Οικονομολόγων Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, και
- 3) Βήριος Χρήστος, Οικονομολόγος, καθηγητής ΚΑΤΕΕ Λάρισας, απασπασμένος στο ΚΕΜΕ.

Η Ένωση Διαπραγματεύεται τον αριθμό 13
Το Τμήμα εγκρίνει ο μ ε φ ω ν α την εισήγηση του Συμβούλου Γ. Βάζου.

Επίσης ο Γ. Βάζος ενημερώνει το Τμήμα ότι η ορισμένη συγγραφέας Δανάη Μυλωνάκη αναχώρησε προ καιρού στις Βρυξέλλες και αντικαταστάθηκε από τον Γιάννη Δρυμούση, Οικονομολόγο ερευνητή του ΚΕΠΕ.

Το Τμήμα σ υ μ φ ω ν ε ι με την αντικατάσταση, η οποία άλλωστε δεν έχει συνέπειες στη χρηματοδότηση της συγγραφής από το Δημόσιο.

β) Διδακτέα

Θ Ε Μ Α 5α : Οδηγίες για τη διδασκαλία της Ιστορίας στη Β' Λυκείου.

Παραβρέθηκαν για τη συζήτηση του παραπάνω θέματος και οι : Δ. Πλάκας και Χρ. Αργυροπούλου, φιλόλογοι απασπασμένοι στο ΚΕΜΕ και μέλη της Ομάδας Ιστορίας για το μάθημα της Ιστορίας.

Ο Εισηγητής του θέματος Φ. Βώρος λέγει:

1. Η Ομάδα Ιστορίας (Ξανθάκου-Αργυροπούλου-Πλάκας-Βώρος) συζήτησε το θέμα και διατύπωσε δυο απόψεις:

α. Να διδασχτεί όλο το χρόνο Βυζαντινή Ιστορία από το βιβλίο Κ. Καλοκαιρινού :

Ιστορία Ρωμαϊκή - Βυζαντινή 146 π.Χ. - 1453 μ.Χ.

β. Να διδασχτούν (1) ως το Γενάρη 1984 κεφάλαια μόνο από το παραπάνω βιβλίο (κεφάλαια Α', Ε', Η', ΙΑ' και η παράγραφος για τις Σταυροφορίες από το κεφ. Ι') και (2) ύστερα να διδασχτούν κεφάλαια από τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, τεύχος α'.

2. Επειδή και οι δύο προτάσεις έχουν ορισμένες συνέπειες για τη σύνταξη οδηγίων και για την προσδοκώμενη απόδοση στη διδασκαλία και επειδή είναι αποτέλεσμα σοβαρής - κατά τη γνώμη μας - επιχειρηματολογίας, θεωρήσαμε σκόπιμο να τεθούν και οι δυο προτάσεις ενώπιον του Τμήματος, ώστε να ληφθεί από το Τμήμα σχετική απόφαση.

Οι παραβρισκόμενοι από την Ομάδα Εργασίας Δ. Πλάκας και Χρ. Αργυροπούλου κάνουν τις παρακάτω διαπιστώσεις και προτάσεις για τη διδασκτέα όλη της Ιστορίας της Β' Λυκείου κατά το σχολικό έτος 1983-84.

Α) Απετηρία των διαπιστώσεων

- 1) Η έντονη διαμαρτυρία των καθηγητών που χαρακτηρίζουν τον καθορισμό της ύλης που θα διδάξουν κάθε χρόνο την τελευταία στιγμή, κάποτε με τηλεγραφικές και τηλεφωνικές εντολές, ως υποτιμητική μεταχείρησή τους και τον θεωρούν ολέθριο για το έργο τους.
- 2) Η αταξία που επικράτησε πέρυσι στη διδασκαλία της Ιστορίας Β' Λυκείου που είχε σαν επακόλουθο την απέρria, την αμηχανία, τον εκνευρισμό και συνακόλουθα τη δημιουργία δυσάρεστων εντυπώσεων για το ΚΕΜΕ και τους συνεργάτες του, που αποσπώνται για να βοηθήσουν στο έργο του.

Β) Διαπιστώσεις

- 1) Η εντύπωση της Ο.Ε. είναι ότι η κατάσταση αυτή οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει εγχειρίδιο Ιστορίας Β' Λυκείου, που ν' ανταποκρίνεται στη διδασκτέα όλη που καθορίζει ισχύον από το 1980 αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας της Ιστορίας της Β' Λυκείου.
- 2) Το Τμήμα της όλης που αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ιστορία καλύπτεται καταρχήν στικά μεν αλλά ομαλά από το εγχειρίδιο της Γ' Λυκείου, εφ' όσον η διδασκαλία της ίδιας περιόδου συνεχίζεται στην Γ' Λυκείου.
- 3) Οι δύο περίοδοι της Ιστορίας Ρωμαϊκή και Βυζαντινή-Μεσαιωνική, δεν είναι δυνατόν να διδασχτούν μέσα σε λίγες διδακτικές ώρες και μάλιστα αποσπασματικά και με κεφάλαια κατ' επιλογή, χωρίς να υπάρχει εσωτερική συνοχή χώρου, χρόνου και αιτιολογικών σχέσεων, όπως έγινε στο παρελθόν.

Γ) Προτάσεις

Για να εγμαστε, λοιπόν, σύμφωνοι με το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα και εφ' όσον η Ρωμαϊκή Ιστορία έχει διδασχτεί στην Α' Λυκείου μέχρι το 31 π.Χ., η ομάδα ιστορίας στο ΚΕΜΕ π ρ ο τ ε ς ν ε ι :

- 1) Να οριστούν με ακρίβεια οι διδακτικές ώρες που θα διατεθούν για κάθε μεγάλη ιστορική ενότητα.

Στην περίπτωση που το αναλυτικό πρόγραμμα του 1980 κωλδεί τη διδασκαλία της Βυζαντινής σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους π ρ ο τ ε ς ν ο υ μ ε με βάση την ποσοστιαία κατανομή της όλης, σύμφωνα με το Α.Π. να διατεθούν 44 για τη Ρωμαϊκή και

Βυζαντινή - Μεσαιωνική και 10 ώρες για την Ευρωπαϊκή Ιστορία.

2) Να δοθούν ακριβείς και πλήρεις οδηγίες, υποδείξεις συνόψεις κτλ., ώστε να διδαχτεί η Ρωμαϊκή και Βυζαντινή - Μεσαιωνική Ιστορία από την αρχή μέχρι το τέλος με χρονολογική συνέπεια, χωρίς να διασπάται η εσωτερική ενότητα.

Οι οδηγίες πρέπει να βρίσκονται έγκαιρα και από την πρώτη ημέρα του διδακτικού έτους στα σχολεία.

Για τη δεύτερη πρόταση ο κ. Φ.Κ. Βόρος λέγει τα ακόλουθα:

α. Είναι ανάγκη να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στη Βυζαντινή Ιστορία, που όλοι θα θέλαμε να διδαχτεί με επάρκεια χρόνου, με τρόπο ευχάριστο και διδακτικά γόνιμο, και στο συγκεκριμένο βιβλίο που έχει επιστημονικές αρετές αλλά δεν προσφέρεται για αποδοτική διδακτική εργασία.

β. Με αυτό το δεδομένο πρότεινα στο παρελθόν συγγραφή νέου βιβλίου με θεματική βάση στην παρουσίαση των θεμάτων, π.χ. (1) η Κων/λη ως οικονομικό, διοικητικό και πολιτισμικό κέντρο του Βυζαντίου, (2) κοινωνική πολιτική στο Βυζάντιο, (3) συνάντηση ελληνισμού και χριστιανισμού στο Βυζάντιο, (4) Βυζαντινή τέχνη κλπ. κλπ ως (10) πολιτισμική ακτινοβολία και επιβίωση του Βυζαντίου (δημοσιευμένο πρόγραμμα).

γ. Πρεσβεύω ότι χρονολογική παρουσίαση της Βυζαντινής Ιστορίας με κανένα τρόπο δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο διδασκαλίας ευχάριστης και γόνιμης.

δ. Με το συγκεκριμένο βιβλίο νομίζω ότι η διδασκαλία της Βυζαντινής Ιστορίας καταντάει κουραστική και ανιαρή και ενδεχόμενα αρνητική.

ε. Γι' αυτό πρότεινα στο προτείνω:

α. να διδάξουμε μερικά κεφάλαια (Α*, Ε, Η, ΙΑ* και από το Ι μόνο των παραγράφων για τις σταυροφορίες) ως το Γενάρη*

β. ύστερα να δάσουμε το α* τεύχος της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, για να διδαχτούν τα κεφάλαια από την Αναγέννηση ως το Διαφωτισμό* με τη σκέψη ότι:

α. θα συντηρήσουμε το διαφέρον των παιδιών στο β* τετράμηνο (τρίμηνο) που είναι το πιο κουραστικό για διδασκόντες και διδασκόμενες*

β. θα διευκολύνουμε να διδαχτούν οι ίδιοι μαθητές στην γ* τάξη τη νεοελληνική ιστορία και τη σύγχρονη παγκόσμια (τεύχος β* διευρυμένο).

στ. Τα παραπάνω δεν αποτελούν λύση επιθυμητή αλλά συμφωνότερη με την πραγματικότητα. Και προσωπικά προκρίνω πάντα αυτά που υποδεικνύει η ορατή πραγματικότητα σε σύγκριση και αντιδιαστολή προς τη δεοντολογία. Γι' αυτό και δε θα βρείτε στις προτάσεις μου ποτέ - όσο λειτουργεί αυτός ο τρόπος σκέψης - εκφράσεις του τύπου "πρέπει", "έπρεπε" με δεοντολογικό χαρακτήρα.

ζ. Στις κρίσεις εκείνων, των συνεργατών και φίλων, που φρονούν ότι έτσι υποτιμάμε το Βυζάντιο (των Ελληνοκεντρισμό;) και τιμάμε την Ευρώπη, ότι υποτιμάμε το συναισθηματικό στοιχείο και προβάλλουμε το λογικό, επιθυμώ να αντιπαραβέσω τα ακόλουθα:

1. το Βυζάντιο ως έκφραση λόγου και πίστης και ως τρόπος ζωής ελληνικός δεν αναδύεται από το συγκεκριμένο βιβλίο (γι' αυτό κι έχω υποδείξει από καιρό τη συγγραφή νέου με νέα βάση).

2. Η Δυτική Ευρώπη στους νεότερους χρόνους είναι το κέντρο αναφοράς όλης της ιστορίας του νεότερου κόσμου* σ' αυτή αναφέρονται και οι Αφρικανοί και οι Ρώσοι και οι Κινέζοι* αυτή δημιούργησε τον φανταστικό πολιτισμό* και η αναγνώριση μιας ιστορικής πραγματικότητας δεν αποτελεί μείωση για τη δική μας ιστορία* αντίθετα, βοηθάει στην αυτοσυνειδησία μας η αντιπαράθεση των ιστορικών πραγμάτων όπως είναι.

η. Έχουμε πλούσια ιστορία που διδάσκει όταν προσεγγίζεται σωστά. Το συγκεκριμένο βιβλίο δε μας βοηθάει. Για την ώρα προτείνω όσα έγραψα στην παράγραφο ε* με την προσθήκη να συντάξουμε 2 - 3 σελίδες οδηγίες για την αξιοποίηση της εικονογράφησης του βιβλίου μέσα στα χρονικά όρια που έχω προαναφέρει. Η εικονογράφηση είναι ένα αξιοποίησιμο στοιχείο, πολύ γόνιμο.

θ. Ότι αυτές οι θέσεις αυσιαστικά υποστηρίζονται και από όσους φαινομενικά διαφωνούν, προκύπτει και από το πρόγραμμα που ομόφωνα προτείναμε για τη β* Λυκείου για το μέλλον.

Σας το θυμίζω :

1. συναπάντημα του Ελληνισμού και του Χριστιανισμού (λόγου - πίστης)
2. κοινωνικά προβλήματα και θεσμοί στο Βυζάντιο*
3. πολιτισμική ακτινοβολία του Βυζαντίου πλαισιωμένα όμως αυτά από :
4. θέματα της Αρχαίας Ιστορίας
5. θέματα της Νέτερης και Σύγχρονης Ιστορίας.

Όταν έχουμε υπογράψει αυτό το πρόγραμμα για το 1984-85 πώς είναι δυνατό να θεωρούμε μειωτική για το Βυζάντιο την πρόταση της παρ. ε ;

Κριτική στην άλλη πρόταση:

Η πρόταση για διδασκαλία Βυζαντινής Ιστορίας μόνο, ολόκληρο το χρόνο, στη Β* Λυκείου επισύρει τούτη την προληπτική κριτική:

α. Παραβλέπει - κατά τις εκτιμήσεις μου - το διαφέρον των μαθητών που δεν μπορεί ένα χρόνο να συντηρηθεί με Βυζαντινή Ιστορία αυτού του τύπου.

β. Παραβλέπει το πρόγραμμα που η ίδια ομάδα έχει προτείνει για τη Β* Λυκείου το 1984-85 (1/2 αρχαία - νεότερη ιστορία, 1/2 βυζαντινή).

γ. Παραβλέπει τις διδακτικές αδυναμίες του συγκεκριμένου εγχειρίδιου.

δ. απαιτεί οδηγίες για την αξιοποίηση του υπάρχοντος βιβλίου τώρες, που θα επιβαρύνουν δυσβάσταχτα τον ταλαίπωρο συνάδελφο, ώστε το αποτέλεσμα να είναι δυο φορές αρνητικό.

ε. σ' όνομα μιας ρομαντικής αναζήτησης είναι πολύ πιθανό ότι θα γίνει πολλή ιδεολογική ζημιά.

Ο Πρόεδρος λέγει : "Με τη συγκεκριμένη πρόταση (εδώφιο ε") του κ. Βάρου συμφωνώ για τη θεωρητική, ή καλύτερα, για την αυτοβιογραφική της θεμελίωση δεν μπορώ να κάνω άλλο από το να εκφράσω την έκπληξή μου".

Ύστερα από διεξοδική συζήτηση μεταξύ των μελών του Τμήματος ο Πρόεδρος διευκρινίζει ότι το θέμα μπαίνει σε ψηφοφορία γιατί σε προηγούμενη απόφαση του Τμήματος είχε γίνει πρόβλεψη για καινούργιο βιβλίο Βυζαντινής Ιστορίας, που δεν το έχουμε, γιατί η σχετική ανάθεση δεν ευδοκίμησε.

Η ψηφοφορία γίνεται ανάμεσα στις εξής προτάσεις:

α. Πρόταση Φ. Βάρου (κεφάλαια Βυζαντινής και Ρωμαϊκής και μέρος Ευρωπαϊκής Ιστορίας).

β. Πρόταση Ομάδας Ιστορίας (Ρωμαϊκή - Βυζαντινή 44 ώρες και 10 ώρες Ευρωπαϊκής Ιστορίας, ανάλογα με τις ώρες που αποβλέπει το Α.Π.).

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας έχει ως εξής:

Ι. Σκορδής	:	Πρόταση Ομάδας
Δ. Τσιματίδης	:	" Βάρου
Στ. Παπασημακοπούλου	:	" Βάρου
Α. Αδαμδπούλου	:	" Βάρου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πράξη 64

Σήμερα 18 Ιουλίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλία Σπυρόπουλο, λόγω άλλης υπηρεσιακής απασχολήσεως του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακοιδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακιάς, Ν. Βαρουγιάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Α. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκε στη συνεδρίαση ο Εισηγητής Κ. Φούσκας, γιατί είχε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

1. Κρίση διδακτικού βιβλίου του μαθήματος "Στοιχεία Δημοκρατικού πολιτεύματος" (Γενική Παιδεία).
2. Κρίση Ιστορίας Γ' Λυκείου (Δέσμης), τ.Β'.
3. Έκδοση του βιβλίου Βιολογίας Γ' Λυκείου (Δέσμης) σε δύο τεύχη. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
4. Αναλυτικό πρόγραμμα - Οδηγίες διδασκαλίας Α και Β Λυκείου Γ' Λυκείου (Δέσμης). Εισηγητές: Ηλ. Σπυρόπουλος και Α. Τομπαΐδης.

Μετά τη διαπίστωση της απαρτίας και την επικύρωση του πρακτικού της προηγούμενης συνεδρίας, το Τμήμα αρχίζει την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Αρχικά προεδρεύει ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, γιατί ο κ. Κακριδής είναι απασχολημένος, και αποφασίζεται να προταχθεί η εξέταση του τέταρτου θέματος, επειδή κρίνεται απαραίτητο να παραβρίσκεται και ο Πρόεδρος του Τμήματος Φ. Κακριδής στην εξέταση των άλλων θεμάτων.

Θ Ε Μ Α 4ο

Ο εισηγητής για το αναλυτικό πρόγραμμα και τις οδηγίες διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών Γ' Λυκείου (Δέσμης) Ηλ. Σπυρόπουλος θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος την παρακάτω εισήγηση και το κείμενο του αναλυτικού προγράμματος, που έχει ως εξής:

Το μάθημα "Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία" θα διδαχτεί ως μάθημα δέσμης 8 ώρες την εβδομάδα καθώς είναι γνωστό ότι για τα μαθήματα δέσμης δεν υπάρχει εγκεκριμένο αναλυτικό πρόγραμμα, αφού το αντίστοιχο αναλυτικό πρόγραμμα του 1982-83 ήταν μόνο για την περίοδο Ιανουαρίου - Μαΐου, ενώ για το 1983-84 θα είναι για όλο το διδακτικό έτος, κρίνεται σκόπιμο η εισήγηση που ακολουθεί να χωριστεί σε δύο μέρη.

α' "Αναλυτικό πρόγραμμα της "Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας" 1983 - 84", και

β' Οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος.

Για τον καταρτισμό του αναλυτικού προγράμματος λήφθηκαν υπόψη:

- α) Το ωρολόγιο πρόγραμμα, όπως αυτό ήδη έχει ρυθμιστεί από το Τμήμα,
- β) Οι απαντήσεις των γενικών εξετάσεων των μαθητών της γ' δέσμης,
- γ) Η υποδομή που απόχτησαν οι μαθητές στα αρχαία ελληνικά με τη διδασκαλία του μαθήματος στην Α' και Β' Λυκείου.
- δ) Η αντιληπτική ικανότητα της ηλικίας των μαθητών της Γ' Λυκείου,
- ε) Η καταλληλότητα των αρχαίων κειμένων που θα διδαχτούν όπως και η δυνατότητα κάλυψης των αναγκών διδασκαλίας τους με εγκεκριμένα σχολικά εγχειρίδια.

Χρήσιμο είναι να σημειωθεί ότι η εισήγηση που ακολουθεί στο σύνολό της, δεν αποτελεί παρά κωδικοποίηση προηγούμενων αποφάσεων του Τμήματος. Στις συνεδριάσεις που κάναμε για την επανέκδοση ή τον εκσυγχρονισμό των διδακτικών εγχειριδίων, όπως και σε εκείνες κατά τις οποίες έγινε λόγος για θεματογραφία, γνωμοδοτήσαμε για το περιεχόμενο των παραγράφων της εισήγησης που ακολουθεί. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο δεν προτάσσω εκτεταμένο σκεπτικό, περιορίζομαι μόνο να σημειώσω τα εξής:

Α' Για τη διδασκαλία κειμένων της Αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας Σταθερή βάση αποτέλεσε το διαπιστωμένο γεγονός ότι ο περυσινός προγραμματισμός πραγματοποιήθηκε κατά 80% από όλα τα Λύκεια της χώρας, παρά τις πρόσθετες δυσκολίες της πρώτης εφαρμογής και το δεδομένο ότι πολλά Λύκεια στις 10 Ιανουαρίου δεν μπόρεσαν να αρχίσουν από την κοινή αφηγηρία, γιατί έπρεπε να καλύψουν κενά του προγράμματος που εφαρμόστηκε από Σεπτέμβριο ως το Δεκέμβριο του 1982. Έτσι η απόδοση των μαθητών στις γενικές εξετάσεις, αν και τα θέματα ήταν, σε σύγκριση με θέματα άλλων μαθημάτων, δύσκολα, ήταν ικανοποιητική.

Στο θέμα του αναλυτικού προγράμματος, ενδοιασμοί μπορούν να διατυπωθούν μόνο για την Ιλιάδα, κυρίως εξαιτίας της γλωσσικής μορφής του κειμένου. Όμως κρίνεται σκόπιμο να διδαχτεί σ' ένα περιορισμένο ωράριο μια χαρακτηριστική ενότητα της Ιλιάδας (Έκτορος και Ανδρομάχης ομιλία για τους παρακάτω λόγους:

- α) Το εξαίρετο ανθρωπιστικό περιεχόμενο της ενότητας.
 - β) Το ότι θα ήταν περίπου ανεπίτρεπτο Έλληνες μαθητές σαφώς θεωρητικής κατεύθυνσης να μην έχουν διδαχτεί ούτε ένα στίχο του Ομήρου από το πρωτότυπο.
 - γ) Δε θα προκαλέσει πρόβλημα κατά τις γενικές εξετάσεις καθώς το κείμενο από διδαγμένα έργα αντιγράφεται με δοσαμένη τη θεματογραφία του, και δεν απαιτείται από τους μαθητές παρά μόνο η μετάφραση και το ιδεολογικό του περιεχόμενο.
 - δ) Το ότι υπήρχε κατάλληλο διδακτικό εγχειρίδιο.
- Βέβαια, για το επόμενο σχολικό έτος, μπορούμε να διαπορφώσουμε άλλη προοπτική: αυτό να δίνεται ολόκληρο διδακτικό εγχειρίδιο για

κείμενο από το οποίο μια ενότητα μόνο θα διδαχτεί, να περιληφθεί η ενότητα αυτή, με εκσυγχρονισμένο σχολιασμό, στο "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων".

Β' Για τη διδασκαλία της Θεματογραφίας

Στο σχολικό έτος 1983-4 θα μπορούσαμε να δώσουμε στερεότερη κατάρτιση στους μαθητές, αφού θα έχουν όλο το χρόνο 3 ώρες την εβδομάδα παραδοσιακή θεματογραφία. Με βάση το δεδομένο αυτό, τους σκοπούς της θεματογραφίας, την περιουσία ειδική εγκύκλιό μας γι' αυτή, ετοιμάστηκε πιο εκτεταμένη, πιο περιεκτική και πιο προσεγμένη εγκύκλιος. Για τη σύνταξή της εργάστηκαν οι αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ γενικοί επιθεωρητές κ.κ. Ευ. Μιλλεούνης, Χρ. Κεραμάρης και Π. Βρυδίδης, ενώ συχνά κλήθηκε να βοηθήσει ο εισηγητής του Τμήματος κ. Β. Θεοδωρακόπουλος. Αποστέλλοντας το σχέδιο της σχετικής εγκυκλίου (που θα ακολουθήσει) στη Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε., επιθυμούμε, με τα στοιχεία που αυτή έχει στη διάθεσή της, να κρίνει αν είναι πρόσφορο να παρακληθούν οι Προϊστάμενοι Διευθύνσεων Μ.Ε., στις οποίες ανήκουν απομακρυσμένα Λύκεια, να δώσουν στους φιλόλογους των Λυκείων αυτών και το κείμενο των θεμάτων που αναφέρονται στην εγκύκλιο, για διευκόλυνση του έργου τους.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ (ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΣΜΗΣ) Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Σκοποί: Οι σκοποί του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας που προτάσσονται στο αναλυτικό πρόγραμμα της Α' Λυκείου.

Ώρες: 8 την εβδομάδα.

Α' Κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας, ώρες 5 την εβδομάδα.

1. Σοφοκλή, Οιδίπους Τύραννος, ώρες 5 την εβδομάδα από την αρχή του διδακτικού έτους ως τα τέλη Νοεμβρίου, ώρες 3 τον Δεκέμβριο.

ι) Εισαγωγή: Σύντομη υπόμνηση των απαραίτητων πληροφοριών για την αρχαία δραματική ποίηση και ιδιαίτερα το Σοφοκλή. Ο Οιδίπους Τύραννος

του Σοφοκλή (τοποθέτησή του μέσα στο έργο του τραγικού - περιεκτικό διάγραμμα του έργου).

ii) Γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία της τραγωδίας. Τα χορικά μέρη θα διδαχτούν από δόκιμη μετάφραση, ενώ οι ενότητες στ. 513-697, 950-1046, και 1223-1509 θα αποδοθούν περιληπτικά.

iii) Ύστερα από την ολοκλήρωση της ερμηνευτικής εργασίας, θα γίνει συνολική θεώρηση του έργου. Οι μαθητές, με βάση τα δεδομένα της διδασκαλίας στη σχολική αίθουσα, θα κληθούν να τοποθετήσουν το Σοφοκλή στην εποχή του και στο λογοτεχνικό είδος όπου ανήκει, να αναζητήσουν το βαθύτερο νόημα του Οιδίποδα Τύραννου και τις σημαντικότερες ιδέες που εκφράζονται μέσα στο έργο, να χαρακτηρίσουν τα κύρια πρόσωπα του δράματος (με παραπομπές σε συγκεκριμένες σκηνές και στίχους που οδηγούν στο χαρακτηρισμό του κάθε προσώπου) και να υπογραμμίσουν το δραματικό χαρακτήρα της τραγωδίας και τις θεατρικές αρετές της.

2. Ομήρου Ιλιάδα, ώρες 2 την εβδομάδα από 1 Δεκεμβρίου ως τις 15 Φεβρουαρίου.

Ύστερα από σύντομη επανάληψη των σχετικών με την επική ποίηση, του Ομήρου και της Ιλιάδας πληροφοριών, θα γίνει γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική και αισθητική επεξεργασία των στ. 1-7 της ραψωδίας Α' (προοίμιο) και των στ. 369-502 της ραψωδίας Ζ' (Έκτορος και Ανδρομάχης ομιλία).

3. Θουκυδίδη, Περικλέους Επιτάφιος, ώρες 3 την εβδομάδα από τον Ιανουάριο ως το τέλος Μαρτίου.

i) Εισαγωγή : Σύντομη επανάληψη του βίου και του έργου του Θουκυδίδα. Η πατρότητα του Επιτάφιου - Ένταξη του Επιτάφιου στην αρχαία ρητορική. Οι επιτάφιοι λόγοι στην αρχαία Αθήνα - Η δομή και το περιεχόμενο του Επιτάφιου του Περικλή - Η θέση του Επιτάφιου μέσα στην Ιστορία του Θουκυδίδα.

ii) Γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία των κεφαλαίων 34-46 του Β' βιβλίου των Ιστοριών του Θουκυδίδα.

iii) Ύστερα από την ολοκλήρωση της ερμηνευτικής εργασίας, θα γίνει η συνολική θεώρηση του έργου. Με βάση τη διδασκαλία που έγινε στη σχολική αίθουσα, οι μαθητές θα κληθούν να δώσουν τη δομή, το νοηματικό περιεχόμενο του Επιτάφιου, τις σημαντικότερες ιδέες που εκφράζονται σ' αυτόν και να αξιολογήσουν τη σημασία του για τη συγκεκριμένη στιγμή της αθηναϊκής ιστορίας και για το σημερινό άνθρωπο. Τέλος να παρουσιάσουν τον Επιτάφιο ως έκφραση της ιδεολογίας και των θεσμών της αθηναϊκής δημοκρατίας της κλασικής εποχής και να τον αποτιμήσουν ως λογοτεχνικό κείμενο.

4. Ανθολόγιο αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, ώρες 2 από 16 Φεβρουαρίου ως το τέλος Μαρτίου, ώρες 5 από 1 Απριλίου ως το τέλος του διδακτικού έτους.

Θα διδαχτούν οι ενότητες από έργα αρχαίων (κλασικών) συγγραφέων που περιέχονται στο βιβλίο "Ανθολόγιο αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων" του ΚΕΜΕ (έκδοση ΟΕΔΒ, 1983). Ύστερα από την απαραίτητη γραμματολογική πληροφόρηση για τον συγγραφέα και το συγκεκριμένο έργο, στο οποίο ανήκει η κάθε ενότητα, θα γίνεται η γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική και αισθητική επεξεργασία της.

Όλα τα παραπάνω κείμενα (1-4) θα αποτελέσουν την εξεταστέα ύλη των γενικών εξετάσεων της γ' δέσμης.

Β' Θεματογραφία, ώρες 3 την εβδομάδα.

Με σκοπό την εμπέδωση και συμπλήρωση των γνώσεων των μαθητών στο λεξιλόγιο, τη γραμματική και τη σύνταξη της αρχαίας ελληνικής, γίνεται διδασκαλία (κυρίως γλωσσική) κατάλληλων παραγράφων από τα έργα αττικής πεζογραφίας της κλασικής εποχής.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος για το αναλυτικό πρόγραμμα Αρχαίων Ελληνικών Γ' Λυκείου κάνει τις εξής παρατηρήσεις:

1. Διατηρώ σοβαρές επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητα διδασκαλίας της Ιλιάδας (16 ώρες) που μπορεί για τους υποψήφιους φιλόλογους να μετατεθεί για τον επόμενο χρόνο.

2. Θυμίζω ότι σε άλλη περίπτωση συμφωνήθηκε να υποδείξουμε να μη διατίθεται η κύρια προσπάθεια στη γραμματική και συντακτική ανάλυση των κειμένων, γιατί χάνεται ο κύριος στόχος του μαθήματος.

Και ρωτώ τώρα : τηρήθηκε αυτή η αρχή σε όλη τη γραμμή;

Ακολουθεί διευκρινιστική συζήτηση και στη συνέχεια το Τμήμα

αποφασίζει ομόφωνα :

Αποδέχεται το αναλυτικό πρόγραμμα Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Γ' τάξεως του Γενικού Λυκείου.

- Στη συνέχεια ο Ηλ. Σπυρόπουλος παρουσιάζει τις οδηγίες για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Γ' Λυκείου. (Επισυνάπτονται).

Ο δεύτερος εισηγητής του θέματος για τις οδηγίες διδασκαλίας Ν. Ελληνικών Γ' Λυκείου (Δέσμης) Δ. Τομπαιδής θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος το παρακάτω κείμενο οδηγιών που έχει ως εξής:
(Επισυνάπτεται).

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

αποφασίζει ομόφωνα :

Κάνει δεκτό το κείμενο των παραπάνω οδηγιών, όπως παρουσιάστηκαν από τον εισηγητή, και τις αποστέλλει στη Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. για να μεριμνήσει να σταλούν με τύπο εγκυκλίου σε όλα τα Λύκεια της χώρας.

λάβουμε υπόψη σε περίπτωση που το Τμήμα θα μας αναθέσει αναθεώρηση του βιβλίου. Υπάρχει βέβαια ένα μεγάλο τμήμα παρατηρήσεων στις οποίες δε συμφωνούμε και διατηρούμε τις επιστημονικές μας απόψεις.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Με τιμή

Αημ. Γ. Αποστολόπουλος, Μάχη Παύλη-Αποστολοπούλου

Στο σημείο αυτό τελείωσε η πρώτη φάση της διαδικασίας που αφορά στην κρίση του βιβλίου.

Οι συγγραφείς και οι κριτές αποχώρησαν και το Τμήμα συνέχισε τη συνεδρίασή του.

Θ Ε Μ Α 2ο : Κρίση Ιστορίας Γ' Λυκείου (Δέσμης), τ. Β'.

Η συζήτηση του θέματος αυτού αναβάλλεται για την πρώτη συνεδρίαση μετά τις διακοπές του τμήματος, γιατί η Ομάδα των κριτών δεν είναι έτοιμη.

Θ Ε Μ Α 3ο : Έκδοση του βιβλίου Βιολογίας Γ' Λυκείου σε δύο τεύχη.

Ο εισηγητής του θέματος Στ. Παπασημακόπουλος λέγει:

"Επειδή η ολοκλήρωση της συγγραφής του βιβλίου της Γ' Λυκείου για τη 2η δέσμη (Βιολογία - Ανθρωπολογία) δεν περατώθηκε από τους συγγραφείς έγκαιρα, και έτσι καθυστερεί και η Επιτροπή Κρίσεως, προτείνω την εκτύπωση του βιβλίου σε δύο τεύχη. Το πρώτο τεύχος θα περιλαμβάνει την ύλη που έχει ήδη παραδοθεί (περίπου 140 σελίδες) και το δεύτερο την υπόλοιπη. Με τη μεθόδευση αυτή έχω την ελπίδα ότι το α' τεύχος θα είναι στα χέρια των μαθητών στις 11-9-1983".

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, κάνει δεκτή την παραπάνω εισήγηση.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος. Αμκέου

Ο Πρόεδρος

ΚΑΚΕΡΤΔΗΣ

Η Γραμματέας

Μαυροδινάκη

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

...το δυνατόν πληρότερα τα ...
...σας είναι η κερήνα των κειμένων και όχι η γραμματο-
...των μαθητών. Με αυτό το δεδομένο, αν και κάθε εισαγωγή
...στα μαθήματα τα στοιχεία εκείνα που είναι απαραίτητα για να αρχί-
...την εκπαίδευση του κειμένου, μπορούμε να αποσκοπούμε στην ανάγκη
...διδασκαλίας 1-2 διδακτικές ώρες. Τις υπολοίπες πληροφορίες που κα-
...αυτές της εισαγωγής τον κέρηνα τις παρέχει ο καθηγητής
...του μαθήματος και - όταν φτάσει στο τέλος του κει-
...και ειδικά αυτές εξυπνοποιούν.

β) Να απορρίψουμε το λεξιλογικό, γραμματικό και συντακτικό σχόλιο
...στον εκάστοτε μαθητή για την κατανόηση του κειμένου, ώστε να με-
...τη μαθητική-αισθητική εκπαίδευση μιας σχετικά σημαντικής
...εκπαίδευσης.

γ) Να απορρίψουμε από το πρώτο κείμενο τους μαθητές στα περιγρά-
...του σχολικού εγχειριδίου, ώστε να εκμεταλλευόμαστε τις εισαγωγές, τις
...το κείμενο, τα σχηματισμένα κτλ. που αυτό περιέχει. Είναι
...να λέει ο καθηγητής, να γράφει στον πίνακα και να τηρεί
...αυτά κείμενα που υπάρχουν ήδη στα βιβλία τους.

δ) Για την εκκυστρίφηση της γραμματικολογικής πληροφορίας των μαθητών
...στην Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας του Μ. Λαζαρί-
...

ΕΠΙΛΟΓΗ ΟΑΝΓΙΕΣ

...του Ο. Λαζαρίδη του Ο. Λαζαρίδη του Ο. Λαζαρίδη

...την εκπαίδευση των πληροφοριών για την ιστορία της
...του Ο. Λαζαρίδη αντιστρέφουμε στις σελ. 185-188 του διδακτικού
...της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου (έκδοση ΟΕΔΒ).

για τη διδασκαλία της Αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας
της Γ' Λυκείου

A.- Κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας

I.- ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Για να διδαχθούν όσο το δυνατόν πληρέστερα τα κείμενα της Γ' Λυκείου κρίνεται απαραίτητο:

α) Να διαθέσουμε σαφώς προκαθορισμένο χρόνο για τις εισαγωγές, εφόσον κύριος σκοπός μας είναι η ερμηνεία των κειμένων και όχι η γραμματολογική κατάρτιση των μαθητών. Με αυτό το δεδομένο, αν από κάθε εισαγωγή δώσουμε στους μαθητές τα στοιχεία εκείνα που είναι απαραίτητα για να αρχίσουμε την ερμηνεία του κειμένου, μπορούμε να ανταποκριθούμε στην ανάγκη αυτή διαθέτοντας 1-2 διδακτικές ώρες. Τις υπόλοιπες πληροφορίες που περιέχουν οι σελίδες της εισαγωγής του κάθε βιβλίου τις παρέχει ο καθηγητής ή παραπέμπει σ' αυτές του μαθητές του - όταν φτάσει στο κεφάλαιο του κειμένου, που ειδικά αυτές εξυπηρετούν.

β) Να περιορίζουμε το λεξιλογικό, γραμματικό και συντακτικό σχολιασμό στον απολύτως απαραίτητο για την κατανόηση του κειμένου, ώστε να μένει ώρα για τη νοηματική-αισθητική επεξεργασία μιας σχετικά σημαντικής διδακτικής ενότητας.

γ) Να κατατοπίζουμε από το πρώτο μάθημα τους μαθητές στα περιεχόμενα του σχολικού εγχειριδίου, ώστε να εκμεταλλεύονται τις εισαγωγές, τις σημειώσεις, τα σχόλια, τα σχεδιαγράμματα κτλ. που αυτό περιέχει· είναι απώλεια χρόνου να λέει ο καθηγητής, να γράφει στον πίνακα και να σημειώνουν οι μαθητές πράγματα που υπάρχουν ήδη στα βιβλία τους.

δ) Για την εγκυρότητα της γραμματολογικής πληροφόρησης των μαθητών παραπέμπουμε στην Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας του Α. Λέσκου.

II.- ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

α) Για τη διδασκαλία του Οιδίποδα Τύραννου του Σοφοκλή:

1.- Για τη σύντομη υπόμνηση των πληροφοριών για την αρχαία δραματική ποίηση και το Σοφοκλή ανατρέχουμε στις σελ. 165-188 του διδακτικού βιβλίου "Κείμενα αρχαίας ελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου" (έκδοση ΟΕΔΒ,

1982), το οποίο διδάχτηκαν οι μαθητές κατά το προηγούμενο σχ, έτος.

2.- Οι ενότητες, των οποίων η γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία θα γίνει κανονικά, θα διδαχτούν με ρυθμό στίχων κατά διδακτική ώρα. Για τη διδασκαλία από μετάφραση των χορικών μερών της τραγωδίας θα αξιοποιηθεί το επίμετρο του διδακτικού εγχειριδίου που περιέχει τα μέρη αυτά σε μετάφραση Ι. Γρυπάρη. Καλό είναι ο καθηγητής να ελέγξει αν ως τις 31 Οκτωβρίου έχει διδάξει την Εισαγωγή, τον Πρόλογο (στ. 1-150), την Πάροδο (στ. 151-215, από μετάφραση), το Α' επεισόδιο (στ. 216-275 και 300-462 κανονικά, στ. 276-299 περιληπτικά), το α' στάσιμο (στ. 463-512 από μετάφραση) και τους στ. 513-697 του Β' επεισοδίου (περιληπτικά).

3.- Κρίνεται ακόμα σκόπιμο να υπενθυμιστούν τα ακόλουθα, που διασφαλίζουν την ιδιοτυπία διδασκαλίας δραματικού έργου:

Με τη διδασκαλία του αρχαίου ελληνικού δράματος επιδιώκεται κυρίως η σύλληψη του παιδευτικού μηνύματος του δραματουργού μέσα από τη δράση των μορφών της ζωής που παρουσιάζει στο έργο του, την προβολή αντιλήψεων και τη σύγκρουση των χαρακτήρων.

Ο αρχαίος δραματικός ποιητής έγραφε πράγματι αποβλέποντας συνειδητά στην παιδευτική προσφορά του έργου του, σύμφωνα και με την απαίτηση της πολιτείας.

Αυτή λοιπόν η παιδευτική λειτουργία της τραγωδίας υπαγορεύει και την ιδιαίτερη προσαρμογή της σχολικής διδασκαλίας. Για να επιτευχθεί αυτό:

α) Ο καθηγητής πρωταρχικά πρέπει να έχει μελετήσει οπωσδήποτε ολόκληρη την τραγωδία, ώστε να προγραμματίσει ορθά τη διδακτική πορεία του.

β) Για τα μυθολογικά και λοιπά πραγματολογικά στοιχεία θα γίνεται λόγος μόνο όσο χρειάζεται για την κατανόηση του περιεχομένου του δράματος.

γ) Η διδασκαλία του μαθήματος για να μην οδηγηθεί σε άχαρο διδακτισμό, σωστό είναι να στρέφεται κυρίως στη διακρίβωση των χαρακτήρων των διαφόρων προσώπων της τραγωδίας και την κατά κανόνα παιδευτική λύση της, που επηρεάζουν ευεργετικά τους μαθητές. Θα επισημαίνονται επίσης και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που καθιερώνουν τον ήρωα και τον διακρίνουν από τον κοινό άνθρωπο.

δ) Ιδιαίτερα πρέπει ο καθηγητής να μεριμνά ώστε να προβάλλεται ικανοποιητικά η θεατρική διάσταση της τραγωδίας. Θα πρέπει να παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση που αφορά την σκηνική δράση (σκηνογραφίες, ενδυματολογικές, σκηνοθετικές οδηγίες κτλ.). Μάλιστα, όπου υπάρχει δυνατότητα επισκέψεων σε αρχαία θέατρα, η καλή απαγγελία σ' αυτά χωρών από μαθητές θα γινόταν επιβλητικότερη και υποβλητικότερη.

ε) Ακόμη πρέπει να αντιληφθούν οι μαθητές την ιδιοτυπία που παρουσιάζει η δομή της τραγωδίας. Θα πρέπει, κατά τον προγραμματισμό του, ο καθηγητής να σεβαστεί την αυτοτέλεια των μερών της τραγωδίας π.χ. δε θα διδάξει στο ίδιο μάθημα τους τελευταίους στίχους του προλόγου και τις πρώτες στροφές της παρόδου. Για τον ίδιο λόγο θα προγραμματίσει και τις επιμέρους συνολικές θεωρήσεις ως εξής: α) με τη συμπλήρωση της διδασκαλίας του προλόγου και της παρόδου, β) με τη συμπλήρωση της διδασκαλίας κάθε επεισοδίου και του στάσιμου που ακολουθεί. Τέλος θα προγραμματιστεί γενική θεώρηση του έργου, στην οποία θα αφιερωθούν έως 2 διδακτικές ώρες, κατά την οποία θα επιδιωχθεί η εμπέδωση των ουσιαστικότερων αποτελεσμάτων της εργασίας που συντελέστηκε στην τάξη.

στ) Και κατά την καθημερινή διδασκαλία, ιδιαίτερα όμως με την ευκαιρία των συνολικών θεωρήσεων, θα προσελκύεται η προσοχή των μαθητών στη διαπίστωση των διαχρονικών και οικουμενικών προβλημάτων του ανθρώπου και στην αντιμετώπισή τους κατά καιρούς. Θα γίνεται παραλληλισμός με τις σύγχρονες μορφές ζωής και τους προβληματισμούς της, όχι όμως κρίση και αξιολόγηση των δρωμένων με τα σημερινά κριτήρια· αυτά πρέπει να τα ποιοθετήσουμε μέσα στο τότε ηθικό, κοινωνικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό πλαίσιο.

8) Για τη διδασκαλία της Ιλιάδας του Ομήρου:

1.- Η εισαγωγή θα γίνει εξαιρετικό σύντομα, αφού οι μαθητές στην Α' και Β' Γυμνασίου γνώρισαν με άνεση τον ομηρικό κόσμο και την ομηρική ποίηση.

2.- Τόσο για την εισαγωγή, όσο και για τον υπομνηματισμό των ενοτήτων που θα διδαχτούν, καλό είναι να αξιοποιηθεί η εισαγωγή και τα σχόλια του διδακτικού εγχειριδίου Ομήρου Ιλιάδα (μετάφραση Ν. Καζαντζάκη- Ι.Θ. Λακρινδής) της Β' Γυμνασίου (ΟΕΔΒ 1983).

3.- Οι ενότητες (Α 1-7, Ζ 369-502) θα διδαχτούν με ρυθμό 15 στίχων κατά διδακτική ώρα.

4.- Να αξιοποιηθεί το κεφάλαιο "Γραμματικές διαφορές στον Όμηρο" του δεύτερου μέρους του διδακτικού εγχειριδίου, για τη λύση αποριών των μαθητών, σχετικών με τους τύπους που συναντάμε στο ομηρικό κείμενο.

5.- Κατά τη γενική θεώρηση, να προβληθούν ιδιαίτερα τα στοιχεία "ομηρικού ανθρωπισμού" που μας δίνει το Ζ της Ιλιάδας.

Υ) Για τη διδασκαλία του Επιτάφιου του Περικλή.

1.- Για τη σύντομη επανάληψη του βίου και του έργου του Θουκυδίδα θα προσφύγουμε στις σελ. 29-32 του διδακτικού εγχειριδίου "Κείμενα αρχαία ελληνικής λογοτεχνίας" της Β' Λυκείου (ΟΕΔΒ, 1982), το οποίο το έχουν διδαχτεί οι μαθητές. Για την εισαγωγή στον Επιτάφιο, μπορεί να διατεθεί και τρίτη διδακτική ώρα.

2.- Ρυθμός διδασκαλίας του κειμένου: 10 στίχοι κατά διδακτική ώρα. Καλό είναι ο καθηγητής να ελέγξει αν δίδαξε: α) ως τα τέλη Ιανουαρίου την εισαγωγή και τα κεφ. 34, 35, β) ως τα τέλη Φεβρουαρίου τα κεφ. 36-41.

3.- Συχνά θα δίνονται ευκαιρίες για γόνιμους συσχετισμούς του περιεχόμενου του Επιτάφιου είτε με αρχαία κείμενα που περιέχονται στο διδακτικό εγχειρίδιο "Ανθολόγιο αρχαίων ελλήνων συγγραφέων" της Γ' Λυκείου είτε με κεφάλαια των Στοιχείων Δημοκρατικού Πολιτεύματος, που διδασκούνται στην ίδια τάξη.

Δ) Για τη διδασκαλία του "Ανθολογίου αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων" θα σταθεί ειδική εγκύκλιος, αφού το βιβλίο εκδοθεί από τον ΟΕΔΒ και οπωσδήποτε πριν από τη 16 Φεβρουαρίου (ημερομηνία έναρξης της διδασκαλίας του).

Β.- ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Επειδή, για λόγους ουσιαστικούς, η διδασκαλία της "Θεματογραφίας" δεν γίνεται από ειδικό ^{διδαντικό} εγχειρίδιο, κρίθηκε απαραίτητο οι οδηγίες διδασκαλίας της να είναι όσο το δυνατό πληρέστερες. Έτσι εδώ δίνονται:

α) Ο σκοπός του μαθήματος

β) Οδηγίες διδασκαλίας

γ) Κατάλογος συντακτικών φαινομένων που κατά προτεραιότητα θα διδαχτούν.

- δ) Παραπομπές σε κεφάλαια από κείμενα αττικών πεζογράφων που κρίνονται κατάλληλα για τη διδασκαλία του κάθε φαινομένου.
- ε) Παραδείγματα διδασκαλίας αρχαίου ελληνικού θέματος.
- α) Σκοπός της θεματογραφίας είναι: να οδηγηθούν οι μαθητές στη γνώση της δομής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και να μελετήσουν τα συνθετότερα συντακτικά φαινόμενα που η λειτουργία τους είναι σημαντική στον αρχαίο ελληνικό λόγο. Να συνειδητοποιηθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές (στο λεξιλόγιο, το τυπικό και τη σύνταξη) της δημοτικής με την αρχαία ελληνική και να ενισχυθεί η ικανότητα των μαθητών στη μεταφορά (μετάφραση αρχαίων ελληνικών κειμένων (ύστερα από βέβαιη κατανόηση του περιεχομένου τους) στη νέα ελληνική γλώσσα.

β) Οδηγίες διδασκαλίας

A.- Κρίνεται σκόπιμο:

- α) ο φιλόλογος που διδάσκει σε μια τάξη ή τμήμα τα κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας να διδάσκει και τη θεματογραφία.
- β) η διδασκαλία κάθε θέματος να ολοκληρώνεται σε δύο συνεχόμενες κατά το δυνατό-διδασκτικές ώρες.

B.- Στην παρούσα εγκύκλιο, για διευκόλυνση των καθηγητών που δεν έχουν εύκολη προσπέλαση σε αρχαιοελληνική βιβλιοθήκη, επισυνάπτονται κείμενα και παραπομπές σε αρχαίους συγγραφείς.

Η επιλογή των θεμάτων έγινε με τα εξής κριτήρια:

- α) να είναι αντιπροσωπευτικά των βασικών ειδών του αττικού πεζού λόγου και των κυριοτέρων εκπροσώπων του,
- β) να έχουν σχετική νοηματική αυτοτέλεια,
- γ) να παρουσιάζουν ενδιαφέρον ως προς το περιεχόμενο,
- δ) να ανταποκρίνονται στις αντιληπτικές και μεταφραστικές δυνατότητες του μέσου μαθητή,

ε) να περιέχουν παραδείγματα που να καλύπτουν τις βασικές μορφές με τις οποίες παρουσιάζονται στον αρχαίο λόγο τα συντακτικά φαινόμενα που πρέπει να εμπεδωθούν,

στ) να μη απαιτούν χρονοβόρα πραγματολογική θεώρηση.

Διευκρινίζεται ότι: μέρος της, μπορεί ο καθηγητής να έχει αναθέσει μία

α) Κανένα συντακτικό φαινόμενο δεν παρουσιάζεται σε όλες τις μορφές μέσα σε ένα και μόνο κείμενο. Το γεγονός αυτό δημιουργεί στον καθηγητή την υποχρέωση να επιλέγει κάθε φορά τα παραδείγματά του από το σύνολο των συνοδευτικών κειμένων ή από άλλες πηγές.

β) Αν ο καθηγητής κρίνει ότι ορισμένα από τα θέματα αυτά δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο τους διδακτικούς στόχους του, είναι ελεύθερο να επιλέξει δικιά του θέματα. Η σειρά διδασκαλίας των συντακτικών φαινομένων θα καθορίζεται από τον διδάσκοντα, ανάλογα πάντοτε με τις ανάγκες και το επίπεδο της τάξης του. Εξυπακούεται ότι όταν η τάξη αντιμετωπίζει χωρίς δυσκολία ένα φαινόμενο, η διδασκαλία του θα παραλείπεται.

Γ.- Για την ενεργό συμμετοχή της τάξης στη διαδικασία επεξεργασίας του θέματος, θα πρέπει οι μαθητές να εξοικειωθούν με την τεχνική της μελέτης: πώς δηλαδή θα χρησιμοποιήσουν τη Γραμματική (Μ. Οικονόμου), το Συντακτικό (Αν. Μουμτζιάκη), ερμηνευτικά λεξικά και το βιβλίο Αρχαίων Ελληνικών της Α' τάξης Λυκείου. Στις πηγές αυτές θα ανατρέχουν οι μαθητές τόσο για την προετοιμασία τους πάνω σε κάθε θέμα όσο και για την εμπέδωση αυτών που διδάχτηκαν.

Τα παραπάνω βοηθήματα καλό είναι οι μαθητές να τα έχουν μαζί τους κατά την ώρα της επεξεργασίας του θέματος, για να μάθουν να τα χρησιμοποιούν κατάλληλα. Ο καθηγητής πρέπει οπωσδήποτε να καταφεύγει στο Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής των LIDDELL-SCOTT.

1.- Για οικονομία χρόνου το κείμενο του θέματος δίνεται στους μαθητές ολογραφημένο ή γράφεται στον πίνακα κατά το διάλειμμα, πριν αρχίσει το μάθημα. Όμως, για προβληματισμό της τάξης πάνω στις ποικίλες όψεις του αρχαίου λόγου και κυρίως στη σύνταξη, μια φορά τουλάχιστο το μήνα το θέμα υπαγορεύεται από τον καθηγητή και θα γράφεται από τους μαθητές στα τετράδιά τους, καθώς και στον πίνακα.

2.- Πρόσκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών για ορισμένο θέμα που δίδεται να διδαχτεί μπορεί να επιτύχει ο φιλόλογος, όταν δώσει με συντομία τις απαραίτητες πληροφορίες για το έργο, από το οποίο προέρχεται το θέμα, τοποθετώντας το ταυτόχρονα στο ευρύτερο νοηματικό του πλαίσιο. Την

εργασία αυτή, όλη ή μέρος της, μπορεί ο καθηγητής να έχει αναθέσει μια μέρα τουλάχιστο πριν από την επεξεργασία του θέματος, σε ένα-δύο ικανούς και πρόθυμους μαθητές - όχι πάντοτε τους ίδιους - που θα μελετήσουν ορισμένες σελίδες σε προσιτά γραμματολογικά συγγράμματα (π.χ. Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας του LESKY). Το πληροφοριακό αυτό υλικό ανακοινώνεται στην τάξη αμέσως μετά τη διανομή του θέματος (πολυγραφημένου) και ακολουθεί σύντομος σχολιασμός ή και συμπλήρωσή του.

3.- Το κείμενο διαβάζεται από τον καθηγητή σε αργό ρυθμό και με ανάλογο χρωματισμό της φωνής ή μελετιέται για λίγο, σιωπηρά, από την τάξη. Ακολουθεί απόδοση του περιεχομένου σε γενικές γραμμές και με τη βοήθεια του καθηγητή επιχειρείται ο προσδιορισμός του θεματικού πυρήνα.

4.- Στη φάση της συστηματικής επεξεργασίας του θέματος γίνεται, σε κάθε περίοδο, η απαραίτητη λεξιλογική, γραμματική, συντακτική και πραγματολογική εξομάλυνση, και ακολουθεί μετάφραση.

5.- Στη δεύτερη διδακτική ώρα:

α) επισημαίνεται το κύριο συντακτικό φαινόμενο που προβάλλεται στο θέμα και παρουσιάζεται στο σύνολό του, σε περίπτωση που ο καθηγητής θα διαπίστωνε πως σε μαθητές δεν το διδάχτηκαν ή το διδάχτηκαν κακώς. Το έχουν απομοιώσει.

Η επεξεργασία των συντακτικών φαινομένων δε θα περιορίζεται στην απλή κατονομασία των συντακτικών όρων, αλλά θα επεκτείνεται και στην επισήμανση της ιδιαίτερης λειτουργίας του καθενός από αυτούς μέσα στη φράση. Έτσι οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν με τον καιρό πως οι συντακτικές έννοιες είναι κατά βάθος λογικές έννοιες (το αναγκαστικό αίτιο λ.χ. φανερώνει το χρονικά προηγούμενο αίτιο, εξαιτίας του οποίου γίνεται κάτι, ενώ το τελικό αίτιο φανερώνει το χρονικά επόμενο σκοπό, ο οποίος επενεργεί ως αίτιο σε μια πράξη). Με τον τρόπο αυτό ο μαθητής θα αντιληφθεί τη στενότητα αλληλεξάρτησης που υπάρχει ανάμεσα στη γλώσσα και τη σκέψη.

β) Για να εμπεδώσουμε καλύτερα τις συντακτικές γνώσεις των μαθητών, να συμπληρώσουμε τα κενά τους και για να προφυλάξουμε το μάθημά μας από κίνδυνο πλήξης, πρόσφορο είναι να μην εξαντλούμε το ωράριο με την απολειτουργική διδασκαλία του κύριου συντακτικού φαινομένου· αντίθετα, να απα-

σχολούμε την τάξη και με άλλα αξιόλογα συντακτικά φαινόμενα που θα συναντούμε στο ίδιο θέμα και με ασκήσεις (όχι βέβαια σχολαστικές) γραμματικής.

γ) Γίνεται ετυμολογική διερεύνηση λέξεων βασικής σημασίας και ακολουθεί συστηματική επεξεργασία του λεξιλογίου με ταξινόμησή του σε λέξεις που χρησιμοποιούνται ^{και} σήμερα με την ίδια σημασία, σε λέξεις που είναι πλέον νεκρές και προπάντων σε λέξεις που σήμερα τις χρησιμοποιούμε με μεταφορική ή άλλη σημασία. Επίσης καταβάλλεται προσπάθεια για τη στροφή της προσοχής των μαθητών σε βασικούς εκφραστικούς τρόπους της αρχαίας ελληνικής (π.χ. εὖ πάσχω) και στην απόδοσή τους στη νέα ελληνική γλώσσα. Επισημαίνεται ότι η προοδευτική κατάρκτηση του αρχαίου λεξιλογίου αποτελεί απαραίτητο εφόδιο για την προώθηση της μεταφραστικής ικανότητας των μαθητών. Γι' αυτό, σκόπιμο είναι να μεταφέρεται το λεξιλόγιο των θεμάτων σε ειδικό τετράδιο με αλφαβητικό ευρετήριο και να γίνονται επαναλήψεις κατά διαστήματα.

6.- Η γλωσσική επεξεργασία ολοκληρώνεται με επανάληψη της μετάφρασης από τον καθηγητή, σύντομο ιδεολογικό σχολιασμό του περιεχομένου και εφαρμογές πάνω στη γραμματική και το συντακτικό. Επίσης προσδιορίζεται η εργασία για το σπίτι, όπου οι μαθητές, ανάμεσα στα άλλα, μεταφέρουν στο τετράδιο θεματογραφίας η μετάφραση καθώς και τις αξιολογότερες από τις γλωσσικές παρατηρήσεις που έγιναν κατά την επεξεργασία του θέματος.

7.- Είναι αυτονόητο ότι και στη θεματογραφία ισχύει η διδακτική αρχή της αυτενέργειας του μαθητή και της ουσιαστικής συμμετοχής του στο μάθημα.

8.- Το πλαίσιο διδακτικής πορείας που δόθηκε παραπάνω είναι καθαρά ενδεικτικό και δεν αποτελεί με κανένα τρόπο ένα πρότυπο, προς το οποίο πρέπει να συμμορφωθεί η διδασκαλία.

... κατηγορεύμενο: Πλάτ. Ζ' Επιστολή 324c-324e ("νέος ἔφυ...
... ως ἀποδανούμενον.") || Ξενοφ. Ἑλληνικά Δ, 1, 34-36 ("ὁ μὲν ταῦτα...
... οὖν ὑψηλὸν ἔσται") || Πλάτ. Πρωταγόρας Β, 361a-b ("πρὸς δὲ τοῖσι...
... ἑναυτίαν ποῖσαν.")

Παραπομπές: Θυμόδ. Περὶ Ἀθονήβου, 2-4 || Ξε. Κύριον Πανδύ, Α,
5, 7-9 || Θουκυδ. Α, 23.

2. ἀντιμεινόμενο: Λυβία Ὀδυσσεύς 20-22 || Θυμόδ. Περὶ τοῦ Στεφάνου
204-205 || Ξε. Ἑλλην. 5, 1-2

Παραπομπές: Πλάτ. Μένειν. 240c-e || Θου. Α, 53 || Ξε. Ἑλλην. Ε, 4, 55-56

3. Προδιορισμοὶ ἀφοσιώσις - ἐπερώσις: Ξε. Κύριον Αἰσώ. Γ, 4, 7-11 ||
Λυβία κατὰ Πρωκρ., 7-8 || Θυμόδ. κατὰ Φιρίππον Α, 47-48.

Παραπομπές: Ξε. Κύριον Πανδ. Η, 1, 9-11 || Θυμόδ. κατὰ Φιρίππον Δ,
24-26 || Πρωκρ. Αρξιδάμος, 1-3.

4. ὑπερβλή: Ξε. Κύριον Πανδ. Ε, 2, 35-37 || Πρωκρ. Ἀρξιδάμος 72-73 ||
Πρωκρ. Περὶ Εἰρήνης. 33-34 ||

5. Επίρρησις - Προδιορισμοὶ - ἐπερώσις: Πλάτ. Πρωταγόρας 126 || Θου. Γ, 18 ||
Θυμόδ. Ὑπὲρ τοῦ Ροδίου - Εἰσὺν. 17-18.

Παραπομπές: Πλάτ. Ὑπὲρ 189d-190a || ("ὁ δὲ δὲ πρῶτον ... κυβιστῶν κίχλη")
Ξε. Κύριον Αἰσώ. Α, 3, 3-5 || Πρωκρ. Περὶ Αἰσώ. 291-298 || Πλάτ. Πρωτ.
514a-515a.

αὐτοῦ μὲν: Ξω. κωδ. Αὐτ. β, 6, 24-25 || Ξω. Αἰν. 11, 1-2 || Γου.
Ζ', 72.

ἐκκαταπέ: Ξω. κωδ. Αὐτ. β, 6, 16-19 || Αὐτὸ καὶ ἑαυτοῦ. 99-100 ||
Θυμοδ. ὁ Δυν. β, 9-10.

Κετοκή παρηγορητική:
Αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῦ: Ξω. κωδ. Αὐτ. β, 5, 3-7 ("ἐν οὗτ' ἐ' ἐν ἑαυτῶν...
ὁ ἄνθρωπος δὲ ἐδιδόκει βαρύνει") || Ἰωκρ. Ἀεροπαγίτ. 60-62 || Ξω. ἑλ. 44.
Ζ, 5, 9-10.

ἐκκαταπέ: Ἰωκρ. ἑλ. 32-34.
ἐκκαταπέ: ἐκκαταπέ: Ξω. ἑλ. 44. β, 2, 11-13 || ("... ἐκκαταπέ
ταῦτα") || Γου. Ζ, 40, 1-4 || Ἰωκρ. Πανηγύρ. 93-94.

ἐκκαταπέ: Γου. Γ, 115, 1-4 || Αὐτὸ καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἐκκαταπέ, 24-26 ||
Ξω. ἑλ. 44. ΣΤ, 4, 19-21 ("οἱ δὲ ἐκκαταπέ... ἐκκαταπέ... ἐκκαταπέ")
Αὐτὸ καὶ τῶν ἑαυτοῦ Αὐτοῦ. 15-16.

ἐκκαταπέ + ἐκκαταπέ ὡς ἑαυτοῦ: Ξω. ἑλ. 44. Ζ, 1, 2-4 || Αἰν. 10. ΠΤ,
1452b 28 - 1453a 7 || ("ὁ δὲ ἐκκαταπέ... ἐκκαταπέ") ||
Αἰν. 10. Αἰν. 10. ΠΤ, 1-3.

ἐκκαταπέ: Θυμοδ. ἑλ. 35-37 || Αὐτὸ καὶ ἑαυτοῦ. 1-2 || Αὐτοῦ
ἐκκαταπέ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ, 57-58.

ἐκκαταπέ: ἐκκαταπέ ὡς ἑαυτοῦ: ἐκκαταπέ ὡς ἑαυτοῦ, 507c-d,
"ὁ δὲ ἐκκαταπέ ἐκκαταπέ... ἐκκαταπέ ἐκκαταπέ ἐκκαταπέ") || Ἰωκρ. ἑλ. 44.
7 || Γου. Α, 86.

ἐκκαταπέ ὡς ἑαυτοῦ: ἐκκαταπέ ὡς ἑαυτοῦ. Θυμοδ. καὶ ἐκκαταπέ, 25-26 ||
Ξω. ἑλ. 44. Γ, 5-9.

18. β. ερμηνεύει πρωτ.: 160κρ. Περὶ ἑστῆς, 57-60 || 160κρ. Περὶ ἑστῆς
κτ., 53-55 || Ξεν. Ἰέρων, 1, 7-10.

Περικλέους: Συνοδ. Κερα Φιλίππου, 18-20 || 160κρ. Περὶ Νίμωνος,
27-28 || Ξεν. Κλεισ Πανδ. Η, 1, 1-3.

19. Παρατάξιν-αποτάξιν: Πλάτ. Συμπόσιον, 179b-d (αὐτὸ καὶ μὴ ὁμοεικότα
ἐστὶν... ἐκείνη ἐξ "Αἰδου") || Ξεν. Ἑλλην. ΣΤ, 5, 38-40 (αὐτὸ
καὶ: Εὐαχθῶδων?) || Συνοδ. Ἰσίδωρος καὶ Ροδίων (ἐκείνη), 34-35.

Περικλέους: Ξεν. Κλεισ Πανδ. Γ, 1, 19-21 || 60κρ. Γ, 97 || Ξεν.
Ἑλλην. Ε, 3, 11-13.

20. Εἰδόμε' πρωτὰς: Ξεν. Ἑλλην. Β, 3, 15-18 || Ἀνδρ. Κερα 'βραβύδ.
6-9 || κτ.... ταῦτα ποιεῖν?) || 160κρ. Πανηγ. 100-102.

Περικλέους: Ἀνδρ. Κερα 'βραβύδ.: 73-75 || Ξεν. Ἑλλην. Γ, 5, 23-24.

21. Ἀποστολὴς πρωτὰς-ἀναμαρτυροῦσθαι: Ἀποκλ. Περὶ καὶ Περικ-
κλειδῆς, 1-3 || Ἀνδρ. Περὶ Ἀλφειοῦ, 46-48 || 160κρ. Πανηγ. 1-4.

22. Περὶ πρωτὰς: 60κρ. Ζ, 17 || Συνοδ. Περὶ Ἀποκλῆος, 93-94 ||
Ξεν. Ἰέρων, 7, 1-3.

23. Ἀντιπροσέχοντες πρωτὰς: Ξεν. Ἀποκλῆος Α, 3, 5-6 || Ἀνδρ.
Ἰσίδωρος καὶ Ροδίων, 10-11 || 160κρ. Ἀποκλῆος, 80-81.

24. Χρονίης πρωτὰς: Ξεν. Κλεισ Πανδ. Γ, 1, 27-30 || Ἀνδρ. Σίμων
Ἀποκλῆος 'Αποκλῆος', 21-22 || Συνοδ. Κερα Φιλίππου
28-30.

Περικλέους: Ξεν. Ἑλλην. Β, 3, 11-14 || Ξεν. Κλεισ Πανδ.
Α, 4, 13-15.

Ευδοκίμου προτάσεις: Ξεν. Κερ Παυλίας, 1, 24-25 || Ξεν. Έργων.
B, 1, 2-4 || Γεν. Z, 86, 3-5.

Ευκλείδους προτάσεις: Ξεν. Απομν. Γ, 1, 4-6 (απόσπ.
Γεωμετρ. 3) || Ξεν. Γεν. B, 19-21.

Αντικριστής προτάσεις: Ξεν. Έργων. A, 7, 31-33 || Πλάτ. Απομν.
39c-d || Λυσ. Έργων. 75-77 (απόσπ. και τοις βεβαιότοις. ?) ||
Πλάτ. *|| Ξεν. 533e-534b (απόσπ. και 5 μόρια... Χερ-
μωδών.?).

Υποδοχικοί λόγοι: Αισχίν. Κατ' Επιδόχον, 192-193 || Λυσ.
Πρότ. του Θουκλ., 20-22 || Ξεν. Έργων. E, 1, 14-15.

Περικλέους λόγοι: Λυσ. Κατ' Επιδόχον, 16-17 || Ξεν. Απομν.
Γ, 2, 2-4 || Λυσ. Αισχίν. 197-199.

Πλάτωνος λόγοι: Ξεν. Έργων. Z, 1, 34-36 || Πλάτ. Ζηγο.
174e - 175a (απόσπ. και άλλα... μεταφρασμένη) || Πλάτ. Περικ.
127a-c.

Περικλέους λόγοι: Ξεν. Έργων. A, 1, 27-28 || Απομν. Περικ. Μν.
Γεν. 36-38 || Ξεν. Περικ. Περικ. 21-23 || Απομν.
Περικ. 1359b32-1360a11.

-13 -

ε) Παραδείγματα επεξεργασίας αρχαίων ελληνικών κειμένων

Τρεις φιλόλογοι αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ έκαναν τον κόπο να δώσουν από μία ολοκληρωμένη, κατά τη γνώμη τους, επεξεργασία ενός αρχαιοελληνικού θέματος, διάρκειας δύο διδακτικών ωρών. Καθώς στηρίχθηκαν στις προσωπικές τους απόψεις και εμπειρίες, είναι ενδεχόμενο και στη γενικότερη σύλληψη και σε επιμέρους σημεία να διαφοροποιούνται λίγο ή πολύ από τις οδηγίες διδασκαλίας που διαβάσατε στις προηγούμενες σελίδες της εγκυκλίου. Θεωρήθηκε σκόπιμο να μην απαιτηθεί η συμμόρφωση των παραδειγμάτων με τις οδηγίες αυτές, για δύο λόγους:

α) για να γίνει φανερό ότι, πέρα από τη χρησιμότητα των οδηγιών αυτών, υπάρχουν και άλλοι δρόμοι που μπορούν να οδηγήσουν σε θετικό διδακτικό αποτέλεσμα και

β) από σεβασμό στην υπεύθυνη προσφορά των συναδέλφων.

φείβη μαρὰς υἱάδας που δεν κηδεύεται, πῶς θα μπορούσε να αποδοθεί με τη φείβη "ὅτι ἄρ' ἐξέλευτος". Στο εἶμα ξεχάσθηκαν = ναίνω.

Σε εἰσπλοή συντακτικῆς ἀνάλυσης θα χαρακτηρίσουμε τις τρεις πρώτες προτάσεις ως ἀποδοχικῆς, θα υποπάρουμε την ειδική ὅτι οὐκ εἰνός εἶναι ἐξηγώντας ὅτι ἡ ἐκκλησιῇ τὸν πρῶτον λόγον ἀκούεται ὅτι οὐκ ἐξέστης τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ἐνέοικτο, θα χαρακτηρίσουμε το εἰ τις ἐτιμάτω ... ως ἀποδοχικῆς περὶ αὐτῶν τῶν τριῶν αὐτῶν κινῶν.

Στη συνέχεια, παραλείποντας το ἐπεὶ, θα πούμε: «ὅμως ο ἴδιος ἦταν εὐπρόσπης στο να εὐσιώνει πολλούς πολίτες (για να βρᾷ το ἄκτι τῶν), εὐεδικὴ ^{καὶ} εὐορίστους ἐπὶ δημοκρατίας, ἐνῶ ο θεακένυς προσπαθῶν να τὸν ἀναχατῖν, λέγοντας ὅτι δεν εἶναι βωβὼ να θανατῶν ἄνδρῶν, ^{να εὐλογοῦν ὅτι} ~~καὶ~~ τῶν τιμῶν ο λαὸς· καὶ ο θεακένυς δὲν πείρξε καὶ οὐδὲν τῶν πολλῶν πᾶν ἦν ἀποχρᾶσται ἀπὸ καὶ ἀποχρᾶσται ἐξέλετο».

Καὶ συνεχίζει ο θεακένυς:
«εἰσὶ καὶ ἐγώ, ἔφη, καὶ οὐ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκον ἐνέμοι τῇ πόλει καὶ εἴπο-
μεν καὶ ἐπράξαμεν· ὁ δὲ (ἐπὶ γὰρ οἰκείῳ ἐχεῖτο τῷ θεακένυ) ἀντίστην δὲ
οὐκ ἐλχέμεν τοῖς πρῶτοντιν βουλομένοις πῶς οὐκ ἐμποδῶν ποιεῖν τὰς ἱμα-
νωτάτας διακωλύειν· εἰ δέ, ὅτι τριάντοισι ἔοικεν, καὶ οὐκ εἰς, ἥττον τι οἶε[ν]
ὥστε τυραννίδος ταύτης τῆς διεκῆς κελῆται ἐπιμαρτυρεῖται, εὐήδης εἰ.»

Στο λήμμα αὐτὸ ἀπὸ λεξιλογικῆς ἀποχρᾶς προσέχουμε: το οἰκείῳ ἐχεῖτο = ἀποδοχικῆς ἡμῶν· τὴν ἀποδοχῆς ἔκκεον οὐκ ἐλχέμεν = δὲν ἐπιτελεῖται· ἡ φείβη ε τοῖς βουλομένοις πρῶτοντιν = ὅς αὐτοὺς πρὸς δέον να εὐεδικτῶν· ἐξέλετο, με τὴν ἐκκλησιῇ, ὅτι το εἶμα πρῶτοντιν περὶ τῆς ἀπὸ το πρῶτοντιν καὶ αὐτὸ ἀπὸ το πρῶτοντιν = ἔχω ἢ παύω ἢ ἀπαίτῳ περιεδοῦν ἀπὸ δὲ δικαίουμαι, πρῶτοντιν· το ἐπὶ τῆς ἐμποδῶν (ἐμ+ποδῶν) = ἔξω τῶν ποδῶν, ἔξω ἀπὸ το δρόμου ἐμποδῶν ποιεῖν = ἀπομακρύνω ἀπὸ τῆς πόδης μου, ἐξοδευτέρωμαι, ἀπομακρύνωμαι· περὶ αὐτῆς αὐτῆς: το ἥττον πρὶν εἶναι ὑπερηφανὸς ἄλλοις τὸν κακῶς καὶ ὑπερήφανον, εὐήδης (ἀπὸ το εὐ+ἡδός), πᾶν ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς τῆς ἐκκλησιῇ τὸν ἐκκλησιῇ καὶ ἡδός, καὶ ἡ φείβη, τὴν ἡδός, ἀλλὰ ἐδῶ: τὴν ἡδός, το ἡδός, τὸν ἡδός.
Σημειώνουμε αὐτῶν τῶν καὶ λέγει πρὶν ἡ φείβη πρὶν εἶναι ὑπερηφανὸς, ὅτι αὐτῶν τῶν καὶ λέγει πρὶν εἶναι ὑπερηφανὸς ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῇ τῶν κακῶν ὡς ὑποπῶν, ὅτι δὲν αὐτῶν ὅτι αὐτῶν καὶ ἡ φείβη, ἀλλὰ προσέδομε ἐπὶ τῆς ἀπὸ καὶ οὐκ ἀντιμαρτυρεῖται τῶν κακῶν.

ἡ συνέχεια τῆς ἐκφραστῆς οἷος οἱ μαθηταὶ ἢ υἱοὶ αὐτοῦ τῶν
 πρὶν μαθητῶν, βοηθούμενοι ἀπὸ τοῦ μαθητῆ, μετατρέψαι οὐκ ὀλίγον τὸ
 θέμα, ἵνα καὶ παρὶς τῆς καὶ πρὸ οὐκ ὀλίγων ἐκφράσας τὸ περιεχόμενον. Με-
 τὰ τὴν ἐκτύπωσιν ἀπὸ τῶν ἐπιστολῶν τῆς δραματικῆς ἐνθουσιαστικῆς ἀνέκδο-
 τος κειμήλιον καὶ τοῦ θεατή, ἡ γὰρ δὲ προσεῖχε νὰ ἀναστρέψῃ παρὰ ἄλλα μφο-
 ῖτα, ὅπως τὸν ἀλλοφρονεῖν ἀνέκδοτον τῶν πρῶτων τῶν Γαλιλαίων
 Παναγιώτης, δαντῶν Μαρτίνου Ροβέρτου, καὶ τῶν προσηγοριῶν πᾶν ἐξασπένε ο
 ἐκ τῶν πρῶτων τῶν πρῶτων καὶ οἷος ὅμοια τῆς. Τέτοια φρονήματα εἶναι μοναδικά,
 καὶ ἡ μνηστικὴ οὐκ ὀλίγη τῶν νέων ἀνθρώπων τῶν ἀποβροχῶν ἐν καὶ δὲ μορφή
 ὑπερνήδης.

Εὐφραστὶς ἐβδικοῦ πρῶτου. Αποδεδειγμένης ἢ υπογραμμισμένης τῆς
 ἐβδικοῦ πρῶτου πᾶν καὶ ἐκείνη, καὶ μετὰ τὴν κώδικα πρῶτου,
 ἔχουσι τὴν ἐβδικοῦ:

- ἔλεγε (λέγων) ὅτι οὐκ εἰς δαπάνην
- ὁ δὲ ἀνέλεγε ὅτι οὐκ ἐκπαιδεύει
- πάλιν ἔλεγε ὁ θεατὴς ὅτι ἀδύνατον ἔσται τὴν ἐκφραστὴν ἀνέλεγε
- ἡ πρῶτη ἐκφραστὴς αὐτῶν προεδρεύει καὶ ἄλλα μετὰ τὸ ὅτι ὁρίσθη:
- Βίβλος, ὅτι κύριος νομίζει ἀδύνατον
- Πινδαρόμα, ὅτι τὸ ὅρος οὐκ ἀδύνατον ἔστι
- ἑβδικοῦ προεδρεύει παρὰ ἄλλα μετὰ τὴν ἐβδικοῦ ὑνδέρω ὡς:
- Πρόφασιν ἔχει, ὡς εἰρημὸν βούλῃται
- ἑνὸς τῶν οὐρανῶν τῶν μαθητῶν, ὡς ὑβρίζῃ τοὺς ἄνδρας

Εὐφραστὶς τῆς παρὰ ἄλλα μετὰ τὴν ἐβδικοῦ λέγει ὅτι:

α) οἱ ἐβδικοῦ πρῶτοι ἐκφράζονται μετὰ τοὺς ἐβδικοῦ συνδέσμους ὅτι καὶ ὡς

β) ἡ ἐβδικοῦ πρῶτος πᾶν καὶ ἐκείνη μετὰ τὸ ὅτι ἐκφράζει βεβαιότητα· ἡ ἐβδικοῦ πρῶτος
 πᾶν ἐκφράζεται μετὰ ὡς ἐκφράζει ἀπὸ τῆς πρῆτης τοῦ λέγοντος

γ) ὁ ἐβδικοῦ πρῶτος εἰς πρῶτον καὶ καὶ καὶ καὶ ἐκφράζεται μετὰ οἰσιν
 καὶ ὅταν ὁμοῦ μετὰ τὸ ὅτι ἐκφράζονται εἰς ἰσχυρὸν χροῖον, ἐκφράζονται μετὰ
 ἐκφράζονται, ἀλλὰ οὐ πάντοτε

δ) ἡ ἐβδικοῦ πρῶτος ἀνέλεγε:

- καὶ λέγουσι εἰρημὸν: λέγω, ἀφ' ἑλπίου καὶ π.

Μια τρίτη κατηγορία δέξων, που είναι και οι πλέον ενδιαφέρουσες, αφορούν
αυτές που ως χειρωνακτική και σίκοι με την ίδια σκευή με τα άλλα, ~~είναι~~
ή με ~~εξωτερική~~ την ίδια σκευή με την οποία οι χειρωνακτικές οι αρχαί-
και με κάποια άλλα ή κάποιες άλλες πικέλλες, ή και με ενήλικες διανέμεται
βιολογικά.

η Αρχαία Ολυμπία

με άλλους, συμπαράσταθαι

με άλλους, συμπερισταθεί

Δαμασκ = ανόρι

διαφένω = φένω διὰ φένως σε ένα

ἡρεος, εἶμαι ἡθρεός, διαρκῶς

συρρέω = ρέω μαζί, έχω μαζί με τον

ῥῶμα, συζητῶντα, ἀντιρῶντα

Παραρτίω = ευρίω, διαρίω, συντίω =

Σημειώνω σε κατάλογο

Χρόνος = χρονικό διάστημα

Προπατάς = εστιάτης

φειΰω = φειΰω, τέτοια σε ευή,

διακρίνω, ζυγίζω, εξορίσμαι· ως

δυναμὴς ὁρῶς: ἀνταρρήματα

Γενική Στοιχία, Σίμω = είμαι υπόδικος

δῆμος = δικέλευε τις υπαίθερ χώρας,

[illegible]

$\frac{1}{2} \text{ mol } \text{SO}_2 \text{ at } 273 \text{ K} = 0.001 \text{ mol } \text{SO}_2 \text{ at } 273 \text{ K}$

εργασμα = ^{εργασμα} εργασμα αποδοτικος, ευρω

αὐτῶν, καὶ παρὰ αὐτοῦ, πλεονάζει

ἰανός = ἡνίοχος, ἰανός, ἰακωβίς

Αξίζει να πειραματιστεί πως η έννοια όλων των περιπτώσεων χρονοίων της

νέκρῳ ὅτι νῦν ἐγενήθη· καὶ οὗ ἰδίῳ θανάτῳ ἀέρας ἐνέσθη καὶ ὡς κῆρ 2 ἡμέτερον θανάτου·

Υποθέτω, φυσικά, και το αντίθετο γεγονός, πως θα το περιγράψουμε ως αλγό-

αδελφότητα.

Хорошие люди! Счастья!

ΕΠΙΘΕΤΟΝ

Задача 1

материн

6x7m² и 10x10 м² рѣка (кв.ф.),

~~Gastgeber~~ Ich bin hier zu Hause.

608-15742870 = 60815742870

Χρομὸ διαβύτη, χροία

αποστήριξις = ἀντιστήριξις

6. Λείψω, αναχωρώ

автор

Хүний өсөлтийн биологийн

ελιξέρει με πέντε αθρο. 10.000 με-

likes

εξαφαι, δουλεύω

καὶ τὸ πλεῖστον καὶ, ἀφ' ὧν

και οι επιρροές

ὅτι η γέφυρα που εφευρέθηκε πιο πάνω δεν πλεονάζει, εἴτια, με τα ίδια συνηθιστά στα χέρια κείμενα. Γιαυτό θα πρέπει να προσονώσουμε ως το βασικό γαβιόριο γαβιωνώντας το σε δύο στήλες:

1. Γέφυρες

- Χεῖρας
- βοήθεια
- επιβολή
- οἶομαι
- χερ'
- εὐήδης
- δύας
- κέρτοι
- ἀπουσιεύω
- δωμάτω
- προπετής
- φύγω
- δύμος
- ξερτρω
- ἱκανός

2. Επιρροές

- φύγω ὑπό τὸν δάμν = εφορῶμαι ἀπὸ τὴν δημοκρατία
- οὐκ ἐλπίει = δὲν ἐπιτρέπεται
- επιβολὴν ποῶ = ξεφορτῶνμαι, πορτῶνμαι
- οὐκ ἡμιόται = πλεονάτων

Γραμματική. Απομένει η μεταμόρφωση τα λείονα' ανώμαλα γράματα του κέρτου καδὴ και αλλ' ενδιαφέροντα γράμ' και αἰνία κέρτου λόγν. Δὲν γένοια ξεκνεζούμε:

<u>Ρήματα</u>	<u>Επιδεία</u>	<u>Επιεργίαι</u>
ἀπουσιεύω (ἀπουσιεύειν)	ἀφάδης (ἀφάδης)	ἡττων
φύγω (φυγῶν)	εὐήδης	ἡμιόται
δέρω (δέρων)	πῶνς (πολλῶν)	
φυτ' (ἐφ'ην)		
βόλεμαι (βολεμένοις)		
οἶομαι (οἶει)		
ἀποδιδύμω (ἀποδιδύμενους)		
λολύω (λολύω)		

των (δυσχερέων)

των (ασθενειών)

των (μυδίσαντας)

Προς τα ρήματα η τήξη συνίσταται πάντα στην απομείωση των αχρή-
στον (η εξαγωγή από το σώμα ή την απομάκρυνση της διαβρωτικής του δράσης,
από μέρους ή της μάζας του συνολικού σώματος), και σε ποικίλη έκφρα-
ση, πάντα στις χρόνες ή τις εφελκυστικές.

Προς τα εσθόμενα, η τήξη γίνεται ή προοιμιού την αφαίρεση των υγρών
από μέρους ή και ολόκληρου του υγρού του σώματος και τα ποσά
σε λίγα λεπτά υγρού και των υγρών του σώματος σε υπερβολικό βαθμό.

Στην τήξη των υγρών και των υγρών του σώματος, δίνονται για ευνόητο των υγρών
και στην τήξη των υγρών - ή χυμώδους, δίνονται για ευνόητο των υγρών
και στην τήξη των υγρών και των υγρών του σώματος σε υπερβολικό βαθμό.

Την τήξη των υγρών και των υγρών του σώματος, δίνονται για ευνόητο των υγρών
και στην τήξη των υγρών και των υγρών του σώματος σε υπερβολικό βαθμό.

2. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ, 169-170.

Ένταξη
του θέματος στο
νομ. πλαίσιο
του έργο από το
ποιο προέχει.

Ο Κερειφώντας, ένας αθηναίος πολιτικός, προ-
τίνει (337πΧ) να στεφάνωθεί ο Δημοσθένης με
χρυσό στεφάνι στο θέατρο του διονύσου για τις υπηρε-
σίες που πρόσφερε στην πόλη, και ο Λικκίνης,
πολιτικός αντίπαλος του Δημοσθένη, μενύσει του Κερει-
φώντα για πρόκληση παράνομου ψηφίσματος κεραισμογίας.
Οι δύο πολιτικοί αντίπαλοι εμφανίζονται σε διαλεκτικό αγώνα,
στον οποίο ο Δημοσθένης με το λόγόν του περί του στεφάνου,
υποστηρίζει τη δική του πολιτική και καταδίκασα τον
Κερειφώντα για την πολιτική του αντίπαλόν του. Το
τέμας αναφέρεται σε μια από τις συνέπειες που είχε
για την Αθήνα η αποδυνάμυνση του Λικκίνη.

Δημοσθένης, περί του στεφάνου, 169-170

Αναγωγή
του επιμέρους

169 'Εσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἥκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυ-
τάνεις ὡς Ἑλάτεια κατέληπται. καὶ μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν
εὐθὺς ἐξασπάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τοὺς τ' ἐκ τῶν 15
σκηρῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξείργον καὶ τὰ γέρρ' ἐνε-
πίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγούς μετεπέμνοντο καὶ τὸν
σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θυρόβουον πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ
δ' ὕστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν
ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν 20
[285] ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλευσαι
170 πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἦλθεν ἡ
βουλὴ καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμέν' ἐαν-
τοῖς καὶ τὸν ἥκουτα παρήγαγον· ἀκεῖνος εἶπεν, ἡρώτα μὲν
ὁ κήρυξ· 'τίς ἀγορεύειν βούλεται;' παρῆκει δ' οὐδεὶς. πολ- 25
λάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο·
οὐδεὶς, ἀπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἀπάντων
δὲ τῶν βητόρων, καλοσύνης δὲ [τῆς κοινῆς] τῆς πατρίδος

[φωνή] τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας· ἦν γὰρ ὁ κήρυξ· κατὰ
τοὺς νόμους φωνὴν ἀφήσει, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος
δίκαιον ἡγεῖσθαι.

Θεματικός συ-

Ο πανικός που δημιουργήθηκε στην Αθήνα η είδηση 5

Πρώτο ενήπτο

- α. Άνωτες λέξεις : γέρον, τό = ετερόμαχη α-
 πίδα καλυμμένη με δέρμα αυτηροτό, το πλεό-
 ωμα της έμαζας, τὰ γερεα = ύλη (είως βάρ-
 λυγριάς) ^{πρ}καλύπτει τις πληρές και τη σκεπή των
 πυραπυγμάτων της αθηνικής αγοράς. Ξεεργον
 (ξεεργον) = έδωξαν, απομάκρυναν. Έγεπέρπα-
 σαν (γ' πληθ. παρ. γ.) = έκαψαν. μετεπέρμπον =
 έστειλαν και φώταξαν. καμείτος = και εκείνος (κλ.
 3η). Άσπρημι ζωνήν (προσφ. παρ. γ. δοτική) = μιλάω, υφίστα-
 σωνή.
- β. λέξεις του κειμένου που εώφονται και στη ντο.
 ελληνική με διαφοροποιημένα έννοια: Άγο-
 ρά (ἀγορεύω) = ευχένωση, τόπος ευελευσης
 (πρβλ. ρωμ. forum), τόπος όπου γίνονται αγορα-
 λησίες (όπως και σήμερα), τα πράγματα που
 πουλούνται στην αγορά (πρβλ. αγοράν παρ. κω).
 Ξυμλησίαι (ἐκκλησία) = ευελευση των πολιτών
 (που είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα). δήμος =
 ο λαός, οι αλλοι πολίτες σε αντίθεση με τους άρ-
 χοντες. κοινή (φωνή) η = η πολιτική εωνή, η εωή
 του πολιτικού εωματος.
- γ. Τεχνικοί όροι : Πρωάνειοι = οι σοφιστε-
 τές κάθε μινς από τις δέκα φυλές της Αθηνάς
 που εκπροσωπούσαν την πόλη για ένα (αθηνι-
 ακό) μήνα και διένδυναν τις ερεγίες της βουλής
 και της ξυμλησίας του δήμου έμεναν και ερ-
 γάζονταν στο πούλο και εγίφοταν μολι με ές

(αἰετίζουσιν) στο προτάγιο με έξοδα του δημοσίου (περλ. Πλάτ., Απολ. Ξωκ., 36d "ἐν προτάγειοις αἰετίζονται"). Στρατηγοί, οἱ 10 ἄρχοιτες που εκλέγονταν με ψηφοφορία κάθε χρόνο για να διοικούν το στρατό και να κερδίζονται τις στρατιωτικές υποθέσεις της πόλης. Χρηματίζω = συσκέπτομαι, συζητώ, ακούω και δίνω γνώμη, (μηνιαία) διαζήτω υποθέσεις. Προβουλεύω = κρίνω και αποφασίζω προσηλαστικά (περλ. προβούλτημα: προσηλαστική γνώμη, απόφαση, διάταξη (ή εκέδιο) νόμου της βουλής των 500). Πρὶν ἐκείνην (ενν. τὴν βουλὴν) χρηματίεσθαι και προβουλεύεσθαι: προτὶν αὐτόμα η βουλή συσκέττει με στοίμα εἰσὴν πρότασιν της (το θέμα της ημερησίας διάταξης). Πάρεσχομαι = ατεβαίνω στο βήμα για να μιλήσω.

Ἄλλοι τεχν. ὅροι-φράσεις που ἀπαιτῶν στο συμβούλιο-ζικό (υδρία) λόγοι: Ἐπιψηφίζω: δίδω (το φηγήματα) δεψηφοφορία. Ἐπικειροτοῦω = ἐκρίνω με ψήφο, ἐπιμωρώω.

χειροτοῦω	} = ψηφίζω	ἐπιμνησίαν συνάγω	} = καλῶ, καλῶς	
ψηφίζων ἐφῶ		" συλλέγω		
ψηφίζων ζιζῆμαι		" ποιῶ		καὶ νωκῶ
ψηφίζομαι		" ἀφαιρῶ		ἀφαιρῶ

ἐκκλησία χιτῆται	} = χιτῆται	ἐκκλησίαν διαλῶ	} διαλύω
" καθ' ἑαυτῶν		" συνέχισεν	

ἐκκλησία αὐτῶν = τακτική συνέλευση
 " ἐκκλησία = ἐκτακτη συνέλευση

Τὸς ἀφορτῶν βουλεύεται = φράση στερεότυπη γιὰ τὸ ἀνοιγμα της ἐμφύτης ἐκκλησίας. Ο ἀφῆκτος, εὐλογ. νῦμος τύπος ἦταν: " τὸς ἀφορτῶν βουλεύεται τῶν ὅλων πενήκοντα ἔτη γεγονότων και πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων Ἀθηναίων (περλ. Αἰσκ., κατὰ ἐκτῆς, 2 κωι4).

δ. Στερεότυπες φράσεις λίγο πολύ κοινές στα διάφορα εἶδη του αὐτ. περὶ λόγου: τῇ ὑστεραίᾳ (ενν. ἡμέρᾳ) = τὴν ἄλλῃ (ἐπόμενῃ) μέρᾳ. Ἀμαρτῇ ἡμέρᾳ = πρῶτῃ

Ἄλλες λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν τις διάφορες υποδιαρέσεις του βιολογικού τετραγώνου: ὥς (ιν. ὥς) = αὐτή (ἀλλά και ἀνὰ τολή ὡς ἐπὶ τοῦ οὐρανίου, περὶ πρὸς ἔω). ῥῶ-
 πρῶ, ἐπὶ τοῦ (ιν. ὅτι). ὄρθρος = ὁ χρόνος πρὶν ἀπὸ τὴν αὐγή (περὶ. περὶ ὄρθρου: ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπολαύσιαν τοῦ ὄρθρου). Μεσημέρια. δείλη.
 Ἑσπέρα. Ἄμα τῇ ἔω: τοῦ γλυμοκάρακα, ἡ αὐγή.
 Περὶ λυχίων ἄρας = ὅταν ἀνάρθῃ τὰ λυχινά. Μεση-
 νυξ. Περὶ πρῶτον ὕπνον (ὡς ἐπὶ τοῦ ὕπνου) κτλ.

Δι' ἑξῆς ἐπὶ πρῶ-
 80

α. Γραμματικοί τύποι:

κατείστηται (παρὰ. τὸ ε. καταλαμβάνεται): ἡ
 οὐρανία ἀντί τῆς οὐρανίας (ὡς κατείστηται ἡ γῆ)
 ὁρῶντι τοῦ λόγου καὶ τὸν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄλλοι.
 Ἐξείργον... ἐπεπύρεσαν (παρὰ. ἀντίστοιχα τῶν
 ἐπὶ τῶν ἐξείργω καὶ ἐπὶ τῶν ἐπύρεσθαι). Δυσόκητος ἡ χεῖρ
 ἐπὶ τοῦ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ: ἡ σφραῖς τοῦ οὐρανοῦ τῶν
 ματα ἐπὶ ἀπολαύσεσθαι ἐπὶ τῶν οὐρανίων. ἔπειτα γίνεται καὶ
 ἄρα ἡ τῶν οὐρανίων καὶ ἡ ἀφῆκε τὴν πρῶτον. ὡς ἐπὶ
 αὐτὸν ἐπὶ τῶν οὐρανίων καὶ τῶν οὐρανίων: κατὰ πρῶτον
 (ὡς αὐτὸ πρῶτον), ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, χρονικὸς ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ
 γὰρ τὸ ποιῶν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν οὐρανίων. Ἀρχαία ἑλληνικά
 Α' Λουκίς, β. 245). Ἐαυτοῖς: αὐτοῖς ἀντὶ τῶν οὐρανίων. γ' πρὸς.
 δοτ. πρ. (ὡς αὐτὸ α' καὶ β' πρὸς: ἡμῖν αὐτοῖς, ὑμῖν αὐτοῖς)
 τὰ προσεχόμενα (μετὰ πρῶτον. παρὰ. τὸ προσεχόμενον
 καὶ ἐπὶ). ἔδω ἔχει ἐπὶ τῶν οὐρανίων: ἐπὶ τῶν οὐρανίων. τὸ ἴδιον
 καὶ παρὰ τὸν οὐρανόν (μετὰ μὲν. τὸν οὐρανόν) = τὸν
 ἀνδρῶτα (τὸν οὐρανόν μιλῶν ἐπὶ τῶν οὐρανίων) Ἄρα: ἐπὶ

28
Πνύκα. Καθῆτο: ανδρ. παρ. του καθημει 8 εν. αρ. 8.
'Ανω αμνητο: είχε παρει. τη δέση στην Πνύκα.

Σημείωση: Αν ο χρόνος διδασκαλίας το επιτρέπει μπορεί
αποκαταστήσει να πηγαίει από τους μαθητές ζώων
των ρημάτων: ήνω, εξανίσταμαι, εμπίπτει, έρωτώ, λήγω.
και στην αλίστη της αλυσ. αντωνυμίας.

β. Συναχτικές σχέσεις:

Έλακε δ' αγγελίων τις... ως Έ. ατελείηται. Το ε. της
ειδ. πρότ. κανονικά έπρεπε σε ευλ. του ηλ. λόγου: ως κω-
λημμένη είη (βλ. παρ. 6.4). Εύθως εξανιστάντες
μεταξύ διπνοούντες: χρον. μετοχές η δυνάμει προσδι-
ορίζεται την πρώτη. Το χρον. επιρρ. εύθως και μεταξύ μά-
λλον εξαετίαςτη τη σημασία της. Πείν --- κρηματι-
σαι και προβλεπώσαι για τη σύνταξη του πείν βλ.

Συναχτικό, Α. Β. Μουτφάκη, 6.157-158. Τα προσηχημέ-
να έδωτο: α' ο κέρυξ προσήρχευν αυτοίς (τοίς
πρυτάνεσι) = την είδηση που της έφερε ο κέρυκας. Παρά-
τησε το πολυσύνθετο καί... καί... καί... καί, πό-
ση ακρίβεια δίνει στο λόγο. Ούδ' μάλλον έπρεπε.
προεδιορισμοί στο αντίστροφο (= ανόλογο περιεσώτερο). 4ν...

ταύτην: ευσχετικές αντων. στη μετάφραση η παραλλαγή
η δυνάμει. Τέτοια σύνταξη κρείται στην περίοδο
ερωτ. και ύφος.

γ. Ανάλυση σύνθετης περιόδου.

«πολλάκις δέ... ήγειρεται» το βωμικά έτοιμεία της
περιόδου... η αντιστοίχια εναντ. μετ. (ερωτώντος, πα-
ρόντων, ασχούσης) ήρωίς να εκτείνονται μεταξύ της
επείγονται σε ένα ύψος επήμα (ανίσταται) το ο-
ποίο προσδιορίζεται από ένα επιρρ. προσ. (ούδ' εν

κῶλον), ο επιρροπιδ. «πολλάκις», και ο κτηγ. αἰ-
πάντων», που επιτείνων την ἐννοια τω μετοκῶ
«ερωτῶντος» και «παρόντος», ἡ αντιθετική εὐνδεση
«μεν --- δε --- δε» που δεῖται εἰσχυρά τις μετο-
κικές προτάσεις μεταξύ τῆς, το ρητ. σκήμα της
ἐπανάφορᾶς «ἀπάντων μὲν... ἀπάντων δέ...», η
αντιστροφή της δέσης της μετοκῆς εἰς τριτη πρὸς
ση (... οι δυο πρώτες ἔχουν τὴ μετοκὴ στο τέ-
λος - της δυνάμεως η μετ. ἐννοείει - η τριτη την ἔχει
εἰς τὴν ἀρχή), η προσωποποίηση «καλόνες της πατρί-
δος, το υπερέβατόν «ἡ --- φωνή», η περίεργη
φωνήν ἀξίησι», τα συκετικὰ «ἦν ---, τῶν...
ὅλα αὐτὰ τα στοικεία με την οργανική εὐνδεση
τῆς δε εἰσχυροποιῶν μόνο την περίοδο ἀλλὰ της
προσέδωσαν και ρυθμό και ευμοιρημένη μεγαλοπέ-
πεια. μέγα από την οποία προβάλλει ε' ὅλη την
ἐντασή της η σιμόεσσις (το πόφωμν) που δημιούρ-
σε εἰς την λήτη η εἰση του ἀγγελιοφόρου

5. Αἰολοποίηση συντ. πλοκής.

- «εὐδὺς ἐξαναστάντες... ἔξηρπον... ἐνεπιμπερῶν
ἐπιώθησαν ἀμέσως... ἄρχισαν να δώχων
και να καίτε ---.
- καὶ μετὰ ταῦτα... δ' οὐδεὶς, ἡ κοίτην ἐτίασε
η βουλή, ἀναοίνωναν οι πρυτάνεις την εἰρήνη που πη-
ραν και παρουσίασαν εἰς τὴν ἐνέλευση του ἀγγελιοφόρου.
μόλις ταίριος τέλειωσε την ἀγήρησή του ρώτησε ο
κῆρυκα: «ποιὸς δέλεϊ τὰ πάρι το λόγο», δὲν ἀν-
φῆκε κανένας εἰς τὸ ῥήμα. # εὐνδεση περιόδου του

αρχαίου κειμένου στη μετάφραση αναλύει ειδικά.
 Ακόμα παραδείγματα λέξεις (και μεταφράζω, μέν-β)
 και προστέζω άλλες (στο βήμα, τέλειωσεν τη δι-
 ηγή του, εινυ τσούλωση κτλ).

πρωτο στάδιο

μεταφράζω και ολόκληρο το θέμα, γίνονται οι α-
 ναγκασίες διορθώσεις-συμπληρώσεις και επανακαθάρ-
 νεται η μετάφραση από τον καθηγητή. και
 η διδασκαλία κλείνει με ερωτήσεις-απεκρίσεις
 όπως οι παρακάτω:

1. Το κείμενο αποτελεί παράδειγμα παρακλιτικής
 αετήσεως «δινύτῳ ὥς^{εως}» που επινεύθηκε πολύ
 από τους αλεξανδρινούς σχολαστικούς. Μπορεί-
 τε να βρείτε μερικά από τα χαρακτηριστικά στοιχεία
 που δικαιολογούν τον έπαινο;

2. Ποιά ορολογία χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι
~~αρχαίοι~~ για τη σύμψηση και λειτουργία της
 βουλής και της εκκλησίας;

Σημείωση 1. Η επεξεργασία του δέμντος περιγράφε-
 ται κατά περίοδοι κυρίως χρόνου και σταδίου
 επίπλευ.

Σημείωση 2. Σε όλη τη μεταφραστική διαδικασία οι
 χαρακτηριστικές διακρίσεις της νεοελληνικής
 (δημοτικής) πρέπει να αποτελούν εργαλείο
 σημεί ο κενόραδς

Σημείωση 3. Οι απεικρίσεις που δίνονται ^{επὶ το μὲν ὅτι νὰ εἴη} ~~απλῆς~~ καινούχιο
 εζημένεσας να διορθωτοζα από τον καθηγ-
 γή.

3.- ΛΥΣΙΑ επιτάφιος, 20-22

(Κείμενο του θέματος)

καί γάρ τοι καί φύντες καλῶς καί γνόντες ὅμοια, πολλὰ μὲν καλὰ καί θαυμαστά οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων εἰργάσαντο, αἰζύνηστα δέ καί μεγάλα πανταχοῦ οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον. Μόνοι γάρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. Ὁ γάρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς οὐκ ἀγαπῶν τοὺς ὑπάρχουσιν ἀγαθοὺς, ἀλλ' ἐλπίζων καί τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι, ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατιάν. Ἠγησάμενοι δέ, εἰ τήνδε τὴν πόλιν ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιτο ἢ ἄκουσαν καταστρέψαιτο, ραδίως τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἄρξειν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα, νομίσαντες οὕτως ὅν ἐρημοτάτους εἶναι συμμάχων τοὺς Ἕλληνας, εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος ᾧτινι κρή τροπῇ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι τὸν κίνδυνον ποιήσαιτο. Ἔτι δ' αὖτοὺς ἐκ τῶν προτέρων ἔργων περὶ τῆς πόλεως τοιαύτη δόξα παρειστήκει, ὥς εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην πόλιν ἴασιν, ἐκείνοις καί Ἀθηναίοις πολεμήσουσι· προθύμως γάρ τοὺς ἀδικουμένοις ἤξουσιν βοηθήσοντες· εἰ δ' ἐνθάδε πρῶτον ἀφίξονται, οὐδένας ἄλλους τῶν Ἑλλήνων τολμήσειν ἐτέρους σφόντασανεράν ἔχθραν πρὸς ἐκείνους ὑπὲρ αὐτῶν καταθέσθαι. Οἱ μὲν τοίνυν ταῦτα διανοοῦντο.

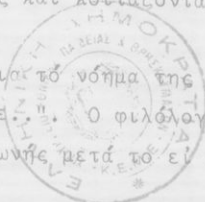
1.- Αρχίζουμε με έλεγχο των γραπτών εργασιών, όλων ή των σημαντικότερων, που είχαμε αναθέσει επάνω στο προηγούμενο θέμα (μετάφραση μιας πολύπλοκης περιόδου, άσκηση εμπέδωσης του κύριου συντακτικού φαινομένου που είχε απασχολήσει την τάξη κλπ.). Οι μαθητές διορθώνουν στο τετράδιο τους τα σφάλματα και συμπληρώνουν τα κενά. Ο χρόνος που διαθέτουμε για τον έλεγχο αυτό σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 10 λεπτά.

2.- Το κείμενο του θέματος δίνεται στους μαθητές πολυγραφημένο, έχουμε όμως φροντίσει να έχει γραφεί και στον πίνακα (κατά το διδάλιμμα που προηγήθηκε), ώστε να είναι δυνατή η συγκέντρωση των βλεμμάτων όλων των μαθητών, όταν χρειαστεί.

3.- Ένας από τους δύο ικανούς και πρόθυμους μαθητές, στους οποίους έχουμε αναθέσει ειδική προπαρασκευή ανακοινώνει - δεν διαβάζει. όσα έχει συγκεντρώσει στο τετράδιό του της θεματογραφίας για το έργο αυτό του Αυσού με τον τίτλο "Επιτάφιος", από την Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας του LESKY σελ. 819. Συμπληρώνει, ενδεχομένως ο δεύτερος μαθητής και ο φιλόλογος τονίζει τον "καθαρά λογοτεχνικό χαρακτήρα" του Επιτάφιου, ότι διακρίνεται για το πομπώδες ύφος του και τις υπερβολές και ζητεί να αναφέρει η τάξη ό,τι γνωρίζει από παρόμοιους αρχαίους επιτάφιους λόγους (ίσως και του Θουκυδίδη) και κατά τι διαφέρουν από τους νεότερους και σύγχρονους επικήδειους λόγους.

4.- Η τάξη διαβάζει σιωπηρά το θέμα για λίγα λεπτά (5-7) με σκοπό να "μαντέψουν" ένα-δύο κύρια νοήματα σε κάθε περίοδο και να αποδώσουν το γενικό περιεχόμενο του θέματος, έχοντας μπροστά τους και κοιτάζοντας το κείμενο.

5.- Ας υποθέσουμε ότι μαθητές δεν συμφωνούν για το νόημα της συντακτικά πολύπλοκης περιόδου: "Ἡγησάμενοι δέ, εἰ τήνδε...". Ο φιλόλογος διαβάζει τότε την περίοδο αργά και "με νόημα": στάση φωνής μετά το εἰ και πρὸς το ἔτι, έμφαση στο ὥτινι κλπ.

6.- Μετά την αδρομερή σύλληψη των κύριων νοημάτων του θέματος, η τάξη επιχειρεί γλωσσική εξομάλυνση της πρώτης περιόδου. Οι μετοχές φύντες ./.

και γνόντες γραμματικά δεν θα δυσκολέψουν του μαθητές γιατί είχαν ειδοποιηθεί να μελετήσουν τα ρήματα φύω και γιγνώσκω καθώς και τα είμι και ἵστημι. Εύκολα από το φύομαι = γεννιέμαι φτάνουν οι μαθητές στη σημασία του κατάγομαι, έχω καταγωγή. Γιατί η σημασία του γνόντες οι μαθητές θα βοηθηθούν από το δμοια, που δε θα δυσκολευτούν να αναγνωρίσουν ότι είναι επιθετικός προσδιορισμός στο παραλειπόμενο σύστοιχο αντικείμενο "γνώμας" γιατί έχουν αναλάβει να μελετήσουν το αντικείμενο γενικά (εκτός από τα δίπλωτα ρήματα): παρ. 49-56, 64-66, 96-97, 155-159, 176. Στο γνόντες θα δοθεί η σημασία του αποφάσισαν και το δμοια θα συσχετισθεί με το αντίστοιχο καλῶς. Ο καθηγητής θα ζητήσει για το αείμνηστα ετυμολογική ανάλυση και ανάλυση μετάφραση (που δε θα λησμονηθούν ποτε, αθάνατα). Ετυμολογική ανάλυση θα γίνει και στη λ. τρόπαια και αυτή θα οδηγήσει στον πραγματικό σχολιασμό (: τα όπλα που οι εχθροί εγκατέλειψαν στο σημείο της "τροπής", της φυγής κατά τη μάχη κτλ).

7.- Μετά την πιστή κατά λέξη μετάφραση από μαθητή της πρώτης περιόδου, ο ίδιος ή άλλος καλείται να αναπτύξει, με λέξεις διαφορετικές από κείνες της μετάφρασης, το νόημα της περιόδου.

8.- Στη δεύτερη, την πληρέστερη μετάφραση "οἱ ἐξ ἐξείνων γεγονότες" = τα παιδιά τους, "διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν" = με την ανδρεία (γενναϊότητα, παλληκαριά) τους.

9.- Στην τρίτη περίοδο: "ο γάρ της 'Ασίας βασιλεὺς..." θα ζητήσουμε, παραπέμποντας στην παρ. 53,β) του Συντακτικού, συμπλήρωση στο "ὑπάρχουσιν (αὐτῷ) αγαθοῖς" και μετάφραση της μετοχικής πρότασης: ὅτε ἐμενε ἐκτανοποιτ μένος με τα αγαθά (= τις κτήσεις) που είχε.

10.- Η επόμενη περίοδος: "Ἠγησάμενοι..." παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συντακτική δυσκολία και γι' αυτό οδηγούμε την τάξη στη συντακτική κατά προτάσεις ανάλυσή της. Η πρόταση: "ᾧτινι χρή τρόπῳ" πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι συμπληρώνει το νόημα της μετχ. "στασιαζούσης" = ήταν διχασμένη, βρισκόνταν σε εσωτερική διαφωνία και γι' αυτό είναι πλάγια ερώτηση ως αντικείμενο στο "στασιαζούσης". Στο "Ἠγησάμενοι" υποκείμενο δε θα αφήσουμε το "Πέρσαι" που θα προτείνουν οι μαθητές, αλλά εμβαθύνοντας στο νόημα θα βρούμε: οι στρατηγοί (Δάτις και Αρταφέρνης). Στην τελική μετάφραση θα ελαφρώσουμε τη συντακτική πλοκή: την απιολογ. μετχ. "Ἠγησάμενοι" θα τρέφουμε σε ρήμα (και οι στρατηγοί τον έκριναν ότι...) και πριν από το

"απέβησαν" θα προσθέσουμε: και γι' αυτό αποβιβάστηκαν στο Μαραθώνα. Η μετχ. "νομίσαντες", που ακολουθεί, θα τραπεί και αυτή σε ρήμα και θα είναι η πρώτη λέξη της δευτέρας ημιπερίόδου αφού μετά το "Μαραθώνα" θα βάλουμε άνω στιγμή.

11.- Στην επόμενη περίοδο, η δυσκολία του: "αυτοῖς..δόξα παρειστήκει, ὥς.." μπορεί να ξεπεραστεί και να μεταφράσουμε: σ' αυτούς είχε τέτοια γνώμη σχηματιστεί (= είχαν αυτοί σχηματίσει τέτοια γνώμη) ότι..., και να γίνει αντιληπτό ότι το ὥς εισάγει ειδική πρόταση αντικείμενο, δηλαδή συμπλήρωμα της έννοιας στην περίφραση: "δόξα παρειστήκει" που ισοδυναμεί με γνωστικό ρήμα.

12.- Στην τελευταία ημιπερίοδο της παρ. 22: "εἰ δ' ἐνθάδε πρῶτον ἀφίξονται.... καταθέσθαι", η παρατακτική σύνδεσή της με την αντίστοιχη: "εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην..." πείθει ότι το απαρ. τολημῆσειν είναι αντίστοιχο προς το πολεμήσουσι της ειδικής πρότασης που εισάγεται με τον ὥς και επομένως είναι αντικείμενο - συμπλήρωμα του νοήματος της περίφρασης: "αὐτοῖς δόξα παρειστήκει".

13.- Μετά τη μετάφραση και της τελευταίας περιόδου, τη συνολική απόδοση των νοημάτων του θέματος και την επανάληψη από το φιλόλογο της μετάφρασης που δόθηκε στην κεντρική πολύπλοκη περίοδο ("Ἠγησάμενοι δέ.."), η τάξη καλείται να εύρει τα ονοματικά (πλάγιες πτώσεις) συμπληρώματα της έννοιας των ρημάτων ("αντικείμενα") και τις ισοδύναμες με "αντικείμενα" ρηματικές εκφράσεις (απαρέμφατα και δευτερεύοντες ονοματικές προτάσεις). Συμπληρώνονται οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις του κειμένου με ένα παράδειγμα ενδοιαστικής πρότασης, π.χ. "Ἐφοβεῖτο μή ο πάππος ἀποθάνη" = Ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον τοῦ πάππου.

14.- Τέλος, ο καθηγητής αναθέτει για το σπίτι τις εξής γραπτές εργασίες:

- μεταφορά στο τετράδιο λεξιλογίου των σημαντικότερων λέξεων (οπωσδήποτε των ρημάτων) με τις σημασίες τους,
 - μετάφραση της περιόδου: "Ἠγησάμενοι...ποίησαντο"
 - κατάταξη των ρημάτων κατὰ το εξωτερικό, το εσωτερικό-αποτελέσμα-τος και το σύστοιχο ^{αντικείμενο} τους και προσθήκη των σύστοιχων που λείπουν.
- Ορίζει μελέτη των παρ. 62-65 του Συντακτικού για τα μέσα ρήματα και της παρ. 400 της Γραμματικής για τα ρήματα τα παρδγωγα από ονόματα.

Με το βιβλίο της Β' Λυκείου έχει ολοκληρωθεί η ιστορική θεώρηση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Στο βιβλίο της Γ' Λυκείου για πολλά στοιχεία (ιστορικά, γραμματολογικά, βιογραφικά) γίνονται συχνό παραπομπές στα προηγούμενα, ενώ οι εισαγωγές είναι συνοπτικές και έχουν σκοπό να υπενθυμίσουν απλώς μερικές βασικές πληροφορίες.

Σύμφωνα με το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα, το βιβλίο της Γ' Λυκείου περιέχει τα εξής μέρη:

Α.- Ποίηση, από τις αρχές του 19ου αιώνα ως τις μέρες μας.

Β.- Αφηγηματική πεζογραφία, από τα τέλη του 19ου αιώνα ως τις μέρες μας.

Γ.- Δοκίμια.

Δ.- Ξένη Λογοτεχνία του 20ου αιώνα.

Τα δύο πρώτα μέρη περιλαμβάνουν αντιπροσωπευτικά κείμενα των κυριότερων εκπροσώπων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ως το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και χαρακτηριστικά δείγματα της μεταπολεμικής λογοτεχνίας. Ιδιαίτερα στην ενότητα της πεζογραφίας παρουσιάζονται και εκτενέστερα έργα με ανθολόγηση βασικών αποσπασμάτων, συνδυετικές και κατατοπιστικές εισαγωγές. Επειδή η έκταση αυτών των έργων είναι μεγάλη, σκόπιμο είναι να διδάσκεται δύο τουλάχιστο το χρόνο και με προπαρασκευή των μαθητών. Σκόπιμο είναι επίσης να ειδοποιούνται νωρίτερα οι μαθητές σχετικά με τη διδασκαλία αυτών των έργων, ώστε να προετοιμάζονται καλύτερα.

Η επιλογή των δοκιμίων έγινε με βάση το θέμα τους. Σκοπός δεν ήταν να δοθούν τα είδη του δοκιμίου, αλλά μέσα από δοκιμιακά κείμενα να προβληθούν θέματα σύγχρονα ή που εξακολουθούν να απασχολούν το σύγχρονο άνθρωπο και ιδιαίτερα τον Έλληνα.

Βασικός στόχος του βιβλίου είναι να συνδεθεί η διδασκαλία των κειμένων με την Έκθεση. Για το λόγο αυτό στα περισσότερα κείμενα (ειδικότερα στα δοκίμια) μετά τις ερωτήσεις δίνονται γραπτές εργασίες που αναφέρονται σε θέματα του κειμένου ή που σχετίζονται με αυτά και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προβληματισμού. Οι εργασίες αυτές μπορούν να τροποποιούνται ή να αντικαθίστανται με ανάλογες κατά την κρίση του καθηγητή και να γράφονται άλλοτε στο σπίτι και άλλοτε στο σχολείο. Επίσης ως γραπτές εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ορισμένες από τις ερωτήσεις. Σκόπιμο είναι

πάντως να διδασχτούν αρκετά δοκίμια.

Είναι ευνόητο ότι ο καθηγητής θα πρέπει από την αρχή της χρονιάς να προγραμματίζει τη δουλειά του και να επιλέξει τα κείμενα που πρόκει-
ται να διδάξει, για να υπηρετήσει καλύτερα τους σκοπούς του βιβλίου.

Οι γραπτές εργασίες (εκθέσεις) αποβλέπουν κυρίως στο να ασκηθούν
οι μαθητές στο δοκιμιακό λόγο με τις ιδιαιτέρες απαιτήσεις του: ελεύθερη
αλλά και υπεύθυνη, διατύπωση απόψεων που τεκμηριώνονται με λογικά επιχει-
ρήματα και πειστικά παραδείγματα.

Οργάνωση του περιεχομένου κατά λογική ακολουθία, χωρίς λογικά άλματα
ή χάσματα.

Αβίαστη εξαγωγή συμπερασμάτων.

Ακρίβεια, σαφήνεια και πυκνότητα λόγου.

Πλούτος λεξιλογίου.

Αποφυγή του λογοτεχνισμού (κατάχρηση εκφραστικών μέσων που προσιδιά-
ζουν στα άλλα είδη της λογοτεχνίας, την αφηγηματική πεζογραφία και την
ποίηση).

Εξοβελισμός των άστοχων επαναλήψεων, του ρητορισμού και της κενολογίας.

Γλωσσική διδασκαλία

Αυτή θα γίνεται ευκαιριακά, κατά τη διδασκαλία των κειμένων και τη
διόρθωση των εκθέσεων, και θα αποβλέπει κυρίως στον πλουτισμό του λεξιλο-
γίου (ιδιαίτερα σε αφηρημένες έννοιες) και στην άσκηση στο δοκιμιακό
λόγο, όπως αναφέρεται πιο πάνω.

ΠΡΑΞΗ 65/1983

Σήμερα 20 Ιουλίου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο το Φ. Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκε στη συνεδρίαση ο εισηγητής Κ. Φούσκας, γιατί είχε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Έγκριση βιβλίου του μαθήματος Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος Γ' Λυκείου (Γεν. Παιδεία). Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Αναλυτικά Προγράμματα ΣΕΠ (Α' και Β' Γυμν. 1983/84). Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Α.Π. μαθήματος Κοινωνιολογίας Ε' δέσμης. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Γνωμοδότηση για τα προσόντα διορισμού της Ελ. Ραφομανίκη, αποφοίτου του Πανεπιστημίου Παρισίων (Πάνθεο-Σορβόνη Μ.Ε.Ε. Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης) ως καθηγήτριας των Τεχνικών στη Μ.Ε. Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα όρισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Θ Ε Μ Α 1ο : Έγκριση βιβλίου του μαθήματος Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος Γ' Λυκείου (Γεν. Παιδεία).

Ο εισηγητής του θέματος Βασ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Ύστερα από πρόταση του κ. Φ.Ι. Κακριδή, το Τμήμα Μ.Ε. στη συνεδρίασή του της 21/1/83 (πρ. 7/1983) άκουσε τον κ. Δ. Αποστολόπουλο και την κ. Μάχη Παΐζη-Αποστολοπούλου, οι οποίοι επρόκειτο να αναλάβουν τη συγγραφή νέου βιβλίου για το μάθημα της Αγωγής του Πολίτη στη Γ' Λυκείου. Το Τμήμα τότε αποφάσισε "να ανανεώσει ενισχυμένη την εμπιστοσύνη του στο ζεύγος Αποστολόπουλου και περιμένει να υποβληθεί το Α.Π. σε πιο συγκεκριμένη (όχι απαραίτητα οριστική) μορφή για να προωθήσει αντίστοιχα και τη διοικητική διαδικασία της ανάθεσης". Αυτό έγινε με την πράξη του Τμήματος 24/1983, βάσει της οποίας εκδόθηκε η υπουργική απόφαση αριθ. Γ2/664/31-3-1983 για την ανάθεση συγγραφής του βιβλίου στους παραπάνω συγγραφείς.

Οι συγγραφείς κατέθεσαν το βιβλίο τμηματικά, και πάντως όχι εμπρόθεσμα, και το Τμήμα Μ.Ε. στη συνεδρία του της 18-7-83 άκουσε τους κριτές κ.κ. Κ. Ζώρα, λέκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών και Παν. Καλογεράτο, λέκτορα της ΑΣΠΕ, οι οποίοι ανέπτυξαν τις παρατηρήσεις τους για τη συγγραφή. Τα μέλη του Τμήματος έκαναν διευκρινιστικές ερωτήσεις στους κριτές και άκουσαν την απάντηση των συγγραφέων από τον κ. Δημ. Αποστολόπουλο.

Από το κείμενο της συγγραφής, τις παρατηρήσεις των κριτών, την απάντηση του κ. Δ. Αποστολόπουλου και τη συζήτηση που ακολούθησε σχημάτισα την ακόλουθη γνώμη για το βιβλίο:

1. Το βιβλίο αποτελείται από λιγότερες σελίδες καθαρού κειμένου από τις 120 που ορίζει η απόφαση ανάθεσης, αλλά αυτό δε μειώνει την αξία της συγγραφής και την καταλληλότητά της ως διδακτικού βιβλίου για το διδακτικό έτος 1983-4. Για το διδακτικό έτος 1984-85 ίσως οι ίδιοι συγγραφείς μας δώσουν πληρέστερο έργο. Πάντως και η τωρινή μορφή του βιβλίου δεν αποκλίνει από το σχέδιο Α.Π. της πράξης μας 24/83.

Μειονεκτήματα του βιβλίου:

1) Οι συγγραφείς "κλώθουν" γύρω από το θέμα τους, αλλά σπάνια και με πολλή καθυστέρηση το πραγματεύονται AD HOC. Οι πλαστογραφίες γίνονται με την πρόθεση, της σαφήνειας, αλλά πολλές φορές οδηγούν στο διαμετρικά αντίθετο αποτέλεσμα.

2) Το κείμενο δίνει την εντύπωση σάρκας χωρίς νεύρα και σκελετό. Το μειονέκτημα φοβάμαι ότι είναι ανεπανόρθωτο, αλλά θα μπορούσε κάπως να περιοριστεί με την εύστοχη χρήση πλαγιοτιτίλων.

3) Υπάρχουν πολλοί νεολογισμοί που πρέπει να διορθωθούν ή φραστικοί τρόποι ξενικοί, που πρέπει να αντικατασταθούν με ελληνικούς.

Επιπλέον : έχω πολλές σημαντικές γλωσσικές παρατηρήσεις για το βιβλίο (που σε τελευταία ανάλυση είναι και ουσιαστικές, αφού γλώσσα και σκέψη συνυφαίνονται) που θα το βελτίωναν σε αξιοσημείωτο βαθμό. Τις παρατηρήσεις αυτές τις έχω σημειώσει στα περιθώρια του αντιτύπου που μου δόθηκε και ευχαρίστως θα τις έθετα υπόψη των συγγραφέων.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος :

1. Ευχάριστο ξεκίνημα στη μελέτη αυτού του κειμένου είναι οι στίχοι του Κ. Βάρναλη που έχουν προτάξει πολύ εύστοχα - νομίζω - οι συγγραφείς (σελ. 5): Ποιός θα μας σώσει;

Μπροστά κανούριος κόσμος θα βαδίζει,
άμα ξυπνήσουν κάποτε οι λαοί.

Στάθηκα στους στίχους αυτούς με μια ευχάριστη προσδοκία για όσο αν-
λουθούν στη συγγραφή.

2. Από την πολύ γενική ενημέρωση που έχω στο αντικείμενο αυτό (λίγο από ιστορικές μελέτες, λίγο από την προσωπική μου προσπάθεια, όταν επιχείρησα μαζί με τον κ. Κατσιμάνη να συντάξουμε ένα σχέδιο αναλυτικού προγράμματος, λίγο από μια γεύση πολιτικής κοινωνιολογίας, λίγο από την προσωπική βίωση της πολιτικής ζωής) είχα σχηματίσει και μια προσδοκία για τα επιμέρους περιεχόμενα της συγγραφής, όπως θα τα πρόσφεραν οι συγγραφείς.

Έπειτα, για το β' μέρος της συγγραφής περίμενα να πλεονάζει ο λόγος για το πώς λειτουργεί ένα συγκεκριμένο πολιτικό σύστημα: το δικό μας και ενδεχόμενα ένα άλλο. Δηλαδή: πώς μέσα σ' αυτό διαρθρώνονται οι θεσμοί, εξισορροπούνται οι δυνάμεις και λειτουργεί η ζωή.

5. Από τις προσδοκίες αυτές - ίσως πολλές - δικαιώθηκαν πολύ λίγες και μάλιστα με τρόπο κάπως πολύ εφησυχαστικό. Εξηγούμαι: είχα την εντύπωση ότι η πολιτική ζωή εγκλείει προστριβές αντιθέσεις (συμφερόντων και αντίστοιχων ιδεολογιών) που η πολιτική τέχνη γνωρίζει να τις χειρίζεται με δεξιότητα. Και είδα μια ανάλυση σχεδόν αγγελικής κοινωνίας με παραδείγματα πολύ μακρινά: για το Χαμουραμπί, για το θερσίτη. Δε λέω πως θα ήταν σκόπιμο να πάμε σε πολύ ζεστά προβλήματα της ημέρας. Αλλά, τέλος πάντων, η Γαλλική επανάσταση, η Ρωσική επανάσταση, η εγκαθίδρυση της α' Ελληνικής Δημοκρατίας θα μπορούσαν να είναι σημεία αναφοράς για σημερινό ειρηνικό ακροατήριο.

6. Αναρωτιέμαι ειλικρινά: αν είναι τόσο απαλά τα προβλήματα της πολιτικής ζωής και της πολιτικής επιστήμης, υπάρχει σοβαρή ανάγκη να προετοιμάζουμε τους νέους για νηφάλια αντιμετώπιση θεμάτων που από μόνα τους καλλιεργούν τη νηφαλότητα;

Και θυμάμαι άλλους στίχους του Βάρναλη (από τον ΟΔΗΓΗΤΗ):

Δεν είμαι εγώ σπορά της τύχης

ο πλαστοργός της νέας ζωής

Γενικές παρατηρήσεις για τα μέρη 2, 3

1. Επαναλαμβάνουν - όχι πάντα με καλύτερο τρόπο τις σελίδες του αντίστοιχου βιβλίου της γ' γυμνασίου. Αρκεί να δει κανείς τις σελίδες 51, 64, 93, 116 του βιβλίου γ' γυμνασίου. Η παρατήρηση δεν έχει με κανένα τρόπο το νόημα της μίμησης. Πρόκειται απλά για παρουσίαση των ίδιων θεμάτων. Μόνο οι εισαγωγικές σελίδες διαφοροποιούνται, αλλά παρουσιάζουν άλλα προβλήματα, ιστορικά, όπως σημειώσαμε σε άλλες σελίδες.

2. Στα κεφάλαια αυτά η παρουσίαση είναι περιγραφική όπως και στην γ' γυμνασίου.

3. Και τελειώνουμε τη συνταγματική ιστορία του τόπου και τις διεθνείς σχέσεις χωρίς να μάθουμε ότι υπάρχουν άλλα πολιτεύματα στον κόσμο ούτε ότι η πολιτειακή οργάνωση των διαφόρων χωρών μπορεί να έχει σχέση με την οικονομική - κοινωνική τους εξέλιξη.

4. Όμως για το Μαυροκορδάτο και το Μεταξά θα έχουμε καλή εντύπωση αποκομίσει.

Μερικές παρατηρήσεις στο γ' μέρος

σελ. III-IV : πολύ απλοϊκές για παιδιά 18/χρονα

σελ. VIII -X : απλή απαρίθμηση των τμημάτων και των αρμοδιοτήτων του ΟΗΕ.

σελ. XII : Χρειάζεται (ολόκληρη) μεταγλώττιση.

σελ. XIII-XVII: απλή απαρίθμηση πληροφοριών για την ΕΟΚ, την COMECON το NATO, το σύμφωνο της Βαρσοβίας, το συμβούλιο της Ευρώπης.

σελ. XIX-XXI : επαναλαμβάνονται - και όχι με τρόπο επιτυχή ή γλαφυρό πληροφορίες που έχουν με άνεση δοθεί στο βιβλίο της ιστορίας (οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις απέναντι στους επαναστατημένους Έλληνες, 1826-1830)· συγκεκριμένα :

α. τα αποσπάσματα από το Πρωτόκολλο του Μοναχίου δεν αποτελούν την πιο χαρούμενη επιλογή

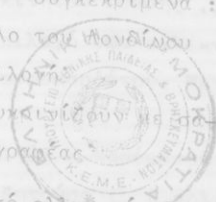
β. οι 2 τελευταίοι στίχοι δε διευκρινίζουν με φήνεια το θέμα που αφηγείται ο συγγραφέας

σελ. XXI, τέλος, μαθαίνουμε ότι πρώτη φορά από ελληνική πλευρά ο Μεταξάς υπόγραψε ισότιμα μια συμφωνία με τη Γαλλία, Αγγλία.

Το παράρτημα κειμένων του Γ' Μέρους επαναλαμβάνει και κουράζει:

- το Χάρτη του ΟΗΕ άρθρα 111

- τη διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που υπάρχει στο βιβλίο της γ' γυμνασίου).

να ενσωματωθούν στις οικείες θέσεις οι προσθήκες που είχε προτείνει το Τμήμα Μ.Ε. πέρυσι, που αναφέρονταν :

- στις μορφές πολιτευμάτων και τον υπαρκτό σοσιαλισμό·
- στις αρετές της δημοκρατίας.

Οι προσθήκες αυτές αποτελούν ουσιαστική μερική μεταβατική ανανέωση για τώρα.

2. Το αίτημα ανανέωσης του βιβλίου παραμένει ακέραιο· και το ξεκίνημα νομίζω θα είναι πάλι το αναλυτικό πρόγραμμα.

Ο Σύμβουλος Δ. Σαγκάς :

Διαβάζοντας αυτό το βιβλίο ένιωθα μεγάλη ικανοποίηση. Γιατί είναι γραμμένο σε γλώσσα σχεδόν άσπογη· και είναι ακόμα ευμέθοδο και βατό στο περιεχόμενό του. Επηρεάστηκα θετικά για το βιβλίο όχι λίγο και από τη φιλότιμη προσπάθεια που κατέβαλαν οι συγγραφείς, την εξαιρετικά επιμελημένη εμφάνιση του βιβλίου σ' όλες τις σελίδες του και την ευπρέπεια που διακρίνει τους συγγραφείς, το ζεύγος Αποστολοπούλου, που τους έκανε στο Τμήμα, πιστεύω, αλλά και σε μένα ιδιαίτερα πολύ συμπαθείς.

Όμως από μια προσεκτικότερη μελέτη του βιβλίου, και μάλιστα ύστερα από όσα παρατήρησαν ο κ. Παν. Καλογεράτος (κριτής) στη συνεδρία της 18-7-83 και ο κ. Βώρος στη σημερινή, σχημάτισα κι εγώ τη γνώμη ότι το βιβλίο έχει πολλές αδυναμίες στο περιεχόμενο, ιδιαίτερα σε θέματα ιδεολογικής τοποθέτησης που θα κάνουν πολύ δύσκολη ή και αδύνατη την αποδοχή του από μαθητές 17-18 χρονών. Αναφέρονται αυτές οι αδυναμίες στα κείμενα που κατέθεσαν οι κ.κ. Καλογεράτος και Βώρος, ώστε να μη χρειάζεται να είμαι κι εγώ αναλυτικός. Ενδεικτικά μόνο σημειώνω τα εξής:

Οι συγγραφείς ομολογούν ότι προσπάθησαν να παρουσιάσουν το βιβλίο τους άχρωμο ιδεολογικά. Έτσι όμως το απονεύρωσαν από τον παλμό του. Άλλωστε ούτε στο σκοπό αυτό πέτυχαν. Γιατί η "απολιττικότητα" στην ουσία είναι πολιτική αρνητική, στηρίζει την κατεστημένη τάξη πραγμάτων

Στην πραγματικότητα το βιβλίο έχει ιδεολογία και αυτή είναι η παραδοσιακή.

Παρουσιάζεται πρώτα πρώτα η πολιτική κοινωνία ωραιопоποιημένη, ως "κοινωνία αγγέλων", όπως είπε ο κ. Βώρος, ως μια γαληνεμένη θάλασσα, χωρίς κύματα και φουρτούνες. Η πραγματικότητα όμως είναι πολύ διαφορετική. Λείπουν από το βιβλίο οι αντιθέσεις, οι ανταγωνισμοί, οι συγκρούσεις που βρίσκονται πίσω από την ωραία βιτρίνα της αστικής δημοκρατίας, λείπουν οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που αποτελούν το υπόβαθρο των πολιτικών φαινομένων, που τα γεννούν. Είναι χαρακτηριστικό ότι σ' όλο το βιβλίο δε συνάντησα, αν δεν κάνω λάθος, πουθενά την έννοια ανάγκη που τη θεωρούν κύρια αιτία του κοινωνικού και πολιτικού βίου ακόμα και ιδεαλιστές, όπως ο Πλάτωνας, και που από την εμποχή των σπηλαίων ως σήμερα κινεί τις ενέργειες των ανθρώπων και εξηγεί τη συμπεριφορά τους. "Είναι μαρξιστικό σημάκι" άκουσα να λέγεται στο Τμήμα. Δεν το είχα σκεφτεί ότι και η έννοια αυτή μπορεί να αποδοθεί στο Μάρξ και να αποκλειστεί από το βιβλίο και τους μαθητές, επειδή ο Μάρξ μίλησε γι' αυτή. Μπορεί εμείς να αποκλείσουμε και την έννοια ανάγκη και την έννοια πολετάριοι, που πάλι οι συγγραφείς σκόπιμα την αποφεύγουν - μιλούν για "ομάδες βιομηχανικών εργατών" - δίνουν όμως κλείει όμως η ζωή, μιλάει γι' αυτές με χίλιες φωνές, μιλάει ιδιαίτερα στα παιδιά των 17-18 χρόνων.

Λέπει, νομίζω από το βιβλίο ο λαός, μολονότι ο λόγος είναι "το πλίστευμα του λαού", λείπουν οι αγώνες του, οι θυσίες του για την κατάκτηση δικαιωμάτων που του στερούσαν και για τη διεύρυνση του πεδριομένου της δημοκρατίας. Και ο έπαινος για την αστική δημοκρατία πολυς. Κανένας λόγος για τα φεγδάδια της. Ποιά είναι όμως αυτή η δημοκρατία, την οποία το βιβλίο την παρουσιάζει χωρίς τρωτά, ιδανικά, και πόσο απέχει από το να είναι "δημοκρατία του λαού", όπως σημαίνει και ο όρος "δημοκρατία", το γνωρίζουν οι μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί που ζουν στις φτωχογειτονιές των μεγαλουπόλεων, με την φτώχεια, τη μιζέρια, φόβο της ανεργίας και τα άλλα δεινά, θα το γνωρίσουν καλύτερα όταν βγουν στη ζωή και διαπιστώσουν ότι γι' αυτούς η ζωή θα είναι γεμάτη "στενωπούς σε σύγκριση με τη ζωή των ολίγων προνομιούχων, τη γεμάτη ανέσεις και καλοπέραση.

Εί ένα ακόμα : Γίνεται αναφορά στα Συντάγματα της επανάστασης του 1821 και του 1843. Από κει και πέρα όμως, όπως πολύ ορθά παρατήρησε ο κ. Καλογεράτος, οι μαθητές δε διαβάζουν και δεν ακούνε τίποτα για τα Συντάγματα του 1864, του 1811 ή για την Προεδρευόμενη δημοκρατία του 1923-1935. Και προσθέτω εγώ ότι τα παιδιά δε μαθαίνουν τίποτα για το προοδευτικότερο ως τώρα Σύνταγμα, που ψηφίστηκε υπό τους κρότους των όπλων στα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης.

Σημειώνω ακόμα ότι δε γίνεται κανένας λόγος για τις παραβιάσεις του Συντάγματος (π.χ. το 1915-17, το 1964-5) και για τους αγώνες και τις θυσίες του λαού για τη διαφύλαξή του. Επίσης οι συγγραφείς παρουσιάζουν να σταματάει η εξέλιξη της Ελλάδας από τους ξένους το 1939. Τι σταμάτησε ο Μεταξάς (!).

Γι' αυτούς τους λόγους και επειδή οι συγγραφείς σε σημειώμά τους με ημερομηνία 18-7-83 δηλώνουν "ότι ένα μεγάλο τμήμα παρατηρήσεων" δε θα τις κάνουν δεκτές και από τις άλλες θα περάσουν στο βιβλίο όσες είναι δυνατόν να περάσουν σε πολύ σύντομο διάστημα (2-3 ημερών), πράγμα που σημαίνει ότι το βιβλίο ουσιαστικά θα παραμείνει στη μορφή και το περιεχόμενο που έχει, δεν μπορώ να λάβω θέση υπέρ του βιβλίου.

Ο Σύμβουλος Δ. Τομαζίδης :

Το βιβλίο "Αρχές Πολιτικής επιστήμης και στοιχεία λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος" του Δ. Αποστολόπουλου και της Μ. Πατζη-Αποστολοπούλου, στο μέρος του που μας παραδόθηκε (σελ. 1 - 33 και σελ. γ' - ιθ'), δε νομίζω ότι παρουσιάζει προβλήματα.

Από επιστημονική άποψη εκφράζει έγκυρα και όσο γίνεται αμερόληπτα το εγκεκριμένο από το Τμήμα αναλυτικό πρόγραμμα. (Σημειώνω ότι το γεγονός αυτό έχει αρκετά μειονεκτήματα, γιατί ο κάθε αναγνώστης δε βρίσκει στο βιβλίο εκείνο που ο ίδιος θα επιθυμούσε). Έτσι το βιβλίο δεν είναι ούτε πρωτοποριακό ούτε οπισθοδρομικό στο περιεχόμενό του.

Από διδακτική άποψη είναι ευέξοδο βοήθημα του μαθητή. Απλουστεύει όπου χρειάζεται τα δύσκολα θέματα και δίνει αρκετό παραστατικό υλικό.

Οι συγγραφείς του βιβλίου φαίνονται πως κατέχουν με πληρότητα το υλικό και γι' αυτό το εκθέτουν με σαφήνεια. Οι κάποιες επιμέρους παρατηρήσεις μου - σημειωμένες στο αντίτυπο που έλαβα - δεν αλλοιώνουν την αγαθή αυτή εντύπωση.

Ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος:

Για άλλη μια φορά το Τμήμα προβληματίζεται ανάμεσα σε δύο ενδεχόμενα : να στείλει ένα βιβλίο, που, όπως αποδείχθηκε από τις παρατηρήσεις των συναδέλφων κ.κ. Φ. Βώρου και Δ. Σακκά, παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες, για εκτύπωση στον ΟΕΑΒ ή να αφήσει μια τάξη χωρίς διδακτικό εγχειρίδιο.

Γιατί η λύση η εναλλακτική, την οποία προτείνει ο κ. Φ. Βώρος, να προτείνουμε ανατύπωση του βιβλίου της Αγνής Ρουσοπούλου δεν μπορεί να προχωρήσει, για δύο λόγους :

α) Ο ίδιος το έχει θεωρήσει ακατάλληλο να εξυπηρετήσει, πέρυσι, τις διδακτικές ανάγκες τάξεως με λιγότερες απαιτήσεις (της Γ' Γυμνασίου), όταν είχε υποβληθεί τέτοια πρόταση.

β) Γιατί η Διοίκηση του Υπουργείου δεν έκανε αποδεκτές τις διαρθρώσεις, συμπληρώσεις και βελτιώσεις που πρότεινε το Τμήμα στο βιβλίο της Ρουσοπούλου.

Έτσι, με δεδομένα:

α) Το ότι το νέο βιβλίο παρουσιάζει και σημαντικές αρετές, όπως ανέφερε και ο ειδικός επιστήμων κ. Ζώρας και ο εισηγητής του θέματος κ. Β. Θεοδωρακόπουλος και ο κ. Δ. Τομπαΐδης.

β) Ότι υπάρχει αδήριτη ανάγκη να καλυφθούν οι διδακτικές απαιτήσεις των Σ.Α.Π. στη Γ' Λυκείου και, όπως αποδείχτηκε, το Τμήμα δεν μπορεί να προσφέρει στο Υπουργείο άλλη πειστικότερη λύση.

Νομίζω, στο σημείο αυτό, ότι χρειάζεται να ειπωθούν τα εξής:

α) Ότι, για να κριθεί ένα βιβλίο - μάλιστα από τη δική μου μεριά και για να ανατεθεί η συγγραφή του - χρειάζεται υψηλότητα και αίσθηση ότι πατάμε σε σίγουρο έδαφος. Όμως ούτε οι αμοιβαίες σχέσεις προγρα-

έχει τις προσδοκίες του, τις απόψεις του κλπ και πολλά, αν όχι όλα θα τα γράφαμε αλλιώςτικα - όμως αυτό δε σημαίνει ότι η επιλογή μας θα ήταν καλύτερη από την επιλογή των συγγραφέων, που έδειξαν πως είναι πολύ μυαλωμένοι και προσεκτικοί άνθρωποι, ο ένας τους ειδικός. Λέω "έδειξαν πως είναι μυαλωμένοι και προσεκτικοί" γιατί, όσο και αν μας ξεβολεύει, προσωπικά θαύμασα (α) ότι οι συγγραφείς συνέχισαν με τον ίδιο αργό ρυθμό τη συγγραφή τους ως το τέλος - δεν τσαπατσούλισαν τίποτα, και (β) ότι άφησαν χώρο μέσα στις 120 σελίδες που τους δώσαμε για τα κεφάλαια που κρίνουν ότι πρέπει να συμπληρωθούν στη νέα έκδοση του βιβλίου - έτσι το βιβλίο είναι καλό, αλλά μικρό σε έκταση, και μένουν απέξω πράγματα που και εμείς αλλά και πριν από μας οι συγγραφείς κρίνουν ότι θα χρειαζόταν. Θα δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε την έλλειψη, αλλά στο μεταξύ, προσωπικά, με μεγάλη χαρά θα προτείνω την εκτύπωση και χρησιμοποίηση του κειμένου που έχουμε. Και σε αυτό δε μας οδηγεί μόνο, όπως καμιά φορά συμβαίνει, η ανάγκη που έχουμε για το βιβλίο, αλλά και η γνωμάτευση των κριτών μας στην προηγούμενη συνεδρία και πάνω απ' όλα η υψηλή ποιότητα της συγγραφής".

Δευτερολογώντας ο Σύμβουλος Θ. Βώρος λέγει:

Ύστερα από όσα είπε ο κ. Σπυρόπουλος για τη δημοσιοποίηση (ενεργη-
λώδη) των προγραμμάτων γ' γυμνασίου - γ' λυκείου (ως προς την άγωγή
του πολίτη) νομίζω αναγκαίο να θυμίσω:

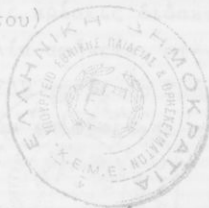
- α. το υπαρκτό πρόγραμμα και βιβλίο της γ' γυμνασίου
- β. το πρόγραμμα που δώσαμε στους συγγραφείς και που περιείχε
άλλα θέματα.
- γ. τις απαντήσεις άλλων, ειδικών, για το πρόγραμμα της γ' λυκείου

Και τονίσαμε στους συγγραφείς πρώτα να τα δούν αυτά και ύστερα
να προχωρήσουν στο περίγραμμα της συγγραφής τους.

Ύστερα από αυτά το θέμα εισάγεται σε ψηφοφορία και το αποτέλεσμα

της έχει ως εξής :

- Ι. Σκορδίλης : Ναι
Δ. Τομπαΐδης : Ναι
Στ. Παπασημακόπουλος : Ναι
Λ. Αδσμόπουλος : Ναι
Ν. Παπαδόπουλος : Ναι
Φ. Βώρος : Όχι
Ηλ. Σπυρόπουλος : Ναι (με τις επιφυλάξεις του)
Ν. Βαρουχάκης : Ναι
Δ. Σακκάς : Όχι
Φ. Κακριδής : Ναι

Το Τμήμα με ψήφους 8:2 αποφασίζει να προτείνει την εκτύπωση του βιβλίου των Μάχης και Δημήτρη Αποστολόπουλου "Αρχές Πολιτικής Επιστήμης και Ετοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό του μαθήματος "Ετοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" Γ' Λυκείου (Γεν. Παιδεία).

Έξω από την ημερήσια διάταξη ο Πρόεδρος ρωτά το Σύμβουλο Φ. Βώρος καὶ παρακαλεί η απάντηση να καταχωρισθεί στο πρακτικό, αν υπήρξε παρέμβασή του στο θέμα της εκτύπωσης του βιβλίου Κοινωνιολογίας από τον ΟΕΔΒ και συγκεκριμένα : αν παρέδωσε σε μία πρώτη φάση στο Τυπογραφείο της δικές του "διορθώσεις" και αν σε μία δεύτερη φάση παρέδωσε και τις διορθώσεις του κριτή κ. Σταύρου. Αν πραγματικά έγιναν αυτά, όπως σήμερα το πρωί πληροφορήθηκα από τον καθηγητή Β. Φίλια, παρακαλώ το συνάδελφό να δηλώσει με ποιά ιδιότητα ή ποιά εξουσιοδότηση προσχώρησε στις πράξεις αυτές που τελικά ζημιώνουν και οικονομικά την υπηρεσία.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος απαντά : Επειδή το ερώτημα αναφέρεται σε προσωπική ενέργεια κατά τον ερωτώντα, επιθυμώ να θυμίσω ότι κατά την ισχύουσα υπαλληλική νομοθεσία μπορούν να διατυπωθούν μόνο στο Γραφείο του Προέδρου. Ευχαριστώ.

Ο Πρόεδρος λέγει ότι δε βλέπει καμιά προσωπική διάσταση σε ολόκληρο το θέμα.

Ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυροπούλος λέγει ότι το θέμα, που εκτός ημερήσιας διατάξεως έθεσε ο Πρόεδρος του Τμήματος, ενδιαφέρει το Τμήμα μόνο επειδή έχουμε ευθύνη για ό,τι ύστερα από έγκρισή μας περιλαμβάνουν τα διδακτικά βιβλία. Άρα μόνο ύστερα από το τέλος μιας διαδικασίας που γίνεται σύμφωνα με τις περί απορρήτου πρωτοκόλλου διατάξεις θα έπρεπε ο Πρόεδρος Φ. Κακριδής να μας απασχολήσει.

Ο Σύμβουλος Δ. Σαγκάς λέγει ότι στις τελευταίες κρίσεις διδακτικών βιβλίων το ποιες διορθώσεις περνούν τελικά στα βιβλία αφήνεται στην κρίση των συγγραφέων. Τα βιβλία προωθούνται στον ΟΕΔΒ χωρίς το Τμήμα να ενημερώνεται για το ποιες διορθώσεις τελικά έχουν επιστεφεί οι συγγραφείς.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος συμπληρωματικά λέγει: Ύστερα από το ερώτημα και σχετικά με την εγκύκλιο της*15-7-83 προς τα μέλη του Τμήματος Μ.Ε. επιθυμώ να σημειώσω :

1. - Κάθε πρόγραμμα επιμορφωτικό με βρίσκει πάντα σύμφωνο, στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση - όσο βέβαια μπορώ.
2. - Πολύ παρακαλώ να ακούσω - σε ώρα συνεδρίασης του Τμήματος λεπτομέρειες για το περιεχόμενο της εγκυκλίου (προγράμματα, προετοιμασία αυτού του σχεδιασμού, τρόπος πραγματοποίησης).
3. - Εφόσον συνεχίζονται παρεξηγήσεις, παρατυπίες, αδικίες σε βάρος μου (τις επισήμαινα κατά καιρούς αλλά δεν επέμενα γιατί πάντα προείχε στη σκέψη μου η ανάγκη προώθησης έργου) είμαι υποχρεωμένος, για προστασία της αξιοπρέπειάς και της ησυχίας μου, να κάνω διάκριση ανάμεσα : (1) στο υπηρεσιακό καθήκον και (2) τον ελεύθερο χρόνο μου που *αφειδώγεται* διέθετα για την υπηρεσία και ίσως γι' αυτό έχω εισπράξει και παρεξηγήσεις και ύβρες από σας προσωπικά.

Αυτά γράφονται και με κατανόηση και με εκτίμηση κατά τα άλλα.

Θ Ε Μ Α 2ο : Αναλυτικά Προγράμματα ΣΕΠ (Α και Β' Γυμνασίου 1983/4)

Ο Εισηγητής του θέματος Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Όσα είπα προχτές (15-7-83) για το Α.Π. της Α' Γυμνασίου ισχύουν Πήρα στο μεταξύ και αντίγραφο της έκθεσης της Ομάδας ΣΕΠ για την αξιολόγηση της εφαρμογής του ΣΕΠ στην Α' Γυμνασίου κατά το σχολ. έτος 1982-83 που ζήτησα τότε, αφού γινόταν μνεία της χωρίς να μας έχει τεθεί υπόψη.

Στην έκθεση αυτή "τονίζεται το μεγάλο ενδιαφέρον που έδειξαν οι μαθητές για το θεσμό". Όμως η έρευνα αξιολόγησης έγινε στους καθηγητές καθ' η πληροφορία για τη στάση των μαθητών είναι έμμεση. Θα μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να γινόταν - και πρέπει να γίνει στην επόμενη χρονιά, γι' αυτό και αναφέρομαι σ' αυτό το θέμα - μια έρευνα αξιολόγησης των ΑΠ και γενικά της εφαρμογής του ΣΕΠ στους μαθητές, και βέβαια σε αντίπροσωπευτικό δείγμα, με βάση τα ΑΠ που εφαρμόζονται τώρα απ' την Ομάδα ΣΕΠ. Αυτό έχει σημασία και για το λόγο ότι ορισμένα θέματα και παραδείγματα των ΑΠ δίνουν την εντύπωση ότι δεν ανταποκρίνονται στα δεδομένα όλων ούτε των πιο πολλών μαθητών (π.χ. σ. 17 της Β' Γυμνασίου) είναι άστοχοι και δεν αφορούν συνηθισμένες ή καθημερινές περιπτώσεις.

Μερικές επιμέρους παρατηρήσεις :

Σελ. 1. - Καλό είναι να εξηγηθεί η έννοια του στερεοτύπου και εδώ σε μια παραπομπή.

Σελ. 2. - Νομίζω ότι σκόπιμο είναι να γίνεται λόγος για τη σημασία π.χ. των ενδιαφερόντων κτλ. κι όχι για "έννοια".

Σελ. 6. - Ο ορισμός του "ενδιαφέροντος" δεν μπορεί να ικανοποιήσει. Ακόμη χρειάζεται να τονιστεί ο περιβαλλοντικός - κοινωνικός παράγοντας στη δημιουργία των ενδιαφερόντων. Είναι βασικό.

Σελ. 6. - Το ATARI δεν το γνωρίζω ούτε εγώ. Ερμηνεία του δίνεται στην επόμενη σελίδα. Χρειάζεται εδώ, μόλις αναφέρεται.

Σελ. 7. - Τόσο εύκολα δεν αλλάζει, νομίζω, ένας μαθητής ενδιαφέροντα αυτού του είδους, από μαθηματικά στη λογοτεχνία, μέσα σε ένα χρόνο, μάλλον λιγότερο, όπως αναφέρεται. Αν είναι δυνατό κάτι καλύτερο.

Θ Ε Μ Α 3ο : Α.Π. μαθήματος Κοινωνιολογίας Β' δέσμης.

Η συζήτηση του θέματος αυτού αναβλήθηκε για τη συνεδρίαση της Παρασκευής (22-7-1983).

Θ Ε Μ Α 4ο : Γνωμοδότηση για τα προσόντα διορισμού της Ελ. Ραφομανίκη, αποφοίτου του Πανεπιστημίου Παρισίων (Πάνθεο - Σορβόνη Μ.Ε.Ε. Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης), ως καθηγήτριας Τεχνικών στη Μ.Ε.

Ο Εισηγητής του θέματος Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει

Το ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/15180/7-7-83 μας διαβιβάζει αίτηση με δικαιολογητικά της Ελένης Ραφομανίκη, πτυχιούχου Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου των Παρισίων, (Πάνθεον Σορβόνης) και μας ρωτάει αν η πτυχιούχος αυτή μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού ως καθηγήτρια των Τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών.

Επειδή η Ελένη Ραφομανίκη είναι κάτοχος Πιστοποιητικού MAITRISE Πλαστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου των Παρισίων - Πάνθεο Σορβόνης, το οποίο το ΔΙΚΑΤΕΑ με τη βεβαίωσή του 10727/27-5-83 θεωρεί ως ισοδύναμο με τα πτυχία τα απονεμόμενα από τα ελληνικά Α.Ε.Ι.

Επειδή, όπως προκύπτει από το Πιστοποιητικό της παραπάνω Σχολής αριθ. 75740/20-10-82, έχει διδαχθεί μαθήματα αντίστοιχα προς όσα διδάσκονται και στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, όπως π.χ. ζωγραφική, γλυπτική, γραμμικό σχέδιο, ελεύθερο σχέδιο, ιστορία της τέχνης κτλ., αντικείμενα δηλαδή που καλύπτουν τα θέματα του Α.Π. του μαθήματος των Τεχνικών στα δικά μας σχολεία Μ.Ε.

Επειδή από τα δικαιολογητικά της δεν προκύπτει αν η αιτουμένη είναι απόφοιτος ελληνικού εξαταξίου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως απαιτεί η παρ. 1η του άρθρου 35 του Ν. 309/76.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ

Εισηγούμεσι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι η Ραφωμανίκη Ελένη μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα της καθηγήτριας των Τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών, με την προϋπόθεση ότι κατέχει απολυτήριο ελληνικού εξατάξιου γυμνασίου ή Λυκείου.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφασίζει ομόφωνα :

Ότι η Ελένη Ραφωμανίκη, πτυχιούχος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου των Παρισίων (Πάνθεον - Σορβόνης) μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα της καθηγήτριας των Τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με την προϋπόθεση όμως ότι κατέχει απολυτήριο ελληνικού εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου.

Αφού εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του τμήματος.

Η Γραμματέας

Μαριάνθη Παπαδημητρίου

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 66/1983

Σήμερα 22 Ιουλίου 1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδεύσεως του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αΐθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, Αντ. πρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρο Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζίδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ν. Βαρουχάκης, Σύμβουλος Β', γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση, Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, γιατί ήταν άρρωστος και κ. Φούσκας, Εισηγητής, γιατί είχε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

1. Α.Π. Κοινωνιολογίας Ε' Δέσμης. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
2. Έγκριση πράξεων Επιτροπών Κρίσης ελεύθερων βοηθημάτων Γαλλικών-Αγγλικών Εισηγητές Ε. Γκούμα και Τρ. Τριανταφύλλου.
3. Α.Π. και ανάθεση συγγραφής διδ. Βιβλίου Οικιακής Οικονομίας Α' Γυμν. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
4. Ανάθεση φωτογραφιών βιβλίου Φυσικής Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
5. Έγκριση τεύχους λύσεων ασκήσεων Φυσικής Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
6. Απάντηση στο τηλεγράφημα του Δ/ντή ΣΕΑΜΕ Καβάλας (379Ι/5-7-83) Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας διαπιστώνεται απαρτία και επικυρώνεται το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίας.

Σχετικά με την επικύρωση των πρακτικών ο Πρόεδρος διευκρινίζει τα ακόλουθα: "Χτές το πρωί ήρθε στο ΚΕΜΕ η κυρία Αποστολοπούλου. Της έδωσα τις παρατηρήσεις του Τμήματος όσες είχαν καταγραφεί σε αντίτυπα του βιβλίου και κατατεθεί γι' αυτή τη χρήση στη Γραμματεία. Επίσης συνόμιλησε με τον κ. Κατσιμάνη και έριξε για γρήγορη ματιά στα ανεπίσημα πρακτικά, αναζητώντας συγκεκριμένες παρατηρήσεις για διόρθωση. Έφερε σχετική αίτηση, αλλά δεν της τα έδωσα γιατί δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμα η διαδικασία επικύρωσης. Στις 12:15 η Κυρία Παπαδημητρίου μου έδωσε ένα ακόμα σημείωμα του κ. Βώρου. Της το είχε δώσει το πρωί για να αντικαταστήσει τα σημειώματα που κατέθεσε μέσα στη συνεδρία, γιατί όπως είπε ήταν καθαρογραμμένα. Διαπίστωσα (α) ότι τα σημειώματα της συνεδρίας ήταν το ίδιο καθαρογραμμένα, αν όχι και πιο ευανάγνωστα και (β) ότι τα καινούργια σημειώματα παρουσίαζαν διαφορές από τα γνήσια, που είχαν χρησιμοποιηθεί στις αγορεύσεις του κ. Βώρου. Ύστερα από αυτό διευκρινίζω ότι η επικύρωση των πρακτικών αφορά την αρχική τους μορφή και διατύπωση τα νέα σημειώματα τα κρατούμε απλά και μόνο στα πρακτικά της συνεδρίας".

Στή συνέχεια πήρε το λόγο ο Σύμβουλος Φ. Βώρος και είπε:

Στις παρατηρήσεις που διατύπωσε ο κ. Κακριδής αντιπαρατηρώ:

1. Όταν ανέπτυξα τις απόψεις μου στο Τμήμα χρησιμοποίησα ένα χειρόγραφο αλλά και σε πολλά σημεία έκανα προφορικές προσθήκες-αναλύσεις για το λόγο αυτό και επειδή οι σελίδες του αρχικού χειρογράφου ήταν βαστικά γραμμένες, μερικές απ' αυτές τις ξαναγράφα για να διευκολύνω κάθε αναγνώστη του πρακτικού.

2. Ουσιαστική παρατήρηση θα ήταν αν ο κ. Κακριδής εξακρίβωνε ότι (οι ξαναγραμμένες) σελίδες περιέχουν στοιχεία που δεν ειδοώθηκαν αφού αυτό δεν το έκανε, δημιουργεί ηθικό πρόβλημα.

3. Τον παρακαλώ λοιπόν: (1) να διαβάσει τις ξαναγραμμένες σελίδες στο Τμήμα που είναι αρμόδιο να αποφανθεί ακούοντάς τις αν περιέχουν

στοιχεία άλλα (2) να δώσει στα μέλη του Τμήματος αντίγραφα των αρχικών και των δεύτερων σελίδων.

4. Κατά τα άλλα φρονώ ότι η ενέργεια του κ. Κακριδή δεν είναι σωστή γιατί φαίνεται ότι δεν προεδρεύει αμερόληπτα αλλά αντιδικεί με ένα μέλος του Τμήματος και δημιουργεί ηθικό πρόβλημα σε βάρος του.

5. Από την πλευρά μου-αν δεν το πράξει ο κ. Κακριδής- θα διανείμω στους συναδέλφους αντίγραφα των δύο κειμένων μου. (του αρχικού- πρόχειρου και του μερικού ξαναγραμμένου-βελτιωμένου).

Ύστερα από αυτά το Τμήμα αρχίζει την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο : Κράτος και Κοινωνία

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει: Εισηγούμαι, έπειτα από συνεργασία και συμφωνία στα περισσότερα σημεία με τα μέλη της Ο.Ε. Κοινωνιολ. (Κασιμάτη, Χιωτάκη, Παπαευθυμίου) το παρακάτω Αναλ. Πρόγραμμα για την Ε' δέσμη στο μάθημα της Κοινωνιολογίας. Στη σύνταξη αυτού του Προγράμματος επικράτησαν ορισμένα κριτήρια και σχετικές σκέψεις που είναι:

1.- Το Α.Π. της Ε' δέσμης δεν μπορεί να είναι πολύ διαφορετικό από το Α.Π. της Δ' δέσμης αφού πρόκειται να χρησιμοποιηθεί το ίδιο ακριβώς βιβλίο.

2.- Ο περιορισμός των κεφαλαίων του Α.Π. της Δ' δέσμης είναι αναγκαίος, γιατί προβλέπονται μόνο δυο ώρες εδώ, ενώ τέσσερες εκεί.

3.- Ο περιορισμός αυτός κρίνεται σκόπιμο να μη γίνει τόσο σε σχέση με τα κεφάλαια όσο σε σχέση με επιμέρους θέματα ή παραγράφους των κεφαλαίων. Αυτό χρειάζεται για να υπάρξει μια σφαιρική ενημέρωση του μαθητή σε ένα μάθημα που ασφαλώς έχει εισαγωγικό χαρακτήρα. Μερικά κεφάλαια είναι αυτονόητο ότι δεν μπορούν καθόλου να αναφερθούν στο Α.Π. της Ε' δέσμης με το περιορισμένο ωράριο που προβλέπεται και τη συνθετικότητα που τα χαρακτηρίζει (π.χ. ιδεολογία και κουλτούρα κτλ.).

4.- Η ΟΕΚ επιφυλάσσεται με βάση το τελικό κείμενο του βιβλίου της Δ' δέσμης να κάνει τις οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος και της Ε' δέσμης, απότε και θα αναφερθεί στις συγκεκριμένες σελίδες που βέβαια δεν μπορεί να είναι περισσότερες από τις 150 περίπου σελίδες.

5.- Η ΟΕΚ θεώρησε σκόπιμο να παραλειφθεί το α' μέρος του α' κεφ. παρά το ότι πολύ την απασχόλησε το θέμα, επειδή ακριβώς είναι ένα εισαγωγικό κάπως τμήμα, γιατί τα βασικά σημεία αυτού περιλαμβάνονται στο β' μέρος του ίδιου κεφάλαια με τίτλο "Βιομηχανική κοινωνία".

Το Α.Π. για την Ε' δέσμη στην Κοινωνιολογία:

Εισαγωγή

ΜΕΡΟΣ Α'

1.- κεφ. Βιομηχανική κοινωνία

- 2.- κεφ.: Κράτος και Κοινωνία
- 3.- κεφ.: Κοινωνική διαστρωμάτωση - Κοινωνική κινητικότητα
- 4.- κεφ.: Κοινωνικοί θεσμοί

ΜΕΡΟΣ Β'

- 1.- κεφ.: Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος
- 2.- κεφ.: Κοινωνικές δομές και συμπεριφορά
- 3.- κεφ.: Στερεότυπα-πεποιθήσεις και προκαταλήψεις
- 4.- κεφ.: Προβλήματα κοινων. προσαρμογής
- 5.- κεφ.: Η αποκλίνουσα συμπεριφορά
- 6.- κεφ.: Κοινή γνώμη

Το παραπάνω ΑΠ δεν μπορεί παρά να έχει προσωρινό χαρακτήρα σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν στην αρχή της εισήγησής μου και σε σχέση με τη "βατότητα" του βιβλίου που φέτος θα δοκιμαστεί στη διδακτική πράξη για πρώτη φορά τόσο στη μια όσο και στην άλλη δέσμη. Ορισμένες διαφορές των μελών της ΟΕΚ στις προτάσεις της σημειώνονται (για ενημέρωση των μελών του Τμήματος μόνο) μέσα σε παρενθέσεις στο σχετικό κείμενο που έχει κιόλας τεθεί υπόψη των μελών του Τμήματος.

Στη συνέχεια για το πρόγραμμα Κοινωνιολογίας ε' δέσμης ο Σύμβουλος κ. Βώρος λέγει:

"Υστερα από μελέτη του όλου έργου και από τη διατύπωση παρατηρήσεων που έκαναν ομόφωνα δεκτές όλοι οι συγγραφείς του βιβλίου παρατηρή:

Λόγοι επιστημονικής δομής του βιβλίου και λόγοι διδακτικής δεοντολογίας-πρακτικής (π.χ. πώς να διδαχτεί το δεύτερο κεφάλαιο όταν παρασιωπήσουμε το πρώτο;) υποδεικνύουν να διδαχτεί το βιβλίο από την αρχή ως κάποιο σημείο,

προτείνω:

Ν α διδαχτεί το πρώτο μέρος, όπως είναι, εκτός από το 6ο κεφάλαιο (Ιδεολογία) και από το δεύτερο μέρος να διδαχτεί το 10 κεφάλαιο ή ό,τι άλλο ο χρόνος επιτρέψει·

το κεφάλαιο Ιδεολογία να παρουσιαστεί στους μαθητές όχι όμως για λεπτομερειακή διδασκαλία ούτε για εξέταση, αλλά μόνο για συζήτηση· ο λόγος αυτής της πρότασης έχει δύο σκέλη: το κεφάλαιο φαίνεται να είναι

δύσκολο αλλά και δεν είναι σκόπιμο σιωπηρά να το παρακάμψουμε (η υπόδειξη αυτή θα προκαλέσει επικρίσεις).

Τελικά το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του:

- α) Την εισήγηση του Συμβούλου Ν. Παπαδόπουλου για το πρόγραμμα Κοινωνιολογίας Ε' δέσμης, και
 - β) Τις παρατηρήσεις του Συμβούλου Φ. Βώρου πάνω σ' αυτό,
- αποφασίζει ομόφωνα:

Να συμπεριληφθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα και το 1ο μέρος του 1ου κεφ. (πρόταση Φ' Βώρου) και η οριστική επιλογή και επιμέτρηση της διδακτέας ύλης, για το 1983-84, να γίνει με τις οδηγίες διδασκαλίας που θα συντάξει η Ομάδα Εργασίας Κοινωνιολογίας, όταν έχει στα χέρια της την οριστική μορφή.

Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εννοείται υποβλήθηκαν για έγκριση 59 βιβλία από τα οποία τα 23 αποτελούν σειρές ή συλλογές σειρών. Τα υπόλοιπα είναι βιβλία για προαιρετική χρήση όπως γραμματική, ασκήσεις διαφόρων δεξιοτήτων, αναγνώσματα και λεξικά.

Αυτοχόρως για άλλη μια φορά, τα βιβλία και το Πρακτικό έφτασαν στο ΚΕΚΕ, όπου πολύ καθυστέρημένα, ήσαν λοιπόν στα καλά περιερισμένα χέρια (το πρακτικό έφτασε στις 20 Ιουλίου) ασχολήθηκε κυρίως με τη μελέτη του Πρακτικού και των βιβλίων που αποτελούν σειρές και τα οποία η Εκτελεστική εγκρίνει ή απορρίπτει για χρήση των μαθητών Γυμνασίου και Λυκείου.

Οι παρατηρήσεις που γίνον στο πρακτικό της Εκτελεστικής προεξέχονται μόνο στα προτεινόμενα ως κατάλληλα βιβλία-σειρές με αριθμούς 2, 3 και 4 στη σελίδα 2 για τα οποία οι απόψεις μου και οι διαπιστώσεις που διαφέρουν από εκείνες της Εκτελεστικής.

Θέμα 2ο: Έγκριση πράξεων Επιτροπών κρίσης ελεύθερων βοηθημάτων Γαλ-
λικών-Αγγλικών. (Έγκριση HOUNTTON MIFFLIN COMPANY)

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος, ο οποίος αντικατέστησε τον Πρόεδρο Φ. Κακριδή, λόγω άλλης υπηρεσιακής απασχό-
λησής του, έδωσε το λόγο πρώτα στον εισηγητή του θέματος για τα
ελεύθερα βοηθήματα Αγγλικής, Τρ. Τριανταφύλλου, ο οποίος είπε:

Η Επιτροπή που συγκροτήθηκε με την Φ. 27Ι.2Ι/2/Γ2/Ι445/6-6-Ι983
Διαταγή της Δ/σης Προγραμμάτων Μ.Ε ολοκλήρωσε το έργο της στις 13
Ιουλίου και έστειλε στο ΚΕΜΕ το Πρακτικό της που αποτελείται από
6 σελίδες.

Όπως είναι γνωστό, η φετεινή προκήρυξη του ΥΠΕΠΘ περιορίστηκε
μόνο να ζητήσει καινούργιες σειρές και άλλα διάφορα βιβλία προαιρετι-
κής χρήσης, ενώ ταυτόχρονα να διατηρείται και ο περσινός κατάλογος
εγκεκριμένων βιβλίων.

Ι. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Συνολικά υποβλήθηκαν για έγκριση 59 βιβλία από τα οποία τα 23
αποτελούν σειρές ή συμπληρώματα σειρών. Τα υπόλοιπα είναι βιβλία για
προαιρετική χρήση όπως γραμματική, ασκήσεις διαφόρων δεξιοτήτων, αναγνώ-
σματα και λεξικά.

Δυστυχώς για άλλη μια φορά, τα βιβλία και το Πρακτικό έφτασαν
στο ΚΕΜΕ πάρα πολύ καθυστερημένα. Μέσα λοιπόν στα πολύ περιορισμένα
χρονικά όρια (το πρακτικό έφτασε στις 20 Ιουλίου) ασχολήθηκα κυρίως με
τη μελέτη του Πρακτικού και των βιβλίων που αποτελούν σειρές και τα
οποία η Επιτροπή εγκρίνει ή απορρίπτει για χρήση των μαθητών Γυμνασίου
και Λυκείου.

Οι παρατηρήσεις μου πάνω στο πρακτικό της Επιτροπής περιορί-
ζονται μόνο στα προτεινόμενα ως κατάλληλα βιβλία-σειρές με αριθμούς 2,
3 και 4 στη σελίδα 2 για τα οποία οι απόψεις μου και οι διαπιστώσεις
μου διαφέρουν από εκείνες της Επιτροπής.

Συγκεκριμένα:

2- ENGLISH ALFA (Έκδοση HOUGHTON MIFFLIN COMPANY)

Σειρά 6 βιβλίων, αμερικανικής προέλευσης.

Η Επιτροπή εγκρίνει τη σειρά αυτή για όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου.

Οι παρατηρήσεις μου για τη σειρά αυτή είναι οι εξής:

1. Η γενική οργάνωση της ύλης είναι τελείως παραδοσιακή (κείμενο, ερωτήσεις, διάλογος) με ασκήσεις για συμπλήρωση μόνο χωρίς άλλη ποικιλία σύγχρονων ασκήσεων που προάγουν την αυτενέργεια του μαθητή. π.χ. ασκήσεις ακουστικής αντίληψης και απόκρισης, ασκήσεις του τύπου (ASK IF..... όπου ο μαθητής καλείται να ρωτήσει ο ίδιος, να διερευνήσει κτλ. ασκήσεις άμεσης χρησιμότητας στην επικοινωνιακή πρακτική κλπ. Γενικά η διάταξη της ύλης θυμίζει βιβλίο της δεκαετίας του 1950. Με τέτοιο υλικό στα χέρια του, ο καθηγητής δεν προάγεται, δε βελτιώνεται ως δάσκαλος αλλά οπισθοδρομεί.

2. Το Α' βιβλίο δεν καλύπτει παρά μόνο το 1/3 της ύλης του αναλυτικού προγράμματος.

3. Δε συνοδεύεται από κασέτες ή άλλα ακουστικά συμπληρώματα.

4. Η εικονογράφηση-βασικό στοιχείο στα ξενόγλωσσα βιβλία είναι πολύ φτωχή και άτονη.

5. Στην τελευταία ενότητα του Β' βιβλίου εμφανίζεται για πρώτη φορά ο αόριστος χρόνος. Δηλαδή ο μαθητής εκφράζεται επί δύο ολόκληρα χρόνια μόνο με τον ενεστώτα χρόνο.

Ακόμη-δηλαδή- και με το τέλος του β' βιβλίου δεν έχει καλυφτεί η ύλη της πρώτης τάξης. Η ύλη της α' τάξης ολοκληρώνεται στο γ' βιβλίο αφού συμπεριλάβει και κάποιο μέρος της ύλης της β' τάξης. Η ύλη της Γ' Γυμνασίου εμφανίζεται στο τέταρτο βιβλίο. Επειδή, όμως το Γυμνάσιο πρέπει μέχρι ένα βαθμό να έχει τη δική του αυτοτελή ύλη μια και είναι αυτοτελές σχολείο η περίπτωση της σειράς αυτής δεν καλύπτει αυτή την ανάγκη.

6. Στα βιβλία 5 και 6 τα κείμενα αναπτύσσονται πολύ για να φτάσουν στο βιβλίο 6 να είναι φοβερά μακροσκελή π.χ στο βιβλίο 6 το κεφάλαιο για τη ζωή στον ποταμό MISSISSIPPI (του MARK TWAIN) αναπτύσσεται σε 14 σελίδες.

Μετά από τις παραπάνω διαπιστώσεις για τη συγκεκριμένη σειρά του ENGLISH ALFA, προτείνουν στο Τμήμα την απόρριψή της.

3. ALL RIGHT (Εκδ. THE ENGLISH SCHOOL BOOK CO.LTD)

Καινούργια σειρά στην Ελληνική αγορά αλλά πρωτοκυκλοφόρησε στη Σουηδία το 1978.

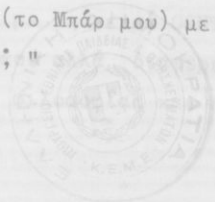
Η σειρά αυτή έχει προφανώς διαφοροποιηθεί και προσαρμοστεί για την Ελληνική αγορά από τον παραπάνω εκδοτικό οίκο. Τυπώνεται στην Ελλάδα.

Οι παρατηρήσεις μου για τη σειρά αυτή είναι:

1. Τα τρία βιβλία της σειράς τα οποία η Επιτροπή προτείνει για χρήση των μαθητών Γυμνασίου απευθύνονται σε ενήλικες. Τα πρόσωπα, οι ήρωές τους είναι υπάλληλοι μιας διεθνούς Εταιρείας και τα ενδιαφέροντά τους συνδέονται με τις διεθνείς σχέσεις της Εταιρείας αυτής.
2. Προφανώς η σειρά έχει χρησιμοποιηθεί στη Σουηδία για ενήλικες επαγγελματίες ή και μετανάστες.
3. Τα θέματα των βιβλίων αφορούν ενήλικες και συνεπώς δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με τα ενδιαφέροντα του Ελληνόπουλου των 12,13 ή και 14 χρόνων.

Ενδεικτικά αναφέρουν μερικά:

- Πάρτυ γνωριμίας, τάξη Νυχτερινού Σχολείου (για επαγγελματίες). Οι μαθητές εδώ είναι ταξιδιωτικοί πράκτορες, συνταξιούχοι, πωλητές, μηχανικοί αυτοκινήτων κλπ. ή "Επαγγελματικά ταξίδια, αφίξεις, αναχωρήσεις σε αεροδρόμια" ή ακόμη θέματα όπως "MY PUB" (το Μπάρ μου) με ερωτήσεις όπως: "Ποιό είναι το αγαπημένο σας ποτό; "

Μερικά ακόμη από τα θέματα των βιβλίων είναι:

- "Θα βγούμε απόψε; ", "Ο MARCO, ο Ιταλός σερβιτόρος", "Φάχνοντας για διαμέρισμα"
- "Μπορεί η ηλιακή ενέργεια να μας λύσει το πρόβλημα της κρίσης του πετρελαίου; "
- "Αιτήσεις για πρόσληψη σε δουλειά" ή ακόμη μερικά, "επίπεδο ζωής και κόστος ζωής", "Αδυνάτισμα" κλπ.

4. Τα βιβλία του καθηγητή είναι τυποποιημένα και χαρακτηρίζονται από στερεότυπες οδηγίες για όλα τα μαθήματα. Ουσιαστικά δε βοηθάνε το καθηγητή.
5. Ενώ η ύλη είναι καλά οργανωμένη και στη διάταξη της έχει χαρακτηρι-στικά σύγχρονης διδακτικής δεν καλύπτει το αναλυτικό πρόγραμμα των τριών τάξεων του Γυμνασίου.
Προτείνω στο τμήμα την απόρριψη της σειράς αυτής ως ακατάλληλης για τους μαθητές του Γυμνασίου.

4. ENGLISH 2000 (Εκδόσεις ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ)

Απορίας άξιο είναι γιατί η Επιτροπή:

1. Εγκρίνει ένα και μοναδικό βιβλίο μιας σειράς που δεν έχει εκδοθεί ακόμη και μάλιστα για μαθητές της Α' Γυμνασίου.
2. Τουλάχιστο για το Γυμνάσιο, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη τριών βιβλίων.
3. Ποιές εγγυήσεις είχε η Επιτροπή ότι ο Εκδότης θα έχει έτοιμα τα υπόλοιπα βιβλία το Σεπτέμβριο του 1984 ώστε να συνεχίσουν οι μαθητές τη σειρά αυτή;
4. Γιατί η επιτροπή συνδέει το βιβλίο ENGLISH 2000 με τη σειρά CONTACT που είναι μεν και οι δυο του ίδιου εκδοτικού οίκου αλλά διαφορετικών συγγραφέων και επομένως διαφορετικής δομής, φιλοσοφίας και διδακτικής μεθόδου;

5. Σχολιάζει τα υπόλοιπα βιβλία της σειράς CONTACT ενώ αυτά είναι στον εγκεκριμένο κατάλογο απόθευσι, και συγχρόνως προτείνει το CONTACT 6 που υποβλήθηκε τώρα για συμπλήρωση της σειράς;

Για όλα τα παραπάνω περίεργα και άτοπα η πρότασή μου προς το τμήμα είναι η απόρριψη του βιβλίου ENGLISH 2000.

Ως προς τα υπόλοιπα μέρη του πρακτικού συμφωνώ με την απόφαση και το σκεπτικό της Επιτροπής και προτείνω την έγκρισή τους χωρίς καμία άλλη διαφοροποίηση.

Μετά την εισήγηση ο Σύμβουλος Φ. Βώρος λέγει τα εξής για την έγκριση των βιβλίων αγγλικής γλώσσας.

Στην εισήγηση του κ. Τριανταφύλλου παρατηρώ:

1. Συμφωνώ με την απόρριψη των δύο ξένων σειρών.

2. Φρονώ ότι διαφορετικά αξίζει να δούμε την περίπτωση: ENGLISH 2000. Είναι φανερό ότι για την Επιτροπή αυτό είναι καλύτερο από το αδελφό βιβλίο CONTACT I που το έχουμε εγκρίνει στο παρελθόν. Άρα έχουμε πρόσθετο λόγο να το εγκρίνουμε. Επιπλέον είναι έκδοση Ελληνική και δεν μας αφήνει αδιάφορους η διαφύλαξη συναλλάγματος της χώρας.

3. Για παραπλήσιο λόγο νομίζω σκόπιμο να εγκρίνουμε το CONTACT 6

που συμπληρώνει τη σειρά και είναι Ελληνικό.
— Για τα εγχειρίδια βοηθημάτων Ιαγγλικής η Επιτροπή Γενικά Γραμματείας
μελών του τμήματος ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Αριθμός βοηθημάτων πράξης

B. Εξέταση προτάσεων Επιτροπής:

Κύρια βοηθήματα

Λεξικά

Συμπληρωματικά βοηθήματα

Γ. Εξέταση απορρίψεων Επιτροπής

Δ. Πρόταση για την πράξη της Επιτροπής

A. Αριθμός Βοηθημάτων

Η Επιτροπή κρίσης με την πράξη της 7-7-83 προτείνει για το σχολ. έτος 1983-84 νέα βοηθήματα (διδασκτικές σειρές-σχολικά εγχειρίδια)

μαζί με όλα εκείνα που έχουν εγκριθεί για το σχολ. έτος 1982-83 σύμφωνα με τη Φ.2Π.22/2/Γ2/1397/5-8-82 απόφαση του κ. Υφυπουργού ΥΠΕΠΘ . Επομένως η Επιτροπή έκρινε μόνο τα βιβλία που υποβλήθηκαν για το 83-84 θεωρώντας δεδομένη την ύπαρξη των εγχειριδίων του σχολ. έτους 82-83.

Συγκεκριμένα α) οι διδακτικές σειρές - κύρια βοηθήματα είναι:

1. Για το Γυμνάσιο: Τρείς (3) από το σχολ. έτος 82-83 δηλ. CAPELLE-LA FRANCE EN DIRECT, METHODE ORANGE, ALOUETTE, με τη προσθήκη τριών (3) CARTES SUR TABLE- ARCHIPEL SANS FRONTIERES I, ειδικές για περιπτώσεις μαθητών από 15 ετών και πάνω που διδάσκονται τη γλώσσα για πρώτη φορά στα Εσπερινά Γυμνάσια. Σημ: Η σειρά CARTES SUR TABLE έχει εγκριθεί από το σχολ. έτος 1982-83 για το Λύκειο.

2. Για το Λύκειο: έξι (6) για την Ατάξη Λυκείου δηλ. τρείς (3) από το σχολ. έτος 82-83 και οι υπόλοιπες που αναφέρονται παραπάνω για τους μαθητές που διδάσκονται για πρώτη φορά τα Γαλλικά στο Λύκειο.

Β) Τα συμπληρωματικά βοηθήματα-αναγνώσματα είναι:

1. τρία (3) λεξικά (το ένα έχει εγκριθεί από το σχ. έτος 82-83).

2. Τριάντα τρία (3) συμπλ. βοηθήματα και αναγνώσματα (τα 26 έχουν εγκριθεί από το σχ. έτος 82-83).

Β. Εξέταση προτάσεως Επιτροπής για τα νέα βοηθήματα και για το σχολ. έτος 83-84

α. Διδακτικές σειρές-κύρια βοηθήματα

1. SANS FRONTIERES (I)

Πρόλογο που το πρακτικό της Επιτροπής κρίσης, είναι ενημερωτικό για την ωφελιμότητα της μεθόδου, έχουμε τη γνώμη πως η παραπάνω διδακτική πείρα παρουσιάζει αρκετά μειονεκτήματα:

1.1. Διδακτικές αρχές της σειράς: Στον πρόλογο του βιβλίου για τον καθηγητή, οι συγγραφείς αναφέρουν πως επιδιώκουν ένα συνδυασμό στρουκτουραλιστικής-δομικής) θεωρίας για τη γλώσσα και της λειτουργ-

γικής με βάση μια παιδαγωγική αρχή του μέσου όρου (JUSTE MILIEU) Είναι σαφές πως πρόθεση των συγγραφέων ήταν ο συνδυασμός των τυχόν πλεονεκτημάτων από τις δύο θεωρίες και η εφαρμογή τους σ'ένα βιβλίο. Δηλ. από τη δομική θεωρία της γλώσσας και τις ανάλογες μεθόδους, δανεζίστηκαν: την ακρίβεια στην πορεία της Ύλης και του διδασκτικού αντικειμένου, την εξελικτική πορεία των δυσκολιών και την απομνημονευτική διδασκαλία της γλώσσας, όπως επίσης το ρόλο της επανάληψης, του καθορισμένου μοντέλου στην εκμάθηση της γλώσσας (Εισαγωγή σελ. 6, Βιβλίο του δασκάλου).

Ενώ από την παραπάνω θεωρία αναφέρονται τα κατά την άποψη των συγγραφέων, πλεονεκτήματα από τη λειτουργική θεωρία και την επικοινωνιακή προσέγγιση δεν αναφέρεται τί, ακριβώς υιοθετείται, αλλά μόνο υπάρχει μια πρόχειρη κριτική για τις ανάγκες που τη δημιουργήσαν.

Στόχος μας δεν είναι εδώ η αναφορά στα πολλά πλεονεκτήματα της επικοινωνιακής προσέγγισης, θέμα που έχει απασχολήσει όλους τους ειδικούς, εδώ και δύο δεκαετίες σχεδόν και πόν υπήρξε το αντικείμενο πολλών ερευνών για τη διδασκαλία της Ε.Γ καθώς και ο σκοπός κάθε σοβαρής συλλογικής προσπάθειας για τη βοήθεια του μαθητή. Στόχος μας είναι πολύ διεξοδικά και στον περιορισμένο χώρο αυτού του σημειώματος, να εντοπίσουμε τα σημεία ασάφειας, αντίφασης και ανακολουθίας με τις καθορισμένες προδιαγραφές για τη συγγραφή βιβλίων σύμφωνα με τις νέες διδακτικές αρχές.

1. Τα πλεονεκτήματα που αποδίδονται στη δομική θεωρία και που αναφέρθηκαν παραπάνω (σελ. 6) αποτέλεσαν τις βασικές αιτίες απομνημόνευσης των αντίστοιχων διδακτικών σειρών και τους λόγους αναζήτησης άλλων στόχων για τη διδασκαλία της Ε.Γ (λειτουργική θεωρία).

2. Οι χαρακτηρισμοί που αποδίδονται στην επικοινωνιακή προσέγγιση της γλώσσας είναι εξαιρετικά πρόχειροι, χωρίς ενδεικτικά σημεία κατανόησης τουλάχιστον της αναγκαιότητάς της (σελ. 6)

3. Ο συνδυασμός των πλεονεκτημάτων από τις δύο θεωρίες που οι συγγραφείς υπόσχονται δεν είναι εμφανής, αλλά αντίθετα μόνο με την έκθεση των πλεονεκτημάτων της μιας θεωρίας και την κριτική της άλλης, θεωρητικά αποδοκιμάζεται μόνο η δομική θεωρία και οι αρχές των αντίστοιχων μεθόδων με ανάλογες συνέπειες στην κατανομή του γλωσσικού υλικού.

4. Η παράληψη ορισμένων τουλάχιστον από τα πλεονεκτήματα της επι-

κοινωνίας και της αντίστοιχης θεωρίας δημιουργούν πολλές υποψίες για την αποδοχή των συγγραφέων διδακτικών αρχών αναγνωρισμένων από τη σύγχρονη διδακτική.

I.2 Μαθητικό κοινό της σειράς-θέματα:

Η σειρά απευθύνεται σε μαθητές από 15 ετών και πάνω που δεν έχουν διδαχθεί πριν τη γλώσσα.

Αν και από τους συγγραφείς υπάρχει πρόθεση προσέγγισης των ενδιαφερόντων αυτής της ηλικίας πολλές φορές η θεματική του βιβλίου φαίνεται να αφορά ένα απαιτητικό μαθητικό κοινό με πολύ γενικά ενδιαφέροντα, έξω από την καθημερινή αναγκαιότητα (θεματική των οπτικο-ακουστικών μεθόδων).

I.3 Γαλλική γλώσσα της σειράς:

Οι προθέσεις των συγγραφέων είναι (βλ. βιβλίο δασκάλου σελ. 9) τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο η γαλλική γλώσσα να είναι καθημερινή και αυθεντική. Εν τούτοις με το στόχο που θέτουν (σελ. 9) δηλ. "γλώσσα να λειτουργεί σ' ένα γαλλόφωνο περιβάλλον και σε διεθ. πολλές φορές, επιλέγουν γλώσσα ειδική για ξένους και όχι αυθεντική, πράγμα που αποτελεί ακόμα ένα στοιχείο αποδοχής παλαιότερων διδακτικών αρχών. Επιλέον η αυθεντικότητα της γλώσσας αν και επιδιώκεται σε πολλά συμπληρωματικά κείμενα δεν ικανοποιεί τις προϋποθέσεις που χαρακτηρίζουν τον αυθεντικό προφορικό ή γραπτό λόγο καθημερινής χρησιμότητας.

I.4 Κατανομή του γλωσσικού υλικού:

Οι συγγραφείς κατανέμουν θεωρητικά το υλικό κάθε διδακτικής ενότητας ομόφωνα μεγλωσσικές πράξεις και περιστάσεις επικοινωνίας (βιβλίο του δασκάλου σελ. 12). Το μάθημα χωρίζεται σε πέντε ενότητες με χωριστά γλωσσικά αντικείμενα (πράξεις και περιστάσεις). Στο βιβλίο του μαθητή όμως οι διαχωρισμοί αυτοί δεν είναι καθαροί. Ο καθηγητής πρέπει να καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια για να απομονώσει τις πράξεις και τις περιστάσεις επικοινωνίας και να εξασφαλίσει με δική του ασκήσεις το μαθητή σ' αυτές. Οι στόχοι επικοινωνίας δηλ. για το γλωσσικό υλικό είναι επιφανειακοί.

I.5. Γραμματική - ασκήσεις

Ο τρόπος παρουσίασης των γραμματικών φαινομένων και η εξάσκηση του μαθητή με αντίστοιχες ασκήσεις ακολουθεί παλαιότερες διδακτικές αρχές με τα χαρακτηριστικά της επανάληψης απομνημόνευσης, μηχανικότητας. (Δομική θεωρία). Τα φαινόμενα είναι απομονωμένα από τη λειτουργική τους χρησιμότητα στο χώρο (αρχές της *Φονδισυναριστικής* θεωρίας). Επομένως για τη γραμματική η σειρά ακολουθεί μόνο παλιότερες θεωρίες και φαίνεται πως οι συγγραφείς δεν έχουν υπολογίσει τους λόγους αποτυχίας αυτών των αρχών (βλ. βιβλίο ασκήσεων *EXERCICES INDIVIDUELS*). Οι πίνακες απομνημόνευσης των ρημάτων με τον τρόπο που παρουσιάζονται οδηγούν το μαθητή στη μηχανική *του μαθητή* μάθηση.

I.6 Αεξιλόγιο

Η παρουσίαση τουλεξιολόγιου ακολουθεί επίσης τις ίδιες αρχές μηχανικότητας και απομνημόνευσης. Οι σχετικές ασκήσεις είναι μονότονες και οι ειδικοί πίνακες εξυπηρετούν τις παραπάνω αρχές.

I.7 Εικονογράφηση

Η εναλλακτικότητα της εικονογράφησης, εξυπηρετεί θεωρητικά τους στόχους των συγγραφέων χωρίς να είναι σίγουρη η εξυπηρέτηση του μαθητή.

I.8 Αξιολόγηση των μαθητών Οι παλαιές διδακτικές αρχές χαρακτηρίζουν την αντιμετώπιση αυτού του σημαντικού προβλήματος. Εδώ επιπλέον οι αρχές της επικοινωνίας είναι ανύπαρκτες (θέμα αυτοαξιολόγησης).

I.9 Ρόλος καθηγητή-μαθητή Οι ρόλοι είναι ανάλογοι με εκείνους των μηχανικών διδακτικών σειρών. Ο καθηγητής επιπλέον με πολλή προσοχή καλείται να απομονώσει τα στοιχεία της επικοινωνιακής προσέγγισης χωρίς να τον βοηθά το βιβλίο. Ο μαθητής δε, καλείται μόνο να επαναλάβει, να απομνημονεύσει χωρίς με τις αντίστοιχες δραστηριότητες να συμμετέχει να δημιουργεί, να αυτοαξιολογείται.

I.10 Διδακτική πορεία Είναι επίσης η ίδια με όλες τις μηχανικές μεθόδους.

I.II Υλικό της σειράς: Εκτός από το βιβλίο του καθηγητή δίνονται 20 αφίσες τοίχου μαυρόασπρες, κασέτες ή 6 μαγνητοταινίες.

I.I2. Κόστος της σειράς: Βιβλίο μαθητή 675 δρχ. Βιβλίο καθηγητή 720 δρχ. Ασκήσεις 279 δρχ. Υλικό: Δεν έχει δοθεί επίσημα η τιμή.

Κατά συνέπεια:

Για όλους τους παραπάνω λόγους που εδραιώνουν τη σχέση της σειράς με παλαιότερες αρχές που ήδη η επιστημονική έρευνα έχει απορρίψει την ύπαρξη και άλλων σειρών όμοιων παιδαγωγικών αρχών που η σχετική απόφαση εμποδίζει την εκ νέου εξέτασή τους, το υψηλό κόστος της σειράς τη διαφορά των παιδαγωγικών στόχων της σειράς από τις ανάγκες των μαθητών που απευθύνεται προτείνουμε:

Το τμήμα Μ.Ε να μην αποδεχθεί την πρόταση της επιτροπής σχετικά με τη νέα διδ. σειρά.

SANS FRONTIERES>(1):

2. ARCHIPEL: Το πρακτικό της Επιτροπής είναι ενημερωτικό για τις αρχές και τον τρόπο αντιμετώπισης των διδακτικών προβλημάτων από τη σειρά. Με τη γνώμη πως η διδακτική σειρά περιέχει δυνατότητες εξυπηρέτησης της προσέγγισης του μαθητή στη διαδικασία της επικοινωνίας και παρουσιάζεται σε βασικά σημεία συνεπής στις νέες διδακτικές αρχές, συμφωνούμε με την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη σειρά ARCHIPEL.

β. Λεξικά

Για το σχολικό έτος 83-84 η Επιτροπή κρίσης προτείνει το λεξικό "DICTIONNAIRE DU FRANCAIS FACILE" και LE NOUVEAU BESCHERELE L'ART DE L'ORTHOGRAPHIE.

Συμφωνούμε με την πρόταση της Επιτροπής για την προαιρετική χρήση των παραπάνω λεξικών (βλ. πρακτικό σελ. 5-7).

γ. Συμπληρωματικά βοηθήματα

(προαιρετικής χρήσης)

I. " C'EST FACILE A DIRE (HATIER): Συμφωνούμε με την πρόταση της Επιτροπής (βλ. πρακτικό σελ. 7).

2. JE ME PREPARE AU CERTIFICAT (J.DIDON - V.CAPELLAS).

Με τη συνεπή πρόθεση των συγγραφέων να εξυπηρετηθούν οι ειδικοί στόχοι των εξετάσεων για το δίπλωμα CERTIFICAT, το βιβλίο αποβλέπει σε περιγραφικές και όχι λειτουργικές δραστηριότητες του μαθητή σε σχέση με τη γλώσσα. Συγκεκριμένα: Κατανόηση κειμένων με ανάλογες ασκήσεις καθώς και ασκήσεις γραμματικής και συντακτικού μέσα σ'ένα παλιό μοντέλο εξετάσεων που οι νέες διδακτικές αρχές επιβάλλουν να ανανεωθεί ακριβώς γιατί οι έντιμες προσπάθειες των Ελλήνων συγγραφέων να το εξυπηρετήσουν έρχονται σε αντίθεση με τους διδακτικούς στόχους που στην εποχή μας έχουν τεθεί διεθνώς για τη γλώσσα στη Μ.Ε. (Στόχοι επιμόρφωσης, εισηγήσεις KEME για αλλαγή εξετάσεων, προδιαγραφής συγγραφής διδ. βιβλίων γαλλικής).

Παρά τη διαφοροποίηση του βιβλίου με τη σύγχρονη μεθοδολογία ακριβώς για την εξυπηρέτηση ενός παλιού μοντέλου εξετάσεων, συμφωνούμε με την πρόταση της Επιτροπής για προαιρετική χρήση του βιβλίου, (πρακτ. σελ. α) μέχρι τη μελλοντική απαραίτητη αλλαγή του τρόπου εξετάσεων, στα αντίστοιχα διπλώματα (CERTIFICAT κ.ά.).

3. "Για τα βοηθήματα "LE TEMPS DES OTAGES, και PASSAGE A L'ECRIT⁽²⁾ συμφωνούμε με την πρόταση της Επιτροπής (πρακτ. σελ. ΙΟ, ΙΙ).

Γ. Απορρίψεις βοηθημάτων για το σχ. έτος 83-84

Η επιτροπή δεν προτείνει από τα βοηθήματα που υποβλήθηκαν:

α) Τρία (3) συμπληρωματικά βοηθήματα, τα παρακάτω PASSAGE A L'ECRIT I, CAHIER DE L'ÉLÈVE ORAL. NIVEAU I και ORTHOGRAPHE FONCTIONNELLE. Συμφωνούμε με τους λόγους απόρριψης (βλ. πρακτικό σελ. Ι3, Ι4) της Επιτροπής.

β) Έντεκα (ΙΙ) συμπληρωματικά αναγνώσματα.

Επίσης συμφωνούμε με τους λόγους απόρριψης (βλ. πρακτικό σελ. Ι5).

Δ. Πρόταση για τη πράξη της Επιτροπής κρίσης ελευθέρων βοηθημάτων (Φ.2ΙΙ 25/Β/Γ2/Ι8Ι6)

Για όλους τους παραπάνω λόγους προτείνουμε στο τμήμα Μ.Ε:

Να εγκρίνει τις προτάσεις που αναφέρονται στην παραπάνω πράξη της Επιτροπής κρίσης εκτός από την πρόταση που αφορά το κύριο βοήθημα (διδ. σειρά) SANS FRONTIERES I.

Μετά τις παραπάνω εισηγήσεις των: Τρ. Τριανταφύλλου και διδ. Γκούμα,
1. - Για τα ελεύθερα βοηθήματα Αγγλικής Γλώσσας -
Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

Αποφασίζει ομόφωνα :

Εγκρίνει την πράξη της Επιτροπής Κρίσεως για τα ελεύθερα βοηθήματα Αγγλικής Γλώσσας εκτός από τις σειρές: ENGLISH ALFA και ALL RIGHT τις οποίες απορρίπτει, σύμφωνα με την αιτιολογία που υπάρχει στην εισήγηση του Τρ. Τριανταφύλλου.

2. - Για τα ελεύθερα βοηθήματα της Γαλλικής Γλώσσας -

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,
αποφασίζει ομόφωνα:

Εγκρίνει την πράξη της Επιτροπής κρίσεως για τα ελεύθερα βοηθήματα Γαλλικής Γλώσσας εκτός από το κύριο βοήθημα- διδακτική σειρά SANS FRONTIERES I, σύμφωνα με την αιτιολογία που υπάρχει στην εισήγηση της Ευθυμίας Γκούμα.

Θέμα 3ο: Α.Π. και ανάθεση συγγραφής διδακτικού βιβλίου Οικιακής Οικονομίας.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος και εισηγητής για το θέμα αυτό Φ.

Κακριδής λέγει:

" Με δική μας πρόταση και απόφαση του Υπουργού συνέρχεται από καιρό μια επιτροπή για την ανανέωση του μαθήματος των οικολογικών. Τώρα η Κυρία Κασσιμάτη, που είναι Πρόεδρος της Επιτροπής και σύνδεσμος του ΚΕΜΕ μου ανακοινώνει ότι η Επιτροπή, προχωρώντας και πέρα από την εντολή της έχει ξεκινήσει μια συγγραφή διδ. βιβλίου για τη Α' Γυμν. και παρακαλεί να εγκρίνουμε τη σχετική ανάθεση. Της είπα βέβαια ότι πρέπει να προηγηθεί η έγκριση του Α.Π. αλλ

απάντησε ότι το Α.Π συνδέεται με τα Α.Π των άλλων τάξεων και δεν μπορεί να κατατεθεί παρά μαζί με αυτά, αργότερα, τέλος Ιουλίου"

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

Αποφασίζει ομόφωνα :

Αναβάλλει τη συζήτηση του θέματος ως τη στιγμή που η Επιτροπή θα καταθέσει και αναλυτικό πρόγραμμα.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφασίζει ομόφωνα :

Κάνει δεκτή τη παραπάνω εισήγηση.

Ο εισηγητής του θέματος Στ. Παπασημακάπουλος λέγει τα εξής:

Επειδή κατά τη συγγραφή του βιβλίου Φυσικής Γ' Λυκείου κρίθηκε αναγκαία η φωτογράφιση μερικών πειραματικών διατάξεων, εισηγούμαι στο τμήμα την καλλιτεχνική ανάθεση των φωτογραφιών αυτών στη φωτογράφο Σμαράγδα Ιωαννάτου. Κάθε φωτογραφία θα εκτιμηθεί σε δρχ. 1.500 ανεξάρτητα από το μέγεθός της. Η Επιτροπή παραλαβής των φωτογραφιών θα αποτελείται από τους: Π. Κόκκοτα, Ζάχο και Μουσταφέλλο.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφασίζει αμόφωνα:

Κάνει δεκτή την παραπάνω εισήγηση.

Επίσης η κ. Ευθυμίου, με την οποία επικοινωνώσα, μου είπε ότι συμφωνεί σε πολλές παρατηρήσεις των δύο άλλων μελών και η οποία "λόγω απουσίας" δε συνυπέγραψε το πρακτικό. Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

Κάνει δεκτή την παραπάνω εισήγηση.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η ΣΕΑΜΕ Καβά-
λας, με το αριθμ. πρωτ. 147/83 έγγραφό της, που μας υποβλήθηκε με τηλε-
γράφημα (επισυνάπτεται), διαβιβάζει αίτημα θεολόγων της περιοχής να
λειτουργήσει τμήμα θεολόγων στη ΣΕΑΜΕ Καβάλας για το 1983-4. Νομίζω
ότι η γνωμοδότησή μας πρέπει να είναι αρνητική, επειδή:

α) Σε προηγούμενη πράξη μας, εκτιμώντας όλα τα σχετικά δεδομένα,
αυξήσαμε τον αριθμό των θεολόγων που θα φοιτήσουν σε ορισμένες ΣΕΑΜΕ,
επειδή σε άλλες δεν κρίθηκε σκόπιμο να λειτουργήσουν τμήματα θεολόγων.
Έτσι, αναλογικά, ο κλάδος των θεολόγων πήρε τις θέσεις που του αναλο-
γούσαν και κάθε νέα αύξηση του συνολικού αριθμού τους θα προκαλέσει
εύλογα αιτήματα όλων των άλλων κλάδων.

β) Δεν είναι μόνο οι θεολόγοι, αλλά και οι καθηγητές Αγγλικής,
Γαλλικής και Φυσικής Αγωγής που υποχρεώνονται να φοιτήσουν σε ορισμέ-
νες μόνο ΣΕΑΜΕ. Αυτό έγινε για τρεις λόγους:

1) Λόγος οικονομικός. Δεν μπορούμε να εισηγηθούμε στο Υπουργείο
δημιουργία και λειτουργία τμημάτων ΣΕΑΜΕ με δυναμικό 1 έως 5 σπουδαστές
(όπως έγινε πέρυσι με τους θεολόγους της ΣΕΑΜΕ Καβάλας). Το κόστος είν-
αι πολύ υψηλό.

2) Λόγοι εξεύρεσης κατάλληλου διδακτικού προσωπικού των ειδικοτήτων
αυτών για ΣΕΑΜΕ που στην έδρα τους δεν εδρεύουν αντίστοιχα ΑΕΙ.

3) Δεν πιστεύουμε στην αποδοτική λειτουργία τμημάτων ΣΕΑΜΕ όταν το
σύνολο του διδακτικού προσωπικού μαθημάτων ειδικοτήτας μεταφέρεται από
αποστάσεις εκατοντάδων χιλιομέτρων. Πέρα από το υψηλότατο κόστος (1
διδασκτική ώρα μπορεί να στοιχίσει και 4.000 δρχ.), η λειτουργία των τμη-
μάτων αυτών επηρεάζεται από καιρικές συνθήκες, από κάθε φύσεως διαταρα-
χές της συγκοινωνίας κτλ.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφασίζει ομόφωνα: Να διαβιβάσει
το τηλεγράφημα και την απάντηση του Ηλ. Σπυρόπουλου στη Δ/νση Εφαρμογής
Προγραμμάτων ΣΕΑΠ του Υπουργείου Παιδείας.

./.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.-

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

υπόμνημα - για ~~ήμερα~~ ~~απόγευμα~~ (και ~~ή~~ ~~έχει~~)

15.7.83 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

1933 AG-PAR 217161 ATH 2557 ΚΑΒΑΛΑ 23 130/127 7 1410 Ενδείξεις
Ενδεικτική
Ενδεικτική

ΚΕΜΕ ΜΕΤΕΓΡΑΦΗ ΤΗΛΕΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΚΑΒΑΛΑ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΡΙΘΜΟΣ 3791
15-7-83

ΧΡΟΝΙΑ 1902-03 ΔΕΙΤΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΟΛΟΓΩΝ ΜΕ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΕΛΟΣ ΙΑ ΑΕΠ ΓΙΑ 1903-04 ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ

ΓΟΙ ΤΗΣ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΝΑ ΦΟΙΤΗΣΟΥΝ ΣΤΗ ΣΕΛΜΕ ΘΕΣΣΟΝΙΚΗΣ

ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ 2 ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΑΣ ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΜΕ ΠΑΡΑΚΑΝΩΝ 12 ΘΕΟΛΟΓΩΝ

ΚΑΒΑΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΗΣ ΝΑ ΦΟΙΤΗΣΟΥΝ ΣΤΗ ΕΛΜΕ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΝ ΔΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ

Α. ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΜΟΝΟΕΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙ ΚΛΑΥΣΕΙ ΠΛΗΡΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

13-80

ΝΕ ΞΕΤΑΖΕΤΕ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΥΛΕΙΨΤΕ ΑΠΟΒΑΛΕΤΕ

ΙΑΣ ΣΤΗ ΣΕΛΜΕ ΚΑΒΑΛΑΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ~~ΘΕΟΛΟΓΩΝ~~ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΙΖΟΥΜΕ ΟΤΙ

ΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ~~ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ~~

ΣΕΛΜΕ ΟΠΟΥ ΦΟΙΤΗΣΑΝ 10 ΘΕΟΛΟΓΟΙ Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΕΛΜΕ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΚΑΡΩΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Π Ρ Α Ξ Η 67/ 1983

Σήμερα 17 Αυγούστου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο το Φ. Κακριδίη, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βάρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου. Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι : Δ. Σακκάς, Δ. Τομπαζίδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορόδλης, Ειδικός Σύμβουλος, γιατί είχαν κανονική άδεια, και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής, γιατί είχε άλλη απασχόληση.

Έλαβε μέρος στη συνεδρίαση για τη συζήτηση του 1ου θέματος και η ειδική επιστήμονας στο ΚΕΜΕ Κυριακή Κασιμάτη.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

1. Θέματα Οικιακής Οικονομίας

- (α) Έγκριση αποφ. Επιτροπής Κρίσεως Ελευθ. βοηθημάτων Β' και Γ' Γυμνασίου
 - (β) Έγκριση Α.Π. Γυμνασίου (έκθεση Επιτροπής Οικ. Οικ. .).
 - (γ) Ανάθεση συγγρ. βιβλίου Οικ. Οικ. Α' Γυμνασίου. (Εισηγήση Επιτροπής Οικ. Οικ. .).
- Εισηγητές: Κ. Φούσκας, Φ. Κακριδής, Κυρ. Κασιμάτη.

2. Κρίση βιβλίου Πολιτικής Οικονομίας Γ' Λυκείου (Δ', Ε' Δέσμης).
Εισηγητής: Στ. Παπασημαδόπουλος.
3. Διδακτικό βιβλίο του μαθήματος "Αρχές Λειτουργίας Γραφείου".
Εισηγητής : Φ. Κακριδής.

Στην αρχή της συνεδρίας διαπιστώνεται η απαρτία του Τμήματος, επικυρώνεται το Πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίας και στη συνέχεια αρχίζει η εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Θ Ε Μ Α 1ο :

Ο Πρόεδρος λέγει ότι η έγκριση της απόφασης της Επιτροπής Κρίσης ελευθέρων βοηθημάτων για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας δεν μπορεί να γίνει, γιατί δεν έφτασε ακόμα το Πρακτικό.

Στη συνέχεια η κυρία Κ. Κασιμάτη Εισηγείται το Α.Π. που προτείνει η μεγάλη Επιτροπή για την Οικιακή Οικονομία.

Είναι το ακόλουθο.

Ι ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εισαγωγή.

Η μεγάλη οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη που χαρακτηρίζει την εποχή μας έφερε το άτομο αντιμέτωπο με μία νέα πραγματικότητα. Παραδοσιακές συνήθειες στον τρόπο ζωής εγκαταλείπονται και άλλες καινούργιες παίρνουν τη θέση τους. Η θέση του ατόμου στο στενότερο οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον έχει μεταβληθεί. Οι κοινωνικές αξίες αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις νέες συνθήκες ζωής. Αλλαγές έχουν παρατηρηθεί ακόμη και στο φυσικό περιβάλλον. Με την τεχνολογία ο άνθρωπος κυριάρχησε σε εκπληκτικό βαθμό πάνω του. Αυτή η κυριαρχία όμως δημιούργησε μία διαφορετική σχέση του ανθρώπου προς τη φύση και μία ανάγκη να ενδιαφερθεί ο ίδιος για τη διαφύλαξή της. Τις πρακτικές αυτές πλευρές της ζωής, όπως διαμορφώνονται κάτω από τις νέες συνθήκες, έρχεται να καλύψει το σχολείο με το μάθημα της οικιακής οικονομίας που ορίζεται ως "η επιστήμη που αξιοποιεί, αναπτύσσει και οργανώνει τις ανθρώπινες ικανότητες και τα υλικά αγαθά για την παρούσα και μελλοντική ευσυμμερία του ατόμου, της οικογένειας, της Κοινότητας και των κοινωνικών ιδρυμάτων. Για το σκοπό αυτό γίνεται μελέτη και έρευνα στις επιστήμες και τέχνες που αναφέρονται σ' όλους τους τομείς και τις αλληλεπιδράσεις της οικογενειακής ζωής με το φυσικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον του ανθρώπου."

Οι αλλαγές που παρατηρούνται στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον δίνουν στο περιεχόμενο του μαθήματος της οικιακής οικονομίας ένα δυναμικό χαρακτήρα.

Αυτό σημαίνει ότι χρειάζεται ανανέωση και αναπροσαρμογές το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ώστε να ανταποκρίνεται στις καινούργιες απαιτήσεις.--

Με τη συλλογιστική αυτό οι στόχοι διδασκαλίας του μαθήματος είναι δύο:

- (α) Η αξιοποίηση, ανάπτυξη και οργάνωση των ανθρώπινων ικανοτήτων. Δηλαδή θέματα που σχετίζονται (ή αναφέρονται) στην οικογένεια και την αγωγή του παιδιού, στην

κοινωνική αγωγή, στην αγωγή του καταναλωτή, στην αίσθητική, στην υγιεινή και ασφάλεια κ.ά.

- (β) Η αξιοποίηση, ανάπτυξη και οργάνωση των υλικών αγαθών και φυσικών πόρων. Δηλαδή θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και την προστασία του, την οργάνωση της εργασίας, τη διατροφή, τη διαχείριση και οικονομία.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών θα απαιτηθεί η διδασκαλία ενοτήτων υποχρεωτικών και κατ'επιλογή στα παραπάνω θέματα, ώστε να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους.

Το πρόγραμμα αφορά και τις τρεις τάξεις και οργανώθηκε με βάση τη δώρη διδασκαλία την εβδομάδα.

Στην πρώτη τάξη περιέχονται θέματα Γενικής Οικιακής Οικονομίας προσαρμοσμένα στην ηλικία των μαθητών δηλ. Ι2-Ι3 χρόνων. Πιο αναλυτικά: δίδονται οι γενικές ένότητες της οικιακής οικονομίας σύμφωνα με τους κλάδους της, τα επί μέρους κεφάλαια και οι υποδιαιρέσεις τους. Δίδονται ακόμη οι γενικοί στόχοι κάθε ένότητας.

2. Στα προγράμματα της Β και Γ' τάξης αναπτύσσονται οι κλάδοι της οικιακής οικονομίας και μοιράζονται στις δύο τάξεις. Έμφαση δίδεται στα θέματα: Οργάνωση, εθνική παράδοση και αγωγή του καταναλωτή.

Η μορφή που αναλύεται η ύλη είναι ίδια με αυτήν της Α' τάξης.

3. Η ύλη του περιεχομένου προγράμματος και των τριών τάξεων είναι περίπου χωρισμένη κατά μάθημα, όπου συνολικά μαθήματα (εβδομαδιαίες ώρες στο χρόνο) έχουν υπολογιστεί 56. Πάντως η ύλη που προσφέρεται είναι περισσότερη από όση θα απαιτούσαν οι 56 ώρες διδασκαλίας και έγινε έτσι με στόχο να δίδεται

η ευκαιρία στην καθηγήτρια, ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης της (περιοχή, συνθήκες διαβίωσης των μαθητών, κοινωνικό περιβάλλον, κλπ.) να κάνει επιλογή των θεμάτων που θα διδάξει, εφ' όσον το βιβλίο είναι μία πηγή πληροφοριών για περισσότερα θέματα.-

4. Σε κάθε κεφάλαιο θα δοθούν ξεχωριστά τα πρακτικά θέματα που μπορούν να απασχολήσουν τους μαθητές.-

Τα πρακτικά θέματα θα είναι κοινά και αρκετά για να επιλέγονται, προαιρετικά από τους μαθητές ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους.

Η Καθηγήτρια μπορεί να εποπτεύσει συγχρόνως και τρεις διαφορετικές ομάδες παιδιών που επιδίδονται σε διαφορετικές πρακτικές ασχολίες.-

Συστήνεται στην καθηγήτρια για την καλύτερη απόδοση των μαθητών της όταν παράλληλα με το θεωρητικό μέρος του μαθήματος ασκούνται τα παιδιά και σε πρακτικές εφαρμογές να χρησιμοποιεί συνεχώς το δώρο της διδασκαλίας της.

τη ενότητά του

Ετόχοι

ΑΙΟ I

ΟΜΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΝΙΑ

γνώριμιά με τον εαυτό του
 Η ιδιαιτερότητα του ατόμου
 Ανθρώπινες ανάγκες
 Αλλαγές που συνοδεύουν την ανάπτυξη
 του
 ως βλέπει τον εαυτό του
 ως τον βλέπουν οι άλλοι
 τομο και η οικογένεια
 Η ζωή στην οικογένεια
 Η κοινωνία μετά άλλα μέλη
 οήθεια στα μικρότερα σε ηλικία
 έλη.
 νάληψη ευθυνών
 ιλία
 τάση του ατόμου σε δυσκολίες
 συναισθηματικές και άλλες)

1. Η ανάπτυξη της πρόσω-
πικότητας
2. Η προαγωγή των διαπροσω-
πικών σχέσεων και της
κοινωνικής συμπεριφοράς
3. Η καλλιέργεια της έννοιας
της προσφοράς υπηρεσίας
στούς άλλους και της συ-
νέπειας στην ανάληψη
ευθυνών.

ΑΙΟ II

ΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

φυσικό περιβάλλον
 ακτηριστικά του. Η σημασία του
 τον άνθρωπο
 υνση
 ανση
 ρα αντιμετάπληξης
 ατοικία
 θέση της κατοικίας στο χώρο
 οργάνωση του ατομικού δωματίου
 νηση στο σπίτι

1. Παροχή γνώσεων για τις
υγιεινές συνθήκες δια-
βίωσης.
2. Η ανάπτυξη της έννοιας
της οργάνωσης στο χώρο
3. Η καλλιέργεια του σεβα-
σμού στις ανθρώπινες
ανάγκες

1. Περιβάλλον σπιτιού για άτομα με ειδικές ανάγκες.
2. Η υγιεινή της κατοικίας (αστική αγροτική) (φροντίδα, κλπ.)
3. Τό σπίτι του μέλλοντος

4. Η καλλιέργεια της ευθύνης και η παροχή γνώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος
5. Η καλλιέργεια δεξιοτήτων

ΜΑΘΗΜΑ III

ΕΡΩΤΗ

1. Διατροφή και Υγεία
2. Η ανάγκη καλής διατροφής
3. Οδηγός διατροφής
4. Σχέση διατροφής και βάρους
5. Παρασκευή τροφής-γευμάτων
6. Σκεύη-εργαλεία (πλεοενκλήματα-μειοενκλήματα)
7. Χρησιμοποίηση συνταγών
8. Πρόβοι παρασκευής γευμάτων
9. Οργάνωση της εργασίας και του χώρου δουλειάς
10. Πρόβοι συνεργασίας για την παρασκευή τροφών.

1. Παροχή γνώσεων διατροφικής και τροφογνωσίας.
2. Συμπεριφορά και υπευθυνότητα στην οργάνωση των γευμάτων.
3. Γνώσεις για τη σωστή χρήση των σκευών, συσκευών και εργαλείων.
4. Ασφάλεια στην κουζίνα.
5. Καλλιέργεια της συνεργασίας με τους άλλους.
6. Η ενθάρυνση στη λήψη αποφάσεων και λύση προβλημάτων

ΜΑΘΗΜΑ IV

ΕΡΩΤΗ

1. Εμφάνιση
2. Η προσωπική περιποίηση
3. Τό ντύσιμο και η προσωπικότητα του ατόμου
4. Συνήθειες ντυσίματος και υγεία

1. Η απόκτηση υγιεινών συνήθειών.
2. Η καλλιέργεια της ευπρέπειας στην εμφάνισή μας

3. Επιλογή Ένδυμάτων

1. Προγραμματισμός αναγκών
2. Κριτήρια επιλογής αγοράς ενδυμάτων
3. Συμπεριφορά στα μαγαζιά
4. Απαραίτητες γνώσεις γύρω από τα υφάσματα
5. Ετικέτες
6. Οροντίδα για τη διατήρηση των ενδυμάτων
7. Επιδιορθώσεις-μεταποιήσεις ενδυμάτων.

3. Παροχή γνώσεων στην ανάπτυξη κριτηρίων κατά την επιλογή των ενδυμάτων.
4. Γνώσεις για τη σωστή συμπεριφορά στην αγορά και στις συναλλαγές μας.
5. Παροχή γνώσεων για τη συντήρηση της ένδυμασίας και την αξιοποίηση των πηγών.
6. Καλλιέργεια ποιοτικών κριτηρίων στις αγορές μας.
7. Εισαγωγή στην έννοια του προγραμματισμού.

Ανάλυση ενότητας

Στόχοι

ΦΑΛΑΓΧΗ I

ΡΑΝΟΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Έννοια της οργάνωσης

1. Ορισμός

2. Διαδικασία οργάνωσης

3. Επιδράσεις στην οργάνωση

4. Σκοπός της οργάνωσης

ΛΗΥΗ αποφάσεων

1. Ανάγκες και επιθυμίες

2. Αξίες στόχοι και πρότυπα

3. Προβλήματα και λύσεις

Πηγές και οργάνωση τους

(RESOURCES)

1. Κοινωνικές (τά άτομα, η οικογένεια η Κοινότητα κλπ.)

2. Οικονομικές (χρήμα, χρόνος

3. Φυσικές (ατμόσφαιρα, νερό, έδαφος-δάση κλπ.).

4. Προοπτικές μετά το 2000

1. Η εισαγωγή στις βασικές έννοιες της διαχείρισης των πηγών που καθορίζει την ποιότητα της ζωής μας.

2. Η οργάνωση της σκέψης και η ανάπτυξη της ικανότητας για τη λήψη σωστών αποφάσεων που θα καθορίσουν τον τρόπον της ζωής μας.

3. Γνώσεις για την ανάλυση και αξιολόγηση των στόχων που θέτουμε στη ζωή μας.

ΦΑΛΑΓΧΗ II

ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Λειτουργικότητα και αισθητική του χώρου

1. Η διαρύθμιση των χώρων

2. Χώροι και αποθήκευση

3. Η διακόσμηση

4. Ο εξοπλισμός

Χρήση και ασφάλεια εγκαταστάσεων

1. Χρήση ηλεκτρισμού-ζεστού νερού

2. Συσκευές

3. Θέρμανση-ψύξη

4. Συντήρηση συσκευών

5. Μέτρα για την αποφυγή ατυχημάτων από τις ηλεκτρικές συσκευές.

1. Η δημιουργία άνετου και εύχρηστου περιβάλλοντος στο σπίτι.

2. Η ασφάλεια στο σπίτι.

3. Η οικονομία της ενέργειας

Αύλωση εννοτήτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΩΝ

Α. Τροφές καὶ θρεπτικά συστατικά

1. Ο ρόλος τῆς τροφῆς
2. Υδατάνθρακες
3. Λίπη
4. Πρωτεΐνες
5. Βιταμίνες
6. Ἀλατα καὶ νερό
7. Πῶς χρησιμοποιεῖται ὁ ὀργανισμός τις τροφές

Β. Τα τρόφιμα

1. Κρέας-ψάρι-κοτόπουλο
2. Γάλα-τυρὶ-γιαούρτι
3. Αυγὰ
4. Ὄρουτα-λαχανικά
5. Ψωμὶ-δημητριακά
6. Ὁσπρία
7. Λίπη-έλαια- γλυκά
8. Ποτά

Γ. Σχεδιασμός γευμάτων

1. Πρωτὶνὸ
2. Μεσημεριανὸ
3. Βραδυνὸ

(Κριτήρια ἐπιλογῆς παρασκευασμάτων ὀργάνωση ἐκδηλώσεων)

Δ. Συντήρηση-διατήρηση τροφίμων

1. Ἡ ἀνάγκη διατήρησης τῶν τροφίμων
2. Ἡ διατήρηση στὸ σπίτι
3. Ἡ συντήρηση στὴ βιομηχανία

Ε. Ἡ εξέλιξη τῆς διατροφῆς
στο μέλλον.

1. Ἀποκκτηση γνώσεων ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς διατροφῆς γιὰ τὴ σωστὴ ἀξιοποίηση τῶν τροφίμων γιὰ καλύτερη ἀνάπτυξη καὶ υγεία.

2. Καλλιέργεια κοινωνικῆς

3. Ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργασίας

4. Οικονομία μὲ σωστὴ ἀξιοποίηση τῶν πηγῶν.

5. Ἡ παράδοση καὶ ἡ υγεία

6. Ἡ διατήρηση τῆς παράδοσης

Ανάλυση ενοτήτων

Στόχοι

ΠΕΡΙΛΗΨΗ IV

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

1. Η Μόδα

2. Ιστορία της μόδας

3. Οι επιδράσεις της

4. Η εποχή μας

5. Η κοινωνική και ψυχολογική σημασία που έχει το ένδυμα για τον άνθρωπο.

6. Εφαρμογές

7. Επιλέγοντας το πατρόν

8. Επιλέγοντας το ύφασμα

9. Εργασία κατασκευής

10. Προετοιμασία

11. Ράπτική

1. Η γνώση πολιτιστικών

στοιχείων από την ιστορία της ενδυμασίας

2. Η σημασία της ενδυμασίας για τον άνθρωπο

3. Καλλιέργεια δεξιοτήτων.

Ανάλυση ενοτήτων

Στόχοι

ΛΛΑΙΟ Ι

ΑΤΟΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

- Να καταλάβει την ηλικία του
- Τα γνωρίσματα της εφηβείας
- Τρόπος αντιμετώπισης
- Τα πιστεύω του
- Καινούργιες σχέσεις
- Με την οικογένεια του
- Με το άλλο φύλο
- Στο κοινωνικό περιβάλλον του
- Προετοιμασία για το μέλλον
- Η αρχή της οικογένειας, ο γάμος
- Διαπροσωπικές σχέσεις
- Οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια
- Ατομικές ελευθερίες
- Αντιμετώπιση δυσκολιών στην οικογένεια.

- Η καινούργια ζωή αρχίζει
- Υπεύθυνοι γονείς
- Η ανάπτυξη του βρέφους
- Προσχολική ηλικία
- Σχολική ηλικία
- Τα μέσα της αγωγής
- Τα δικαιώματα του παιδιού

ΛΛΑΙΟ ΙΙ

ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

- Γύρω από τη σύλληψη και γέννηση
- Κληρονομικότητα (Μεσογειακή αναιμία)
- Παιδικά νοσήματα, κίνδυνοι και προφυλάξεις.
- Βλαπτικοί παράγοντες της Υγείας (Κάπνισμα-ναρκωτικά)
- Πως να βοηθήσει τον εαυτό του και

1. Η καλλιέργεια του χαρακτήρα και της αυτογνωσίας
2. Η ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και της κοινωνικής προσαρμογής.
3. Η καλλιέργεια της υπευθυνότητας στο γάμο και στη δημιουργία οικογένειας
4. Παροχή γνώσεων για την ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων.
5. Η παροχή γνώσεων για τη δια-καιδωγηση των παιδιών.

Ανάλυση ενοτήτων

ΜΑΘΗΤΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Το σύστημα αγοράς

1. Η έννοια της αγοράς
2. Διακρίση της κατανάλωσης
(διαρκή καταναλωτικά αγαθά)
3. Η διαμόρφωση των τιμών
καταναλωτής
1. Η ιεράρχηση αναγκών
2. Προγραμματισμός αγορών
3. Κριτήρια επιλογής των προϊόντων
4. Προτίμηση ελληνικών προϊόντων
(θετικές επιδράσεις)
5. Η υπερκατανάλωση και οι συνέπειες της για το άτομο και τη χώρα.

Επιδράσεις στην κατανάλωση

1. Διαφήμισεις
2. Τρόπος διάθεσης προϊόντων
3. Εκπτώσεις-προσφορές-ευκαιρίες

Προστασία καταναλωτή

1. Εμπειρίες από τον έξω κόσμο
2. Μέτρα προστασίας στην Ελλάδα
 - Κυβερνητικά
 - Ιδιωτικά
 - Αυτοπροστασία

1. Ενημέρωση στη σωστή διαχείριση των οικονομικών προβλημάτων.
2. Καλύτερη αξιοποίηση των αγαθών.
3. Ανάπτυξη κριτηρίων αγοράς αγαθών για καλύτερη ποιότητα ζωής
4. Θετική επίδραση του καταναλωτή στην οικονομία της χώρας.

ΜΕΡΟΣ IV

Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΠΟΥ ΖΟΥΜΕ ΚΑΙ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΑΣ

από την ιστορία μας

• Η αρχιτεκτονική μας

• Το έθιμο

• Τα διακοσμητικά μας

• Η λαϊκή μας τέχνη

• Τα υφεντά

• Τα κεντήματα

• Η φορεσιά και τα κοσμήματά μας

• Διατήρηση της κληρονομίας μας

(εφαρμογές)

I. Η γνώση της πολιτιστικής
μας κληρονομιάς και έμφα-
ση στη συνέχιση της παρά-
δοσης.

Ο Εισηγητής κ. Φούσκας λέγει :

Πολύ χαίρομαι που η Ηγεσία του ΥΠΕΠΘ συγκρότησε ειδική Ο.Ε. με σκοπό την επίλυση σοβαρών προβλημάτων του μαθήματος της Οικ. Οικονομίας, τα οποία πολλές φορές ως τώρα επισήμανε το Τμήμα μας και για τα οποία πρότεινε λύσεις ή μεθόδευσε διαδικασία επιλύσεως (πράξεις Τμήματος Μ.Ε. 71/27-9-82, 81/3-11-82, 6/19-1-83, 9/28-1-83, 10/31-1-83 κ.ά.).

Η επαναφορά του θέματος που γίνεται με την "έκθεση" της Ο.Ε., η οποία κοινοποιήθηκε και σε μένα στις 10-8-1983, μου δίνει την ευκαιρία να διατυπώσω τις σκέψεις μου, κρίνοντας το σκεπτικό και τη διάρθρωση των προτάσεων της Ο.Ε. με κάθε καλή διάθεση και με ανησυχία για τη βελτίωση του μαθήματος.

Α. Το προτεινόμενο "νέο" Α.Π.

1) Γενικά θεωρώντας το σχέδιο του "νέου" Α.Π. διαπιστώνω ότι και αυτό πάσχει σε πολλά του σημεία από το σύνδρομο του "επιστημονισμού" αφού συχνά ενασμενίζεται στη θεωρητική θεμελίωση απόψεων και δεν αποφεύγει να ασχολείται με τη πρακτική άσκηση δεξιοτήτων. Μια τέτοια επιμέλεια όσο πρέπει στην πρακτική άσκηση του μαθήματος από το θεώρημα του σχεδιαζόμενου μορφωτικού αγαθού του μαθήματος από το "νέο" Α.Π. αν δεν το καθιστά ανεδαφικό, οπωσδήποτε μειώνει την αξία του ως πρακτικού μαθήματος ζωής. Η γνώμη μου είναι ότι το νέο Α.Π. πρέπει να αποκτήσει τη μορφή πρακτικών οδηγιών, για να αποβεί πραγματικά χρήσιμο στη ζωή των μαθητών.

2) Το 60% περίπου της προτεινόμενης ύλης από το "νέο" Α.Π. το βρίσκει κανείς και στο ισχύον Α.Π. Αυτό δεν το σημειώνω ως μειονέκτημα, αλλά επισημαίνω το γεγονός, για να φανεί πόσο νέο είναι το προτεινόμενο Α.Π.

3) Το σχέδιο του "νέου" Α.Π. υπεισέρχεται στην ύλη άλλων μαθημάτων. Παραδείγματα: Στη σελ. 5 του σχεδίου, το κεφάλαιο Ι "Το άτομο στην κοινωνία" διδάσκεται ήδη στα μαθήματα Αγωγή του Πολίτη, Κοινωνιολογία, Θρησκευτικά, Φιλοσοφία κ.ά. Στη σελ. 11, το κεφάλαιο Ι "Το άτομο κατά την εφηβεία" διδάσκεται στην Ψυχολογία και στα Θρησκευτικά. Το κεφάλαιο ΙΙ στην ίδια σελίδα "Για μια καλύτερη υγεία του ατόμου" διδάσκεται στην Υγιεινή. Νομίζω ότι η ύλη αυτή πρέπει να αφαιρεθεί από την Οικ. Οικονομία και να παραμείνει στα

μαθήματα που ανήκει οργανικά και στα οποία οι διδάσκοντες είναι αρμοδιότεροι να τη διδάξουν. Αν κάνουμε την Οικ. Οικονομία "παν-δέκτη σπουδών", υπογράφουμε την καταδίκη του μαθήματος.

4) Το " νέο " Α.Π. σχεδιάστηκε για δώρη διδασκαλία, ενώ το μάθημα διδάσκεται 1 ώρα την εβδομάδα και ενώ και η υπουργική εντολή ήταν για μονόωρο μάθημα. Αυτή η ασυμφωνία είναι απογορευτική για την αποδοχή του προτεινόμενου Α.Π. Ή το Α.Π. θα συρρικνωθεί ή η απόφαση για το πόσο και που θα διδάσκεται το μάθημα πρέπει να τροποποιηθεί.

5) Πέρα από το ότι το " νέο " Α.Π. δανειάζεται ύλη από άλλα μαθήματα, όπως σημειώσαμε παραπάνω, πάσχει και από την πλευρά της δομής του, γιατί:

- (α) Επανερχεται στο ίδιο αντικείμενο διδασκαλίας σε διάφορες τάξεις (π.χ. η ύλη για την "κατοικία" αναπτύσσεται στις τάξεις Α', σελ. 5 του σχεδίου, και Β', σελ. 8 του σχεδίου. Η ύλη για τη "διατροφή" εξετάζεται στις τάξεις Α', σελ. 6, και Β' σελ. 9 του σχεδίου. Η ύλη για την "ενδυμασία" περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα της Α' τάξεως, σελ. 6 και της Β' τάξεως, σελ. 10 του σχεδίου).
- (β) Διατυπώνει την ύλη με τρόπο μη κατανοητό (π.χ. σελ. 8 "Πηγές και οργάνωσή τους") ή ασαφή (π.χ. σελ. 9 "Σχεδιασμός γευμάτων, κτλ.)).
- (γ) Παραλείπει να συμπεριλάβει στην ύλη του αντικείμενο διδασκαλίας, τα οποία πραγματικά του ανήκουν (π.χ. στη σελ. 10 του σχεδίου, ενώ υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για την "Ενδυμασία", δε γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα, το σκοπό και την προβληματική της ενδυμασίας, για τα έτοιμα ενδύματα που έχουν κατακλύσει τις αγορές, για επιδιωρθώσεις ή μεταποιήσεις ενδυμάτων από τους ίδιους τους κατόχους τους - λίγα είναι όσα σχετικά αναφέρονται στη σελ. 7 - για το πλύσιμο, το σιδέρωμα και την τακτοποίηση των ενδυμάτων και της λινόστολής γενικά, για την υπόδηση κτλ.).
- 6) Έτσι όπως είναι διατυπωμένο το "νέο" Α.Π. δεν είναι σε όλα τα σημεία του κατάλληλο ή επαρκές για να αντικαταστήσει αυτό που τώρα ισχύει. Ή θα απορριφθεί ή θα αναθεωρηθεί ριζικά. Πιστεύω ότι μπορεί

να αναθεωρηθεί και να φτάσει στο επιθυμητό επίπεδο, αφού ήδη ορισμένα τμήματά του, όπως το κεφάλαιο για την "Αγωγή του καταναλωτή", είναι πολύ καλά.

Β' Το βιβλίο της Οικ. Οικονομίας για την Α' Γυμνασίου

- 1) Όταν δεν υπάρχει νέο Α.Π. του μαθήματος εγκεκριμένο - αφ'ότου την απαίτηση του Νόμου να είναι και δημοσιευμένο - το να μιλάμε σήμερα (17-8-1983) για διδ. βιβλίο με οποιαδήποτε διαδικασία συγγραφής και με βάση το νέο Α.Π. ως τις 30-9-1983, ανήκει - παρακαλώ να μου επιτραπεί να το πω - στο χώρο της φαντασίας. Εκτός εάν ετοιμάζεται ήδη νέο βιβλίο από καιρό, οπότε δεν υφί - σταται μεν θέμα για συζήτηση τώρα, γεννιούνται όμως ίσως άλλα προβλήματα. Επειδή ο χρόνος που παραμένει μέχρι την έναρξη του νέου σχολ. έτους είναι ελάχιστος και πολύ πιεστικός, η γνώμη μου είναι να αρκεστούμε στην προετοιμασία ενός ή και όλων των βιβλίων της Οικ. Οικονομίας για το σχολ. έτος 1984-85, αφού προηγηθεί ο καταρτισμός της τελικής μορφής του Α.Π. και η έγκρισή του.
- 2) Επομένως, η μόνη λύση που παραμένει τώρα για το σχολ. έτος 1983-84, και αυτή χωρίς χρονική άνεση, είναι η έγκριση ελεύθερων βοηθημάτων Οικ. Οικονομίας για όλες τις τάξεις του Γυμνασίου, από τα οποία θα διδάχτεται το μάθημα με το ισχύον Α.Π. (Π.Δ. 908/78 - ΦΕΚ 219 τ.Α'/14-12-1978).

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Η. Σπυρόπουλος λέγει :

Από την εισήγηση φάνηκε ο ζήλος και ο μόχθος των μελών της Ομάδας Εργασίας που εκπόνησε το πρόγραμμα του μαθήματος της Οικ. Οικονομίας. Όμως, σε όποιο βαθμό μπορώ να ερμηνεύσω τις αντι-δράσεις των μελών του τμήματός μας, το σχέδιο αναλυτικού προγράμματος που ακούσαμε δεν μας ικανοποίησε ιδιαίτερα και ούτε, πιστεύω, θα ικανοποιήσει με τις βελτιώσεις που πρότεινε ο κ. Κ. Φούσκας. Και αυτό δεν οφείλεται σε αδυναμία των συντακτών του προγράμματος, αλλά στη φύση των πραγμάτων. Γιατί, όπως και να το κάνουμε, η παράδοση σχολικής πράξης που βαρύνει το μάθημα καθώς και η μορφή μεταλυκειακής εκπαίδευσης των αποφοίτων της Χαρο-κοπείου καθιστούν δυσκολότατη - γιατί όχι ακατόρθωτη; -

την επίτευξη των βασικών σκοπών: να καταστεί το μάθημα αυτό μάθημα ζωής στα Γυμνάσιά μας, να ικανοποιήσει τις ανάγκες, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του σχ. έτους 1983-84 (καθώς και των επόμενων σχολ. ετών) που φοιτούν στην πρώτη αυτή βαθμίδα της Μ.Ε., να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της σχολικής πράξης.

Το άγχος των συντακτών του προγράμματος για να προσεγγίσουν τον παραπάνω σκοπό φαίνεται αμέσως.

(α) από την επιστράτευση κεφαλαίων, που όμως αποτελούν ήδη διδακτέα ύλη άλλων μαθημάτων. Η επικάλυψη αυτή γίνεται ενοχλητικότερη, καθώς οι καθηγητές που διδάσκουν τα άλλα μαθήματα συνήθως είναι πολύ πιο ενδοδεδειγμένη για τη διδασκαλία των κεφαλαίων αυτών (π.χ. θέματα κοινωνιολογίας, ψυχολογίας, υγιεινής, κτλ.) και

(β) από την αγωνιώδη αναζήτηση "ενδιαφερόντων θεμάτων", που όμως δεν έχουν, όπως έπρεπε κοινό κεντρικό άξονα ούτε συναποτελούν ένα πειστικό σύνολο ομοιογενούς γνωστικής (ή και βιοματικής) ύλης.

Άρα, αν πράγματι επιθυμία μας είναι ο εκσυγχρονισμός της σχολικής πράξης, κατά τη γνώμη μου η ανανέωση του προγράμματος της Οικ. Οικονομίας δεν είναι η πιο ενδοδεδειγμένη μέθοδος. Αντίθετα, είναι η εισαγωγή νέων θεσμών, όπως της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των Τεχνολογικών μαθημάτων (και απλών στοιχείων κοινωνιολογίας), που θα βοηθήσουν μάλιστα την προσπάθεια για τη στροφή των μαθητών σε μη θεωρητικές απασχολήσεις. Στο σημείο αυτό υπενθυμίζω ότι η ευρωπαϊκή εμπειρία συμβουλεύει να μη χωρίσει η εκπαίδευση καταναλωτή από την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Αν λοιπόν γίνει δεκτό ότι χρειάζεται να στραφούμε προς αυτούς τους νέους, για τους εκπαιδευτικούς μας θεσμούς, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι ο σχεδιασμός, η πειραματική εφαρμογή και τέλος η εισαγωγή νέων θεσμών δεν διευκολύνεται, αντίθετα γίνεται εξαιρετικά προβληματική όταν ταυτόχρονα δεν ελαφρύνουμε το πρόγραμμα από μαθήματα που - πως να το κάνουμε; - δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής και όταν χρεώνουμε το Γυμνάσιο για μερικές δεκαετίες με διδακτικό προσωπικό που η κατάρτισή του - έστω και να ενισχυθεί με κάποια σεμινάρια - δεν πείθει στον επιθυμητό βαθμό. Ας το πούμε πιο καθαρά: Το μάθημα της Οικ. Οικονομίας είναι δεμένο με μια μορφή ζωής και έναν τύπο

σχολείου που δεν υπάρχουν πια. Και μόνο το γεγονός ότι στην εποχή μου ένα μάθημα διδάσκεται από εκπαιδευτικούς αποκλειστικά του ενδός ψύλου δείχνει τον αναχρονιστικό του χαρακτήρα του. Βέβαια ξέρω ότι, αν έκλεινα την παρέμβασή μου αυτή με το ευαγγέλιο "άφετε τους νεκρούς θάψει τους ~~εαυτούς~~ νεκρούς", θα είχε την αντίρρηση : και τι θα γίνει με το κοινωνικό πρόβλημα των αποφοίτων της Χαροκοπέλου; Απαντώ:

- α) άλλο πρόβλημα η αποκαταστάση μερικών εκατοντάδων ανθρώπων και άλλο η ποιότητα παιδείας που οφείλει η Πολιτεία να δώσει στη νέα γενιά.
- β) υπάρχουν πολύ καλύτερες διέξοδοι, π.χ. τοποθέτησή τους στα Γραφεία Δημ. Εκπαίδευσης για να συμπληρώνουν το παιδευτικό έργο των ανώτερων τάξεων των δημοτικών σχολείων της περιοχής, συμμετοχή τους σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κλπ.
- Συμπέρασμα: Δεν νομίζω ότι προωθώντας, έστω και βελτιωμένο, το σχέδιο αναλυτικού προγράμματος τους μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας προσφέρουμε θετική υπηρεσία στην παιδεία μας. Μόνο προσωρινές ανάγκες εξυπηρετούμε.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Θεωρώ απαραίτητο να αναφερθώ στη ρίζα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε σχετικά με το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Αυτή, κατά τη γνώμη μου, βρίσκεται στο επίπεδο και τη δομή σπουδών της Σχολής απ' την οποία αποφοιτούν οι καθηγήτριες του μαθήματος. Ούτε ανώτατη Σχολή είναι ουσιαστικά (και αυτό και γνωστό είναι και επιπτώσεις έχει μειωτικές για τις ίδιες και για την προσπάθειά τους) ούτε η σπουδή τους είναι εκείνη που θα έπρεπε, ως στάθμη και δομή. Έχω πληροφορηθεί ότι δεν υπήρξε ποτέ καθηγητής στις Σχολές αυτές με ισοδύναμο προσόντα προς αυτά τα βασικά των καθηγητών Πανεπιστημίου. Προτείνω να προτείνουμε στο Υπουργείο ριζική αντιμετώπιση του θέματος. Και η λύση του βρίσκεται σε συνάρτηση με το πρόβλημα που υπάρχει και για όλα τα άλλα μαθήματα με λίγες ώρες στο Γυμνάσιο. Χρειάζεται να εφαρμοστεί ο συνδυασμός των ειδικοτήτων, και για το Γυμνάσιο να μην υπάρχει εκπαιδευτικός που να διδάσκει μόνο ένα μάθημα ή κλάδο μαθήματος. Γι' αυτό το Υπουργείο πρέπει να κάνει σχετικές εισηγήσεις στα Πανεπιστήμια, αλλιώς προβλήματα σαν το παραπάνω δε θα λυθούν ποτέ. Θα συνεχίσουμε να έχουμε σχολεία όπου δεν θα υπάρχει κανένας καθηγητής. Μουσικής ή Τεχνικών ή Οικ.

Οικονομίας και θα συνεχίσουμε επίσης ορισμένα μαθήματα, όπως Κοινωνιολογία, Πολιτική Οικονομία κλπ. να τα φορτώνουμε σε μη ειδικούς. Το Υπουργείο Παιδείας έχει υποχρέωση να συντονίσει τους σκοπούς και τα Προγράμματα σπουδών των διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης. Άλλωστε δεν μπορούμε να μιλούμε για Γενική Παιδεία, όταν συμβάλουν στην εκπαίδευσή μας πράγματα σαν τα παραπάνω, αντιφάσκουμε. Ο εκπαιδευτικός των δυο βασικά ειδικοτήτων θα έχει υπευθυνότητα, αφού θα έχει ειδική - περιορισμένη βέβαια κατάρτιση - και επιτυχία στο έργο του και θα συμβάλλει άμεσα στην κάλυψη των κενών, που αλλιώς για αυτά τα μαθήματα θα συνεχίσουν να υπάρχουν. Γι' αυτό χρειάζεται να γίνει ένταξη της Σχολής και συσχέτιση και οι απόφοιτοί της να ειδικεύονται σε ένα ακόμη μάθημα απ' αυτά που διδάσκονταν στο Γυμνάσιο. Διαφορετικά θα καταργηθεί το μάθημα, αλλά γιατί σε άλλες χώρες υπάρχει; Και οπωσδήποτε χρειάζεται, αλλά σε μια πρακτική μορφή και διδασια.

Για μια προσωρινή, φτερινή αντιμετώπιση του θέματος και με δεδομένη τη μιά ώρα προτείνω: Να σταλούν οπωσδήποτε οδηγίες που θα κάνουν επιλογή της ύλης που θα διδαχτεί, με επιμονή σε πρακτικά θέματα. Αν θα μείνουν τα κεφάλαια που έχουν σχέση με θέματα Ψυχο-λογίας - δεν το θεωρώ σκόπιμο σε ωράριο 1 ώρας - να δω τα σχετικά κείμενα προτού σταλούν. Τα θέματα της αγωγής του καταναλωτή να πάρουν αρκετή έκταση. Να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα Σεμινάρια επιμόρφωσης των καθηγητριών και προσωπικά θα είμαι πρόθυμος και το θεωρώ απαραίτητο να διδάξω μερικά μαθήματα που σύμφωνα με το Α.Π. που προτείνεται έχουν σχέση με την ειδικότητά μου.

Τέλος, αναφέρομαι στο θέμα της αναγκαιότητας της αξιολόγησης του Αν. Προγράμματος και του μαθήματος με έρευνα σε αντιπροσωπευτικό δείγμα μαθητών σε συνάρτηση δηλ. με τα βασικά σημεία του Α.Π. και τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις των μαθητών. Αυτό άλλωστε είναι απαραίτητο ιδιαίτερα γι' αυτό το μάθημα που υπάρχει και πρόταση συναδέλφου για κατάργησή του. Οι τάσεις των μαθητών και η πλειοψηφία τους δεν μπορεί να μας είναι αδιάφορα και έχουν να μας διδάξει αρκετά για κάθε μάθημα.

Ο κ. Β. Βώρος λέγει:

Η κατάσταση που περιγράφουν οι προηγούμενοι αγορευτές μου θυμίζει της απόψεις της μειοψηφίας του τμήματος στην προηγούμενη συσκέψη για το ίδιο θέμα (τότε που προτάθηκε από την πλειοψηφία

η ρύθμιση ενός προγράμματος επιλογής για το γυμνάσιο .

Οι θέσεις του κ. Σπυροπούλου, ότι τα πράγματα αυτά είναι αλλο-
καιρινά με βρίσκει σύμφωνο.

Η μακροπρόθεσμη λύση βρίσκεται σε πρόσφατες δηλώσεις του Υπουρ-
γού για τα ΑΕΙ: όταν μια σχολή δεν χρειάζεται κλείνει.

Όμως η λύση δεν μπορεί παρά να είναι σταδιακή.

Μια διευκρίνιση: επικαλύψεις με την αγωγή του πολίτη ή την
Κοινωνιολογία είναι μάλλον επιφανειακή, όχι ουσιαστική (άρα δε δη-
μιουργεί πρόβλημα). Για τώρα: ένα πρόγραμμα ανάγνης με την καλύτερη
δυνατή αξιοποίηση του υπάρχοντος προσωπικού, για τα καλύτερα κεφάλ-
αια από αυτά που ακουστήκαν (εισήγηση και κριτική Κ. Φούσκα).

Η κ. Κυρ. Κασσιμάτη λέγει:

1. Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε για δώρη διδασκαλία γιατί προφορικά
η Ο.Ε. πήρε τέτοια εντολή.
2. Υπάρχουν φαινομενικές επαναλήψεις ορισμένων θεμάτων (π.χ. κατοί-
κλα, ενδυμασία) γιατί στη δώρη βάση το μάθημα με επιλογή έπρεπε
να υπάρχει μια όσο το δυνατό αυτοτέλεια των θεμάτων. Πάντως το
περιεχόμενο τους διαφοροποιείται απόλυτα στην κάθε τάξη.
3. Στην παρατήρηση ότι το πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει στην ύλη του
θέματα πρακτικά (βλ. σημείωμα πρωτ. κ. Φούσκα σελ. 3 σημείο γ)
μια πιο προσεκτική μελέτη των ενοτήτων και των στόχων στο κεφάλ-
αιο για την ενδυμασία (σελ. 7 της έκθεσης της Ο.Ε. .) δείχνει
ότι υπάρχουν ό,τι έχουν χαρακτηριστεί ως ελλείψεις.
4. Πιστεύουμε ότι η σεξιστική αντίληψη για ανδρικούς και γυναικεί-
ους ρόλους πρέπει κάποτε να εκλείψει θέματα "πολιτογραφημένα"
ως γυναικεία είναι εξίσου χρήσιμα και για τους άνδρες.
5. Η παρατήρηση ότι το μάθημα πρέπει να γίνει περισσότερο πρακτικό
είναι κατά τη γνώμη μας σωστή. Ερώτημα όμως είναι αν υπάρχει
στα σχολεία η κατάλληλη υποδομή (όπως εργαστήρια για ράψιμο,
μαγείρεμα, κλπ) για να γίνονται πρακτικές εφαρμογές.
6. Ίσως κάποια θέματα να θίγονται σε άλλα μαθήματα. Όμως ούτε
στην Κοινωνιολογία (που άλλωστε διδάσκεται στην Γ' Λυκείου και
όχι στη βασική εκπαίδευση) ούτε στα θρησκευτικά δίνονται ανάλο-
γες βασικές έννοιες που μπήκαν μόνο για να έχει κάποια εσωτερική
δομή το πρόγραμμα.

Ο Πρόεδρος εισάγει σε ψηφοφορία τις τρεις προτάσεις που διαμορφώθηκαν από τη συζήτηση.

1. Ναι στο Πρόγραμμα όπως είναι
2. Όχι στο Πρόγραμμα
3. Ναι με ορισμένες τροποποιήσεις, που άλλωστε είναι αναγκαίες αν το μάθημα αποφασιστεί τελικά να διδαχθεί μια μόνη ώρα.

Με τη μειοψηφία του κ. Σπυροπούλου (βλ. σημείωμα) το Τμήμα εγκρίνει καταρχήν το Πρόγραμμα και αναθέτει στον κ. Φούσκα να επιφέρει σε συνεργασία με την κ. Κασιμάτη και Στ. Παπασημακόπουλο ορισμένες απαραίτητες αλλαγές. Και πάλι το Τμήμα έχει τη γνώμη ότι το πρόγραμμα αυτό δεν μπορεί να έχει παρά μόνο μεταβατικό χαρακτήρα, περιμένοντας μια ριζική ανανέωση του μαθήματος.

Στη συνέχεια η κ. Κ. Κασιμάτη εισηγείται την πρόταση της μεγάλης Επιτροπής Οικιακής Οικονομίας για την ανάθεση συγγραφής βιβλίου Οικ. Οικονομίας Α' Γυμνασίου, και ανακοινώνει ότι οι προτεινόμενοι συγγραφείς έχουν ήδη έτοιμο ένα "δείγμα γραφής" που βρίσκεται στα χέρια της.

Ακολουθεί συζήτηση.

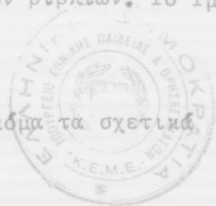
Τελικά ο Πρόεδρος προτείνει την ακόλουθη απόφαση. Ύστερα από την αναβολή της οριστικής έγκρισης του Α.Π. το Τμήμα δεν μπορεί να προχωρήσει σε ανάθεση. Ευνοεί καταρχήν την ανάθεση όπως την προτείνει η μεγάλη επιτροπή και επιφυλάσσεται. Η χρονιά προτείνεται να αρχίσει με το σύστημα των ελευθέρων βοηθημάτων, όπου για την πρώτη Γυμνασίου θα ισχύσει ο πίνακας των ως τώρα εγκεκριμένων βιβλίων. Το Τμήμα εγκρίνει την πρόταση του Προέδρου του.

Θ Ε Μ Α 20 :

Το θέμα αναβάλλεται γιατί δεν έχουν έρθει ακόμα τα σχετικά στοιχεία από το ΥΠΕΠΘ.

Θ Ε Μ Α 30 :

Ο Πρόεδρος λέγει: " Το Τμήμα είχε προτείνει πριν από μήνες την ανάθεση της συγγραφής του βιβλίου του μαθήματος "Αρχές λειτουργίας γραφείου" στη Δέσφα Καλλιμάνη και τον κ. Πλατανίτη. Η ανάθεση αυτή καθυστέρησε, με αποτέλεσμα ο κ. Ψυπουργός να παρακαλέσει τους δύο συγγρ. να κάνουν μια επιλογή από κεφάλαια διδ. βιβλίων (του Ευγενιδέλου) που να έχουν χρησιμοποιηθεί ήδη με επιτυχία ως διδακτικά προκειμένου τα κεφάλαια αυτά να ανατυπωθούν σε σώμα και να συναποτελέσουν το φετινό διδακτικό βιβλίο - επίσης με παρακάλυψε ο Υφυπουργός ./.

να συντάξω έναν σύντομο πρόλογο. Έγιναν αυτά, και εισηγούμαι σήμερα να εγκρίνουμε (α) την επιλογή, (β) την εκτύπωσή της από το Ευγενίδειο. Σχετικά σημειώνω ότι τα κεφάλαια που έχουν επιλεγεί (βλ. σχετικό φάκελο, όπου και τα αντίστοιχα κείμενα) υπάρχουν όλα στο Α.Π., που έχουμε εγκρίνει για το μάθημα. Λυπούμαι αν τα παραπάνω έγιναν με κάποια σπουδή, αλλά το Τμήμα απουσίαζε σε διακοπές, και το θέμα έπρεπε να προχωρήσει".

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα (α) εγκρίνει να χρησιμοποιηθεί φέτος ως διδακτικό βιβλίο για το μάθημα των "Αρχών λειτουργίας γραφείου" επιλογή από κεφάλαια άλλων διδακτικών βιβλίων (του Ευγενιδείου). (β) εγκρίνει τη συγκεκριμένη επιλογή που έγινε από τη Δόξα Καλλιμάνη και την εκτύπωσή της από το Ευγενίδειο Ίδρυμα.

Ο κ. Βώρος εύχεται αυτή να είναι η τελευταία φορά που αναγκάζομαστε να εγκρίνουμε την εκτύπωση ιδίο. βιβλίου από το Ευγενίδειο.

Ύστερα από αυτό η Συνεδρίαση τελείωσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΑΚΡΙΑΝΣ

Π. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 68/1983

Σήμερα, 19-8-1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ/

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β΄ Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Δ. Τομπαΐδης, γιατί έχουν κανονική άδεια και ο κ. Ν. Βαρουχάκης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Έγκριση διδ. βιβλίου Ιστορίας Γ' Λυκείου (Γεν. Παιδείας), τεύχος Γ'. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Έγκριση διδ. βιβλίου Πολιτικής Οικονομίας (Δ' και Ε' δέσμης) Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος
- ΘΕΜΑ 3ο - Έγκριση διδ. βιβλίου Πρακτικών Οικονομικών Γ' Λυκείου (Ε' δέσμης). Εισηγητής Γ'. Βάζος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Έγκριση Α.Π. του ΣΕΠ. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Επιμορφωτικά Σεμινάρια. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 6ο - Έγκριση απόφασης επιτροπής επιλογής ελεύθερων βοηθημάτων Οικ. Οικονομίας για τη Β' και Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 7ο - Υπόμνημα της κ. Α. Παπαγεωργίου. Εισηγητής Κ. Φούσκας.

Ετην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Με το έγγραφο Φ.211.17/98/Γ2/1974/27-7-83 μας έστειλε η Διοίκηση το κρινόμενο σύγγραμμα και τα συναφή έγγραφα: αρχικό πρακτικό της Επιτροπής Κρίσης (Β. Σφυρδέρας, Πρόεδρος, Μανόλης Βλάχος, Γερ. Βανδώρος, μέλη), με παρατηρήσεις προς τους συγγραφείς, απάντηση-πολύ διαλλακτική - των συγγραφέων, τελικό πρακτικό της Επιτροπής καταφατικό και διαβιβαστικό έγγραφο του Προέδρου της Επιτροπής προς το Υπ. Παιδείας.

2.- Στο τελικό πρακτικό της Επιτροπής Κρίσης, η τελευταία παράγραφος είναι η ακόλουθη: "Η Επιτροπή τελικά νομίζει ότι και το τμήμα αυτό του βιβλίου είναι κατάλληλο για σχολική χρήση και το εγκρίνει για σχολικό εγχειρίδιο, υπό τον όρο ότι θα γίνουν αποδεκτές και οι νέες υποδείξεις της."

3.- Προτείνω στο Τμήμα να εγκρίνει την πράξη (της 4-7-1983) της Επιτροπής Κρίσης έχοντας υπόψη ότι οι συγγραφείς έχουν συμφωνήσει με τις υποδείξεις που υπαινίσσεται η Επιτροπή Κρίσης με την τελευταία φράση του πρακτικού της (υπογραμμισμένη στο χειρόγραφο μου).

4.- Με την κρίση του τμήματος αυτού της συγγραφής περατώθηκε το έργο της συγγραφής και της κρίσης του βιβλίου Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία. Επιθυμώ να προσθέσω τα ακόλουθα σχετικά με όλη αυτή την εργασία:

α) Οι συγγραφείς επιτέλεσαν μία σύνθεση εξωτερικά δυσχερή, που μπορεί κανείς να την εκτιμήσει αν δει τον πλούτο των πηγών και της ει-κονογράφησης-χαρτογράφησης και αν λάβει υπόψη του ότι δεν έχουμε προ-γούμενο μοντέλο τέτοιας σύνθεσης για τη Νεότερη-Σύγχρονη Ιστορία.

β) Στις δυσκολίες σύνθεσης τεράστιου όγκου ύλης πρέπει να προστε-θεί η ακόμη μεγαλύτερη δυσχέρεια επιλογής, που δε φαίνεται στη συγγραφή.

γ) Την προσπάθεια των συγγραφέων πολύ βοήθησε η Επιτροπή Κρίσης με τις παρατηρήσεις και υποδείξεις της, 'Όπως διαπιστώνει κανείς από τα πρακτικά και από τις ιδιόχειρες επισημειώσεις πάνω στις κρινόμενες σελίδες τα μέλη της Επιτροπής: Γ. Βανδώρος και Μανόλης Βλάχος (πριν απ' αυτόν η. κ. Πανώρια Ρέλια) έσκυψαν με πολλή προσοχή πάνω στη συγ-γραφή για να τη βελτιώσουν. Βέβαια η έκφραση ικανοποίησης διευθύνεται πρώτα στον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Β. Σφυρδέρα, που διηύθυνε πολλές

πολύωρες συνεδριάσεις, εκτός από την προσωπική του συμβολή για τη βελτίωση της συγγραφής, κυρίως στα κεφάλαια της ελληνικής Ιστορίας.

δ) Το ενδιαφέρον της Επιτροπής Κρίσης αναμφίβολα επηρέασε πολύ το τελικό κείμενο.

ε) Οφείλω να επισημάνω - κάτι που είναι εξώφθαλμο - ότι η συγγραφή ξεπερνάει σε έκταση κατά πολύ και τις προδιαγραφές μας και τις τυπικές ανάγκες. Θυμίζω ότι το Τμήμα σε προηγούμενη περίπτωση αναγκάστηκε να αποδειχτεί το "εκτατικό αποτέλεσμα" ως αναγκαίο κακό. Προσωπικά νομίζω ότι δεν είναι μόνο κακό. Η ιστορία για να διδαχτεί χρειάζεται ανάλυση-εμβάθυνση. Το διαπιστώνει κανείς και μόνο διαβάζοντας τα πρακτικά της Επιτροπής Κρίσης: συνεχώς γράφουν: "δεν τονίστηκε αρκετά, δεν έγινε η αναγκαία ανάλυση, να προστεθεί εκτενής παράγραφος για..."

στ) Για την οικονομία όλης αυτής της έκτασης θα μιλήσουμε στις Οδηγίες διδασκαλίας, που οφείλουμε για όλα τα μαθήματα της γ' λυκείου. Και για τη μελλοντική αξιοποίησή της θα υπάρξουν και άλλες σκέψεις.

ζ) Επειδή ο ένας από τους συγγραφείς (Β. Σκουλάτο, Ν. Δημακόπουλο και Σωτ. Κόννη), ο τελευταίος και νεότερος, συνεργάζεται με τις υπηρεσίες του ΟΕΔΒ για την επιμέλεια της έκδοσης, προτείνω να ζητηθεί από την υπηρεσία να του δοθεί παράταση απόσπασης ως το τέλος Οκτώβρη 1983.

Ο Πρόεδρος υποβάλλει τα ακόλουθα ερωτήματα:

1.- Πόση έκταση θα κατ'αλάβει το τελευταίο μέρος της συγγραφής και πόση θα είναι τότε η συνολική έκταση του βιβλίου;

2.- Τι προοπτικές έχει το βιβλίο αυτό να χρησιμοποιηθεί, όταν εφαρμοστεί το νέο Α.Π. που εγκρίναμε;

Ο κ. Βώρος απαντά ότι κατά την εκτίμησή του η συγγραφή θα έχει στο σύνολό της 280 σελίδες (των 3/4). Στο δεύτερο ερώτημα ο κ. Βώρος θυμίζει ότι το Τμήμα έχει εγκρίνει να διδαχτεί Νεότερη Ελληνική Ιστορία στ' Α' Λυκείου, όπου δώσαμε και σχετική ανάθεση. Αν η ανάθεση αποτύχει, έχουμε τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε αυτό το βιβλίο. Ακόμα στη Β' Λυκείου έχουμε προβλέψει συγγραφή ανεξάρτητων κεφαλαίων και νεότερης ιστορίας: όπου μας λείπει κάτι θα έχουμε τούτο το βιβλίο που μπορούμε να το πλουτίσουμε ως προς τις πηγές και να χρησιμοποιήσουμε τα κεφάλαια του ανεξάρτητα. Αλλά και στη Γ' Λυκείου (Ιστορία δέσμης) θα μπορούσαν

να αξιοποιηθούν κεφάλαια εφόσον προστεθούν, υποχρεωτικά πια οι πηγές.

Ακολουθεί συζήτηση. Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Όλοι κατανοούμε τους λόγους για τους οποίους ο συνάδελφος κ. Φ. Βώρος και, όπως είπε, η Διοίκηση του Υπουργείου επείγεται να φτάσει το ταχύτερο στο τυπογραφείο το γ' τεύχος της "Νεότερης και σύγχρονης Ιστορίας της Γ' Λυκείου". Νομίζω όμως ότι, όσο και αν ήταν κατατοπιστική η εισήγηση του κ. Φ. Βώρου, το Τμήμα δεν ανταποκρίνεται στον επιθυμητό βαθμό στις ευθύνες του, αν προχωρήσει αμέσως σε γνωμοδότηση, χωρίς κανένα μέλος του, εκτός από τον κ. Φ. Βώρο, να μην έχει δει, έστω και για λίγο, το περιεχόμενο του βιβλίου. Γι' αυτό δεν θα χαθεί ο κόσμος αν αναβάλουμε για λίγες μέρες, ως την Τετάρτη 24-8-83, τη σχετική συζήτηση (την ώρα μάλιστα που οι συγγραφείς και η Επιτροπή κρίσεως πήραν ούτε λίγο ούτε πολύ ένα ολόκληρο χρόνο παράταση προθεσμίας υποβολής - αντίστοιχα του βιβλίου και της τελικής πράξης), για τους ακόλουθους λόγους:

α) Τη σημασία που έχει - κι όχι μόνο για τη σχολική πράξη - ένα βιβλίο που παρουσιάζει τα πιο αμφισβητούμενα ιστορικά γεγονότα - της τελευταίας πεντηκονταετίας - και μάλιστα για πρώτη φορά στη χώρα μας.

β) Το ότι τα δύο προηγούμενα τεύχη του ίδιου βιβλίου που κυκλοφόρησαν δεν είναι απαλλαγμένα από σοβαρές αδυναμίες.

γ) Το ότι δεν θα παρουσιαστεί κανένα πρόβλημα στη διδασκαλία της Ιστορίας στη Γ' Λυκείου από την μικρή αυτή καθυστέρηση, εφόσον η διδασκαλία θα αρχίσει από το 1815 δηλαδή οι μαθητές έχουν να διδαχτούν ολόκληρο το β' τεύχος του βιβλίου, σελίδες 268. Αποκλείεται λοιπόν να εξαντλήσουν το β' τεύχος και να έχουν ανάγκη από το γ' πριν από τον Ιανουάριο του 1984.

Ο κ. Κακριδής λέγει ότι το Τμήμα δεν είχε τη συγγραφή, που έφτασε όσο τα μέλη έλειπαν σε διακοπές, και ρωτά τον κ. Βώρο αν υπάρχουν χρονικά περιθώρια. Ο κ. Βώρος λέγει ότι η συγγραφή είναι δύσκολη στην εκπόνηση και ότι θα προτιμούσε να μην υπάρξει άλλη καθυστέρηση. Ο κ. Κακριδής λέγει ότι ύστερα από την ένταξη του κ. Σπυρόπουλου δεν μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία, και παρακαλεί τον κ. Βώρο να φροντίσει το γρηγορότερο δυνατό να θέσει υπόψη των μελών του Τμήματος το κείμενο.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Ύστερα από την υποβολή του τελικού πρακτικού αριθ. 3 της κριτικής επιτροπής με πρόεδρο τον κ. Προδρομίδη και μέλη τους κ.κ. Ζαφειρόπουλο Κ. και Νικολοπούλου Ελ. για το βιβλίο Πολ. Οικονομία της Γ' Λυκείου (Δέση Δ') των Θ. Λιανού-Γ. Χρήστου έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Οι παρατηρήσεις των μελών της Επιτροπής Κρίσεως συνετέλεσαν αρκετά στην παιδαγωγική προσαρμογή του βιβλίου. Αν και κατά την γνώμη μου το βιβλίο θα μπορούσε να ενισχυθεί παιδαγωγικά (γιατί επιστημονικά είναι άρτιο) συντάσσομαι με τη γνώμη της Επιτροπής, δηλαδή ότι το βιβλίο είναι κατάλληλο και θα πρέπει να αποσταλεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

Το Τμήμα ομόφωνα συμφωνεί με την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου και εισηγείται την εκτύπωση από τον ΟΕΔΒ του βιβλίου των Θ. Λιανού και Γ. Χρήστου "Πολιτική Οικονομία" Δ' δέσμης για να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό εγχειρίδιο στην Γ' Λυκείου (4η Δέση) το σχ. έτος 1983-84.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο Πρόεδρος λέγει: "Ο εισηγητής κ. Βάζος λείπει, αλλά με ενημέρωσε για τα ακόλουθα. Τη στιγμή αυτή οι συγγραφείς του βιβλίου εργάζονται εντατικά για να βελτιώσουν τη συγγραφή σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των κριτών. Το έργο αυτό θα ολοκληρωθεί γρήγορα, και μόνο τότε θα γίνει η κρίση στο Τμήμα. Έτσι κερδίζουμε μετά την κρίση και έγκριση το χρόνο που χάνουμε τώρα. Ένα είναι βέβαιο: ότι το βιβλίο αυτό δε θα προλάβει να είναι έτοιμο στις 15 Σεπτεμβρίου, ώστε να χρησιμοποιηθεί εξ αρχής στη διδασκαλία του μαθήματος των Πρακτικών Οικονομικών στην πέμπτη δέση. Στο μεταξύ προτείνεται να χρησιμοποιηθεί και για την Ε' δέση το βιβλίο της Πολιτικής Οικονομίας της Δ' δέσμης".

Το Τμήμα εγκρίνει τον παραπάνω διακανονισμό.

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται ./.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει: θυμίζω στο Τμήμα ότι το θέμα συζητήθηκε και στις 20-7-83/πρ. 65 και είχαν αναπεμφθεί τα ΑΠ στην Ομάδα ΣΕΠ για βελτιώσεις σύμφωνα με τις παρατηρήσεις μας. Η Ομάδα ΣΕΠ επαναφέρει τώρα τα ΑΠ με ένα υπόμνημά της 3 σελ.

Από τη μελέτη των παραπάνω στοιχείων διαπίστωσα ότι έχουν γίνει αρκετές διορθώσεις-τροποποιήσεις που υποδείχτηκαν τόσο από μένα όσο και από τον κ. Σακκά και κυρίως σε ουσιαστικά πράγματα. Υπάρχουν βέβαια και ορισμένα, κυρίως του κ. Σακκά, σημεία, όπου τα μέλη της Ομάδας ΣΕΠ παρουσιάζονται με επιχειρήματα για τη διατήρησή τους, όπως δηλ. τα είχαν π.χ. το παράδειγμα για τη "Νίκη", την "αγορά αυτοκινήτου" κτλ. Εκφράζοντας μόνο τη δική μου άποψη - δε θέλω να υποκαταστήσω τον κ. Σακκά - βρίσκεται σε άδεια - νομίζω, ότι δεν υπάρχει λόγος να επιμείνουμε σ' αυτά. Υπάρχει κάποιο ποσοστό μαθητών που οπωσδήποτε θα βρει αταξιαστά τέτοια πράγματα όπως και μερικά άλλα που είχαμε σημειώσει, αλλά δεν μπορούμε να ξέρουμε, αν αυτό το ποσοστό θα είναι μικρό ή μεγάλο. Αυτό ισχύει για όλο το ΑΠ κάθε τάξης, εφόσον ακόμη πειραματιζόμαστε.

Διαπίστωσα όμως ότι μερικές παρατηρήσεις μου, που είναι θέματα μορφής και τεχνικής του κειμένου (ανταπόκριση σημειώσεων-παραπομπών) δεν έχουν διορθωθεί. Τις έθεσα βέβαια υπόψη και πάλι πριν απ' την εισήγησή σε ένα μέλος της Ομάδας ΣΕΠ και πιστεύω πια ότι δεν θα τους ξεφύγει η διόρθωση-συμπλήρωση στο τελικό κείμενο που θα σταλεί στα σχολεία.

Έπειτα απ' τα παραπάνω εισηγούμαι να εγκριθούν τα ΑΠ του ΣΕΠ για τις τάξεις Α' και Β' Γυμνασίου ως δοκιμαστικά για τη χρονιά 1983-84 με την επιφύλαξη δηλ. να ελέγχουν για τη σημασία και την αποδεκτικότητά τους σε αντιπροσωπευτικό δείγμα μαθητών με έφευρα προς το τέλος της σχολικής χρονιάς και να μας γνωστοποιηθούν συστηματικά και υπεύθυνα τα αποτελέσματα. Αυτά θα αποτελέσουν τη βάση για άρση των επιφυλάξεων ή για επικύρωσή τους κατά την επόμενη χρονιά.

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται την εισήγηση του κ. Ν. Παπαδόπουλου.

./.

Προτάσσεται το 6ο θέμα.

Ο κ. Κ. Φούσкас λέγει: Με το έγγραφο αρ. πρωτ. Φ.211.25/7/Γ2/1758/6-7-83 της Δ/σεως Εφαρμογής Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ μας διαβιβάζεται πρακτικό με ημερομηνία 4-7-83 της Επιτροπής κρίσεως ελεύθερων βοηθημάτων της Οικ. Οικονομίας για το σχολ. έτος 1983-84.

Σχετικά παρατηρώ τα εξής:

1.- Η αναφερθείσα πράξη είναι ασαφής αφού κρίνει ως "επαρκή" - εννοεί προφανώς "κατάλληλα"- μόνο τα 2 βιβλία της κ. Α. Γαρδέλα, "μόλις" ναυτί αυτά παρουσιάζουν επιστημονικά λάθη και ανακρίβειες...", και αφού στην συνέχεια απαριθμεί και τα βιβλία των Β. Τρομπέτα, Ν. και Δ. Βλαχάκη Α. Παπαγεωργίου, Ε. Σδρίν και Γ. Σφακιανού, εγκρίνοντας και τις τιμές τους, χωρίς να αναφέρει έστω και μια λέξη για την ποιότητα των βιβλίων ή την έγκρισή τους ή έστω τους τίτλους τους.

2.- Εικάζω ότι η Επιτροπή κρίσεως εγκρίνει όλα τα βιβλία που υποβλήθηκαν και έχει αντίρρηση μόνο για την τιμή του βιβλίου των Ε. Σδρίν-Γ. Σφακιανού για τη Β' τάξη, θεωρώντας ότι κανένα βιβλίο δεν πρέπει να κοστολογηθεί περισσότερο από 250 δρχ..

3.- Επειδή το πρακτικό της Επιτροπής κρίσεως δε μας βοηθάει να μορφώσουμε σαφή γνώμη για τα βιβλία που εγκρίνονται από την Επιτροπή και επειδή τα εγκρινόμενα φαίνεται ότι είναι τα ίδια με τα περυσινά, εισηγούμεναι να ισχύσει και για το 1983-84 ο πίνακας των βιβλίων Οικ. Οικονομίας που εγκρίναμε με την πράξη μας 63/2-9-82 και για τους αναφερόμενους σ' αυτή λόγους. Επισημαίνω ότι από τη στιγμή που η εισήγησή μας να εγκριθεί αυτούσιος ο πίνακας βιβλίων Οικ. Οικονομίας που ίσχυε για το 1982-83 γίνεται δεκτή, δεν υφίσταται θέμα εγκρίσεως ελεύθερων βοηθημάτων για την Α' τάξη Γυμνασίου. Προσθέτω επίσης ότι το βιβλίο των Ε. Σδρίν-Γ. Σφακιανού για τη Β' Γυμνασίου θα ήταν σκόπιμο να κοστολογηθεί 250 δρχ., όπως εισηγείται η Επιτροπή κρίσεως.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα.

ΕΜΑ 5ο

Στη συζήτηση παραβρέθηκε και η ειδική επισημόνας κ. Κυριακή Κασιμάτη, η οποία παίρνοντας το λόγο λέγει:

II. ORGANISEN SEMINARION

I. Εισαγωγικά

Πε την αναμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας και τη συγγραφή καινούργιου Εγχειριδίου θεωρείται σκόπιμο να μετα εκπαιδευθούν οι νεοδιορισμένες καθηγήτριες στις νέες συνθήκες του μαθήματος.

Το πρόγραμμα του σεμιναρίου μπορούν να το παρακολουθήσουν 250-280 περίπου καθηγήτριες που διορίστηκαν και ανέλαβαν υπηρεσία πέρυσι και εφόσον η εποπτεία του σεμιναρίου ανατεθεί στη ΣΕΑΜΕ μπορούν να λειτουργήσουν τμήματα στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Η διάρκεια του σεμιναρίου ορίζεται σε 13 εβδομάδες και θα καλύψουν την περίοδο Σεπτεμβρίου- Δεκεμβρίου συνολικού χρόνου 260 περίπου ωρών.

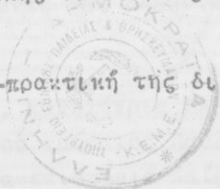
2. Θέματα Σεμιναρίου

Θεωρία

1. Ειδική Διδακτική
2. Εποπτικά μέσα διδασκαλίας-εξεύρεση πηγών
3. Ψυχολογία-ενδιαφέροντα και προβλήματα εφήβων
4. Κοινωνιολογία-Οικογένεια-
5. Σχέσεις μελών οικογενείας.
6. Οικογενειακός Προγραμματισμός-Προγεννητική διάγνωση.
7. Οικολογία-Προστασία περιβάλλοντος
8. Αγωγή Καταναλωτή
9. Διατροφή-Φυσιολογία της διατροφής-σύνταξη διαιτολογίου-ισοδύναμο
10. Κατοικία-θέματα εσωτερικού χώρου και λειτουργικότητας.
11. Οργάνωση και Διαχείριση
12. Κοινωνιολογική-ιστορική ψυχολογική άποψη του ενδύματος
13. Μεθοδολογία έρευνας.
14. Οργάνωση χώρου διδασκαλίας μαθημάτων οικιακής οικονομίας

Εφαρμογές

1. Προγραμματισμός ύλης χρονιάς- επιλογή ύλης-πρακτική της διδασκαλίας.-
2. Εφαρμογές σε προβλήματα εφηβικής ηλικίας.

- Οργάνωση εργαστηρίου ομάδων μαθητών για πρακτικές εφαρμογές σε διάφορα θέματα ταυτόχρονα.
- Εφαρμογές προγράμματος.
- Ειδικά προβλήματα εφαρμογής μαθημάτων οικιακής οικονομίας.
- Πρακτικές εφαρμογές σε θέματα μεθοδολογίας έρευνας.

ημείωση : Οι εφαρμογές χρονικά θά ακολουθήσουν τα θεωρητικά θέματα.

• Π χωρισμός των θεμάτων σε θεωρητικά και εργαστηριακά (εφαρμογές) αποσκοπεί στην καλύτερη εμπέδωση των γνώσεων και κυρίως στην αντιμετώπιση των πρακτικών προβλημάτων που κάθε μάθημα συνεπάγεται.

• Κατάλογος προτεινομένων Εισηγητών

- Για θέματα οικολογίας ο κ. Ιωάννης Ματσάκης, καθηγητής οικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Για θέματα κοινωνιολογίας : Καθηγητής Πανεπιστημίου ή συνεργάτης του Εθν. Κέντρου Κοιν. Ερευνών.
- Για θέματα Παιδαγωγικής διδακτικής : Καθηγητές Πανεπιστημίου ή λέκτορες προτείνονται οι κ.κ. Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου, Γεώργιος Κρουσταλάκης του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Για θέματα Ψυχολογίας : Καθηγητής Πανεπιστημίου
- Για θέματα Διατροφής : οι κ.κ. Γεώργιος Παπανικολάου, Ιατρός, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών, ειδικός διαιτολόγος, Μαρία Χασαπίδου, MASTER Διατροφής του Πανεπιστημίου του Λονδίνου.
Ελισάβετ Κατσαρά - Μεταλλινού, MASTER διατροφής του Πανεπιστημίου Καλιφόρνιας
- Για θέματα οικογενειακού προγραμματισμού - γενετικής οι υπηγήτριες της Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
κ. Καίτη Μεταξωτού, ειδικός γενετιστής κ. Ελένη Βαλάβ Αδάμ.
- Για θέματα Ενδυμασίας (κοινωνική αποψη) ο κ. Γρηγόριος Γκιζέλης, διδάκτωρ, Διευθυντής Κέντρου Έρευνας της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών.
(Ιστορική αποψη)
κ. Ελένη Τεγοπούλου, Γυμνασιάρχης, καθηγήτρια ΕΛΣΑ, πτυχιούχος ιστορικού- αρχαιολογικού τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών Εκπαιδευμένη στο Πανεπιστήμιο Καίμπριτζ

Αγγλίας.

- Για θέματα Κατοικίας : Καθηγητής Πολυτεχνίου, αρχιτέκτων.
- Για θέματα Αγωγής Καταναλωτή : Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου η ΑΣΟΕΕ.
- Για θέματα Οικιακής Οικονομίας και οργάνωσης της Οικογένειας η κ.Κρίστη Κοκκολάκη-FAUDEL, Πτυχιούχος BACHELOR Εκπαίδευσης Οικιακής, Οικονομίας, καθηγήτρια Κολλεγίου .
Αθηνών.

και Τζιαννουδάκη - Καλλιτεράκη Διευθύντρια ΧΑΣΟΟ

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Μετά τα όσα είπε η κ. Κασσιμάτη, επιθυμώ να παρατηρήσω τα εξής:

1.- Νομίζω ότι είναι χρήσιμο να οργανωθεί σεμινάριο επιμορφώσεως καθηγητριών Οικ. Οικονομίας για πολλούς λόγους, γνωστούς στο Τμήμα.

2.- Η διάρκεια του σεμιναρίου δεν πρέπει να ξεπεράσει τη μία ή το πολύ τις δύο εβδομάδες. Το διάστημα των 12-13 βδομάδων, το οποίο προτείνει η Ο.Ε., είναι πολύ μεγάλο και θα δημιουργήσει πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα τόσο στην Εκπαίδευση όσο και στις οικογένειες των καθηγητριών, αφού η σχεδιαζόμενη επιμόρφωση θα είναι υποχρεωτική.

3.- Ο προτεινόμενος από την Ο.Ε. για επιμόρφωση αριθμός 250-280 καθηγητριών είναι μεγάλος και ίσως είναι παρμένος στην τύχη. Σχετίζεται μάλλον με τις καθηγήτριες που διορίστηκαν το 1982. Η γνώμη μου είναι παρακολουθήσουν το σεμινάριο όσες καθηγήτριες Οικ. Οικονομίας διορίστηκαν το 1983 και σε άλλη φάση να επαναληφθεί το σεμινάριο για τις ήδη υπηρετούσες, τμηματικά και κατά περιφέρειες.

4.- Οι ΣΕΑΜΕ ως οργανωμένες σχολές επιμορφώσεως διδ. προσωπικού και όπως λειτουργούν, δεν προσφέρονται γι' αυτού του είδους την επιμόρφωση, παρό μόνο - και αυτό με ερωτηματικό - για να παραχωρήσουν αίθουσες διδασκαλίας. Όλα τα υπόλοιπα πρακτικά και τεχνικά θέματα πρέπει να ρυθμιστούν είτε από μας είτε από άλλους αρμοδίους πολύ πριν αρχίσει το σεμινάριο.

5.- Μερικά θέματα θεωρητικής διδασκαλίας (π.χ. τα 1, 3, 12 και 13 του σχεδίου) είναι περιττά για ένα τέτοιο σεμινάριο. Τα 5 και 6 πρέπει ν' αποτελέσουν ένα αντικείμενο διδασκαλίας. Το 14 ανήκει στις "εφαρμογές".

6.- Από τον κατάλογο των Εισηγητών πρέπει ν' απαλειφθεί ο Ψυχολόγος, εφόσον - κατά τη γνώμη μου - δεν χρειάζεται να διδαχτεί το αντικείμενο. Αν όμως το Τμήμα αποφασίσει να διδαχτεί το αντικείμενο αυτό, τότε προτείνω να το διδάξει ο Ψυχολόγος Σύμβουλος του ΚΕΜΕ, και για τον πρόθετο λόγο ότι το ΚΕΜΕ δεν πρέπει να αποξενωθεί εντελώς από το σεμινάριο.

Ύστερα από συζήτηση, το Τμήμα διαπιστώνει την αντικειμενική αδυναμία να οργανωθεί φέτο δίμηνο ή τρίμηνο σεμινάριο για τις νεοδιορισμένες καθηγήτριες της Οικ. Οικονομίας, και αποφασίζει να εντάξει το θέμα της

επιμ όρφωσης των καθηγητριών Οικ. Οικον. στο γενικό πρόγραμμα των επι-
μορφωτικών σεμιναρίων που θα γίνουν για την αρχή της χρονιάς.

Στη συνέχεια ο κ. Φ. Κακριδής λέγει:

1.- Η Ένωση Καθηγητών Μουσικής Δ.Ε. υποβάλλει, ύστερα από συνεν-
νόηση μαζί μου, ένα πολύ προσεγμένο πρόγραμμα διήμερης ενημέρωσης των
καθηγητών μουσικής. Θεωρώ απαραίτητο να συμπεριληφθεί και αυτή η με-
τεκπαίδευση, τουλάχιστο στα μεγάλα αστικά κέντρα.

2.- Για τα Σεμινάρια Λατινικών προτείνω να γίνει αμέσως τώρα μια
συνάντηση "πολλαπλασιαστών" με τους συγγραφείς του βιβλίου στα Γιάννενα
γιατί ο κ. Σαββαντίδης, Αντιπρύτανης του Π. Ιωαννίνων, δε θα μπορέσει
να λείψει από τα Γιάννινα. Σε κοινή σύσκεψη οι πολλαπλασιαστές και οι
συγγρ. μπορούν να διατυπώσουν και τις "οδηγίες διδασκαλίας", να τις πο-
λλαπλασιάσουμε και να δοθούν στους διδάσκοντες στα σεμινάρια. Το θέμα
αυτό παρακαλώ να το χειριστεί ο κ. Β. Θεοδωρακόπουλος που και θα είναι
ως υπεύθυνος για το μάθημα, μέλος της αποστολής μας στα Γιάννενα και
ομιλητής στα σεμινάρια.

Επίσης προτείνω:

α) Να μην προχωρήσουμε φέτο σε προσδιορισμό των ημερομηνιών των
σεμιναρίων αν δεν είμαστε βέβαιοι ότι κυκλοφόρησαν τα σχετικά βιβλία:
καλύτερα αργά και με βιβλίο, παρά νωρίς χωρίς βιβλίο.

β) Να αναθέσουμε στον κ. Τομαΐδη, που είναι τη στιγμή αυτή ο πιο
εύκαιρος από τους Συμβούλους, να χειριστεί φέτο το θέμα των Σεμιναρίων
με τη βοήθεια όλων μας, βέβαια ιδιαίτερα όσων έχουν υπευθυνότητα για
κάποιο μάθημα.

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Επιθυμώντας να επαναφέρω στη μνήμη των
μελών του Τμήματός μας την προϊστορία των επιμορφωτικών σεμιναρίων των
καθηγητών Μουσικής οι οποίοι υπηρετούν στη Μ.Ε., υπενθυμίζω τα εξής:

1.- Το 1980, με τη συνεργασία του αποσπασμένου τότε στο ΚΕΜΕ
μουσικού κ. Ι. Θανοπούλου, διατύπωσα την άποψη της ανάγκης επιμορφώσεως
των καθηγητών Μουσικής. Στις 22-10-80 υπέβαλα στον τότε Πρόεδρο του
Τμήματος κ. Γ. Παντελίδη και σχέδιο επιμορφώσεως, το οποίο όμως δεν προ-
ωθήθηκε.

2.- Για το θέμα αυτό και τις προηγηθείσες ενέργειες ενημέρωσα το Μάιο του 1982 και τον τωρινό Πρόεδρό μας κ. Θ. Κακριδή.

3.- Το Μάρτιο του 1983 (πρόξη Τμήματος 23/9-3-83), εισηγούμενος για θέματα Μουσικής ύστερα από υπόμνημα της ΕΚΜΔΕ, επανέφερα το θέμα των επιμορφωτικών σεμιναρίων για τους καθηγητές Μουσικής, υπογραμμίζοντας ότι ζήτησα από το Δ.Σ. της ΕΚΜΔΕ συγκεκριμένες προτάσεις.

Για τις συγκεκριμένες πια προτάσεις του Δ.Σ. της ΕΚΜΔΕ, οι οποίες μας υποβλήθηκαν στις 10-8-83, η άποψή μου συνοψίζεται στις κατωτέρω θέσεις:

α) Ναι στην πρόταση των Μουσικών, με ορισμένες διορθώσεις.

β) Από τα 15 θέματα που προτείνουν οι Μουσικοί αφαιρώ το με αρ. 4 των "Γενικών" γιατί μοιάζει με το 1, το με αρ. 5 των "Ειδικών" λόγω πλήθους θεμάτων, το με αρ. 4 των "Πρακτικών" γιατί είναι όμοιο με το αρ. 3 των "Ειδικών". Επίσης θεωρώ ότι τα με αρ. 1 και 2 των "Ειδικών" πρέπει ν' αποτελέσουν μια διδ. ενότητα.

γ) Προτείνω το θέμα αρ. 3 των "Πρακτικών" να το εισηγηθεί ο κ. Μι. Αδάμης αντί του κ. Στ. Βασιλειάδη.

δ) Φρονώ ότι είναι ανάγκη να ρυθμιστούν τα "τεχνικά" θέματα (όπως χρόνος διενέργειας του σεμιναρίου και διάρκειά του, τόπος πραγματοποίησης, ποιοι θα το παρακολουθήσουν, ποιοί θα εκπροσωπήσουν το ΚΕΜΕ κτλ. τα οποία οι Μουσικοί στην πρότασή τους δεν τα εξετάζουν.

Ο κ. Σπυρόπουλος προτείνει ως πολλαπλασιαστές για το Σεμινάριο των Λατινικών τους κ.κ.

Ν. Καλογερόπουλο, Καθηγ. Β' Θηλ. Θεσ/νίκης

Γ. Ταϊφόκο, Ακαδημία Αθηνών

Μπουσίου

Αυτά για τα Λατινικά, που αποτελούν ειδική περίπτωση. Για τα άλλα μαθήματα φυσικοί πολλαπλασιαστές θα είναι πια οι σχολικοί σύμβουλοι.

Η πρόταση εγκρίνεται

ΘΕΜΑ 7ο

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Η κ. Ασπασία Παπαγεωργίου, καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας, με υπόμνημά της (5-7-83) προς τον κ. Υφυπουργό, που διαβιβάστηκε στο ΚΕΜΕ με εντολή του (αρ. πρωτ. 9823/1-8-83), αναφέρει ότι οι κ.κ. Γαρδελέα και Σδρίν έχουν αντιγράψει τμήματα των βιβλίων της για την Οικ. Οικονομία και ζητάει από τις "αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου να μη δεχτούν να καλύψουν τους λογοκλόπους".

Νομίζω ότι, ακόμα και στην περίπτωση που οι ισχυρισμοί της κ. Α. Παπαγεωργίου είναι αληθινοί, το Τμήμα μας είναι αναρμόδιο να ικανοποιήσει το αίτημά της, όπως αυτή το διατυπώνει.

Εισηγούμαι να τεθεί στο αρχείο η υπόθεση.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Α. Κακριδής

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

Δ. Ζαραφωνίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ Μ.Ε.

Πράξη 69/83

Σήμερα, 22-8-83 ημέρα Δευτέρα και ώρα 10.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του, (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή, Αττικής) με Πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο που αντικαθιστά τον αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ και πρόεδρο του Τμήματος κ. Φάνη Καυριδή.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακιάς, Ν. Βαρουχάκης Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάζης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδορακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές, και η γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφονίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ.: Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, γιατί βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Θέματα Ημερήσιας Διατάξεως

1. Προεργασία για τα ενημερωτικά σεμινάρια σχ. έτους 1983-84.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Ημερήσιας Διατάξεως.

Θέμα 1ο. Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Θα χρειαστεί να ενημερωθούν πάνω στο νέο βιβλίο των Λατινικών όσοι καθηγητές θα διδάξουν το μάθημα στην 3η δέσμη στο 1983-84 - υπολογίζω γύρω στους 900. Η ενημέρωση θα γίνει σε 10 πόλεις της χώρας από 6-8 "πολλαπλασιαστές" που το πρώτο 10ήμερο Σεπτεμβρίου θα πάνε στα Γιάννενα για να ενημερωθούν και να συνεργαστούν με τους συγγραφείς του νέου βιβλίου. Πότε θα γίνει η ενημέρωση των συναδέλφων δεν μπορώ να το προσδιορίσω, γιατί για τη διεξαγωγή των σεμιναρίων, πρέπει να υπάρχουν αντίτυπα του νέου βιβλίου. Ο ΟΕΔΒ μας είπε ότι το βιβλίο δεν μπορεί να είναι έτοιμο ενωρίτερα από την 1η Οκτωβρίου.

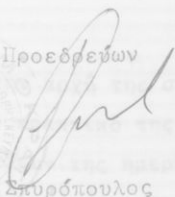
Ο κ. Βώρος λέγει:

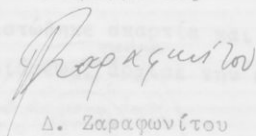
1. Για την ιστορία: μέσα στα πλαίσια του σεμιναρίου όποιες ώρες δοθούν είναι αναγκαίες και θα αξιοποιηθούν.
2. Για τα λατινικά: θυμίζω ότι μόνο μέσα στα πλαίσια των γενικών σεμιναρίων βλέπω να έχουν θέση και τα λατινικά· διευκρινίζω ότι δεν πρόκειται για σεμινάρια επιστημονικής ενημέρωσης αλλά μεθοδολογίας και σημειώνω ότι οι καθηγητές που θα διδάξουν λατινικά είναι φιλόλογοι και τυγχόν χωριστή (σε ιδιαίτερο χρόνο) πρόσκλησή τους σε σεμινάριο δημιουργεί προβλήματα λειτουργίας στο σχολείο τους.
3. Φρονώ ότι είναι ανάγκη να περιληφθεί στο πρόγραμμα των σεμιναρίων και ειδική εισήγηση για αξιολόγηση-βαθμολόγηση· είναι το πιο ενδιαφέρον ερώτημα που διατυπώνουν οι καθηγητές για να οργανώσουν ανάλογα τη διδασκαλία τους.

Ο κ. Τρ. Τριανταφύλλου προτείνει να γίνουν τα σεμινάρια για τις Ξένες Γλώσσες από 5 έως 9 Σεπτεμβρίου. Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει ότι οι εκπρόσωποι του ΚΕΜΕ για τα σεμινάρια ξένων γλωσσών θα οριστούν την Παρασκευή 6-8-83. Ως τότε πρέπει να δώσουν περίγραμμα των σεμιναρίων που κρίνουν χρήσιμο οι αρμόδιοι κατά μάθημα Σύμβουλοι στον κ. Τομπαΐδη.

Ο Προεδρεύων

Η Γραμματέας

Ο κ. Σπυρόπουλος

Δ. Ζαραφωνίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Πράξη 70/1983

Σήμερα, 24-8-83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του, (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλία Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', που αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, που βρίσκεται εκτός Αθηνών, για υπηρεσιακούς λόγους.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέα του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος ο κ. Ι. Σκορδίλης, γιατί ήταν σε κανονική άδεια και Ν. Βαρουχάκης γιατί ήταν στο ΥΠΕΠΘ (γραφείο κ. Υπουργού).

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

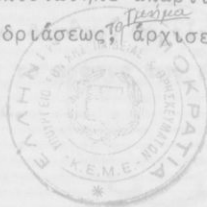
1. Κρίση Ιστορίας Γ' Λυκείου (γ' τεύχος).

Εισηγητής : Φ. Βώρος.

2. Εισαγωγή του μαθήματος της Ειδικής Αγωγής στη ΣΕΛΜΕ.

Εισηγητής : Ν. Παπαδόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, ^{πρώτα} άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Θ Ε Μ Α 2ο : Εισαγωγή του μαθήματος της Ειδικής Αγωγής στη ΣΕΑΜΕ.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει :

"Το ΥΠΕΠΘ, Διεύθυνση Εφ. Προγρ. ΣΕΔΠ, με έγγραφό του 20-7-83 (το παρέλαβα στις 19-8-83) στέλνει έγγραφο του Υφυπουργού κ. Μώραλη σχετικά με την αναγκαιότητα εισαγωγής μαθήματος Ειδικής Αγωγής στις ΣΕΑΜΕ-ΣΕΛΔΕ και παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε σχετικά.

Υπενθυμίζω στα μέλη του Τμήματος ότι με το ίδιο ακριβώς θέμα είχαμε ασχοληθεί και παλιότερα (14-1-82, πράξη 3).

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα περιέχονται στο έγγραφο του κ. Υφυπουργού και στο συνοδευτικό έγγραφο (διαβάζονται και για άμεση ενημέρωση του Τμήματος) και ακόμη την εισήγησή μου και την απόφαση του Τμήματος πάνω στο ίδιο θέμα στις 14-1-82 εισηγούμαι τα εξής:

1. Το μάθημα της Ειδικής Αγωγής να μην αποτελέσει αυτοτελές μάθημα στις ΣΕΑΜΕ γιατί ήδη θεωρείται βαρυμένο το Πρόγραμμά τους αλλά ούτε και σκόπιμο είναι από πλευράς επιστημονικού πλαισίου. Έχει μεγάλη σχέση με το μάθημα της Παιδαγ. Ψυχολογίας και θα πρέπει να ενταχτεί σ' αυτό το μάθημα και να διδάσκεται από τον ίδιο καθηγητή α) Για να μη γίνονται επικαλύψεις και επαναλήψεις ορισμένων στοιχείων και 2) για να είναι καλύτερη η συσχέτιση και η πλαισίωση. Αν ο διδάσκων την Παιδαγωγ. Ψυχολογία δεν έχει τη δυνατότητα και την ενημέρωση που χρειάζεται πάνω στα θέματα της Ειδικής Αγωγής, τότε σε συνεννόηση με το Διευθυντή της ΣΕΑΜΕ να καλείται εφόσον υπάρχει κάποιος ειδικός και να διδάσκει τα σχετικά θέματα.

2. Τα θέματα που θα διδάσκονται προτείνονται να είναι τα ακόλουθα: (Βλ. συνημμένο φύλλο). (Συμφωνεί με αυτά και ο κ. Σακκάς).

3. Το ωράριο διδασκαλίας των παραπάνω θεμάτων θα είναι περίπου 8-10 ώρες διδακτικές που θα διατίθενται από το ωράριο των 60 ωρών που προβλέπονται για την Παιδαγωγική Ψυχολογία.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (Βασικά θέματα για ενημέρωση των καθηγητών-σπουδαστών των ΣΕΑΜΕ στα πλαίσια του μαθήματος της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας).

Εισαγωγή : Έννοια και σκοπός της Ειδικής Αγωγής. Σύγχρονες τάσεις.

Η Ειδική Αγωγή στη χώρα μας.

Προβλήματα και μορφές Ειδικής Αγωγής

1. Προβλήματα όρασης : Αίτια, κατηγορίες τυφλών παιδιών, συναισθηματικά προβλήματα. Εκπαίδευση και κοινωνική ένταξη.
2. Προβλήματα ακοής : Αίτια, εκπαίδευση, κοινωνική ένταξη.
3. Προβλήματα - Διαταραχές λόγου : Αίτια και μορφές (φωνής, λόγου, γραφής). Προοπτικές εξέλιξής τους.
4. Προβλήματα κινήσεων και σωματικών αναπηριών : Αίτια και μορφές, κοινωνική ένταξη.
5. Προβλήματα νοητικής καθυστέρησης : Αίτια, γνωρίσματα, κατηγορίες (εκπαιδεύσιμα, ασκήσιμα), κοινωνική ένταξη.
6. Προβλήματα - Διαταραχές συμπεριφοράς : Αίτια, κατηγορίες, χαρακτηριστικά. Τρόποι αντιμετώπισης.
7. Ειδική Αγωγή και Επαγγελματική εκπαίδευση. Σκοπιμότητα - αναγκαιότητα. Δυνατότητες.

Θέμα Ιο : Ο Προεδρεύων του Τμήματος Σύμβουλος κ. Ηλ. Σπυροπούλος λέγει :

Στην προηγούμενη συνεδρία (την Παρασκευήν 17-8-1983) ο Πρόεδρος του Τμήματος κ. Φ. Κακριδής έκανε δεκτή την πρότασή μου για να αναβληθεί για σήμερα η συζήτηση του θέματος " Έγκριση πράξης σημερινής κρίσεως του βιβλίου Ιστορία Νεότερη και σύγχρονη του Γ' Λυκείου, τεύχος γ' ". Στο διάστημα που μεσολάβησε αρκετά μέλη του Τμήματος (συγκεκριμένα ο κ. Κακριδής, ο κ. Δ. Σακκάς, εγώ και ο κ. Κ. Κατσιμάνης) μελετήσαμε όσα κεφάλαια του βιβλίου πρόλαβε ο καθένας, γιατί η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου δεν μου έστειλε παρά μόνο ένα φωτοαντίγραφο του βιβλίου - που μάλιστα δεν διακρίνεται καθόλου για την ποιότητα της γραφής και για τη σελιδομέτρηση. Με αυτές τις κάθε άλλο παρά ευνοϊκές συνθήκες, αλλά με την επιθυμία το συντομότερο να ανταποκριθούμε στην υποχρέωση για διατύπωση υπεύθυνης και ολοκληρωμένης κρίσης για το βιβλίο, σήμερα θα προσπαθήσουμε να φτάσουμε σε τελική γνώμοδότηση με την εξής διαδικασία: αφού επαναλάβουμε την πρόταση που διατύπωσε στο τέλος της εισήγησής του ο κ. Φ. Βώρος κατά την προηγούμενη συνεδρία, θα ακουστούν οι παρεμβάσεις του κ. Κ. Κατσιμάνη, η δική μου, του κ. Φ. Κακριδή (μου έχει δώσει το σχετικό χειρόγραφο του) του κ. Δ. Σακκά και όποιου άλλου συνάδελφου θελήσει να προσθέσει κάτι σχετικό, οκ. Φ. Βώρος θα δευτερολογήσει και θα ακολουθήσει ψηφοφορία.

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης λέγει :

Από τον κ. Ηλ. Σπυροπούλο έλαβα προχθές τα εξής κεφάλαια του βιβλίου Ιστορία Γ' Λυκείου, τεύχος Γ' : α) Η Ελλάδα από το 1910 ως το 1914 β) Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος γ) Η Ελλάδα από το 1920-1924 και δ) Η ρωσική επανάσταση.

Μολονότι δεν είμαι ειδικός, η γνώμη που σχημάτισα είναι ότι το βιβλίο είναι επιστημονικά έγκυρο και παιδαγωγικά αποδεκτό. Θεωρώ όμως υποχρέωσή μου να δηλώσω ότι ορισμένες σελίδες από αυτές που είδα, ιδίως εκείνες του κεφ. α' Παγκόσμιος Πόλεμος που δημιούργησαν την εντύπωση ότι ίσως αποτελούν πιστή απόδοση, αν όχι κατά λέξη μετάφραση- κειμένου από κάποιο γαλλικό εγχειρίδιο. Τις ωπδονίες μου αυτές τις συζητήσα κατ' ιδίαν με τον κ. Βώρο.

Ο κ. Ηλ. Σκυρδπουλος λέγει:

Από την προηγούμενη συνεδρία της Παρασκευής 19-8-1983 δεν έπαυσα να διερωτιέμαι μήπως η πρότασή μου για αναβολή (πενθήμερη) της γνωμοδότησής μου για το κρινόμενο βιβλίο το μόνο αποτέλεσμα που θα είχε θα ήταν η αδικαιολόγητη καθυστέρηση των διαδικασιών για την έκδοση του βιβλίου. Όμως οι ανησυχίες μου αυτές διασκορπίστηκαν όταν ολοκληρώνα τη μελέτη των τμημάτων του βιβλίου που πρόβα να πάρω, καθώς διαπίστωσα ότι θα ήταν πράξη χαρακτηριστικής ανευθυνότητας και βελάγμα αβελθηρίας η αποστολή του βιβλίου για εκτύπωση αμέσως ύστερα από την εισήγησή του κ. Φ. Βάρου, χωρίς καμιά δική μας παρέμβαση.

Δε θέλω να πω ότι δεν εργάστηκαν και οι συγγραφείς και η Επιτροπή κρίσης αλλά το πλήθος των προβλημάτων και η ιδιοτυπία που παρουσιάζει το κρινόμενο βιβλίο καθιστούν απαραίτητη την πολύπλευρη προσεκτική μελέτη του πριν αποσταλεί στον ΟΕΔΒ, με δεδομένη μάλιστα την ευαισθησία της κοινής γνώμης-όπως και την γνώμη των εκπαιδευτικών και των σημερινών μαθητών- για τις συγγραφές τέτοιας σημασίας. Καταφεύγω για την ώρα σε ένα μόνο παράδειγμα: θα μπορούσε να παραμείνει απαρατήρητο και χωρίς αντιδράσεις το γεγονός ότι στο βιβλίο αναφέρονται πλήθος νεοελληνες συγγραφείς του 20ου αιώνα πολλών μάλιστα απ'αυτούς παρατίθενται και κείμενα, παραλείπεται όμως ο Κώστας Βάρναλης-έστω και μνεζα του "φιλό ονόματι" δεν υπάρχει;

"Ερχομαι τώρα στις παρατηρήσεις που αφορούν το Τμήμα της συγγραφής που είδα:

1. Στη σελ. 700 διαβάζουμε: " η υπολοιπη Γερμανία χωρίστηκε σε ζώνες κατοχής". Πόσες όμως ζώνες; Ποιές; Πως οργανώθηκαν αυτές;
2. Στον επισκέπτη της εξέλιξης των μεγάλων χωρών μεταπολεμικά, αναφέρομαι στην Αγγλία τη Γαλλία, τη Γερμανία, όχι όμως και στην Ιταλία. Γιατί; Νομίζω ότι από κάθε άποψη τα Ιταλικά πράγματα παρουσιάζουν για μας ιδιαίτερο ενδιαφέρον.
3. Στη σελ. 718, αφού προηγείται η διαίρεση των "αμφισβητησιών" σε τρεις κατηγορίες (σελ. 717), εμφανίζονται ως πρωταγωνισμός των γεγονότων του Μαΐου 1968 οι της τρίτης κατηγορίας. Νομίζω ότι το ορθό είναι: της δεύτερης (φοιτητές κλπ).
4. Γιατί η Επιτροπή κρίσεως έσβησε, στις σελ. 715-716, τις παραγράφους που αναφέρονται στο δίκιο του αγώνα των υπανάπτυκτων; Αυτά πρέπει να ειπωθούν.

5. Στη σελ. 8II διαβάζουμε: "περφόδους της νεοελληνικής αναγέννησης". Είναι δόκιμος στους ιστοριογράφους ο χαρακτηρισμός ή θα προκαλέσει σύγχυση;
6. Στη σελ. 9 διαβάζουμε: "Η Βουλγαρία προσάρτισε την Ανατολική Θράκη". Νομίζω ότι το λάθος είναι προφανές.
7. Στη σελ. 12, αφού προηγουμένως αναφέρθηκαν οι πολιτικές δυνάμεις που οργάνωσαν το ΕΑΕΣ κλπ, ήταν γραμμένο ότι το ΕΑΜ οργανώθηκε από το Κ.Κ.Ε, το Σ.Κ.Ε, την Ε.Λ.Δ και το Α.Κ.Ε. Η Επιτροπή το σβήνει. Γιατί;
8. Στο κεφάλαιο που πραγματεύεται την κατοχή και την Εθνική Αντίσταση, καμιά μνετα για τα Τάγματα Ασφαλείας, τους Χίτες, την ΠΑΟ κλπ; Έτσι γράφεται η Ιστορία, με "πονηρές" παραλείψεις;
9. Σελ. 19 Μιλάμε για επιστράτευση Ελλήνων Εργατών. Δεν μιλάμε όμως σε ποιές χώρες θα τους έστειλαν.
10. Στη σελ. 20 δεν υπάρχουν οι θυσίες του Δοξάτου, του Χορτιάτη, της και έτσι η έκταση της θυσίας του Ελληνικού λαού συρρικνώνεται σε "παλαιοελλαδικό μόνο πλαίσιο".
11. Ακόμη στις σελ. 25 και 26 δεν μεσολαβεί η αποχώρηση των Γερμανών, Ας δοθεί με μία φράση.
12. Διέβασα με ιδιαίτερη προσοχή τις σελίδες που αναφέρονται στην πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα, τόσο τη διεθνή όσο και την Ελληνική. Επειδή κάτι τέτοιο για πρώτη φορά προσφέρεται στους μαθητές του Λυκείου, νομίζω ότι έπρεπε να δοθούν με αφορτερη και συνεπέστερη γραμμή και να γραφούν με μεγαλύτερη προσοχή. Συγκεκριμένα:
- α) Για ό,τι αφορά την παγκόσμια πραγματικότητα, δεν αναφέρονται οι
- β) Ενώ γίνεται πολύς λόγος και έπρεπε για τον κινηματογράφο, δεν αναφέρονται οι πρωτεργάτες (L. LUMIERE-G. MELIES). Φτάνουμε αμέσως στους ήδη κορυφαίους.
- γ) Δεν φαίνονται οι συνέπειες της μετάβασης από τον βουβό στον ομιλούντα κινηματογράφο.
- δ) Δεν λέγεται τίποτα για τα μοιραία αποτελέσματα που είχε για τον κινηματογράφο η διάδοση της τηλεόρασης.

ανάγνωση

ιιιι) Μια απλή του κλασσικού έργου του SADOUL θα μας είχε απαλλάξει και από αυτές τις αδυναμίες, όπως και άλλες π.χ την αποσιώπηση του γουέστερν, του Χόλλυγουντ, του Ιταλικού νεορεαλισμού, της προσφοράς του Ντρίσενου (κινούμενα σχέδια) κλπ.

ιιιιι) Παραλείπονται στοχαστές, επιστήμονες και συγγραφείς, χωρίς τους οποίους δεν γίνεται κατανοητή η εξέλιξη των ιδεών και της Τέχνης στον αιώνα μας όπως π.χ: Ράσσελ, Αινστάιν, Οπενχάϊμερ, Φλέμινγκ, Α. Μπρετόν, Αραγκόν, Α. Μαράω, SAINT-EXUPÉRY, Άνουνιγ, Φ. Μωρίς μινιστδόρμα επιστημονικής φαντασίας λογοτεχνία των γειτονικών Βαλκανικών λαών.

ιιιιιι) Στη σελ. 786 διαβάζουμε: "Η υπαρξιακή φιλοσοφία επηρεάζει βαθιά την τέχνη σ όλες τις εκφάνσεις κατά την περίοδο του μεσοπολέμου".

ιιιιιιι) Σε πολλές περιπτώσεις ενώ υπάρχουν οι παρενθέσεις, λείπουν οι χρονολογίες γέννησης και θανάτου του συγγραφέα κλπ.

ιιιιιιιι) Στη σελ. 788 ως πηγή του θεάτρου του παράλογου αναφέρεται υπαρξισμός. Όμως, ως προς τη μορφή του, νομίζω ότι επηρεάστηκα ισχυρά και από τον σουρεαλισμό.

ιιιιιιιιι) Τα παραθέματα από έργα των συγγραφέων δεν πετυχαίνουν πάντα το σκοπό τους. Τι θα καταλάβει π.χ. ο ανειδοποίητος για τον ποιητικό κόσμο του από το παράθεμα της σελ. 774;

β) Για ό,τι αφορά την ελληνική πνευματική και καλλιτεχνική ζωή. Δεν χαρακτηρίζονται οι σελίδες που τους αφιερώνονται από ευστοχία και υπευθυνότητα στην επιλογή των ονομάτων που αναφέρονται. Νομίζω ότι, αν τ' αφήσουμε έτσι τα πράγματα, με πολύ δίκιο πολλοί θα μας επικρίνουν, εφόσον :

- γίνεται λόγος για τον Χρ. Γιανναρά (σ. 815), όχι όμως για καταξιωμένες προσωπικότητες που πραγματικά επηρέασαν σημαντικά την πνευματική μας ζωή. Αλήθεια, θα μέλνει στην ιστορία η προσφορά του Χ. Γιανναρά και θα αποσιωπηθεί η προσφορά ανθρώπων όπως ο Ι. Θ. Κακριδής, α. Κ. Θ. Δημαράς, οι λαμπροί νεοέλληνες αρχαιολόγοι; Μπορούμε να μιλάμε για θέατρο χωρίς ν' αναφερθούμε στις δυο γόνιμες δυνάμεις που του δίνουν ζωή, το αναβιωμένο αρχαιοελληνικό δράμα και το σύγχρονο πρωτοποριακό ξένο θέατρο; Μπορούμε να βάλουμε σε σελίδες ιστορίας τη Δούλα Αναγνωστάκη,

το Γ. Σκούρτη, το Μ. Ροντάκη, το Μ. Ευθυμιάδη, τον Κ. Μουρελά, το Γ. Μανιάτη χωρίς να αναφέρουμε (για θέατρο, λόγος) το Φ. Πολίτη, το Μ. Πλωρίτη, το Ροντήρη, την Κοτοπούλη, τον Βεάκη. Κάνουμε λόγο για υπερρεαλισμό, που είναι όμως ο *Εγγονόμαχος* και ο *Εμπειρίος*. Είπαμε στην αρχή για την απουσία του Κώστα Βάρναλη. Παρόντες όμως "ιστορημένοι" ο Μ. Χάκας, ο Κοτζιάς, ο Φραγκιάς, ο Αλεξάνδρου - απόντες ο Κ. Καρυωτάκης, ο Γ. Μπεράτης, ο Παύλος Αναγνωστάκης (έως το όνομα σωθεί χάρη στη Λούλα Αν.). Γίνεται λόγος για νεοελληνική μουσική, λείπει όμως ο Βασίλης Τσιτσάνης. Λόγος για την Ελληνική Εκπαίδευση (σελ. 804), λείπει όμως στην αρχή ο Αλ. Φωτιάδης και τέλος ο *Ευ. Παπανούτσος*, ως εκπαιδευτικοί.

Την εντύπωση ότι δεν έχουμε μπροστά μας τίποτε περισσότερο από ένα πρόβλημα διδακτικών εγχειριδίων ενισχύουν παρατηρήσεις που δεν θ' α έπρεπε να είμαστε υποχρεωμένοι για εμπειρους συγγραφείς. Πως όμως να κρίνουμε ένα βιβλίο που προορίζεται για τους ωριμότερους μαθητές της Μ.Ε ως ικανοποιητικό, την ώρα που δεν είναι απαλλαγμένο;

α) ούτε από ορθογραφικά λάθη (π.χ απομινώνει (σ. 708), νοιώσει (σ. 772 και αλλού), ταπεινώτητες (σ. 784), *γενεαλήφο* (σ. 794), παρόν (αρεσινικό σ. 785) - πολλές περικοπές όπου ο τόπος του εγκλιτικού που ανεβαίνει στη λήγουσα του προπαροξύτου παραλείπεται: γελτόνες του (σ. 708), άμυνας μας, ύπαρξη της (σ. 710), αναδιοργάνωση της, αιτήματα του (σ. 718) κλπ).

β) ούτε αδεξιότητες στην έκφραση, π.χ η θεωρία του υποσυνείδητου (σ. 769), φορέας ζωής ή σπορέας θανάτου (σ. 783), του ανθρώπου ως ενός συνεκτικού ατόμου με καταληπτικές και προβλεψιμες αντιδράσεις στα γεγονότα (σ. 769) κλπ (Εξάλλου *καθαρευουσιάνη* και *αποικιοί*, λέξεις και εκφράσεις διαπιστώνονται συχνά: αρνούμεθα (σ. 709), μεν.....δε (σ. 706), προς το παρόν (σ. 718) κλπ και ένα που χρεώνεται στην Επιτροπή κρίσης υπό το πρίσμα της αγωνίας, σ. 776).

γ) ούτε απλοϊκότητες, όπως: όλοι παρακολούθησαν από τη τηλεόραση (σ. 771) μοναδική σκέψη του σημερινού ανθρώπου είναι η προμήθεια καταναλωτικών αγαθών (σ. 713). Τέλος την ώρα που ο όρος "Ηνωμένες Πολιτείες" είναι απόλυτα καθιερωμένος, την ώρα που όταν χρησιμοποιούν οι συγγραφείς συντομογραφία γράφουν ΗΠΑ και όχι ΕΠΑ (και βέβαια παντού γράφουν ΟΗΕ και όχι ΟΕΕ), γιατί γράφουν συνεχώς "Ενωμένες Πολιτείες";

Οι παρατηρήσεις αυτές, που αναφέρονται στο τμήμα του γ' τεύχους που μελετήσα, σε συνδυασμό με τις εντυπώσεις μου από τα τυπωμένα ήδη τεύχη α και β, με οδηγούν σε εξής συμπεράσματα:

- α) Η συγγραφή στο σύνολό της είναι αξιόλογη προσφορά, ως γενική σύνθεση, ως πλούσια πληροφόρηση, ως εντυπωσιακή τεκμηρίωση και εικονογράφηση.
- β) Όμως η εκτίμησή της απελπίζει: όπως και να το κάνουμε, έχουμε ήδη τυπωμένες 228 σελ. μεγάλου σχήματος στο α' τεύχος και 268 στο β', σύνολο 496. 2^{οι} αυτές θα προστεθούν και οι σελίδες του γ' τόμου και έτσι συνολικά θα έχουμε βιβλίο με 800 περίπου μεγάλες σελίδες. Όσο και αν λέει ο κ. Βώρος ότι μόνο 280 από τις 800 θα αποτελούν αυτό που λέμε "διδακτική ύλη" δεν μπορούμε να αγνοούμε ότι:
- το κράτος θα πληρώνει εκτύπωση βιβλίου 800 σελίδων.
 - οι ήδη παραφορτωμένοι φιλόλογοι θα υποχρεώνονται, για διδασκαλία 2 1/2 σελίδων, να μελετούν 10-12 σελίδες του βιβλίου.
 - οι μαθητές θα κουβαλούν ογκώδη τόμο-και μόνο η εμφάνισή του θα τους απωθεί.
- γ) Με αυτά τα δεδομένα, πως θα υπηρετηθεί κατά τη σχολική πράξη και το βιβλίο αυτό; Βέβαια ο κ. Βώρος μας είπε ότι από την Α' και τη Γ' Λυκείου κατά διάφορους τρόπους μπορούν να αξιοποιηθούν ορισμένα κεφάλαια του βιβλίου. Όμως η Παιδαγωγική απαίτηση είναι να υπάρχει βιβλίο ^{από} για κάθε τάξη και για κάθε κατεύθυνση. Ας μη παρουσιάζουμε βιβλίο που θα θυμίζει τον ΟΔΙΣΥ.
- δ) Δεν πρέπει να λέγεται ότι με το βιβλίο αυτό παρουσιάζεται η ιστορική ή ύλη με σύγχρονο πνεύμα και νέα πνοή. Βασικά κυριαρχεί η παραδοσιακή αντίληψη προσφοράς ιστορικής ύλης στους μαθητές.
- ε) Ας μου επιτραπεί να εκφράσω το φόβο ^{στη δική μου} με όλα αυτά πρόκειται να στήσουν ένα μνημείο αβδηριτισμού στη σχολική πράξη στη Μ.Ε.
- Ύστερα από τα παραπάνω, διαμορφώνεται ως εξής η πρότασή μου. Το βιβλίο "Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη της Γ' Λυκείου, τεύχος γ'" να κριθεί ότι μπορεί μόνο προσωρινά, όπως και το τεύχος α' και β' να χρησιμοποιηθούν στο Λύκειο, με τον απαραίτητο όρο να αξιοποιηθούν από τους συγγραφείς οι παρατηρήσεις που διετύπωσε το Τμήμα. Όμως το Τμήμα με κανένα τρόπο δεν δικαιούται να θεωρεί ότι με το βιβλίο αυτό απαλλάχθηκε από την υποχρέωση να δώσει ένα πραγματικά σύγχρονο, από επιστημονική και παιδαγωγική άποψη, Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας. Θα πρέπει με την πρώτη ευκαιρία να αναζητηθεί διαδικασία συγγραφής βιβλίου που όχι προσωρινά αλλά οριστικότερα θα μπορεί να χρησιμοποιείται στο Λύκειό μας.

Στη συνέχεια ο κ. Σπυρόπουλος διαβάζει σημείωμα του κ. Φ. Κακριδή.

Η εντόπωσή μου είναι καλή με δύο επιφυλάξεις:

(1) Υπάρχουν πλατειασμοί (π.χ στις κινήσεις του Μουσολίνι), και κάποια διάχυτη μελοδραματινότητα (2) γλωσσικά έχουμε πολλά κατ'αποψη της καθαρεύουσας (ονομαστικές αντι για ρηματικές συντάξεις, παθητικές αντι ενεργητικές κλπ) καθώς και ορισμένους λεξιλογικούς και γραμματικούς νεολογισμούς, που κάθε άλλο παρά με ενθουσιάζουν (π.χ συγινετροποίηση, σ. 585).

Παρατηρήσεις στην ουσία

- (1) Μπράβο για την πετυχημένη, ακοιμάτιστη και αληθινή παρουσίαση του ΟΧΙ στις 28.10.40 σελ. 642.
- (2) Νια διευκρινιστεί στη σελ. 650 η παρουσία των Άγγλων στην Ελλάδα. Έτσι που αναφέρονται είναι σα να πολέμησαν και στην Αλβανία.
- (3) Η Κίνα ως "μεγάλος νικητής του πολέμου" μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, είναι βέβαια ανορθογραφία- και πρέπει να πούμε για την αλήθεια μια και αποφασίστηκε να αναφερθούν τα μέλη του Σ.Α που βέβαια δεν είναι μόνο πέντε. Πέντε είναι τα μόνιμα μέλη που έχουν και VETO.

Στη συνέχεια ο κ. Δ. Λαϊνάς λέγει:

Νομίζω ότι οι εργασίες του Τμήματος υποβαθμίζονται με την απουσία του Προέδρου κατά τη συζήτηση θεμάτων τόσο πολύ σημαντικών, όπως είναι η κρίση αυτού του βιβλίου. Θα μπορούσε να κριθεί το βιβλίο σε χρόνο που θα ήταν εδώ και ο κ. Κακριδής, για να προεδρεύσει και να συμμετάσχει και ο ίδιος στη συζήτηση.

Μολονότι το βιβλίο αποτελεί μεγάλη τομή, είναι απέραντος λειψώνας πληροφόρησης και περιέχει και σελίδες εξαίρετες. Εντούτοις οι βασικές και πολλές αδυναμίες του που ανέφερα δε μου επιτρέπουν να λάβω θέση αυτού. Αν οι συγγραφείς βελτιώσουν το βιβλίο ουσιαστικά, στο βαθμό βέβαια που είναι δυνατόν μπορεί τότε να θεωρήσω το βιβλίο κατ'άλληλο.

Για πρώτη φορά καλύπτεται η ιστορία του Ελληνισμού και τουψιδισμού ως τις μέρες μας σε σχολικό βιβλίο. Και όχι απλώς καλύπτεται, αλλά παρουσιάζεται σε όλες τις ειφάνσεις τις πολιτικές, τις διπλωματικές, τις οικονομικές τις κοινωνικές και τις πολιτιστικές. Από την άποψη αυτή το βιβλίο αποτελεί απέραντο λειψώνα πληροφόρησης, Έχει

το βιβλίο πολλές αρετές, σελίδες εξαιρετες, κείμενα - παραθέματα μοναδικά που αξίζει να τα διαβάσουν οι μαθητές. Δε χρειάζεται να επιμείνω στις αρετές. Αποτελούν τα θετικά στοιχεία του βιβλίου για τα οποία θα επαινεθεί, στοιχεία που θα ωφελήσουν τους μαθητές. Έχει όμως και ελαττώματα πολλά και σοβαρά. Κι αυτά έχουν τις αρνητικές επιπτώσεις τους στους μαθητές και στην τύχη του μαθήματος. Σ' αυτά λοιπόν θα σταθώ με την ελπίδα ότι αν τελικά προχωρήσει το βιβλίο για εκτύπωση θα διορθωθούν, όσα είναι διορθώσιμα.

1. Πρώτα πρώτα εικίνο για το οποίο από την αρχή είχα αντίρρηση είναι ή ένταση του βιβλίου. Φοβάμαι ότι οι συγγραφείς των τριών τευχών Ιστορίας Γ' Λυκείου έχασαν την αίσθηση του μέτρου, λησμόνησαν ότι γράφουν σχολικό βιβλίο το οποίο πρέπει να έχει ορισμένη ένταση που θα του επιτρέψει να διδαχθεί. Έτσι αντί οι συγγραφείς να γράφουν ένα βιβλίο 300-400 σελίδων, έγραψαν βιβλίο μαμούθ που δεν μπορεί ποτέ να διδαχθεί ολόκληρο.

Κατ'ανάγκη λοιπόν, οι μαθητές θα διδάσκονται ορισμένες περιόδους της νεότερης ιστορίας και ορισμένα θέματα με κάθε λεπτομέρεια και για ορισμένες άλλες δε θα διδάσκονται τίποτε. Μπορεί αυτό το βιβλίο να είναι χρήσιμο από την άποψη της έντασης ως ελεύθερο βοήθημα, ως βοηθητικό ανάγνωσμα, όμως ως σχολικό βιβλίο φοβάμαι ότι δε θα λειτουργήσει.

2. Έπειτα είναι το βιβλίο φορτωμένο με πολλή λεπτομέρεια, προκάλει τη μνήμη. θα χρειαστεί το παιδί να μάθει π.χ. ακόμα ότι στη Γαλλία το 1946 ανέλαβε πρωθυπουργός κάποιος Βενσάν Οριόλ και ότι ήταν σοσιαλιστής (σελ. 704) ή στον τόπο μας κάποιος Χρήστος Γιανναράς ανέλαβε να ανανεώσει την Ορθοδοξία (σελ. 815). Λές και έχει να χάλει ο μαθητής αν δε μάθει γι' αυτά τα πρόσωπα. Αντίθετα είναι φειδωλοί οι συγγραφείς σε πληροφόρηση για πολύ αξιολογους ανθρώπους του πνεύματος και για ιστορικά γεγονότα που στον καιρό τους κράτησαν την αναπνοή του έθνους. Το Νερούντα οι συγγραφείς απλώς τον αναφέρουν. Και ενώ έχουν πλήθως παραθέματα στο βιβλίο δεν έχουν έστω και ένα παράθεμα από το CANTO GENERAL (μεταφρ. Δανάης). Το Βάρναλη δεν τον αναφέρουν καν. Και ενώ μιλούν για Κατοχή και μεταπολεμική εποχή δεν παραθέτουν ούτε ένα κείμενο από το μεγάλο ποιητή που στάθηκε στην πρώτη γραμμή των λαϊκών αγώνων και δοκιμάστηκε μαζί με το λαό. Έχουν όμως κείμενα από άλλους δεύτερου

σε κατηγορία σε σχέση με το Βάρναλη, απόλεμους, ουδέτερους, μεγαλοαστούς, όπως τον Ιω. Τσάτσον και τον Αγγ. Τερζάκη.

Και ενώ η ιστορική πληροφόρηση είναι συχνά λεπτομερειακή για θέματα δεύτερης σημασίας αντιπαρέρχονται οι συγγραφείς την εποπικία του Στάλιγκραν με δυο σειρές σα να γράφουν χρονικό, χωρίς καμία αξιολόγηση.

3. Περνούν επίσης στο βιβλίο οι συγγραφείς θέσεις για πρόσωπα και θέματα "τριτοδρομικές", ως να θέλουν να πιστοποιήσουν ότι είναι και αυτοί με το ρεύμα της αλλαγής, θέσεις όμως που διαφεύδονται από τη σιληρή πραγματικότητα. Γράφουν π.χ (σελ. 706) ότι στη Γαλλία "στις προεδρικές εκλογές του 1981 επιλέγεται πρόεδρος ο σοσιαλιστής Φρανσουά Μιτεράν. Μια καινούργια περίοδος αρχίζει για τη Γαλλία". Έπρεπε να αναφερθεί πως σήηποτε ότι ο Μιτεράν είναι "σοσιαλιστής". Όσο για το σοσιαλισμό του και "την καινούργια περίοδο" που αρχίζει στη Γαλλία οι νέοι των 18 χρονών που παρακολουθούν τα πράγματα του σημερινού κόσμου γνωρίζουν ότι σοσιαλισμός και η καινούργια εποχή για τη Γαλλία σημαίνουν πρόσδεση στη Γαλλία στο αμερικανικό άρμα όσο ποτέ άλλοτε, αντισοβιετισμός, και στους πυρηνικούς εξοπλισμούς, στους πέρσιν και κρούζ, μιράζ, κανόνια και στρατό στο Τσάντ.

Προβάλλεται η Γιουγκοσλαβία ως παράδειγμα "τριτοδρομικού" κράτους (σελ. 686). Γιατί όμως, παρά τον παντοπό των αμερικανικών δολαρίων (που της δόθηκαν παλαιότερα), δεν αναπτύχθηκε, γιατί δεν κατάφερε να εξαλείψει τις τεράστιες ανισότητες ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο, γιατί εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες Γιουγκοσλάβοι δουλεύουν στη Δ. Γερμανία, σε αντίθεση με τη γειτονική της Βουλγαρία (που δεν είναι "τριτοδρομική") που και αναπτύχθηκε και δε στέλνει του εργάτες της για να φτιάχνουν άλλες χώρες, δεν μας το λέει το σχολικό βιβλίο.

Αλλού αναφέρεται (σελ. 699): "Η ΕΟΚ συνετέλεσε στη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της μεταπολεμικής Ιταλίας", Η ανάπτυξη της Ιταλίας δεν οφείλεται στην ΕΟΚ (είχε η Ιταλία τη Βιομηχανική υποδομή από προπολεμικά οι Ιταλοί είναι εξαιρετικά δημιουργικοί), αλλά και αν είναι έτσι παραμένει ο Ιταλικός Νότος με την εξαθλίωση του που αποτελεί τρανό δείγμα ότι η ΕΟΚ δε θα θεραπεύσει τις πληγές των φτωχών λαϊκών μαζών.

4. Ξιέει που φοβάμαι περισσότερο απ' όλα είναι μήπως οι συγγραφείς ακολουθώντας πάντα θέση μέση, "τριτοδρομική" και περνώντας στο βιβλίο κρίσεις και θέσεις που της χάλιευσε και για δεκαετίες τις καλ-

Θα σταθώ για λίγο στη δικτατορία της 4ης Αυγούστου και περισσότερο στο κεφάλαιο που πραγματεύεται την Εθνική Αντίσταση. Κατανοώ τη δυσκολία των συγγραφέων. Για πρώτη φορά γίνεται προσέγγιση στην πρόσφατη ιστορία μας σε σχολικό βιβλίο. Κι είναι δύσκολο να πείς την αλήθεια για γεγονότα κιόμα γνωστά που προκαλούν διάφορες αντιδράσεις στον καθένα. Οι συγγραφείς στην προσπάθειά τους να γίνει το βιβλίο τους αποδεκτό ακολουθήσαν κι εδώ μέσο δρόμο και όπου υπάρχουν συμπληγάδες τις αποφεύγουν. Θέματα καίρια, όπως π.χ γιατί οδηγηθήκαμε στα Δεκεμβριανά, τι έγινε στο συλλαλητήριο της 3-12-44, ποιοι πυροβόλησαν το πλήθος, δεν τα αντιμετωπίζουν. Η αλήθεια όμως για την εποχή αυτή καλυμμένη με τόση συνοφάντηση και διαστρέβλωση, είναι ανάγκη να λεχθεί. Για να διαλυθούν φεύδες και μύθος και να καταπολεμηθούν φόβοι που επιδέξια καλλιέργησε η προπαγάνδα. Ιδιαίτερα την Εθνική αντίσταση, ύστερα από 40 χρόνια κατασυνοφάντησης και υποτίμησης, πρέπει να τη διδάξουμε στα παιδιά έτσι όπως έγινε. Για να τους προσφέρουμε σ' αυτή την εποχή του καταναλωτισμού, της ξενόφερτης κουλτούρας και της αλλοτρίωσης, πρότυπα Ελληνικά που συγκινούν και εξυψώνουν. Η Εθνική Αντίσταση είναι η υπερηφάνεια μας. Αν δεν μπορούμε και σήμερα να πούμε την αλήθεια γι' αυτή, είναι προτιμότερο να σιωπήσουμε.

Δικτατορία του Μεταξά

1. Στο κείμενο δεν τονίζεται ότι η δικτατορία στράφηκε κυρίως ενάντια στους κομμουνιστές που γέμισαν απ' αυτούς τα ξερονήσια και τους πότισε ο Μανιαδάκης ρετινδόλαδο, ούτε φαίνεται ότι η δικτατορία τους κράτησε στις φυλακές ως το τέλος και τους παρέδωσε στους Γερμανούς για να τους εκτελούν στην Κατοχή (παράδειγμα οι κρατούμενοι της Αεροναυπλίας).
2. Δε γράφεται στο κείμενο ότι η δικτατορία με τη σύνδεσή της με τη φασιστική Ιταλία και τη ναζιστική Γερμανία άφησε τα σύνορά προς την Αλβανία εντελώς απρόσωπα (σε δρόμους κλπ) και έρριψε το βάρος στα οχυρά στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα που τελικά αποδείχθηκαν άχρηστα. Το γράφουν αυτά ο Καθενιώτης και άλλοι επιτελικοί αξιωματικοί.
3. Θα έπρεπε, νομίζω, να αναφερθεί το γνωστό τερτατοαυγουτινός "Γιατί χαιρείται ο κόσμος και χαμογελάει πατέρα" γιατί είναι τόσο χαρακτηριστικό για την προσωπολατρία που καλλιέργησε ο δικτάτορας. Και να μαθαίνουμε ποιος το έγραψε αυτό θα ήταν πολύ ενδιαφέρον.
4. Θα έπρεπε να αναφερθεί ως δείγμα του ανελέητου του καθεστώτος η αυστηρή απαγόρευση της γίδας που ανάγκασε τους ορεινούς πληθυσμούς να πουλήσουν τα κοπάδια τους σε εξευτελιστικές τιμές, χωρίς να τους προσ-

φερθεί κανένα υποκατάστατο επάγγελμα για να ζήσουν. Να καταπολεμήσει με τη διαδεδομένη ιδέα ότι η δικτατορία του Μεταξά έφερε τη δικαιοσύνη και την ευτυχία.

5. Δε φαίνεται πουθενά η διαφθορά του καθεστώτος, όπως π.χ. ενείνοι οι γνωστοί έρανοι για την αεροπορία για να φάνε τα λεπτά που μαζέψαν και να μείνει η παροιμιώδης φράση "πάνε υπέρ της αεροπορίας".

6. 2η σελ. 8 αναγράφεται: "Μετά την έκρηξη του πολέμου ο Μεταξάς ως πρωθυπουργός διευθύνει τον αγώνα του έθνους ως την ημέρα του θανάτου του" (29-I-1941). Τυπικά και. Όμως ο Μεταξάς δεν πίστευε σ' αυτό τον αγώνα και δεν προετοίμασε τη χώρα για να αντιμετωπίσει τον εχθρό. Η ηττοπάθεια των μεταξικών ήταν τρομερή. Ήθελαν να ρίξει ο στρατός λίγες ντουφεκιές για τα μάτια και τίποτα άλλο. Τα σχέδια τους τα ανέτρεψαν ο Δαβάνης, ο Κατομήτρος, οι φαντάρου. Τα λένε αυτά ο Καθενιώτης και άλλοι.

Ο Καφαντάρης είπε ότι ο Μεταξάς ήταν ο τελευταίος που θα μπορούσε να πεί όχι. Ο ίδιος σε προκήρυξή του προς το λαό έλεγε:

"Τον ιερόν αυτόν αγώνα δεν τον κατηύθυναν ούτε τον ενεφύχωσαν οι μοιραίοι άνθρωποι του απαισίου της εποχής ενείνης καθεστώτος, το οπούον τα πάντα έπραξε προ του πολέμου και κατ' αυτόν δια να τον παρολύσει. Τον ανέλαβε εξ ολοκλήρου με την άφθαστον ορμήν της η εθνική ψυχή, τα παιδιά του λαού, η αγνή του έθνους μάζα, παλλομένη από διπλούν μένος, να προασπίσει την ανεξαρτησίαν της πατρίδος και να πληξή εις τα καίρια τον φασισμόν, τον οπούον είχε ήδη επί 4 έτη λάβει οδυνηράν πείραν".

7. Και κάποια άλλα πράγματα δε λέγονται. Δε λέγεται π.χ. ότι ο Βενιζέλος πέθανε ιδεολογικά και πολιτικά τό 1935, ένα περίπου χρόνο πριν πεθάνει βιολογικά, όταν αποδεχθηκε τη μοναρχία και φώναζε "ζήτω ο βασιλεύς", τη στιγμή που ακόμα και συντηρητικοί, όπως Ανδρ. Στράτος, ο Πέτρος Ράλλης, ο Μιχ. Κύριος, ο Γ. Βλάχος και άλλοι, ήταν αντικοι στην επιστροφή του βασιλιά. Πίστευαν πολλοί τότε (το 1935) ότι η επαναφορά του Γεωργίου θα έλυne τα προβλήματα. Όμως ο Β. Βλάχος έγραψε στο 6-7-1935: "Αλλά πως μπορεί να πωματιστεί ο κρατήρ ενός ηφαίστου με έναν ~~εξεμμένον~~ φελλόν".

Αργότερα το 1946 πάλι καλλιεργούσαν την ίδια ιδέα. Ο Καφαντάρης, άρρωστος, 14 ημέρες πριν πεθάνει, στις επάλξεις της δημοκρατίας πάντ

Τηλεγράμ. του Τσώρτσιλ προς
σε προκήρυξη του (14-8-46) έλεγε ότι ο Γ. Βλάχος το 1935:
"Οι αγωνιζόμενοι υπέρ της δημοκρατίας δικάζονται να είναι υπερήφα-
νοι ότι δεν αγωνίζονται υπέρ ειδώλων"

Είναι μεγάλα λόγια αυτά και θα έπρεπε να υπάρχουν στο βιβλίο.
ζ) Και για τον Κονδύλη θα έπρεπε να αναφερθεί ότι, αφού αγωνίστηκε γι-
την επαναφορά του Γεωργίου, απομακρύνθηκε από τον ίδιο το Γεώργιο και
έμεινε στο περιθώριο ως το θάνατό του ως ο αποστάτης της δημοκρατίας.
Να μάθουν τα παιδιά πως πληρώνονται ο αριβισμός και η προδοσία.

Κατοχή - Εθνική Αντίσταση

Ι. Αναφέρω πρώτα το πιο σημαντικό απ' όλα: Δεν ξεσιεπάζεται ο ρόλος
των Αγγλων (και ύστερα των Αμερικανών) στην Ελλάδα. Δε γίνεται λό-
γος για την ωμή και απροκάλυπτη επέμβασή τους στη ζωή του τόπου μας:
ότι αυτοί έβγαλαν το Ζέρβα στο βουνό και τον έθρεφαν με τσουβάλια λίρε
για να εμποδίσει την εξάπλωση του ΕΑΜ· αυτοί έστειλαν τις "αποστο-
λές" τους για να κρατήσουν κάτω από τον έλεγχο τους το λαϊκό κίνημα·
αυτοί σε συνεργασία με τους Ελληνικούς αντιδραστικούς κύκλους προστά-
τευσαν τους δοσιλόγους και τους ταγματασφαλίτες και τους ενέταξαν
στο μεταναστοχικό κρότος· αυτοί επιδίωξαν και κατάφεραν τη ρήξη με το
ΕΛΑΣ και τη συντριβή του· αυτοί κράτησαν την Ελλάδα σε επίπεδο προ-
τεκτορά του· αυτοί σε συνεργασία με τα ντόπια φερέφωνα τους οργάνω-
σαν τη δυσφήμιση του λαϊκού κινήματος.

Ειδικότερα για το ρόλο τους στα Δεκεμβριανά μερικά κείμενα που
απαραίτητα έπρεπε να υπάρχουν στη συγγραφή ως παραδείγματα και δεν υ-
πάρχουν είναι π.χ:
Τηλεγρ. του Τσώρτσιλ προς Ηντεν 29-Αυγ. 1944, τρεις και πλέον μήνες
από τα Δεκεμβριανά:

"Είναι εξαιρετικά σημαντικό να χτυπήσουμε απροεξοποίητα, χωρίς να προ-
ηγηθεί καμιά φανερή ρήξη.
Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να προλάβουμε το ΕΑΜ. Η Ελληνική
κυβέρνηση δεν ξέρει τίποτε γι' αυτό το σχέδιο (το σχέδιο Μαννα) και δεν
πρέπει σε καμιά περίπτωση να μάθει τίποτε"
Γράμμα του Τσώρτσιλ προς Ηντεν 7-II-1944, 26 ημέρες πριν από την έ-
ναρξη των Δεκεμβριανών.

"Δε θα πρεπε να διστάσουμε να χρησιμοποιήσουμε Βρετανικά στρατεύματα
για να υποστηρίξουμε την Ελληνική κυβέρνηση τον κ. Παπανδρέου. Η Ελ-
ληνική ταξιαρχία θα φθάσει συντόμως ελπίζω και δε θα διστάσει να ανο-
ξει πυρ αν τούτο είναι αναγκαίο"

Και τούτα τα χαρακτηριστικά κείμενα:

Τηλεγραφ. του Τσώρτσιλ προς τον Άγγλο πρεσβευτή στην Αθήνα Λίπερ.
".....Πρέπει να υποχρεώσετε τον Παπανδρέου να κάνει το καθήκον του
και να τον βεβαιώσετε ότι αν το κάνει θα υποστηριχτεί μ'όλες τις
δυνάμεις μας.

Αν παραιτηθεί φυλακίστε τον έως ότου συνέλθει όταν και θα έχουν
τελειώσει οι μάχες. Θα μπορούσε το ίδιο καλά να αρρωστήσει και να
μην μπορεί να τον πλησιάσει κανείς."

Και τηλεγρ. του Τσώρτσιλ προς το Λόδο μη 5-12-44 "Μη διστάσετε ωστό-
σο να ενεργήσετε σαν να βρισκόσασταν σε μια καταχτημένη πόλη"
Και το συχνά επαναλαμβανόμενο από τον Τσώρτσιλ: "ΟΧΙ συμφωνία χωρίς
συντριβή του ΕΛΑΣ".

2. Αποσιωπάται η ευθύνη του παλαιοκομματικού κόσμου που στη διάρκεια
του αγώνα, εντός από εξαιρέσεις, έμεινε απαθής και έγινε εξαιρετικά
ευαίσθητος όταν ήρθε πάλι η ώρα για την εξουσία (για την κουτάλα λέει
ο λαός). Ιδιαίτερα δεν μπορεί σε μια αντιμεινενική ιστορία για
την Έθνική Αντίσταση να μην παρουσιαστεί ο ρόλος του Γ. Παπανδρέου
ως φερέφωνου των Άγγλων, προπορευτού της παλινδότησης της δυναστεί-
ας και νεκροθάπτη, όσο εξαρτώνταν απ'αυτόν, του λαϊνού κινήματος.
Τιμάμε το "Γέρο" αλλά για τον αγώνα του από το 1960 κ.ε που πάλεψε
πάντα βέβαια μέσα σε αυστηρά αστικά πλαίσια (διμέτρου αγώνα κλπ),
εναντίον καταστάσεων τις οποίες ο ίδιος αγωνίστηκε για να εδρώσει
το 1943-4. Τα γραφόμενα στο βιβλίο για το Γ. Παπανδρέου ως "συνεπή
δημοκράτη" (σελ. 24) είναι τουλάχιστον αστεία.

3. Συνεπώς αυτοί δημοκράτες ήταν ο Αλ. Παπαναστασίου, ο Γ. Καφαντάρης,
ο Αλ. Σβάλος και από τους στρατιωτικούς ο Στεφ. Σαράφης.
Δε λέει το βιβλίο τίποτα για την απίστευτη υποχωρητικότητα του ΕΑΜ.
Είχε στην κυριαρχία του όλη σχεδόν την Ελλάδα, είχε το λαό με το μέ-
ρος του, μπορούσε να παρατάξει ως 20.000 άνδρες μαζί με τον εφεδρικό
ΕΛΑΣ και εντούτοις έθεσε τις δυνάμεις του υπό τον Σιόμη (συμφωνία
Καζέρτας).

4. Δεν αναφέρονται τα αίτια και οι αφορμές που οδήγησαν στα Δεκεμβριο-
νά: ότι ο Παπανδρέου υπαναχωρώντας από συμφωνία που έκανε με την
ΠΕΕΑ δε δέχθηκε να αποπλιστεί ο Ορεινή Ταξιαρχία και ο Ιερός Λόχος,
σχηματισμοί που πλασιώνονταν από μοναρχικά στοιχεία και είχαν ως κύ-
ρια αποστολή τους την παλινδότηση της μοναρχίας. Σκοπός ήταν να α-
φοπλήσουν τον ΕΛΑΣ και ύστερα να επιβάλουν τις θελήσεις τους (θελή-
σεις των Άγγλων, του βασιλιά και του παλαιοκομματισμού). Δεν μπορεί

να γραφεί η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης και να αποσιωπηθούν εκείνα που είπε ο τίμιος και αμερόληπτος Καφαντάρης στην ιστορική σύσκεψη στο ξενοδοχείο της Μ. Βρετανίας τη δεύτερη ημέρα των Χριστουγέννων του 1944. Διατυπώνοντας δριμύτητος κατηγορώ ο Ευρυτάνης πολιτικός εναντίον του Γ. Παπανδρέου είπε και τούτα τα λόγια που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, γιατί προέρχονται από αστό του κύρους του Καφαντάρη.

Προς Παπανδρέου "υπόμνημα του κλητήρα της Ελλάδας για να σώσετε το σώμα των πραιτωριανών". Δεν είμαι συνήγορος της Αριστεράς. Τα όσα είπα για την Ορεινή Ταξιαρχία δεν τα είπα για να υποστηρίξω την Αριστερά, αλλά για να καταδείξω ότι ήταν λάθος να οδηγήσει ο κ. Παπανδρέου σε σύρραξη χάρη της Ορεινής Ταξιαρχίας. Αν ο κ. Παπανδρέου νόμιζε ότι έπρεπε να οδηγηθούμε σε σύρραξη, θα όφειλε να διαλέξει άλλες αφορμές και όχι το ζήτημα της διατήρησης των 2000 πραιτωριανών, όταν μάλιστα είχε δεχθεί τη διάλυσή τους και ύστερα υπανεχώρησε".

Αυτή είναι η πιερή αλήθεια, που όμως δε λέγεται στο βιβλίο. Σημειώνω ακόμη ότι τους αριστερούς Υπουργούς, που παραιτήθηκαν ύστερα από την παρασπονδία του Παπανδρέου, τους παρхамέρισε ο Παπανδρέου πριν παραιτηθούν. Το γράφει και ο Αβέρωφ στη "Φωτιά και τσεκούρι" σελ. 150: "Το βράδυ της 29ης (Νοεμβρ. 1944) συνήρχετο το Υπουργικό Συμβούλιο υπό τον Παπανδρέου χωρίς να προσκληθούν οι Υπουργοί που προήρχοντο από την ΠΕΕΕΑ."

5. Και αφού ο λόγος για τα Δεκεμβριανά, για τα οποία υπάρχει πολύ κατασυνωφάντηση και διαστρέβλωση, είναι απαραίτητο να παρατεθούν μαρτυρίες αξιόπιστων αυτοπτών μαρτύρων, Ελλήνων και ξένων, για το ποιοι άρχισαν την αιματοχυσία, ποιοι πυροβόλησαν το λαό και τον σκότωσαν στο συλλαλητήριο της 3-12-44 (τέτοιες μαρτυρίες είναι καταχωρισμένες στο βιβλίο του Νίκανδρου Κεπέη). Το σχολικό βιβλίο γράφει "πυροβολήθηκαν" οι διαδηλωτές". Από άγνωστους πυροβολήθηκαν; Είπαμε τους πυροβόλησαν η αστυνομία και οι παρακρατικοί του Γρίβα.

6. Και για τις φρικαλεότητες έπρεπε να γίνει σύντομος λόγος. Και να μην μνημονευτεί ο ρόλος της εντέλειντς σέρβις και τον πράκτορα της Κιτρίν στα Δεκεμβριανά (επίδειξη πτωμάτων στο κοινό σφαγμένο, με κομμένα αυτιά, βγαλμένα μάτια κλπ που τα έκανε όλα αυτά η εντέλειντς και οι άνθρωποί της και τα απέδωσαν στο λαό για να τον κατατρομοκρατήσουν).

7. Για το β' εμφύλιο αναφέρεται ένα αίτιο που είναι αστείο.

Οι κομμουνιστές γράφει το βιβλίο άρχισαν το β' εμφύλιο γιατί επέστρε-
ο βασιλιάς με νόθο δημοψήφισμα. Γι' αυτό μόνο; Όχι κυρίως γιατί τους
έσφαξαν οι παρακρατικοί σαν κοτόπουλα;

8. Η συνθήκη της Βάρκιζας στάθηκε καθοριστική για την τύχη του λαϊκού
κινήματος και οι συνέπειες της βάρυναν και εξακολουθούν ακόμα να
ρύνουν τους ανθρώπους που αγωνίστηκαν για τη λευτεριά της πατρίδας.
Και όπως περιγράφεται σαν μια απλή συνθήκη σε στυλ χρονικού. Θα
έπρεπε να υπάρχουν κείμενα ανθρώπων που μίλησαν για τη συμφωνία. Και
να υπάρχει και η αποχαιρετιστήρια ημερήσια διαταγή του Γενικού στρα-
τεύου του ΕΛΑΣ της 16-2-45 προς τους αντάρτες του που καλούσαν να
παραδώσουν τα όπλα και να επιστρέψουν στα σπίτια τους, ένα ωραιότα-
το κείμενο που αξίζει να προσφερθεί στα Ελληνόπουλα (περιέχεται στο
βιβλίο του DOMINIANE "Οι Καπετάνιοι" σελ. 301-2). Και να παρατεθεί
και μια εικόνα από την παράδοση των όπλων (τα παρέδιναν με δάκρυα για-
τί τα τίμησαν και γιατί ήξεραν τι τους περίμενε).

9. Συστηματική πλύση εγκεφάλου έγινε για να υποτιμηθεί ή να αγνοηθεί
η τεράστια προσφορά του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ στην Εθνική Αντίσταση. Θα έπρεπε να
υπάρχουν κείμενα του Κανελλόπουλου, των Άγγλων (του στρατηγού Ουϊλ-
σον κ.α.) ακόμα και των ίδιων των Γερμανών (τα τελευταία έφερε σε φώς
ο καθηγητής Ενεπεκίδης και ο Βάσος Μαθιόπουλος στο έργο του "Η Ελλη-
νική Αντίσταση 1941-4" εκδ. Παπαζήση) που μιλάνε για την ανεπίτμητη
προσφορά του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ στη συμμαχική υπόθεση και στις αμέτρητες θυσίες
του. Και τέτοια κείμενα δεν υπάρχουν ούτε ένα.

10. Δεν αναφέρεται η καθολική συμμετοχή του λαού στο ΕΑΜ ότι στο ΕΑΜ
εντάχθηκαν άνθρωποι κάθε τάξης και επαγγέλματος, εργάτες, αγρότες
αλλά και παπάδες και χωροφύλακες, κομμουνιστές αλλά και αστοί. Ένα
άριστο κείμενο που δείχνει ότι το ΕΑΜ αγνόησε όλες τις μάζες του
λαού είναι η διακήρυξη του ΕΑΜ στις 10 Οκτ. 1941 από την οποία θα
μπορούσε να παρατεθεί ένα μέρος (περιέχεται στην "Ιστορία της Αντί-
στασης 1940-45" εκδ. Αυλός, σελ. 483-4).

11. Δεν αναφέρεται τίποτα, ούτε απλή μνεία γίνεται για το μπλόκο της
Κοκκινιάς, το Κάστρο του Υμηττού, τους 200 της Πρωτομαγιάς, το Χαϊδά-
ρι, το Δοξάτο, το Χορτιάτη, την Κάντανο, για την ανάτιναξη της ΕΠΟ
από την ΠΕΑΝ, την Ιουλία Μπίμπα, την Ηλ. Αποστόλου, τη Δέλα Καραγιάννη
γενικά τη γυναίκα στην Αντίσταση.

Αν όμως δε μιλήσουμε γι' αυτά πως θα τιμήσουμε την Εθνική Αντίσταση
και πως θα προσφέρουμε στους μαθητές παραδείγματα πατριωτισμού και

θυσίας, σήμερα μάλιστα που γίνεται από παντού προσπάθεια για τη φέρ-
ρά των συνειδήσεων;

12. Δε γίνεται ούτε μνεία, νομίζω, του Σαράφη που στη νεοελληνική ιστο-
τορία στάθηκε ο συνεπέστατος δημοκράτης αξιωματικός από τους πιό
λαϊκούς και τους πιο άμεμπτους.

Και πάλι αποφεύγεται να προσφερθεί στα παιδιά ένα λαμπρό παράδειγμα
για μίμηση.

13. Δε γίνεται επαρκής λόγος για το δοσιλογισμό, τα τάγματα ασφαλεί-
(το γνωστό "εκ των ημετέρων νεκρός τις Γερμανός" είναι τόσο ειφρα-
στινό για τα ανθελληνικά φρονήματα και τις αντεθνικές υπηρεσίες τους)
και το μαυραγοριτισμό.

14. Θα έπρεπε να γίνει λόγος και για το αντάρτικο τραγούδι που θέρμαι-
νε τότε τις καρδιές και κρατούσε το ηθικό των Ελλήνων ψηλά. Θα μπορού-
σαν και να παραθέσουν οι συγγραφείς 2-3 τέτοια τραγούδια, αλλά δεν το
κάνουν. Τα απέλειψαν οι συγγραφείς των βιβλίων των Νεοελληνικών, το
αποκλείουν και οι συγγραφείς του βιβλίου της Ιστορίας.

15. Θα μπορούσε να γίνει αναφορά και στον παράνομο τύπο, τις εφημερί-
δες τοίχου κλπ. που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην Κατοχή στην πληρ-
φόρηση, τη συνεννόηση και την ενθάρρυνση.

16. Θα έπρεπε να παρατεθούν και ένα-δυο γράμματα μελλοθανάτων γραμμέ-
να στο κελί τους λίγο πριν από την εκτέλεση, που είναι μοναδικά σε λα-
νικότητα, τρυφερότητα, ανθρωπιά, θάρρος, μεγαλείο.

Υπεραπλουστεύσεις

Το βιβλίο περιέχει πολλές υπεραπλουστεύσεις και απλοϊκές ή λαθε-
μένες εξηγήσεις. Αναφέρω ενδεικτικά:

Σελ. 32 Γράφεται: "Οι κομμουνιστές κατηγορούν το δημοψήφισμα (του
1946) ως νόθο και αποφασίζουν να αντιδράσουν με ένοπλο αγώνα". Είπαμε
δεν είναι αυτός μόνο ο ρόλος. Ο σημαντικότερος λόγος είναι ότι το
κράτος είχε μεταβληθεί σε παρακράτος που καταδίωκε άγρια τους κομ-
μουνιστές και γενικότερα όσους έλαβαν μέρος στην Εθνική Αντίσταση.

Σελ. 33 Αναφέρεται ότι το Αμερικάνικο ενδιαφέρον για την Ελλάδα κινή-
θηκε εξαιτίας της προσφυγιάς του Τσαλδάρη στα Ηνωμένα Έθνη το 1946.
Δες και οι Αμερικάνοι δε θα μας έρχονταν και δε θα γίνονταν ο χωροφύ-
λας μας και το αφεντικό μας, αν δεν προσέφυγε ο Τσαλδάρης στο ΟΗΕ.

Σελ. 38, Νίκησε ο στρατός τους αντάρτες γιατί.....,γιατί..... και όχι ιδιαίτερα γιατί ήρθαν άφθονα τα κανόνια και οι βόμβες από την Αμερική.

Σελ. 45. αναγράφεται: Οι μελλοντινές Ελληνικές κυβερνήσεις δεν να-
τόρθωσαν να εξαλείψουν τις μνήμες του εμφυλίου και να περιορίσουν
τις ανακτορινές επεμβάσεις".

Μα κύριοι για ποιές Ελληνικές κυβερνήσεις μιλάτε; Τη χώρα μας την
κυβερνούσε ο Πιουρφόι και το στρατός μας ο Βάν Φλήτ;

Σελ. 48. αναφέρεται ότι το κατά κεφαλή εισόδημα του Έλληνα ξεπερ-
νεί τα 3000 δολάρια. Βάζουν οι συγγραφείς μαζί το εισόδημα του
Βαρδινογιάννη ως πούμε και του ανειδίκευτου εργάτη (του άνεργου, ίσως
και χωρίς κανένα εισόδημα εργάτη), βάζουν το μ.ο και να ο αστινός
παράδεισος. Σιέφτηναν οι συγγραφείς τις ανδράσεις που θα προηλάσει
το βιβλίο τους γράφοντας τέτοια πράγματα; Αναλογίζονται πόσες και
πόσο αντιδραστικές θέσεις περνάνε μέσα από το βιβλίο τους.

Σελ. 683. Οι περιπτώσεις της Ουγγαρίας (1956) και της Τσεχοσλοβακίας
(1968) προβάλλονται/προσπάθειες φιλελευθεροποίησης των καθεστώτων.
Αυτή είναι η άποψη μόνο της μιας πλευράς.

Τι υπηρετεί το παράθεμα της σελ. 694-5, όταν δεν επισημαίνεται και δε-
λέγεται ότι αυτή η αμερικανική ισχύ στηρίζεται στην άγρια εκμετάλλευ-
ση του κόσμου;

Ανακρίβειες

Στη σελ. II κατέχεται η εντύπωση ότι ο ΕΔΕΣ και η ΕΚΚΑ προηγήθηκαν
στην ίδρυση από το ΕΑΜ, πράγμα που δεν αληθεύει. Ο ΕΔΕΣ ιδρύθηκε κα-
τά τα μέσα Οκτωβρίου 1941-και η ΕΚΚΑ αργότερα, ενώ το ΕΑΜ ιδρύθηκε
στις 27-9-1941.

Το Σεπτέμβριο που αναφέρει το βιβλίο ως χρόνο ίδρυσης του ΕΔΕΣ ήρθαν
από τη Γαλλία ο Πυρομάλιου ως απεσταλμένος του Πλαστήρα. Αξίζει να
σημειωθεί ότι το ιδρυτικό του ΕΔΕΣ δεν κάνει καμιά αναφορά για την
ύπαρξη κατακτητή στη χώρα και την ανάγκη αντίστασης σ' αυτό. Ο ΕΔΕΣ
αρχικά είχε στόχο να παραμείνει μια οργάνωση πόλεων και να αγωνιστεί
για την επάνοδο του βασιλιά (ο Πλαστήρας που τον ξείλησε και τον
πατρονάριζε ήταν αντίθετος στην αντίσταση ακόμα και στην αντίσταση
στην Αλβανία, το μόνιμο πάθος του ήταν η δυναστεία). Αργότερα, όταν
απλώθηκε το ΕΑΜ, οι παλατιοκομματικοί και οι Εγγλέζοι βγάλαν το Ζέρβα
στο βουνό.

Να σημειωθεί ότι στις τάξεις του εισχώρησαν και φασιστικά στοιχεία (π.χ Παπαγεωργίου κ.α), που αργότερα αποχώρησαν και συνεργάστηκαν με τον κατακτητή. Και ο Ζέρβας ο ίδιος ξεκίνησε αντιμοναρχικός και αργότερα εργάστηκε για το βασιλιά και τους Άγγλους.

Όσον αφορά το Ψαρρό το ΕΑΜ δεν επεδίωξε και δεν ήθελε τη θανάτωση του. Και γι' αυτή τη θανάτωση λυπήθηκε και του στοίχισε πολύ, γιατί το γεγονός το εκμεταλλεύθηκε στο έπαριο η προπαγάνδα. Να σημειωθεί ότι και στο Σύνταγμα του Ψαρρού είχαν εισχωρήσει αντιδραστικά στοιχεία. Παράδειγμα ο λοχαγός Δεδούσης, άνθρωπος του Παπάγου, και οι Καπιτάνης, Ψιλογιάννης κ.α.α που μετά τη διάλυση του συντάγματος κατατάχθηκαν και υπηρέτησαν στα τάγματα ασφαλείας. Και σημειώνουμε ότι ενώ ο ΕΛΑΣ διέθεσε περί τις 80 με 90 χιλιάδες άνδρες μαζί με το Εφεδρικό ΕΛΑΣ, το ΕΔΕΛ δεν είχε ποτέ πάνω από 10 χιλιάδες άνδρες και το Σύνταγμα του Ψαρρού δεν είχε παραπάνω από 1200 άνδρες.

Αριετιά λάθη υπάρχουν στις ημερομηνίες. Ο Άρης Βελουχιώτης π.χ δεν εμφανίστηκε στη Δομνίστα Ευρυτανίας στις 15 Μαΐου, όπως αναγράφεται αλλά την Κυριακή 7 Ιουνίου 1942. 2η μέσα Μαΐου έφυγε από την Αθήνα.

Κατά έξιμερες πληροφορίες, στο Γοργοπόταμο έλαβαν μέρος 150 άντάρτες του ΕΛΑΣ (Οχι 120) και του Ζέρβα 60.

Και για να κλείσω. Σημειώνεται από κάποιον στη σελ. 22 να τεθεί κάποιον παράθεμα από τον Πυρομάχου ή Νικηφόρο κλπ. Ο Νικηφόρος όμως βασίζεται γιατί στα Δεκεμβριανά το σύνταγμα του (2 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ) πιάστηκε στον ύπνο από τους Άγγλους, ενώ ο ίδιος σε στιγμές κρίσιμες απουσίασε. Η στάση του αυτή είναι πολύ ύποπτη αν συνδυαστεί με το γεγονός ότι στη διατατορία συνεργάστηκε με τη Χούντα και τα βιβλία του αγοράστηκαν και κυκλοφορούσαν στο στρατό. Αιδώς Αργείοι! Θα τον βάλουμε και στο σχολικό βιβλίο;

Ο κ. Κων/νος Φούσιας λέγει:

Το μάθημα της Ιστορίας, λόγω της φύσεώς του, είναι υποχρεωμένο να ασχολείται με όλα τα γεγονότα, τους φορείς και τις επιδηλώσεις της ζωής. Έτσι και το συγκεκριμένο βιβλίο, για το οποίο συζητούμε, αναπόφευκτα εμπλέκεται και σε θρησκευτικά ή εκκλησιαστικά ζητήματα της περιόδου από το 1909 μέχρι σήμερα.

Επειδή είναι ευνόητο ότι λόγω ειδικότητας πρέπει να έχω ειδική ευαισθησία στον τομέα αυτό, νομίζω ότι είμαι υποχρεωμένος να ειφέρω τα απόψεις μου σε συνεπή θέματα του κρινόμενου βιβλίου, αφού, έτσι ή αλλιώς, ./.

το βιβλίο αυτό- υποθέτω- ή σχολιάζει ή παρασιωπά γεγονότα, τα οποία σχετίζονται με τη ζωή της Εκκλησίας και τους ενάστοτε φορείς της.

Για το λόγο αυτό παρακαλώ το Τμήμα να μου δώσει την ευκαιρία και τα χειρόγραφα του μοναδικού αντιγράφου του βιβλίου, για να αναγνώσω τα τμήματά του που σχετίζονται με τη ζωή της Εκκλησίας, με σκοπό να προλάβω-ενδεχόμενα- διατυπώσεις που θα έδιναν ίσως λαβή σε παρεξηγήσεις. Εκτός εάν ο κ. Βώρος, ως αρμόδιος εισηγητής και ειδικός υπεύθυνος για την έκδοση του βιβλίου, μας βεβαιώσει υπεύθυνα ότι το περιεχόμενο βιβλίο δεν περιέχει αιχμές κατά της Εκκλησίας και ότι ερμηνεύει σωστά τις εκκλησιαστικές θέσεις από το 1909 μέχρι σήμερα.

Ο κ. Φ.Κ.Βώρος λέγει:

1. Λυπάμαι που δεν ήμουν στο πρώτο μέρος της σημερινής συνεδρίασης. Από όσα όμως γνωρίζω από ιδιαίτερες συζητήσεις που είχα με τους προηγούμενους ομιλητές χθές και προχθές, υποθέτω ότι αναφέρθηκαν σε θέματα περιεχομένου και μορφής, μορφής που κάποτε ξενίζει σε βαθμό παρεξήγησης, σύμφωνα με μια εκτίμηση (βλ. παρ. 7).

Επιθυμώ να πω καθαρά δυο προτάσεις:
α. Όσα έχουν γραφεί είναι αποτέλεσμα επίπονης προσπάθειας για την επιλογή της πιο αποδεικτικής ενδοχής.

β. Όταν λοιπόν κάποιος υποδεικνύει μια τροποποίηση έστω και ενός δόρου, η υπόδειξή του μπορεί να είναι καθαρή διόρθωση (π.χ ο β' παχιόδρομος πόλεμος άρχισε το 1939, όχι το 1940) και είναι άμεσα αποδεικτική χωρίς συζήτηση· όταν όμως η υπόδειξη είναι μια άλλη "ενδοχή" οφείλω να πω ότι δεν έχουν καν το δικαίωμα η συγγραφείς να αποδεχτούν αβασάνιστα την άλλη ενδοχή· οφείλουν να "αξιοποιήσουν" με προσοχή και σεβασμό τις παρατηρήσεις, όχι να συμμορφωθούν με αυτές.

Οι πολλές παρατηρήσεις ανήκουν σ'αυτή την κατηγορία.
2. Πόσα προβλήματα θέτει η αλλαγή ενός όρου -και πόσες αμφιβολίες αιχμηρή αφήνει- θα φανεί από ένα απλό δείγμα. Το 1935 γίνεται λόγος για επαναφορά του Γεωργίου Β' στην Ελλάδα· η Επιτροπή Κρίσης το άλλαξε σε επάνοδο· προσωπικά θέλησα να το επαναφέρω στον αρχικό όρο. δίστασα γιατί έχει λεπτή διαφοροποίηση το νόημα της φράσης από την επιλογή τούτου ή εκείνου του όρου· το πρόβλημα είναι: επανήλθε; ή τον επανέφεραν; Μόνο για να λύσουμε αυτό το ζήτημα χρειάζεται ένα άλλο βιβλίο· γι'αυτό προτίμησα ν'αφήσω τον όρο επάνοδος, ενώ νομίζω πιο σωστό τον όρο επαναφορά.

3. Νοιώθω ευτυχέστερος που παρευρίσκομαι στη β' φάση της συνεδρίασης και έτσι άκουσα τον κ. Σακιά και τον κ. Παπασημακόπουλο. Στις παρατηρήσεις τους αντιπαρατηρώ δειγματοληπτικά με 2-3 μόνο επίμαχες διατυπώσεις:

α. Το σύμφωνο Ρίμπεντροπ-Μολότωφ (Αύγουστος 1939) τυπικά έλυσε τα χέρια του Χίτλερ για να εξαπολύσει τον πόλεμο· οι ρίζες του πολέμου αυτού βρίσκονται κατά τη γνώμη μου, στη συμφωνία του Μονάχου (1938) ή ακόμη νωρίτερα στη διευκόλυνση ανόδου του Χίτλερ στην εξουσία (1933). Έως ακόμη πιο μπροστά: στα γεγονότα του 1919. Ποιός όμως μπορεί να αρνηθεί στους άλλους στους δυτικούς το δικαίωμα να υποστηρίζουν ότι, η πράξη του Στάλιν (πράξη σύνεσης από τη σκοπιά του διπλωματικής ανταπόδοσης σε ότι σχεδίαζαν οι αντιπαλοί του κλπ κλπ) άνοιξε πραγματικά το δρόμο για τον πόλεμο; Και ποιός σοβαρός συγγραφέας σχολικού βιβλίου μπορεί να λύσει δογματικά το δίλημμα; Περιορίζεται στην παράθεση των επίσημα ομολογημένων γεγονότων.

β. Το 1919 ο Βενιζέλος έστειλε μια μεραρχία στην Ουκρανία, στην αντισιοβιετική προσπάθεια των Αγγλογάλλων. Δεν είναι ιστορικά δίκαιο ούτε επιστημονικά παραδεκτό η ενέργεια αυτή να κρίνεται μονοσήμαντα. Στις 2/15 του Μάη του ίδιου χρόνου είχε αποβιβαστεί Ελληνικός στρατός στη Λιθ्वηνία και ανεξάρτητα από τη συμφωνία ή τη διαφωνία μας εις των υφιστάμενων- εκείνη η επιχείρηση εξέφραζε πόθους προαιώνιους των ελευθέρων και των αλύτρωτων Ελλήνων· και ο Βενιζέλος χρειαζόταν τη συμπαράσταση των Συμμάχων, και τους προσέφερε εκείνο το "αντίδωρο" (συμμετοχή στην Ουκρανική εστρατεία). Ο ίδιος δεν ενθάρρυνε τους Έλληνες του Πόντου σε άλλη επιδίωξη παρά να συμπράξουν με τους Αρμένιους ως την ώρα που σχηματίστηκε Ποντοαρμενική Δημοκρατία και ύστερα σοβιετική αρμενική δημοκρατία (2.12.1920). Οφείλουμε τις πολιτικές αποφάσεις τις κρίνουμε μέσα στο κλίμα της εποχής τους, μέσα στις περιστάσεις όπου έλαβαν χώρα.

γ. Το συλλαλητήριο της 3-12-1944 εξελίχθηκε σε αιματοχυσία και υστεροφημία κλπ. κλπ. Όλοι μας έχουμε κάποια πληροφόρηση και κάποια "γνώμη" γύρω από τα γεγονότα εκείνα. Ποιός νομίζει όμως ότι για ένα σχολικό βιβλίο, που προορίζεται για όλους τους μαθητές, και για όλες τις Ελληνικές οικογένειες έχει δικαίωμα να αποδεχθεί τη μια μόνο από τις ενδοχές που με πάθος υποστηρίζονται; Μια ουδέτερη διατύπωση δεν είναι σεβασμός προς τις δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις και ενδοχές;

8. Διαβάστηκε το γνωστό τηλεγράφημα του Τσώρτσιλ (5.12.44) που ήθελε
έτσι και δεμένο τον πρωθυπουργό της χώρας, ώστε με την "ύπαρξή του"
να νομιμοποιούνται τα γινόμενα. Και συνοδεύτηκε από το ερώτημα: γιατί
δεν παραιτήθηκε;

Με το τηλεγράφημα ήθη τον Άλφρεντ Χάιτλερ από την ευθύνη αφού προφανώς
διαφωνούσε με τον Τσώρτσιλ και τους εδώ αντιπροσώπους του. Διαβάστηκε
το τηλεγράφημα ως στοιχείο μομφής του Έλληνα πρωθυπουργού ή ως
στοιχείο αθώωσης; Προσωπικά συμπεραίνω το δεύτερο. Φυσικά είναι και
τεκμήριο της βρετανικής ιταμότητας.

4. Η ιστορία έχει πολλά τέτοια προβλήματα.
Οι συγγραφείς κινήθηκαν με σεβασμό προς την ιστορία τους μαθητές και
την Ελληνική κοινωνία, με αίσθημα βαθιάς ευθύνης.

Εγώ ευχαριστώ τους συνάδελφους για τις παρατηρήσεις τους και για ένα
προσωπικό λόγο: επειδή συνεχώς μιλούν για ιστορική αλήθεια μου
έδωσαν ισχυρή ώθηση να ασχοληθώ με το ειδικό αυτό θέμα σε μια προσε-
χική συγγραφική προσπάθεια (συνεργασία που έχω υποσχεθεί στο περιοδι-
κό φιλόλογος).

5. Επιθυμώ να τους βεβαιώσω όλους ότι οι παρατηρήσεις τους θα διαβι-
αστούν αμέσως στους συγγραφείς για να τους αξιοποιήσουν.

Και στον κ. Κ. Φούσια επιθυμώ να πω ότι κανείς δεν έχει διαφορές με τ
Εκκλησία και δεν έχει την αφροσύνη να χρησιμοποιήσει το σχολικό βιβλί
για εκιαθάριση τέτοιων λογαριασμών, ως δείγμα σημειώνω: από τα θύμα-
τα της Σμύρνης (1922) ένα μνημονεύεται επώνυμα ο μητροπολίτης. Ιστο-
ρικό καθήκον.

6. Μια γενική παρατήρησή μου είναι ότι μερικοί μίλησαν για την συγγρα-
φή στην αρχική μορφή της, χωρίς να λάβουν υπόψη τις διορθώσεις που
έχουν ήδη επισημειωθεί από τους συγγραφείς πάνω στο κείμενο τους
ή σε χωριστές σελίδες. Αυτή η τακτική δεν είναι πολύ δίκαιη (βέβαια
εδώ πρόκειται -πιστεύω για αβλεψία λόγω πίεσης του χρόνου).

7. Κάπου υπάρχει υπαινιγμός για πιθανή μετάφραση παραγράφων από ξένο
ή ξένα βιβλία. Επιθυμώ να πω ότι οι συγγραφείς εργάζονται με σπάνια
επιστημονική εντιμότητα. Και έχουν βιβλιογραφικό πλάνο με τα βοηθήμ
τα που χρησιμοποίησαν. Θυμίζω ότι το σχολικό βιβλίο δεν είναι έρευνα
είναι σύνθεση. Και εδώ πρόκειται για τη δυσκολότερη σύνθεση που έ-
χει γραφτεί για το Ελληνικό σχολείο σε όλη την ιστορία του.

8. Στην πρόταση του κ. Σπυρόπουλου να χαρακτηριστεί η συγγραφή του ως λύση προσωπική είναι "περιττή" για δυο λόγους:

α. αυτή η πρόταση ως ευχή και πρόθεση συνοδεύει όλα τα βιβλία κανένα βιβλίο δεν το θεωρήσαμε τέλειο και μόνιμο και οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν για τούτο το βιβλίο δε δικαιολογούν αυτή τη "περιττή" έννοια.

β. Το Τμήμα με άλλη απόφασή του έχει ήδη προτείνει την ανανέωση του προγράμματος της γ' Διεύθυνσης, μόλις αυτό θα είναι εφικτό. Για ποιο λόγο η "περιττή" πρόταση τώρα; Βέβαια δικαίωμά του να τη διατυπώσει και η ποχρέωσή μου να θεωρήσω αυτή την ενέργεια ως "περιττή".

Υστερα από τη δευτερολογία του κ. Φ. Βώρου ο Προεδρεύων στο Τμήμα Ηλ. Σπυρόπουλος λέει:
"Νομίζω ότι στο σημείο αυτό μπορεί να τερματισθεί η συζήτηση γιατί τα μέλη του Τμήματος, ύστερα από όσα ειπώθηκαν, πρέπει να έχουν σχηματίσει σαφή ευθύνη τόσο με τις αρετές, όσο και για τις αδυναμίες του βιβλίου. Μπορούμε λοιπόν να προχωρήσουμε σε ψηφοφορία για την καταλληλότητά του, ειλέγοντας μια από τις τρεις προτάσεις:

Α) (Πρόταση του εισηγητή του θέματος κ. Φ. Βώρου): Εγκρίνεται η πράξη της Επιτροπής κρίσης του βιβλίου, το οποίο θεωρείται κατάλληλο για σχολική χρήση, αφού όμως αξιοποιηθούν οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από τα μέλη του Τμήματος.

Β) Πρόταση Ηλ. Σπυρόπουλου). Το βιβλίο με απαραίτητη προϋπόθεση οι συγγραφείς να το βελτιώσουν με βάση τις παρατηρήσεις των μελών του Τμήματος, κρίνεται κατάλληλο μόνο για προσωρινή χρήση. Το Τμήμα οφείλει, όπως μάλιστα να μεριμνήσει για τη συγγραφή κατάλληλου σύγχρονου βιβλίου.

Γ) Πρόταση του κ. Δ. Σακκά. Το βιβλίο δεν κρίνεται κατάλληλο. Απολούθησε ψηφοφορία ως εξής:

Τομπαζίδης	Πρόταση	Α
Παπασημαϊόπουλος	"	Α
Αδαμόπουλος	"	Α
Παπαδόπουλος	"	Β
Βώρος	"	Α
Σακκάς	"	Γ
Σπυρόπουλος	"	Β

Ύστερα από το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας, το Τμήμα αποφαινεται κατά πλειοψηφία. Έγκρίνει την πράξη της Επιτροπής κρίσης και κρίνει κατάλληλο το διδακτινικό εγχειρίδιο " Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη της Γ' Αυταίου τεύχος γ' " για χρήση των μαθητών, με την προϋπόθεση να ετοιμασθούν από τους συγγραφείς οι παρατηρήσεις που περιέχονται στην εισηγήση και τις παρεμβάσεις των μελών του Τμήματος.

Μειοψηφούν οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος και Ν. Παπαδόπουλος που κρίνουν το βιβλίο κατάλληλο μόνο για προσωρινή χρήση και ο κ. Δ. Σακινάς ο οποίος το κρίνει ως μη κατάλληλο.-

Ο Πρόεδρος των
Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαχαρινίτου

ΠΡΑΞΗ 71/1983

Σήμερα, 26-8-83, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.30, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Ηλία Σπυρόπουλο που αντικαθιστά τον Πρόεδρο του Τμήματος κ. Φώνη Κακριδή.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσούρης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Τομπαΐδης, γιατί ήταν απασχολημένος σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση, ο κ. Ι. Σκορδύλης και Δ. Αδαμόπουλος, γιατί είχαν κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Ορισμός μελών του Τμήματος για τα σεμινάρια Αγγλικής και Γαλλικής.
- ΘΕΜΑ 2ο - Επανεξέταση βιβλίου των ελεύθερων βοηθημάτων Αγγλικής. Εισηγητής Φ. Κ. Βώρος
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανακοινώσεις

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Ο Προεδρεύων κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Το Τμήμα σε προηγούμενη συνεδρίαση, ύστερα από τεκμηριωμένη εισήγηση του ειδικού επιστημονικού συνεργάτη του για θέματα Αγγλικής Πλώσσας κ. Τρ. Τριανταφύλλου, δεν ενέκρινε την πρόξη της Επιτροπής Κρίσης στο σημείο που αφορά την επανακρίση σήμερα σειρά βιβλίων και την απόρριψη. Ο εκδότης, ασκώντας νόμιμο δικαίωμα, με αίτησή του, ζητά επανεξέταση του θέματος και ο κ. Φ. Βώρος εισηγείται στο Τμήμα να γίνει δεκτό το αίτημά του και να κριθεί κατάλληλα για τα σχολεία η σειρά αυτή. Με όλους τους ενδοιασμούς του μη ειδικού νομίζω ότι τα επιχειρήματα που περιέχονται στην αίτηση του εκδότη δεν μας υποχρεώνει να αναθεωρήσουμε την απόφασή μας, εφόσον:

α) Αποφεύγει να ανατρέψει την βασική παρατήρηση του κ. Τριανταφύλλου ότι το βιβλίο δεν καλύπτει τις απαιτήσεις του Α.Π. στο σύνολό τους.

β) Περιορίζεται στο να αποδείξει ότι και βιβλία που έχουμε εγκρίνει έχουν τα ίδια ελαττώματα με τα δικά του - Όμως τα άλλα βιβλία μπορεί να είχαν αρετές που πείθουν ότι παρά τα ελαττώματα αυτά είναι καλά σχολικά βοηθήματα, ενώ ο εκδότης δεν μας μιλά για τέτοιες αρετές της δικιάς του σειράς - και από την άλλη μεριά η Επιτροπή Κρίσης στη θετική για τη σειρά αυτή απόφασή της είναι λακωνική, δεν παραθέτει τεκμηριωμένο σκεπτικό για την καταλληλότητα των βιβλίων της σειράς αυτής. Τέλος, ας μου επιτραπεί η διατύπωση μιας αφελούς απορίας; πώς εξηγείται το μοναδικό (απ' ό,τι ξέρω) φαινόμενο, η διδασκαλία της Αγγλικής σε μια χώρα με αυστηρά παράδοση στον τομέα αυτό, όπως η Σουηδία, να εξυπηρετείται με βιβλία που προέρχονται από ελληνική εκδοτική επιχείρηση; Η απορία μου αυτή δεν έχει βέβαια σχέση με την ουσία του θέματος που εξετάζουμε, όμως προσωπικά θα ήθελα να έχω περισσότερες πληροφορίες για την υπόθεση.

Ακολούθησε συζήτηση. Ο κ. Σακκάς λέγει: Έχουμε εγκρίνει βιβλία Αγγλικών με ορισμένα ελαττώματα. Αυτό το ίδιο το βιβλίο με τα ίδια ελαττώματα το απορρίπτουμε. Τα κριτήρια είναι διαφορετικά. Και το βιβλίο είναι ελληνικής έκδοσης. Γι' αυτό, αν δε δεχτούμε την ένσταση του ενδιαφερομένου εκδότη, θα φανούμε δίκαιοι και δε θα πείσουμε. Εκτιμώ πάντα τις εισηγήσεις του κ. Τριανταφύλλου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η εισήγησή του για την απόρριψη του βιβλίου είναι απόλυτα τεκμηριωμένη, αλλά, όπως φαίνεται, δεν έγινε σε σύγκριση με τα βιβλία Αγγλικής που κρίθηκαν κατάλληλα στο παρελθόν και χρησιμοποιούνται σήμερα στα σχολεία.

Υπάρχει γενικότερο πρόβλημα διδακτικών βιβλίων Αγγλικής και Γαλλικής και θα πρέπει να κριθούν και πάλι όλα μαζί με αυστηρά και κοινάγια όλα κριτήρια.

Ο κ. Ν. Βαρουχάκης λέγει: Νομίζω ότι το Τμήμα θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικό με περιπτώσεις επανάκρισης μεμονωμένων περιπτώσεων. Η κρίση των βιβλίων για το 1983-84 έχει λήξει διαδικαστικά. Αν δεχτούμε ότι έγινε κάποιο λάθος, αυτό θα επανεξεταστεί για το επόμενο σχ. έτος. Αλλά κατά τη γνώμη μου λάθος δεν υπήρξε, γιατί η εισήγηση Τριανταφύλλου είναι σαφής και πειστική: Το κρίνόμενο δεν είναι κατάλληλο. Άρα, αν έγινε λάθος και άλλα εξίσου ακατάλληλα βιβλία "πέρασαν", το καθήκον του Τμήματος είναι να επανεξετάσει την περίπτωση εκείνων στην προσεχή κρίση και όχι να διαιωνίζει τα λάθος του εγκρίνοντας ένα επιπλέον ακατάλληλο βιβλίο.

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει: Ο κ. Τριανταφύλλου είναι πολύτιμος συνεργάτης του Τμήματος, δεν αποκλείεται όμως να πρόσδεξε περισσότερο από όσο έπρεπε τα μειονεκτήματα του υπό συζήτηση βιβλίου, πράγμα που είναι και συνηθισμένο, σε ανάλογες περιπτώσεις, και ανθρώπινο. Στην προκειμένη περίπτωση το Τμήμα θα συμπεριφερθεί ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο και θα κρίνει σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκομίζει ο εκδότης και, κυρίως, σύμφωνα με την εισήγηση του συμβούλου κ. Βώρου. Αν το καθένα από τα παρόμοια βοηθήματα ξένων γλωσσών το κρίναμε με τα αυστηρά κριτήρια με τα οποία εξετάζουμε τα βιβλία που τυπώνει ο ΟΕΔΒ, θα έπρεπε να τα απορρίπταμε όλα. Αφού όμως επίσημο εγκεκριμένο εγχειρίδιο δεν υπάρχει, με αποτέλεσμα να προτείνεται ένας αριθμός βοηθημάτων, από τα οποία οι κατ'επίσημο τρόπος καθηγητές επιλέγουν το κατά την κρίση τους καλύτερο, δεν πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα αυστηροί. Από την αναφορά του εκδότη και την εισήγηση του κ. Βώρου προκύπτει σαφώς ότι μειονεκτήματα παρόμοια και ισάριθμα με εκείνα στα οποία στηρίχτηκε η αρνητική εισήγηση του κ. Τριανταφύλλου και η απορριπτική απόφαση του Τμήματος υπάρχουν σε όλα τα βοηθήματα που εγκρίναμε. Η αρχή της δικαιοσύνης και της ίσης μεταχείρισης απαιτεί να ικανοποιήσουμε το αίτημα του εκδότη και να εγκρίνουμε το βιβλίο του. Το ότι το βιβλίο εκδόθηκε για πρώτη φορά στη Σουηδία δεν αποτελεί κατά την γνώμη μου κώλυμα, γιατί, όπως αναφέρεται ρητά στην εισήγηση του κ. Τριανταφύλλου, το βιβλίο προφανώς τροποποιήθηκε και προσαρμόστηκε στα ελληνικά κείμενα.

Μετά τη συζήτηση ο προεδρεύων του Τμήματος θέτει σε ψηφοφορία το ερώτημα (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) αν κάνει αποδεκτή την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Ψηφοφορία

Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΟΧΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Σπυρόπουλος	Λευκή

Η Γραμματέας

[Signature]
Α. Σπυροπούλου

Το Τμήμα με ψήφους 3 + 1 : 2 κάνει αποδεκτή την εισήγηση του κ.

Φ. Βώρου.

ΘΕΜΑ 3ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1.- Υπηρεσιακού σημειώματος του κ. Φ. Κακριδή που αναφέρεται στις Οδηγίες διδασκαλίας.
- 2.- 3871/20-7-83
- 3.- 4074/12-8-83
- 4.- 4084/17-8-83
- 5.- 4073/12-8-83
- 6.- 4072/12-8-83
- 7.- 4123/23-8-83
- 8.- 4105/22-8-83
- 9.- 4109/22-8-83
- 10.- 4115/22-8-83
- 11.- 4116/22-8-83

ΘΕΜΑ 1ο

Το Τμήμα μετά από συζήτηση αποφάσισε να παραστούν ως εκπρόσωποι του ΚΕΜΕ στα σεμινάρια για τους καθηγητές ξένων γλωσσών που θα γίνουν από 6 ως και 9-9-83 στην Αθήνα και τη Θεσ/νίκη οι κ.κ. 1) Δημήτριος Σακκάς, Σύμβουλος Β' στο σεμινάριο Αγγλικής της Αθήνας, 2) Κυριάκος Κατσιμάνης, Εισηγητής, στο σεμινάριο Γαλλικής της Αθήνας, 3) Ηλίας Σπυ

ρόπουλος, Σύμβουλος Β' στο σεμινάριο Γαλλικής στη Θεσσαλονίκη, και
4) Βασίλειος Θεοδωρακόπουλος στο σεμινάριο Αγγλικής στη Θεσσαλονίκη.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

ΠΡΑΞΗ 72/1983

...του 1983, ημέρα Τρίτη ...
...του Κέντρου Σκαλίου ...
...συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (Μουσείου ...
...Αγία Παρασκευή Αιτικής) με προεδρεύοντά το Σύμβουλο Β' ...
...για απουσίας του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή για υπηρεσιακά λόγους ...

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Φ. Μάρας, Η. Παπαδόπουλος, ...
...Εν. Παπασημαδάκης, Δ. Τσιταζής, Σύμβουλοι Β', Ι. Γεωργιάδης, ...
...Συμβούλος, Κυρ. Κωνσταντίνος, Β. Θεοδωρακόπουλος και Χ. Σιδωράκης, ...
...τες. Χρήση γραμμάτια έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδοπούλου.

Αν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ηλ. Κουρδούκας, ...
...γιατί ήταν στο επιμορφωτικό σεμινάριο φιλολόγων στην Τρίτη και Δ. ...
...όπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε κανονική άδεια.

Εν συνεδρίαση παραβρέθηκαν και οι: Ευθυμία Γκούρα, ...
...σήμερα στο ΚΙΜΕ και Γεωργία Σανθόκου, φιλόλογος ...
...για να λάβουν μέρος στη συζήτηση του πρώτου θέματος.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

- ΘΕΜΑ 1ο - Οδηγίες διδασκαλίας. Εισηγητές: Ιωάννης ...
ΘΕΜΑ 2ο - Προτεινόμενη σύνθεση, προσηγορίες και ...
...λοι κατά ειδικότητα.
ΘΕΜΑ 3ο - Χρόση και έγκριση βιβλίου ...
...τητής Γ. Μάρας.

Μετά τη διαπίστωση της απουσίας και της ...
...πρωτοδράστης συνεδρίας, ο προεδρεύων του Τμήματος ...
...υπηρεσιακό στέλεχος του προέδρου του Τμήματος ...

Handwritten signature

ΠΡΑΞΗ 72/1983

Σήμερα 30 Αυγούστου 1983, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.30' πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδεύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ν. Βαρουχάκη, λόγω απουσίας του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή για υπηρεσιακούς λόγους.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζής, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπσोधμητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β' γιατί ήταν στο επιμορφωτικό σεμινάριο Φιλολόγων στην Ιθάκη και Α. Αδαμόπουλος, Σύμβουλος Β' γιατί είχε κανονική άδεια.

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν και οι: Ευθυμία Γκούμα, ειδική επιτήμονας στο ΚΕΜΕ και Γεωργία Ξανθάκου, Φιλολόγος αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ για να λάβουν μέρος στη συζήτηση του πρώτου θέματος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Οδηγίες διδασκαλίας. Εισηγητές: Σύμβουλοι κατά ειδικότητα
- ΘΕΜΑ 2ο - Προετοιμασία αναθέσεων, προκηρύξεων κλπ. Εισηγητές: Σύμβουλοι κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση και έγκριση βιβλίου Εφαρμοσμένων Οικονομικών. Εισηγητής Γ. Βάζος.

Μετά τη διαπίστωση της απαρτίας και την επικύρωση της πράξεως της προηγούμενης συνεδρίας, ο Προεδρεύων του Τμήματος Ν. Βαρουχάκης διάβασε υπηρεσιακό σημείωμα του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή με ημερομηνία

26-8-83 προς τους Συμβούλους Ν. Βαρουχάκη και Δ. Τομπαΐδη, που έχει ως εξής:

Θέμα: Ανάθεση καθηκόντων

Την επόμενη βδομάδα ολόκληρη ο κ. Σπυρόπουλος και εγώ θα βρισκόμαστε στην Ιθάκη για το επιμορφωτικό σεμινάριο που οργανώσαμε. Στο διάστημα αυτό παρακαλώ να με αντικαταστήσετε, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα ακόλουθα:

1.- Οδηγίες διδασκαλίας: Ο κ. Υπουργός με παρακάλεσε να του στείλουμε ένα ενημερωτικό σημείωμα για το πότε θα μπορέσει ο κάθε συνάδελφος (παρακολουθώντας το τυπογραφείο) να ολοκληρώσει τις ΟΔ του μαθήματος τός του.

2.- Κρίση και έγκριση βιβλίου Πρακτικών Οικονομικών.

3.- Προετοιμασία αναθέσεων, προκηρύξεων κλπ. Στο θέμα αυτό το καλύτερο θα ήταν να γίνει ένας πίνακας όλων των τάξεων, μαθημάτων και βιβλίων και μια εκτίμηση της σκοπιμότητας (α) αναθεώρησης (β) συγγραφής με ανάθεση (γ) συγγραφής με προκήρυξη.

Για τη βοήθειά σας ευχαριστώ
Υ.Γ. Στο ίδιο διάστημα θα απουσιάζει και η κ. Ζαραφωνίτη. Παρακαλώ τον Πρόεδρο να ορίσει την αντικαταστάτριά της.

Ύστερα από αυτό το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο - Οδηγίες διδασκαλίας

Το θέμα των οδηγιών είχε αρχίσει να συζητείται στη συνεδρία της 26-8-83 και συνεχίζεται στη σημερινή.

Μετά από διεξοδική συζήτηση το Τμήμα διαπιστώνει και προγραμματίζει τα εξής:

Οι οδηγίες για τα ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ έχουν ήδη σταλεί στο Υπουργείο
για τα ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ επίσης
για τα ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ επίσης
για τα ΛΑΤΙΝΙΚΑ θα σταλούν ως τις 15/9
για την ΙΣΤΟΡΙΑ θα σταλούν ως τις 2/9
για την ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ θα σταλούν ως τις 10/9

- για την ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ θα οριστικοποιηθούν, αφού ολοκληρωθεί η εκτύπωση του βιβλίου. Πιθανή ημερομηνία αποστολής τους η 15/9/83
- για την ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ως τις 6/9
- για τις ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (Αγγλικά και Γαλλικά) θα σταλούν ως τις

2/9

- για τα ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ στέλλονται σήμερα (30/8/83)
- για τα ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ στέλλονται σήμερα (30/8/83)
- για τη ΦΥΣΙΚΗ θα σταλούν ως τις 2/9
- για τη ΧΗΜΕΙΑ θα σταλούν ως τις 2/9
- για τη ΒΙΟΛΟΓΙΑ θα σταλούν ως τις 2/9

ΘΕΜΑ 2ο

Μετά από συζήτηση του θέματος ο Προεδρεύων του Τμήματος Ν. Βαρουχάκης ζήτησε από τις ομάδες Συμβούλων και Εισηγητών κατά ειδικότητα να κάνουν συγκεκριμένες εισηγήσεις στη συνεδρίαση της Παρασκευής.

Για το ίδιο θέμα ο Σύμβουλος Φ. Βώρος έδωσε σχετικό σημείωμα, το οποίο βρίσκεται στα παραστατικά της πράξης.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής του θέματος Γ. Βάζος σχετικά με το βιβλίο των Εφαρμοσμένων Οικονομικών λέγει ότι το βιβλίο έχει μοιραστεί σε 2 μέρη και ότι το 1ο μέρος θα είναι έτοιμο ως τις 5 Σεπτεμβρίου και το 2ο ως τις 15 Σεπτεμβρίου. Η εισηγήσή του και για τα 2 μέρη του βιβλίου θα γίνει ως τις 20 Σεπτεμβρίου.

Το Τμήμα ζήτησε από τον εισηγητή του θέματος Γ. Βάζο να εισηγηθεί, στο Τμήμα οδηγίες διδασκαλίας για το μάθημα της Πολιτικής Οικονομίας, το οποίο θα διδαχτεί, μέχρι να πεί στα σχολεία το βιβλίο των Εφαρμοσμένων Οικονομικών.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ν. Βαρουχάκης

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου

Παρ. Παπαδημητρίου

ΠΡΑΞΗ 73/1983

Σήμερα 31 Αυγούστου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.30' πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδεύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Α-σεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Α-γία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Νικ. Βαρουχάκη, λόγω απουσίας για υπηρεσιακούς λόγους του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Δ. Τομπαζής, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν στο επιμορφωτικό σεμινάριο Φιλολόγων στην Ιθάκη, Α. Αδαμόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε κανονική άδεια και Στ. Παπασηαμκόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Χρησιμοποίηση βιβλίου "Περιβάλλον και Υγεία" Εισηγητής Ν. Βαρουχάκης.
ΘΕΜΑ 2ο - Συμπλήρωση πράξεως 68/1983, θέμα 4ο: "Έγκριση Α.Π. ΣΕΗ". Εισηγητής Γ. Βάζος.

Ετην αρχή της συνεδρίας διαπιστώνεται απαρτία του Τμήματος και επι-κυρώνεται το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίας. Στη συνέχεια αρχίζει η εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο Προεδρεύων του Τμήματος και εισηγητής του θέματος Ν. Βαρουχάκης ανακοίνωσε στο Τμήμα ότι, ύστερα από τηλεφωνική επικοινωνία με τη Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ παρακαλείται το Τμήμα να γνωμοδοτήσει για τη χρησιμοποίηση του βιβλίου "Περιβάλλον και Υγεία" Έκδ. Ευγενιδείου, ώστε να δοθεί στους μαθητές της Ε' δέσμης της Γ' Λυκείου Γενικής Εκπ/σεως κατά το σχολικό έτος 1983-84.

Αμέσως μετά πήρε το λόγο ο Σύμβουλος Φ. Βώρος και είπε: "Το βιβλίο αυτό το είχαμε εξετάσει και πέρυσι συζητώντας τα μαθήματα "δέσμης" β' και δ'. Νομίζω ότι είναι μια καλή γραφή σε επίπεδο ανάλογο προς την τωρινή ανάγκη ("δέσμης ε"). Βέβαια πάντα οι επιλογές αυτές συνοδεύονται από τη συνετή πρόβλεψη της αναθεώρησης μόλις δοθεί αντικειμενική δυνατότητα. Προσωπικά θυμίζω ότι ευχή μας είναι όσο γίνεται πιο γρήγορα να αποδεσμευθούμε από την εξάρτηση σε οποιοδήποτε εκδοτικό οργανισμό πλην του ΟΕΔΒ.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφασίζει ομόφωνα:

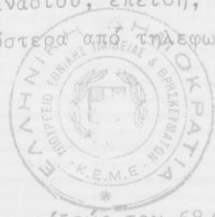
Εγκρίνει τη χρησιμοποίηση του βιβλίου "Περιβάλλον και Υγεία" έκδοσης Ευγενιδείου, που χρησιμοποιείται από τα σχολεία Τεχνικής Εκπ/σης, για τους μαθητές της Ε' δέσμης της Γ' Λυκείου Γενικής Εκπαιδεύσεως κατά το σχ. έτος 1983-84.

ΘΕΜΑ 2ο

Στη συνεδρίαση προσήλθε και ο εισηγητής του θέματος Γ. Βάζος ο οποίος εξήγησε τους λόγους που επιβάλλουν να συμπληρωθεί η απόφαση που πήρε το Τμήμα Μέσης Εκπ/σεως του ΚΕΜΕ με την πράξη του 68/1983, σχετικά με τα Α.Π. του ΣΕΠ για την Α' και Β' τάξη Γυμνασίου, επειδή, όπως είπε, αυτό του ζητήθηκε από την αρμόδια υπηρεσία, ύστερα από τηλεφωνική επικοινωνία που είχε μαζί του.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφασίζει:

Να συμπληρωθεί η απόφαση στο 4ο θέμα της πράξεώς του 68/1983 ως εξής:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

"Το Τμήμα προτείνει την εκτύπωση των κειμένων, ως οδηγιών διδασκαλίας για τους καθηγητές που θα εφαρμόσουν το ΣΕΠ στην Α' και Β' τάξη Γυμνασίου, σε 5000 αντίτυπα για κάθε τάξη.

Ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς διατηρεί τις επιφυλάξεις τις οποίες διατύπωσε στη πράξη 65/1983 για το περιεχόμενο των κειμένων.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων
Ν. Βαρουχάκης

Η Γραμματέας
Μαυρομηνίου
Παρ. Παπαδημητρίου

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Αναστολή οδηγιών διδασκαλίας. Εισηγητής: Σύμβουλος κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 2ο - Πρόσδιορισμός αναθέσεων, προκηρύξεων κλπ.. Εισηγητής: Σύμβουλος κατά ειδικότητα.

Αφού ολοκληρώθηκε η πράξη και επικυρώθηκε η απόφαση, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των εκθέσεων της Β.Δ.

- ΘΕΜΑ 1ο - Σύμπτωση με ένα συζητήθηκαν στη συνεδρίαση του τμήματος της 20-8-83 (πράξη 72/1983) είχε προγραμματιστεί να ανασταλούν στη Δ/νση Στρατηγικής Προγραμματισμών Μ.Ε. σύμφωνα 2-9-83 οι οδηγίες διδασκαλίας για τα μαθήματα: 1) Ιστορίας, 2) Γένων Γλωσσών, 3) Φυσικής, 4) Βιολογίας και 5) Βιολογίας.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ν. Βαρουχάκης ζήτησε από τους αρμόδιους Συμβούλους να παραδώσουν τις οδηγίες για να αποσταλούν.

Οι Σύμβουλοι έθεσαν υπόψη των μελών του Τμήματος τις οδηγίες για τα παραπάνω μαθήματα.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,
αποφασίζει ομόφωνα:

Να αποσταλούν αυθημερόν οι οδηγίες διδασκαλίας της Γ' Λυκείου για τα μαθήματα: 1) Ιστορίας, 2) Ξένων Γλωσσών, 3) Φυσικής, 4) Χημείας και 5) Βιολογίας.

Επίσης μαζί με τις οδηγίες αυτές αποστέλλονται και οι οδηγίες για το μάθημα της Φιλοσοφίας, οι οποίες έπρεπε να είχαν αποσταλεί στις 30-8-83.

ΘΕΜΑ 2ο

Οι αρμόδιοι εισηγητές, που όρισαν οι Ομάδες κατά ειδικότητα, λέγουν σχετικά με το θέμα αυτό:

Ο Σύμβουλος Δ. Τομπαζίδης: Οι φιλόλογοι που παρευρεθήκαμε στη σύσκεψη της 31-8-83 (Σακκάς, Βώρος, Τομπαζίδης, Κατσιμάνης, Θεοδωρακόπουλος) συζητήσαμε το θέμα της αναθεώρησης των διδακτικών βιβλίων (αναθέσεων ή προκηρύξεων συγγραφής κτλ.). Σημειώνουμε ότι η σύσκεψη είχε προκαταρκτικό και προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, γιατί απουσίαζαν μέλη του Τμήματος που διαχειρίζονται υπεύθυνα ορισμένα μαθήματα (βιβλία).

Η άποψη που κράτησε στη σύσκεψη ήταν η ακόλουθη:

α) Για την Ιστορία και την Αγωγή του Πολίτη (Γ' Γυμνασίου και Γ' Λυκείου) θα μπορέσουμε να έχουμε διαμορφωμένη γνώμη ως το τέλος του Σεπτεμβρίου (πολλά βιβλία δεν έχουν κυκλοφορήσει).

β) Για τα αρχαία θα πρέπει να συμμετάσχουν στη σύσκεψη και οι κ.κ. Κακριδής και Σπυρόπουλος.

γ) Για τη Φιλοσοφία υπάρχει κάποια απόφαση του Τμήματος. (Το θέμα που χειρίζεται ο Πρόεδρος του Τμήματος κ. Κακριδής).

δ) Για τα Νέα Ελληνικά:

- 1) Να αναθεωρηθούν με γενναιότερο βλέμμα τα βιβλία που κυκλοφορούν.
- 2) Να γραφούν με ανάθεση βιβλία του καθηγητή.
- 3) Αφού συζητηθεί πρώτα στο Τμήμα το θέμα της Έκθεσης και ληφθούν αποφ.

φάσεις, να προγραμματιστεί η παραγωγή ενός διδακτικού βοηθήματος για το Λύκειο (για το Γυμνάσιο το πρόβλημα αντιμετωπίζεται στα πλαίσια των βοηθημάτων γλωσσικής διδασκαλίας).

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος για το βιβλίο Ψυχολογίας Β' Λυκείου:
"Προσωπικά θεωρώ σκόπιμο να προβούμε στην ανάθεση συγγραφής του βιβλίου Ψυχολογίας. Τους λόγους θα τους εκθέσω σε τελική μας σχετική συνεδρία"

Ο Εισηγητής Κ. Φούσκας:

Α. ΓΙΑ ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Στα ισχύοντα βιβλία των Θρησκευτικών Γυμνασίου και Λυκείου έγιναν μέχρι τώρα πολλές διορθώσεις, αφού χρησιμοποιούνται στα σχολεία μας πολύ χρόνια. Στις αρχές του 1983 έγινε γενική αναθεώρηση των βιβλίων αυτών από ειδική Ο.Ε. την οποία πρότεινε το Τμήμα μας. Η αναθεώρηση αυτή εγκρίθηκε από το Τμήμα και τα βιβλία μας διορθωμένα θα χρησιμοποιηθούν κατά το σχ. έτος 1983-84. Επομένως, νέα αναθεώρηση των βιβλίων των Θρησκευτικών για το 1984-85 δεν είναι απαραίτητη αυτή τη στιγμή.

Για πιθανή συγγραφή, με ανάθεση ή με προκήρυξη νέων βιβλίων των Θρησκευτικών δεν μπορεί να γίνει λόγος τώρα, γιατί το νέο Α.Π. του μαθήματος που ετοιμάζει η ειδική "Επιτροπή Εργασίας", την οποία συγκρότησε ο κ. Υπουργός Εθν. Παιδείας, δεν έχει ακόμα πάρει την τελική του μορφή. Επομένως, η πιθανή συγγραφή νέων σχολικών βιβλίων για το μάθημα των Θρησκευτικών μετατίθεται για αργότερα.

Β' ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Επειδή τα βιβλία της Μουσικής που χρησιμοποιούνται σήμερα στα σχολεία μας αναθεωρήθηκαν ριζικά και διορθώθηκαν δυο φορές, και επειδή ετοιμάζεται νέο Α.Π. του μαθήματος από ειδική Επιτροπή, την οποία συγκρότησε ο κ. Υπουργός Εθνικής Παιδείας, νομίζω ότι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει θέμα αναθεώρησης ή συγγραφής νέων βιβλίων της Μουσικής.

Γ' ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

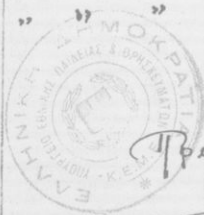
Για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας χρησιμοποιούνται ακόμα βιβλία από το ελεύθερο εμπόριο και το νέο Α.Π. μαθήματος δεν είναι ακόμα έτοιμο. Κατά συνέπεια, ούτε βιβλία για αναθεώρηση έχουμε ούτε για συγγραφή νέων βιβλίων μπορούμε σήμερα να μιλήσουμε. Το θέμα μετατίθεται για αργότερα.

ΠΙΘΑΝΗ ΑΝΑΘΕΡΣΗ Η ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΔΙΔ. ΒΙΒΛΙΩΝ

$\frac{\alpha}{\alpha}$	Ενολέο - Τάξη - Μάθημα	Αναθεώρηση	Συγγραφή με ανάθεση	Συγγραφή με προκήρυξη
<u>ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ</u>				
1.	Α' Θρησκευτικά	Όχι, γιατί έγινε	Όχι, γιατί δεν έχουμε Α.Π.	Όχι, γιατί δεν έχουμε Α.Π.
2.	Μουσική	" , " "	" " "	" " "
3.	Οικ. Οικον.	" , γιατί δεν έχουμε	" " "	" " "
4.	Β' Θρησκευτικά	Όχι, γιατί έγινε	" " "	" " "
5.	Μουσική	" , " "	" " "	" " "
6.	Οικ. Οικον.	" , " δεν έχουμε	" " "	" " "
7.	Γ' Θρησκευτικά	Όχι, " " έγινε	" " "	" " "
8.	Μουσική	" , " "	" " "	" " "
9.	Οικον. Οικον.	" , " δεν έχουμε	" " "	" " "

<u>ΛΥΚΕΙΟΥ</u>				
10.	Α' Θρησκευτικά	Όχι, γιατί έγινε	Όχι, γιατί δεν έχουμε Α.Π.	" " "
11.	Μουσική	" , " "	" " "	" " "
12.	Β' Θρησκευτικά	" , " "	" " "	" " "
13.	Γ' Θρησκευτικά	" , " "	" " "	" " "

Πρωτοκόλλοι

31-8-83.

Ο Σύμβουλος Στ. Παπασημακόπουλος: Για το θέμα συγγραφής των βιβλίων έχω να παρατηρήσω τα ακόλουθα: Προκειμένου να συγγραφούν νέα βιβλία Γυμνασίου και Λυκείου θα πρέπει να συνταχθούν νέα προγράμματα.

1.- Το πρόγραμμα Χημείας που σύνταξε επιτροπή χημικών βρίσκεται σε στάδιο σχολιασμού από τον κ. Πρόεδρο του ΚΕΜΕ και από εμένα διότι πολλά σημεία του δεν μας βρίσκουν σύμφωνους.

2.- Το πρόγραμμα Φυσικής η επιτροπή, στην οποία συμμετέχω και εγώ θα το παραδώσει εντός του μηνός.

3.- Πρόγραμμα Φυσιογνωστικών μαθημάτων. Η επιτροπή που συγκροτήθηκε από τον κ. Υπουργό, τις εργασίες της εξαιτίας του καλοκαιριού. (Τα περισσότερα μέλη της πήγαν να παραθερίσουν). Ελπίζω ότι εντός του Σεπτεμβρίου θα έχουμε το πρόγραμμα του βιολογικού κλάδου.

Τέλος ο Προεδρεύων σημειώνει την ανάγκη αναπροσαρμογής του βιβλίου 'Άλγεβρας της Α' Λυκείου, ώστε να εναρμονιστεί πλήρως προς την νέα σειρά των βιβλίων που γράφτηκαν φέτος.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ν. ΒΑΡΟΥΧΑΚΗΣ

Η Γραμματέας

Μαυραδελφίνης

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Πράξη 75

Σήμερα 5 Σεπτεμβρίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 11 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο το κ. Φ. Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Ζαγκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας, Εισηγητές, Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ν. Βαρουχάκης, Σύμβουλος Β', γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση, Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β' και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής, γιατί ήταν στα σεμινάρια ξένων γλωσσών στη Θεσσαλονίκη.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

1. Προγραμματισμός.
2. Κρίση Φυλλαδίου του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για την αιμοδοσία, προκειμένου να διανεμηθεί στους μαθητές της Β' Λυκείου.
Εισηγητής: Ι. Σκορδίλης.
3. Ανακοινώσεις.

Στην αρχή της συνεδρίας διαπιστώνεται η απαρτία του Τμήματος και επικυρώνεται η προηγούμενη πράξη. Στη συνέχεια το Τμήμα αρχίζει την εξέταση των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως.

Θέμα 1ο. Προγραμματισμός.

Με εισήγηση του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδής το Τμήμα συζητεί και ιεραρχεί τις εκκρεμότητες της χρονιάς που αρχίζει στις 12-9-83. Τα επείγοντα θέματα διαμοιράζονται στις ημερήσιες διατάξεις των άλλων συνεδριάσεων.

KS

Θέμα 2ο. Κρίση Φυλλαδίου του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για την αιμοδοσία, προκειμένου να διανεμηθεί στους μαθητές της Β' Λυκείου.

Ο εισηγητής του θέματος Ι. Σκορδίλης λέγει:

Με το έγγραφο Φ. 211.17/100/Γ2/966/2-8-83 της Δ/νσης Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ, μας διαβιβάστηκε έγγραφο της Δ/νσης Αιμοδοσίας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και δέκα αντίτυπα του φυλλαδίου "οι πολλοί για τον ένα", και μας παρακαλεί για τις δικές μας ενέργειες.

Με το έγγραφό της αυτό η Δ/νση αιμοδοσίας αναφέρεται στη μεγάλη έλλειψη αίματος που υπάρχει στην πατρίδα μας, στην ανάγκη που υπάρχει για την κάλυψή του από το δικό μας ανθρώπινο δυναμικό, στην τεράστια προσπάθεια που υποβάλλει για τη διαφώτιση του κοινού, στην έκδοση του παρόντος φυλλαδίου και στην πίστη της πως η προσπάθεια αυτή θα ευοδωθεί εάν ξεκινήσει μέσα από το σχολείο και ιδιαίτερα εάν το φυλλάδιο διανεμηθεί και αναπτυχθεί στη Β' Λυκείου, που οι μαθητές είναι πλέον ώριμοι και παράλληλα διδάσκονται βιολογία και Υγιεινή.

Το φυλλάδιο αυτό, όπως αναφέρει στον πρόλογό του ο Δ/ντης αιμοδοσίας του μαιευτηρίου Αλεξάνδρα κ. Κ. Ψωμάδης και όπως διαπίστωσα από την προσωπική ανάγνωσή του, έχει έκταση 16 σελίδες, αποτελεί βελτιωμένη Β' έκδοση του 1983, το κείμενό του είναι γραμμένο, από την αρχή μέχρι το τέλος, σε διαχρονική μορφή, παρουσιάζει μια εκλαϊκευμένη επιστημονική ανάλυση του θέματος της αιμοδοσίας, ενημερώνει αρκετά τον αναγνώστη, του διαλύει τους φόβους του και τέλος τον ενθαρρύνει για μια εθελοντική αιμοδοσία.

Προσωπικά πιστεύω πως το φυλλάδιο αυτό θα βοηθήσει πραγματικά τους μαθητές στο να κατατοπιστούν στα διάφορα θέματα της αιμοδοσίας και πως ακόμη θα τους βοηθήσει να πάρουν μια θετικότερη και δυναμική θέση πάνω στο σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα της αιμοδοσίας.

Για τους λόγους αυτούς, που ανάπτυξα με μεγάλη συντομία, εισηγούμαι στο Τμήμα να κάνει δωτές τις προτάσεις της Δ/νσης Αιμοδοσίας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και πιο συγκεκριμένα: 1) Να εγκρίνει τη διανομή του φυλλαδίου σε όλους τους μαθητές της δημόσιας και της ιδιωτικής εκπαίδευσης της Β' Λυκείου. 2) Να εγκρίνει την ανάπτυξη του θέματος της αιμοδοσίας από τους καθηγητές που διδάσκουν τη βιολογία - υγιεινή σε 1 έως 2 μαθήματα και 3) να καθορίσει τον αριθμό των αντιτύπων των φυλλαδίων σε 80.000, ώστε να διανεμηθούν αυτά στους μαθητές της Β' Λυκείου και τους καθηγητές που διδάσκουν στην τάξη αυτή βιολογία - υγιεινή.

Σαν βασιική προϋπόθεση για την υλοποίηση της εισήγησής μου θεωρώ τη γραμματική διόρθωση των κειμένων του φυλλαδίου που πρέπει να γίνει σύμφωνα με την ισχύουσα σχολική γραμματική».

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση,

αποφασίζει ομόφωνα :

Εγκρίνει την έκδοση του φυλλαδίου σε ικανό αριθμό αντιτύπων (όσοι οι μαθητές και διδάσκοντες στη Β' Λυκείου δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης), εφόσον η νέα εκτύπωση γίνεται με το μονοτονικό σύστημα και σύμφωνα με τους γραμματικούς κανόνες που ισχύουν για τα σχολικά βιβλία.

Περ. Καταδίκη/αριθμ.

Θέμα 3ο. Ανακοινώσεις.

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμό πρωτ. του ΚΕΜΕ:

- 1) 4133/23-8-83
- 2) 4134/23-8-83
- 3) 4135/23-8-83
- 4) 4137/23-8-83
- 5) 4146/24-8-83
- 6) 4156/24-8-83
- 7) 4161/25-8-83
- 8) 4169/26-8-83
- 9) 4170/26-8-83
- 10) 4171/26-8-83
- 11) 4172/26-8-83
- 12) 4210/1-9-83
- 13) 4211/1-9-83
- 14) 4212/1-9-83
- 15) 4213/1-9-83
- 16) 4214/1-9-83
- 17) 4215/1-9-83
- 18) 4216/1-9-83
- 19) 4217/1-9-83

Μετά την ανακοίνωση του εγγράφου Φ.211.15/50/Γ2/2129/26-8-83 (αριθ. πρωτ. ΚΕΜΕ 4216/1-9-83) με θέμα "Ανατύπωση εγκεκριμένων διδακτικών βιβλίων" ο Πρόεδρος Φ. Κακριδής λέγει: "Η απορία μου είναι διαιτυτική: ή απορώ πώς θα χρησιμοποιηθούν τα βιβλία αυτά στα σχολεία, ή απορώ πώς θα διαμορφωθεί το πρόγραμμα των Λατινικών δέσμης για τους μαθητές των Κλασικών Λυκείων.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τελείωσε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Η Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Παρ. Παπαδημητρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠ/ΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Πράξη 76/1983

Σήμερα, 7.9.83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (αίθουσα Ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδώ-
ρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητές και η Γραμματέα του Τμήματος Δ. Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Α. Αδαμόπουλος, γιατί ήταν ασθενής.

Θέματα Η.Δ

- (1) Συμπληρωματική εισήγηση για ανάθεση συγγραφής κεφαλαίου βιβλίου Ιστορίας Β' Λυκείου 1984/5. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- (2) Προτάσεις για την απόσπαση λειτουργών Μ.Ε στο ΚΕΜΕ (1983/4). Εισηγητές κατ'ειδικότητα.
- (3) Απάντηση σε αναφορά για το βιβλίο "Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές " και τα σχετικά επιμορφωτικά σεμινάρια. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- (4) Κρίση βιβλίων Κοινωνιολογίας για την καταλληλότητά τους να χρη-
σιμοποιηθούν ως ελεύθερα αναγνώσματα. Εισηγητές; η Ομάδα Εργα-
σίας Κοινωνιολογίας.
- (5) Οδηγίες Διδασκαλίας. Εισηγητές κατ'ειδικότητα.
- (6) Επιμορφωτικά σεμινάρια. Εισηγητές κατ'ειδικότητα.
- (7) Συγγραφές βιβλίων. Εισηγητές κατ'ειδικότητα.
- (8) Κρίση βιβλίου Εφαρμοσμένων Οικονομικών. Εισηγητής Ρ. Βάζος

./.

Γ' Δέσμη

Αρχαία: έχουν σταλεί

Ιστορία: έχουν σταλεί

Λατινικά: το βιβλίο είναι ευμέθοδο και οι Οδηγίες δεν είναι απαραίτητες από την πρώτη στιγμή. Οι οριστικές θα ματατευθούν ως τις 15.9.83.

Δ' Δέσμη

Οικονομία: Περιμένουμε κείμενο από τον κ. Λιανό (έως σήμερα)

Κοινωνιολογία: θα οριστικοποιηθούν ως τις 15.9.83 με την ευθύνη της Ο.Ε.Κ

Ιστορία: Βλ. Γ' Δέσμη

Μαθηματικά ΙΙ: όπως για όλα τα μαθηματικά

Ε' Δέσμη

Εφαρμοσμένα Οικονομικά: για το ξεκίνημα θα ισχύσουν οι Οδηγίες της Πολιτικής Οικονομίας Δ' δέσμης (για το καινούργιο βιβλίο θα υπάρξουν άλλες)

Ξένη Γλώσσα: έχουν σταλεί

Αρχές λειτουργίας γραφείου: αν χρειαστούν Οδηγίες προτείνουμε να τις συγγράφει η Δ/νίς Καλλιμάνη, που έκανε και την επιλογή των κεφαλαίων του βιβλίου.

Κοινωνιολογία: θα ισχύσουν οι Οδηγίες της Δ' δέσμης τροποποιημένες στο θέμα της διδασκαλίας ύλης.

Διαδ. Παραγ. και Διοίκησης: ως οδηγίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί το κείμενο της τελικής εισήγησης (στα χέρια του κ. Στεφανάνη) κατάλληλα τροποποιημένο.

Περιβάλλον και Υγεία: το βιβλίο χρησιμοποιείται από χρόνια στην Διδακτορική δεν είναι απαραίτητες. Τεχν. Επιμόρφωση και οδηγίες διδασκαλίας δεν είναι απαραίτητες. Το 8ο θέμα αναβάλλεται. Ο κ. Βάζος θα εισηγηθεί στις 19.9.83.

Θέμα 4ο: Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Το βιβλίο αφορά την Πολιτική Κοινωνιολογία και από την άποψη αυτή δεν "εμπίπτει" στα άμεσα ενδιαφέροντα του μαθήματος της Κοινωνιολογίας, όπως αυτό έχει οριοθετηθεί με το αναλυτικό πρόγραμμα. Με το κεφάλαιο του νέου βιβλίου "κοινωνικοποίηση" υπάρχει κάποια σχέση αλλά καθώς η κοινωνικοποίηση στο βιβλίο του κ. Τερλεξή εξετάζεται από την πολιτική σκοπιά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέεται άμεσα με το θέμα του βιβλίου τουλάχιστο για το μαθητή.

Ορισμένα άλλα σημεία του βιβλίου όπως: οικογένεια ή κοινωνική κινητικότητα, κοινωνική τάξη που συνδέονται άμεσα ως θέματα με το σχολικό βιβλίο, εξετάζονται από την πολιτική οπτική γωνία, εισάγουν δηλαδή σε μια άλλη προβληματική που κατά τη γνώμη μου δε διευκολύνουν το μαθητή για να εμπεδώσει καλύτερα τις γνώσεις του στα συγκεκριμένα θέματα. Αν θέλει ο μαθητής να μάθει-για παράδειγμα- περισσότερο για την οικογένεια, τότε θα ήταν προτιμότερο να διαβάσει το βιβλίο της Μισέλ " Κοινωνιολογία της Οικογένειας και του γάμου" μεταφρ. Μουρούνη " Κοινωνιολογία της Οικογένειας και του γάμου" για την Ελληνική οικογένεια σούρου όπου δίνονται και βασικά στοιχεία για την Ελληνική οικογένεια.

Με τη σκέψη ότι το βιβλίο του κ. Τερλεξή δεν έχει γραφεί για σχολική χρήση δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το διακρίνει αυτή η μορφή μεθοδικότητας που πρέπει να χαρακτηρίζει το σχολικό εγχειρίδιο.

Από τη σκοπιά όμως ότι δεν υπάρχουν πολλά κοινωνιολογικά βιβλία στην Ελληνική γλώσσα και ότι το μάθημα το διδάσκουν όχι κοινωνιολόγοι θα μπορούσε να βοηθήσει σε ορισμένα θέματα τους καθηγητές στο πλαίσιο των Κοινωνιολογικών τους γνώσεων.

Συμπέρασμα: Δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο για τους μαθητές, γιατί μάλλον θα φέρει σύγχυση, ενώ για τους καθηγητές είναι βιβλίο που θα ευρύνει τις κοινωνιολογικές γνώσεις τους και τον προβληματισμό τους.

Ο κ. Δ. Σακράς λέγει:

Το μάθημα της Κοινωνιολογίας έχει μια ιδιαιτερότητα. Έχει εισαχθεί στο σχολείο για πρώτη φορά πρόσφατα, διδάσκεται από καθηγητές που δεν έχουν σπουδάσει αυτή την επιστήμη και από βιβλία τα οποία, όπως γράφηκαν βιαστικά, δεν έχουν την απαιτούμενη καταλληλότητα. Η Κοινωνιολογία είναι ακόμα TERRA INCOGNITA στη χώρα μας. Δε διδάσκεται στα Πανεπιστήμια, δεν υπάρχει ούτε ένα μάθημα σχετικό στις καθηγητικές σχολές, δεν έχουμε βιβλία, υπάρχει μεγάλο κενό.

Επομένως σοβαρές εκδοτινές προσπάθειες στην περιοχή αυτή πρέπει να χαιρετίζονται και να ενισχύονται με κάθε τρόπο. Αυτός είναι ένας πρόσθετος λόγος που επιβάλλει να κριθούν οι εκδόσεις της Κοινωνιολογίας από τον Οίκο GUTBERG ως κατάλληλες. Πέρα απ' αυτό το λόγο που επιβάλλει την έγκρισή τους είναι και το γεγονός ότι τα κρινόμενα βιβλία είναι επιστημονικά συγγράμματα πολύ αξιολογικά από κάθε άποψη. Εισάγουν στην Κοινωνιολογία, πραγματεύονται σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, έχουν περιεχόμενο κατανητό, είναι γαρμμένα στη δημοτική, είναι άφογα από άποψη εκτύπωσης και καλαισθησίας, είναι συγγράμματα ποιότητας, χρήσιμα ως βοηθήματα για καθηγητές ακόμα και για μαθητές.

Το Τμήμα αποδέχεται την εισήγηση του κ. Ν. Παπαδόπουλου κατά πλειοψηφία.

Στη συνέχεια η κ. Βίνα Γκιζελί λέγει:

Το βιβλίο του T.B. BOTTOMORE "Κοινωνιολογία-Κεντρικά Προβλήματα και Βασική Βιβλιογραφία", μεταφρασμένο και επιμελημένο από το Δ.Γ. ΤΣΑΟΥΖΗ, είναι ένα από τα κλασσικά βασικά βοηθήματα Εισαγωγής στην Κοινωνιολογία και αποτελεί κομμάτι της διεθνώς αναγνωρισμένης βιβλιογραφίας. Πρωτοεκδόθηκε το 1962 και από τότε έχει μεταφραστεί σε περισσότερα από δέκα γλώσσες και κυκλοφορεί σε πάνω από δύο εκατομμύρια αντίτυπα. Το βιβλίο που μας αφορά είναι ελληνική μετάφραση της δεύτερης (αναθεωρημένης) αγγλικής έκδοσης του 1971.

Το έργο εκτείνεται σε αριετές περιοχές: στην εξέλιξη της επιστήμης της Κοινωνιολογίας από την εμφάνισή της μέχρι σήμερα στις θεωρίες και στις σχολές που διαμορφώθηκαν, στο αντικείμενο της επιστήμης, τη διαίρεση και κατανομή των κατά κλάδους έρευνας και στις σχέσεις του προς τις άλλες συγγενείς επιστήμες. Επίσης συμπληρώνεται με ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία καθώς και με σύντομο βιογραφικό λεξιλόγιο κοινωνικών επιστημόνων.

Συγκεκριμένα διαρθρώνεται στις παρακάτω ενότητες:

1. Αντικείμενο και Μέθοδοι της Κοινωνιολογίας (Σπουδή της Κοινωνίας και κοινωνιολογική θεώρηση, Κοινωνιολογικές μέθοδοι, οι κοινωνικές επιστήμες, η Ιστορία και η Φιλοσοφία).
2. Πληθυσμός και κοινωνικές ομάδες (πληθυσμός, Κοινωνία, Τύποι κοινωνικών ομάδων).
3. Κοινωνικοί θεσμοί (Οικονομικοί, πολιτικοί, Οικογενειακοί θεσμοί, συστήματα συγγένειας, κοινωνική διαστρωμάτωση, δομή-τύποι κοινωνιών, πολιτισμοί).
4. Η ρύθμιση της συμπεριφοράς (έθιμο και κοινή γνώμη, θρησκεία και ηθική, το δίκαιο, η επαξίωση, η βία στην κοινωνική ζωή).
5. Κοινωνική ανάπτυξη, η επαξίωση, η επαξίωση, η επαξίωση.

νικος μετασχηματισμός (Μεταβολή, ανάπτυξη, πρόοδος, παράγοντες κοινωνικών μετασχηματισμών). 6. Εφαρμοσμένη Κοινωνιολογία (Κοινωνικά προβλήματα, Κοινωνικός Προγραμματισμός).

Το βιβλίο απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε φοιτητές. Είναι πλούσιο σε πληροφορίες, καλά οργανωμένο στη δομή του και συστηματικό τοποθετημένο στην τομή της θεωρητικής γνώσης με την καθημερινή πραγματικότητα και εμπειρία. Επιπλέον έχει το πλεονέκτημα ότι δίνει στην αναγνώστη την ευχέρεια από τη μια μεριά να αντλεί συγκεκριμένες γνώσεις και πληροφορίες και από την άλλη να εμπλουτίζει γενικότερα την ενημέρωσή του στην κοινωνιολογία μέσα από την προσέγγιση των βιβλιογραφικών αναφορών. Για το λόγο αυτό απευθύνεται επίσης σε όλους όσους διαθέτουν κάποιο γενικότερο ενδιαφέρον για το αντικείμενο της Κοινωνιολογίας.

Επίσης κλασικό είναι και το δεύτερο από τα δυο βιβλία, η Ιστορία των Κοινωνιολογικών θεωριών, του TIMASHEFF, σε μετάφραση πάλι του Δ.Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ. Οι κοινωνιολογικές θεωρίες παρουσιάζονται εδώ σε μια ιστορική αναδρομή ενάμισι και πλέον αιώνες, χωρίς να παραβλέπει ο συγγραφέας το γενικότερο πνευματικό, φιλοσοφικό, κοινωνικό κλίμα των εποχών μέσα στις οποίες αναπτύχθηκαν οι θεωρίες και οι "σχολές" και χωρίς να παραλείπει να συμπεριλάβει τους κυριότερους κοινωνικούς στοχαστές, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επέδρασαν στην πορεία της κοινωνιολογικής διάνοξης. Το βιβλίο πρωτοκυκλοφόρησε το 1955 και είναι ένα από τα πιο "επιχρυσωμένα" της διεθνούς βιβλιογραφίας, σερβίρει γιατί δεν είναι μια παράθεση συγγραφέων και έργων αλλά όπως εύστοχα παρατηρεί και ο μεταφραστής (σ.8): "Πρόκειται για μια κριτική παρουσίαση, που σκοπό έχει να χειραγωγήσει τον αναγνώστη από ένα δαίδαλο θεωριών και απόψεων και να τον βοηθήσει να επιλέξει μεγάλους δρόμους που πήρε η κοινωνιολογική σκέψη όπως φαίνεται στη σημερινή μορφή της".

Αναφέρω, ενδεικτικά, σχολές και κλασικούς της Κοινωνιολογίας που παρουσιάζονται στο βιβλίο: Η Γαλλία στις αρχές του 19ου αιώνα και η ζωή και το έργο του Χέρμπερτ Σπένсер / Ο κοινωνικός δαρβινισμός / Η ζωή και το έργο του Κάρλ Μάρξ, η θεωρία του, η συμβολή του / Πρώτοι Αμερικανοί Κοινωνιολόγοι, άλλοι γάλλοι πρωτοπόροι, οι ρώσοι κοινωνικοί στοχαστές / Οι κλασικοί της κοινωνιολογίας: Έμιλ Ντυρκέμ, η ζωή και το έργο του,

ο Βιλφρέντο Παρέτο, ο Μάρξ Βέμπερ και το έργο του, ο Ταίνις, ο Τάρντ/Νεοθετικισμός και μαθηματική κοινωνιολογία/ Κοινωνιοπολιτιστική οικολογία/ Μικροκοινωνιολογία και Κοινωνιομετρία/ Κοινωνικός μπηχαβουρισμός και Χέρμπερτ Μήντ/Φονξιοναλισμός και Πάρσονς/ Η διαλεκτική Κοινωνιολογία, ο Ζόργ Γιυρβίτς, ο Ράιτ Μίλλς, η σχολή της Φροϋντούρτης, ο νεομαρξισμός σήμερα/ Φαινομενολογική κοινωνιολογία, Χούσσερλ, ο Κάρλ Μανχάιμ και η Κοινωνιολογία της γνώσης.

Για να κρίνουμε με σχετική ακρίβεια αν και κατά πόσο τα δυο αυτά έργα "προσφέρουν", πράγματι, στον παραλείπτη, θα πρέπει τουλάχιστο να θέσουμε το ερώτημα α) τι επιδιώκει να μάθει ο αναγνώστης και β) τι γνωσιολογικό υπόβαθρο έχει. Επειδή όμως στην περίπτωση μας δεν πρόκειται για μια κατηγορία αναγνωστών αλλά για δυο (μαθητές Δευτέρου και Καθηγητές φιλόλογοι Μ.Ε- κυρίως) και επειδή τα γνωσιολογικά τους υπόβαθρα, αντίστοιχα είναι και διαφορετικά μεταξύ τους και δυσπρόδικτα, μοναδικό μας κριτήριο παραμένει η "κατ'απόλυτον τιμήν" ποιότητα των δυο βιβλίων, για την οποία δεν τίθεται καμία αμφιβολία. Εφόσον ο παραλήπτης κρίνεται ότι έχει την ικανότητα να επιλέξει και απομονώσει-μέσα από μια θάλασσα επιστημονικών θεμάτων - εκείνα τα στοιχεία που ο ίδιος θα κρίνει απαραίτητα, τότε ασφαλώς και τα δυο αυτά βιβλία πρέπει να θεωρούνται εξαιρετικά χρήσιμα και αυτή μου η άποψη αποτελεί και την εισήγησή μου στο Τμήμα.-

Ο Φ.Κ. Βάρος λέγει:
Τα κρίνόμενα βιβλία είναι σκόπιμο να κριθούν και με τούτο το κριτήριο: το νέο μάθημα της Κοινωνιολογίας βρίσκει τις σχολικές βιβλιοθήκες κενές και τον καθηγητή αβοήθητο. Εφόσον λοιπόν έχουμε κρίση και ταφαιτική με την επιστημονική ποιότητα των δύο βιβλίων νομίζω συνετό να εισηγηθούμε τη χρησιμότητα των δύο βιβλίων για τους καθηγητές.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση της κς Β. Γκιζιάνη

Θέμα Ιο: Ο Εισηγητής κ. Φ. Βώρος λέγει:

1. Με προγενέστερη πράξη του (πράξεις 61/1983 και 60/1983 περί την 15.7.83) το Τμήμα εισηγήθηκε την ανάθεση συγγραφής διαφόρων "θεμάτων" αρχαίας, μεσαιωνικής, νεότερης και σύγχρονης ιστορίας, που θα συναπαρτίσουν το σχολικό εγχειρίδιο "θεματικής" ιστορίας για τη β' Λυκείου από το 1984-85.

2. Είχε τότε διατυπωθεί επιφύλαξη για την ανάθεση συγγραφής ενός "θέματος": "ο εξελληνισμός του Χριστιανισμού και ο ειχριστιανισμός του Ελληνισμού και ο νέος κόσμος στα πλαίσια του Βυζαντίου!"

3. Ο λόγος της επιφύλαξης ήταν ότι ο βασικός συγγραφέας που προτάθηκε τότε, όντας θεολόγος, αντιπροσώπευε ουσιαστικά και πληθωρικά ίσως τη μία μόνο πτυχή του αμφίπλευρου θέματος.

4. Σήμερα προτείνονται ως συγγραφείς του θέματος οι: Ιωάννης Ζηζιούλας, καθηγητής ποιμαντικής στη θεολογική σχολή της Θεσσαλονίκης.

Γεωργία Ξανθάκου, φιλόλογος
και αν κριθεί αναγκαίο (δχι αναγκαίο κατά τη γνώμη μου) Χριστίνα Βέινου.

Θά είχε βέβαια γίνει νωρίτερα η σημερινή συμπληρωματική εισήγηση αν δεν είχαν μεσολαβήσει διακοπές εργασιών του Τμήματος και άλλες προγραμματισμένες υποχρεώσεις μελών του, καθώς και γενικότερη απουσία από την Αθήνα των ανθρώπων που μ' αυτούς έπρεπε να γίνουν ορισμένες συνενοήσεις.

5. Η έκταση της συγγραφής ορίζεται σε 40-50 σελίδες καθαρού κειμένου (σχολικού βιβλίου) με πρόσθετη εικονογράφηση 25 σελίδες.

6. Προθεσμία συγγραφής προτείνεται ως 15-1-1984.

7. Υπενθυμίζεται ότι η συγγραφή-η σύνθεση πρέπει να ανταποκρι-
νεται στην ικανότητα και την εννοιολογική προπαίδεια των μαθητών της β' Λυκείου.

8. Γλώσσα της συγγραφής είναι αυτονόητα η δημοτική.

9. Αμοιβή προτείνεται 80.000 δραχμές.

10. Κριτές θα προταθούν αργότερα όπως και για άλλα θέματα του
έτους εγχειριδίου.

Ύστερα από συζήτηση το θέμα αναβάλλεται για να μελετηθεί η δυνατότητα να συνεργαστεί και ο κ. Λίνος Μπενάκης.

Θέμα 3ο: Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1. Πρόκειται πραγματικά για σχόλια σε δυο από τις πιο δύσκολες σελίδες του σχολικού εγχειριδίου γιατί πραγματεύονται ένα δύσκολο θέμα της ιστορικής μεθόδου και γιατί το θέμα αυτό πρώτη φορά το αντικρίζουμε σε ελληνικό βιβλίο και μάλιστα σχολικό.

2. Οποσδήποτε είναι ζήτημα υπαρκτό.

3. Προτείνω τις ακόλουθες δύο πρακτικές ενέργειες: (α) στο αναμενόμενο σεμινάριο σχολικών συμβούλων και στα άλλα γενικά σεμινάρια να διατεθεί χρόνος για μια χωριστή εισήγηση για το βιβλίο Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές (και για το ειδικό θέμα που μας απασχολεί εδώ.

(β) να προωθηθεί με κάποιο τρόπο στους φιλολόγους-ιστορικούς της γ' Λυκείου μεταφρασμένο το άρθρο του CART HEMPEL "Η λειτουργία των γενικών νόμων στην Ιστορία".

4. Το παραπάνω άρθρο (δημοσιευμένο το 1942) είναι η πηγή όλων των σημερινών αναφορών στην έννοια του "ιστορικού νόμου" περιλαμβάνεται στις πιο σημαντικές ανθολογίες κειμένων του είδους αυτού και δεν υπάρχει ιστορικός-συγγραφέας, που να μην αναφέρεται σ' αυτό, όταν πρόκειται να μιλήσει για το ζήτημα των "ιστορικών νόμων".

Είναι μια σημαντική επιστημονική συμβολή.

5. Το κείμενο του άρθρου εκτείνεται σε 13 σελίδες στην ανθολογία του PATRICK GARDINER, THEORIES OF HISTORY. Τα κύρια σημεία του άρθρου αυτού (κατ'επιλογή) τα έχω μεταφράσει για δικό μου λόγο (ως παραρτημα σε ένα συναφές δημοσίευμα) και μπορώ να προσφέρω ένα αντίγραφο αυτής της μερικής μετάφρασης, αν ζητηθεί για αξιοποίηση. Ίσως και να επικινήσω μετάφραση ολόκληρου του άρθρου, αν αποφασιστεί με σαφήνεια η αξιοποίησή της.

Ο Πρόεδρος λέγει ότι οι ενέργειες που προτείνει ο κ. Βώρος είναι χρήσιμες και μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των επιμορφωτικών σεμιναρίων.

Θέμα 2ο: Ο κ. Φ. Κακριδής σε απάντηση του Υπ. Σημειώματος του Προέδρου του ΚΕΜΕ (2-9-83) προτείνει σε συνεργασία με το Τμήμα να αποσπαστούν στο ΚΕΜΕ οι εξής εκπαιδευτικοί.

Θεολόγοι/Γεωργίος Διλιμπής, Βαρβακείου
Φιλολογοί: Χριστίνα Αργυροπούλου, (ΟΕ-Ιστορίας)

Νικολ. Γρηγοριάδης (ΟΕ-ΝΕ)

Δημητρ. Καρβέλης (ΟΕ-ΝΕ)

Ζωτ. Κόνδης (για συγκεκριμένο έργο ως τα Χριστούγεννα)

Λουκ. Κούσουλας (ΟΕ-ΝΕ)

Χριστοφ. Μηλιώνης (ΟΕ-ΝΕ)

Κωστ. Μπαλάσιας (ΟΕ-ΝΕ)

Γεωργία Ξανθάκου (συγγραφή διδ. βιβλ. Ιστ. Β' Γυμν.)

Γεωργ. Παγανός (ΟΕ-ΝΕ)

Ιωάν. Παπαϊώστας (ΟΕ-ΝΕ)

ΔΗΜ. Πλατανίτης (συγγρ. διδ. βιβλ. Αρχ. Λειτ. Γραφείου)

Ηλίας Κατσούλης (ΟΕ-ΝΕ)

Αναστ. Παπαδόπουλος (ΟΕ-ΝΕ)

Οδυσσ. Τσάτσινας (ΟΕ-ΝΕ)

Δημ. Πλάσιος (ΟΕ-Ιστορίας)

Διαμ. Παπαύλα

Στασινοπούλου (ΟΕ-Ραδιοφωνίας, "Εισηγήσεων" και Σχολικής βιβλιοθήκης και Βιβλιογραφίας).

Κωστ. Σταύρου

Ιωάν. Νταχρής

Πέτρ. Μαργιόλης (ΟΕ-Κοινωνιολογίας)

Χαρ. Ελευθεριάδης (ΟΕ-Ιστορίας)

1. Κωστόπουλος Δημήτριος, Λύκειο Αγ. Ιεροθέου (Περιβαλλοντική Εκπαίδευση).

2. Κουρουπού Κορνηλία, Ιωνίδειος Σχολή (Γαλλικά)

3. Αντωνίου Δαυίδ, 4ο Λύκειο Αθήνας (Αρχαία Ελληνικά)

4. Αθηνάκη Χρυσάνθη, Γραφεία Δ.Μ.Ε Ανατολικής Αττικής (Αρχαία Ελληνικά).

Μαθηματικά: Χρ. Γιαννίνιος
Αθ. Μπέτσης
Κωνστ. Σολδάτος
Ευστ. Φωτόπουλος
Ανδρ. Πατεράκης

Ο.Ε Μαθηματικών μαθημάτων

Χημικοί-Βιολόγοι

Αβελίνα Γαβαλά
Σοφία Ορεινού

Ο.Ε Φυσιογνωστικών μαθημάτων

Φυσικοί Ιωάννης Βλάχος

Κων/νος Ζάχος

Παναγ. Κόκοτας

Περιιλ. Περιστερόπουλος

Εμμ. Σκιαθίτης

Γεωργ. Τιμοθέου

(Συγγρ. διδ. διδ./λίου)

(Συγγ. διδ. βιβλίου)

(Συγγρ. διδ. βιβλίου)

(Ο.Ε Φυσικής)

(Συγγρ. διδ. βιβλίου)

Μουσικός Αθαν. Παπαζαρής

Το Τμήμα επιφυλάσσεται να προτείνει ένα ως δύο και για τις ειδικότητες Φυσικής Αγωγής, Οικιακή Οικονομία, Καλλιτεχνικά, Αγγλικά και Γαλλικά.

Στις προτάσεις αυτές έφτασε το Τμήμα ύστερα από σκέψη, συνειτιμώντας τις ικανότητες των προτεινομένων προσώπων και τις ανάγκες της υπηρεσίας. Οι υπεύθυνοι των ειδικοτήτων μπορούν να τους ζητηθεί να περιγράψουν το ειδικό έργο που θα ανατεθεί στον κάθε αποσπασμένο συνάδελφο.

Φυσικά αν δημιουργηθούν παραπέρα ανάγκες το Τμήμα επιφυλάσσεται να κάνει συμπληρωματικές προτάσεις.

Ο Φ.Κ. Βώρος λέγει:

Σχετικά με την απόσπαση καθηγητών που θα βοηθήσουν για την καλύτερη οργάνωση του μαθήματος της Κοινωνιολογίας επιθυμώ να παρατηρήσω τα ακόλουθα:

Τον Ιούνιο που το βαθμολογικό κέντρο Ανατολικής Αττικής αναζητούσε μια αγωγή κάποιο εκπαιδευτικό για αναβαθμολόγηση γραπτών δοκιμών Κοινωνιολογίας χρησιμοποιήθηκε ο καθηγητής Καρανίνας Δημ. (δε γνωρίζω ποια ανήκει οργανικά, νομίζω Α' Λύκειο Νέου Ηρακλείου). Άφησε πολύ καλές εντυπώσεις και έχω ακούσει ότι έκανε και μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό.

Νομίζω ότι φρόνιμο θα ήταν να αναζητηθούν σχετικές πληροφορίες και να αναβληθεί το ζήτημα για ευθετότερο χρόνο. Αυτά ανεξάρτητα από την προσωπική μου εκτίμηση για τον κ. Μαριάλη, που για την υποψηφιότητά του δεν έχω καμία αντίρρηση. Και συμφωνώ βέβαια με τις απόψεις που διατύπωσε ο κ. Δ. Σακκάς ότι η Ομάδα Κοινωνιολογίας έχει αδυναμία αντικειμενική στη σύνθεσή της, γιατί τα μέλη της δεν έχουν προσωπική εμπειρία από τη σχολική πράξη.

Έχω σοβαρές επιφυλάξεις για την απόσπαση των τεσσάρων προσώπων που προτείνει ο κ. Κακριδής για την Ομάδα εκδόσεων και ραδιοφωνίας. Οι επιφυλάξεις μου δεν έχουν σχέση με τα πρόσωπα, ένα απ' αυτά που το γνωρίζω ο κ. Σταύρου, είναι λαμπρός συνάδελφος.

Νομίζω όμως ότι ο λόγος της απόσπασης τους, τα θέματα που θα αποτελέσουν το αντικείμενο τωνασχολιών τους, δεν έχουν εδώ συζητηθεί. Ο κ. Κακριδής διενεμει μια εσωτερική εγκύκλιο που όσο γνωρίζω ποτέ δε συζητήθηκε ώστε να γνωρίζουμε τι πάει να γίνει. Το μόνο που εικάω είναι ότι η προσδοκία αυτών των δραστηριοτήτων και ειδικότερα η αναμενόμενη έκδοση κάποιου Δελτίου αποτέλεσαν -αν εικάω σωστά- το λόγο για να ματαιωθεί η έκδοση ενός τόμου με διαλεγμένα άρθρα για τη διδασκαλία της αρχαίας γραμματικής, αυτή η βοήθεια λοιπόν δε θα δοθεί στο συνάδελφο.

Ο κ. Κακριδής λέει ότι η εγκύκλιος της 15.7.83 απορρέει από το σχέδιο βοήθεια στην ξόρα (που συζητήθηκε το Γενάρη). Προσωπικά αμφιβάλω αν λογικά προκύπτει το περιεχόμενο της εγκυκλίου από κείμενα τη συζήτηση, ανεξάρτητα από το ότι και τότε αμφισβήτη την ευστάθεια του σχεδιασμού.

Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει τα εξής:
Η θέση του εκπαιδευτικού είναι στο σχολείο. Απόσπασή του σε άλλο χώρο για άλλο έργο, πέρα από το διδακτικό, πρέπει να γίνεται με μεγάλη περισκεψη και μεγάλη φειδώ. Στο ΚΕΜΕ όμως δεν υπάρχει ούτε περισκεψη ούτε φειδώ στις αποσπάσεις. Δεν είναι μόνο ότι, κατά την αντίληψή μου, είναι αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ περισσότεροι απ' όσους χρειάζεται η υπηρεσία (όπως π.χ στην Ομάδα του ΣΕΠ), είναι και ότι ορισμένοι δεν είναι, πιστεύω, κατάλληλοι για το έργο για το οποίο αποσπάστηκαν. Και το χειρότερο, ορισμένους δεν τους έχει χρησιμοποιήσει η υπηρεσία, με αποτέλεσμα η απόσπασή τους να αποβαίνει άδεια μετ' αποδοχών αperiόριστης διάρκειας. Πραγματικά για κάποιους οι αποσπάσεις από χρόνια

τώρα ανανεώνονται ώστε τελικά θα πάρουν σύνταξη χωρίς να πατήσουν πάλι σε σχολείο.

Κατά τη δική μου αντίληψη η απόσπαση στο ΚΕΜΕ πρέπει να γίνεται για την πραγματοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου για το οποίο ο αποσπώμενος είναι κατάλληλος και για το χρόνο που απαιτεί η εκτέλεση αυτού του έργου. Αυτά τα κριτήρια δεν τηρήθηκαν στις αποσπάσεις που έγιναν στο παρελθόν, δυστυχώς δεν τηρούνται και τώρα. Επίσης μαζώνω το γεγονός σαν μια νοσηρή κατάσταση που βαρύνει την Ελληνική διοίκηση και στη συγκεκριμένη περίπτωση το ΚΕΜΕ. Φυσικά δεν μπορώ να συμφωνήσω με τις προτεινόμενες αποσπάσεις, αφού για κάθε αποσπώμενο καθηγητή δεν προσδιορίζεται σαφώς το έργο για το οποίο αποσπάται και ο χρόνος που θα απαιτηθεί για την πραγματοποίησή του.-

Τα θέματα 6 και 7 αναβάλλονται για τη συνεδρία της Παρασκευής.-

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΝΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Πράξη 77/1983

Σήμερα, 9-9-1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα Ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φ. Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ,

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Βασ. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Α. Αδαμόπουλος και Δ. Τομαζής, γιατί ήσαν ασθενής.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση βιβλίου, θέματα Ιστορίας Νεότερης και Σύγχρονης τ. Β Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 2ο - Νέο Α.Π. μαθήματος Φ. Αγωγής Γυμνασίου. Εισηγητής Ι. Σκορδύλης.
- ΘΕΜΑ 3ο - Εισήγηση ΟΕ-ΝΕ για την έκθεση στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Δ. Τομαζής.
- ΘΕΜΑ 4ο - Τρόπος επιλογής υποτρόφων μετεκπαιδεύσεων εξωτερικού. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 5ο - Επιμορφωτικά σεμινάρια. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 6ο - Συγγραφές βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 7ο - Κρίση βιβλίων Κοινωνιολογίας. Εισηγητές Ο.Ε. Κοινωνιολογίας.
- ΘΕΜΑ 8ο - Κρίση γεωφυσικού χάρτη της Ελλάδας Σ. Αγγελέτου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 9ο - Γνωμοδότηση για το Σχ. Π.Δ/τος "Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης διατάξεων περί φοιτήσεως και απουσιών μαθητών Μέσης Γενικής και Τεχνικής -Επαγγελματικής Εκπ/σεως.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Σκορδύλης λέγει: Ο Υφυπουργός κ. Π. Μώραλης με την απόφασή του Γ2/110/19/83, που την εξέδωσε μετά από σχετική πρόταση του Τμήματος του συγκρότησε ομάδα εργασίας από καθηγητές Φ. Αγωγής, που παράλληλα με τα κύρια καθήκοντά τους θα συνέτασσαν το νέο αναλυτικό πρόγραμμα Φ. Αγωγής του Γυμνασίου και του Λυκείου.

Την ομάδα αυτή, που ο συντονισμός των εργασιών της είχε ανατεθεί με την ίδια απόφαση σε μένα, την αποτελούσαν οι εξής: 1) Δ. Πρεμέτης, ΓΕΜΕ ΑΙ Αθήνας, ως πρόεδρος, 2) Μ. Ρίζου-Φράγκου, καθηγήτρια του Αρσάκειου Ψυχικού, 3) Β. Κλεισούρας, Διδάκτορας Φ.Α., 4) Π. Μπελίκτος 5) Κ. Εμμανουήλ, 6) Ι. Ζέρβας, 7) Μ. Αναστασιάδης, 8) Δ. Παναγιωτόπουλος, 9) Ι. Μπιμπέρης, μέλος του Δ.Σ. της ΠΕΠΦΑ.

Η ομάδα βοηθήθηκε στο έργο της και από πολλούς άλλους συναδέλφους που υπηρετούν στην ΕΑΣΑ, οι οποίοι με προθυμία προσέφεραν ως ειδικές γνώσεις τους για την ολοκλήρωση του προγράμματος. Οι συνάδελφοι αυτοί ήταν οι κ. Ε. Σκορδύλη-Φράγκου και Ε. Ανδρεοπούλου για τη γυμναστική ήσαν οι κ. Ε. Σατρατζέμης για την ενόργανη γυμναστική, οι κ. Α. Κατσιλέων, ο κ. Ι. Σατρατζέμης για την πετόσφαιρα, ο κ. Κ. Μίσας για την καλαθοσφαίρα, ο κ. Ν. Μπεργελές για την πετόσφαιρα, ο κ. Ι. Μπάγιος για τη χιροσφαίριση, ο κ. Χ. Μητσιώνης για το ποδόσφαιρο, ο κ. Β. Βυτινάκης για την υαλοσφαίρα, ο κ. Γ. Νικολόπουλος για την κολύμβηση, ο κ. Β. Βυτινάκης για την υαλοσφαίρα, ο κ. Η. Δήμας για τους ελληνικούς χορούς.

Μολονότι ευχαρίστησα προσωπικά όλους όσους συνέβαλαν στον καταρτισμό του προγράμματος, θα παρακαλέσω τον κ. Πρόεδρο του Τμήματος μετά τη διαδικασία της έγκρισης να απευθύνει προς όλους αυτούς σύντομη ευχαριστήρια επιστολή.

Η ομάδα εργασίας μετά από πολλές και πολύωρες συνεδριάσεις ετοίμασε έγκαιρα το πρώτο μέρος της εργασίας της, το αναλυτικό πρόγραμμα του Γυμνασίου, θεώρησε δε σκόπιμο να μη προχωρήσει στη σύνταξη του Α.Π. του Λυκείου, να περιμένει την έγκριση του πρώτου και να συνεχίσει στη συνέχεια πάνω σ' αυτό. Έτσι λοιπόν το πρόγραμμα αυτό υποβλήθηκε στο ΥΠΕΠΘ, στο Υπουργείο για έγκριση και παράλληλα κοινοποιήθηκε στο ΥΠΕΠΘ, στο Υπουργείο

Νέας Γενιάς και Αθλητισμού και στη Γ.Γ. Αθλητισμού, για να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους.

Το νέο πρόγραμμα σε σχέση με το προηγούμενο είναι εκτενέστερο, κατατοπιστικότερο, απαλλαγμένο από πολλές αδυναμίες του υπάρχοντος και γενικά παρουσιάζει μια πληρέστερη και μεθοδολογικά σωστότερη παρουσίαση της ύλης. Επιθυμώ να πιστεύω πως το πρόγραμμα αυτό θα ικανοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες της εκπαίδευσής μας στον τομέα της Φυσ. Αγωγής, πως θα δώσει μια νέα, παιδαγωγικά σωστή, ώθηση στον σχολικό μας αθλητισμό, και πως θα αποτελέσει τη βάση για τη σύνταξη του Α.Π. του Λυκείου, τη μελλοντική αναμόρφωση των προγραμμάτων και τη συγγραφή του βιβλίου Φυσικής Αγωγής για τον καθηγητή.

Για όλους αυτούς του λόγους που με συντομία ανέφερα παρακαλώ τους συναδέλφους να εγκρίνουν το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Γυμνασίου και

είμαι στη διάθεσή τους για κάθε πληροφορία που θα μου ζητηθεί. Στη συνέχεια το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα την

Ακολούθησε συζήτηση. Στη συνέχεια το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα την

επίσημη έκθεση του κ. Ι. Σκορδίλη.

- 3) Η ανάπτυξη των κινητικών και των αθλητικών ικανοτήτων του μαθητή.
- 4) Η καλλιέργεια της αγάπης προς τη φύση και τις δραστηριότητες της υπαίθρου.
- 5) Η συνειδητοποίηση της ενεργητικής επίδρασης της άσκησης στον άνθρωπο και η απόκτηση ή της συνήθειας για άσκηση ή α'όλη τη ζωή.
- 6) Η καλλιέργεια του υγιούς αθλητικού πνεύματος.
- 7) Η διάγνωση και η διόρθωση των μορφολογικών παραμορφώσεων και των λειτουργικών ανεπάρκειών.
- 8) Η ανάπτυξη των ηθικών και κοινωνικών αρετών (της πρωτοβουλίας, της υπευθυνότητας, της επιμονής, της αυτοκυριαρχίας, της αυτοπειθαρχίας, της συνεργασίας και του αλtruισμού).

Φυσική Αγωγή

Αναλυτικό Πρόγραμμα Γυμνασίου

Γενικός σκοπός

Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο έχει σκοπό τη βελτίωση του βιολογικού δυναμικού του μαθητή, την καλλιέργεια των κινητικών του κλίσεων και δυνατότητων καθώς και την ισόρροπη ψυχική, πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική του ανάπτυξη.

Ειδικοί σκοποί της Φυσικής Αγωγής είναι:

- 1) Η ανάπτυξη και διατήρηση της φυσικής κατάστασης του μαθητή (αερόβια ικανότητα, αναερόβια ικανότητα, μυική δύναμη και αντοχή, ευλυγισία, διατήρηση του φυσιολογικού σωματικού βάρους).
- 2) Η ανάπτυξη της μυικής αίσθησης και της νευρομυικής συναρμογής.
- 3) Η ανάπτυξη των κινητικών και των αθλητικών ικανοτήτων του μαθητή.
- 4) Η καλλιέργεια της αγάπης προς τη φύση και τις δραστηριότητες της υπαίθρου.
- 5) Η συνειδητοποίηση της ευεργετικής επίδρασης της άσκησης στον άνθρωπο και η απόκτηση της συνήθειας για άσκηση σ' όλη τη ζωή.
- 6) Η καλλιέργεια του υγιούς αθλητικού πνεύματος.
- 7) Η διάγνωση και η διόρθωση των μορφολογικών παραμορφώσεων και των λειτουργικών ανεπαρειών.
- 8) Η ανάπτυξη των ηθικών και κοινωνικών αρετών (της πρωτοβουλίας, του θάρρους, της υπομονής, της επιμονής, της αυτοκυριαρχίας, της τάξης, της αυτοπειθαρχίας, της συνεργασίας και του αλτρουισμού).
- 9) Η διατήρηση των λαϊκών παραδοσιακών χορών, παιχνιδιών και α-

A* Προγραμματισμός της Φυσικής Αγωγής

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των στόχων στη Φυσική Αγωγή είναι ο σωστός και έγκαιρος προγραμματισμός του μαθήματος. Ο προγραμματισμός αυτός που γίνεται για ολόκληρη τη σχολική χρονιά, για διδακτικές περιόδους, για μια εβδομάδα ή το μάθημα ^{της} κάθε ημέρας, είναι ανάλογος με τους γενικούς και τους ειδικούς στόχους της Φυσικής Αγωγής και περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που θα ^{γίνουν} , το χρόνο και την ένταση που θα χρειαστούν, τους γυμναστικούς χώρους και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν.

Ένας παρόμοιος προγραμματισμός οδηγεί στο σωστό καταμερισμό και τον έλεγχο του έργου της σχολικής περιόδου, αποτελεί τη βάση για τον προγραμματισμό της επόμενης χρονιάς και εξασφαλίζει την πρόοδο και την ορθή αξιολόγηση των μαθητών.

B* Δομή, διάρθρωση και διεύρυνση του ημερήσιου προγράμματος

Το ημερήσιο πρόγραμμα καθορίζεται από τον ειδικό ή τους σκοπούς του μαθήματος, από την ηλικία, την κινητική κατάσταση και τις δυνατότητες των ασκουμένων, από την εποχή του έτους, τις κλιματολογικές συνθήκες, το χώρο, τις γυμναστηριακές εγκαταστάσεις και τα γυμναστικά όργανα που υπάρχουν.

Το ημερήσιο πρόγραμμα αποτελείται από τρία βασικά μέρη: την ψυχοσωματική προδιάθεση, τη λειτουργική ένταση και τη λειτουργική ύφεση. Η χρονική διάρκεια, το περιεχόμενο και το είδος των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει κάθε ένα από τα μέρη αυτά επιλέγονται από το διδάσκοντα σύμφωνα και ανάλογα με τους στόχους που επιδιώκει.

Η διαφοροποίηση ενός προγράμματος από ένα άλλο και ιδιαίτερα η αύξηση του κινητικού του έργου επιτυγχάνεται με την αύξηση των επαναλήψεων των δραστηριοτήτων, με την προσθήκη νέων δρα-

στηριγμάτων ή την πρόσθεση νέων δυσκολιών σ'αυτές, με την ταχύτερη εκτέλεση ή με την επιδίωξη επιτυχίας υψηλότερων στόχων και επιδόσεων.

Τάξη Α'

α) Αναπτυξιακή φάση

Στη χρονική αυτή περίοδο δεν έχει αρχίσει ακόμη η ταχεία σε ύψος ανάπτυξη των μαθητών με αποτέλεσμα να παρατηρείται αύξηση της κινητικότητάς τους, περίσσεια δυνάμεων, επιθυμία για επίδοση, έντονη πνευματικότητα, γρήγορη αντίδραση, αλλά και αυξημένος ερεθισμός, ισχυρή ατομικότητα και έντονη τάση για αυταγωγή.

Οι μαθητές αυτοί προσαρμόζονται γρήγορα στις δύσκολες και τις κωπιαστικές ασκήσεις, κουράζονται όμως σύντομα και γι'αυτό είναι ανάγκη να σταματά ^{σύντομα} η προσπάθειά τους, να μεσολαβούν διακοπές και αναπαύσεις και να αποφεύγονται οι υψηλές επιδόσεις.

Στην τάξη αυτή ο κλασικός αθλητισμός και τα παρόμοια μ'αυτών αθλήματα διδάσκονται χωρίς να επιδιώκεται η εξειδίκευση. Οι αθλοπαιδιές διδάσκονται σε μια προχωρημένη μορφή τεχνικής, ενώ η κολύμβηση, η ενόργανη γυμναστική και η ρυθμική αγωνιστική γυμναστική των θηλέων μπορούν να πάρουν την πλήρη μορφή τους.

β) Δραστηριότητες

1) Ελεύθερη γυμναστική με κινησιολογική βάση το ρυθμό

Σκοπός

Με τη γυμναστική στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η αρμονική διάπλαση του μαθητή και ιδιαίτερα η ανάπτυξη της ευκινησίας, της ελαστικότητας και της επιδεξιότητάς του.

Περιεχόμενο διδασκαλίας

α) Ασκήσεις των χεριών και των ώμων

- Λιωρήσεις, περιφορές, περιστροφές, κάμψεις, τάσεις και εκτινάξεις προς όλους τους άξονες και τα επίπεδα.
- Αναρριχήσ εις, εξαρτήσεις και στηρίξεις.

β) Ασκήσεις των σκελών και των ισχίων

- Κάμψεις, τάσεις, αιωρήσ εις, άρσεις, περιστροφές προς όλους τους άξονες και τα επίπεδα.

- Απαγωγές, προσαγωγές, εκτινάξεις, εκβολές και στηρίξεις.

γ) Ασκήσ εις του κορμού

- Ασκήσ εις των μυών της κοιλιάς, της ράχης και των πλάγιων μερών του κορμού.

- Κάμψεις, στροφές, πτώσεις, ταλαντεύσεις, προκύψεις, περιφορές, εκτάσεις και υπερεκτάσεις προς όλους τους άξονες και τα επίπεδα.

δ) Ασκήσεις με φορητά και σταθερά δογωνα

- Ασκήσεις με μπάλες όλων των ειδών, με στεφάνια, σχοινώλια, κοντοκορίνες, βάρη κτλ.

- Ασκήσεις στα έδρανα, τα πολύζυγα, τα σχοινιά αναρρίχησης, το τραμπολίνο, τα εμπόδια κτλ.

- Αναρριχήσεις, στήριξεις, διαπεράσεις, εξαρτήσεις, ισορροπίες, αιωρήσεις και υπερπηδήσ εις.

2) Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική για μαθήτριες

Σκοπός

Με τη ρυθμική ^{αγωνιστική} γυμναστική στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η ανάπτυξη της ευκαμψίας των αρθρώσεων, της ελαστικότητας των μυών, της μυικής αίσθησης και συναρμογής της μαθήτριας και καλλιεργείται ο ρυθμός, η αισθητική αντίληψη, η επιδεξιότητα, η εκφραστικότητα και η ατενέργειά της.

Στη ρυθμική αγωνιστική γυμναστική που είναι μια σύνθετη μορφή

φή της ελεύθερης γυμναστικής χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα μικρά φορητά όργανα, όπως μπάλες, σχοινάκια, στεφάνια, κορδέλες και κορίνες.

Ασκήσεις στην Περιεχόμενο Σύνδυασμα

α) Ασκήσεις με σχοινάκια

- Ασκήσεις γνωριμίας και εξοικείωσης με το όργανο.
- Αιωρήσεις (μικρές, μεσαίες, μεγάλες) με μονό, διπλό ή τετραπλό σχοινάκι.
- Περιφορές μικρές, μεσαίες, μεγάλες.
- Γυρίσματα του σχοινιού εμπρός, πίσω και πλάι σε συνδυασμό με ρυθμικές αναπνευστικές και απλά ρυθμικά άλματα.
- Μεταφορές του σχοινιού από το ένα χέρι στο άλλο.
- Απλά πετάγματα σε ύψος.
- Απλοί συνδυασμοί ασκήσεων.

β) Ασκήσεις με μπάλες

- Ασκήσεις γνωριμίας και εξοικείωσης με το όργανο.
- Αιωρήσεις σε όλα τα επίπεδα.
- Περιφορές.
- Χτυπήματα της μπάλας στο έδαφος με το ένα ή τα δύο χέρια.
- Μεταφορές της μπάλας από το ένα χέρι στο άλλο.
- Πετάγματα της μπάλας με τα δύο ή το ένα χέρι.
- Απλές ισορροπίες της μπάλας.
- Απλοί συνδυασμοί ασκήσεων.

3) Ενόργανη γυμναστική

Σκοπός

Με την ενόργανη γυμναστική στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η ανάπτυξη πολλών ψυχοσωματικών ικανοτήτων του μαθητή και κυρίως της συνεργασίας, του θάρρους, της αποφασιστικότητας, της επιδεξιότητας,

της δύναμης και της μυικής συναρμογής.

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

α) Λιωρήσεις

- Λιωρήσεις από την εξάρτηση, τη στήριξη, τη βραχιόνια εξάρτηση και την εξάρτηση από τα γόνατα στο μονόζυγο, το δίζυγο, τους κρικούς, το δίζυγο γυναικών και τον πλάγιο ίππο.
- Λιωρήσεις με άφημα και πιάσιμο της λαβής, με αλλαγή της λαβής και με αλλαγή λαβής και μετώπου.
- Λιωρήσεις με επιτάχυνση.
- Λιωρήσεις με ανακοπή της ταχύτητας για την επιτυχία των γιγαντιαίων αναβάσεων.

β) Περιστροφές

- Περιστροφές στο μονόζυγο, το δίζυγο, τους κρικούς και το δίζυγο θηλέων.
- Κυβιστής εις, ανακυβιστήσεις, περιστροφές εμπρός, πίσω και ελεύθερες περιστροφές.

γ) Ανατροπές

- Ανατροπές από τη βραχιόνια εξάρτηση, από την εξάρτηση με κράτημα του ενός σκέλους, από την εξάρτηση και τη στήριξη στο μονόζυγο, το δίζυγο, τους κρικούς και το δίζυγο θηλέων.

δ) Γιγαντιαίες αναβάσεις

- Γιγαντιαίες αναβάσεις από τη βραχιόνια εξάρτηση, από την εξάρτηση και από τη στήριξη στο μονόζυγο, το δίζυγο, τους κρικούς και το δίζυγο θηλέων.

ε) Ασκήσεις εδάφους, δοκού ισορροπίας και άλματα

- Κυβιστήσεις, μετωποκυβιστήσεις, χειροκυβιστήσεις και ελεύθερες ανακυβιστήσεις.
- Τροχός, ελεύθερος τροχός, απλά μη αγωνιστικά και αγωνιστικά άλ-

4) Κλασικός αθλητισμός

Σκοπός

Με τον κλασικό αθλητισμό στο Γυμνάσιο επιδιώκεται κατά κύριο λόγο η ανάπτυξη των λειτουργικών και κινητικών ικανοτήτων του μαθητή, η μύση του στη βασική τεχνική των αγωνισμάτων και η προετοιμασία του για τη συμμετοχή του στους αγώνες.

Αντικείμενα Περιεχόμενο διδασκαλίας

Α) Δρόμοι

α) Απλός δρόμος ταχύτητας

- Επαναλαμβανόμενες δρομικές ασκήσεις σε μικρές διαδρομές 20 - 40 μ. με πολύ μεγάλη ένταση.
- Ειδικές τεχνικές δρομικές ασκήσεις για την τελειοποίηση του διασκελισμού, της όρθιας και της συσπειρωτικής εκκίνησης.
- Αγώνες δρόμου σε διαδρομές μέχρι 60 μ.

β) Δρόμος αντοχής

- Δρομικές ασκήσεις μικρής μέχρι μέτριας έντασης για την κατάνεση του αργού, του μέτριου και του γρήγορου διασκελισμού.
- Δρομικές ασκήσεις αντοχής σε ομάδες.
- Συνεχής δρόμος διάρκειας 2' - 10' λεπτών με ενδιάμεσες διακοπές και βάρδιση ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών.

γ) Σκυταλοδρομίες

- Παιγνιώδεις ασκήσεις για τη μεταβίβαση της σκυτάλης από τη θέση της βάρδισης ή το τροχαδάκι.
- Παιγνιώδεις ασκήσεις για τη διδασκαλία της έγκαιρης εκκίνησης αυτού που δέχεται τη σκυτάλη.
- Παιγνιώδεις μορφές σκυταλοδρομιών με συμμετοχή όλων των μαθητών σε διαδρομές 20 - 60 μ.

δ) Δρόμος με εμπόδια

- Δρομικές ασκήσεις μέχρι 40 μ. με πέρασμα ακίνδυνων βοηθητικών εμποδίων ύψους μέχρι 0.40μ (για εμποδία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μπάλες, ελαστικά σχοινάκια ή άλλα γυμναστικά όργανα).
- Δρομικές ασκήσεις μέχρι 40 μ. με πέρασμα εμποδίων σε μήκος (σημειωμένες γραμμές στο έδαφος, σχοινάκια).
- Ασκήσεις με τα βοηθητικά όργανα μεταξύ ομάδων σε αγωνιστική μορφή.

Β) Άλματα

α) Άλμα σε μήκος

- Αλματικές ασκήσεις με ποικιλία αλμάτων από τη θέση, πάνω από εμποδία, συνεχή άλματα εμπρός με ενωμένα πόδια, άλματα προς τα πλάγια κτλ.
- Άλμα σε μήκος χωρίς φόρα στο σκέμμα ή το στρώμα.
- Άλμα σε μήκος με μικρή φόρα 10 - 20 μ. και πάτημα σε ζώνη 0.50 μ.
- Αγώνες άλματος μεταξύ ομάδων με τη συσ πειρωτική τεχνική του φυσικού άλματος.

β) Άλμα σε ύψος

- Αλματικές ασκήσεις σε κίνηση για την κατανόηση του ρυθμού, την τέλεια ώθηση στο πάτημα και την ένωση δρόμου, φόρας και πατήματος.
- Ασκήσεις για την επιλογή του σκέλους άλματος.
- Φυσικά άλματα με φόρα κάθεται στον πήχη για τη σωστή ανύψωση.
- Άλματα πάνω από ελαστικό σχοινί από αριστερά και δεξιά με την απλή τεχνική "φαλίδι".
- Ασκήσεις για τη γνωριμία με την τεχνική του "ιππευτικού" πατήματος "Στράντλ" χωρίς φόρα και με φόρα I - 3 διασκελισμών.
- Αγώνες άλματος μεταξύ ομάδων με την τεχνική "Στράντλ" και με φόρα 3 διασκελισμών.

γ) Άλμα τριπλούν για μαθητές

- Αλματικές ασκήσεις με μετακίνηση κατώντας σε ολόκληρο το πελ-
μα.
- Αλματικές ασκήσεις για την εκμάθηση του τριπλού χωρίς φόρα
ή με φόρα I - 3 διασκελισμών και προσγείωση στο σκάμμα ή σε στρ-
μα γυμναστικής.
- Αλματικές ασκήσεις με ιδιαίτερη προσοχή στους μεγάλους διασκε-
λισμούς και το "κοντσό".
- Αγώνες άλματος τριπλού μεταξύ ομάδων με φόρα 3 διασκελισμών.

δ) Άλμα επί κοντώ για μαθητές

- Αλματικές ασκήσεις με κοντάρι στο σκάμμα με αφετηρία το πλιν-
θίο, για την κατανόηση της σωστής λαβής, την απόκτηση εμπιστοσύνης
και τον έλεγχο της αιώρησης.
- Ασκήσεις για τη λαβή του κονταριού και το τρέξιμο με το κοντέ-
ρι.
- Ασκήσεις για την κατανόηση της τοποθέτησης του κονταριού με
απλή βάρδια και τροχαδία.
- Ασκήσεις για τη συνένωση δρόμου - τοποθέτησης του κονταριού -
πατήματος - αιώρησης και υπερπήδησης.
- Αλματικές ασκήσεις με υπερπήδηση ελαστικού σχοινιού ύψους I -
I,50 μ. με φόρα 6 - 8 διασκελισμών και κράτημα του κονταριού
μέχρι την προσγείωση.

Γ) Ρίψεις

α) Σφαίροβολία

- Ριπτικές ασκήσεις με βοηθητικά όργανα με τα δύο χέρια ή το κα-
θένα χωριστά προς όλες τις κατευθύνσεις (για βοηθητικά όργανα
μπορούν να χρησιμοποιηθούν ιατρικές μπάλες I - 3 κιλών).
- Ριπτικές ασκήσεις με βοηθητικά όργανα ή ελαφρές σφαίρες 2 - 1
κιλών για την εκμάθηση στοιχείων τεχνικής, όπως της λαβής, της αρ-

χικής θέσης, της θέσης ρίψης και ώθησης με συμμετοχή ολόκληρου του σώματος.

- Ρίψεις χωρίς φόρα και αγώνες μεταξύ ομάδων μ' αυτή την τεχνική.

β) Ακοντισμός

- Ριπτικές ασκήσεις με μικρή ελαστική σφαίρα 150 - 300 γραμ. με τη γενική μορφή της κίνησης από τη θέση, με βάδιση και με ελαφρό τροχαδάκι.

- Ριπτικές ασκήσεις με το ακόντιο των 600 γραμ. για την κατανόηση της λαβής, της αρχικής θέσης, του κατεβάσματος του ακοντίου και του καρφώματος.

- Ρίψεις ακοντίου από τη θέση ή με βηματισμούς σε απόσταση και σε στόχο.

- Αγώνες ρίψης ελαστικής σφαίρας 300 γραμ. μεταξύ ομάδων.

γ) Δισκοβολία

- Ριπτικές ασκήσεις επίσκυρου βάρους μέχρι 1 κιλό χωρίς φόρα, από πλάγιο μέτωπο 90 μοιρών, από αντίθετο μέτωπο 180 μοιρών, για την κατανόηση της ρίψης με τεντωμένο χέρι, τη χρησιμοποίηση της φυγόκεντρης δύναμης και τη συμμετοχή ολόκληρου του σώματος στη ρίψη.

δ) Σφυροβολία για μαθητές

- Ριπτικές ασκήσεις με βοηθητικά όργανα για τη γνωριμία της λαβής, των προπαρασκευαστικών αιωρήσεων και της ρίψης (για βοηθητικά όργανα μπορούν να χρησιμοποιηθούν επίσκυροι, ιατρικές μπάλες μέσα σε δίχτυ, μπαστούνια 0.80 - 1 μ.).

- Ρίψεις βοηθητικών οργάνων μετά από 2 - 4 αιωρήσεις και στροφή του κορμού ^{κατά} 180 μοίρες.

ε) Αθλοπαιδιές

Με τις αθλοπαιδιές στο Γυμνάσιο επιδιώκεται κατά κύριο λόγο η ανάπτυξη της κοινωνικότητας του μαθητή, η ανάπτυξη των λειτουργικών και κινητικών ικανοτήτων^{του} ή μύηση του στη βασική τεχνική των διαφόρων παιχνιδιών, η φυχαγωγία του και η προετοιμασία του για τη συμμετοχή του σε αγώνες.

A) Καλαθοσφαίριση

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της ντρίπλας (η βασική στάση του σώματος στην ντρίπλα, τα σταματήματα, η μεταβίβαση της μπάλας μετά από ντρίπλα).
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πάσας από το στήθος και πάνω από το κεφάλι.
- Ασκήσεις συναγωνιστικού χαρακτήρα σχετικές με την ντρίπλα και την πάσα από το στήθος και το κεφάλι και υπόδειξη των σχετικών κανονισμών.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του μπασίματος και του σουτ με το ένα χέρι.
- Ασκήσεις συναγωνιστικού χαρακτήρα σχετικές με το μπάσιμο και το σουτ και υπόδειξη των σχετικών κανονισμών.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του "ρημπάουντ" και της αμυντικής μετατόπισης.
- Αγώνες μικρών ομαδικών ή ατομικών πρωταθλημάτων με ταυτόχρονη υπόδειξη των σχετικών κανονισμών.

B) Πετοσφαίριση

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της θέσης και της μετακίνησης.
- Ασκήσεις για την κατανόηση των παραπάνω αντικειμένων.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πάσας μετα δάκτυλα (μετω-

πική) και της μανσέτας.

- Ασκήσεις για την κατανόηση και την εδραίωση της μετωπικής πάσας και της μανσέτας.

- Διδασκαλία του σερβίς από κάτω.

- Ασκήσεις για την κατανόηση και την εδραίωση του σερβίς.

- Ασκήσεις και τακτική αγωνιστικής μορφής στο "Μίνι Βόλεϋ".

Γ) Ποδόσφαιρο για μαθητές

Διδασκαλία της Περιχομιγού Διδασκαλίας

- Σύντομη θεωρητική παρουσίαση του ποδοσφαίρου (ιστορική ανασκόπηση, διαστάσεις του γηπέδου, βασικοί κανόνες, συστήματα του ποδοσφαίρου).

- Ασκήσεις και προπαρασκευαστικά παιχνίδια για τη γνωριμία των μαθητών με την μπάλα.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πάσας (πάσες με την εσωτερική, την εξωτερική και την πάνω επιφάνεια του ποδιού).

- Ασκήσεις για την κατανόηση και την εδραίωση των παραπάνω αντικειμένων.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πάσας με το κεφάλι, του "ντρόπικιν" και του σουτ.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της υποδοχής της μπάλας (υποδοχή με το πέλμα, την εσωτερική και την εξωτερική επιφάνεια του ποδιού, το μηρό, το στήθος και το κεφάλι).

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του ελέγχου της μπάλας "κοντρόλ" (κοντρόλ με το εσωτερικό, το εξωτερικό και την πάνω επιφάνεια του ποδιού).

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της προσποίησης "ελιγμός" (ελιγμός στην υποδοχή, τη μεταβίβαση και το κοντρόλ της μπάλας).

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του τερματοφύλακα.

- Διδασκαλία της επαναφοράς της μπάλας από τα πλάγια "αράουτ".

- Διδασκαλία της βασικής ατομικής και ομαδικής τακτικής στην άμυνα και την επίθεση.

- Ασκήσεις για την κατανόηση και την εδραίωση των παραπάνω τεχνικών στοιχείων. Μικρά συναγωνιστικά παιχνίδια.

Δ) Χειροσφαίριση

Ανάπτυξη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Σύντομη θεωρητική παρουσίαση της χειροσφαίρισης (ιστορική ανασκόπηση, διαστάσεις του γηπέδου, βασικοί κανόνες, συστήματα της χειροσφαίρισης).

- Ασκήσεις και προπαρασκευαστικά παιχνίδια για τη γνωριμία των μαθητών με τη χειροσφαίριση.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της επίθεσης (βασική θέση, κρήνη, τμήμα της μπάλας, υποδοχή φηλή, μεσαία και χαμηλή, μεταβίβαση από το στήθος και τα πλάγια, βήματα, ρυθμός, τρέξιμο με την μπάλα, σουτ πάνω από τον ώμο χωρίς έλμα, σουτ με ντρίπλ τρία βήματα και έλμα).

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πτώσης. Σουτ από 6 μ. με πτώση.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της άμυνας (βασική θέση, πλάγια μετατόπιση, μετατόπιση εμπρός και πίσω, αμυντικές ασκήσεις).

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του τερματοφύλακα (βασική θέση, απόκρουση σε χαμηλά μεσαία και ψηλά σουτ).

- Ασκήσεις για την κατανόηση και την εδραίωση των παραπάνω τεχνικών στοιχείων. Μικρά συναγωνιστικά παιχνίδια.

6) Γυμναστικά και ψυχαγωγικά παιχνίδια

Σκοπός

Με τα γυμναστικά και ψυχαγωγικά παιχνίδια στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η χαρούμενη προδιάθεση των μαθητών για το μάθημα, η ψυχαγωγία τους και η ομαλή πρόσβαση στη βασική τεχνική και τακτική.

των συνθετότερων δραστηριοτήτων.

Ανδοπατάκια ή Περικτούμενο διδασκαλίας

- Παραδοσιακά, παιδαγωγικά, φυλαγωγικά παιχνίδια καθώς και προπαρασκευαστικά παιχνίδια των άλλων αθλημάτων ανάλογα και σχετικά με το γενικό σκοπό και τους στόχους του μαθήματος.

2) Κολύμβηση

Σκοπός

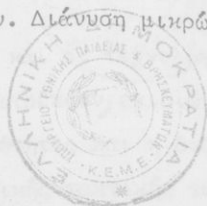
Με την κολύμβηση στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η καλλιέργεια της κολυμβητικής ικανότητας του μαθητή καθώς και η ανάπτυξη του θάρρους, της θέλησης, του αυτοέλεγχου, του αισθήματος ασφάλειας, της άμιλλας και του αλτρουισμού του.

Ανδοπατάκια ή Περικτούμενο διδασκαλίας

- Ασκήσεις εξοικείωσης με το νερό σε μορφή παιχνιδιού ή αγώνα.
- Ασκήσεις για την κατανόηση της επίπλευσης, της ώθησης και του γλιστρήματος στο νερό και της εκπνοής μέσα σ' αυτό.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του Ύπτιου (θέση κεφαλιού και σώματος, κίνηση των ποδιών και των χεριών, αναπνοή, συγχρονισμός των κινήσεων).
- Διδασκαλία της εκκίνησης και της στροφής στο Ύπτιο.
- Διδασκαλία των κανονισμών του Ύπτιου.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του Ελεύθερου (θέση κεφαλιού και σώματος, κίνηση των ποδιών και των χεριών, αναπνοή και εκπνοή, συγχρονισμός των κινήσεων).
- Ασκήσεις εδραίωσης των παραπάνω στοιχείων. Διάνυση μικρών αποστάσεων μέχρι 50 μ.

3) Ελληνικοί χοροί

Σκοπός

Με τους Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς στο Γυμνάσιο επιδιώκεται η διατήρηση της εθνικής μας κληρονομιάς και της ιστορικής μας συνοχής, η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος του μαθητή για τη λαογραφία μας, η φυγαγωγία του και η αυτοέκφρασή του.

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδακταρίας

- Σύντομη θεωρητική παρουσίαση του σκοπού και του περιεχομένου της λαογραφίας.

Χοροί

- Συρτός ή καλαματιανός.
- Τσάμικος ή κλέφτικος με 8, με 10 ή 12 βήματα.
- Συρτός μακεδονίας.
- Σβερνιέρα Θεσσαλίας.
- Τράτα Μεγάρων.
- Χιώτικος.
- Επίσης θα διδάσκονται και οι απλοί χοροί της περιοχής που βρίσκεται το Γυμνάσιο.

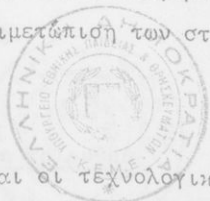
2) Υπαίθριες δραστηριότητες - λοιπά αθλήματα

Σκοπός

Με τις δραστηριότητες στο ύπαιθρο επιδιώκεται η επαφή του μαθητή με τη φύση, η ανάπτυξη της αγάπης του και του ενδιαφέροντός του γι' αυτήν και η σωστή αξιοποίηση και αντιμετώπιση των στοιχείων της απ' αυτόν.

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδακταρίας

Όπου οι μορφολογικές, οι κλιματολογικές και οι τεχνολογικές συνθήκες της περιοχής του Γυμνασίου το επιτρέπουν, επιδιώκεται η μύηση των μαθητών στις υπαίθριες δραστηριότητες και η διδασκαλία σ' αυτούς της βασικής τεχνικής και της βασικής τακτικής των αθλημάτων της υπαίθρου.

Τάξη Β'

α) Αναπτυξιακή φάση

Στη χρονική αυτή περίοδο οι μαθητές βρίσκονται στην αρχή ενός νέου σταδίου έντονης σωματικής ανάπτυξης σε ύψος, αλλά και μιας φανεράς καθυστέρησης της ανάπτυξής τους σε πλάτος. Αποτέλεσμα του φαινομένου αυτού είναι η έντονη και συχνή εναλλαγή της συμπεριφοράς και της προθυμίας των μαθητών για άσκηση και επίδοση. Συχνά στους μαθητές αυτούς την ντροπαλότητα τη διαδέχεται η αναίδεια, τη ζωηρότητά τους η βαρυθυμία, την αγάπη και τη διάθεση τους για τον αθλητισμό και την επίδοση η αδιαφορία και η σκηνηλία.

Για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι ανάγκη να αποφεύγονται οι πολύ έντονες προσπάθειες και σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις πρέπει να μεσολαβούν απαραίτητα τακτικές διακοπές του έργου και αναπαύσεις, ώστε να απομακρύνονται οι δυσμενείς επιπτώσεις στο καρδιακό-αναπνευστικό σύστημα.

Και στην τάξη αυτή, όπως και στην προηγούμενη, ο κλασικός αθλητισμός και τα άλλα παρόμοια αθλήματα διδάσκονται χωρίς εξειδίκευση. Στις αθλοπαιδιές εδραιώνεται και επεκτείνεται η διδασκαλία της τεχνικής και της τακτικής, ενώ στην κολύμβηση, την ενόργανη γυμναστική και τη ρυθμική αγωνιστική γυμναστική των θηλέων συνεχίζεται η παρουσίαση της πλήρους εφαρμογής.

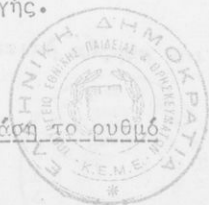
β) Δραστηριότητες

1) Ελεύθερη γυμναστική με κινησιολογική βάση το ρυθμό

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενα διδασκαλίας

Η ίδια ύλη με την ύλη της Α' τάξης με προοδευτική αύξηση και εμπέδωση στην εργασία.

2) Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική για μαθήτριες

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

α) Ασκήσεις με στεφάνια

- Ασκήσεις γνωριμίας και εξοικείωσης με το όργανο.
- Αιωρήσεις σε όλα τα επίπεδα με το ένα ή τα δύο χέρια.
- Περιφορές του στεφανιού.
- Γυρίσματα του στεφανιού στο χέρι, στη μέση στο πάτωμα.
- Κυλίσματα του στεφανιού στο πάτωμα.
- Μεταφορές από το ένα χέρι στο άλλο.
- Απλά πετάγματα του στεφανιού σε ύψος.
- Απλοί συνδυασμοί ασκήσεων.

β) Ασκήσεις με κορδέλες

- Ασκήσεις γνωριμίας και εξοικείωσης με το όργανο.
- Αιωρήσεις και περιφορές σε όλα τα επίπεδα.
- Ταλαντεύσεις, φιδέκια κάθετα και οριζόντια, οκτάρια μικρά και μεγάλα.
- Μεταφορές της κορδέλας από το ένα χέρι στο άλλο.
- Απλά πετάγματα της κορδέλας σε ύψος.
- Απλοί συνδυασμοί ασκήσεων.

3) Ενδόργανη γυμναστική

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

Η ίδια ύλη με ^{την} της Α' τάξης με προοδευτική αύξηση και εμβάθυνση στην εργασία.

4) Κλασικός αθλητισμός

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

Α1 Δρόμοι

α) Απλός δρόμος ταχύτητας

- Δρομικές ασκήσεις για την κατανόηση της σωστής θέσης του σώμα-

τος στο δρόμο.

- Βελτιώσεις από την όρθια θέση με δρόμο 15-20 μ. και μεγάλη ταχύτητα.

- Δρομικές ασκήσεις αποστάσεως μέχρι 20 μ. για τη μείωση του χρόνου της κινητικής αντίδρασης.

- Αγώνες σε διαδρομές μέχρι 80 μ.

β) Δρόμος αντοχής

- Δρομικές ασκήσεις για την ανάπτυξη της αντοχής με ομάδες μαθητών της ίδιας ικανότητας.

- Συνεχής δρόμος διάρκειας μέχρι 12' λεπτών με ομάδες μαθητών της ίδιας ικανότητας.

γ) Σκυταλοδρομίες

- Παιγνιώδεις ασκήσεις για την αλλαγή της σκυτάλης μέσα σε ζώνη των 20 μ.

- Ασκήσεις σκυταλοδρομίας στο στίβο με όλους τους μαθητές της τάξης που χωρίζονται σε ισάριθμες ομάδες.

- Αγώνες σκυταλοδρομίας με τη βασική τεχνική στην αλλαγή (οι μαθητές παίρνουν με το δεξιό χέρι και δίνουν με το αριστερό).

δ) Δρόμος με εμπόδια

- Δρομικές ασκήσεις στο ρυθμό των τριών διασκελισμών με βοηθητικά εμπόδια και διαδρομή 30 - 40 μ.

- Δρομικές ασκήσεις με πέρασμα 3 - 4 εμποδίων που απέχουν μεταξύ τους 5 - 7 μ. με στόχο το ρυθμικό πέρασμα και την καλή έκταση του σκέλους του πατήματος.

Β' Άλματα

α) Άλμα σε μήκος

- Άλματικές ασκήσεις με συσπείρωση στον αέρα.

Ασκήσεις υπερπήδησης ελαστικού σχοινιού με φόρα, για την αρι-

βεια του πατήματος και την προσγείωση.

- Αλματικές ασκήσεις στο σκάμμα με μικρή φόρα από υψηλότερο σημείο πατήματος, για την κατανόηση της αιώρησης.
- Αλματικές ασκήσεις με μικρή φόρα 3 - 5 διασκελισμών, για την πλήρη έκταση του σκέλους πατήματος και την ανύψωση του ελεύθερου γόνατος.
- Αλματικές ασκήσεις με την εκτατική τεχνική από υπερυψωμένο σημείο και από το έδαφος.
- Αγώνες άλματος μεταξύ ομάδων με την τεχνική του φυσικού ή του εκτατικού άλματος.

β) Άλμα σε ύψος

- Αλματικές ασκήσεις για την τελειοποίηση του "ιππευτικού" παλμού με φόρα 3 - 5 διασκελισμών.
- Αλματικές ασκήσεις για την τελειοποίηση της τεχνικής και του ρυθμού του δρόμου φόρας.
- Αγώνες μεταξύ ομάδων με την τεχνική του "ιππευτικού" παλμού και φόρα 3 - 5 διασκελισμών.
- Αλματικές ασκήσεις για την γνωριμία με την τεχνική του "φλδπ".
- Αλματικές ασκήσεις για την αποβολή του φόβου της προσγείωσης προς τα οπίσω.
- Αλματικές ασκήσεις ώθησης από υπερυψωμένο σημείο πατήματος και ένα διασκελισμό.
- Υπερπηδήσεις ελαστικού σχοινιού στο σκάμμα με την τεχνική "φλδπ" και φόρα 3 - 5 διασκελισμών.

γ) Άλμα τριπλούν

- Αλματικές ασκήσεις με φόρα, 3 - 5 διασκελισμών, για την κατάλληλη κατεύθυνση ώθησης και τη σωστή θέση του κορμού στον αέρα.

την τελειοποίηση των τριών αναπηδήσεων χωριστά.

- Αγώνες άλματος μεταξύ ομάδων, με φόρα 3 - 5 διασκελισμών.

δ) Άλμα επί κοντώ για μαθητές

- Ασκήσεις δρόμου φόρας με το κοντάρι, για την καλυτέρευση της ταχύτητας, την ακρίβεια και το ρυθμό.

- Ασκήσεις για το σωστό κατέβασμα και την τοποθέτηση του κονταριού στη θήκη και την ένωση του δρόμου φόρας, του πατήματος και της αιώρησης.

- Αλματικές ασκήσεις με φόρα 10 - 15 διασκελισμών πάνω από ελαστικό σχοινί ύψους 1 - 1,50 μ. και κράτημα του κονταριού στην προσγείωση.

Γ' Ρίψεις

α) Σφαιροβολία

- Ριπτικές ασκήσεις με σφαίρα 3 - 4 κιλών από αντίθετο μέτωπο (180 μοιρών).

- Ριπτικές ασκήσεις με σφαίρα και μετακίνηση εμπρός και πίσω.

- Ριπτικές ασκήσεις με τεχνική "Ομπράιαν" με βήματα πίσω ή χωρίς βήματα.

- Αγώνες μεταξύ ομάδων με σφαίρα 3 - 4 κιλών χωρίς φόρα και αντίθετο μέτωπο ή με μετακίνηση και αναπήδηση στη ρίψη.

β) Ακοντισμός

- Ριπτικές ασκήσεις ακοντίου 500 - 600 γραμ., για την κατανόηση του δρόμου φόρας και των 4 τελευταίων διασκελισμών.

- Ασκήσεις για την καλή θέση ρίψης του ακοντίου με μικρή φόρα.

6 - 8 διασκελισμών.

γ) Δισκοβολία

- Ριπτικές ασκήσεις με δίσκο του 1 κιλού, για την εξοικείωση με

το όργανο, τη λαβή του δίσκου και την περιστροφική του κίνηση.

- Ασκήσεις για την εκμάθηση των προπαρασκευαστικών ταλαντεύσεων του δίσκου.

- Ριπτικές ασκήσεις χωρίς φόρα από πλάγιο και αντίθετο μέτωπο προς τον άξονα ρίψης (90 και 180 μοίρες).

- Αγώνες ρίψης δίσκου χωρίς φόρα.

δ) Σφυροβολία για μαθητές

- Ρίψεις επίσκυρον 2 - 4 κιλών ή άλλου βοηθητικού οργάνου, με 3/4 της στροφής και αρχικό μέτωπο προς τη φορά.

2) Αθλοπαιδιές

Α* Καλαθοσφαίρα

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής της πάσας από το στήθος και πάνω από το κεφάλι, της ντρίπλας, του μπάσιματος και του σουτ.

- Διδασκαλία της ατομικής επιθετικής ενέργειας. (Σεμαριάρισμα, προσποίηση, μπάσιμο, σουτ).

- Διδασκαλία της ατομικής αμυντικής ενέργειας. (Θέση του σώματος και των χεριών, εμποδισμός αντιπάλου χωρίς μπάλα, πριν να κάνει ντρίπλα και μετά από αυτή).

- Διδασκαλία της επίθεσης και της άμυνας δύο ταυτοχρόνως παικτών.

- Συναγωνιστικά παιχνίδια ενός εναντίον ενός, δύο εναντίον δύο, πέντε εναντίον πέντε.

Β* Πετοσφαίρα

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής της στάσης και

της μετακίνησης, της πάσας με τα δάκτυλα, της μανόβρας και του σερβίς από κάτω.

- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της πάσας πίσω και της πάσας με έλμα.
- Διδασκαλία του σερβίς με κτύπημα από τα πλάγια "τένις".
- Διδασκαλία της πτώσης πίσω και πλάγια με ταυτόχρονη πάσα.
- Αγωνιστικά παιχνίδια με 6 παίκτες για κάθε ομάδα, χωρίς μπλόκ με υποδοχή της μπάλας από τους 5 παίκτες και με συνεχείς αλλαγές του πασαδόρου.

Γ' Ποδόσφαιρο για μαθητές

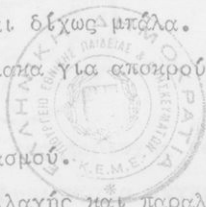
Διδασκαλία Περιοχόμενο διδασκαλίας

- Η ίδια ύλη με της Α' τάξης με προοδευτική αύξηση και εμβύθυνση στην εργασία.

Δ' Χειροσφαίριση

Διδασκαλία Περιοχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής της επίθεσης, της άμυνας και του τερματοφύλακα.
- Διδασκαλία του μαρκάρσματος παίκτη που έχει την μπάλα.
- Διδασκαλία της απόκρουσης του σουτ ή της δημιουργίας μπλόκ.
- Διδασκαλία του σουτ. (κατακόρυφο σουτ, σουτ κάτω από τον ώμο χωρίς έλμα, σουτ από πλάγια θέση, πέναλτι).
- Διδασκαλία της προσποίησης με μπάλα και δίχως μπάλα.
- Διδασκαλία της τεχνικής του τερματοφύλακα για αποκρούσεις σουτ από τα πλάγια και πέναλτι.
- Διδασκαλία του απλού ατομικού αιφνιδιασμού.
- Διδασκαλία της βασικής τακτικής της αλλαγής και παραλαβής των παικτών και της κάλυψης του ενός από τον άλλο.

6) Γυμναστική και Ουκλαγωγική Παιχνίδια

- Η ίδια όλη με ^{της} της Α' τάξης με προοδευτική αύξηση και εμβά-
θυνση στην εργασία.

7) Κολύμβηση

Αιθαντική Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της τεχνικής του Ύπτιου.
- Διδασκαλία της τεχνικής του Ελεύθερου. (θέση κεφαλιού και σώμα-
τος, κίνηση ποδιών, κίνηση χεριών, αναπνοή και εκπνοή, συγχρονισμός
των κινήσεων).
- Διδασκαλία της εκκίνησης και της στροφής στο Ελεύθερο.
- Διδασκαλία των κανονισμών του Ελεύθερου.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής του Πρόσθιου.
- Ασκήσεις εδραίωσης των παραπάνω στοιχείων, διάνυσση αποστάσεων
μέχρι 50 μ. με τα διάφορα στίλ.

8) Ελληνικοί χοροί

Αιθαντική Περιεχόμενο διδασκαλίας

Α' θεωρία. Γένεση του χορού, ιστορία των ελληνικών παραδοσιακών
χορών.

Β' Χοροί

- Κοφτός Ηπείρου.
- Καστοριανός.
- Τριπύρι Ανατ. Ρωμηνίας.
- Πηλιορείτικος.
- Συρτός Ρόδου.
- Επίσης θα διδόνονται οι απλοί χοροί της περιοχής που βρίσκε-
ται το Γυμνάσιο και θα ενθαρρύνεται η δημιουργία συγκροτήματος
λαϊκών χορών.

2) Υπαίθριες δραστηριότητες - λοιπά αθλήματα

Ανάπτυξη όλων Περιεχόμενο διδασκαλίας

οδών διδ

- Όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν, γίνεται επανάληψη

χρήμων στις υπαίθριες δραστηριότητες με σκοπό την εδραίωση και την επέκταση της τεχνικής και της τακτικής τους. Στην περίπτωση που παρόμοια αθλήματα παρουσιάζονται στην τάξη αυτή για πρώτη φορά επιδιώκεται η μύηση των μαθητών σ' αυτά και η διδασκαλία των βασικών στοιχείων της τεχνικής και της τακτικής.

Τάξη Γ'

α) Αναπτυξιακή φάση

Στη χρονική αυτή περίοδο οι μαθητές βρίσκονται στο στάδιο μιας έντονης σωματικής ανάπτυξης σε ύψος, χωρίς όμως να παρατηρείται και ανάλογη ανάπτυξη σε πλάτος. Μολονότι το φαινόμενο αυτό δεν ταυτίζεται χρονικά στα αγόρια και στα κορίτσια, γενικά παρατηρεί κανείς πως στη φάση αυτή και τα δύο φύλα παρουσιάζουν ένα μεγάλο ψυχικό ερεθισμό και μια σοβαρή αλλαγή στο χαρακτήρα τους, έτσι που οι επιθυμίες τους και οι αντιδράσεις τους διαδέχονται και αναιρούν συνεχώς η μία την άλλη.

Παράλληλα με τη μεγάλη ανάπτυξη σε ύψος η καρδιά αυξάνει σημαντικά τον όγκο της, χωρίς όμως να την ακολουθούν σ' αυτό τα τοιχώματά της και τα αιμοφόρα αγγεία, με αποτέλεσμα να είναι αναγκασμένη να εργάζεται δυσανάλογα πολύ.

Επίσης οι μύες ^{γενικά} και ιδιαίτερα οι μύες της ράχης αναπτύσσονται πολύ σε μήκος, χωρίς την ανάλογη ανάπτυξη τους σε όγκο και δύναμη, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται κόρταση της σπονδυλικής στήλης και σκύψιμο του σώματος εμπρός.

Για τους λόγους αυτούς και την αποφυγή κάθε ανθυγιεινής επί-

πτωσης είναι ανάγκη να αποφεύγονται και πάλι οι πολύ έντονες και παρατεταμένες προσπάθειες και σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις να μεσολαβούν απαραίτητα τακτικές διακοπές και ανάλογες σε χρόνο αναπαύσεις.

Στην τάξη αυτή ο κλασικός αθλητισμός και τα παρόμοια μ'αυτόν αθλήματα διδάσκονται σε προχωρημένο στάδιο τεχνικής, χωρίς να επιδιώκεται η εξειδίκευση. Στις αθλοπαιδιές συνεχίζεται και επεκτείνεται η διδασκαλία της τεχνικής και της τακτικής των προηγούμενων τάξεων, ενώ στην κολύμβηση, την ενόργανη γυμναστική και τη ρυθμική αγωνιστική γυμναστική των κοριτσιών συνεχίζεται.

η πλήρης εφαρμογή.

β) Δραστηριότητες

1) Ελεύθερη γυμναστική με κινήσιολογική βάση το ρυθμό

Αιτιολογία Περιεχόμενο διδασκαλίας
Τακτική

- Η ίδια όλη με των Α' και Β' τάξεων με προοδευτική αύξηση και εμφάνιση στην εργασία.

2) Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική για μαθήτριες

Αιτιολογία Περιεχόμενο διδασκαλίας

α) Ασκήσεις με κορίνες

- Ασκήσεις γνωριμίας και εξοικείωσης με το όργανο.
- Αιωρήσεις μικρές, μεσαίες, μεγάλες.
- Περιφορές μικρές, μεσαίες, μεγάλες.
- Γυρίσματα, ανεμόμυλοι.
- Κυλίσματα, πετάγματα, απλοί συνδυασμοί ασκήσεων με κορίνες.
- Απλοί συνδυασμοί ασκήσεων και προγραμμάτων με όλα τα όργανα που διδάχθηκαν στις προηγούμενες τάξεις.

3) Ενδραγνη γυμναστική

Μεικτά όλη Περιεχόμενο διδασκαλίας
την όλη

- Η ίδια όλη με των Α' και Β' τάξεων με προοδευτική αύξηση και εμβάνωση στην εργασία.

4) Κλασικός αθλητισμός

Ειδικά όλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

Α' Δρόμοι

α) Απλός δρόμος ταχύτητας

- Δρομικές ασκήσεις σε μικρές διαδρομές 40 περίπου μέτρων για την κατανόηση του μήκους του διασκελισμού.
- Δρομικές ασκήσεις επιτάχυνσης και επιβράδυνσης.
- Ολοκλήρωση της διδασκαλίας της συσπειρωτικής εκκίνησης. Εκκινήσεις με δρόμους 20 - 30 μ.
- Αγωνιστικές μορφές δρόμου ταχύτητας αποστάσεως 60 - 80 μ.

β) Δρόμος αντοχής

- Δρομικές ασκήσεις 200 και 300 μ. με ενδιάμεσες διακοπές και μικρά διαλείμματα με βάρδια.
- Δρομικές ασκήσεις σε συνεχή δρόμο διάρκειας 10' - 15' λεπτών.
- Αγωνιστικές μορφές δρόμου αντοχής στο στίβο ή σε ανώμαλο έδαφος με α ποστάσεις 1500 και 2000 μ.

γ) Σκυταλοδρομίες

- Δρομικές ασκήσεις με υποδοχή και μεταβίβαση της σκυτάλης με το ίδιο χέρι.
- Δρομικές ασκήσεις 60 - 80 μ. με προσπάθεια να γίνεται η αλλαγή μέσα στη ζώνη.
- Αγωνιστικές μορφές σκυταλοδρομίας σε διαδρομές 60 - 80 μ.

δ) Δρόμος με εμπόδια

- Περπάσματα 3 - 5 εμποδίων ύψους 0,40 - 0,77 μ. σε διαδρομή 40 - 60 μ. με τρεις ενδιάμεσους διασκελισμούς.
- Πέρασμα 3 - 5 εμποδίων με τρεις ή ένα ενδιάμεσο διασκελισμό για την εκμάθηση της τεχνικής, την τέλεια ώθηση του σκέλους που πατάει και τη σωστή κίνηση του ελεύθερου σκέλους.
- Αγωνιστικές μορφές δρόμου με εμπόδια σε διαδρομές 50 - 60 μ. με 5 εμπόδια.

Β* Άλματα

α) Άλμα σε μήκος

- Δρομικές ασκήσεις 9 - 10 διασκελισμών για την ακρίβεια και το ρυθμό του διασκελισμού.
- Άλματα στο σκάμμα για την τελειοποίηση του πατήματος.
- Διδασκαλία της τεχνικής των βημάτων στον αέρα και του εκτατικού άλματος από υπερυψωμένο σημείο πατήματος.
- Αγωνιστικές μορφές αλμάτων μεταξύ ομάδων ή μαθητών.

β) Άλμα σε ύψος

- Αλματικές ασκήσεις για την ολοκλήρωση της τεχνικής του "ικπευτικού" άλματος και του "φλοπ" με φόρα 5 - 7 διασκελισμών.
- Αγωνιστικές μορφές αλμάτων μεταξύ ομάδων ή μαθητών με φόρα 5 - 7 διασκελισμών.

γ) Άλμα τριπλούν για μαθητές

- Αλματικές ασκήσεις με μικρή φόρα μέχρι II διασκελισμών για την τελειοποίηση του ρυθμού και της σωστής θέσης του σώματος.
- Αλματικές ασκήσεις με μικρή φόρα για την τελειοποίηση του κάθε άλματος χωριστά και τη συνένωση όλων μεταξύ τους.
- Αγωνιστικές μορφές αλμάτων με μικρή φόρα II διασκελισμών.

δ) Άλλα επί κοντώ για μαθητές

- Αλματικές ασκήσεις με μικρή φόρα για την τελειοποίηση της τεχνικής της φόρας με το κοντάρι, της τοποθέτησης του κονταριού, του πατήματος και της αιώρησης.
- Αλματικές ασκήσεις με πλαστικό κοντάρι για τη μύηση των μαθητών σ' αυτό.
- Αγωνιστικές μορφές αλμάτων με τη βασική τεχνική και μικρή φόρα

Γ' Ρίψεις

α) Σφαιροβολία

- Διδασικαλία της αναπήδησης στην τεχνική "Ομπράϊαν" και ρίψεις έξω και μέσα από τη βαλβίδα.
- Αγωνιστικές μορφές ρίψεων με σφαίρα 3 - 4 κιλών και τεχνική "Ομπράϊαν".

β) Ακοντισμός

- Ριπτικές ασκήσεις για την ολοκλήρωση της τεχνικής του ακοντισμού.
- Αγωνιστικές μορφές ρίψεων με ακόντιο 600 γραμ. με φόρα 8 - 10 διασκελισμών και ολοκληρωμένη τεχνική.

γ) Δισκοβολία

- Ριπτικές ασκήσεις με μετακίνηση, με βάρδιση και αναπήδηση.
- Ριπτικές ασκήσεις με στροφή από διαφορετικό αρχικό μέτωπο 90, 135 και 180 μοιρών σε σχέση με τον άξονα ρίψης.
- Αγωνιστικές μορφές δισκοβολίας με ελεύθερη επιλογή της στροφής από τους μαθητές.

δ) Σφυροβολία για μαθητές

- Ριπτικές ασκήσεις με μια ολόκληρη στροφή με βοηθητικό όργανο

3 - 4 κιλών.

- Αγωνιστικές μορφές σφυροβολίας με μια στροφή και βοηθητικό όργανο 3 - 4 κιλών.

52) Αθλοπαιδιές

Α* Καλαθόσφαιρα

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής των ποικιλιών της πάσας, της ντρίπλας, του μπασίματος και του σουτ.
- Διδασκαλία επιθετικής ενέργειας δύο παικτών και αμυντικής συνεργασίας δύο παικτών.
- Διδασκαλία επιθετικής ενέργειας τριών παικτών και αμυντικής συνεργασίας τριών παικτών.
- Διδασκαλία των βασικών κανονισμών του ομαδικού παιχνιδιού.
- Συναγωνιστικά παιχνίδια πέντε εναντίον πέντε.
- Αγωνιστικές μορφές καλαθόσφαιρας με πλήρεις ομάδες.

Β* Πετόσφαιρα

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής της στάσης και μετακίνησης, της πάσας με τα δάκτυλα εμπρός και πίσω, της μανσέτας, του σερβίς και της πτώσης πίσω και πλάγια.
- Διδασκαλία της τεχνικής του ατομικού μπλόκ.
- Διδασκαλία της επιθετικής και αμυντικής κάλυψης του ενός παίκτη από τον άλλο.
- Αγωνιστικές μορφές πετόσφαιρας με πλήρεις ομάδες.

Γ* Ποδόσφαιρο

Διδακτέα ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

την υλή

και εμφάνιση σ την εργασία.

Δ° Χειροσφαίριση

Αιδοιτάι ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της βασικής τεχνικής της επίθεσης, της άμυνας, του μαρκιαρίσματος, του σουτ, του μπλόκ, της προσποίησης και της τεχνικής του τερματοφύλακα.
- Διδασκαλία του εμποδισμού του αντιπάλου "σκρήν".
- Διδασκαλία του αιφνιδιασμού με 2 - 3 παίκτες και της συνεργασίας μεταξύ των παικτών.
- Διδασκαλία της ατομικής τακτικής και του χώρου ευθύνης κάθε παίκτη.
- Διδασκαλία της ομαδικής τακτικής στην άμυνα και την επίθεση.
- Αγωνιστικές μορφές χειροσφαίρισης με πλήρεις ομάδες.

6) Γυμναστικά και συγχωγικά παιχνίδια

Αιδοιτάι ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Η ίδια ύλη με ^{των Α' και Β' τάξεων} των Α' και Β' τάξεων με προοδευτική αύξηση και εμφάνιση σ την εργασία.

7) Κολύμβηση

Αιδοιτάι ύλη Περιεχόμενο διδασκαλίας

- Επανάληψη της διδασκαλίας της τεχνικής του Ύπτιου, του Πρόσθιου και του Ελεύθερου.
- Διδασκαλία για την ολοκλήρωση της τεχνικής του Πρόσθιου (θέση κεφαλιού και σ ώματος, κινήσεις ποδιών, κινήσεις χεριών, αναπνοή και εκπνοή, συγχρονισμός των κινήσεων).
- Διδασκαλία της στροφής στο Πρόσθιο.
- Διδασκαλία των κανονισμών του Πρόσθιου.
- Διδασκαλία της βασικής τεχνικής της Πεταλούδας.

στιλ.

8) Ελληνικοί χοροί

~~Μουσική~~ Περιεχόμενο διδασκαλίας

Α' θεωρία. Διαίρεση των χορών. Θρησκευτικοί, πολεμικοί, ειρηνικοί χοροί.

Β' Χοροί

- Σουφλιωτούδα.

- Φυσούνι Ηπείρου.

- Καραγκούνια Θεσσαλίας.

- Τσακωνικός.

- Συρτός χανιώτικος.

- Επίσης θα διδάσκονται οι απλοί χοροί της περιοχής που βρίσκονται το Γυμνάσιο και θα ενθαρρύνεται η δημιουργία συγκροτήματος λαϊκών χορών.

9) Υπαίθριες δραστηριότητες - λοιπά αθλήματα

- Όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν, στις υπαίθριες δραστηριότητες ^{ορέων διδασχτηγαν} και στα άλλα αθλήματα γίνεται επανάληψη των με σκοπό την εδραίωση και την επέκταση της τεχνικής και της τακτικής τους.

- Στην περίπτωση που παρόμοια αθλήματα παρουσιάζονται στην τάξη αυτή για πρώτη φορά, επιδιώκεται η μύηση των μαθητών σ' αυτά και η διδασκαλία στους μαθητές των βασικών στοιχείων της τεχνικής και της τακτικής τους.

Εγγράφεται ως 8ο θέμα: Κρίση γεωφ. χάρτη της Ελλάδας του Σ.

Αγγελέτου.

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος λέγει: Ύστερα από την απόφαση του Τμήματος Μ.Ε. στην αριθμ. 57/83 πράξη του κάλεσα τους καθηγητές του κλάδου Α4, που ανήκουν στη Σχολή Αναβρύτων, κ.κ. Πελεκάνη Πύλο και Τσιώρ Ναπολέοντα να μελετήσουν μαζί μου το χάρτη της Ελλάδας του Ινστιτούτου Σ. Αγγελέτου και να αποφανθούν για την καταλληλότητα. Οι καθηγητές δέχτηκαν ευχαρίστως και αδαπάνως να εργαστούν μαζί μου ως επιτροπή.

Εισηγούμαι λοιπόν στο Τμήμα την έγκριση των καθηγητών αυτών ως κριτών.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Το 3ο θέμα αναβάλλεται γιατί λείπει ο εισηγητής.

Το 4ο θέμα αναβάλλεται για να συμπληρωθεί η εισήγηση.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Φούσκας ενημέρωσε το Τμήμα για το σεμινάριο των καθηγητριών Οικ. Οικονομίας και ο κ. Β. Θεοδωρακόπουλος για το σεμινάριο των Λατινικών.

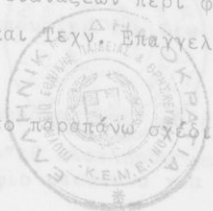
Το 7ο θέμα αναβάλλεται.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο Πρόεδρος αναφέρεται στην προεργασία που έγινε στο Τμήμα για τον προγραμματισμό των καινούργιων βιβλίων για το 1984/5 και υπογραμμίζει την ανάγκη τώρα να κωδικοποιηθεί στο σύνολό του το θέμα των βιβλίων και το Τμήμα να προχωρήσει το γρηγορότερο στις αναγκαίες προκηρύξεις, αναθέσεις συγγραφής, ανασθεωρήσεις κλπ.

Η συζήτηση για το 6ο θέμα διακόπτεται και προστίθεται ως 9ο θέμα το "Σχ. Π.Δ/τος για την τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων περί φοιτήσεως και απουσιών μαθητών Μέσης γενικής Εκπ/σεως και Τεχν. Επαγγελματικής" που επείγει.

Ο Πρόεδρος έθεσε υπόψη των μελών του Τμήματος το παραπάνω σχέδιο και κάλεσε τα μέλη να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Ο κ. Δ. Παγκός λέγει:

Άρθρο 1, εδαφ. θ. Οι απουσίες λόγω "κυρώσεων" να θεωρούνται δικαιολογημένες και πέρα των τριών ημερών και ανεξάρτητα από την κρίση του Συλλόγου, γιατί με τη μείωση του ορίου των αδικαιολογήτων απουσιών σε 50 ένας μαθητής με λίγες αποβολές που είναι δυνατόν να μεθοδεύσει ένας εμπειρικός διευθυντής σχολείου ή κάποιοι καθητές, ίσως και για το λόγο μόνο ότι οι ιδέες του μαθητή δε συμφωνούν με τις δικές τους, είναι δυνατόν να χάσει τη χρονιά του. Έπειτα δε βλέπω ποιος είναι ο λόγος του ορίου των 3 ημερών και δικαιολόγηση απουσιών από τις λεγόμενες "κυρώσεις" (αυτός ο όρος σε πάφει πια να χρησιμοποιείται, θυμίζει σωφρονιστήριο). Σε κάθε περίπτωση το σχολείο διώχνει το μαθητή, ο μαθητής σημειώνει τις απουσίες παρά τη θέλησή σου. Γενικότερα το θέμα δεν είναι αν θα δικαιολογεί ή όχι ο μαθητής τις απουσίες του από τις "κυρώσεις", το θέμα είναι να φτάσει το σχολείο στο επίπεδο να μην επιβάλλει "κυρώσεις". Αυτά λέει η Παιδαγωγική και η Ψυχολογία.

Άρθρο 2, παρ. 2, εδ. α. Περιορίζεται το όριο των αδικαιολογήτων απουσιών σε 50. Όμως τι θα γίνει αν οι μαθητές κάποιου σχολείου απόσχουν από τα μαθήματα, γιατί το κτίριο στο οποίο στεγάζονται είναι ετοιμόρροπο ή ανθυγιεινό ή όταν στην τάξη τους έχουν έναν αγράμματο ή έναν οκνηρό ή ένα "ζουρλό" καθηγητή και μάλιστα σε μάθημα από το οποίο εξαρτάται το μέλλον τους, όπως π.χ. τα μαθηματικά ή τα φυσικά; Φοβάμαι ότι θα συμβούν και τέτοια και το Υπουργείο θα βρεθεί σε δύσκολη θέση. Και εγώ πιστεύω ότι η φοίτηση των μαθητών πρέπει να είναι αυστηρά υποχρεωτική, αλλά εφόσον εξασφαλίζονται βασικές προϋποθέσεις στη λειτουργία των σχολείων.

Άρθρο 2, παρ. 2, εδ. γ και παρ. 3. Να μένουν οι παράγραφοι όπως έχουν. Μπορεί ένας πολύ καλός μαθητής να ασθενήσει και να κάνει πολλές απουσίες. Να μην προστίθεται στις συνέπειες της ασθενείας του και η απουσία. Να μην προστίθεται στις συνέπειες της απουσίας του δεν υπερφορμή ή η παραπομπή του σε ανεξέταση, εφόσον οι απουσίες του δεν υπερβαίνουν τα όρια που τίθεται στο Π.Δ/γμα.

Άρθρο 3, σειρά 2. Η φράση "εξ ολοκλήρου ο κηδεμόνας του" να απαλείφεται ή να αλλάξει ή να φύγει το "τουλάχιστο" το "εξ ολοκλήρου" αφού από παιδαγωγική άποψη και από όσα λέγονται στο εδάφιο υπεύθυνο για τις

ΑΠΟΥΣΙΕΣ του μαθητή είναι τουλάχιστο και το σχολείο.

Άρθρο 3, παρ. 2. Ο κηδεμόνας δεν μπορεί να προσέρχεται στο σχολείο κάθε μήνα. Και αν μείνει έτσι, αν δεν οριστεί κάποιος ιδιαίτερος χρόνος στον οποίο οι καθηγητές θα ενημερώνουν τους γονείς και κηδεμόνες, θα παρουσιαστεί το φαινόμενο οι μαθητές να μπαίνουν στις τάξεις και οι καθηγητές να συζητούν με τους γονείς ίσως και ως τότε που θα χτυπήσει το κουδούνι πάλι για την έξοδο των μαθητών. Να μην ξεχνάμε ότι υπάρχουν και καθηγητές που αφορμή θέλουν να μην μπουκ στην τάξη, να μην κάνουν μάθημα. Δε θα λειτουργήσει αυτή η διάταξη ή αν λειτουργήσει στο βαθμό που θα λειτουργήσει θα βλάψει τη σχολική εργασία. Να οριστεί ως χρόνος προσέλευσης των γονέων και κηδεμόνων "τουλάχιστο στο τέλος κάθε τριμήνου και σε χρόνο ιδιαίτερο έξω από το πρόγραμμα μαθημάτων". Να μην αφήνονται οι μαθητές στους δρόμους ή στο προαύλιο του σχολείου για να συζητούν οι καθηγητές με τους γονείς.

Άρθρο 3, παρ. 3. Η βεβαίωση ή το ενυπόγραφο σημείωμα για τη διακοιολόγηση των απουσιών ^{και} να μην καταχωρίζεται στο πρωτότυπο, γιατί θα αυξήσει την απασχόληση θα τη συγκεντρώσει σ' ένα πρόσωπο. Μπορεί κάλλιστα να την κρατεί ο καθηγητής της τάξης και να σημειώνει τα αναγκαία στοιχεία σε ειδικό τετράδιο το οποίο θα τηρεί.

Από την έναρξη των μαθημάτων είναι απαραίτητο γονείς και μαθητές να ενημερωθούν για το περιεχόμενο.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Για το άρθρ. 2, παρ. 2α: θεωρώ υπερβολικό το όριο των 50 απουσιών που είναι δυνατόν για να χαρακτηριστεί η φοίτηση επαρκής, εφόσον οι απουσίες που έχουν λόγο προβλέπεται να διακοιολογούνται. Πενήντα (50) απουσίες για "καπρίτσιο" είναι πολλές και προτείνω να περιοριστούν στις 40 το ανώτερο. Άλλωστε υπάρχει κίνδυνος κάποια μονώρα μαθήματα που είναι και σημαντικά π.χ. Βιολογία κτλ. να αγνοηθούν τελείως από κάποιο μαθητή, οπότε δε διασφαλίζεται ούτε κατ' ελάχιστο η Γενική Παιδεία.

Ο κ. Βώρος λέγει: Στο άρθρο 2, παρ. 1-2, εδάφιο 2γ παρατηρώ ότι η διατύπωση αφήνει ανοιχτό το δρόμο - μάλλον δημιουργεί μια πρόκληση -

προς πιθανή καταβολή της ευεργετικής διάθεσης του νομοθέτη: την ώρα που οι καθηγητές συνέρχονται για να χαρακτηρίσουν τη φοίτηση παράλληλα καταθέτουν και τη βαθμολογία του τρίτου τριμήνου και είναι πιθανό να "παρακληθούν" να βελτιώσουν τη βαθμολογία ώστε να συμπληρωθεί το ποθητό όριο (15) και κατά συνέπεια να ισχύσει η ευεργετική ρήτ για το χαρακτηρισμό της φοίτησης.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση,

αποφασίζεται

Γενικά κρίνει ότι το Π.Δ/γμα αποτελεί πρόοδο απέναντι στους προγενέστερους διακανονισμούς του θέματος των απουσιών χωρίς όμως να αντιπροσωπεύει και την καλύτερη δυνατή λύση, για την οποία το Τμήμα επιφυλλάσσεται να εισηγηθεί αργότερα.

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

Δ. Ζαραφωνίτου

- Επίσημη γλωσσική χρήση της Ελλάδας (Αγγλίστου). Εισηγητής: Δ. Ζαραφωνίτου.
- Οδηγίες διδ/λίας Αγγλικών. Αγωγή του Πολίτη και Πολ. Οικονομίας. Εισηγητής Β. Ξαπολιάδης.
- Προτάσεις για χρηματοδότηση εκπ/κών προγραμμάτων από την ΕΠΕΑΕΚ. Εισηγητής Κ. Χατομάνης.
- Χρήση για τη "χρησιμότητα" του βιβλίου του Β. Ολιβουράκη "Το πείσμα του Βαζ. Κράτους". Εισηγητής Θ. Μάρας.
- Χρήση για το Κοινωνιολογικό Λεξικό κ.κ. την Κοινωνιολογία της Α. Τσιούση. Εισηγητής Ο.Ε. Κοινωνιολογίας.
- Εγκυκλιό διδ/σιολογία και σχολικές διδ/σιολογίες. Εισηγητής: Β. Χατομάνης.
- Καινοτομία βιβλίου για το 1984/5. Εισηγητής Θ. Χατομάνης.
- Προσύνταξη εισετηριών και συνεργασία προμηθευτή εισετηριών. Εισηγητής Δ. Ζαραφωνίτου.
- Μετακίνηση καθηγητών Ε.Ε. για εξέταση στην Αγγλική γλώσσα σε θέματα από την ελληνική κοινότητα προμηθευτή. Εισηγητής: Β. Χατομάνης.

ΠΡΑΞΗ 78/1983

Σήμερα, 14-9-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 196, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φ. Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σχορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμη. Ζαχαράκη, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο Κ. Ν. Παπαδόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- 1ο - Εισήγηση ΟΕ-ΝΕ για την Έκθεση στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.
- 2ο - Κρίση γεωφυσικού χάρτη της Ελλάδας (Αγγελέτου). Εισηγητής/ δη Στ. Παπασημακόπουλος.
- 3ο - Οδηγίες διδ/λίας Λατινικών, Αγωγής του Πολίτη και Πολ. Οικονομίας. Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- 4ο - Προτάσεις για χρηματοδότηση εκπ/κών προγραμμάτων από την UNESCO. Εισηγητής Κ. Κατσιμάνης.
- 5ο - Κρίση για τη "χρησιμότητα" του βιβλίου του G. OSTROGORSKY "Ιστορία του Βυζ. Κράτους. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- 6ο - Κρίση για το Κοινωνιολογικό Λεξικό και την Κοινωνιολογία των Δ. Τσαούση. Εισηγητές Ο.Ε. Κοινωνιολογίας.
- 7ο - Σχολική βιβλιογραφία και Σχολικές βιβλιοθήκες. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- 8ο - Καινούργια βιβλία για το 1984/5. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- 9ο - Προσόντα επιστημονικού συνεργάτη προμηθευτή ιστορικών χαρτών. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- 10ο - Μετάκλιση καθηγητών Μ.Ε. για εξέταση στην Αγγλική γλώσσα και σε θέματα από την ελληνική εκπ/κή πραγματικότητα. Εισηγητής Δ. Σακκάς.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Η σημερινή εισήγηση έχει μια ιστορία. Θυμίζω ότι στη χρονιά που πέρασε δύο ομάδες εργασίας, από εκλεκτούς και δοκιμασμένους φιλολόγους, δούλεψαν στα πλαίσια του ΚΕΜΕ, η μια στην Αθήνα και η άλλη στη Θεσσαλονίκη, για να προωθήσουν κάποιον τομέα του μαθήματος των Νέων Ελληνικών. Και οι δύο ομάδες ήταν υποχρεωμένες από τα πράγματα (η μία της Αθήνας είχε και ειδική εντολή του Τμήματος) να αντιμετωπίσουν κάποια στιγμή το πρόβλημα "Έκθεση". Το έκαναν και χωριστά η μία από την άλλη, και σε κοινές συσκέψεις, και έτσι διαμόρφωσαν τις τελικές τους εισηγήσεις (τις επισυνάπτω φωτοτυπημένες), τα βασικά σημεία των οποίων με βρίσκουν προσωπικά σύμφωνο..

Οι ΟΕ έφτασαν στις εισηγήσεις τους αυτές ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι η έκθεση ενώ θεωρείται μάθημα και περιέχεται στα σχολικά προγράμματα, ποτέ ως τώρα δεν αντιμετωπίστηκε στην πραγματικότητα ως μάθημα, με συγκεκριμένο δηλαδή αναλυτικό πρόγραμμα και κατάλληλα διδακτικά εγχειρίδια. Αλλά και η διδακτική του μαθήματος ήταν ανύπαρκτη. Στο Γυμνάσιο το μάθημα βρίσκεται ανάμεσα στα νεοελληνικά κείμενα και τη γλωσσική διδασκαλία, χωρίς όμως να συνδέεται ούτε με τον έναν ούτε με τον άλλο κλάδο, αλλά ούτε και με κανένα άλλο μάθημα, δηλαδή το μάθημα διδακτικά δεσφαιρείται πούθενά. Έτσι η έλλειψη προγραμμάτων, βιβλίων, μεθόδων καθώς και η προχειρότητα ή και απουσία διδασκαλίας του μαθήματος και επιπλέον ο υποκειμενισμός στην αξιολόγηση, και το ολίσθημα στον καγόγουστο ρητορισμό και λογοτεχνισμό - παράδοση στο ελληνικό σχολείο, οδήγησαν εύλογα στην κριτική του μαθήματος και στην αμφισβήτησή του (μερικοί μάλιστα έφτασαν να προτείνουν και την κατάργησή του).

Η αλήθεια είναι ότι με τη μορφή που έχει μέχρι σήμερα η Έκθεση ελάχιστα ασκεί το μαθητή στο λόγο. Η σημερινή σχολική πραγματικότητα μας δείχνει ότι ο μαθητής, χωρίς εκφραστική επάρκεια, δηλαδή χωρίς γνώση του γλωσσικού μηχανισμού, με ασήμαντο συνήθως γνωστικό και ιδεολογικό εξοπλισμό, με περιορισμένο λεξιλόγιο και σύγχυση ή παρανόηση των σημασιολογικών αποχρώσεων των λέξεων και των εκφραστικών τρόπων, καλείται να διατυπώσει τις εμπειρίες και τις κρίσεις του - εμπειρίες όμως κατά κανόνα ανεπεξέργαστες και επιφανειακές, και κρίσεις πρόχειρες και ανεδαφικές, αφού ελά-

ιστα ή και καθόλου δεν έχει ασκηθεί σ' αυτά. Κατ' ανάγκην λοιπόν κατα-
φεύγει στο ένστικτο και την όποια διαίσθησή του επιδιώκοντας υποκριτικά
να φανεί αρεστός στον εξεταστή του. Όμως με τον τρόπο αυτό ματαιώνεται
κάθε κριτική προσπάθεια και διαμορφώνεται μια παθητική στάση απέναντι στο
ιδεολογικό, κοινωνικό και πολιτικό κατεστημένο. Αίρεται επομένως η πολυ-
τονισμένη - από τους οπαδούς της παραδοσιακής έκθεσης - "ελεύθερη έκφραση
προσωπικότητας", παρακλύεται η ανάπτυξή της, προκαλούνται ψυχικά ε-
ξυμβλήματα από τη σύγκρουση ανάμεσα στην προσωπικότητα του μαθητή και την
ισχύουσα ιδεολογία, ενισχύεται η ατολμία στη σκέψη και τη σύλληψη και έκ-
φραση πρωτότυπων ιδεών και, τελικά, ο νέος άνθρωπος νιώθει σιγά σιγά αδια-
φορία και περιφρόνηση ή γίνεται όργανο αναπαραγωγής και διαιώνισης αναχρο-
νιστικών αντιλήψεων για τη ζωή και τον άνθρωπο, δηλαδή άβουλο όργανο μιας
αποτελεσματικής στασιμότητας.

Οι ΟΕ, έχοντας υπόψη τους τα αρνητικά αυτά δεδομένα και αφού μελέτη-
σαν τα προγράμματα που εφαρμόζουν άλλες χώρες (σε συνδυασμό με την ελληνι-
κή εμπειρία), προτείνουν την ενίσχυση του μαθήματος της γραπτής έκφρασης.
Αυτό, στο επίπεδο του Γυμνασίου, γίνεται με τη σύνδεση του μαθήματος με
τη γλωσσική διδασκαλία.

Ειδικότερα στο Γυμνάσιο η έκθεση αφορά ανάπτυξη θεμάτων που προκύπτουν
από τη γλωσσική διδασκαλία της ημέρας ή από κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν.
Η ανάπτυξη αυτή, που λογικό είναι να κλιμακώνεται από τα απλούστερα προς
τα συνθετότερα, θα ακολουθεί και θα ολοκληρώνει τη γλωσσική διδασκαλία στα
διάφορα επίπεδά της (γραμματικοσυντακτικό και λεξικοσημασιολογικό). Έτσι
η έκθεση θα έχει προετοιμαστεί στα διάφορα μέρη της διδακτικής ενότητας
(κείμενο, γλωσσική επεξεργασία, ασκήσεις), αλλά βέβαια θα υπάρχει πάντα
η δυνατότητα για την ανάπτυξη και άλλων θεμάτων με κάποια αφορμή (π.χ. ε-
πικαιρότητα) ή για την ελεύθερη έκφραση των μαθητών.

Η διαδικασία γραφής των εκθέσεων μπορεί να παραμείνει η ίδια όπως σή-
μερα, δηλαδή γραφή στο σχολείο ή στο σπίτι. Η διάρκεια στο σχολείο μπορεί
να είναι μία διδακτική ώρα, χωρίς να αποκλείεται και άσκηση των μαθητών
στην έκφραση των απόψεών τους πάνω σ' ένα θέμα σε διάρκεια μικρότερη.

Η εισήγηση δεν ασχολείται ειδικά με τα πλεονεκτήματα που θα αποκτήσει το μάθημα της έκθεσης, εφόσον συνδεθεί με τη γλωσσική διδασκαλία. Είναι ολοφάνερα:

α) Ενισχύεται η εκφραστική ικανότητα του μαθητή (σαφήνεια, ακρίβεια, απλότητα, ποικιλία κ.ά.), με την κατάκτηση των εκφραστικών δυνατοτήτων της γλώσσας, και η αισθητική του αντίληψη, ώστε να εκφράζεται ανάλογα με κομψότητα, χάρη κτλ.

β) Ευθαρρύνεται, ενισχύεται και, τελικά, τώρα γίνεται πραγματικότητα η δυνατότητα να εκφράζει ελεύθερα και ανεπηρέαστα την προσωπικότητά του, αφού τίθενται όροι, ώστε ευνοούνται οι τυποποιημένες απαντήσεις.

γ) Ο μαθητής, κρίνεται με δικαιότερη βαθμολογία, αφού τα δεδομένα είναι τώρα πιο εύκολο να σταθμισθούν και να αξιολογηθούν.

Προτάσεις της Ο.Ε. Θεσσαλονίκης για το μάθημα της Έκθεσης στο Γυμνάσιο.

Η Ο.Ε. Θεσσαλονίκης απεικονίζοντας τα προβλήματα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο γενικότερα και ύστερα από την ανταλλαγή απόψεων με την Ο.Ε. των Ν.Ε. της Αθήνας, αποφάσισε να προτείνει ως προς το μάθημα της έκθεσης δε γενικές γραμμές τα ακόλουθα:

1. Η έκθεση και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου να συνδυάζεται με τη γλωσσική διδασκαλία. Έτσι στις διδακτικές ενότητες του νέου βιβλίου εκτός από τη γλωσσική διδασκαλία στην διάφορα επίπεδα της (γραμματικό, συντακτικό, λεξιλογικό) θα αντιμετωπίζεται και η διδασκαλία της έκθεσης κατά τάξεις. Το μάθημα των Νέων Ελληνικών θα περιλαμβάνει τον κλάδο: Νεοελληνική Λογοτεχνία και τον κλάδο: Νεοελληνική Γλώσσα και Έκθεση.
2. Η έκθεση, προφορική ή γραπτή, θα προετοιμάζεται στα διάφορα μέρη της διδακτικής ενότητας (θεματικό κείμενο, γραμμικές ασκήσεις κτλ), αλλά δε θα αποκλείεται και η δυνατότητα για άλλα θέματα με αφορμή την επικαιρότητα και για χρήση της ελεύθερης έκφρασης των μαθητών.
3. Ο τρόπος γραφής των ενδόσεων, ως προς τις συνθήκες που καθορίζεται το σημερινό αναλυτικό πρόγραμμα, μπορεί να παραμένει ο ίδιος (π.χ. γραφή ενδόσης στο βιβλίο ή στο οχρ.) χωρίς να αποκλείεται μια ανάλογη αλλαγή σε μία διδακτική ώρα, χωρίς να αποκλείεται μια ανάλογη αλλαγή των μαθητών σε ένα μέρος μόνο της διδακτικής ώρας κτλ.

Λειτουργείες για τον τρόπο διδασκαλίας της ενδόσης με το νέο βιβλίο, τη μεθόδου της κατά τάξεις κτλ, η Ο.Ε. θα μπορούσε να ανακοινώσει μόνο αργότερα, όταν

θα έχει ολοκληρώσει κάτω τη μελέτη της πάνω στην
προτεινόμενη για διαμόρφωση του γεωδαιτικού μαθήματος
επιτομικά.

Η Ο.Ε. Θεσσαλονίκης

Για το Γυμνάσιο

Να συντάξει η Έκθεση με τα Γλωσσικά Σχόλια.

Το υφολόγιο περιλαμβάνει τα κείμενα των Νέων Ελλήνων να δια-
μεριστεί ως εξής:

	<u>Συν. κειμ.</u>	<u>ΚΝΛ</u>	<u>Γλωσσικά Σχόλια</u>
Α' τάξη	6	2	4
Β' "	5	2	3
Γ' "	5	3	2

Ειδικά για το Γυμνάσιο είναι απαραίτητα η έκθεση των κειμένων του με
θέματος των Νέων Ελλήνων, για τα Γλωσσικά σχόλια των κειμένων
εάν οποία νεαρόν κατά τριπλή οργάνωση. Η Γλωσσική Σχολή θα
δίνεται από ειδικό εγχειρίδιο, μόνο για την Α' και Β' τάξη και
χωριστό για τη Γ' τάξη.

Για την Α' και Β' τάξη

Η βιβλίου περιλαμβάνει σε διδακτικές ενότητες από δι-
παιότητα:

- 1) Κείμενα: Να είναι εύκολο, να έχει ενδιαφέρον για το παιδί,
να έχει ορθή Γλωσσική έκφραση, να προσεχτείται κάθε φορά από δι-
φορετικό γούστο της Γλώσσας και να αποτελείται από διάφορα είδη προ-
φορικών, Τα κείμενα μπορεί να περιέχουν: Περιγραφές (αντικείμενα,
τόποι, επάψεις, φαινόμενα, φυσικών ή κοινωνικών, κτλ.) Ομιλίες (μ-
ποζών ιστορικές, ομιλητικές, σχολικές και κοινωνικές, γλώσσες)
κείμενα, κείμενα για διάφορα θέματα. Τα κείμενα-κείμενα να είναι
από το πιο καλό στο πιο ενδιαφέρον ή περιγραφή π.κ. μπορεί να ε-
κεί από ένα κείμενο, μια εικόνα, ένα σχέδιο, γράμμα, τραγ-
κόμο, μια κλασική ή να κλεισμένη σε περιγραφή επι-
νικών φαινομένων: γάμος, θάνατος κτλ. Οι αφηγήσεις να ξεκιν-
από το πιο απλό περιστατικό και να προχωρούν σε ενδιαφέρον

Όπου είναι αδύνατο να βρεθούν τα κατάλληλα κείμενα, να διασυνδεθεί
 άλλα ή, να βρεθεί ανάγκη να ενοποιηθούν. Για να είναι ευχερέστερη
 δυνατότητα προσεκτικότητά του κειμένου, δεν αναφέρεται η διαμόρφωση
 όπως δεν αναφέρεται τίτλος του κειμένου.

2) Γλωσσικές Παρατηρήσεις - σημειώσεις:

Δεν θα αναφέρονται στην παραδοσιακή τυπική εξέταση της γραμμής
 και του ενοχλητικού, αλλά στα λεξιλογικά και γραμματικά σε περι-
 τικό, ενοχλητικό, λεξιλογικό και γραμματικό επίπλοδο.

3) Λεξιόνες για την κατανοήση - Κείμενα - Έκφραση:

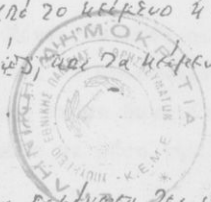
α) Κριτικές: αναφέρονται στα ελάχιστα (προσδιοριστικό) του δέκατος, στην
 απόδοση του περιεχομένου, στον τρόπο ανάλυσης κατά ενότητες ή
 παρατηρήσεις, σε κείμενα σχετιζόμενα με το περιεχόμενο και στην τι-
 μότητα του κειμένου ή των επιμέρους εννοιών.

β) σημειώσεις: είναι πρώτες και αναφέρονται σε περιληπτική από-
 του περιεχομένου με ορισμένο αριθμό λέξεων, ενοχλητική περιλη-
 φων με κείμενο ορισμένων φράσεων ή λέξεων, ανάλογα δοσμέ-
 των περιληπτικών κειμένων με προσθήκες λεξιλογικών (προσδιορι-
 στικών, χρόνων, τόπων, ενοχλητικών, αλφάβητος), σε διατύπωση κειμένων κ.
 απόψεων των μεθόδων με αφορμή το κείμενο. Η ιδιότητα καθορίζεται
 από τις ενότητες είναι η απόδοση του περιεχομένου μιας ενότητας, εν-
 οχλητική, μιας γραμματικής κτλ.

γ) Πρώτες εκφράσεις: περιλαμβάνουν θέματα για ανάλογη στο
 σχετικό ή στο αντίθετο, που προκύπτουν από το κείμενο ή σχετι-
 ζονται με αυτό και αναφέρονται, όπως και τα κείμενα, από
 τις αλληλεπιδράσεις στις ενδεχόμενες.

Για τα Γ' Γυμνάσια

Προβλέπεται χωριστό εγχειρίδιο με την ίδια οργάνωση της μιας με-
 σε αυτόχρο επίπεδο που θα απεικονίζεται στη εξέταση ενδεχόμενες
 γλωσσικών φαινομένων.

Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει: Είναι επαινετή κάθε προσπάθεια για τη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος της εκθέσεως. Η εισήγηση περιέχει θετικά στοιχεία. Όμως παρατηρώ ότι: α) γίνεται λόγος για γλωσσική διδασκαλία στο γυμνάσιο επί πολλές ώρες, ενώ η βασική γλωσσική υποδομή πρέπει να αποκτηθεί ως την είσοδο του παιδιού στο γυμνάσιο, η γλωσσική διδασκαλία (γραμματική, σύνταξη, εμπλουτισμός λεξιλογίου) πρέπει να γίνεται στο μεγαλύτερο βαθμό στο δημοτικό. Και η εισήγηση δε μιλάει καθόλου γι' αυτό το θέμα. β) Προτείνεται να συνδεθεί η έκθεση με τη γλωσσική διδασκαλία κάτι το νέο. Και ως τώρα η έκθεση συνδεόταν με τη γλωσσική διδασκαλία. Να γίνει πιο συστηματική προσπάθεια για τη σύνδεση αυτή και να γραφούν και σχετικά βοηθήματα, σύμφωνα. Όμως η επιμονή στη γλωσσική διδασκαλία να μην οδηγήσει σε τυποποιημένες απαντήσεις, η γλώσσα να μη δεσμεύσει τις ιδέες, η επιμονή στη φόρμα να μην αναστείλει την ελεύθερη έκφραση. Και τα θέματα των εκθέσεων θα αντλούνται κυρίως από τα βιώματα του παιδιού και την καθημερινή πραγματικότητα και όχι από την γλωσσική διδασκαλία και τα κείμενα του βιβλίου, όπως αναφέρεται στην εισήγηση. Τα είπαν αυτά με-γάλοι παιδαγωγικοί και εξακολουθούν και ισχύουν πάντα.

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει: α) θεωρώ πολύ θετικό στοιχείο τή σύνδεση της έκθεσης με τη γλωσσική διδασκαλία. Έχουμε πει και γράφει πάρα πολλά για τη στενότερη σχέση-συνύφανση ή ταύτιση γλώσσας και σκέψης, ώστε να περιτείνει στο σημείο αυτό κάθε πρόσθετη ανάλυση

β) Οι κάποιες επιφυλάξεις μου αποσκοπούν στη σωστή και αποδοτική σύνδεση της γλωσσικής διδασκαλίας με την έκθεση και, πρώτων, στην έγκαιρη αντιμετώπιση των κινδύνων που αυτή θα μπορούσε να προκαλέσει. Θεωρώ αποδεκτό ότι οι κίνδυνοι απειλούν αποκλειστικά και μόνο την έκθεση και όχι τη γλωσσική διδασκαλία.

γ) Ας πάρουμε ορισμένες ακραίες περιπτώσεις. Είναι δυνατόν οι μαθητές να γράφουν μόνο 2-3 εκθέσεις και ο υπόλοιπος χρόνος να αφιερώνεται στην σύνταξη σχετικά εκτεταμένων γλωσσικών ασκήσεων. Είναι ακόμη δυνατόν - και επόμενο - η βαθμολογία να γίνεται αποκλειστικά και μόνο με βάση την επίδοση των μαθητών στη νεοελληνική γλώσσα.

δ) Το καίριο λοιπόν ερώτημα είναι το ακόλουθο: μετά τη σύνδεση θα εξακολουθήσει η έκθεση να αποτελεί ζωντανό στοιχείο της διδακτικής πράξης; Θα αποφύγει την υποβάθμιση, τον παραγκωνισμό και την αφομοίωση από τη γλωσσική διδασκαλία; Θα προστατευτεί από τον κίνδυνο να μετατραπεί σε απλό πάρεργο της γλωσσικής διδασκαλίας;

ε) Η επιθυμητή απάντηση σε αυτά τα ερωτηματικά είναι κατά τη γνώμη μου η εξής: να δοθεί από τώρα ο αριθμός των εκθέσεων που θα γράφονται από τους μαθητές στη διάρκεια του σχολικού έτους, να καθοριστεί από τώρα πόσες από αυτές θα είναι προέκταση γλωσσικών ασκήσεων και πόσες ελεύθερη έκφραση των ιδεών του μαθητή και να προσδιοριστεί από τώρα η συμμετοχή του βαθμού της Έκθεσης στην εξαγωγή του Μ.Ο. στα Νέα Ελληνικά.

στ) Συμπέρασμα: Ναι στη σύνδεση της γλωσσικής διδασκαλίας με την έκθεση και προσοχή στην έγκαιρη λήψη μέτρων κατά των κινδύνων για την έκθεση που η σύνδεση συνεπάγεται.

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει: Χαιρετίζω την εισήγηση του κ. Τομπαΐδη ως βήμα λαμπρό στον τομέα των Μ.Ε. και ειδικότερα της έκθεσης. Το βήμα αυτό έπρεπε να τα έχουμε κάνει από το 1976, αλλά και τώρα δεν είναι αργά. Εύχομαι να υλοποιηθεί η εισήγηση για να βγούμε από το τέλμα όπου είχαμε πέσει, αιώνα τώρα, ως προς το μάθημα της έκθεσης. Χρειάζεται βέβαια πολλή δουλειά ακόμα, αλλά έχω εμπιστοσύνη στον κ. Τομπαΐδη και τους συνεργάτες μας των Ν.Ε. και της γλωσσικής διδασκαλίας.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση κάνει ομόφωνα αποδεκτή την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη.

Προτάσσεται το 3ο θέμα.

Ανακοινώθηκαν: 1) Οι προσωρινές οδηγίες διδ/λίας για την Αγωγή του Πολίτη, 2) Οι οδηγίες διδ/λίας για το βιβλίο "Λατινικά Λυκείου" 3η δέσμη και 3) Οι οδηγίες για το μάθημα της Πολιτικής Οικονομίας.

Είναι οι ακόλουθες:

είναι ήδη γνωστές στους μαθητές από προηγούμενα μαθήματα και που σημειώνονται στα "Ετυμολογικά" (εφόσον το επιτρέπει ο χρόνος και το επίπεδο των μαθητών, ο καθηγητής ζητάει να του αναφέρουν οι ίδιοι οι μαθητές τις συγγενικές λατινικές λέξεις που έχουν ήδη συναντήσει).

Στην περίπτωση που η ετυμολογική συγγένεια μιας λέξης του κειμένου με τη νεοελληνική δεν είναι διαφανής, ο καθηγητής συζητά τα "Ετυμολογικά" μετά την ολοκλήρωση της μετάφρασης. Στη συζήτηση αυτή είναι δυνατό ο ίδιος ή οι μαθητές να επισημάνουν και συγγενείς λέξεις της αγγλικής ή της γαλλικής που τυχόν γνωρίζουν. Ο χρόνος που θα αφιερωθεί στα "Ετυμολογικά" δεν πρέπει ποτέ να ξεπερνάει τα 5'.

Ένα πρακτικό πρόβλημα που απασχολεί το φιλόλογο την ώρα που μεταφράζει είναι η αντιμετώπιση των νέων συντακτικών φαινομένων του μαθήματος. Είναι προτιμότερο να περιορίζεται στη φάση αυτή σε διευκρινίσεις που είναι απολύτως απαραίτητες για την απόδοση του κειμένου στη νεοελληνική αφήνοντας τη θεωρητική εξέταση των φαινομένων για το τμήμα των παρατηρήσεων.

Η μετάφραση γίνεται σε πρώτη φάση τμηματικά σε συνεργασία με τους μαθητές (εκτός από τα πιο δύσκολα σημεία). Δεν πρέπει να αφήνονται σημεία σκοτεινά και αδιευκρίνιστα, γιατί τότε οι μαθητές αποθαρρύνονται και αναζητούν εξωσχολική βοήθεια για να λύσουν τις απορίες τους.

Όταν ολοκληρωθεί η πρώτη φάση της μετάφρασης, ο καθηγητής μεταφράζει ολόκληρο το κείμενο σε στρωτή δημοτική. Έπειτα ζητάει από έναν ή περισσότερους μαθητές να την επαναλάβουν. Ο χρόνος που πρέπει να αφιερωθεί στη μετάφραση υπολογίζεται σε 20' - 25'.

4. Παρατηρήσεις

Στην παρουσίαση των "Παρατηρήσεων" πρέπει να αποφεύγεται η απλή ανάγνωση των στοιχείων που υπάρχουν στο βιβλίο. Είναι προτιμότερο να αναπτύσσει ο καθηγητής προφορικά το συγκεκριμένο γραμματικό και συντακτικό υλικό του κάθε μαθήματος χρησιμοποιώντας όσο γίνεται πιο πολύ τον πίνακα.

Από το πρώτο κιόλας μάθημα ο μαθητής πρέπει να συνηθίσει να εξετάζει τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της λατινικής παράλληλα με εκείνα της αρχαίας ελληνικής. Για το σκοπό αυτό ο καθηγητής πρέπει να φροντίζει να υπογραμμίζει την αντιστοιχία των αρχαιοελληνικών τύπων και συντάξεων που σημειώνουμε στο μάθημα. Όπου νομίζει, μπορεί να εμπλουτίσει τις παρατηρήσεις του βιβλίου με πρόσθετο συγκριτικό υλικό (περισσότερα παραδείγματα από την αρχαία ελληνική, μετάφραση φράσεων ή προτάσεων από τη μιά γλώσσα στην άλλη κ.α.).

!! Στόχος των "Παρατηρήσεων" δεν είναι να ενθαρρύνουν την από μέρους του μαθητή στείρα απομνημόνευση τύπων και κανόνων. Σε κάθε μάθημα γίνεται

προσπάθεια να αναλύονται π.χ. οι γραμματικοί τύποι στα συστατικά τους μέρη και να ερμηνεύονται τα συνθετότερα συντακτικά φαινόμενα. Στην παρουσίαση των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων του μαθήματος ο καθηγητής θα πρέπει να είναι σταθερά προσανατολισμένος προς αυτήν την κατεύθυνση, έτσι που οι μαθητές να κατανοούν το πως και το γιατί του κάθε φαινομένου.

Για περισσότερα στοιχεία που αφορούν τις "Παρατηρήσεις" συχνά παραπέμπουμε στο Επίμετρο του βιβλίου και στη σχολική Γραμματική του Α.Τζαρτζάνου. Ο φιλόλογος μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει κάποιο άλλο βοήθημα από αυτά που υποδεικνύουμε. Ορισμένες φορές θα διαπιστώσει ότι η άποψή μας για κάποιο γραμματικό ή συντακτικό φαινόμενο διαφέρει από αυτήν που θα συναντήσει στα βοηθήματα. Στις περιπτώσεις αυτές ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στα μεγάλα ξενόγλωσσα — δυστυχώς! — βοηθήματα για να λύσει τις τυχόν απορίες του. Ο χρόνος που θα αφιερω- νεται στις παρατηρήσεις υπολογίζεται σε 20'.

5. Ασκήσεις

Οι "Ασκήσεις" έχουν σκοπό να εμπεδώσουν τη διδασκαλία της γραμματικής και της σύνταξης. Άλλες από τις "Ασκήσεις" πρέπει να γίνονται μέσα στην τάξη και άλλες να ορίζονται ως δουλειά για το σπίτι. Το μάθημα επομένως ολοκληρώνεται την επόμενη φορά με την εξέταση και τη διόρθω- ση των "Ασκήσεων". Ο συνολικός χρόνος για τις ασκήσεις υπολογίζεται σε 10'.

Προβλέπονται και "Επαναληπτικές Ασκήσεις" κατά ενότητες μαθημάτων, που θα κυκλοφορήσουν σύντομα. Οι "Επαναληπτικές Ασκήσεις" μπορούν να αποτελέσουν υλικό για τον έλεγχο της αφομοίωσης των διδαγμένων (με μορφή δοκιμασιών - τεστ), πάντα βέβαια ύστερα από προειδοποίηση των μαθητών για επανάληψη της συγκεκριμένης ενότητας μαθημάτων.

6. Επιμύθιο

Το "Επιμύθιο" στο τέλος του μαθήματος σκοπό έχει να κλείσει ευχά- ριστα το συγκεκριμένο μάθημα και δεν αποτελεί μέρος της εξεταστέας ύλης. Η μετάφραση που δίνουμε είναι πάντοτε ελεύθερη, για να αποδοθεί όχι τόσο το γράμμα όσο το πνεύμα του λατινικού κειμένου. Το "Επιμύθιο" συνδέεται με το μάθημα της ημέρας με την υπογράμμιση (=πλάγια στοιχεία) γραμματι- κών ή συντακτικών τύπων που εξετάστηκαν στις "Παρατηρήσεις".

Η παρουσίαση του "Επιμυθίου" γίνεται με ανάγνωση του λατινικού κειμένου από τον καθηγητή και της μετάφρασης από ένα μαθητή. Μπορεί να γίνει σύντομη συζήτηση πάνω στο περιεχόμενό του, αλλά ο συνολικός χρόνος που θα αφιερώνεται στο "Επιμύθιο" δεν πρέπει να ξεπερνάει τα 4'.

1. Πραγματολογική εισαγωγή
 (α) Η. J. Rose (μετάφρ. Κ. Χ. Γρόλλιου), Ιστορία της λατινικής λογο-τεχνίας, τόμ. Α' και Β', Αθήνα 1978 (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης)
 (β) Ζερόμ Καρκοπινό, (μετάφρ. Κ. Παναγιώτου), Η καθημερινή ζωή στη Ρώμη στο απόγειο της αυτοκρατορίας, Αθήνα 1971 (Ωκεανός)
 (γ) J. P. V. D. Baldson (μετάφρ. Ν. Πετρόχειλου), Ρωμαίες γυναίκες Αθήνα 1982 (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης)
 (δ) M. Cary (μετάφρ. Αικ. Ε. Σταθοπούλου), Ρωμαϊκή ιστορία, τόμ. Α' και Β', Αθήνα 1960 (Μίνωας)
 (ε) Ιστορία της ελληνικού έθνους, τόμ. Ε' (1974) και ΣΤ' (1976) (Εκδοτική Αθηνών Α.Ε.)
 (στ) Ν. Χρ. Κονομή, Από την ιστορία της λατινικής γλώσσας, Θεσσαλονίκη 1979
2. Στοιχεία ετυμολογίας
 Ν. Π. Ανδριώτης, Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής, Θεσσαλονίκη 1983³.
 (Ξενογλωσσο : A. Ernout - A. Meillet, Dictionnaire étymologique de la langue latine, Paris, 1959).
3. Μετάφραση
 Ι. Θ. Κακριδή, Το μεταφραστικό πρόβλημα, Αθήνα 1966⁴.
4. Λεξικά
 Στεφ. Κουμανούδη, Λεξικόν λατινοελληνικόν, ανατ. Αθήνα 1972 (Γρηγόρης).
 (Ξενογλωσσο : Ch. T. Lewis και Ch. Short, A Latin Dictionary, Οξφόρδη 1969 (α' έκδοση 1879)).
5. Γραμματικές και συντακτικά
 (α) Θ. Α. Κακριδή, Γραμματική της λατινικής γλώσσας, Αθήνα (Κολλάρος)
 (β) Ε. Α. Σκάσση, Ιστορική γραμματική της λατινικής γλώσσας, τόμ. Α' (Αθήνα 1969) και Β' (Αθήνα 1972-75)
 (γ) Μιχ. Χ. Οικονόμου, Γραμματική της αρχαίας ελληνικής, Θεσσαλονίκη 1971
 (δ) Ι. Δρ. Σταματάκου, Ιστορική γραμματική της αρχαίας ελληνικής, Αθήνα 1968 (ανατ., Αθηναίον)

φορετικές οπτικές γωνίες, της ύλης που προηγήθηκε.

Οι οριστικές οδηγίες θα διατυπωθούν μόλις ολοκληρωθεί η εκ-
πωση και η διανομή του βιβλίου· όμως μπορούμε από τώρα να πούμε
ότι το βιβλίο είναι σχετικά σύντομο και θα αποτελέσει ολόκληρο
τη διδακτέα (και εξεταστέα) ύλη.

(Γ' Λυκείου - Γενική παιδεία)

Το μάθημα (αντίστοιχα και το βιβλίο) είναι περισσότερο άσκηση προβληματισμού, στοχασμού και διαλόγου παρά προσφορά πληροφοριών. Έτσι ο καθηγητής έχει περισσότερο οργανωτικό και καθοδηγητικό παρά ερμηνευτικό και διδακτικό έργο.

Το Πρώτο μέρος, που έχει τρία κεφάλαια, αποτελεί την εισαγωγή στην πολιτική επιστήμη και έχει στόχο να οδηγήσει το μαθητή σε μια προσπάθεια νηφάλιας επιστημονικής αντιμετώπισης των πολιτικών φαινομένων, με αντίστοιχη καταπολέμηση του φανατισμού, της μισαλλοδοξίας, της προσωπολατρίας, του δογματισμού και της προχειρότητας.

Η μελέτη των κεφαλαίων γίνεται με τη σειρά τους και με αργό ρυθμό· η διδασκαλία διεξάγεται, ή τουλάχιστο συμπληρώνεται με συζήτηση, και η εξέταση παίρνει τη μορφή της ελεύθερης ανάπτυξης του περιεχομένου, όπου ο μαθητής μπορεί να διαφωνήσει ή να συμπληρώσει κάτι (από τη συζήτηση που προηγήθηκε στην παράδοση, ή και καινούριο δικό του).

Το πρώτο αυτό μέρος συνοδεύεται από ένα παράρτημα κειμένων πολιτικής σκέψης (Όμηρος, Θουκυδίδης, Αριστοτέλης, Ν. Μακιαβέλι, Θ. Χομπς, Ι.Ι. Ρουσσώ, Κ. Μάρξ, Χ. Μαρκουζέ). Τα κείμενα αυτά σχετίζονται βέβαια με τα κεφάλαια που προηγούνται· όμως η πρότίμη μας είναι να μη διακόπτεται η διδασκαλία για να παρεμβληθεί η μελέτη των κειμένων. Όταν ολοκληρωθεί το πρώτο μέρος, τότε, τη σειρά του βιβλίου, να συζητηθούν τα κείμενα και να αναζητηθεί η σχέση τους με όσα ο μαθητής έχει κιόλας διδαχτεί στο συστηματικό μέρος. Αυτή η μέθοδος έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα: (α) τα κείμενα αντιμετωπίζονται ως ανεξάρτητη και ισότιμη διδακτική ύλη και όχι ως παρεπόμενα της διδασκαλίας· (β) η αναζήτηση της εσωτερικής σχέσης των κειμένων με το συστηματικό μέρος αποτελεί θανάσιμη άσκηση της κρίσης των μαθητών, και (γ) η μελέτη των κειμένων απολήγει σε μίαν έμμεση ανακεφαλαίωση και εμπέδωση, από δι

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ "ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ"

Σχετικά με το μάθημα της Πολιτικής Οικονομίας είναι σκόπιμο η προσοχή των διδασκόντων να στραφεί προς τα παρακάτω.

1.- Το περιεχόμενο της Πολιτικής Οικονομίας δεν επιδέχεται απομνημόνευση. Είναι απόλυτα απαραίτητο να καταλάβει και να πεισθεί ο μαθητής (και ασφαλώς ο διδάσκων) ότι οποιαδήποτε προσπάθεια απομνημόνευσης θα οδηγήσει σε σύγχυση και αποτυχία.

Η κατανόηση του μαθήματος πρέπει να βασισθεί στην ανάλυση των οικονομικών σχέσεων και στην κατανόηση της λειτουργίας των οικονομικών μηχανισμών. Παράδειγμα: ο μαθητής μπορεί ν' απομνημονεύσει την πρόταση ότι η τιμή ενδοπροϊόντος προσδιορίζεται από την προσφορά και ζήτηση. Αυτό όμως δεν έχει καμία σημασία αν δεν καταλάβει τον μηχανισμό των πλεονασμάτων και ελλειμμάτων μέσω των οποίων γίνεται ο προσδιορισμός.

2.- Στην ανάλυση των οικονομικών φαινομένων ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η διαγραμματική απεικόνιση. Η χρησιμοποίηση όλων των διαγραμμάτων πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή. Πρέπει να εξηγείται στον μαθητή η οικονομική λογική πάνω στην οποία στηρίζεται και την οποία προσπαθεί να απεικονίσει ένα διάγραμμα. Παράδειγμα: η συνάρτηση κατανάλωσης που δείχνει την σχέση μεταξύ καταναλωτικής δαπάνης και εισοδήματος έχει κλίση θετική. Για να αποκτήσει η γραμμή που εκφράζει αυτή την σχέση, ο μαθητής πρέπει να καταλάβει τους λόγους που δικαιολογούν την θετική κλίση. Είναι σκόπιμο, όταν χρησιμοποιείται μια γραμμή, π.χ. η καμπύλη ζήτησης, ή η καμπύλη κόστους, να εξηγείται η θέση και η κλίση της γραμμής. Το διάγραμμα δεν είναι "μαύρη μαγεία" αλλά μια ακριβής και σύντομη διατύπωση της θεωρίας.

3.- Η Πολιτική Οικονομία περιέχει έντονα ιδεολογικά στοιχεία. Οι διδασκόντες το μάθημα πρέπει με κάθε τρόπο να αποφεύγουν την διατύπωση προσηλυτικών πολιτικών ή κομματικών απόψεων με αφορμή την ανάλυση των οικονομικών θεωριών. Να αποφεύγουν την διατύπωση μηνυμάτων. Ο σκοπός του διδάσκοντα πρέπει να είναι η ανάλυση, κατά τρόπο αντικειμενικό. Διαφορετικά το επιστημονικό περιεχόμενο της Πολιτικής Οικονομίας κινδυνεύει να υποβαθμιστεί. Η επιστημονική αντικειμενικότητα του βιβλίου πρέπει να μεταφερθεί και στην διδασκαλία του μαθήματος.

5.- Κύριο μέλημα στη διδασκαλία του μαθήματος πρέπει να είναι η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των μαθητών, ώστε να δουν την χρησιμότητά του και ενδεχομένως να συνεχίζουν την μελέτη του και μετά την αποφοίτηση τους από το Λύκειο.

6.- Στην Πολιτική Οικονομία είναι ιδιαίτερα χρήσιμο σε κάθε μάθημα, ο διδάσκων να δίνει μια σύντομη περίληψη του προηγούμενου πριν προχωρήσει στα επόμενα ~~ώχχχχ~~ ώστε να εξασφαλίζεται συνέχεια στην ανάλυση.

Μετά το τέλος κάθε κεφαλαίου, είναι σκόπιμο να γίνεται μια ανακεφαλαίωση προσπαθώντας να δοθεί απάντηση από τους μαθητές στο ερώτημα "Τι μας λέγει αυτό το κεφάλαιο;" Εξαιρετικά χρήσιμο θα ήταν να ζητηθεί από τους μαθητές να γράφουν μια σελίδα σαν περίληψη του κεφαλαίου.

7.- Η απάντηση στις ερωτήσεις κάθε κεφαλαίου είναι η SINE QUA NON συνθήκη για την απόκτηση λειτουργικής γνώσης από τους μαθητές (αλλά και από τους διδάσκοντες).

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα να σταλούν οι παραπάνω οδηγίες στη Δ/ση Φαρμαγωγής Προγραμμάτων Μ.Ε. για να σταλούν στα σχολεία.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Ύστερα από την αριθμ. 77 πράξη του Τμήματος κάλεσα την 12-9-1983 τους μνημονασμένους στην πράξη καθηγητές και αφού μελετήσαμε τον χάρτη συντάξαμε το προσαρτημένο πρακτικό με το οποίο η επιτροπή κρίνει κατάλληλο το χάρτη θεωρώντας ότι τα πλεονεκτήματά του είναι σημαντικά ενώ τα μειονεκτήματά του ασήμαντα.

Εισηγούμαι και εγώ την έγκριση του χάρτη ως κατάλληλου. Σε περίπτωση ανατυπώσεως όμως ο κατασκευαστής θα διορθώσει και τις αβλεψίες του.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

./.

Προτάσσεται το 9ο θέμα.

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για το αριθμ. ΣΤ2/1316/22-7-1983 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ/Δ/νση Εποπτικών Μέσων έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Επειδή στις τεχνικές προδιαγραφές δεν διατυπώνεται αυστηρά η ιδιότητα του ειδικού ιστορικού συνεργάτη, θεωρώ ότι και ένας πτυχιούχος της Φιλοσοφικής σχολής που έχει ασχοληθεί με ιστορικά θέματα θα μπορεί, συνεργαζόμενος με άλλους ειδικούς από το χώρο του Πανεπιστημίου ή από αλλού να συμβάλει με τα μέλη της επιτροπής για τα ιστορικά θέματα. Με ανάλογο τρόπο θα πρέπει γεωγράφος συνεργάτης του Ινστιτούτου να συζητεί τα καθαρώς γεωγραφικά στοιχεία των ιστορικών χαρτών. Εάν τέτοιο θεωρώ κάθε απόφοιτο της Φυσικομαθηματικής Σχολής που διδάχτηκε Φυσ. Γεωγραφία και έχει ασχοληθεί με αυτή.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Νομίζω ότι το ουσιαστικό πρόβλημα είναι: (α) ο κατασκευαστής οφείλει να έχει ειδικό ιστορικό σύμβουλο που έχει την επισημονική ευθύνη για κάθε χάρτη. (β) Πάνω σε κάθε χάρτη σημειώνεται το όνομα του ειδικού ιστορικού συμβούλου. Η θέση μου είναι καταφατική για τις υποχρεώσεις αυτές.

Το Τμήμα κρίνει ότι για το θέμα αυτό ο κ. Παπασημακόπουλος είναι εξουσιοδοτημένος να αποφασίζει και να εισηγείται κατά την κρίση του.

Ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης λέγει: Από το ΥΠΕΠΘ, Γραφείο Διεθνών Σχέσεων μας ήρθε το υπό στοιχείο Γ/868/12-8-83 έγγραφο του κ. Γενικού Γραμματέα με συνημμένα φωτοαντίγραφα από κείμενα της UNESCO και μας ζητείται, εφόσον έχουμε κάποιο πρόγραμμα που θα επιθυμούσαμε να το χρηματοδοτήσει η UNESCO, να το αποστείλουμε στην πιο πάνω υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ αναφέροντας και το αντίστοιχο πρόγραμμα της UNESCO στο οποίο αυτό υπάγεται.

Επικοινωνήσα με τον αρμόδιο κ. Γ. Χώρα και πληροφορήθηκα ότι η απάντησή μας δεν είναι υποχρεωτική· αν δεν έχουμε τίποτα να προτείνουμε, αυτό προκύψει Ε SILENTIO. Όμως ο κ. Βώρος που είναι ένας από τους ειδικούς

παράληπτες της αλληλογραφίας, μου δήλωσε ότι έχει να υποδείξει ορισμένα πράγματα, γιατί έχει ήδη μετράσει σε επιτροπή που ασχολήθηκε με το θέμα. Προτείνω λοιπόν να θέσει υπόψη μου ο κ. Βώρος στοιχεία που κατέχει και με βάση αυτά να προχωρήσω στη σύνταξη της σχετικής απάντησης.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Έχω υπόψη το θέμα από προηγούμενη φάση ως μέλος της ελληνικής Εθνικής Επιτροπής UNESCO. Κατά τη φάση εκείνη συνεργάστηκα με την κ. Μ. Παλιού και άλλους και υποβάλαμε σχετικές προτάσεις στον κ. Ρόκκο, αρμόδιο από πλευρά Υπουργείου Παιδείας.

2.- Η συγκεκριμένη πρόταση που διατυπώσαμε τότε ήταν να ζητήσουμε χρηματοδότηση για τη μετάφραση και έκδοση στα ελληνικά (για όλους τους εκπαιδευτικούς, σε 100.000 αντίτυπα) των εξής δύο κειμένων: (α) διακήρυξης της UNESCO για τα δικαιώματα του εκπαιδευτικού (σύστασης 1966) και (β) σύστασης για την ειρήνη και τη διεθνή κατανόηση διαμέσου των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σύστασης 1974). Υπολογίζω ότι τα δύο κείμενα μπορούν να έχουν έκταση 3-4 τυπογραφικών φύλλων, ίσως 5 τυπογρ. φύλλων αν προστεθεί κάποια συναφής εικονογράφηση.

3.- Παράλληλα είχα διατυπώσει την άποψη ότι καλό είναι να ενεργοποιήσουμε το θεσμό των ASSOCIATED SCHOOLS, που ξεκίνησε κάποτε πη κι εγκαταλείφτηκε. Έχω τη γνώμη ότι αξίζει να ξαναρχίσουμε την προσπάθεια. Διευκρινίζω ότι ο θεσμός αυτός δε συνεπάγεται παρέκκλιση από το γενικό εθνικό σύστημα παιδείας. Το θέμα αυτό δεν εισηγηθήκαμε να προωθηθεί προς UNESCO τώρα αλλά να μπει στη διαδικασία ενεργοποίησης εδώ, στη χώρα μας. Αυτό εισηγούμαι και στο Τμήμα.

4.- Για όλα αυτά ό,τι είχα ενημερωτικό υλικό καθώς και τη συναφή αλληλογραφία τα έδωσα στον κ. Κατσιμάνη για ενημέρωσή του και παραπέρα ενέργεια. Και θα είμαι πρόθυμος να βοηθήσω διευκρινιστικά σε ό,τι μπορώ.

Το Τμήμα αναθέτει στους κ.κ. Κατσιμάνη και Βώρο να χειριστούν το θέμα κατά την κρίση τους.

Τα θέματα 5 και 6 αναβάλλονται.

ΘΕΜΑ 7ο

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Έχουμε προετοιμαστεί δύο φορές γι' αυτό το θέμα (Σχέδιο βοήθεια στην έδρα και καλοκαιρινή εγκύκλιο) και μπορώ να είμαι πολύ σύντομος. Στα δελτία που σας διανέμονται τη στιγμή αυτή παρακαλώ να συμπληρώσετε την τρέχουσα βιβλιογραφία των μαθημάτων που φροντίζει ο καθένας σας. Θα τα επεξεργαστούμε τα δελτία αυτά με μια ΟΕ που συγκροτώ και θα ξεκινήσουμε την προσπάθεια δημιουργίας, τυποποιημένης βασικής βιβλιοθήκης σε όλα τα σχολεία της χώρας. Παρακαλώ, τουλάχιστο τα δελτία των βιβλίων που θα χαρακτηρίσετε απαραίτητα να παραδοθούν γρήγορα.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Είναι επαινετές οι πρωτοβουλίες του κ. Προέδρου του Τμήματος για την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών προβλημάτων. Όμως στην προκειμένη περίπτωση η εισήγηση του θυμίζει άνθρωπο που αγοράζει έπιπλα για σπίτι που δεν έχει ακόμα χτίσει. Το θέμα δεν είναι να εισηγηθούμε την αγορά κατάλληλων βιβλίων για τις σχολικές βιβλιοθήκες. Το θέμα είναι να μελετηθεί πώς θα λειτουργήσουν οι σχολικές βιβλιοθήκες, ώστε να χρησιμοποιούνται τα βιβλία που αγοράζονται και να μη μένουν σε υπόγεια μέσα σε κουτιά καλυμμένα από παχυλή σκόνη. Αυτή τη στιγμή το μόνο που μπορούμε και πρέπει να κάνουμε είναι να καταγράψουμε ένα κατάλογο χρήσιμων βιβλίων για τον καθηγητή κατά μάθημα και να τον αποστέλλουμε στα σχολεία.

ΘΕΜΑ 8ο

Ο κ. Φ. Κακριδής ανακοίνωσε στο Τμήμα το έγγραφο αριθμ. Φ.211.17/114/Τ2/2212/7-9-83 που αναφέρεται στα διδ/κά βιβλία γυμνασίου και γεν. λυκείου για το σχ. έτος 1984-85.

Εγγράφεται στην Η.Δ. ως 10ο θέμα μετά από ομόφωνη απόφαση του Τμήματος το περιεχόμενο του εγγράφου αριθμ. Φ.618/373/239/ΣΤ3/2478/24-8-1983 που αναφέρεται στη "μετακίνηση καθηγητών Μ.Ε. για εξέταση στην Αγγλική Γλώσσα και σε θέμα από την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα".

Εισηγητής ορίζεται ο κ. Δ. Σακκάς, ο οποίος λέγει: Αφορμή παίρνω για την εισήγηση αυτή από τις εμπειρίες που είχα πρόσφατα ως μέλος μιας Επιτροπής για την επιλογή καθηγητών με το σκοπό αποστολής τους στο εξωτερικό για μετεκπαίδευση και από την υπουργική απόφαση Φ.618/373/239/ΣΤ3/2478/24-8-83 με θέμα "Μετακίνηση καθηγητών Μ.Ε. για εξέταση στην αγγλική γλώσσα κτλ." που μας κοινοποιήθηκε. Στην επιτροπή αυτή συμμετείχε και ο κ. Βάζος, ο οποίος υποστήριξε με επιμονή ότι θα πρέπει να κληθούν όλοι οι καθηγητές που υπέβαλαν αίτηση για τις υποτροφίες να εξεταστούν στην ξένη γλώσσα για να επιλεγούν τελικά οι καλύτεροι ως προς από το αντικείμενο. Ο ίδιος βεβαίωσε ότι σε άλλη επιτροπή, πάλι για την επιλογή εκπαιδευτικών για μετεκπαίδευση στο εξωτερικό, στην οποία ήταν πρόεδρος, εισηγήθηκε και έπεισε την επιτροπή να καλέσει όλους τους υποψήφιους, ακόμα και τους πτυχιούχους της αγγλικής και γαλλικής φιλολογίας, να εξεταστούν στη Βρετανικό Συμβούλιο και το Γαλλικό Ινστιτούτο αντίστοιχα. Δε γνωρίζω αν πέτυχε και σχετική υπουργική απόφαση. Αν κρίνουμε όμως από την παραπάνω υπουργική απόφαση που μας κοινοποιείται φαίνεται πως το πέτυχε. Μ' αυτή την απόφαση δεν καλούνται μόνο για εξέταση στη γλώσσα οι πτυχιούχοι της αγγλικής και γαλλικής φιλολογίας. Και τούτο, πιστεύω, έγινε γιατί στην επιτροπή που ήμουν μέλος μαζί με τον κ. Βάζο υποστήριξα ότι, πραγματικά, ακόμα και πτυχιούχοι της αγγλικής και γαλλικής φιλολογίας των πανεπιστημίων μας δε γνωρίζουν ικανοποιητικά την ξένη γλώσσα, ιδιαίτερα δεν μπορούν να τη μιλήσουν. Εντούτοις είναι εξευτελισμός να υποβάλλουμε δικούς μας πτυχιούχους ξένης γλώσσας σε εξέταση σε ξένα μη πανεπιστημιακά ιδρύματα. Φαίνεται πως εισηγήθηκα κάποια επίδραση ως προς αυτό το σημείο.

Αυτή η τακτική, να καλούνται για εξέταση στην ξένη γλώσσα όλοι οι υποψήφιοι καθηγητές που μπορεί να είναι εκατοντάδες για να επιλεγούν οι λίγοι που θα πάρουν υποτροφία, μολονότι έχει το πλεονέκτημα ότι τελικά εξασφαλίζονται καλύτερους στη γνώση της ξένης γλώσσας. Εντούτοις έχει σοβαρά μειο-

νεκτήματα που επιβάλλουν την εγκατάλειψή της:

α) Πλήθος καθηγητών υποβάλλεται σε εξέταση για να επιλεγούν λίγοι, ίσως και ελάχιστοι. Και ενώ πολλοί επιτυγχάνουν στις εξετάσεις για τη γλώσσα, ενώ αποδεικνύεται ότι γνωρίζουν τη γλώσσα στο βαθμό που απαιτείται για να παρακολουθήσουν μαθήματα, τους λέμε στο τέλος: Ναι, πετύχατε, ναι, ξέρετε τη γλώσσα σ' ένα ικανοποιητικό βαθμό, αλλά δε σας στέλνουμε στο εξωτερικό. Τις υποτροφίες τις παίρνουν συνάδελφοί σας που γνωρίζουν τη γλώσσα λίγο ή πολύ καλύτερα από σας, άσχετα αν ως προς το επιστημονικό, το ήθος, την προσωπικότητα μπορεί να είναι κατώτεροί σας. Να μεθοδευστούν οι εξετάσεις έτσι ώστε από τις εκατοντάδες, ίσως, που θα εξεταστούν στη γλώσσα να πετύχουν μόνο ελάχιστοι όσοι και οι υποτροφίες και όλοι οι άλλοι να αποτύχουν θα είναι ακόμα χειρότερο. Σε κάθε περίπτωση δεν είναι μόνο η ταλαιπωρία στην οποία υποβάλλονται όλοι οι υποψήφιοι, είναι προπαντός ότι, μολονότι πολλοί γνωρίζουν τη γλώσσα σε ικανοποιητικό βαθμό - κι αυτό μπορεί να αποδεχτεί και από τις εξετάσεις - και μολονότι ταλαιπωρήθηκαν, στο τέλος δεν κέρδισαν τίποτα. Έτσι επιστρέφουν στη θέση τους μειωμένοι, ψυχολογική κατάσταση που έχει σοβαρό αντίκτυπο στην απόδοσή και διδακτικό τους έργο.

β) Ακολουθείται ανορθόδοξη τακτική. Ενώ είναι παράδοση, που ακολουθείται και το ΙΚΥ στη χορήγηση υποτροφιών, να προηγείται η εξέταση του επιστημονικού στοιχείου, της ποιότητας του υποψήφιου κτλ., και να ακολουθεί η εξέταση στην ξένη γλώσσα, εδώ γίνεται το αντίθετο, παίρνει την πρώτη θέση η γνώση της ξένης γλώσσας και τη δεύτερη όλα τα άλλα προσόντα του υποψηφίου. Έχει, βέβαια πρωταρχική σημασία η γνώση της ξένης γλώσσας και δεν πρέπει να αποστέλλονται στο εξωτερικό υπότροφοι για σπουδές ή αντιπρόσωποι σε συμβούλια που δεν μπορούν να επικοινωνούν. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι μπορεί να τίθεται σε δεύτερη μοίρα όλα τα άλλα ουσιαστικά προσόντα του υπαλλήλου, προπαντός το επιστημονικό και το ήθος, ούτε ότι επιτρέπεται ηθικά και ωφελεί υπηρεσιακά να ταλαιπωρούνται, να μειώνονται και να αδικούνται πλήθος εκπαιδευτικών ανάμεσους οποίους αναζητούμε τους καλύτερους στη γνώση της ξένης γλώσσας.

γ) Τα έξοδα μετακίνησης και εκτός έδρας τόσων πολλών καθηγητών ή δασκάλων (μπορεί να είναι εκατοντάδες) που καλούνται στο Βρεταν. Συμβούλιο και το Γαλλικό Ινστιτούτο για εξέταση στην ξένη γλώσσα καθώς και η αμοι-

ή αυτών των ξένων ιδρυμάτων για το έργο της εξέτασης επιβαρύνουν το κράτος με σημαντικές δαπάνες και μάλιστα σε εποχή οικονομικής δυσπραγίας που και η Πολιτεία ζητεί τον περιορισμό των δαπανών.

Πρόταση: Να γίνεται αυτό που γίνεται στο ΙΚΥ για τις υποτροφίες του εξωτερικού. Συγκεκριμένα:

α) Να καταρτίζεται πίνακας κατά σειρά προτεραιότητας (ή επιτυχίας) με βάση ορισμένα κριτήρια ή με εξετάσεις ή και με τον συνδυασμό και των δύο να επιλέγονται οι πρώτοι στη σειρά του πίνακα για την αποστολή στο εξωτερικό.

β) Στη συνέχεια αυτοί που επελέγησαν να εξετάζονται στην ξένη γλώσσα. Όσοι αποτυγχάνουν στη γλώσσα δεν αποστέλλονται στο εξωτερικό, αλλά καλούνται να τους αναπληρώσουν οι επιλαχόντες οι οποίοι εξετάζονται στη γλώσσα κατά τον ίδιο τρόπο.

Σε περίπτωση που η αποστολή στο εξωτερικό επείγει μπορεί να καλούνται να εξέτασθαι στη γλώσσα όσοι επελέγησαν και ίσος αριθμός επιλαχόντων.

Ποτέ όμως να μην υποβάλλουμε σε δοκιμασία όλους τους υποψήφιους να τους χρησιμοποιούμε ως μέσο για να βρούμε τους λίγους που θέλουμε. να μην υποβάλλουμε και την Πολιτεία σε σημαντικές και αδικαιολόγητες δαπάνες.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Σακκάς

Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Προέδρος
Φ. Καχριόλης

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφώνιτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Ε
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 79/1983

Σήμερα, 16 Σεπτεμβρίου 1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10.30' το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Θάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

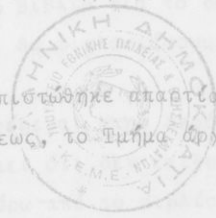
Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος γιατί ήταν στη ΣΕΑΜΕ και ο Κ. Ν. Βαρουχάκης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου του καθηγητή για τα Λατινικά της Γ' Λυκείου (Γ' Δέση). Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Συμπληρωματική ανάθεση συγγραφής Ιστορίας Β' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Εισήγηση για τη διαδικασία κρίσης βιβλίων που υποβάλλονται σύμφωνα με το Ν.186/75. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 4ο - Κρίση για τη χρησιμότητα των βιβλίων (α) OSTROGORSKY "Ιστορία Βυζ. κρατους", (β) "Κοινωνιολογικό λεξικό" (γ) "Κοινωνιολογία" Δ. Τσαούση (δ) "Καλλιτεχνικά μαθήματα" Χρ. Μακρόπουλου. Εισηγητής Φ. Βώρος, ΟΕΚ και Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Α.Π. Οικ. Οικονομίας, Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 6ο - Ω & Α.Π. νυχτερινών Λυκείων. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 7ο - Ανακοινώσεις

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΕΜΑ 10

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει: Οι συγγραφείς του καινούριου διδακτικού εγχειριδίου ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ κ.κ. Γ. Σαββαντίδης και Μ. Πασχάλης, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με πληροφόρησαν ότι έχουν προχωρήσει αρκετά τη συγγραφή του αντίστοιχου βιβλίου για τον καθηγητή. Επειδή νομίζω ότι θα είναι χρήσιμο να έχουμε το βιβλίο αυτό όσο γίνεται ενωρίτερα, εισηγούμαι στο Τμήμα να προχωρήσει στην ανάθεση της συγγραφής ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ για το διδακτικό εγχειρίδιο ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ στους κ.κ. Γ. Σαββαντίδη και Μ. Πασχάλη σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.1143/81 (άρθρο 33), με τους εξής όρους: 1) Πρόθεσμη παράδοσης του έργου η 31-10-1983, 2) Έκταση του βιβλίου όχι πέραν από 180 δακτυλογραφημένες κανονικές σελίδες με σχεδιαγράμματα που να μην υπερβαίνουν το 20%, δηλ. τις 36 σελίδες. 3) Επιτροπή κρίσεως: α) Φ.Ι. Χακιοδής, β) Ι. Ταϊφάκος και γ) Γ. Κούνουπας, δηλαδή τα ίδια πρόσωπα που έκριναν το διδακτικό εγχειρίδιο. 4) Η όλη διαδικασία να έχει τελειώσει ως τις 30-11-83. 5) Αμοιβή: 180.000 δρχ. για τον κάθε συγγραφέα, δηλ. συνολικά δρχ. 360.000, που σημαίνει 2.000 δρχ. τη σελίδα, όσο το Τμήμα κατά κανόνα αποφασίζει τώρα τελευταία.

Παρακαλώ το Τμήμα να αποφασίσει. Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

- 1.- Δεν αμφιβάλλω ότι οι συγγραφείς του βιβλίου λατινικών - δ.λ. και λαμπροί συνάδελφοι - θα περιλάβουν στο βιβλίο του δασκάλου τα στοιχεία που η διδακτική πράξη ως κριτήριο καθιστά χρήσιμα.
- 2.- Ειδικά κριτήρια νομίζω δεν είναι ανάγκη να διατυπώσουμε για την περίπτωση αυτή· οι συγγραφείς τα γνωρίζουν αυτά καλύτερα από μας. Όμως το κριτήριο της έκτασης - που συνεπάγεται και δαπάνες - δεν μπορώ να το αντιπαρέλθω· γιατί δυσκολεύομαι να εννοήσω βιβλίο για το δάσκαλο ίσο ή μεγαλύτερο από το βιβλίο του μαθητή. Έτσι θα διπλασιάσουμε τις τυπογραφικές εργασίες του ΟΕΔΒ.
- 3.- Ο κυριότερος ενδοιασμός μου αναφέρεται στην αποδοχή της πρότασής μας από την Κοινή Γνώμη. Έχω και άλλοτε πει ότι δεν επιθυμώ να "μολύνω" το κλίμα ψυχικής ευφορίας που επικρατεί γύρω από το βιβλίο λατινικών (και τώρα το αντίστοιχο βιβλίο δασκάλου). Η εκλεκτή ποιότητα συγγραφής - δεν ./.

λόγους εγώ να την κρίνω - δε μεταβάλλει την κατάσταση: είναι βιβλίο επίπεδο αναγνωστικού (αν δεν είναι έτσι, τότε μειονεκτεί διδακτικά) και είναι κριτήριο ικανότητας για παραέρα παιδεία. (Η αντίρρησή μου είναι μετριοπαής στο σημείο αυτό).

Πώς λοιπόν να πούμε στην Κοινή Γνώμη: "για τα λατινικά (που οι περισσότεροι δεν τα θεωρούν στοιχείο ζωής για το σύγχρονο άνθρωπο) σας δίνουμε ένα αναγνωστικό με τετραχρωμές και βοήθημα για το δάσκαλο ίσης πολυτέλειας", ενώ υστερούμε σημαντικά σε θέματα που η Κοινή Γνώμη είναι ευαίσθητη γι' αυτό;

Με την υποβάθμιση που έχει το μάθημα στη σημερινή ζωή φοβάμαι ότι μπο-
εί να ειπωθεί: τα προσφιλή αντικείμενα τα συνοδεύουν... με λουλούδια.

Σκεφτείτε λ.χ. (και συγκρίνετε και τις ενέργειές μας) ότι πριν λίγες έρες εισηγήθηκα εδώ τη μετάδοση στους καθηγητές του άρθρου του ΗΕΜΡΕΙ των τους γενικούς νόμους στην ιστορία. Η εισήγηση έκλεισε με κάποιο ευ-
ολόγιο.

Νομίζω, ότι τα Λατινικά στη γ' δέση είναι απαραίτητα. Αλλιώς δε θα μπορούσα να αντιληφθώ το χαρακτήρα αυτής της δέσμης. Με βάση αυτό το κρι-
τήριο και το γεγονός ότι οι σημερινοί φιλόλογοί μας υποχρεώνονται να δι-
δάσκουν 8 περίπου μαθήματα - και γνωρίζω από συγγενείς και φίλους μου πολύ καλά τις δυσκολίες τους κυρίως των νέων καθηγητών - θεωρώ απαραίτητο να κά-
νουμε επιτέλους την αρχή στην παροχή βοήθειας στους φιλόλογους ουσιαστικό-
τερης απ' ό,τι μέχρι τώρα με τις οδηγίες που τους στέλνουμε.

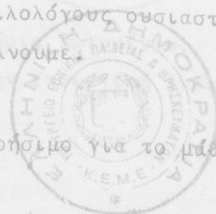
Ο κ. Κατσιμάνης λέγει:

1.- Νομίζω ότι το βιβλίο του διδασκάλου είναι χρήσιμο για το μάθημα

των Λατινικών, για τους ακόλουθους λόγους:

α) Το βιβλίο των Λατινικών, έτσι όπως είναι γραμμένο, είναι αξιόλογο αλλά δύσκολο. Σε τέτοιου είδους "μεθόδους" οι καθηγητές μας δεν είναι ε-
πικειμεμένοι. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι ένα ανάλογο βιβλίο, τα
Ελληνικά της Α' Λυκείου, συνάντησε δυσκολίες για λόγους μεθοδολογι-
κών. Άρα το βιβλίο του διδασκάλου για τα Λατινικά της Γ' Λυκείου - που
διδάσκονται στη διάρκεια ενός μόνο διδακτικού έτους - είναι κατά τη
Κοινή μου γνώμη απαραίτητο.

β) Είναι σκόπιμο το ΥΠΕΠΘ σε μία εποχή που καταβάλλει υπεράνθρωπες

προσπάθειες για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό των σχολικών εγχειριδίων να καινοτομήσει εισάγοντας το πρώτο βιβλίο του διδασκάλου. Αυτό θα είναι μια εξαιρετική αρχή που ασφαλώς έχει συνέχεια.

2.- Θεωρώ σωστή την άποψη που διατυπώθηκε, δηλαδή να προδιαγράψουμε τον τρόπο συγγραφής του βιβλίου του διδασκάλου. Αυτό πρέπει να το κάνουμε σε γενική γραμμή, για τα μελλοντικά βιβλία του είδους αυτού. Τώρα όμως το βιβλίο των κ.κ. Σαβαντίδη-Πασχάλη είναι ήδη έτοιμο, τέτοια προδιαγραφή θα δημιουργούσε προβλήματα. Καλό θα ήταν να αρκεστούμε σε κάποιες γενικές θέσεις στις οποίες θα μπορούσε να "χωρέσει" το πόνημα των συγγραφέων.

3.- Σωστή, τέλος, είναι και η άποψη, σύμφωνα με την οποία το περιεχόμενο του βιβλίου του διδασκάλου δε θα είναι υποχρεωτικό για τον διδάσκοντα αλλά θα έχει προαιρετικό χαρακτήρα και θα προσαρμόζεται στις διδακτικές ανάγκες που θα σταθμίζει ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος κατά την κρίση του.

Μετά από συζήτηση το Τμήμα αποφαινεται ομόφωνα:
Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81.

- Α. 1) Τίτλος: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
2) Τάξη: Γ' Λυκείου - 3η Δέσμη
3) Στους: α) Σαββαντίδη Γεώργιο, Τακτικό καθηγητή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
β) Πασχάλη Μιχάλη, Λέκτορα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση ως 31η Οκτωβρίου 1983.

Οροι συγγραφής-Οδηγίες

- 1) Σκοπός του βιβλίου: Να βοηθήσει τους καθηγητές στη διδασκαλία του βιβλίου ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ.
2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. πρόγραμμα): Οδηγίες για τη διδακτική αξιοποίηση των κειμένων του διδακτικού εγχειριδίου (διευκρινίσεις μεταφράσεις, υποδείξεις, ασκήσεις ανακεφαλαίωσης, λύσεις ασκήσεων κτλ.).
3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια: Η σειρά και διάρθρωση της ύλης θα παρακολουθεί τη σειρά και τη διάρθρωση του διδακτικού εγχειριδίου.
4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου: Ανάλογη προς το περιεχόμενο του διδακτικού εγχειριδίου. //

- 5) Γλώσσα-Μορφή του βιβλίου: Η Νεοελληνική κατά το Ν.309/76 και τα αντίστοιχα διδακτικά εγχειρίδια.
- 6) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα: ΝΑΙ, σε ποσοστά όχι μεγαλύτερα από 20% της σχολικής έκτασης.
- 7) Ψυχολογικές-παιδαγωγικές απαιτήσεις: Όποιες απαιτεί η ειδική διδακτική του μαθήματος.
- 8) Τυπικοί όροι:
- α) Προθεσμία υποβολής 31 Οκτωβρίου 1983
- β) Έκταση (Αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.) 180 δακτυλογραφημένες σελίδες μαζί με τα σχεδιαγράμματα.
- γ) Έκταση εικονογραφήσεως 20%, δηλαδή το πολύ 36 σελίδες.
- Γ. Επιτροπή κρίσεως
- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:
- α) Κακριδής Φάνης, Αντιπρόεδρος ΚΕΜΕ
- β) Ταϊφάκος Ιωάννης, Συντάκτης Κέντρου Εκδόσεως Αρχαίων Συγγραφέων της Ακαδημίας Αθηνών, Αναγνωστοπούλου 14.
- Κούνουπας Γεώργιος, Καθηγητής με Μ.Κ. 7 της Ιωνιδείου Προτύπου Σχολής Πειραιά.
- Διάρκεια περατώσεως του έργου: το αργότερο ως τις 30-11-1983.
- ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ.749/70 - υπόψη μας.
4. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος): 180.000 δρχ. ο καθένας (360.000 δρχ. και οι δύο τους).
- 2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος) 20.000 δρχ. για τον κ. Ταϊφάκο και 20.000 δρχ. για τον κ. Κούνουπα (σύνολο 40.000 δρχ.).
- 3) Στοιχείω με τα οποία η Δ/ση Εφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.
- 4 αντίτυπα του βιβλίου ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ.
- Ε. Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα: ΟΧΙ

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Ύστερα από προηγούμενη γνώμη του Τμήματος (πράξη 76/83) επι-
κοινώνησα με τον κ. Λίνο Μπενάκη για το θέμα: "Ελληνισμός-Χριστιανισμός
νέος κόσμος στα πλαίσια της Βυζαντινής Ιστορίας". Συμφωνεί να συμπράξει

2.- Η πρόταση είναι:

α) Η συγγραφή του θέματος αυτού να ανατεθεί στους: Ι. Ζηζιούλα
(θεολογική Σχολή Θεσ/νίκης), Λίνο Μπενάκη (τηλ. 36.36.818) και Γεωργία
Ξανθάκου, φιλόλογο αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ/

β) Να δοθεί προθεσμία ως τα Χριστούγεννα.

γ) Η έκταση να είναι ως 50 σελίδες σχολικού βιβλίου.

δ) Η γραφή να είναι ανάλογη με την πνευματική υποδομή των μαθητών
β' λυκείου και την αντιληπτική τους ικανότητα.

ε) Η αμοιβή των συγγραφέων να είναι 100.000 δραχμές.

στ) Να τους κοινοποιηθεί και αντίγραφο του όλου προγράμματος.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόψφα την πρόταση, ύστερα από συζήτηση.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Κακριδής λέγει: Προτείνω όσους υποβάλλουν βιβλία για κρίση να παίρνουν είτε πριν υποβάλουν την αίτησή τους είτε μετά το ακόλουθο έγγραφο μας: την αίτηση τουλάχιστον πέντε αντίτυπων.

"Αγαπητέ Κύριε.....

Προκειμένου το βιβλίο που μας υποβάλλετε να κριθεί από το Τμήμα Μέσης σύμφωνα με το Ν.186/75, παρ. 5, άρθρο 2, παρακαλούμε να καταθέσετε είκοσι συνολικά αντίτυπα αριθμημένα και μονογραφημένα στη Γραμματεία μας.

Από τα αντίτυπα αυτά ένα ή δύο θα παραμείνουν στα χέρια του ή των βασικών εισηγητών της κρίσης, τρία ή τέσσερα θα ενσωματωθούν στη βιβλιοθήκη του ΚΕΜΕ, και τα υπόλοιπα δεκαπέντε θα διανεμηθούν, εφόσον το βιβλίο κριθεί κατάλληλο σε ισάριθμα δημόσια σχολεία για να πλουτίσουν τις βιβλιοθήκες τους. Αιτιολογούμε αν, σύμφωνα με απόφαση του Τμήματος (Συνεδρίαση) η διαδικασία κρίσης του βιβλίου σας δεν θα ξεκινήσει ώπου να κατατεθούν τα αντίτυπα που σας ζητούμε.

Με τιμή, η Γραμματέας"

Επειδή η προγενέστερη απόφαση του Τμήματος έχει στο μεταξύ, από δικό μου φταίξιμο, ατονήσει, παρακαλώ το Τμήμα να προχωρήσουμε στην κρίση των βιβλίων που εκκρεμούν χωρίς να επιμείνουμε στον αριθμό αντιτύπων που μας έχουν κατατεθεί.

Ο κ. Βώρος προτείνει να ζητούμε πέντε μόνο βιβλία χωρίς πρόσθετους δικαιονομικούς, ή να ειπώσουμε ως προς τον αριθμό και να μη δεχόμαστε λιγότερα από πέντε.

Ο κ. Σακκάς λέγει ότι θα αρκούσε για την κρίση του Τμήματος η υποβολή των βιβλίων από τα οποία το ένα να κατατίθεται στη Βιβλιοθήκη του ΚΕΜΕ και τα άλλα δύο να ταφρατούν οι εισηγητές.

Εισάγεται σε ψηφοφορία ο αριθμός αντιτύπων που κρίνεται σκόπιμο να ζητούμε από τους συγγραφείς.

Σχορόδλης	5
Τομπαΐδης	5
Αδαμόπουλος	20
Παπαδόπουλος	20
Βώρος	5
Σακκάς	3

Κακριδής

20

Υστερόν από προσχώρηση του κ. Δ. Σακκά στη γνώμη του κ. Βύρου, το Τμήμα αποφασίζει με ψήφους 4:3 τα βιβλία να κρίνονται εφόσον κατατεθούν μαζί με την αίτηση τουλάχιστον πέντε αντίτυπα.

ΘΕΜΑ 4ο

α) Ο κ. Φ. Βύρος λέγει:

1.- Από τα βιβλία που κυκλοφορούν στην ελληνική (και η διεθνή) βιβλιογορά με θέμα την Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους είναι νομίζω τούτο το καλύτερο και πληρέστερο. Και βιβλιογραφικά το πιο ενημερωμένο.

2.- Η μετάφραση έγινε από την τρίτη γερμανική έκδοση (του 1963). Γι' αυτό κρίθηκε σκόπιμη και η προσθήκη νεότερης βιβλιογραφίας για ενημέρωση του έλληνα αναγνώστη.

3.- Επειδή μάλιστα τα αντίστοιχα ελληνικά συγγράμματα (Ήμαντου και Ζακυνθηνού, ως πλήρες περίπου Ιστορίες του Βυζαντ. Κράτους) έχουν γλωσσικ-Ζακυνθαιωθεί, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι το κρίνόμενο βιβλίο είναι μεταφρα-μένο στη δημοτική γλώσσα όπως είχε εξελιχτεί ως το χρόνο που έγινε και κυκλοφόρησε η μετάφραση.

4.- Το γεγονός ότι μαζί με το μεταφραστή συνεργάστηκε ειδικός βυζαντινολόγος κάνει τη μετάφραση αυτή πιο αξιόπιστη.

5.- Οι χάρτες, ειδικά σχεδιασμένα για το έργο αυτό, αποτελούν ουσια-στικό συμπλήρωμά τους.

6.- Επειδή οι συνάδελφοι είναι αβοήθητοι στο έργο τους (διδασκαλία Βυζαντινής Ιστορίας στη β' γυμνασίου και στη β' λυκείου), εισηγούμαι να γί-νει σύσταση του κρίνόμενου βιβλίου G. OSTROGORSKY, Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, ως "χρήσιμου" για τους καθηγητές (και να αγοραστεί για τις σχο-λικές βιβλιοθήκες).

Ο κ. Τομπαζής λέγει: Δε διαφωνώ με την εισήγηση για τη χρησιμότητα του βιβλίου. Σημειώνω απλά ότι η γλώσσα της μετάφρασης ή δε συμφωνεί πάντο-τε με τη Γραμματική που ισχύει (Ιστορία OSTROGORSKY Α, 84-90: καθώρισαν, περιώριζαν, φύλα, σφρύλος, τον σύνδεσμο, σιγά-σιγά, να ονομασθεί, συνοδεύ-

θηκε* συν-έπεια, συν-εχώς, συν-εργασία* γήϊνους* να αντικρύσουν* απ' ευθείας κ.ά.) ή είναι αντιφατική (OSTROGORSKY A, 84-90: στον ρωμαϊκό κόσμο αλλά στο βυζαντινό κόσμο, στο χώρο* δεν θεωρήθηκαν - δεν σημειώ-θηκε - δεν λείπουν - δεν βγαίνει αλλά δε στηρίζεται κ.ά.).

Γενικά παρατηρώ ότι η γλώσσα της μετάφρασης είναι μια δημοτική που λογιοφέρεινει σοβαρά, και γι' αυτό δεν πρέπει να φτάσει στα χέρια των μαθητών το βιβλίο.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Ο κ. Χιωτάκης λέγει:
Το βιβλίο είναι επιμελημένο, καλογραμμένο. Η γλώσσα παρουσιάζει καθαρότητα και συνέπεια.

Τα περιεχόμενα του βιβλίου χωρίζονται σε 4 μέρη:

- 1.- Στο πρώτο αναφέρονται οι συνθήκες γένεσης - διαμόρφωσης της κοινωνίας ως επιστήμης.
- 2.- Το δεύτερο μέρος εξετάζει την σπουδή του πληθυσμού, και παραθέτει τεχνικές μεθόδους, όρους κ.λ.π. για την μέτρηση δημογραφικών - πληθυσμιακών μεταβολών.
- 3.- Στο τρίτο μέρος εξετάζονται μερικά αντιπροσωπευτικά δείγματα της συλλογικής ζωής.
- 4.- Το 4ο μέρος αναφέρεται στην οργάνωση της κοινωνικής ζωής (κοινων. θεσμοί, ρόλοι, οικογένεια, δύναμη, εξουσία-κράτος-θρησκεία, κοινωνική διαφοροποίηση, Στρωμάτωση, Κινητικότητα).

Είναι πολύ εύκολο να παρατηρήσει κανείς ότι από το βιβλίο λείπει η ανάπτυξη θεμάτων, που όπως ο ίδιος ο συγγραφέας αναφέρει στην σελ. 41, διάγραμμα 2, ανήκουν στους κύριους τομείς της κοινωνιολογίας. Τέτοια θέματα είναι: Κοινωνικοποίηση και κοινωνική συνοχή, προβληματική της κοινωνικής ένταξης του ατόμου, επίσης: κοινωνικές μεταβολές και επίδρασή τους στον μετασχηματισμό των κοινωνικών δομών, θεσμών κ.λ.π.

Η απουσία της παραπάνω θεματολογίας από το βιβλίο του κ. Τσαούση εξηγείται κυρίως από το γεγονός ότι το προκείμενο βιβλίο αποτελεί τον 1 τόμο μιας ευρύτερης προσπάθειας.

Η μέθοδος του βιβλίου είναι μάλλον δομικολειτουργική, σε πολλά κεφάλαια χρησιμοποιούνται στοιχεία από την τυπολογία του M. WEBER. Η ειδικότερη διαπραγμάτευση των θεμάτων του βιβλίου βασίζεται στη μέθοδο του λεγόμενου επιστημονικού πλουραλισμού* δηλ. της αντιπαράθεσης περισσότερων επιστημονικών θεωριών και απόψεων σχετική με ορισμένα προβλήματα ή θέματα. Όμως στα πλαίσια αυτής της επιστημονικής αντιπαράθεσης για την ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων απουσιάζει αρκετά ο προβληματισμός για τις αιτίες γένεσης - διαμόρφωσής τους. Σε συσχέτισμό μ' αυτή την έλλειψη είναι φανερό και ένα άλλο ελάττωμα του βιβλίου: Επειδή δεν υπάρχει μια ενωτική γραμμή για την αιτιώδη εξήγηση των δυνάμεων, που υπάρχουν πίσω από τους θεσμούς, πρότυπα συμπεριφοράς κ.λ.π. γιαυτό παρουσιάζονται οι διάφορες θεωρίες για ορισμένα θέματα αρκετά ξεκομμένες από την ιδιαιτερότητα της σκοπιάς τους. Μ' άλλα λόγια λείπει από την παράθεση επιστ. θεωριών η ιδιαιτερότητα ή η οπτική γωνία του ενδιαφέροντος για γνώση (ERKENNTNISINTERESSE).

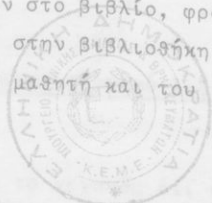
Παρά τις ελλείψεις αυτές, παραθέτει το βιβλίο του κ. Τσαούση χρήσιμες πληροφορίες για έννοιες, όρους κ.λ.π. θέματα της κοινωνιολογίας, με καθαρότητα και σαφήνεια.

Επίσης ο κ. Τσαούσης προβληματίζεται στην μια ή στην άλλη περίπτωση με ελλείψεις ή ατέλειες της ελληνικής ορολογίας και προσπαθεί να βρει κάποιες λύσεις για την ελληνική πραγματικότητα. Παράδειγμα : Αποδίδει τον όρο STÄNDE με "νομοκατεστημένες τάξεις".

Έτσι παρά το γεγονός, της διάγνωσης μερικών ελλείψεων στο βιβλίο, φρονώ ότι, σε συνδιασμό και με άλλα βιβλία, θα μπορούσε, στην βιβλιοθήκη του σχολείου να βοηθήσει το βιβλίο του κ. Τσαούση του μαθητή και του καθηγητή κατά το νόημα του νόμου 186/75 παρ. 5).

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει:

"Τα προτερήματα του βιβλίου : Βασικά θέματα της Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογικό Λεξικό, είναι πολλά. Μερικά απ' αυτά: έχει επιστημονική πληρότητα, γιατί γράφεται από υπεύθυνους και ειδικούς επιστήμονες, σαφήνεια - αν και κάπου κάπου είναι δυσνόητο - και αρκετά στοιχεία για τον καθηγητή και το μαθητή. Φαίνεται όμως να έχει γραφεί με βάση την καλύτερη άποψη των Κοινωνιολόγων, γιατί δεν περιέχει καν τον όρο "Κοινωνικοποίηση". Το θέμα βέβαια αυτό, πέρα του ότι δεν συνιστά έλλειψη

βαθμού απόρριψης του βιβλίου, οφείλεται στο ότι δεν είναι οπωσδήποτε και θέμα Κοινωνιολογίας, αλλά Ψυχολογίας.

Θεωρώ το βιβλίο χρήσιμο για καθηγητές και μαθητές".

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

Δε φανταζόμουν ότι η εισήγηση θα έπαιρνε αυτή την τροπή και γι' αυτό δεν έφερα μαζί μου το νέο βιβλίο του ίδιου συγγραφέα με τίτλο: Κοινωνία του Ανθρώπου. Στον πρόλογο της νέας συγγραφής του ο συγγραφέας με επιστημονική εντιμότητα σημειώνει ότι οι προηγούμενες γραφές του (και το κρινόμενο βιβλίο) αποτελούν προσπάθειες πρόσβασης, που τις υπερβαίνει η τωρινή, η τελευταία (και συνολική), συγγραφή του. Δηλώνει μάλιστα με σαφήνεια ότι στο παρελθόν παρουσίασε με στατικότητα την Κοινωνιολογία, αδυναμία που τώρα την έχει ξεπεράσει.

Νομίζω ότι ούτε ο εκδότης (που η πρώτη αίτησή του υποβλήθηκε πριν από πολλούς μήνες) ούτε ο συγγραφέας θα ήθελαν σήμερα εμείς να εγκρίνουμε τη συγγραφή που εκείνοι την έχουν θέσει στο περιθώριο (συγγραφικά και εμπορικά).

Τα συμπερασμά μου, ως αυτονόητο, παραλείπεται.

Το Τμήμα αναβάλλει κάθε απόφαση μέχρις ότου να συνδυαστεί η κρίση του βιβλίου και με την αναμενόμενη συγγραφή και κρίση παραπλήσιου βιβλίου από τον ίδιο το συγγραφέα.

Ο κ. Χιωτάκης λέγει:

2. Βιβλίο : Βασικά θέματα της Κοινωνιολογίας και κοινωνιολογικό λεξικό, εκδ. Καστανιώτη Αθήνα 1982.

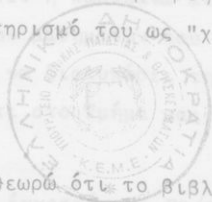
Γλωσσικά είναι τα κείμενα μάλλον κατανοητά, παρά το γεγονός ότι η επιμέλεια της μετάφρασης παρουσιάζει κάποια προχειρότητα και δυσκαμψία. Επίσης υπάρχουν ορθογραφικά λάθη στο κείμενο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η ανάλυση ορισμένων βασικών εννοιών, όπως π.χ. κοινωνιολογία της εργασίας κ.λ.π., έχει γίνει ενυπόγραφα και από ερευνητές, που, περισσότερο ή λιγότερο είναι γνωστή. Η παράθεση των παραπάνω εννοιών είναι αρκετά πετυχημένη και κατανοητή.

Η σαφήνεια και πληρότητα της ανάλυσης δεν επεκτείνεται πάντα και σε μικρότερα - δευτερεύοντα θέματα (π.χ. βλ. θεωρία της οριακής χρησιμότητας, σελ. 40, 9 που για τον αναγνώστη, ο οποίος δεν την ξέρει είναι κάλλον δυσνόητη).

Τα βιογραφικά σημειώματα μεγάλων διανοητών - ερευνητών στην Κοινωνιολογία όπως π.χ. Μαρξ, Μαξ Βεμπερ κ.λ.π. φαίνονται με την πρώτη ματιά πολύ σύντομα και φτωχά. Όμως η προσεχτικότερη παρατήρηση δείχνει ότι οι βασικές έννοιες που ανέπτυξαν οι παραπάνω ερευνητές αναπτύσσονται σε άλλα μέρη του βιβλίου, στα σχετικά θέματα. Για τον Μαρξ π.χ. βλ. σελ. 316, 400, 49, 478, 536 κ.λ.π. Για τον MAX WEBER βλ. επίσης σελ. 36, 49, 171, 494 κ.λ.π.

Από την μελέτη του παραπάνω λεξικού και λαμβάνοντας υπ' όψη τα δεδομένα του σχολείου καθώς και τις ελλείψεις της ελληνικής βιβλιογραφίας σε εποπτική παράθεση κοινωνιολογικής ανάλυσης, φρονώ, ότι το βιβλίο μπορεί, στην βιβλιοθήκη του σχολείου, ν' αποτελέσει ένα πολύτιμο βοήθημα του μαθητή και του καθηγητή και προτείνω τον χαρακτηρισμό του ως "χρήσιμον" σύμφωνα με το νόμο 186/75 παρ. 5.

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Συντάσσομαι με την πρόταση της εισήγησης και θεωρώ ότι το βιβλίο πρέπει να κριθεί χρήσιμο. Όμως έχω και εγώ κάποιες επιφυλάξεις που αφορούν τη γλώσσα της μετάφρασης. Η ορθογραφία δεν είναι εκείνη που κανονίζουν τα αντίστοιχα διδακτικά εγχειρίδια πβ. λλ. ωρισμένες (27), πλαιά (27), κλίμα (26), Έως (26), να έχη (26) της πολλαπλότητας (81), προσδιώρισε (446) και πλήθος άλλες, και η γλώσσα παράξενον τρόπο (308), εκφραση δεν είναι στρωτή, δείχνει από πολύ μακριά ότι το κείμενο προέρχεται από μετάφραση ξενόγλωσσης γραφής.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει:

Η μετάφραση του βιβλίου "Κοινωνιολογικό Λεξικό" έχει γίνει σε γλώσσα που ξεφεύγει, σοβαρά κάποτε, από την περιγραφόμενη γλώσσα της σχολικής γραμματικής. Έτσι σημειώνω π.χ. : τόν θεσμό, τόν δίαυλο· αφωροῦσαν, περιωρισμένους, ἀποδιωργανωμένους· λιγώτερο· ἐκφράσθηκε, ὑποστηρίχθηκε.

της θνησιμότητας· νά ενισχύση· μιάν πραγματική βιταμίνη· του σοῦου·
συμμίξεως κ.ά.

Η μετάφραση έγινε από ένα δοκιμασμένο συγγραφέα το Ν. Ψυχράκη, σε παλιότερα όμως χρόνια. Και γι' αυτό λογιζατοίτζει σε πολλά σημεία.

Η εισήγηση γίνεται ομόφωνα δεκτή στο μέτρο που το βιβλίο θεωρείται χρήσιμο για τους διδάσκοντες.

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

1. Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφό της Γ2/1279/23-5-83 μας διαβίβασε αίτηση του Χρ. Μακρόπουλου με την παράκληση να γνωμοδοτήσουμε σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 2 του Ν. 186/75 για τη χρησιμότητα του βιβλίου του Καλλιτεχνικά μαθήματα - θέματα και ασκήσεις για μαθητές γυμνασίου, Λάρισα 1983 σελ. 109.

2. Το Τμήμα, ύστερα από εισήγηση του κ. Α. Αδαμόπουλου, με την πράξη του 50/10-6-83 αποφάσισε ομόφωνα να διαβιβαστεί η παραπάνω αίτηση στην Επιτροπή ελεύθερων βοηθημάτων των καλλιτεχνικών μαθημάτων που θα λειτουργούσε στο ΥΠΕΠΘ με την παράκληση η Επιτροπή να διατυπώσει τη γνώμη της για τη χρησιμότητα του βιβλίου, δεδομένου ότι στο Τμήμα μας δεν υπήρχε ειδικός.

3. Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφό της Γ2/1858/13-7-83 μας επιστρέφει την αίτηση και μας πληροφορεί ότι η Επιτροπή ελεύθερων βοηθημάτων των καλλιτεχνικών μαθημάτων δε συγκροτήθηκε, επειδή δεν είχε αντικείμενο.

4. Επειδή ούτε εγώ είμαι ειδικός, παρακάλεσα τον τ. Γενικό Επιθεωρητή Μ.Ε. Καλλιτεχνικών Μαθημάτων κ. Παναγιώτη Καλδή να διατυπώσει τη γνώμη του για το βιβλίο. Ο κ. Π. Καλδής έστειλε προς το ΚΕΜΕ το ακόλουθο έγγραφο της 5-9-1983: (παρεμβάλλεται το έγγραφο).

Θέτω υπόψη του Τμήματος τις απόψεις του κ. Καλδή, με τις οποίες δηλώνω ότι συμφωνώ, και παρακαλώ το Τμήμα να γνωμοδοτήσει σχετικά. Η εισήγηση είναι αρνητική.

Η εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπουλου γίνεται ομόφωνα αποδεκτή.

Αθήνα 5 Σ/βρίου 1983

ΤΩΤΗΣ ΚΑΛΩΣΕ

ν. Επιθεωρητής Μ.Ε.

ιτεχνικών Μαθημάτων

Μ.Ε.Μ.Ε.

Καταλληλότητα βιβλίου του κ. Χρ. Μακρόπουλου για τη διδασκαλία των καλλιτεχνικών μαθημάτων στα Γυμνάσια.

Το βιβλίο που υπέβαλε ο κ. Χρ. Μακρόπουλος αναφέρεται στη θεωρία των χρωμάτων, 2) στο ψευμετρικό - διακοσμητικό σχέδιο, 3) στο ελεύθερο σχέδιο, 4) σε σχεδιάσεις του ανθρώπινου σώματος, 5) στην κατασκευή αναπτυγμάτων, 6) στις γεωμετρικές κατασκευές, 7) στην προοπτική και 8) σε σχεδιασμούς διαφόρων τύπων γραμμών. Περιλαμβάνει επίσης σχέσεις σχετικές με τα ανωτέρω.

Υστερα από προσεκτική μελέτη του βιβλίου και έχοντας λάβει και το αναλυτικό πρόγραμμα που ισχύει σήμερα κατάλληλα και τις παρακάτω διαπιστώσεις και συμπεράσματα:

α) Ως προς τα χρώματα, απλώς αναφέρεται στη βασική θεωρία των χρωμάτων (χρωματικός κύκλος - βασικά συμπληρωματικά και ουδέτερα χρώματα) χωρίς να γίνεται μνεία των εφαρμογών της.

β) Στα περί διακοσμητικού σχεδίου, παρατίθενται

ορισμένα υποδείγματα, χωρίς να επεξηγούνται οι βασικές σχέσεις που διέπουν τις δικαιοσημιακές συνθέσεις, γεγονός που όπως έχει αποδείξει η διδακτική πείρα, οδηγεί στην αιχλή αντιγραφή υποδειγμάτων του βιβλίου.

γ) Τα περί ελευθέρου σχεδίου μέρος, περιλαμβάνει έγχρωμες ή μαρρόασπρες εικόνες τοπείων, νεκρών φύσεων, αρχιτεκτονικών μελών κ.λ.π. που προσφέρονται σαν ασκήσεις, προκειμένου να τις αντιγράψουν ή να τις χρωματίσουν ή να τις συμπληρώσουν οι μαθητές. Το είδος όμως αυτό των ασκήσεων, πρέπει πάση θυσία ν'αποφεύγεται, γιατί όπως προαναφέρθηκε, εμποδίζει την αυτενέργεια και την ανάπτυξη^{νύθε} ενός προσωπικού για τον^{νύθε} μαθητή τρόπον έκφρασης.

δ) Στο μέρος που αναφέρεται στα αναπτύγματα τις αξονομετρικές κατασκευές και την προοπτική, δεν επεξηγείται ο τρόπος σχεδίασης των σχετικών υποδειγμάτων.

Παράρτημα: Η πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας στο βιβλίο αυτό, εκτρέπει τους μαθητές από τους βασικούς στόχους του εκπαιδευτικού που σήμερα είναι η ανάπτυξη της αυτενέργειας και των δημιουργικών δυνατοτήτων τους, με σκοπό την αισθητική τους κατάρτιση. Δεν μπορεί δέ να χρησιμοποιηθεί σαν διδακτικό βιβλίο, γιατί θα δημιουργήσει σύγχυση και στους διδάσκοντες, αφού συγκρούεται με τη μέθοδο διδασκαλίας που ήδη ακολουθούν και που είναι η διεθνώς παραδεδεμένη.

ΠΑΝ. ΚΑΛΑΣ

Προτάσσεται το 6ο θέμα

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει:

Επειδή οι προτάσεις του Τμήματος για το Ω.Π. του ημερήσιου Γυμνασίου και Λυκείου δεν έγιναν δεκτές στο σύνολο τους από το Υπουργείο (αρ. Πρωτ. Γ2/2113/Δ/νση Εφαρ. Προγ/των Μ.Ε.), πρέπει να αναπροσαρμοστούν και τα Ω.Π. που προτείναμε για το Εσπερινό Γυμνάσιο και το Εσπερινό Λύκειο. Εισηγούμαι λοιπόν τα εξής:

1. Για το Εσπερινό Γυμνάσιο δεν υπάρχει πρόβλημα γιατί με την πράξη μας 45/83 προτείναμε και για φέτος να ισχύσει το περυσινό Ω.Π. (Π.Δ. 736/82, ΦΕΚ 157Α').

2. Για το Ω.Π. Εσπερινού Λυκείου, επειδή η ρύθμιση που προτείναμε για τα βιολογικά μαθήματα δεν έγινε δεκτή, να ισχύσει το περυσινό Ω.Π. (Π.Δ. 736/82, ΦΕΚ 157 Α') με την εξής τροποποίηση ως προς το πρόγραμμα της Γ' τάξης.

Χημεία 1/ ---

Βιολογία 1/2

3. Για την Δ' τάξη Εσπερινού Λυκείου να ισχύσει το Ω.Π. που προτείνουμε με την πράξη μας 53/83.

Το Τμήμα κάνει ομόφωνα αποδεκτή την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου.

Ο κ. Κακριδής λέγει:

"Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων έκανε τηλεφωνικά λόγο και για το Πρόγραμμα των Κλασικών Λυκείων. Επειδή (α) το Τμήμα έχει ομόφωνα ζητήσει την κατάργηση των Λυκείων αυτών, και (β) από τα πράγματα το πρόγραμμα των Κλασικών Λυκείων δε γίνεται να συμβιβαστεί με το πνεύμα και το γράμμα του νέου συστήματος Γενικών Εξετάσεων - απάντησα με δική μου ευθύνη, ότι δε θα φέρω τέτοιο θέμα στο Τμήμα αν δεν έχω γραπτό ερώτημα".

Θ Ε Μ Α 5ο : Α.Π. Οικιακής Οικονομίας.

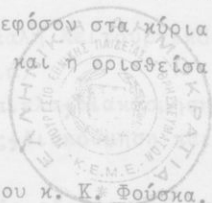
Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει:

Με απόφαση του Τμήματος Μ.Ε. (πράξη 67/17-8-83) ανατέθηκε στη δ. Κ. Κασσιμάτη, τον κ. Σ. Παπασημακόπουλο και στον υποφαινόμενο η επεξεργασία του σχεδίου Α.Π. του μαθήματος Οικιακής Οικονομίας, το οποίο μας παρουσίασε πριν από λίγο καιρό η ειδική Ομάδα Εργασίας (απόφαση κ. Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας αρ. Γ2/684/22-3-83). Και οι τρεις συνεργαστήκαμε και, εξετάζοντας το θέμα από την αρχή, καταλήξαμε σε ένα νέο σχέδιο, το οποίο υποβάλλουμε σήμερα στο Τμήμα για έγκριση.

Το νέο αυτό Α.Π. :

- 1) Απαλλάσσεται από εκείνα τα στοιχεία που επιχειρούσαν να καταστήσουν το μάθημα "επιστημονικό", αφού κατά κύριο λόγο είναι "πρακτικό" μάθημα.
- 2) Μετατοπίζει τμήματα ύλης που υπήρχαν και στο προηγούμενο σχέδιο, με σκοπό την καλύτερη δόμησή του και την οργάνωσή των αντικειμένων διδασκαλίας.
- 3) Αφαιρεί, όσο ήταν δυνατό, την ύλη η οποία IPSO JURE ανήκει σε άλλα μαθήματα.
- 4) Συρρικνώνει τη διδακτέα ύλη σε 24-26 δ.ε. για κάθε τάξη, αφού η τελική απόφαση είναι να διδαχτεί το μάθημα μια μόνο ώρα την εβδομάδα.
- 5) Αναλύει τις δ.ε. που είχαν ανάγκη περισσότερης διασάφησης, και
- 6) Συμπληρώνει μερικά σημεία του παλιού σχεδίου, τα οποία - κατά την κρίση της τριμελούς Επιτροπής - ήταν ελλιπή.

Χωρίς να ισχυριζόμαστε πως είμαστε σίγουροι ότι το νέο Α.Π. που υποβάλλουμε σήμερα προς κρίση είναι το καλύτερο δυνατό, νομίζουμε ότι αυτό έχει αρκετά καλά στοιχεία και ότι θα μπορούσε να εγκριθεί με τις βελτιώσεις που θα προτείνουν τα Μέλη του Τμήματος, εφόσον στα χόρια σημεία του συμφωνεί με εκείνο το σχέδιο που υπέβαλε και η ορισθείσα από τον κ. Υφυπουργό ειδική Ομάδα Εργασίας.

Το Τμήμα κάνει ομόφωνα αποδεκτή την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα.

./.

Κωνσταντίνος Φούσικας, Εισηγητής
Θέμα: Σχέδιο Αναλυτικού Προγράμματος Οικιακής Οικονομίας

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1) Σκοπός του μαθήματος:

Σκοπός του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στα Γυμνάσια είναι η μύηση των μαθητών στην προβληματική καθημερινών και βασικών ζητημάτων ζωής, όπως η κατοικία, η ενδυμασία, η διατροφή και η αγωγή του καταναλωτή, ώστε αυτοί να εξοικειωθούν από τα μαθητικά τους χρόνια με τα σχετικά προβλήματα και, οργανώνοντας σωστά τη ζωή τους, να μπορέσουν να την αντιμετωπίσουν με επιτυχία.

2) Ύλη του μαθήματος:

Τάξη Α' Γυμνασίου

(Ώρα: 1 την εβδομάδα)

Μέρος Α' ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Κεφ. Α' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ (εναρμόνιση της κατοικίας με το περιβάλλον και την ιστορία του τόπου, προσανατολισμός της κατοικίας, φυσικός φωτισμός)

2. ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (για καλή λειτουργικότητα, για εξοικονόμηση χώρου, για αισθητική ομορφιά)

3. ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (αρχιτεκτονική, επίπλα, διακόσμηση, υφαντά, κεντήματα, παραδοσιακές μορφές διακόσμησης, διακόσμηση και πρακτική ωφελιμότητα)

4. ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΙΠΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (είδη εξοπλισμού και επίπλωσης, τοι υπερβολές και το μέτρο, αναλογία και χάρη)

5. Η ΑΝΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ (λόγω μεγέθους, ως αποτέλεσμα καλής διευθετήσεως, λύσεις πρακτικών δυσκολιών)

6. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΙΚΟΥ ΔΩΜΑΤΙΟΥ (για συνηθισμένα άτομα, για άτομα με ειδικές ανάγκες, απλότητα και πρακτικότητα, χώροι τακτοποίησης ατομικών ειδών)

Κεφ. Β' ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

7. Ο ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ηλεκτρισμός, ηλιακή ενέργεια, αιολική ενέργεια, άλλοι τρόποι εξοικονόμησης ενέργειας)

8. ΟΠΙΚΙΑΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ (είδη, χρήση τους, συντήρησή τους, βαθμός επικινδυνότητας)

9. ΘΕΡΜΑΝΣΗ-ΨΥΞΗ (φυσικός αερισμός, είδη θέρμανσης, ψύξης, ζεστό νερό)

10. ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (αγροτιές περιοχές, η αστική κατοικία, συμβολή των ιδιοκτητών και χρηστών της κατοικίας, καθώς και των κρατικών φορέων)

11. ΑΠΟΦΥΓΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ (να μάθουμε τη χρήση των οικιακών συσκευών, μέτρα για ^{την} αποφυγή ατυχημάτων, αντιμετώπιση ατυχημάτων).

Μέρος Β' ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Κεφ. Α' ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

12. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ (λόγοι βιολογικοί, κοινωνικός περίγυρος, ιστορική αναδρομή, η προσωπική περιποίηση)

13. Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ (η αίσθηση του μέτρου, το προσωπικό ταίριασμα, ούτε ατημέλητα ούτε υπερβολικά)

14. ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ (εμφάνιση και άνεση, ανθυγιεινά φορέματα, το υπερβολικό, σέ ποσότητα, ντύσιμο αιτία ασθένειας, μαλθακότητα και σκληραγώγηση του σώματος)

Κεφ. Β' ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

15. Η ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΤΟΙΜΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ (πλήθος, ποικιλία, φτηνό κόστος, ευκολία, πιθανότητες εξαπάτησης)

16. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ-ΑΓΟΡΩΝ (αναγκαιότητα προγραμματισμού, τρόποι και επιτυχία προγραμματισμού, οικογενειακό συμβούλιο)

17. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΓΑΖΙΑ (ποιότητα, κόστος, ανάγκη χρήσης, εποχή, "προσφορές", "ευκαιρίες", "εκπτώσεις", έλεγχος τιμών και ποιότητας, άσκοπες περιπλανήσεις, αγορά

από την πηγή και από μεταπωλητές, ετικέτες, εντιμότητα στις συναλλαγές

18. ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ (ελληνικά και ξένα υφάσματα, είδη υφασμάτων, αντοχή, κόστος)

19. ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ (καθαριότητα, αποθήκευση, θερινά και χειμερινά ενδύματα, σωστή ταξινόμηση)

20. ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ (αναγκαιότητα, βασικές τεχνικές γνώσεις, ωφέλειες από τις επιδιορθώσεις ενδυμάτων)

Κεφ. Γ' ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

21. ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ

22. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

23. ΠΡΟΕΤΟΠΛΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΡΑΠΤΙΚΗΣ

Κεφ. Δ' Η ΜΟΔΑ

24. ΤΟ ΣΥΝΑΡΜΟ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ.

25. ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ ΣΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

26. Η ΜΟΔΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ.

Τ ά ξ η Β' Γ υ μ ν α σ ί ο υ
(Ώρα: 1 την εβδομάδα)

Δ Ι Α Τ Ρ Ο Φ Η

Κεφ. Α' ΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΘΡΕΠΤΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ

1. ΥΔΑΤΑΝΘΡΑΚΕΣ

2. ΛΙΠΗ

3. ΠΡΩΤΕΙΝΕΣ

4. ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ

5. ΑΛΑΤΑ ΚΑΙ ΝΕΡΟ

Κεφ. Β' ΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ

6. ΨΩΜΙ ΚΑΙ ΔΗΛΗΤΡΙΑΚΑ

7. ΟΣΗΡΙΑ

8. ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ

9. ΑΥΓΑ-ΓΑΛΛΑ-ΤΥΡΙ-ΓΙΑΟΥΡΤΙ

10. ΚΡΕΑΣ-ΨΑΡΙ-ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ

11. ΛΙΠΗ-ΕΛΑΙΑ-ΓΛΥΚΑ-ΠΟΤΑ

Κεφ. Γ' ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

- 12. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ
- 13. ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ
- 14. ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΒΑΡΟΥΣ

Κεφ. Δ' ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

- 15. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
- 16. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ
- 17. Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
- 18. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

Κεφ. Ε' ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ

- 19. ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ (περιεχόμενο και τρόπος σερβιρίσματος)
- 20. ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΟ (περιεχόμενο και τρόπος σερβιρίσματος)
- 21. ΤΟ ΒΡΑΔΙΝΟ (περιεχόμενο και τρόπος σερβιρίσματος)
- 22. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΑΝΩΣΕΩΝ

Κεφ. ΣΤ' ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΓΕΥΜΑΤΩΝ

- 23. ΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ
- 24. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΤΑΓΩΝ
- 25. ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ
- 26. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΓΕΥΜΑΤΩΝ.

Πρόγραμμα Γ' Γυμνασίου

(Ώρα: 1 την εβδομάδα)

Μέρος Α' ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Κεφ. Α' ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ
2. ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Κεφ. Β' ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

5. ΣΠΕΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΛΗΨΗΣ ΣΩΣΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (η οργάνωση της σκέψης και η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών για τη λήψη σωστών αποφάσεων που καθορίζουν τον τρόπο της ζωής)
6. ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ
7. ΑΞΙΕΣ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ
8. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ

Κεφ. Γ' ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΗΓΩΝ

9. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ (τά άτομα, η οικογένεια, η κοινότητα)
10. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ (χρήματος, χρόνου κτλ.)

Μέρος Β' ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Κεφ. Α' ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΓΟΡΑΣ

11. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
12. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ (διαρκή καταναλωτικά αγαθά)
13. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Κεφ. Β' Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

14. ΠΕΡΑΡΧΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ
15. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ
16. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
17. Η ΠΡΟΤΙΜΗΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
18. Η ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΡΕΣ ΤΗΣ

Κεφ. Γ' ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

- 19. ΟΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
- 20. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
- 21. ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ-ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ-ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Κεφ. Δ' ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

- 22. ΕΠΛΗΘΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ
- 23. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Κυβερνητικά, ιδιωτικές πρω-
τοβουλίες)
- 24. ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ.

Πρωτοκυβερνητικά

11-9-1983

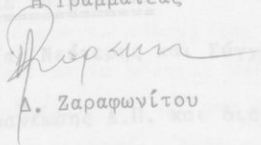

Θ Ε Μ Α 7ο : Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

1. 4354/9-9-83
2. 4279/7-9-83
3. 4350/12-9-83
4. 4331/9-9-83
5. 4342/9-8-83
6. 4235/1-9-83
7. 4260/6-9-83
8. 4236/1-9-83
9. 4253/5-9-83
10. 4252/5-9-83

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Η Γραμματέας

Δ. Ζαφρωνίτου

Ο Πρόεδρος

Φ. Καριωτίδης

ΠΡΑΞΗ 80/1983

Σήμερα, 19-9-1983 ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδβλής, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμ. Ζαραφωνίτου. Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Φ. Βώρος και Δ. Σακκάς.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση Ιστορίας (Θέματα Ιστορίας Νεότερης και Σύγχρονης). Εισηγητής Φ.Ι. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 2ο - Εισήγηση για τη στρατηγική ανανέωσης Α.Π. και διδ. βιβλίων Μ.Ε. Εισηγητής Φ.Ι. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Οικ. Οικονομίας Α' Λυκείου. Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ω.Π. Γυμνασίου-Λυκείου 1983-4/ Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 5ο - Κρίση για τη χρησιμότητα των βιβλίων του Κ.Ψ.Μ. (α) Εμείς, τα παιδιά μας και τα ναρκωτικά (β) Εμείς και τα ναρκωτικά. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Κακριδής λέγει: Σας ανακοινώνω πρώτα και επισυνάπτουμε στο πρακτικό μας τα έγγραφα που μου παρήδωσε σήμερα το πρωί ο κ. Βώρος, που θυμίζω ότι είναι υπεύθυνος για τη διακίνηση του βιβλίου, αλλά δεν μπορεί να πάρει μέρος στη συνεδρία, γιατί είναι και συγγραφέας.

- 1) Έγγραφο Φ. Βώρου προς το Τμήμα
- 2) Απαντητικό Υπόμνημα Φ. Βώρου
- 3) " " Γ. Κοντογιώργη
- 4) " " Β. Ασημομύτη
- 5) " " Π. Βακουφάρη

Με αυτά τα νεότερα δεδομένα, με τα όσα διαπιστώσαμε οι ίδιοι διαβά-
ζοντας τα χειρόγραφα των συγγραφέων, και με τα όσα ακούσαμε στη συνεδρία
της κρίσης (77/9-9-83) είναι να πάρουμε σήμερα απόφαση. Αυτό θα ήταν το
σωστό, αλλά δεν ισχύει. Με μια κακιά μοίρα που κυνηγά και γενικότερα τις
συγγραφές μας τον τελευταίο καιρό και ιδιαίτερα το μάθημα της ιστορίας,
έχουμε άλλα ένα δεδομένο που πρέπει και αυτό να το πάρουμε υπόψη μας όσο
και αν υπονομεύει όλα τα άλλα. Είναι η ανάγκη να έχουμε στα σχολεία βι-
βλίο δέσμης, για τον ίδιο τούτο το χρόνο που περπατά. Βέβαια το Τμήμα εί-
χε προβλέψει με πρόταση του κ. Σπυρόπουλου, αλλαγή της ύλης, αν δεν ευδο-
κίμωσε η ανάθεση· όμως η παράδοση των χ/φων καθυστέρησε, και στο μεταξύ
στείλαμε στα σχολεία ένα πρώτο τεύχος από την παλιά Ιστορία Επιλογής - και
βέβαια τώρα είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να τους στείλουμε ως συμπλήρωμα
το Γ' τεύχος της σύγχρονης Ιστορίας περιορίζοντας τη διδασκαλία της Γενι-
κής Παιδείας μόνο στο Β' τεύχος. Αυτά είναι τα δεδομένα, και σήμερα θα
κρίνουμε τις συγγραφές, όλες μαζί ή και μία μία να δούμε τι θα στείλουμε
στα σχολεία. Στο μεταξύ λέω μερικά λόγια για το σύνολο.

Θυμίζω ότι σε μια πρώτη ψηφοφορία (25/83) το Τμήμα είχε απορρίψει την
πρόταση συγγραφής που μας έκανε ο κ. Βώρος. Η απόρριψη ήταν με τη διπλο-
ψηφία μου και ο ίδιος δε θέλησε να ισχύσει. Έγινε μια σύσκεψη στο ΥΠΕΠΘ,
συζητήσαμε τα υπέρ και τα κατά του εγχειρήματος και σε επαναληπτική ψηφο-
φορία στο Τμήμα η πρόταση έγινε δεκτή με ψήφους 5:4 (32/83). Προ-

συνολικά ήμουνα με το μέρος της μειοψηφίας και σήμερα είμαι υποχρεωμένος - χωρίς χαρά - να επαληθεύω τις τότε θέσεις μας.

1) Η πρόταση πρόβλεπε παράδοση των χειρογράφων στις 31-5-83 και ολοκλήρωση της κρίσης ως τις 30-6-83. Αυτό το "θαύμα" φυσικά δεν έγινε. Η συγγραφή και η κρίση καθυστέρησαν - αναγκαστήκαμε να τευχοποιήσουμε - και τώρα θα δούμε αν προλάβουμε - αυτό είναι το λιγότερο.

2) Από τα συνολικά επτά κεφάλαια που προβλέπονταν, έφτασαν στα χέρια μας τα πέντε. Τα δύο χάθηκαν στο δρόμο, και θα είχαν πάρει μαζί τους την αληθινή ενόχληση της σύλληψης, αν η επιλογή δεν ήταν από την αρχή πέρα για πέρα συμπτωματική ή ευκαιριακή.

3) Αυτό που πρόσεξαν βέβαια οι κριτές και το τόνισαν όλοι (και ο κ. Χασιώτης) επισημαίνοντας ότι:

- α) Υπάρχουν δύο κεφάλαια για τις κοινότητες
- Ένα πολύ γενικό ως γενικό (Κοντογιώργης)
 - Ένα στενό ως πολύ στενό (Βακουφάρης)

- β) Υπάρχουν δύο κεφάλαια για επαναστάσεις
- Του κ. Ασημομούτη (3 Σεπτεμβρίου)
 - Του κ. Βερέμη (1909)

γ) Ότι δεν υπάρχουν διαφορετικές οπτικές γωνίες, που να αλληλοσυμπληρώνονται (π.χ. ένα θέμα οικονομικής, ένα πολιτικής, ένα στρατιωτικής ιστορίας κλπ.).

δ) Αντίθετα, από παιδαγωγική άποψη, όπου θα έπρεπε να υπάρχει ενότητα διαπιστώνουμε:

- διαφορετικό επίπεδο δυσκολίας
- διαφορετική μέθοδο παρουσίασης
- ανισότητα στην έκταση (και σε σχέση με τη βαρύτητα των θεμάτων)
- διαφορές στη φύση και τη δόμηση των εργασιών

4) Αν έχουμε εμπιστοσύνη στον κ. Χασιώτη, τότε πρέπει ένα από τα πέντε κεφάλαια - του κ. Κοντογιώργη - να το απορρίψουμε ως πολύ βαρύ, ένα ακόμα, του κ. Ασημομούτη, να το κάνουμε δεκτό "μόνο από ανάγκη" - όχι για το μέλλον και άλλο ένα, του κ. Βακουφάρη να μην το απορρίψουμε, γιατί δεν ευθύνεται

ο συγγραφέας για το χαρακτήρα του θέματος, αλλά και να μην το κρατήσουμε για το μέλλον.

Κύριοι Σύμβουλοι, εγώ τα είπα όσα έπρεπε να πώ, και τώρα θα αποχωρήσω να σας αφήσω να βγάλετε απόφαση - θα επρότεινα για ένα ένα χωριστά, ή για όλα μαζί, αν το θεωρήσει πιο σωστό ο κ. Βαρουχάκης, που παρακαλώ να με αντικαταστήσει. Φεύγω, γιατί η ψήφος μου Α PRIORI δε θα είναι ανεπηρέαστη όχι για τίποτα άλλο, αλλά γιατί έχω κόρη στην τρίτη Λυκείου, Γ' δέση.

Ο κ. Φ. Κακριδής αποχωρεί και αναθέτει την προεδρία στον κ. Ν. Βαρουχάκη.

Ακολουθεί συζήτηση.

Στη συνέχεια ο προεδρεύων του Τμήματος κ. Ν. Βαρουχάκης θέτει σε ψηφοφορία το ερώτημα, ποίων συγγραφέων οι συγγραφές προτείνονται για προώθηση και εκτύπωση από τον ΟΕΔΒ.

Ψηφοφορία

	συγγραφή Βώρου-Κοντογιώργη		
Σκορδίζης	"	"	"
Τομπαζίδης	"	"	"
Παπασημακόπουλος	"	"	"
Αδαμόπουλος	"	"	"
Παπαδόπουλος	"	"	"
Σπυρόπουλος	"	"	"
Βαρουχάκης	"	"	"

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται να προωθηθούν στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση οι συγγραφές των κ.κ. Φ. Βώρου και Κ. Κοντογιώργη.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Με ευκαιρία την καταγραφή και αξιολόγηση των βιβλίων που κάνουμε προτείνω στο Τμήμα την ακόλουθη στρατηγική αντιμετώπιση του θέματος των διδακτικών βιβλίων.

α) Απόλυτη προτεραιότητα στα βιβλία όπου αυτό που έχουμε στα χέρια μας πρέπει να αντικατασταθεί οπωσδήποτε. Οι περιπτώσεις αυτές αντιμετωπίζονται με αναθέσεις.

β) Για τα βιβλία που κρίνονται βιώσιμα αντιμετωπίζουμε φέτος ενδεχόμενη αλλαγή Α.Π. και προκήρυξη.

γ) Κάθε καινούργιο βιβλίο που βγαίνει ανατυπώνεται (ίσως με λίγες διορθώσεις) και για τον επόμενο χρόνο. Έτσι παρακολουθούμε δύο χρόνια την πορεία του και το Γενάρη του δεύτερου χρόνου συζητούμε, αν χρειάζεται αναθεώρηση και πόση. Για τον τρίτο χρόνο τυπώνεται αναθεωρημένο (νέα στοιχειοθεσία) και παραμένει τρία ακόμα χρόνια. Ο τρίτος χρόνος είναι ο χρόνος των συζητήσεων για μια ενδεχόμενη αλλαγή του Α.Π. και, όταν γίνει αυτό, της προκήρυξης. Η προκήρυξη είναι υποχρεωτική. Το σχήμα που ακολουθούμε είναι το ακόλουθο (σχήμα):

Ετος έγκρισης = 0

1η

Το βιβλίο εδέχεται στη διδασκα-
λή του λειτουργικότατα
Η ανακώπωση 'διορθώνη' μόνο τα
πο χωνητά, αν υπέχουν, βεβαιώματα

2η

Το βιβλίο ετ' ακοδουδι να εδέχεται.
Δίνεται εντοδι αναδεωρηνς
στο β' β'δος που κριεται εκόνημο
Η αναδεωρημένη μορφή τωπώνεται
σε νέα β'τοι χειροδεσία

Ετος αναδεωρηνς = 2

3η

Η αναδεωρημένη μορφή εδέχεται.
Η ανακώπωση 'διορθώνη' μόνο τα
πο χωνητά, αν υπέχουν, βεβαιώματα
Επιτιεται ενδεχόμενη αλλαγή στο Α.Π.
και γίνεται η προκίευση

Επύρση : έτος 3

4η

Χρησιμοποιείται η (διορθωμένη) ανα-
δεωρημένη μορφή

5η

Χρησιμοποιείται η (διορθωμένη) ανα-
δεωρημένη μορφή -
Αποτελέσματα προκίευσης
Το βιβλίο επικαθίσταται από άλλο
ή παραμένει ρα. άλλα πέντε χρόνια

Παρατηρήσεις

Στην προκήρυξη συγκρίνεται υποχρεωτικά και το παλιό βιβλίο, ακόμα και αν οι ίδιοι συγγραφείς υποβάλουν άλλο.

Ότι τα βιβλία επανα(συγ)κρίνονται κάθε πέντε χρόνια, πρέπει να είναι δεδομένο από το Νόμο, ώστε οι συγγραφείς να προετοιμάζονται έγκαιρα - άλλο αν η προκήρυξη αλλάξει το Α.Π., ή ζητά κάτι παραπάνω, ή κάτι λιγότερο, από ό,τι περιέχει το παλιό βιβλίο.

Δε βλέπω κανένα λόγο γιατί τα μέλη του ΚΕΜΕ να αποκλείονται από τη συγγραφή διδακτικών βιβλίων. Μπορεί να ρυθμιστεί η διαδικασία κρίσης έτσι ώστε και να είναι και να φαίνεται αδιάβλητη.

Συμπέρασμα

Όλα αυτά χρειάζονται νέα νομοθετική ρύθμιση, που μπορούμε και αυτή να τη βάλουμε στο δρόμο, αναθέτοντας π.χ. στον κ. Θεοδωρακόπουλο να συγκεντρώσει και να κωδικοποιήσει όλες τις σχετικές διατάξεις. Όμως πριν προχωρήσουμε σε κάτι τέτοιο, που θα ήταν πρόωρο, θα ήθελα να επιχειρήσουμε να εφαρμόσουμε την παραπάνω μεθόδευση για να βάλουμε τάξη στο άμορφο υλικό που έχουμε στα χέρια μας τη στιγμή αυτή. Έτσι θα προτάξουμε στις συζητήσεις μας τα βιβλία που χρειάζονται άμεση αντικατάσταση (με ανάθεση) θα ακολουθήσουν τα βιβλία που είναι ώριμα για αναθεώρηση και τελευταία τα, καινούργια ή παλιά, πετυχημένα βιβλία, για να συζητήσουμε ενδεχόμενες αλλαγές στο Α.Π. και προκήρυξη.

Σύμφωνα με την παραπάνω αρχή (αν και δεν πήρα ακόμα τα δελτία της Ιστορίας) προτάσσω το βιβλίο της Φιλοσοφίας που θα το πρωτοσυζητήσουμε μεθαύριο Τετάρτη με μια πρώτη δική μου εισήγηση. Θα ακολουθήσει το βιβλίο της Ψυχολογίας, όπου περιμένω - μόλις ετοιμαστεί - εισήγηση του κ. Παπαδόπουλου. Άλλα βιβλία στην κατηγορία του επείγοντος είναι η "Ευκλείδεια Γεωμετρία" Β' Λυκείου, η "Θεωρητική Γεωμετρία" Α' Λυκείου, Αρχαία Ελληνικά (Α' Λυκείου), Αρχ. Ελλ. Γραμματεία (Γ' Γυμνασίου), Θουκυδίδης, Αρχ. Ελλ. Γραμμ (Α' Γυμνασίου), Ηρόδοτος.

Ύστερα από παρατήρηση του κ. Σκορόδλη διευκρινίζεται ότι σε ολόκληρο αυτό το σχέδιο η ανανέωση των ΑΠ στέκει ιεραρχικά πάνω από την ανανέωση των διδακτικών βιβλίων.

Ύστερα από παρατήρηση του κ. Ν. Βαρουχάκη διευκρινίζεται (α) ότι θα επιδιωχτεί η κάθε ανανέωση να ακολουθεί τη σειρά των τάξεων από την πρώτη Γυμνασίου ως την Γ' Λυκείου, και (β) ότι θα υπάρξουν περιπτώσεις απόκλισης από τον κανόνα, όταν τα ίδια τα πράγματα μας υποχρεώνουν π.χ. να συντομεύουμε το χρόνο χρησιμοποίησης ενός βιβλίου.

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα αποφασίζει να προχωρήσει με αυτό το σύστημα άτυπα, ώσπου να φανεί αν η πορεία είναι εφικτή και αποτελεσματική.

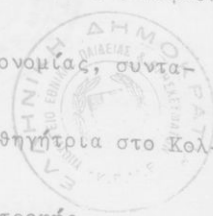
ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Το Τμήμα Μ.Ε. με πρόσφατη απόφασή του (πράξη 79/16-9-83) ενέκρινε ομόφωνα το νέο Α.Π. του μαθήματος Οικ. Οικονομίας, πράγμα που διευκολύνει παλιότερους προγραμματισμούς του ΚΕΜΕ για πραγματική βοήθεια στο μάθημα, με τη συγγραφή σχολικών βιβλίων εκδόσεως ΟΕΔΒ. Ωρίμασε πια η ιδέα ότι τα βοηθήματα από το ελεύθερο εμπόριο βοήθησαν ελάχιστα το μάθημα, ενώ δημιούργησαν πληθώρα προβλημάτων στη σχολική πράξη, και ότι άρα ήρθε η ώρα να σταματήσει η παράδοση η οποία έρχεται σε φανερή αντίθεση με την παγιωθείσα αρχή της "δωρεάν παιδείας".

Με την προϋπόθεση ότι το νέο Α.Π. της Οικ. Οικονομίας που εγκρίθηκε από το ΚΕΜΕ θα γίνει αποδεκτό και από τη Διοίκηση του ΥΠΕΠΘ, θεωρώ ότι είναι χρήσιμο να αρχίσει από τώρα η διαδικασία συγγραφής του διδακτικού βιβλίου της Α' Γυμνασίου, "με ανάθεση", σε Ομάδα ειδικών.

Συγκεκριμένα προτείνω τη συγγραφή του σχολικού βιβλίου για την Α' τάξη Γυμνασίου του μαθήματος Οικ. Οικονομίας στις κάτωθι συγγραφείς, οι οποίες προτάθηκαν ήδη από την Ο.Ε. που συγκρότησε ο κ. Υφυπουργός (απόφαση Γ2/684/22-3-83):

- 1) Ολυμπιάδα Κοκκέβη, ΜΑΣΤΕΡ Γεωργικής και Οικιακής Οικονομίας, συνταξιούχο καθηγήτρια και συγγραφέα.
- 2) Κρίστη Κοκολάκη-FAUDEL, BACHELOR Οικ. Οικονομίας, καθηγήτρια στο Κολέγιο Αθήνας.
- 3) Μαρία Κασαπίδου, ΜSc Παν/μίου Λονδίνου σε θέματα διατροφής.
- 4) Φρόσω Δεκαβάλλα, Φιλόλογο, μεταφράστρια και επιμελήτρια εκδόσεων.

Το βιβλίο θα έχει 25-16 μαθήματα, όπως τα ορίζει η ύλη του εγκεκριμένου Α.Π., γραμμένα σύμφωνα με τα πρόσματα της επιστήμης και τις απαιτήσεις της εποχής μας. Γλώσσα του βιβλίου θα είναι η Δημοτική, όπως περιγράφεται στη Γραμματική της Νεοελληνικής Γλώσσας εκδόσεως ΟΕΔΒ 1983.

Προθεσμία συγγραφής: Το βιβλίο θα παραδοθεί στο ΥΠΕΠΘ (Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε.) σε πέντε (5) δακτυλογραφημένα ή φωτοτυπημένα αντίγραφα το βραδύτερο μέχρι την 31-1-1984.

Η έκταση του βιβλίου θα είναι 100-120 σελίδες μικρού σχήματος σχολικού βιβλίου. Στην έκταση αυτή περιλαμβάνονται το καθαρό κείμενο (3 περίπου σελίδες κατά μάθημα), η εικονογράφηση, τα σχήματα και ο,τιδήποτε άλλο σχετικό υλικό κριθεί απαραίτητο από τις συγγραφείς.

Αμοιβή για τη συγγραφή του βιβλίου ορίζεται 250.000 δρχ., κατανεμώμενες ισομερώς στα μέλη της Ομάδας συγγραφής.

Η Επιτροπή κρίσεως του βιβλίου αποτελείται από τους:

- 1) Τζιανουδάκη-Καλλιτεράκη, Δ/ντρια Χ.Α.Σ.Ο.Ο.
- 2) Αγγελική Μαρλίνου-Βελετζά, καθηγήτρια Χ.Α.Σ.Ο.Ο. και Πρόεδρο του Δ.Σ. του Συλλόγου καθηγητριών Οικ. Οικονομίας
- 3) Άγι Μαγγανά, Δρα Ι.-Παιδίατρο

Ορίζεται αμοιβή για κάθε μέλος της Επιτροπής κρίσεως δρχ. 25.000 δρχ.

Τίτλος : ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τάξη : Πρώτη (Α') Γυμνασίου

α) Ολύμπιαδα Κοιμήθη, Master Οιο. Οικονομίας, Ίδρυς Πλαστήρα 8 - Ν. ΕΜΥΡΝΗ
Εκπαιδευτικό ; Όνομα ; Ιδιότητα ; Δ/νση

β) Κρίστη Κομποράκη- Faudet, Bachelor Οικ.Οικονομίας και Πληροφορικής Κολλεγίου Αθηνών

γ) Μαρία Καρανίδου, M.Sc.

;) φρόσω Δεσφάμα, φίλοφ-επίφειπρία ειδοβειν

Το βραδύτερο μέχρι 31-1-1984. - Τέσσερις μήνες.

συγγροαφής - οδηγός.

... του βιβλίου Η παροδήτηση των μαθητών στα μαθημερινά προβλήματα
... μάτοιας και ενδυμασίας του ανθρώπου.

ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ (Εναλ. Πρόγραμμα) Το νέο Α.Π. το οποίο εμψύχισε από
 ΚΕΜΕ. με την πράξη του 79/16-9-1983.....

... και της Ελλάς σε μέρη - κεφάλαια. Το βιβλίο θα διασπαστεί σε δυο μέρη, κεφάλαια και 26 διδ. ενότητες, όπως τα ορίζει το Α.Π.

[illegible]

Μορφή του βιβλίου Δημοτική, μικρό σχήμα 6x9, βιβλίου. Οι συγγραφείς θα
το έργο τους σε πέντε (5) δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα) αντίγραφα.

Σχεδιαγράμματα. Με τη περιήγηση των διαγράμμων, ότι πρέπει να

Παιδαγωγικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις..Ότι απαιτεί ένα σχολικό διδακτικό βιβλίο

Μέχρι 31-1-1984 το βραδύτερο.....

Βίτωση (Ἀρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.) 100-120 περίεως καὶ 1/2
ἄρ. ἔχει 33-35 στίχοι καὶ μὲν πρὶν 55-60 διαστήματα.

33-35 ετών, και από 61 ετών, 55-60 διαδοχικά.
Ποσοστό επί του συνόλου 25% της όλης εισόδου.

Επιτροπή κρλσεως ορίζεται από τους

Τζιανουδάκη-καλλιθέα Διευθύντρια ΧΑΣΟΟ. - ΚΑΛΛΙΘΕΑ
"Επώνυμο", "Όνομα", "Ιδιότητα", "Δ/ση"

Μαρινού-Βαλεζά, Αρχιμ. καθηγήτρια ΧΑΣΟΟ, πρόεδρος Δ.Σ. εντός των καθηκόντων Ου Δημοσίως

Μαχάνα, "Αχι", Δρα Ι. - Παιδίατρο

Πρόσκληση περατώσεως του έργου. 30 ημέρες από την ημέρα παραλαβής

των αντιτύπων του βιβλίου

Ο Περιοριστικός δρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70 50%

Πληρωματικές οδηγίες για την κρση

Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 250.000 δρχ. για όλα τα μέλη της ομάδας συγγραφής

Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρλσεως (τρόπος) 25.000 δρχ. για κάθε μέλος της επιτροπής κρλσεως.

στοιχεύα με τα όποια ή Δ/ση Εφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει

τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρλσεως.

Από ένα αντίγραφο του νέου Α.Π. 2) Από ένα απόσπασμα της πράξης 80/19-9-83 του Τμήματος Ε.Ε. του ΚΕΜΕ, θέμα 3ο.

Αλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠ' ΑΛΛΑΓΗ
ΑΚΤΗ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ
ΕΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΗΤΑ

ανήκουν στη Δημόσια Επιπ/ση

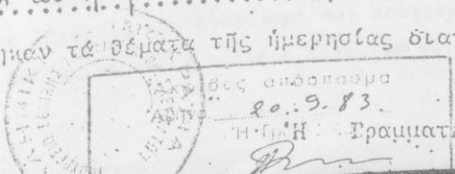
Άλλες λεπτομέρειες

Μελοφύησαν οι
Η απόφαση του Τμήματος ήταν ομόφωνη.

Αφού εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερησίας διατάξεως τελεώσε

αποδράση.

Χρλσεως

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Η συζήτηση για το ΩΠ Γυμνασίου και Λυκείου Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Η συζήτηση για το ΩΠ Γυμνασίου και Λυκείου 1983/4 άρχισε πέρσι το Δεκέμβρη και συστηματοποιήθηκε από το Γενάρη του 83 και πέρα, οπότε το θέμα μας απασχόλησε στις συνεδρίες αριθμ. 1,2,3,4,5,6, 7,11,12,13,15,31,42,44,45,49 και 53 - οι οριστικές προτάσεις μας στάλθηκαν στο ΥΠΕΠΘ με τα έγγραφα αριθμ. 3700/1783 (Γυμνασίου) 3705 2/27.83 (Λυκείου) 4438/1993 (Νυχτερινού).

Έλειπαν τα μέλη του Τμήματος σε άδεια, όταν πληροφορήθηκα τηλεφωνικά, ύστερα και από τον κ. Ραγούση που με επισκέφτηκε για το σκόπο αυτό, ότι το ΥΠΕΠΘ είχε κάνει σημαντικές αλλαγές στις προτάσεις μας. Ο κ. Ραγούσης μου έφερε τρίστηλους πίνακες με το πρόγραμμα του 82/3, την πρότασή μας και τις (προσωρινές τότε) αποφάσεις του ΥΠΕΠΘ. Αγώναστηκα να υποστηρίξω τις θέσεις μας, αλλά τώρα που έχουμε στα χέρια μας τις οριστικές αποφάσεις βλέπω ότι ήταν μάταιο.

Συγκεκριμένα:

- 1) Δεν έγινε δεκτή στην Α' Λυκείου η πρότασή μας να αυξηθούν τα μαθηματικά κατά 1/2 ώρα, σύνολο πέντε. Γυρίσαμε στις 4 1/2.
- 2) Δεν έγινε δεκτή η πρότασή μας η Γεωλογ.-Ορυκτ.-Οικ. Γεωγρ. να διδαχτεί μία ώρα στη Β' αντί στην Α' Λυκείου. Ξαναγύρισε εκεί που ήταν.
- 3) Δεν έγινε δεκτή η μετακίνηση της Ανθρωπ.-Υγ.-Βιολογίας από τη Β' στην Α' Λυκείου, ούτε ο διπλασιασμός των ωρών διδασκαλίας από μια σε δύο. Εγκρίθηκε μόνο 1 1/2.
- 4) Δεν έγινε δεκτή η μείωση του ωραρίου της 3Γ στην Α' τάξη Λυκείου από 3 σε 2 - γυρίσαμε στις τρεις ώρες. Γι' αυτό βέβαια χαιρόμαστε όμως η μείωση είχε για μας κάποιο νόημα: να απελευθερώσουμε ώρες για τους διδασκόντες, που τους αναθέταμε τρεις καινούργιες ώρες στην πέμπτη δέση.
- 5) Επαναφέρεται, όπως ήταν, η διδασκαλία των Καλλιτεχνικών, Μουσικής για μια ώρα στην Α' Λυκείου.
- 6) Δε γίνεται δεκτή η αύξηση των ωρών της Ιστορίας στη Β' και Γ' Γυμνασίου από δύο σε τρεις. Όμως σε αυτή την αύξηση εμείς στηρίξαμε ολόκληρο το νέο Α.Π. της Ιστορίας που εγκρίναμε και προγραμματίσαμε τα αντίστοιχα βιβλία. Αν η Βυζαντινή και η νεότερη ελληνική και ερωπαϊκή ιστορία δεν

έχουν διδαχτεί μια φορά ολόκληρες και σχετικά αναλυτικά ως ιστορία γε-
γονότων και προσώπων στο Γυμνάσιο, τότε τι νόημα έχουν οι εμβαθύνσεις
που προγραμματίσαμε για το Λύκειο;

7) Δεν έγινε δεκτή η αύξηση των ωρών της Γεωγραφίας στην Α' Γυμνα-
σίου από $1\frac{1}{2}$ σε δύο - μείναμε στην μιάμιση.

8) Δεν έγινε δεκτή η αύξηση των ωρών της Βιολογίας στην Α' Γυμνα-
σίου από $1\frac{1}{2}$ σε δύο - μείναμε στη μιάμιση.

9) Δεν έγινε δεκτή η αύξηση των ωρών της Φυσικής Αγωγής από δύο
σε δυόμισι στην Α' και Β' Λυκείου. Γυρίσαμε στις 2 και $1\frac{1}{2}$ ώρα αντί-
στοιχα.

10) Δεν έγινε δεκτή η ζώνη επιλογής. Τα μαθήματα της Μουσικής, των
Καλλιτεχνικών και της Οικιακής Οικονομίας αποφασίστηκε να κρατήσουν το
καθένα από μίαν ώρα και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου.
Επιτρέψτε μου να επιμείνω κάπως σε αυτό το θέμα.

Τα πλεονεκτήματα του συστήματος που είχαμε προτείνει είχαν τονιστεί
αναλυτικά στην εισήγηση (συνεδρ. 59/83) και δεν θα τα επαναλάβω - όπως
άλλωστε και τα μειονεκτήματα. Ο βασικός μας συλλογισμός ήταν ότι αφού
έτσι κι αλλιώς η έλλειψη διδασκόντων των ειδικοτήτων αυτών έχει ως απο-
τέλεσμα πλήθος παιδιών να μην διδάσκονται τα αντίστοιχα μαθήματα, τουλά-
χιστο να μην πηγαίνουν χαμένες οι πολυτιμότες διδακτικές ώρες. Με το
σύστημά μας έφτασε να αντιπροσωπεύεται και μία μόνο από τις τρεις ειδι-
κότητες σε ένα σχολείο, για να μην πηγαίνει χαμένη ούτε μία ώρα.

Για να δείξω τι συμβαίνει με το σύστημα του Υπουργείου διαλέγω όχι
το μάθημα που έχει τους λιγότερους - τα Τεχνικά -, ούτε αυτό που έχει
τους περισσότερους - την Οικιακή Οικονομία -, αλλά την ενδιάμεση ειδικο-
τητα των μουσικών (τα στοιχεία από το σύνδεσμό τους):

Σύνολο υπηρετούντων = 376

Αττική : (Αθήνα, Πειραιάς κ.λ.π. = 176

Ανατ. Στερεά : Εύβοια, Βοιωτία, Φθιώτιδα = 12

Δυτ. Στερεά : Ευρυτανία, Αιτωλοακαρνανία, Λευκάδα, Κεφαλ.,

Ιθάκη = 12.

Θεσσαλία : Τρίκαλα, Λάρισα, Μαγνησία, Καρδίτσα = 20

Ήπειρος : Πρέβεζα, Άρτα, Γιάννινα, Θεσπρωτία, Κέρκυρα = 15

Θράκη και Α. Μακεδονία : Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Δράμας,
Καβάλας = 10

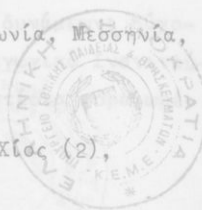
Δυτ. Μακεδονία : Καστοριά, Γρεβενά, Κοζάνη, Φλώρινα, Πέλλης,
Ημαθίας, Πιερίας = 9

Κεντρ. Μακεδονία : Θεσσαλονίκη (25), Κιλκίς, Χαλκιδική,
Σέρρες = 34.

Πελοπόννησος : Αργολίδα, Αρκαδία, Κορινθία, Λακωνία, Μεσσηνία,
Ζάκυνθος, Ηλεία, Αχαΐα (28) = 56

Κρήτη : Λασιθί, Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Χανιά = 24

12νησα, Κυκλάδες : Ρόδος + Κως (3), Σάμος (3), Χίος (2),
Λέσβος + Κυκλάδες (0) = 8.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:
Αυτά για τη γενική εικόνα. Αν τώρα παραμερίσω το γεγονός ότι προβλέπεται
μουσική και στην Α' Λυκείου (εμείς την είχαμε καταργήσει.), φαίνεται
καθαρά ότι αν όχι τα μισά, τουλάχιστο το 1/3 των 1230 Γυμνασίων της
χώρας θα έχουν τρεις ώρες μουσικής κενές, και θα είναι αυτά τα απομονω-
μένα Γυμνάσια των υποβαθμισμένων περιοχών. Θα μου πείτε ότι προβλέφτηκε
οι κενές αυτές ώρες να καλύπτονται από τον ΣΕΠ και ύστερα, με τη σειρά,
Φυσική Αγωγή, Καλλιτεχνικά, Οικιακή Οικονομία. Φοβούμαι ότι αυτή η δυ-
νατότητα θα χρησιμοποιηθεί μόνο για να καλύψουν το πρόγραμμά τους επί
τόπου ορισμένοι συνάδελφοι, που αλλιώς θα χρειαζόταν να υπηρετήσουν ένα
ακόμα σχολείο, λίγο πιο πέρα. Στα σχολεία που μας ενδιαφέρουν το κέρδος
θα είναι μικρό, γιατί σ' αυτά πολύ αμφιβάλλω αν θα περισσεύουν καθηγητές
να καλύψουν τα κενά. Αυτό που βλέπω ως πραγματικότητα είναι ότι, για
την περιφέρεια, οι τρεις σε κάθε τάξη ώρες που προβλέφθηκαν για την ο-
μάδα αυτή των μαθημάτων θα είναι πολύ συχνά ώρες "εικονικές", και τα
παιδιά θα πηγαίνουν στα σπίτια τους.

Κύριοι Σύμβουλοι - συμβαίνει από άποψη προσωπικού να είμαι ο μόνος
καινούργιος (άλλη αλλαγή - με μικρό ή με κεφαλαίο - στο ΚΕΜΕ δεν έγινε
τα τελευταία δύο χρόνια) και γι' αυτό το θεωρώ σχεδόν προσωπική μου απο-
τυχία κάθε φορά που απορρίπτονται νεότερισμοί και γυρίζουμε στα παλιά
σχήματα. Έτσι, αναζητώντας όχι το ποιος, αλλά το τι φταίει έχω να πα-
ρατηρήσω ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά στον όλο μηχανισμό των αποφάσεων,

όταν σε ένα παιδαγωγικό θέμα όπως είναι το Ω.Π., οι προτάσεις που βγήκαν μέσα από σαράντα και πενήντα ώρες συζήτησης του αρμόδιου επιστημονικού σώματος ανατρέπονται χωρίς ειδική αιτιολόγηση. Αν είναι πολιτικά ή τεχνικά τα δεδομένα που συνεκτιμήθηκαν για να οδηγηθεί το ΥΠΕΠΘ στις νέες αποφάσεις, τότε γιατί δεν έγινε μια κοινή σύσκεψη της πολιτικής ηγεσίας, των αρμόδιων της Δ/σης Εφαρμογής και του Τμήματός μας, να βοηθήσουμε και εμείς στην ιεράρχηση και την ισορρόπηση των δυνάμεων; Εύχομαι οι διαδικασίες που θα προβλέπει ο νόμος για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, που είναι στα σκαριά, να είναι στο σημείο αυτό πιο ατέρια εδραιωμένες και πιο σωστές.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος, λέγει:

Και τα δύο υπό κρίση φυλλάδια είναι ιδιαίτερα προσεγμένα στη διατύπωση και την παρουσίαση του δύσκολου θέματος της χρήσης των ναρκωτικών. Αξιοσημείωτη είναι η δομή, η απλή αλλά επιστημονικά ακριβής παρουσίαση καθώς και ο επιτυχής συνδυασμός κειμένου και εικόνας. Σήμερα η ελληνική βιβλιογραφία γύρω από το θέμα είναι είτε ακατάληπτα επιστημονική (με έμφαση στη φαρμακολογία των ουσιών και τη συμπτωματολογία της χρήσης τους) είτε χυδαία κινδυνολογική με συνθήματα όπως "ο λευκός θάνατος", "η εξαθλίωση της αξιοπρέπειας του ατόμου" κ.α.τ. Κανένα έντυπο δεν επιχείρησε να ενημερώσει, απλά και χωρίς απορριπτική για το χρήστη τοποθέτηση, τόσο τους νέους όσο και τους υπεύθυνους για τη διαπαιδαγώγησή τους γονείς κι εκπαιδευτικούς. Αυτό γίνεται σε απόλυτα ικανοποιητικό βαθμό και μεθοδικότητα στα υπό κρίση φυλλάδια.

Έχω τη γνώμη ότι τα έντυπα αυτά καλύπτουν με σωστό τρόπο ένα σημαντικό κενό και συμπληρώνουν την προσπάθεια της Πολιτείας για ενημέρωση του κοινού με στόχο την πρόληψη του προβλήματος.

Με βάση τα παραπάνω εισηγούμαι να εγκριθούν από το Τμήμα ως κατάλληλα για μαθητές και διδάσκοντες των Γυμνασίων και Λυκείων και γίνει σύσταση ώστε να εφοδιαστούν οι βιβλιοθήκες των σχολείων όλης της χώρας με αυτά. Σύγχρονα προτείνω να μειωθεί η τιμή του όσο το δυνατό κάτω απ' τη τιμή που αναγράφεται.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση.

Ο Πρόεδρος

Φ/ ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης

του Κ.Ε.Μ.Ε.

Συνεδρίαση της 19.9.83

Θέμα: υπoψη β' τάξης "Ιστορίας αιώσ" της αν-
τίς" της γ' Γυμνασίου ("Δείγμα" γ' της
"Δείγμα" δ')

Εμφερευτικό επιβεβαιώνει αώσ του Θ.Κ.
Βώρο, των ανωτάτων νόμων αώσ
τη συνεδρίαση ως ένας αώσ του

επιγραφείς του υπερέχει ανωτά-
των.

Έχω την τιμή να γνωστοποιώ το Τμήμα

ότι αώσ τη συνεδρίαση της 9.9.83, των ανω-
τάτων επιβεβαιώνει αώσ οι "υπoψη", έπρεπε
να ιδεοποιώ ενόψει :

1. Οι επιγραφείς - όπως του Θ. Βερέγγ -
υπoψη της πρώτης ως "υπoψη" των όψεων
του ενδείξεσαν. Αντιγράφω κείμενο αώσ της
πρώτης τους για διαβίβαση στο Υπουργείο και

να εφιστάμεν μετ' αφοσίωσης τις υπηρεσίες μας να συντάξουν αμετακίνητο Υπόμνημα.
2. Μην είδωσαν να αδικηθεί το Υπόμνημα να εμπεριέχει το Γράμμα. Ή αλλιώς εφιστάμεν να μας το δώσουν.

3. Προσφέρουν για τις παρατηρήσεις των αρμοδίων τη συγγραφή των Ο. Βερέμυ συμφωνώντας επί : (α) Αλλά μερικοί οι συγγραφείς που έχει δώσει ότι είναι πρόθυμοι να δώσουν όποιες πληροφορίες να συμπληρώσει τις απαιτήσεις για τα έγγραφα διδασκούν άρτια.

(β) Οι παρατηρήσεις των διδασκούντων από τις.
(γ) Οι τρεις αυτές, που έχουν εδωσύνω απελευθέρωση, που δίνουν ότι είναι πρόθυμοι να συντάξουν μαζί με (μας) με την αφοσίωση των υπηρεσιών επί το υπέρθετο. Κατά συνέπεια, φρονίς ότι μπορεί να προσχωρήσει το Γράμμα στο εφόσον βεβαιωθεί

Απάντηση του Φ. Κ. Βέρου στις παρατηρήσεις
των μελών της Επιτροπής Κρίσης για το
πρόγραμμα Μικρασιατικής πόλεμος 1918-23

1. Θεωρώ ευτύχια που η συγγραφή αυτή προ-
βάθεται πρὸς αὐτὴν τῆς Επιτροπῆς Κρίσης ὅταν μέλη
της ἦσαν οἱ : 1. Χασιώτης, Εἰ. Γιαννακοπούλου, Γ. Σερπι-
της καὶ Ἄγγελος Χόρτης. Γιατί ἐκτὸς αὐτῶν τῶν ἐπιστη-
μονικῶν τῶν συγγραφέων εἶναι φανερό ὅτι διέδεσαν ἀρχι-
επιστήματα ὡς ^{καὶ} ἀνδρῶν ^{καὶ} αὐτὸν ὡσεὶ ἀνεξάντλητο ἀγῶνα
καὶ αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐκτιμῶντες γιὰ τὸ θέμα τῆς κριτι-
κῆς συγγραφῆς. Καὶ τὸς εὐχαριστῶ καὶ προσωπικά.

2. Ἡ ὑψὶς τῶν θέματος καὶ ἡ διαφρενικὴ ἐντιμω-
ση εἰς αὐτὸ εἶναι εὐλόγως καὶ συνεπῶς ἐν διαφόρως
ἐν διαφρενικῶν ἀνδράων γιὰ :

- τὴν ἐξέταση τῶν ὁδῶν καὶ τῶν μερῶν τῶν
- τὴν ἀξιολόγησιν προσώπων, πράξεων καὶ κατα-
στάσεων

- τὴν ἀξιολόγησιν τῶν "ὡριῶν"
- τὴν διαφρενικὴν τῆς συγγραφῆς
- τὴν "κατασκευαστικὴν" τῶν μερῶν.

3. Όπως επίσης η διαβίωση προϋποθέτει επαρκή
 δέμα
 των συγγραφέα με (ορισμένο) (μεταξύ των οποίων)
 "ωγόν" (ή μάλλον με ^{τα} γενικά με ελάχιστα βουδίσματα)
 είναι "νοσηρογενές" διευό ότι εωρεάγει τον τρι-
 πο σύλγος και αβροβήσας γίρω από αυτό το
 δέμα. Η συνάδση της νεράδωντος αυτής κένει ε-
 διατήρα εωρεάδωντος η διατήρηση "εργον", γόν-
 ης με εωρεάδωντος, για τον πρόδωλο δέμα ότι
 έχει να πάρει με δέμα ωγόν δέμα, που το πε-
 ριέει (ή που θα το ανηρέτω δέμα) με καινή Γιν-
 ης ωγόν εωρεάδωντος.

4. Οι περιπτώσεις της επιρροής κρίσης εωρε-
 νώνον σε δύο κείρια:
 των 1. Χασώνω χωριστά και
 των άλλων τριών συζυγμά.
 Ότες βρεθεί οι περιπτώσεις ανάγονται σε
 περιπτώσεις που συμφορεύουν στην § 2. Είτοι
 να: προσδύω, αφαιρέω, ανηρέω, γρανίζ-
 ζε...

5. Εξετάσμεν από το συγγραφέα προσεχώς
 και αβροβήσας οι από ωγόν.

Κ₁ από αυτές κομψές υποχωρήσαντες πάνω στο
αρχικό μέτρο. Σε αυτές περιλαμβάνονται
πράγματα στίχες (π.χ. ο πρόλογος, οι διηγήσεις
οις). Άλλοι προσέδωσαν (π.χ. πάντοτε σταθε-
νά στοιχεία των συνόλων το υποκείμενο των
εργασιών διενδύσαν, για παράδειγμα για
τους απόσπαστες). Σε αυτές περιλαμβάνονται πράγμα-
τα με τις παραγράφους των των οποίων των
έννοιες ο συγγραφέας παραθέτουμε το με-
μέρι των (π.χ. για η μεγάλη ιδέα και το
ταυτόχρονο πάντοτε). Οριστικές αυτές των
προσέδωσαν ανάμεσα και οριστικές εισοδησών
στο υποκείμενο των (π.χ. απόσπαστες στο κα-
ταλόγο των στίχων).

6. Ζητούμενη ήταν η φροντίδα για τον αλφάβητο
βιβλιογραφίας (και αρχικά και ύστερα από τις
απαιτήσεις των "κρίσιμ"). Στην περίπτωση της
και
δεν μπορούσε να παραλείψει (αυτά από τον αλφάβητο
της: α. (προσέδωσαν των βιβλίων για τις διδα-
σκάλους με ενδιαφέρον των μαθητών).

8. 20 ετών με σύμβαση, που είναι εν-
δυνάμει να αποκτήσει 20 έτη, δηλαδή
απομένουν 10 έτη, αρκούν για απομνημόνευ-
ση.

Με τα κριτήρια αυτά δεν μπορεί να θεω-
ρηθεί καμία ανεμπόδιση ενώ με παραγωγή απο-
μνημονεύσεων ή άλλων ειδών μεγάλων, είναι να α-
ντιέχει προνομιούχα αναδίφηση. (Γραμμή)

Άλλωστε ανήκει να είναι ημετέροις και να μην είναι
μεγάλη να είναι ημετέροις και να μην είναι

μετά (Παραγωγή Παντοφλών του Ι.Ε.Ε.)
πρέπει να ανήκει στην "Εκδοτική" της

Εκδοτική της παραγωγής και της απομνη-
μoneυσης.
Σε πρώτη περιπτώσεως είναι ενδυνάμει να

παραγάγεται με παραγωγή του αρχικού "δωρεά"
και όχι σε αντί των χρησιμοποίησε αρχικού

Εκδοτική. Αρκετά είναι 12 ο νόμος 1975
1975 με 1975 και να είναι
1975 με 1975 και να είναι
1975 με 1975 και να είναι

Επιβεβαιώνεται: ο βιβλιογραφικός τίτλος ανα-
φορώμενος - χωρίς να αλλαξει χαρακτήρα - με
βιβλιογραφούμε.

7. Το πιο πρώτο πρόβλημα για το συγγραφέα
(με αρχική μας βοήθεια από τις περιπτώσεις
όχι με προίκα) ήταν να μεταφράσει τίποτ: η
αναμενόμενη αβυσσότητα των απορριπτικών και των
ωφέσεων και η αποδοτικότητα των 4 απορριπτικών
απόψεις, όσο είχε δυνατότητα.

Συνεπώς εικάσαμε περίπου τα εξής:

α. Ο χαρακτήρας με αριθμό 1 (όχι σκέτο)

δεν να είναι (αριθμ.) δηλαδή μια ωφέλιμη

μεταστροφή που είχε ως αποτέλεσμα αποδοτικότητα

αποδοτικότητα η οποία δεν ανήκει σε συγγραφέα
από νοοτροπία η ευφροσύνη μιας ωφέλιμης.

β. η συνδυαστική των ελπίων με την δυνάμει
εξέλιξης από την αποδοτικότητα η οποία δίνει
α την εξέλιξη, έτσι από αυτή την "εξέλιξη"

mes. 1940

1940

K-E, M, E. 19. 9. 1983

Bliven

Η ένταξη των προσφύγων στην Ελληνική Κοινωνία.

Η απορρόφηση των προσφύγων στους χώρους της
ελληνικής κοινωνίας είναι μια εσωδοτική διαδικασία
στην ιστορία. Υποστηρίζεται ότι περίπου 130.000 Γερ-
μανοί αφέθηκαν από τις εστίες, όπου είχαν ήδη χειρισθείς
σε πρόσφυγοι τους και όπου είχαν διανοηθεί το βίος
και τον πολιτισμό τους. Εμπνευσμένοι κυρίως από
την ιδέα ότι οι Μουσουλμάνοι και ήδη ακόμα
μεγάλα στοιχεία αλλοδαπών. Και παρόλο που μετέβησαν
στον χώρο σε διαφορετικά,
η ουσία της σε παρόμοια θέματα για την ελλη-
νική ζωή. Συγκεκριμένα:

1. Επέχισαν με τον χαρακτήρα της
οξείας με αρετές ελληνικής αρετής.
2. Έδωσαν ώθηση στη βελτίωση της κοινωνικής ομο-
νομίας που ήταν φίλη με πρόσφυγες να υποστη-
στον κοινωνική και πολιτιστική διαδικασία και ως παρ-
έρχεται. Ιδιαίτερα ενισχύθηκαν οι κοινωνικές σχέσεις.
3. Στα θέματα αλλοδαπών, όπου εμπνευσμένοι
και παρόμοια σε προσφυγικές μεθόδους μέσα σε αλλη-
λες συνθήκες, προσέφεραν ωφέλη για την ανώτερη
και βελτίωση, ως γνήσιες ερμηνείες δύναμης και
της βελτίωσης, ως γνήσιες ερμηνείες δύναμης και

με το ενοχλητικό της ύψους. Πυρρί από
αυτός διακρίθηκαν από τα άλλα στοιχεία,
ωστόσο, ωστόσο, για να γίνουν.

4. Ποιμένα οι πρόοδος συνδέθηκαν παρά τη
στο χώρο με το βελγικό και από τα έτη
διακρίθηκαν στο συνδυασμό, στο έργο της
μα, σε προσδοκίες ιδέες. Ενίσχυσε το βελγικό
αυτά με όταν διαπραγματώσαν το εμπνευσμένο
βελγικό εργα (1929-30) ως εργα να υφίσταται

το βελγικό με ενοχλητικό ως η αυτοκρίση.

5. Είχαν αυτοκρίση με συμφωνία των κυρία
νυνόφιοι με τον αντιβελγικό. Και όταν ήταν
ενοχό ψήφισαν απορίκη συμφωνία το 1924
Η ψήφος των απρίλων ενοχό είχε μερίτη
βαρύνεται με το αυτοκρίση. Της 13.4.1924 ψήφισαν
σαν 758.472 υπό με συμφωνία ως 35.322

υπό με συμφωνία. συμφωνία μερίτη ενοχό
περιορίστη συμφωνία ενοχό μερίτη ενοχό
μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό
χωρίς μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό
χωρίς μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό μερίτη ενοχό

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΡΙΟ

Μια άγνωστη σελίδα της δραστηριότητος της ελληνικής Αρμενικής Εξόχου (1919-22) υπήρξε η πρωτότυπη της ιδρύσεως Ινστιτούτου Πανεπιστημίου. Με εισήγηση των αρχόντων ανεξέδινκε η ίδρυση και οργάνωσιν του Πανεπιστημίου αινώ στο Γαβριέλ 'Ελπίνα Ραδφελ-μυδ, μεδουμένη των Πανεπιστημίων των Βερζίνων, Κ. Καρδεωδωρή. Τα πρώτα σχέδια υφίσταντο την ίδρυση σχεδόν των σχεδίων με την αξιολογία της περιοχής (Γεωδοτική Σχολή, Σχολή Φυσικών και Μηχανικών Σπουδών, Σχολή Γλωσσών και Υμενογραφίας Εργαστήρια). Κατά τη διάρκεια των αφερμένων ατόμων Horton οι εγκαταστάσεις των Πανεπιστημίων 21ος όρος των παρατηρήσεων μωροδίων να συγκριθούν με τις διδασκαλίες των παλαιότερων ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Βιβλία, το νέο ιδρυμα ώστε σε Λευκωσία.

Οι στρατιωτικοί διοικητές της περιοχής
Εξέδραν κατά την περίοδο 2/15.5.1919
ως Αύγουστος 1922 :

Ν. Ζαφειρίου από 2.5.1919

Κ. Νίδερ από 2.6.1919

Κ. Μυλιώνης - Κομνός από Δεκ. 1919

Γεν. Παρασκευάσιμος από 15.2.1920,
όταν μεταφέρθηκε στη Σέρβη (από
Θεσσαλονίκη) η έδρα ως Γενικός
Εργαρχός.

Αναστ. Παπούλας από Νοέμβριον 1920.

Γ. Χατζηαντίου από Μάρτ ~~1922~~
ως Αύγουστο 1922.

[illegible]

Παρατήρηση, Σημειώσεις, Παραπομπές

1. Κέντρο μικροσκοπικών ζώων, Η Έφοδος.

Α μ δ'.

2. όπου παραπάνω, σελ. νά, βιβλίου 3:

«Πριν από τους βαλκανικούς πολέμους (1912) η εδράς της οδοδείκτης της περιοχής Κνωσσομυλωνίου και Μινωτικής (πρώς Κνωσός) και της αντίστοιχης διοίκησης διασφάλισης και διαβιβάσεων (τοπική και περιφερειακή)»

βγαλτικό:	Έλθους:	Ζωήμοι:	Διαφορές:
Κνωσός	364 459	449.114	384.600
Αιόλιον-Σμύρνη	622 810	940.843	95876
Ζακύνθος	353 533	957 866	50 624
Πρόβας	278 421	1 192 749	98954
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----
-----	1.982.376	7.231.495	225.818
-----	19,6%	71,3%	77,7% 91%

από το 1912, οριστική απόφαση, η οποία να ενοποιηθεί (αποφασιστική).

Από την παρουσίαση των συγγραμμάτων

Γενική Συνέλευση ο Βενιζέλος την εισήγαγε την
Ζώνη (Αγίας. Γαβριήλ-Αβερκίου: Λόνη Τζωρτζ.
Κλεφάνου. Ουίλσον), πριν ακόμη τον ανα-
κοινώσει ανεπίσημα από τον Λόνη Τζωρτζ; Μπο-
ρούμε ότι η Λόνη βρίσκεται σε μια μαρτυρία
τον Η. Πορτ: την παραφώνη της "Ενώσεως"
αναγγέλλει το αίσθημα ο μεγαλειώδης κερκερικός
Βασίλης Ζαχαρίας εισάγει υπέρμαχο τον Πορτ
να την αναφέρει την εισήγηση της Συνδιάσκεψης:
«πρέπει στο Βενιζέλο να ετοιμάσει καλά θέματα
το να τον αποβάλλει στη Σμύρνη... το
Αντίστοιχο Σχέδιο να σας το ανακοινώσω επί-
σημα αύριο...». Αποφασίζοντας οι Διασκεδιστές τον
Ζαχαρία με τον Λόνη Τζωρτζ και προπαγαν-
δίζοντας τον Κλεφάνου, τον ενθαρρύνουν να είναι έτοι-
μος ως υποστηρικτής πριν από τον επόμενο
επίσημο αίσθημα της Συνδιάσκεψης.
(Μετέφρασα πρώτα από τον Βενιζέλο και την
Εισήγηση του (21ης σελίδας), σελ. 123-5 και 146,
σελ. 14).

Απορριψέτω εσχ' σε επιβουλή του Εμφ. Ρέπουρη

προς τον Ε.

Βενιζέλο, πα-

ραφονές της

Ενδ' της τω

Τεθρύν

«Ο Θεός λοιπόν βοηθός εἶ: τὸ νὰ διασώσετε ὅλα τὰ
παῖδά καθέντα.

Μετ' ἡλικιολοῦ ἀποσυνοῦσας.

Ὅπως ἡμέτερος

Ἐμμανουὴλ Ρέπουρης (777)

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, ὑπάρχει τὸ ἀκό-
λουθον σημεῖωμα τοῦ Γεργίου Βενιζήρη, τὸ ὁποῖον
ρίκει περισσότερο εἰς τὸ ὅλον θέμα:

(1) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συνεδρίου τῆς Αἰωάννης,
Μάιος 1923, ὁ Ἐμμανουὴλ Ρέπουρης ποὺ ἀφηγήθη (εἰς
τὸν Γ. Βενιζήρη) ὅτι προκειμένης τῆς κατοχῆς τῆς
Σμύρνης ἐπιστήριζεν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον,
πρὸ παντὸς ἑμεῖς ἰδιαίτως, πρὸς τὸν Βενιζέλον, τὴν
ἀποτροπὴν ἐκ τοῦ ἐγχειρήματος. Οἱ ἐνδοασμοὶ τοῦ δὲν
προήρχοντο ἀπὸ διάφορον ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς
πολιτικῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἰσοτερικὴ κατὰ-
στασις τῆς χώρας δὲν ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐγγυᾶται τὴν
τελικὴν ἐπιτυχίαν. Τότε δὲ μερικοὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Ὑ-
πουργικοῦ Συμβουλίου ὑπέδειξαν ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερα
ἢ διεκδικήσει ὁλοκλήρου τῆς Θράκης μετὰ τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως.

Ὁ Βενιζέλος, τὸν ὅποιον ἠρώτησα κατὰ τὸ 1928 καὶ
1930, δὲν ἐνεθεμελίω τὴν ἀντίρρησην τοῦ Ρέπουρη, εἶχεν
ἄλλωστε τὴν γνώμην ὅτι ἡ κυριότης τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως ἦτο ἀδύνατος ἀνευ τῆς κατοχῆς τῆς Μ. Ἀσίας.
Ἐκανε δὲ καὶ χαρακτηριστικὴν κίνησιν μὲ τὸ δεξιὸν τοῦ
χερὶ ὡς νὰ ἐνηγκαλίζετο τὴν Κωνσταντινουπόλιν μὲ βῆσιν
τὴν Σμύρνην.

II. Ὁ Κ. Κλ. Μαρκαντωνάκης, μὲ ἐπηρεασμένην,
τὸν Μάρτιον τοῦ 1938, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἀποβίσεως εἰς
Σμύρνην, καὶ ἴσως κατόπιν, ὁ Βενιζέλος ἔδειξε σημεῖα
διαταγῆς καὶ ἐποδορρύνσεως. Τὸν ἐκλόνηεν ἡ διείρησις
τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ ἑλληνικὴ ἐθνικοποιήσις διὰ τὴν
ἐκστρατείαν ἐκείνην καὶ ἡ ἐν γένει ἑλληνικὴ ὁρμήσις
καὶ δυνάμεις τοῦ ἔθνους νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιαύτης

ἐκτάσεως ἐπιχειρήσεως. Φύσις εὐκόλως μεταπίπτουσα —
κατὰ Μαρκαντωνάκην — ἀπὸ τῆς αἰσιοδοξίας εἰς τὴν
ἀπογοήτευσιν, ἔπαιεν εἰς μεγαλλοῦδιαν ἐνδοκίαν τῶν συσ-
σωρευμένων δυσκολιῶν πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μικροασι-
ατικῆς πολιτικῆς. Τὴν ταλάντευσιν ἐκείνην τοῦ Βενιζέλου
κατενίκησε πρὸ πάντων ὁ Βασίλειος Ζαχάρωφ, πρὸς τὸν
ὁποῖον κατέρησεν ὁ Μαρκαντωνάκης (778).

777) Ἢ ὡς ἀπὸ ἐπιστολῆς εἶναι
ἀπὸ ἀντίγραφον διὰ χειρὸς Γ.
Βενιζήρη, ἐφειλὼν εἰς τὸ ἐν
Βενιζέλου Μανιόκη Ἄρ-
χέον τοῦ Βενιζέλου.

778) Ἀντίγραφον καὶ σημεῖο-
σις Σαλ. Ἀρχ. Ἐλβετίας τῆς
7 Σεπτεμβρίου 1939. Γ. Βεν-
ιζήρη. ὑπέδειξαν εἰς τὸ Μου-
σεῖον Μανιόκη, Ἀρχεῖον Βε-
νιζέλου.

Πολιτικὴ

(πληρὴ: Σπ. Μαρκεζίνης, 1 οὐραίας
Νεοεὐρώπης, τόμος 4ος,
69. 309-310.

Κύριοι Σύμβουλοι του ΚΕΜΕ,

Σχετική με τις προτάσεις της τελευταίας επιτροπής
στο βιβλίο-μου "Εισαγωγή στις Ελληνικές Μονότητες της Τριτο-
κρατίας" δέχομαι να αναζητήσω να εξηγήσω:

1) Προτίμησα να δώσω υπόψη-μου και τις προτάσεις που
η προεδρία του κείμενου της αναληφθείσας διατάξεως της
μαθημ. της Γ' Λυκείου. Εξόφλησε φυσικά την αντίθετη γνώμη των
ποιοτικών χαρακτηριστικών και το ύψος-του. Για το οποίο αυτό έχω
μόλις απομακρυνθεί επαρκώς με τα μέλη της τελευταίας επιτροπής.

2) Εξαιρέτως να μην είναι τόσο για το εγχείρημα όσο
για την Τον. Αποδ. είναι απαραίτητο να είναι ένα άλλο περιεχόμενο
και για το μαθημ. Η δημοσίευσή-της σε ένα άλλο περιεχόμενο
είναι θα εξημερώσει ενδεχομένως το δόγμα όχι όμως και
το μαθημ. Εξόφλησε δεν έχει κάποιους σοβαρούς λόγους, θα
πρόσβα να αποκλειστεί του οποίου κειμένου και στην
να μην αποτελεί τμήμα της εξειδικευμένης. Και παρ' όλη
δεν επιμένω.

3) Δεν έχω αντίθετες, και ίσως δεν θα ήταν ανώφελο, να
υποθέσω κάποιες διευκρινίσεις για το διόρισμο, φορολογικό και
βιομηχανικό κείμενο της τριτοκρατίας. Άλλωστε είναι απρόβλεπτο
η αντίθεση και η συνθήκη. Δεν θεωρώ όμως εύλογο να απομα-
κρυνθώ από το δικό-μου κείμενο κάποιες αναγκαίες διευκρινίσεις
στο μέτρο που είναι αναγκαίες και δίνω απάντηση για το πε-
ρίεχό-μου της.

4) Συνήθως είναι από τα περιεχόμενα να ορατάται
για περιεχόμενα-α και για λόγους ελλειμματικής διατύπωσης - σε

Βιβλιογραφία :

1. Εκδοτικὴς Ἀθηνῶν, Ιστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους
τόμος 1ε' (ἔργο συλλογικόν), σελ. 97-247.
2. Διογ. Κόκκινος, Ιστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος
τόμος Β' (τῆς διζωφύου ἐκδόσεως), σελ. 1241-1342.
3. Τάδου Βουρνά, Ιστορία τῆς Σύγχρονης Ἑλλάδας
(1909-1940), σελ. 211-289.
4. Από τῆς ἐκδόσεως Μαλλιάρη, Ἑλλάδα : Ιστορία-Πο-
λιτισμός, τόμος 6ος, σελ. 135-158.
5. Douglas Dakin, Ἡ ἑποικίωσις τῆς Ἑλλάδος 1770-
1923 (ἐκδόσις τῶν Μορφωτικῶν Ἰδρυμάτων τῆς ἑθν-
ικῆς Τραπέζης), σελ. 333-369. Ἀθήνα 1983.
6. Νίκων Φυροδύτης, Ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ
Ἀθήνα 1982.
7. Φάνη Κλεάνθη, Ἐπὶ χάραξιν τῆς Μικρασίας : 1620-
1919 ἔρευνα. Ἀθήνα 1983.
8. Κέντρος Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, Ἡ Ἑλλάς : κατ'
ἐπεξεργασίαν τῶν ἐκδόσεων τῶν ὁμιλιῶν παρακλιν
τῶν Μικραστῶν, τόμος Α' (1980), σελ. 17'-πδ'.
9. Ζ. Θ. Λάσκαρη, Διπλωματικὴ Ιστορία τῆς Ἑπύχρονου
Ἑλλάδος (1914-1939), σελ. 152-173, 233-236.
10. Δ. Κιτσίτης, Συγκριτικὴ Ιστορία τῆς Ἑλλάδος κατ'
ἐπεξεργασίαν τῶν 20ῶν αἰώνων, Ἀθήνα 1978.

11. Μεγεθυντικά ήρωα από το Βενιζέλο και την Ενωχή
2ω (τόμος συλλογής, δύο μέρη : Α. Αλεξάνδρης,
Θ. Βερύσης, Α. Δουκάρης, Γ. Γεωργίου, Γ. Αναστα-
σιάδης και άλλοι), Αθήνα 1980.
12. Ιερόν της Αναστασίας, Ο Βενιζέλος και το Ελλη-
νορωμικό Σχίσμα της Αγίας (περιλαμβάνεται στον
προηγούμενο τόμο), Αθήνα 1982.
13. R.A. Carrie, A diplomatic History of Europe,
London 1967.
14. Jack Watson, European History 1815-1941,
London 1981.
15. Η μικρασιατική Εξστρατεία και Καταστροφή:
Εισαγωγικός διήγητος (τόμος συλλογής, περιέχει
εισεργασίες των : Δ. Λαζαρίδης, Δ. Λουδτών, Β. Φίλια,
Γ. Δελλαγραφάρη και άλλων), Αθήνα 1983.
16. Michael Llewellyn Smith, Tonlay Vision: Greece
in Asia Minor 1919-22, London 1973.
17. Κ. Ν. Τριανταφύλλου, Μικρασιατική Καταστροφή
Εισαγωγή εις την ιστοριογραφικήν θεωρίαν του δι-
ημιού, Αθήνα 1962.
18. Μάρτσελ Χαουβριάν, Η Επύρνη της Φλώρης,
Αθήνα 1972.
19. Α. Α. Πάλλη, Στασιακή Μεγάλη περί των Εθνεθνικών Με-
ταστροφών Μακεδονίας και Θράκης κατά την περίοδο
1918-1925

με τη Μεγάλη Ίδεα των αυτοκρατορικών ονείρων και των επικίνδυνων περιπετειών.

9. 'Ο 'ΙΩ' αϊ. ήταν που επιδείνωσε ακόμη περισσότερο την άποσυνθετική κρίση της 'Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εκτός από τη δημιουργία του ανεξάρτητου Ελληνικού κράτους, το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία άνατιρρύχτηκαν ανεξάρτητα επίσης έθνικά κράτη, αποτέλεσμα των ρωσοτουρκικών πολέμων και ιδιαίτερα του 1877 - 1878. Τού τελευταίου αυτού πολέμου συνέπεια στάθηκε η έκπταση της 'Ελλάδας με τη προσάρτηση της Θεσσαλίας και του νομού 'Αρτας (1881) και η αποχώρηση από τὰ έδαφη αυτά των τουρκικών πληθυσμών, που δέν αποτελούσαν άλλωστε παρά μιά μικρή μειοψηφία. Έτσι, στις τελευταίες δεκαετίες του περασμένου αιώνα ο ευρωπαϊκός χώρος της 'Οθωμανικής Αυτοκρατορίας περιορίζεται στην υπόλοιπη 'Ηπειρο, στη Μακεδονία, στη Θράκη, περιοχές που άμφισβητούνται από τὰ νέα έθνικά κράτη. Οί λογαριασμοί ανάμεσα στην 'Ελλάδα και Τουρκία είναι ακόμη έκκρεμοι: πέρα από τις πιό πάνω περιοχές με συμπαγείς ελληνικούς πληθυσμούς έκκρεμοι οι διεκδικήσεις των νησιών του Αιγαίου και της Κρήτης (η Κύπρος έχει παραχωρηθεί, από το 1878, στους 'Αγγλους) με συμπαγείς επίσης ελληνικούς πληθυσμούς. Η ιδέα της έθνικής δλοκλήρωσης συμπορεύεται στη φάση αυτή με τη Μεγάλη Ίδεα, που άναμφισβήτητα λειτουργεί εννοικά, από την άποψη της εξωτερικής πολιτικής, για την έθνική υπόθεση.

Ένώ οι πρώην υπόδουλοι λαοί της Βαλκανικής έχουν δημιουργήσει τις έθνικές τους έστιες και, άμφισβητώντας με άποφασιστικότητα τις τελευταίες τουρκικές θέσεις στον ευρωπαϊκό χώρο, έχουν προσδώσει ιδιαίτερη δέση τουρκικές θέσεις στον ανατολικό Ζήτημα, η σουλτανική έξουσία κάτω από την πίεση τα στο όλο 'Ανατολικό Ζήτημα, η σουλτανική έξουσία κάτω από την πίεση της διεθνούς συγκυρίας, αλλά και από έσωτερικούς λόγους προσπαθεί να αντιδράσει, εισάγοντας μεταρρυθμίσεις για τον έκσυγχρονισμό του άπαρ-χαιωμένου οικονομικού και κοινωνικού της συστήματος¹. Όλες όμως αυτές

(1. Πρώτη εκδήλωση της περιόδου των μεταρρυθμίσεων του «Τανζιμάτ» είναι το «Χάτι-Σερήφ» του 1839, που πρόβλεπε ασφάλεια ζωής, τιμής και περιουσίας σ' όλους τους υπηκόους ανεξάρτητα θρησκείας και δικαίη κατανομή φόρων και στρατολογίας. Βλ. Επ. Κυριακίδη, 'Ιστορία του Συγχρόνου 'Ελληνισμού, Α', Αθήνα 1992, σ. 421. Μετά τον Κριμαϊκό Πόλεμο (1856) εκδόθηκε το «Χάτι-Χουμγιούν» που καθορίζει λεπτομερέστερα τις διατάξεις του προηγούμενου. Βλ. Gabr. Noradounghian, Recueil des Actes Internationaux de l'Empire Ottoman, IV, Paris-Leipzig - Neuchatel 1903. Για τις συνέπειες του νέου «Χάτι-Χουμγιούν» βλ. Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρυσάντις συνέπειες του νέου «Χάτι-Χουμγιούν» βλ. Αθήνα 1939, σσ. 717 - 719. Τρίτη εκδήλωση φιλελευθερισμού είναι η παραχώρηση Συντάγματος από τον 'Αβδούλ Χαμίτ Β' το 1876, που δέν τηρήθηκε. Βλ. Gabr. Noradounghian, ό.π., III, σσ. 409, 457, 494 και V σ. 217. Για τα βαθέστερα πρόσδοσις των μεταρρυθμίσεων, βλ. 'Εμμ. Χ. 'Εμμανουηλίδης, Τὰ τελευταία έτη της 'Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Αθήνα 1924, σσ. 39 - 43.

τό ἀναστειλεί τὸ 1877. Τὸν ἐπόμενο διμῶς χρόνο (1909) ἐξέσπασε φιλοσουλτανική ἀντεπανάσταση, ἀλλὰ ἀπέτυχε, καὶ ὁ Ἀβδὺλ Χαμίτ ἐκθρονίστηκε, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει καὶ κατάρρευση τοῦ θεσμοῦ τοῦ Σουλτάνου· ὁ προσανατολισμὸς τῆς «Ἐνώσεως καὶ Προόδου» δὲν ἦταν ριζοσπαστικὸς ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, ὅπως δὲν ἦταν ριζοσπαστικὸς καὶ ὁ «Ἐθνερωσιακὸς Σύνδεσμος» στὴν Ἑλλάδα, ποὺ τὸν ἴδιο καιρὸ (1909) πραγματοποιοῦσε τὴν ἐπανάσταση στὸ Γουβί. Κι ἐδῶ ὁ βασιλικὸς θεσμὸς διατηρήθηκε, μολοντὶ οἱ εὐθύνες του γιὰ τὴ συμφορὰ τοῦ 1897 θεωροῦνταν ἀδιαφιλονίκητες. Τὸ Σύνταγμα πάντως τῶν Νεοτούρκων καὶ μιλοῦσε γιὰ ἰσοτιμία, γιὰ ἐλευθερία, γιὰ ἐγκαθίδρυση κοινοβουλευτισμοῦ, δημιούργησε ἀρκετὲς αὐταπάτες στὸν Μικρασιατικὸ ἑλληνισμό· μερικοὶ μάλιστα ἐσπεύσαν νὰ τὸ χαιρετίσουν ὡς γεγονός «χαρμόσυνον καὶ ἀνεκτιμήτου ἀξίας» καὶ ὡς ἐγγύηση «ἐλευθερίας καὶ ἐλευθέρως δράσεως»¹. Δὲν ὀ' ἀργήσουν νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ αἰχμὴ τοῦ νεοτουρκικοῦ κινήματος στρεφόταν ἐναντίον τῶν ξένων ἐθνότητων καὶ ἰδιαίτερα τοῦ ἑλληνισμοῦ. Στὸ Συνέδριο τῶν Νεοτούρκων στὴ Θ/νίκη (Σ/βρης 1911) ἀεζητήσθη τὸ δυνατόν τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης βιαιᾶς ἢ ἐθελουσίας ἀπομακρύνσεως ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς Τουρκίας, ἐφ' ὅσον δὲν καθίστατο δυνατόν ἡ ἀφομοιωσις καὶ συσσωμάτωσις του εἰς τὸ τουρκικὸν σύνολον»². Οἱ Νεοτούρκοι ἐπιζητοῦσαν νὰ ἐκτουρκίσουν τὴν Ὄθωμανικὴ Ἀυτοκρατορία διὰ τὴν ῥύ-
 τας αἰκτική τὴν ἀπέραντη ἀκόμη ἐκτασὴ τῆς. Δὲν μποροῦσαν ἀκόμη νὰ προβλέψουν ὅχι τόσο τὸ ξέσπασμα τοῦ Α' Βαλκανικοῦ Πολέμου ὅσο τὸ συντριπτικὸ γι' αὐτοὺς ἀποτέλεσμά του καὶ οἱ λογαριασμοὶ τοὺς, ἐπομένως, νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς συμπαγεῖς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας³ δὲν πρόλαβαν νὰ πραγματοποιηθοῦν. Θὰ ἐπιφυλαχθοῦν νὰ ἐφαρμόσουν τὰ σχέδιά τους μερικὰ χρόνια ἀργότερα

1. Ἐφημ. Κων/πόλεως «Ταχυδρόμος» 12 Σεπτ. 1908, ὅπου δημοσιεύεται ἐπιστολὴ τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου ἀπὸ τὴν Καيسάρεια Καππαδοκίας. Ὁ Ἡλ. Μαλακοπίδης ἀπὸ τῆς Σμύρνης, λίγο νωρίτερα, δημοσιεύει ἐπίσης ἐπιστολὴν τὴν ἴδια ἐφημερίδα (2 Αὐγ. 1908) ποὺ χαιρετίζει τὸ νεοτουρκικὸ Σύνταγμα. (Ἀρχειο Κ.Μ.Σ. Φακ. Καيسάρεια, ἀριθ. Καππαδοκία 4β).

2. Ἀ. Αἰγίδης, «Ἡ Ἑλλάς χωρὶς τοὺς πρόσφυγες», Ἀθῆναι 1934, σ. 15. Ὁ συγγραφέας ἐκκαλεῖται τὴ μαρτυρία τῶν Times τοῦ Λονδίνου τῆς 3 Ὀκτωβρίου καὶ 27 Δεκεμβρίου 1911, ὅπου δημοσιεύονται στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴς ἐργασίας καὶ τὴς ἀποφάσεις τοῦ Νεοτουρκικοῦ ἐκείνου Συνεδρίου. Βλ. ἀκόμη Ἐμ. Χ. Ἐμμανουήλιδης, ὅπ. π. σ. 53 κ.ε.

3. Ἡ Ἠπείρος καὶ Μακεδονία ἀποτελοῦν φυσιολογικὴ προέκταση τοῦ κορμοῦ τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδος· κέρα ἀπ' αὐτὸ ἡ πλειονοπῆρ τῶν πληθυσμῶν, παρὰ τοὺς πέντε αἰῶνες σκλαβιᾶς ἔμεινε ἑλληνική. Στὴ Μακεδονία μόνο, μὲ συνολικὸ πληθυσμὸν τότε 1.205.000, Ἕλληνες εἶναι 515.000 (42,4%). Μουσουλμάνοι 473.000 (34,3%), Βουλγαρίζοντες 119.000 (9,9%), Διάφοροι 98.000. Ἀ. Α. Πάλλης, Στατιστικὴ Μελέτη περὶ τῶν Φυλετικῶν Μεταναστεύσεων Μακεδονίας καὶ Θράκης, Ἀθῆναι 1925, σ. 23.

4
ΑΘΗΝΑ 16.9.1983

Προς
Το Τμήμα Μ. Εκπ/σης
του Κ.Ε.Μ.Ε.

Μεσογείων 396

Κύριοι,

Αφού άκουσα προφορικά τις απόψεις της Εταιρείας
κρίσης της εργασίας μου: «Η Εωανάσταση της 3ης Σεπτεμ-
βρίου 1843», και αφού μελέτησα τις γραπτές παρατηρήσεις
που μου δόθηκαν, εοιδυμώ να σας πληροφορήσω ότι:

α) Επιγράφω τις ευχαριστίες μου για τις εύστοχες και
παιδαγωγικά ωφέλιμες παρατηρήσεις της Εταιρείας και
β) άχευμένα μ' αυτές επισημάνω:

1. Διψήφισμα τα δέκα με πενήνους από τους συγγραφείς
των βιβλίων, και
2. αποκαρίωψε, και εφ' ιδιαίτερα, να αξιοποιήσουμε τις
τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις παρατηρήσεις της
Εταιρείας. Επειδή πολλές από αυτές τις παρατηρήσεις ήταν
διαφορετικής εσωτερικότητας και παιδαγωγικής αντίληψης,
η αντίμετώπιση στάθηκε ιδιαίτερα ποικιλής και προβε-
πτική. Έτσι αποδεχόμενος τις γνώσεις και απόψεις των
μελών της Εταιρείας για βελτίωση, τροποποιώ το κείμενο
σύμφωνα με τις η/ετικές παρατηρήσεις, και β/
εις ειδικές για κάθε ενότητα της εργασίας μου. Απέφυγα
την αποφορολόγηση των όρων και αφαίρεσα κάθε τι που θα
θεωρούνταν ως διυλισή ή δραματική έφαση.
3. Εωισυνάπτω αντίγραφο των τελικών κειμένων μαζί

Προς
το τμήμα Μ.Ε.
του ΚΕΜΕ
Μεθοδεύων 396

1. Έλαβα γνώση των απόψεων της Επιτροπής
κρίσης της εργασίας μου «το υποπολιτικό εύδη-
μα της μηχανοργάνωσης» που με δημοσιονομική στο
εγχειρίδιο της Γ. Λυμείου (δέχεται Γ. Λ. Δ.).
2. Ευχαρίζω τις ευχαριστίες μου για τις εύστοχες
και παιδαγωγικά υπέριμες παρατηρήσεις της
Επιτροπής
3. Διευκρινίζω με ανδρείες σημειώνω:
α) Οι παρατηρήσεις δε διόγουν τίποτα ερισμολο-
γικά, αλλά φραδτικά - διδακτικά.
β) Συγκεκριμένα προσηγορεύω το κείμενό μου
αξιολογώντας όλες τις σχετικές παρατηρήσεις.
4. Επιδυνάμω αντίγραφο του τμήματος κείμενου
μαζί με τις "σημείες" που έχουν κριτική αξία
όσοι με τις ενδείξεις του βιβλίου κείμενου

Με τιμή

ΠΕΡ. ΒΑΚΥΦΑΡΗΣ

